

נְשׂוּיֵתֵי הַ' לְנֶגְדֵי תְבוּיָד

נ נח נחמ נחמן מאומן

סֵפֶר

שְׂבַחֵי הַר"ן

משרד פרסום

נ נח נחמ נחמן מאומן

לעלוי נשמת הרה"ח
ישראל בער אודסר זצ"ל
תלמיד הרב ישראל קרדונו זצ"ל
תלמידו של הרב משה ברסלבר זצ"ל
תלמיד מוהרנ"ת זיע"א
תלמידו של רביה"ק מוהר"ן מברסלב
נְ נָח נְחָמְ נְחָמָן מְאֻמָּן זי"ע ועבי"א

ולעלוי נשמת
מאיר עקביא בן יעקב ימיני זצ"ל
עמרם יוסף ב"ר משה נחום הלוי הורביץ זצ"ל
אהרון בן יעקב פיץ זצ"ל
ת.נ.צ.ב.ה

התודה והברכה

למכון תורת הנצח, מכון אמונת חכמים, הוצאת לשון צדיק

www.nanach.com / www.na-nach.net

www.nanach.net

www.nanachnachmanachmanmeuman.com

יוצא לאור על-ידי

משרד פרסום נְ נָח נְחָמְ נְחָמָן מְאֻמָּן

052-8887039 / 054-4900789

התשע"ב

סֵפֶר שְׁבַחֵי הַר"ן

בו יספר מעט מזעיר קדשת רבנו
הקדוש והנורא, צדיק יסוד עולם,
בוצינא עלאה רבא ויקרא, אור הגנוז
והנעלם, נחל נובע מקור חכמה, פְּבֹד
קדשת מורנו, רבי נחמן מברסלב,
נ נח נחמ נחמן מאומן, זכר צדיק
וקדוש לברכה, וחסידותו ופרישותו
והנהגותיו הקדושות בעבודת השם:

גם סדר נסיעתו לארץ הקדושה

נכתב על ידי תלמידו הקדוש מורנו הרב
רבי נתן זכר צדיק וקדוש לברכה

ספר

סיפורי מעשיות

מה שזכינו לשמוע מפי רבינו דקדוש אור הגנוז והצפון בחדרן זקוק ל:

הרב חיי גצורה דערין. לאסיר לן אורייתא מן שמים למוריהו כיום הזה לפולס בעולו ארוך. ובגדולתו לא גזבו חלקיו ויע עליו חסד בכל דור ודור וישלח ננו מושעים ורציים צדיקי יסורי עולם להורות לנו סדרך. הרשעות סנה סלו ועדיין לא כלן רחמינו בכל מה ובכל ענה. ונדקק עשה עמו לבחוד מים ממעני הישועה. דברים עתיקים דברים עתם כבטעו על עולם המת לצדיקים ופלאים ועורחים רפה והגן והכע לרבו נפלאה ונוראה. ירושה היא לנו מעדומינו הקדושים אשר היו לכנים גיבראל. עכן דרך קדושי עליין מתגדי חקלא אשר נשאו ידם ולבם לא. להלביש ולהסמיר גנוים דמלכא דבימורי מעשיות כפי הדור וכפי הזמן יודעי ציה נפתים לדעה מה ישעם ישראל. עד יקום ויטוע ציון וישוב לבנות פורגת חרמל. בעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל:

גם חלק נחמתי יציתי מנחמתי * כי לא עשיתי כדור צימי נחמי שמים וי' גנוים האלו אשר אלו מתגוררים בארצותם כי כהם קיי עולדי כתיבים דמולת דנקים בכל הרוענות לא ילכו לת' מי' ואל' דבר קדשו לא הכירו חלל רשעים שסוככנו אה' ה' הם יודעים נחמתי כבוד יחזיקו עשיתם חסד ומשפט בגילגולם והבד עם חסידים החוסים רחם נחמתי. חמלה לוי נדבר לו לחוב סוס גמלי עולמי וכו' עשיתם נשפתינו לוי אל נכרי לו לטעות הכולל ולנחם הכינים על עב' ע' נחם סבינו צימי קדמתי *

כשנת   חקיעה   לפי

צילום שער הספר 'סיפורי מעשיות' שהדפיס מוהרנ"ת בשנת תקע"ה בסופו הודפס פעם ראשונה הספר 'שכחי הר"ן'

הַקְדָּמָה

עַתָּה רְאִיתִי לְבָאֵר וְלִסְפֵּר קִצָּת, מְעַט מְזֵעַר, מְקַדְּשֵׁת
הַנְּהַגַת רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה וְהַנּוֹרָא ז"ל, מִיּוֹם שֶׁעָמַד עַל
דַּעְתוֹ עַד הַיּוֹם שֶׁנִּסְתַּלַּק בְּשָׁלוֹם. קִצָּת מִה שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּי
הַקְּדוּשָׁה בְּעֶצְמוֹ, וְקִצָּת מֵאֲנָשִׁים אֲחֵרִים שֶׁהִכִּירוּ אוֹתוֹ
מֵעוֹדוֹ, וְקִצָּת מִה שֶׁרְאִינוּ בְּעֵינֵינוּ.

וְאִם אַמְנָם, יְדַעְתִּי גַם יְדַעְתִּי כִּי רַבִּים יְהִיוּ אֲשֶׁר לֹא יֵאֱמִינוּ
בְּדַבְרֵי הָאֱלֹהִים, כִּי רַבִּים קָמִים עָלָיו, עִם כָּל זֶה לֹא
יִכְלָתִי לְהִתְאַפֵּק, מֵעֵצֶם הַפְּצָרַת וְתִשׁוּקַת אֲנָשִׁים רַבִּים וְכֵן
שְׁלָמִים, אֲשֶׁר הִפְצִירוּ עַד בֶּשֶׁ, לְהִדְפִּים קִצָּת מִזֶּה. גַּם
סְעִיפֵי יִשְׁבוּנֵי, וְכִלְיוֹתֵי יַעֲצוּנֵי: הֲלֹא עַל כָּל פָּנִים הַהֲנַהְגוֹת
הַמְּבֹאָרִים כָּאֵן, הֵם הַנְּהַגוֹת קְדוּשׁוֹת וְטוֹבוֹת מְאֹד, אֲשֶׁרֵי
שִׁיאֲחִזוּ בָּהֶם. וְרֵאוּם לְחֻקְקֵם עַל סֵפֶר הַנְּהַגוֹת כְּאֵלוֹ, יִהְיֶה
הָעוֹשֶׂה מִי שֶׁעָשָׂאן, עַל כָּל פָּנִים הַהֲנַהְגוֹת הַלְלוּ הֵם טוֹבִים
וְקְדוּשִׁים מְאֹד. וְאִיכָכָה אוֹכֵל לְמִנּוּעַ הַטּוֹב מֵהוֹלְכִים
בְּתַמִּים, אֲשֶׁר נִפְשָׁם אִוְתָה לְמִצּוֹא בְּסֵפֶר דְּרָכִים יִשְׂרָאֵל
הַלְלוּ. וְגַם הָאֲמַת עַד לְעֶצְמוֹ. וּמִי שֶׁיִּבִּיט בְּעֵין הָאֲמַת
בְּסֵפֶרֵי רַבְּנֵי ז"ל, יִבִּין בְּעֶצְמוֹ כִּי דְבָרִים כְּאֵלוֹ אֵי אֶפְשָׁר

להשיג כָּלֵל, בְּשִׁכְל אָנוּשִׁי, כִּי אִם לְקִדּוּשׁ וּמְהוּר בְּקִדְשָׁה
 וּמְהִירָה יִתְרָה כְּמוֹתוֹ. וְאִי אֶפְשֶׁר לְהֶאֱרִיךְ בְּזוֹה, כִּי הֵם אֶדָּ
 לְמוֹתָר. כִּדְרָךְ שְׂאוּמְרֵינ הָעוֹלָם: אוֹ שְׂלֵא יוֹעִיל אוֹ שְׁהֵם
 שְׂלֵא לְצַרְךָ. עַל כֵּן לְבִי הִלֵּךְ אַחַת הִנֵּה וְאַחַת הִנֵּה, בְּעֵנֵינ
 זֶה. וְאִמְרָתִי וַיְהִי מַה אֲרוּצָה דְּבָרֵי אֵלֶּה, לְמַעַן יִדְעוּ דוֹר
 אַחֲרוֹן יְקוּמוּ וַיִּסְפְּרוּ לְבִנְיָהֶם, וּמִמֶּנּוּ יֵרְאוּ וְכֵן יַעֲשׂוּ, לִילֵךְ
 בְּנִתְיִבוֹת הַלָּלוּ, וְלִדְרָךְ בְּעִקְבוֹתָיו. כִּי זֹאת אֵין צָרִיךְ לְפָנִים,
 שְׁהִנְהִגוֹת כְּאֵלוֹ הֵם הִנְהִגוֹת קִדּוּשׁוֹת וַיְקָרוֹת, וְכֹל אֶחָד
 וְאֶחָד יִכּוֹל לְהִתְקַרֵּב לְהֵשֵׁם יִתְפָּרֵךְ עַל יְדֵי הִנְהִגוֹת כְּאֵלוֹ.
 כִּי הֵם דְּבָרִים הַשְּׂוִיִּים לְכֹל נֶפֶשׁ כְּקָטָן כְּגֹדוֹל, וְאֶפִּילוֹ הַפְּחוֹת
 שְׁבִישְׂרָאֵל אִם יִרְצֶה לְחוּם עַל חַיּוֹ וּלְחַשֵּׁב עַל תְּכִלִּיתוֹ
 הַנִּצְחִי, וַיִּרְגִּיל עֲצָמוֹ לְלַכֵּת בְּנִתְיִבוֹת וּדְרָכִים הַלָּלוּ
 הַמְּבֹאֲרִים פֶּה, בְּוֵדָאֵי יִזְכֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם, וַיּוּכַל לָבֵא לְמַעֲלוֹת
 גְּבוּהוֹת קִדּוּשׁוֹת כְּחַד מִבְּנֵי עֲלִיָּה. אִם יִהְיֶה חֹזֵק בְּדַעְתּוֹ
 לְאַחֵז דְּרָכּוֹ הַטּוֹב תָּמִיד, כִּיִּתְד חֹזֵק בַּל יִמוּט כְּכֹל הַמְּבֹאֲר
 פֶּה לְקָמֵן. אֶדָּ זֹאת לְדַעַת, כִּי כֹל הַמְּבֹאֲר פֶּה, אֵינוֹ אֶפִּילוֹ
 כְּמִטָּפָה מִן הַיָּם הַגְּדוֹל, מַעֲצָם קִדְשָׁתוֹ, וְהַפְּלִגַת מַעֲלָתוֹ
 הָעוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, בְּמָקוֹם שְׂאִין יָד שְׂכָל אָנוּשִׁי
 שׁוֹלֵטֵת שֵׁם. וְגַם אֵין רְצוֹנֵנוּ לְבֹאֲר קִצַּת מוֹפְתִים נוֹרָאִים
 שְׂרָאֵינוּ מִמֶּנּוּ כִּי אֵין אָנוּ עוֹסְקִים לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָיו הַקִּדּוּשִׁים,
 כִּי אִם מַה שְּׁנוּגַע לִירְאָת ה', אִמְרָתִי אֶדָּ יֵרְאוּ אוֹתָם

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

הַדְּבָרִים יִקְחוּ מוֹסֵר. כִּי כָּל הָאֲנָשִׁים הָרוּאִים דְּבָרִים הַלְלוּ
בְּכֶתֶב אֲצִלְנוּ, בְּלֵם יוֹדוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ אוֹתָם, וְנוֹגַע בְּלִבָּם
הַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ. וְכֵלֶם מְבַקְשִׁים וּמַפְצִירִים
בִּי לְהַבִּיאֵם לְדָפוּס, הֶעֱתִירוּ עָלַי דְּבָרֵיהֶם, עַד שֶׁהִכְרַחְתִּי
לְמַלְאוֹת רְצוֹנָם. וְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ יִרְחַם עָלֵינוּ שְׁנוֹזְכָה לִילָךְ
בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵינוּ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּאִמָּה וּבִירָאָה רְצוֹן קוֹנָם, עַד
יִבְנֶה צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם וַיִּשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל אֶל אֲרַבּוֹתֵיהֶם כִּיּוֹנִים.
בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:

שְׁבַחֵי תֵר"ן

א

בְּהִיּוֹתוֹ בִּימֵי קִמְנוּתוֹ, בָּא עַל דַּעְתּוֹ לִפְרֹשׁ מִהָעוֹלָם וּרְצָה
 לְשַׁבֵּר תַּאֲוֹת אֲכִילָה, אֲדָךְ עַדִּין הָיָה בְּשֹׁכֵל קִטָּן
 וְנִדְמָה לוֹ שְׂזֵה אִי אֶפְשָׁר שְׂיַנִּיחַ מֵאֲכִילָתוֹ כְּפִי מַה שֶּׁהָיָה
 רָגִיל לֶאֱכֹל בְּבִקְרָוּת וּבִצְהָרִים וְכוּ'. עַל־כֵּן יֵשֵׁב עֲצֻמוֹ שֶׁהָיָה
 בּוֹלֵעַ כָּל מַה שֶּׁיֵּאֱכֹל דְּהֵינּוּ שְׂלֵא יִהְיֶה לוֹעֵם מַה שֶּׁיֵּאֱכֹל,
 רַק יִבְלַע כְּמוֹת שֶׁהוּא, כְּדֵי שְׂלֵא יִרְגִישׁ שׁוּם טַעַם בְּאֲכִילָתוֹ.
 וְעֲשֶׂה כֵּן וְעֲלָה נְפִיחוֹת בְּצוּאָרוֹ, שְׁקוֹרִין ("גִּישׁוּאֵלִיץ"). וְאָמַר,
 שֶׁהָיָה אִזּוֹ רַק בֵּן שְׂשֵׁה שָׁנִים. וְהִנְהִיגָה זֶה שְׂמַעְתִּי לְדַבֵּר גְּדוֹל
 מִצְדִּיק גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד שֶׁנִּהְיָג כְּךָ שֶׁהָיָה בּוֹלֵעַ אֲכִילָתוֹ בְּלִי
 לַעִיסָה, אֲדָךְ הוּא ז"ל נִהְיָ כְּךָ בְּהִיּוֹתוֹ בֵּן שְׂשֵׁה שָׁנִים:

ב

גַּם בְּהִיּוֹתוֹ יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבּוֹ לְלַמֵּד בִּימֵי קִמְנוּתוֹ הָיָה רוֹצֵה
 תְּמִיד לְקַיֵּם: "שְׁוִיתִי ה' לְנִגְדֵי תְּמִיד" (תְּהִלִּים ט"ו), וְהָיָה
 מִתְיַגֵּעַ לְצִיר נֶגֶד עֵינָיו שֵׁם הַנּוֹי"ה בְּרוּךְ הוּא, וּמְחַמֵּת
 שֶׁהָיָתָה מְחַשְׁבָּתוֹ מְרוּנְדָה בְּזֵה, לֹא הָיָה יוֹדֵעַ מַה שְׂלוֹמָה,

שְׁבַחֵי הָרִ"ן

וְהָיָה רַבּוֹ בּוֹעֵם עָלָיו. וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן כָּל יְמֵי יְלָדוֹתָו הָיָה עוֹשֶׂה עֲנִינֵי מַעֲשֵׂה נַעֲרוֹת הַרְבֵּה מְאֹד, דִּהְיִנּוּ עֲנִינֵי שְׁחֹק וְקַפְּצוֹת וְטִיּוֹל לְשִׁקְרוּיָן ("פֶּאָר שֵׁיט") וְהָיָה רָגִיל בְּזֶה מְאֹד:

ג

אַחַר כֵּן נִתְגַּדֵּל יוֹתֵר, וּכְשֶׁנַּעֲשֶׂה בֵּר מִצְוָה, קָרָא אוֹתוֹ דּוֹדוֹ הַרְבֵּה הַקְּדוֹשׁ מוֹרְנוֹ הַרְבֵּה אֶפְרַיִם וְצ"ל אַבְ-בֵּית-דִּין דְּקַהֲלַת קֹדֶשׁ סִידִילְקוֹב וְאָמַר לוֹ הַפְּסוּק: "אֲנִי הַיּוֹם יְלַדְתִּיךָ" (תְּהִלִּים ב'). (כִּי זֶה נֶאֱמַר עַל הַיּוֹם שֶׁהָאָדָם נַעֲשֶׂה בֵּר מִצְוָה כַּמּוּבָא בַּפְּסָרִים) [עֵינֵי רִשְׁי שָׁם, זֶהר מְשַׁפְּטִים צ.ח.]. וְאָמַר לוֹ קֶצֶת מְעַט דְּבָרֵי מוֹסֵר וְהָיָה יָקָר בְּעֵינָיו מְאֹד מְאֹד "כַּמּוּצָא שְׁלָל רַב" (תְּהִלִּים ק"ט). אַחֲרֵי-כֵן נִכְנָס לַחֲפָה, וְתַכְרָף בִּיצִיאָתוֹ מִן הַחֲפָה הָיָה מִתְּלַהֵב מְאֹד וּמִתְגַּעְגַּע מְאֹד לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְנִכְנָס בְּעַבְדַּת הַשֵּׁם מִיּוֹם אֵל יוֹם:

ד

גַּם בְּיָמֵי קְטָנוֹתוֹ הִתְחִיל לְהִתְמִיד מְאֹד מְאֹד בְּלַמּוּדוֹ. וְהָיָה מְשַׁלֵּם לְהַמְלַמֵּד מִכִּיסוֹ שְׁלֹשָׁה גְדוּלִים בְּעַד כָּל דָּף גְּמָרָא שֶׁהָיָה לוֹמֵד עִמּוֹ, מְלַבֵּד הַשְּׂכָר לַמּוֹד שֶׁהָיָה אָבִיו מְשַׁלֵּם לְהַמְלַמֵּד, הָיָה הוּא בְּעַצְמוֹ ז"ל נוֹתֵן לְהַמְלַמֵּד מְשָׁלוֹ שְׁלֹשָׁה גְדוּלִים בְּעַד כָּל דָּף וְדָף, כְּדֵי שֶׁהַמְלַמֵּד יִכְרִיחַ עַצְמוֹ לְלַמֵּד עִמּוֹ הַרְבֵּה דַּפִּין גְּמָרָא בְּכָל יוֹם. וְכֵן הָיָה שֶׁהָיָה

שְׁבַחֵי הַר"ן

הַמְלַמֵּד לְוֹמֵד עֲמוּ כִּמָּה וְכִמָּה דַּפִּין בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְהוּא
הָיָה מְשַׁלֵּם לוֹ כִּנְ"ל ג' גְּדוּלִים בְּעַד כָּל דָּף וְדָף מְלַבֵּד
הַשֶּׁכֶר לְמוֹד:

ה

וּבֵן הָיָה נִכְנָס בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם. וְכָל עִבּוּדָתוֹ הָיָה בְּהֶצְנַע
גְּדוּל מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁלֹּא יָדַע שׁוּם אָדָם מִמֶּנּוּ כְּלָל.
כִּי הָיָה סְתוּם וְגִנּוּז מְאֹד. וְכָל עִבּוּדָתוֹ הָיָה בְּסִתְר וּבְהֶצְנַע
גְּדוּל. וְעָקַר עִבּוּדָתוֹ בַּתְּחִלָּה הָיָה בְּפִשְׁיּוּת גְּדוּל בְּלֵי שׁוּם
חֻכְמוֹת כְּלָל, רַק בְּפִשְׁיּוּת גָּמוּר. וְכָל דִּבְר וְדִבְר שֶׁעָשָׂה
הֵבֵל הָיָה בִּיגִיעָה גְּדוּלָה וּבְכַח גְּדוּל וּבְמִסִּירַת נַפְשׁ. וְלֹא
הָיָה לוֹ שׁוּם דִּבְר עִבּוּדָה שֶׁבָּא לוֹ בְּנִקְל, רַק כָּל דִּבְר וְדִבְר
בָּא לוֹ בִּיגִיעָה גְּדוּלָה מְאֹד, שֶׁהָיָה מֵיַעַע עֲצָמוּ כִּמָּה זְמַנִּים
בְּשִׁבִיל כָּל דִּבְר וְדִבְר מִעִבּוּדַת הַשֵּׁם. וְהָיָה לוֹ כִּמָּה וְכִמָּה
עֲלִיּוֹת וְיִרִידוֹת אֲלָפִים וּרְבָבוֹת עַד אִין שְׁעוֹר וְעָרְף. וְהָיָה
קָשָׁה וְכָבֵד עָלָיו מְאֹד מְאֹד לְהִתְחִיל לְכַנֵּס בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם
לְקַבֵּל עָלָיו עַל עִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְהָיָה רְגִיל לְהִתְחִיל אִיזָה
יָמִים לְעַסֵּק בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם וְאַחֲרֵי־כֵן נִפְל מְזָה, וְחֹזֵר
וְהִתְחִיל, וְחֹזֵר וְנִפְל. וּבֵן הָיָה כִּמָּה וְכִמָּה פְּעָמִים, עַד שֶׁפָּעַם
אֶחָד נִתְחַזַּק אֲצֵלוֹ, שִׁיְהִיָּה חֹזֵק מְאֹד, שִׁיאֲחֹז בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם
לְעוֹלָם, וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל שׁוּם דִּבְר בְּעוֹלָם, וּמֵאָז וְהִלָּאָה

נִתְחַזַק לְבוֹ בַּה'. וְאַף-עַל-פִּי-כֵן גַּם אַחֲר־כֶּךָ הָיָה לוֹ תְּמִיד
עֲלִיזוֹת וִירִידוֹת הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, רַק שְׁאַחֲר־כֶּךָ הָיָה חֶזֶק
שֶׁלֹא יִנִּיחַ עֲבוֹדָתוֹ יִתְבַרֵךְ לְעוֹלָם, אַף-עַל-פִּי שֵׁישׁ לוֹ יִרְיֵדָה
לְפַעֲמַיִם, אַף-עַל-פִּי-כֵן יִהְיֶה מִתְחַזַק עֲצֻמוֹ בְּעִבוֹדַת הַשָּׁם
יִתְבַרֵךְ בְּכָל מָה שִׁיֻּכַּל:

ו

וְהָיָה רָגִיל לְהִתְחִיל בְּכָל פַּעַם מִחֻדָּשׁ. דְּהֵינּוּ כְּשֶׁנִּפְל
מִמְּוִדָּתוֹ לְפַעֲמַיִם, לֹא הָיָה מֵיֵאֵשׁ עֲצֻמוֹ בְּשִׁבִיל זֶה,
רַק אָמַר שִׁיתְחִיל מִחֻדָּשׁ, כְּאִלוֹ לֹא הִתְחִיל עַדִּין כָּלֵל לְכַנֵּם
בְּעִבוֹדָתוֹ יִתְבַרֵךְ, רַק עֲתָה הוּא מִתְחִיל מִחֻדָּשׁ וְכֵן בְּכָל
פַּעַם וּפַעַם תְּמִיד הָיָה רָגִיל לְהִתְחִיל מִחֻדָּשׁ. וְהָיָה לוֹ כַּמָּה
הִתְחַלּוֹת בְּיוֹם אֶחָד, שְׁגַם בְּיוֹם אֶחָד לְפַעֲמַיִם נִפְל מִעֲבוֹדָתוֹ
וְהָיָה מִתְחִיל מִחֻדָּשׁ, וְכֵן כַּמָּה פַּעֲמַיִם בְּיוֹם אֶחָד:

ז

וְהָיָה מִתְמִיד בְּלְמוּדוֹ מְאֹד, וְלִמַּד הַרְבֵּה מְאֹד, שׁ"ס
וּפּוֹסְקִים וְתַנ"ךְ וְעֵין יַעֲקֹב, וְסִפְרֵי הַזֹּהַר וְתַקוּנִים,
וְכָל כְּתָבֵי הָאֲר"י ז"ל, וְשָׂאֵר סִפְרִים הַרְבֵּה מְאֹד, וְסִפְרֵי
מוֹסֵר הַרְבֵּה מְאֹד. וְאָמַר: שְׁכָל הַסִּפְרִים קַמְנִים הַמְדַבְּרִים
מִמוֹסֵר כָּלֵם הָיוּ בְּבֵית אָבִיו וְלִמַּד כָּלֵם. גַּם לָמַד הַרְבֵּה
"רֵאשִׁית חֻכְמָה", וְאָמַר בְּפִרוּשׁ שְׁלֹמֹד אֶת סֵפֶר "רֵאשִׁית

שְׁבַחֵי הָרִ"ן

יג

חכמה" פעמים אין מספר. וגדל בקיאותו בכל הספרים, כפי מה שראינו בעינינו קצת, הִיה בלי שעור. ובפרט בספרי תנ"ך ועין יעקב וכל כתבי האר"י, וספרי הזהר ותקונים, לא נמצא דגמתו בעולם כי כל התורה בלה היתה מוכנת לפניו ושגור בפיו כשילחן הערוך ממש כדבר המנוח לפני האדם לפני עיניו, שייכול לקח לעצמו מה שירצה. בן ממש היו כל הספרים הקדושים מוכנים לפני עיני שכלו הקדוש בכל עת שרצה. וקצת מזה יכולים לראות ולהבין בספריו הקדושים:

ח

וספר שכל למודו בא לו ביגיעה גדולה, כי בתחלה היה לומד משניות ולא היה מבין למודו. והיה בוכה הרבה לפני השם יתברך שיאיר עיניו, והיה בוכה ובוכה כל כך עד שזכה שיוכל ללמוד משניות, וכן אחר-כך למד שאר ספרים ולא היה מבין גם כן והיה בוכה ובוכה גם-כן הרבה מאד עד שזכה להביןם. וכן בלמוד זהר וכתבי האר"י ז"ל, היה בוכה גם כן הרבה עד שזכה להבין.

ואמר שבתחלה בכל ספר וספר שלמד לא היה מבין בו, והיה קשה לו הרבה ולא היה יכול לעמוד על פשוטן של דברים, והיה לו יסורים גדולים מזה. והיה למודו

ביגיעה גדולה, ואף-על-פי-כן לְמַד הַרְבֵּה מְאֹד. כִּי הָיָה מִחֻזַּק עֲצָמוּ מְאֹד. וְהִכַּל זָכָה עַל-יְדֵי תַפְלֹתוֹ וּבְכִיָּתוֹ כַּנִּלְ:

ט

וְהָיָה מִתְעַנֶּה הַרְבֵּה מְאֹד. וּכְמָה פְּעָמִים הִתְעַנָּה מִשְׁבֶּת לְשֶׁבֶת וְהִכַּל בִּימֵי נְעוּרָיו מִמּוֹשׁ, קִדְּם הָיוּתוֹ בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה. וְלִפְעָמִים הִתְעַנָּה שְׁנֵי פְּעָמִים מִשְׁבֶּת לְשֶׁבֶת רְצוּפִים זֶה לָזֶה. וְאָף עַל פִּי שְׁהָיָה "יֵלֵד שְׁעִשׂוּעִים" (וְרַמְיָהוּ ל"א) וּמִגְדֵּל בְּתַפְנוּק וְהָיָה אָדָם יָדַק מְאֹד, אָף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הָיָה חָס עַל עֲצָמוֹ כְּלָל וְהִתְעַנָּה וְסִגְף עֲצָמוֹ מְאֹד, וְהִתְעַנָּה ח"י [שְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה] פְּעָמִים מִשְׁבֶּת לְשֶׁבֶת בְּשָׁנָה אַחַת:

י

אֲדָּ עֵקֶר עֲבוּדָתוֹ אֲשֶׁר עַל יְדֵה זָכָה לְמָה שְׁזָכָה, הָיָה רַק רַבּוּי הַתַּפְלוֹת וְהַתְּחִנוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת וְהַרְצוּיִים וְהַפְּיוּסִים, שְׁהָיָה רְגִיל מְאֹד לְהַתְּפַלֵּל וְלְהַתְּחַנֵּן לְפָנָיו יְתִבְרַךְ. וְהָיָה מְרַצָּה וּמְפַיֵּם אוֹתוֹ יְתִבְרַךְ בְּכַמָּה מִיַּי תְּחִנוֹת וּבְקָשׁוֹת שְׁזִיזְבְּהוּ בְּרַחֲמָיו לְקַרְבוֹ לְעֲבוּדָתוֹ יְתִבְרַךְ. וְעֵקֶר מָה שְׁהוֹעִיל לוֹ הָיוּ הַתַּפְלוֹת שְׁהַתְּפַלֵּל בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנוּ, שְׁהָיָה רְגִיל מְאֹד לְיַחַד לוֹ אִיזָה מְקוֹם שְׁמֻצָּא שְׁאִין שֵׁם בְּנֵי אָדָם וְהָיָה מְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ בְּלִשׁוֹן שְׁמֻדְבָּרִים בּוֹ, דְּהִינּוּ בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנוּ. וְהָיָה מְרַצָּה וּמְפַיֵּם אוֹתוֹ יְתִבְרַךְ, וּמְבַקֵּשׁ

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

טו

וּמִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ בְּכֹמָה וְכֹמָה מִיְּנֵי טַעֲנוֹת וְאַמְתְּלֹאוֹת
שְׂרָאוּי לוֹ יִתְבַּרֵךְ שְׂיִקְרְבוּ לְעִבּוֹדָתוֹ, וְהָיָה רְגִיל בְּזֶה מְאֹד
מְאֹד וְהָיָה מְבֻלָּה יָמִים וְשָׁנִים עַל זֶה. גַּם הָיָה מְטַמֵּן עֲצָמוֹ
עַל גְּבֵי בַּיִת אָבִיו תַּחַת הַגַּג, שֶׁהָיָה שָׁם כְּמוֹ חֹדֶר בְּמַחְצָה
שֶׁל קָנִים שֶׁמְחֻזְקִין שָׁם תְּבֵן וּמִסְפּוּא, וְשָׁם הָיָה מְטַמֵּן
עֲצָמוֹ, וְהָיָה אוֹמֵר תְּהִלִּים וְהָיָה צוֹעֵק בְּלַחַשׁ לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ
שְׂיִזְכְּהוּ לְקָרְבוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ.

וְהַבֵּלֶל שֶׁבַל הַמִּינֵי בִקְשׁוֹת שֶׁבְּעוֹלָם שֶׁנִּמְצָאִים בְּאַיִזָּה סֵפֶר
שִׁיחִיָּה, הַמְצוּי בִּינְיָנוּ, הַבֵּל פֶּאֶשֶׁר לְכָל לֹא הַנִּיחַ
שׁוּם תְּחִנָּה וּבִקְשָׁה שְׁלֵא אָמְרָה כְּמָה וְכֹמָה פְּעָמִים, הֵן
תְּהִלִּים וְסֵפֶר שְׁעָרֵי צִיּוֹן וְהַבִּקְשׁוֹת הַנִּדְפָּסִים בְּהַסְדּוּרִים
הַגְּדוּלִים וְשָׂאֵר מִיְּנֵי בִקְשׁוֹת וְתַחֲנוּנוֹת, וְאַפְּלוֹ הַתְּחִנּוֹת
הַנִּדְפָּסִים בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכֶּנּוּ, בְּלָם לֹא הַנִּיחַ מְלֶאכְמָרָם. וְהָיָה
רְגִיל לוֹמֵר כָּל הַתְּחִנּוֹת שְׂאֵחַר מְעַמְדוֹת הַנִּדְפָּסִים אַחַר כָּל
יוֹם וְיוֹם. וְהוּא הָיָה רְגִיל לוֹמֵר כָּל הַתְּחִנּוֹת בְּלָם שֶׁל כָּל
הַיָּמִים בְּפַעַם אֶחָד. גַּם הָיָה רְגִיל לְפַעְמִים לוֹמֵר בְּתִהְלִים
רַק הַפְּסוּקִים הַמְדַבְּרִים מִתְּחִנּוֹת וּבִקְשׁוֹת וְצַעֲקָה לְהַשֵּׁם
יִתְבַּרֵךְ, וְהָיָה אוֹמֵר רַק פְּסוּקִים אֵלּוּ, וְהַשְּׂאֵר לֹא הָיָה אוֹמֵר.
וְהָיָה אוֹמֵר כָּל הַפְּסוּקִים הָאֵלּוּ מְכֹל סֵפֶר תְּהִלִּים
בְּפַעַם אֶחָד.

וּמִלְבָּד כֹּל זֶה הָעֵקֶר הָיָה מֵה שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל מֵעֲצָמוֹ, דִּהְיָנוּ
 מֵה שֶׁהָיָה רָגִיל לְדַבֵּר מִלְבּוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְנֶנּוּ, שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל וְטוֹעֵן לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 בְּכַמָּה וְכַמָּה מֵיָנִי טְעֵנוֹת וְתַחֲנוּת וּבִקְשׁוֹת שֶׁאָמַר מִדַּעְתּוֹ
 וּמִלְבּוֹ כַּנֶּ"ל, שִׁיזְכְּהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְעִבּוֹדָתוֹ. וְזֶהוּ הָעֵקֶר מֵה
 שֶׁהוֹעִיל לוֹ לְזִכּוֹת לְמָה שֶׁזָּכָה. כִּי שָׁמַעְנוּ מִפִּי
 הַקְּדוֹשׁ בְּפִרוּשׁ:

י א

וְכַמָּה פְּעָמִים הָיָה מְדַבֵּר לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, דְּבַרֵי תַחֲנוּת
 וּבִקְשׁוֹת מִלְבּוֹ, וְנִזְדַּמְּן לוֹ בְּתוֹךְ דִּבּוּרָיו טְעֵנוֹת יְפוֹת
 וְתַפְלוֹת נְכוֹנוֹת וּמְסֻדְרוֹת, וְהוּמְכוּ בְּעֵינָיו וְהָיָה כּוֹתֵב
 אֲצִלוֹ לְזָכְרוֹן, לְמַעַן יִהְיֶה רָגִיל לְהִתְפַּלֵּל אוֹתָם גַּם אַחֲר־כֵּן.
 וְכֵן הָיָה רָגִיל בְּעֵגּוֹן זֶה לְדַבֵּר בֵּינּוֹ לְבֵין קוֹנֵי הַרְבֵּה מְאֹד
 מְאֹד. וְכֹל תַּפְלוּתָיו הָיוּ שִׁיזְכְּהוּ לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהָיוּ
 לוֹ טְעֵנוֹת גְּדוֹלוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה:

י ב

וְאָף עַל פִּי בֵן הָיָה נִדְמָה לוֹ תְּמִיד שֶׁאֵין מִסְתַּכְּלִין עָלָיו
 כֻּלָּל, וְאֵין שׁוֹמְעִין לוֹ כֻּלָּל, רַק אֲדַרְבָּא נִדְמָה לוֹ
 שֶׁמְרַחֵקִין אוֹתוֹ מֵעִבּוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכֹל מֵיָנִי הַרְחָקוֹת, וּכְאִלוֹ

שְׁבַחֵי הַר"ן

יז

אִין רוֹצִין בוּ כָּלל וּכְלָל. כִּי הָיָה רוֹאֵה שְׁחוּלְפִין וְעוֹבְרִין
כַּמָּה וְכַמָּה יָמִים וְשָׁנִים, וְעַדִּין הוּא רְחוּק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
וְלֹא זָכָה עַדִּין לְשׁוּם הַתְּקַרְבוּת, עַל פֶּן גְּדָמָה בְּעֵינָיו שְׂאִין
שׁוֹמְעִין דְּבָרָיו כָּלל, וְאִין מִסְתַּכְּלִין עָלָיו כָּלל, רַק אֲדַרְבָּא
מִרְחִיקִין אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי הַתְּרַחֲקוּת מְעוֹבְדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. אִךְ
אֶפְרַע־עַל־פִּי־כֹן, הָיָה מְחֻזַּק עֲצָמוּ מְאֹד מְאֹד, וְלֹא הִנִּיחַ אֶת
מְקוֹמוֹ. וְכַמָּה פְּעָמִים הָיָה שֶׁהָיָה נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ מִחֻמַּת זֶה,
שֶׁרָאָה שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל וּמַעְתִּיר וּמַפְצִיר כָּל כֶּךָ שִׁיתְקַרֵּב
לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאִין מִסְתַּכְּלִין עָלָיו כָּלל, וּמִחֻמַּת זֶה
נָפַל לַפְּעָמִים בְּדַעְתּוֹ, וְלֹא הָיָה מְדַבֵּר עוֹד כְּל־כֶּךָ בֵּינוּ לְבֵין
קוֹנוֹ אִיזָה יָמִים. אַחֲר־כֶּךָ נִזְכַּר בְּעֲצָמוֹ, וְהִתְבַּיֵּשׁ בְּעֲצָמוֹ עַל
שֶׁהִרְהַר אַחֲרֵי מוֹדוּתָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּאֵמַת בְּוֹדָאֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
חֲנוּן וְרַחוּם וְכו', וּבְוֹדָאֵי הוּא רוֹצֵה לְקַרְבוֹ וְכו' וְחִזַּר וּנְתַחֲזַק
בְּדַעְתּוֹ, וְהִתְחִיל שׁוֹב לְהַעְתִּיר וּלְדַבֵּר לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
כַּנ"ל. וְכֵן הָיָה כַּמָּה פְּעָמִים:

יג

וְהָיָה עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי עִבּוּדוֹת פְּשׁוּטוֹת שֶׁל עִבּוּדַת הַשֵּׁם
בְּלֵי שׁוּם חֻמּוֹת, וְהִכַּל בְּהַצְנַע גְּדוֹל. וְתַכְפֵּף בְּשִׁיצָא
לְחוּץ, הָיָה עוֹשֶׂה בְּכּוֹנָה כָּל מִינֵי מַעֲשֵׂה גַעְרוֹת, כָּל מִינֵי
שְׁחוּק וּקְפִיצוֹת וּשְׂאָר עֲנִינִים כְּאֵלוֹ שְׁקוֹרִין ("פֶּאָר שִׁימְקִיט")

עד שלא יהיה יכול לבוא על דעת שום אדם שהוא רוצה
בעבודת השם.

ובתחלה בימי ילדותו היה נוהג שהיה לוקח איזה גדולים
והחליפם על טפלים. ונכנס לבית הכנסת בהצנע
דרך חלון וכיוצא, ולקח עמו הספר שערי ציון ואמר הלשם
יחוד של עשיית מצוה, ולקח טפל אחד והשליכה לתוך
המתן בסתר. ואחר-כך חזר ועשה עצמו כאלו הוא מסיח
דעתו מזה, ואחר כך חזר ואמר לשם יחוד הנ"ל, וחזר
והשליך פרוטה אחת לתוך המתן בסתר. וחזר והסיח
דעתו, וחזר ואמר הלשם יחוד הנ"ל והשליך עוד פרוטה
אחת. וכן חזר ועשה כמה פעמים, עד שהשליך כל
הפרוטות לתוך המתן בסתר, ועל כל פרוטה ופרוטה אמר
הלשם יחוד הנ"ל. וכונתו היה כדי שיעשה מצוות רבות,
כי עבודתו היה בפשיטות גמור בלי שום חכמות כלל. וכן
היה עושה ועובד את השם יתברך בכל מיני עבודות
פשוטות לגמרי בלי שום חכמות כלל, אף-על-פי שבאמת
היה חכם גדול ומפלג בחכמה מאוד גם בימי קטנותו
ובימי נעוריו, כאשר היה מפרסם לכל מכיריו, אף-על-פי-
כן לא השתמש בשום חכמה כלל בעבודת השם, רק היה
נוהג לעשות כל העבודות הפשוטות שבעולם, דהיגו למוד
התורה הרבה, ומצוות מעשיות, ורבוי תפלות ובקשות

שְׁבַחֵי הַר"ן

וְרַבּוֹי הַתְּבוּדוֹת מְאֹד לְדַבֵּר וּלְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ
 בְּנִ"ל וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה. וְזֶה הָיָה עֵקֶר חֲכָמְתוֹ הַגְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי
 מֵעֵצָם הַפְּלִגַת חֲכָמְתוֹ, זִכָּה תִּכְרַף לְחֲכָמָה זוֹ, שְׂאִין צְרִיכִים
 שׁוּם חֲכָמָה כָּלָל בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם. כִּי זֶה עֵקֶר הַחֲכָמָה
 הַגְּדוֹלָה מִן הַכֹּל (כְּמִבְאֵר בְּדַבְּרֵינוּ כְּמָה פְּעָמִים (לְקוּשֵׁי תַנְיִנָּא
 ה', שִׁיחֹת הַר"ן נ"א, ק"א)) שְׂלֵא לְהִיּוֹת שׁוּם חָכֵם בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם
 רַק בְּתַמִּימוֹת וּבְפְשִׁיטוֹת בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת כָּלָל:

י

וְכֹל דְּבַר וְדַבָּר שֶׁרָצָה לַעֲשׂוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם הָיָה קָשָׁה
 עָלָיו מְאֹד בְּכֹל מִינֵי כְּבוֹדוֹת שֶׁבְּעוֹלָם. וּבִתְחִלָּה הָיָה
 קָשָׁה עָלָיו מְאֹד לֵישֵׁב יְחִידִי בְּבֵית מִיחָד אֵיזָה שְׁעוֹת
 רְצוּפִים לַעֲסֹק בְּעִבּוּדַת ה'. וְזֶה הַדְּבַר הָיָה קָשָׁה עָלָיו מְאֹד
 בְּתַחֲלָתָה. אֲדָּהּ הוּא ז"ל הָיָה מְכַרִּיחַ עֲצָמוֹ מְאֹד, וְשֶׁבַר תְּאֵוֹתוֹ,
 וַיֵּשֶׁב כְּמָה וְכְמָה שְׁעוֹת בְּכֹל יוֹם בְּהַתְּבוּדוֹת בְּחֹדֶר מִיחָד.

וּבֵן הָיָה קָשָׁה עָלָיו מְאֹד מְאֹד הָעִבּוּדָה שֶׁהָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת
 בְּכֹל יוֹם. וְכֹל כִּדּוּךְ הָיָה קָשָׁה עָלָיו, עַד שְׂלֵא הָיָה אֶפְשָׁר
 לְשֵׂא כָּלָל הָעֵל, מִגְּדֹל הַכְּבוֹדוֹת שֶׁהָיָה כְּבֹד וְקָשָׁה עָלָיו
 מְאֹד מְאֹד. וְרַק עַל-יְדֵי עֲצָה זוֹ נִשְׂא עָלָיו עַל הָעִבּוּדָה, הֵינּוּ
 שֶׁבְּכֹל יוֹם הָיָה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ שְׂאִין לוֹ רַק זֶה הַיּוֹם בְּלִבְדָּה,
 וְלֹא הַסְתַּכֵּל עַל יוֹם הַמְּחֻרָת וְעַל זְמַן שְׂלֵהֲבָא כָּלָל, רַק

בְּאֵלוֹ אֵין לוֹ רַק זֶה הַיּוֹם לְבַד. וְעַל פֶּן הָיָה יְכוּל לִשְׂאֵא עֲלוֹ
עַל הָעֲבוּדָה שֶׁל זֶה הַיּוֹם לְבַד. כִּי עַל יוֹם אֶחָד לְבַד יְכוּל
הָאָדָם לְקַבֵּל עֲלוֹ כָּל מִינֵי עֲבוּדוֹת שְׁבַעֲוֹלָם, מֵאַחַר שֶׁהוּא
רַק לְיוֹם אֶחָד בְּלִבְד. וּכְשֶׁנֶּאֱמַר הָעֲבוּדָה שֶׁל זֶה הַיּוֹם, אָזִי
בְּיוֹם הַמַּחֲרָת חֹזֵר וְקַבֵּל עֲלוֹ הָעֲבוּדָה שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם
הַמַּחֲרָת. וְכֵן נִהְיָ תַמִּיד, שֶׁלֹּא הָיָה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ כִּי־אִם
אוֹתוֹ הַיּוֹם לְבַד, וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה יְכוּל לִשְׂאֵא עַל עֲצָמוֹ עַל
עֲבוּדָתוֹ שֶׁהָיְתָה כְּבִדָּה עֲלוֹ מְאֹד. וּבְלֹא זֶה לֹא הָיָה יְכוּל
לִשְׂאֵא עֲלוֹ כָּלֵל מִחֲמַת שֶׁהָיָה מְרַבֵּה בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם מְאֹד,
כְּכֹמֶה מִינֵי עֲבוּדוֹת בְּכָל יוֹם, וְהַכֵּל בְּמִרְחָא וּבִיגִיעָה גְדוֹלָה
וּבְכִבְדוֹת גְּדוֹל מְאֹד, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לִשְׂאֵא עֲלוֹ עַל
כֹּזֶה כִּי־אִם עַל־יְדֵי עֲצָה הַנִּ"ל, שֶׁלֹּא הָיָה חוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ רַק
אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּלִבְד כִּנ"ל:

טו

וְהָיָה רְגִיל בְּגִדְרִים מְאֹד מְאֹד, שֶׁכְּמֹה פְּעָמִים כְּשֶׁבֵּא הַיּוֹם,
קָבַל עֲלוֹ בְּגִדְרֵי כָּל סֵדֵר הָעֲבוּדָה שֶׁהָיָה רוֹצֵה
לַעֲשׂוֹת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְאַחַר־כֵּן אַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה קָשָׁה עֲלוֹ
מְאֹד, הָיָה מְכַרַח לַעֲשׂוֹת מִחֲמַת הַגִּדְרֵי. וְכֵן עָשָׂה כְּמֹה
וּכְמֹה פְּעָמִים. וְכֵן בְּכָל מִינֵי גִדְרִים וּסְגִיגִים שֶׁל פְּרִישׁוֹת
מֵאִיזָה תַאֲוָה וּמֵאִיזָה מְדָה, הָיָה רְגִיל הַרְבֵּה בְּגִדְרִים, כְּמֹה

שְׁבַחֵי הַר"ן

טא

וְכִמָּה פְּעָמִים. וְכִמָּה וְכִמָּה פְּעָמִים נִשְׁבַּע עַל אִיזָה דְּכָרִים
בְּנִקְיַטַּת חַפְּזָן כְּדִי שִׁיְהִיָּה חֶזֶק לְפָרֵשׁ מֵאוֹתוֹ הַדְּבָר שֶׁהִיָּה
רוֹצֵה לְפָרֵשׁ עֲצָמוֹ:

טז

וְגִדְלָ עֲצָם מֵעֵלֶת קִדְשָׁתוֹ בְּשִׁבְרֵת הַתְּאֻוֹה הַכְּלָלִית שֶׁהִיא
בוֹלְלֶת כָּל הַתְּאֻוֹת רְעוֹת, שֶׁהוּא תְּאֻוֹת הַמִּשְׁגָּל, אִי
אֶפְשָׁר לְבָאֵר וּלְסַפֵּר. וְאָמַר שֶׁהָיוּ לוֹ נִסְיוֹנוֹת אֵין מִסְפֵּר, רַק
בְּאֻמַּת אֵין זֶה נִסְיוֹן כְּלָל, כִּי אָמַר שְׁאֵין זֶה תְּאֻוֹה כְּלָל.
וְאָמַר שְׁמִי שֶׁהוּא רַק חֶכֶם אֻמַּת, אֶפְלוּ עִבּו"ם, מֵאַחַר
שֶׁהוּא רַק חֶכֶם אֻמַּת, רְאוּי שְׁלֵא יְהִיָּה אֶצְלוֹ הַתְּאֻוֹה הַזֶּה
נְחֻשְׁבֶת לְתְּאֻוֹה כְּלָל. וְאָמַר, כִּי מִי שֶׁהוּא חֶכֶם בְּחֻכְמַת
הַנְּתוּחַ, וְיוֹדֵעַ סֵדֶר הָאֵיבָרִים שֶׁל הָאָדָם כְּפִי חֻכְמַת הַנְּתוּחַ,
רְאוּי שִׁיְהִיָּה נִמְאָם אֶצְלוֹ הַתְּאֻוֹה הַזֶּה בְּתַכְלִית הַמְּאֻוִם.
וּבְעֵינָן מְאֻוִם תְּאֻוֹה זֶה, הַפְּלִיג לְדַבֵּר הַרְבֵּה מְאֹד בְּעֵינָן זֶה,
אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר מִחֻמַּת הַשְּׁכָחָה.

וְהַכְּלָל שֶׁהִיָּה מִמְּאָם מְאֹד תְּאֻוֹה זֶה בְּתַכְלִית הַמְּאֻוִם, עַד
שֶׁגֹּזֵר וְאָמַר שְׁמִי שֶׁהוּא חֶכֶם אֻמַּת קֶצֶת, אֵין
הַתְּאֻוֹה הַזֶּה נְחֻשְׁבֶת לְנִסְיוֹן כְּלָל. אֲבָל גַּם קֶדֶם שְׁזֻכָּה
לָזֶה, שִׁיתְּבַטֵּל וְיְהִיָּה נִמְאָם אֶצְלוֹ לְגִמְרֵי הַתְּאֻוֹה הַזֶּה, גַּם

קדם לָוֶה, גַּם אִזְ הָיוּ לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה נְסִיוונוֹת גְּדוּלוֹת וְנוֹרְאוֹת
מְאֹד בְּתַאוּה זֹ, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשֶׁר לְכַאֵר בְּפֶרֶט. כִּי בִימֵי
נְעוּרָיו מִמָּשׁ, בָּעֵת רְתִיחַת הַדְּמִים, הָיָה לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה
נְסִיוונוֹת גְּדוּלוֹת שֶׁל תַּאוּה זֹ עַד אֵין מִסְפָּר, אֲשֶׁר הָיָה בְּיָדוֹ
לְמַלְאֵת תַּאוּתוֹ וְהָיָה בְּסִפְנֵה גְּדוּלָה מְאֹד מְאֹד. אֵךְ הָיָה
גְּבוּר חֲזַק וְהַתְּגַבֵּר עַל יִצְרוֹ, וְכִפָּה תַּאוּתוֹ כַּמָּה וְכַמָּה
פְּעָמִים. וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הָיָה מִתְרַחַק עֲצָמוֹ פְּעַם שְׁנִית
לְכָרַח מֵהַנְּסִיוֹן, רַק אֲדַרְבָּא הָיָה חֲפִץ בְּנְסִיוונוֹת, וְהָיָה
מִתְפַּלֵּל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ שְׁיִזְמִין לוֹ נְסִיוונוֹת. כִּי הָיָה חֲזַק
בְּדַעְתוֹ שְׁבוּדָאֵי לֹא יִמְרֹד כְּנֶגֶד הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי אֵיךְ אֶפְשֶׁר
שְׁיַעֲשֶׂה עֲבָרָה חֵם וְשָׁלוֹם וַיַּעֲבֹר עַל רְצוֹן הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, אִם
לֹא שְׁיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מְשַׁנֵּע חֵם וְשָׁלוֹם בָּעֵת הַזֹּאת. אָבֵל
מֵאֲחֵר שְׁיִהְיֶה לוֹ אִיזָה שְׁכַל בְּעֵלְמָא בָּעֵת הַנְּסִיוֹן, בּוּדָאֵי
יֻכַל לַעֲמֹד לְפִי גְּדַל חֲזַק לְבוֹ שְׁהָיָה חֲזַק בְּה' מְאֹד. וְאֶף-
עַל-פִּי-כֵן בָּעֵת שֶׁבָּא עָלָיו הַנְּסִיוֹן הָיָה בְּסִפְנֵה גְּדוּלָה מְאֹד,
וְהָיָה צוּעֵק לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד, עַד שֶׁזָּכָה לְהַתְּגַבֵּר עַל
יִצְרוֹ וּלְהַנְצִיל. וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִתְרַחַק עֲצָמוֹ מֵהַנְּסִיוֹן
פְּעַם אַחֲרֵת, אֶף-עַל-פִּי שְׁבִשְׁעַת הַנְּסִיוֹן הָיָה קָשָׁה עָלָיו
מְאֹד כַּנִּ"ל. וְכֵן הָיָה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים הִרְבֵּה מְאֹד עַד אֵין
שְׁעוּר. וְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ הָיָה בְּעִזְרוֹ, וְזָכָה לְהַתְּגַבֵּר עַל יִצְרוֹ,
וּלְשַׁבֵּר תְּבַעֲרַת הַמְּדוּרָה שֶׁל תַּאוּה הַכְּלָלִיּוֹת הַזֹּאת.

שְׁבַחֵי הַר"ן

כג

וְהָיָה קְדוּשׁ גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּפָרִישׁוֹת תְּאֵוָה זֹו, בְּפָרִישׁוֹת
גְּדוֹל וּבְקִדְשָׁה גְּדוֹלָה וְנוֹרָאָה מְאֹד. וְאָמַר שֶׁהַבַּעַל
דָּבָר רָצָה לְהַנִּיחַ לוֹ הַכֵּל, רַק שֶׁהוּא יוֹתֵר לוֹ דָּבָר אֶחָד.
וְהוּא אָמַר לְהַפּוֹךְ שֶׁהוּא יֵנִיחַ הַכֵּל, רַק אוֹתוֹ הַדָּבָר אֵינּוּ
רוֹצֵה לְהַנִּיחַ מִלְשִׁבְרוֹ. דִּהְיִינוּ שֶׁהַבַּעַל דָּבָר הָיָה מְרַצֵּה
לְהַנִּיחַ לוֹ שִׁישְׁבֵר כָּל הַתְּאֵוּת רַק שֶׁהוּא יוֹתֵר לוֹ דָּבָר
אֶחָד, מִן הַסֶּתֶם הֵינּוּ הַתְּאֵוָה הַכְּלָלִיּוֹת הַנ"ל, שֶׁעֵקֶר הַיִּצְר
הָרַע הוּא בְּתְאֵוָה זֹו. אֲבָל הוּא ז"ל אָמַר לְהַפּוֹךְ, שֶׁהוּא יֵנִיחַ
לוֹ הַכֵּל לְבָלֵי לְשִׁבְרוֹ, רַק זֹאת הַתְּאֵוָה רוֹצֵה לְשִׁבְרָהּ לְגַמְרֵי.

וּבֵן הָיָה נוֹהֵג מִתְחֵלָה, שְׁכָל מְגַמְתוֹ וְכָל יִגְיעָתוֹ הָיוּ רַק
לְשִׁבֵר בְּרֵאשׁוֹנָה הַתְּאֵוָה הַכְּלָלִיּוֹת הַזֹּאת. וְלֹא הָיָה
מְשַׁנֵּיחַ כָּלֵל בְּתְחֵלָה לְשִׁבֵר תְּאֵוֹת אֲכִילָה, רַק אֲדִרְבָּא,
בְּתְחֵלָה הָיָה אוֹכֵל הַרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, הַרְבֵּה יוֹתֵר מִשְׂאֵר
בְּנֵי-אָדָם. וְאָמַר, שְׂאֵז הָיָה מִמְשִׁיךְ כָּל הַתְּאֵוּת לְתוֹךְ תְּאֵוֹת
אֲכִילָה, וְאַחֲר־כֵּן שִׁבֵר גַּם זֹאת הַתְּאֵוָה שֶׁל אֲכִילָה. וְהָיוּ לוֹ
כְּמָה מֵינִי יִגְיעוֹת וְעִבּוּדוֹת וּמִלְחָמוֹת וְנִסְיוֹנוֹת אֵין מִסְפָּר
קִדְם שֶׁשִׁבֵר הַתְּאֵוָה הַכְּלָלִיּוֹת הַנ"ל. וְכֵמָה וְכֵמָה תְּפִלוֹת
וְתַחֲנוּנִים וּבְכִיּוֹת וְשִׁיחוֹת שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל וּמִתְחַנֵּן וְשׁוֹפֵךְ
לְבוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכֵמָה וְכֵמָה מֵינִי תַחֲנוּנִים וְרִצְוִיִּים
וּפְיוּסִים, שֶׁיְהִיָּה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶזְרוֹ לְהַנְצִיל מִתְּאֵוָה זֹו, עַד
אֲשֶׁר זָכָה לַעֲמֹד בְּכָל הַנִּסְיוֹנוֹת, וְקִדְשׁ עַצְמוֹ מְאֹד בְּפָרִישׁוֹת

תְּאֹהֶה זֶה עַד אֵין שְׁעוֹר וְעַרְףְּ, עַד אֲשֶׁר זָכָה לְשִׁבְרֵי תְּאֹהֶה זֶה לְגַמְרִי. עַד אֲשֶׁר הָיָה לְפִלְאָ אֲצִלוֹ עַל מִי שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁקָּשָׁה לְשִׁבְרֵי תְּאֹהֶה זֶה, כִּי אָמַר שְׂאִין זֶה תְּאֹהֶה כָּלֵל. וְהָיָה מִרְבָּה לְדַבֵּר בְּעִנְיָן זֶה, בְּעִנְיָן בְּטוֹל וּמֵאוּם תְּאֹהֶה זֶה.

וְאָמַר שְׂאִי אֲפֹשֶׁר לְדַבֵּר מִזֶּה עִם אֲנָשִׁים שֶׁכָּבַר נִתְגַּשְׁמוּ בְּעִנְיָן זֶה. כִּי כָּבַר נִתְעַרְבוּ דְמִיָּהֶם כָּל-כָּף עַד שֶׁנִּתְעַרְבַּ דַּעְתָּם, עַד שְׂאִין יְכוּלִים לְהִבִּין כָּלֵל וְאֵין נִכְנָס בְּלִבָּם כָּלֵל שֶׁאֲפֹשֶׁר לְמֵאִם תְּאֹהֶה זֶה, עַל-כֵּן אֵי אֲפֹשֶׁר לְדַבֵּר בְּזֶה הַרְבֵּה. אָבָל בְּאַמֶּת, מִי שֶׁהוּא חָכֵם אֲמֶת קִצָּת, יְכוּל בְּקָל לְמֵאִם תְּאֹהֶה זֶה לְגַמְרִי. כִּי אָמַר שְׂאִין זֶה גִּסְיוֹן כָּלֵל, לְמִי שֶׁהוּא רַק חָכֵם אֲמֶת כִּנּוּל. וְאָמַר שֶׁבִּהְכֵרַח שֵׁיִשׁ בְּכָל זֶה סוּד, כִּי בְּאַמֶּת אֵין זֶה תְּאֹהֶה כָּלֵל. וְהִתְפָּאֵר עֲצָמוֹ מְאֹד בְּגִדְל חֲזָקוֹ בְּשִׁבְרֵי תְּאֹהֶה זֶה. וְהָיָה קְדוּשׁ גְּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה, וְאָמַר עַל עֲצָמוֹ שְׂאִין לוֹ שׁוּם תְּאֹהֶה כָּלֵל. וְאָמַר שֶׁאֲצִלוֹ זָכַר וְנִקְבָּה שְׁוִים. דִּהְיִינוּ שְׂאִין לוֹ שׁוּם מִלְחָמָה מִחֲמַת אֵיזָה צַד הַרְהוֹר בְּשִׁרְוֹאָה אוֹ בְּשִׁמְדָּבַר עִם אֵיזָה אִשָּׁה. כִּי הִכַּל שְׁוֶה אֲצִלוֹ:

גַּם אָמַר שֶׁהַזְּוִיג שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֲמֶת, קָשָׁה עָלָיו עִנְיָן זֶה. וְלֹא דֵי שְׂאִין לוֹ שׁוּם תְּאֹהֶה כָּלֵל, כִּי אִם אֲדַרְבָּא יֵשׁ לוֹ

שְׁבַחֵי הָרִ"ן

כה

יסורין מְזֵה מִמֶּשׁ כִּמוֹ יסורי התינוק בשַׁעַת מִלָּה. כִּי מִמֶּשׁ יסורין אֵלּוּ יֵשׁ לְהַצְדִּיק בְּשַׁעַת זְוֹג, וְיֹוֹתֵר מִזֶּה. כִּי הַתֵּינוֹק אֵין לוֹ דַּעַת, עַל-כֵּן אֵין הַיְסוּרִים שְׁלֹו גְדוּלִים כָּל-כָּף, אֲבָל הַצְדִּיק שֵׁישׁ לוֹ דַּעַת יסוריו גְדוּלִים מֵהַתֵּינוֹק. וְזֶה הָיָה אֲצִלּוֹ דְבַר פְּשׁוּט וְאָמַר שְׁכָל אָדָם יִכּוֹל לְזַפּוֹת לְכוּא לְמַדְרָגָה זוֹ. וּכְפִי הַנְרָאָה מִדְּבָרָיו הָיָה, שֶׁקִּדְשָׁתוֹ שֶׁל עֲצָמוֹ גָּבַה עוֹד יוֹתֵר וְיֹוֹתֵר:

יח

וְאָמַר: שֶׁאֲצִלּוֹ אֵישׁ וְאִשָּׁה שְׁוִין הֵינּוּ שְׂאִין מִגִּיעַ לוֹ שׁוּם צַד מִחֲשֶׁבָה כְּשִׁרְוָאָה אִשָּׁה. רַק הַכֹּל שְׁוֵה אֲצִלּוֹ בְּעֵינָיו כְּאֵלוֹ רוּאָה אֵישׁ. וְאָמַר פַּעַם אַחַת: שְׂאִינוֹ מִתְּרַא לֹא מֵאִשָּׁה וְלֹא מִמְּלֶאֶךָ. וּבְזֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְבָאֵר. כִּי מִי שֵׁישׁ לוֹ עֲדִין אִיזָה צַד פֶּחַד כָּל שֶׁהוּא מֵהַרְהוּרֵי אִשָּׁה, אֲפֹלוֹ אִם הוּא נָקִי בְּזֶה, רַק שְׂאִינוֹ נָקִי בְּתַכְלִית הַזְכוּדָה, וְעֲדִין יֵשׁ לוֹ אִיזָה פֶּחַד כָּל שֶׁהוּא מְזֵה, הוּא צָרִיךְ לְפֶחַד מִמְּלֶאֶךָ. אֲבָל הוּא הַתְּפֹאֵר שְׂאִין לוֹ שׁוּם פֶּחַד מְזֵה, עַל-כֵּן אֵין לוֹ פֶּחַד מִמְּלֶאֶךָ. וְזֶה מִרְפוֹז קֶצֶת בְּדְבָרֵי רַז"ל: "אֲנָא בְּשָׂרָא וְאַנְתָּ אִשׁ וְאַנְתָּ עַדִּיפְנָא מִנִּד" (קדושין פא.), שֶׁאָמַר רַב עֲמֵרָם חֲסִידָא אֶל הַמְּלֶאֶךָ וּמוֹבָא בְּדְבָרָיו ז"ל בְּהַתּוֹרָה תִּקְעוּ מִמִּשְׁלָה סִימָן א' בְּלִקוּטֵי תַנְיִנָא:

יט

גַּם הָיָה רָגִיל מְאֹד בְּיָמָיו קַטְנוֹתוֹ וּבְיָמָיו יְלָדוֹתוֹ, לְרוֹיץ בְּכָל פַּעַם עַל קֶבֶר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זָכַר צַדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה, לְבַקֵּשׁ מֵאֵתוֹ שְׂיַעֲזָרוּ לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ. וְהָיָה רָגִיל לִילָד לְשֵׁם בְּלִילָה וּבְזִמְנֵי הַחֶרֶף בְּעֵת שֶׁהָיָה הַקְּרִירוֹת גְּדוֹל מְאֹד, הָיָה הוֹלֵךְ לְשֵׁם בְּלִילָה, וּמִשֵּׁם חֲזֹר וְהֵלֵךְ אֶל הַמְּקוֹה. וְהָיָה שֵׁם מְקוֹה חוּץ לְמִרְחָץ, וּמְקוֹה אֶחָד בְּתוֹךְ הַמִּרְחָץ. וּבַחֵר לוֹ לִילָד בְּהַמְּקוֹה שְׁחוּץ לְמִרְחָץ, בְּעֵת הַקְּרִירוֹת גְּדוֹל, וּבְכַבֵּר הָיָה קָר לוֹ מְאֹד מִחַמַּת שְׂבָא מִהַקֶּבֶר הַנִּ"ל, כִּי הָיָה דְרָךְ רְחוֹק בֵּין בֵּיתוֹ לְהַבֵּית עֵלְמִין, וְכֵן מִהַבֵּית עֵלְמִין לְמְקוֹה. מְלַבֵּד הַשְּׁהִיּוֹת שֶׁנִּשְׁתַּהֲא הַרְבֵּה עַל הַקֶּבֶר. אַף־עַל־פִּי־כֵן אַחַר כָּל זֶה הָיָה הוֹלֵךְ דְּיוֹקָא לְטַבֵּל בְּהַמְּקוֹה שֶׁהָיָה עוֹמֶדֶת בַּחוּץ, כְּדֵי לְסַגֵּף עֲצָמוֹ. וְכֵל זֶה בְּהַצָּנֵעַ בְּלִילָה.

וְשָׁמַעְתִּי מֵאֶחָד שֶׁאָמַר שֶׁשָּׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, שֶׁבְּעֵת שֶׁעָשָׂה הַנְּהַגוֹת אֵלּוּ לֹא הָיָה כִּי־אִם בֶּן נְשִׂיאָה שְׁנַיִם. וְכֵל כִּךָ הָיָה מְצַנֵּעַ בְּעַבּוֹדָתוֹ מִבְּנֵי אָדָם, עַד שֶׁפַּעַם אַחַת הֵלֵךְ לְמְקוֹה בְּבִקְרַת בַּחֶרֶף, וּבָא מִהַטְּבִילָה וְהִפְאוֹת הָיוּ לַחּוֹת מִהַמַּיִם. וְתָמְהוּ עָלָיו הָעוֹלָם שֶׁבַחֶרֶף יֵהִיֶה הָאָדָם

שְׁבַחֵי הַר"ן

כו

חֹפֶף רֵאשׁוּ. כִּי לֹא עָלָה עַל דַּעְתָּם שֶׁהָיָה בְּמִקּוּהָ, רַק
סָבְרוּ שֶׁחֹפֶף רֵאשׁוּ. וְתָמְהוּ עָלָיו עַל שֶׁחֹפֶף רֵאשׁוּ בְּקִרְיֹת
כְּזֹה. וְהָיוּ מַחְזִיקִים זֹאת לְמַעֲשֵׂה נְעוּרֹת שָׁלוֹ. כִּי הָיָה מִצְנָע
מְאֹד מְאֹד בְּעִבּוּדָתוֹ.

גַּם כָּל הַתַּעֲנִיתִים הַרְבִּים מְאֹד שֶׁהִתְעַנָּה, לֹא הָיָה יוֹדֵעַ
מֵהֶם שׁוּם אָדָם בְּעוֹלָם, אֲפִלּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְקִרְוָבָיו. רַק
אֲשֶׁתוֹ לְבַד הָיְתָה יוֹדַעַת מְזֹה. וְהָיָה מִשְׁבִּיעָה שֶׁלֹּא תִגְלֶה
לְשׁוּם אָדָם. וְהָיָה עוֹשֶׂה כְּמָה וְכְמָה תַּחֲבֹלוֹת לְהַעֲלוֹם
וּלְהַסְתִּיר כָּל הַתַּעֲנִיתִים שֶׁהִתְעַנָּה בְּאִפְּן שֶׁלֹּא יֵדַע
מֵהֶם אִישׁ:

כ

וּבַעֲת שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית חוּתְנוֹ, כְּשֶׁהָיָה חֲפִיץ לְדַבֵּר עִם
הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל, דְּהִינּוּ לִילָךְ עַל קִבְרוֹ וּלְבַקֵּשׁ
מֵאֵתוֹ אִיזֹה דְבַר בְּקִשָּׁה, הָיָה רָגִיל לְנַסֵּעַ לְקַהֲלַת סְמִילָא
שֶׁהָיָה סְמוּךְ לְבֵית חוּתְנוֹ. וְהִלָּךְ עַל קִבְרֵי הַצַּדִּיק הַמְּפָרָסָם
מִזְרְנוּ הָרַב יִשְׁעִיָה מֵיֵאנוּב ז"ל, שֶׁהוּא מְנַח שָׁם. וְעָשָׂה אֶת
הַצַּדִּיק הַנ"ל לְשָׁלִיחַ, שִׁילָךְ וַיּוֹדִיעַ לְהַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל אֶת
בְּקִשָּׁתוֹ, מֵהָ שֶׁהָיָה צָרִיךְ אֹז:

כא

ובענין תאות אכילה היה לו גם כן מלחמה גדולה ויגיעה
 גדולה מאד קדם לשפירה. כי בתחלה לא היה
 משגיח כלל לשבר תאות אכילה כנ"ל. אחר-כך רצה
 לשבר תאוה זו, והיה קשה וכבד עליו מאד מאד. וכל-כך
 היה קשה עליו שבירת תאות אכילה, עד שנדמה לו, שכל
 התאוות יוכל לשבר, מלבד תאוה זו של אכילה ונדמה לו
 שתאוה זו של אכילה בהכרח שתשאיר, כי אי אפשר
 לשפירה. כל כך היה חזק עליו התגברות תאוה זו. ואף-
 על-פי-כן התגבר עצמו, וכפה את יצרו, ושבר גם תאוה זו
 של אכילה לגמרי.

וגדל קדשתו בפרישות תאות אכילה היה מפרסם לעין
 כל. כי לא היה אוכל כלל, וגם מעט שהיה אוכל
 היה בהכרח גדול מאד. והכרח להכריח עצמו בכל הכחות
 כדי לאכל מעט, כדי שיהיה לו איזה כח לחיות. ואמר
 שבתחלה התחיל לשבר תאות אכילה, דהינו שהיה מכריח
 עצמו והרגיל עצמו לאכל פחות ממה שהיה אוכל תחלה.
 וכשנעשה רגיל בזה שיאכל פחות מקדם, ראה שגם עדין
 יש לו תאוה בזאת האכילה אף-על-פי שהיא פחותה
 מקדם. והתחיל שוב לשבר תאותו ולאכל עוד פחות מזה.

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

כט

ואחר-כך רָאָה שְׁגָם זֶה תַּאֲוָה, וְאָכַל עוֹד יוֹתֵר פְּחוֹת. וְכֵן אַחֲר־כֵּךְ רָאָה שְׁגָם בְּזֶה יֵשׁ לֹא תַּאֲוָה עֲדִין, וְאָכַל עוֹד יוֹתֵר פְּחוֹת. וּבִדְרֹךְ זֶה נִהְיָ עַד שֶׁהָיָה אֲכִילָתוֹ פְּחוֹתָהּ וּמְעוֹטָהּ מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַצְּמִצּוֹם וְהַמְּעוֹט אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. וְאַחֲר־כֵּךְ יֵשֵׁב עֲצָמוֹ שְׂאֵף-עַל-פִּי שְׂאֲכִילָתוֹ מְעוֹטָהּ מְאֹד, אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין יֵשׁ לֹא תַּאֲוָה בְּזֶה הַמְּעַט שְׂאוֹכֵל. וְהַתְּנַבֵּר עֲצָמוֹ, וְשִׁבַּר הַתַּאֲוָה גַּם בְּזֶה הַמְּעַט, עַד שֶׁשִּׁבַּר תַּאֲוֹת אֲכִילָה לְגַמְרֵי, וַיֵּצֵא מִהַתַּאֲוָה לְגַמְרֵי בְּתַכְלִית הַקְּדוּשָׁה עַד שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שׁוּם תַּאֲוָה כָּלֵל וּכְלָל לֹא.

וּבֵין כֵּךְ וּבֵין כֵּךְ שֶׁהָיָה פּוֹרֵשׁ עֲצָמוֹ כָּל-כֵּךְ מִהָאֲכִילָה, מִחֲמַת זֶה לֹא הָיָה יָכוֹל עוֹד לֵאכֹל כָּלֵל. וּכְפִי הַנִּרְאָה מִדְּבָרָיו הָיָה שְׂאֲחֲר־כֵּךְ הָיָה לוֹ כַּח לֵאכֹל בְּקִדּוּשָׁה בְּלִי תַּאֲוָה כָּלֵל, אֶפְלוּ אִם הָיָה אוֹכֵל הַרְבֵּה, אָבֵל כִּבְר לֹא הָיָה יָכוֹל לֵאכֹל מִחֲמַת רְגִילוֹתָיו, שֶׁהַרְגִיל עֲצָמוֹ בְּאֲכִילָה פְּחוֹתָהּ וּמְעוֹטָהּ מְאֹד.

וְאָמַר, שְׂאֲחֲר־כֵּךְ עַל הַיָּם בְּעַת שְׁנִסְעַ לְאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל אִז רָאָה שְׂאִין לֹא שׁוּם חַיּוֹת מִשׁוּם דְּבַר, אִזֵּי הַכְּרִיחַ עֲצָמוֹ לֵאכֹל קֶצֶת. וּמֵאִז וְהִלָּא הַרְגֵּל לֵאכֹל קֶצֶת. אָבֵל קָדָם לָזֶה, לֹא הָיָה אוֹכֵל אֶפְלוּ אֲכִילָה פְּחוֹתָהּ כְּזוֹ. כִּי בְּאֵמַת גַּם אַחֲר־כֵּךְ, אַחֲר שֶׁהָיָה עַל הַיָּם, הִיָּתָה אֲכִילָתוֹ

גַּם-בֵּן מְעוֹטָה מְאֹד מְאֹד. וּמִקֶּדֶם גַּם שְׁעוֹר פְּחוֹת כְּזֶה לֹא
הָיָה אוֹכֵל.

וּבַעֲנָנֵי הַנְּסִיעָה שָׁלוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יֵשׁ הַרְבֵּה לְסַפֵּר. גְּדֹל
הַיְסוּרִים הָעֲצוּמִים וְהַקְּשִׁים מְאֹד מְאֹד שֶׁהָיָה לוֹ
בְּהַלִּיכָהּ וּבַחֲזָרָהּ, וּגְדֹל הַיְגִיעוֹת וְהַמְסִירוֹת נֶפֶשׁ וְרַבּוּי
הַמְּנִיעוֹת שֶׁהָיָה לוֹ קֶדֶם שְׁזָכָה לָבוֹא לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל. וַיִּבְאֵר
כֹּל זֶה בְּקִנְיָרִים מִיַּחַד לְקַמֵּן בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אַפְס
קִצְחוֹ וְלֹא כָלוּ, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל:

כב

וּבַעֲנָנֵי שְׁבִירַת כָּל הַמּוֹדוֹת רְעוֹת הָיָה מִפְּלֵג בְּקִדְשָׁהּ
מִפְּלֵגַת מְאֹד מְאֹד. וּקְצַת סֵפֶר מְעַנֵּן שְׁבִירַת כְּעַם,
וְאָמַר, שְׁמַתְחֵלָה הָיָה כְּעַסְן גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד, וְאַחֲרֵי-כֵן,
מִחֲמַת שְׁרָצָה לְהִיּוֹת אִישׁ כְּשֵׁר כְּרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, הַתְּחִיל
לְשַׁבֵּר מְדָה זוֹ שֶׁל כְּעַם עַד שְׁזָכָה לְשַׁבֵּר מְדָה זוֹ שֶׁל כְּעַם.
אֲבָל תְּכִלִּית שְׁבִירַת מְדָה זוֹ מֵהַפְּדָה אֶל הַפְּדָה, דְּהִינוּ
לְהַתְּחַפֵּד לְטוֹב גָּמוּר שְׁלֵא יִכְפַּת לָהּ כֹּלֵל כֹּלֵל שׁוֹם דְּבָר,
וַיְהִי רַק טוֹב בְּלִי שׁוֹם צַד קִפְיָא בְּעוֹלָם, זֶה זָכָה רַק
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. שֵׁם זָכָה לְזֶה שְׁנַתְּבַטֵּל הַכְּעַס בְּתִכְלִית
הַכְּטוֹל, וְזָכָה וְנַעֲשֶׂה טוֹב מִמֶּשׁ, וְלֹא נִשְׁאָר בּוֹ שׁוֹם צַד
קִפְיָא בְּעֵלְמָא. עַד שְׁאַחֲרֵי-כֵן אֶפְלוּ מִי שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה לוֹ כֹּל

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

לא

הַרְעוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, לֹא הָיָה בְּלִבּוֹ שׁוֹם צַד שֶׁנֶּאֱמָה וּקְפִידָא
עָלָיו, אֲדַרְבָּא הָיָה אוֹהֵבוֹ וְלֹא הָיָה בְּלִבּוֹ עָלָיו כְּלָל, כִּי הָיָה
רַק בְּלוֹ טוֹב מִמֶּשׁ.

וְגִדְל עֵצִים הַפְּלִגַּת מִדַּת טוֹבוֹ הָיָה מְפָרְסֵם לְכָל מִפְרִיּוֹ. כִּי
הָיָה רַק בְּלוֹ טוֹב בְּלִי שׁוֹם צַד קְפִידָא וְכַעֲס כְּלָל, רַק
בְּלוֹ טוֹב. וְזֶה זִכָּה בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל כַּנִּ"ל. וּכְכֹר מְבֹאֵר בְּסִפְרֵי
הַקְּדוּשִׁים תּוֹרָה עַל זֶה, שְׁדִיקָא בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל זּוֹכִין לְבַחֲנֵיהּ
זוֹ, שֶׁהִיא בַּחֲנִינֵת אַרְדָּא אִפִּים, הַפֶּד כַּעֲס וַחֲרוֹן אַף. וְשֶׁב־שְׁבִיל
זֶה נִתְּאָוּהּ מוֹשֶׁה רַבְּנּוֹ לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל וְכוּ' כִּמּוֹ שְׁפַתּוֹב:
"וַיִּמְהַר מוֹשֶׁה וַיִּקְד אֶרְצָה" (שְׁמוֹת ל"ד) וְדַרְשׁוּ רַז"ל: "מָה
רָאָה - אַרְדָּא אִפִּים רָאָה" וְכוּ' (סְנֵהֲדִין קִיא). עֵינֵי שָׁם (לְקוּטִי
מוֹהַר"ן סִימָן קנ"ה).

וּבְמִדַּת עֲנוּה, הַתְּפָאָר עֲצֻמוֹ מְאֹד שֶׁהוּא עֲנוּ בְּתַכְלִית
הָעֲנוּה. וְאָמַר שְׁאִין מִי שְׁזוֹכָה לְעֲנוּה בְּאַמַּת, כִּי־
אִם מִי שֶׁהוּא בְּמִדְרָגָה זוֹ שְׁיִכּוֹל לֹאֲמַר עַל עֲצֻמוֹ שֶׁהוּא עֲנוּ
כִּמּוֹ מוֹשֶׁה רַבְּנּוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שְׁכַתֵּב עַל עֲצֻמוֹ: "וְהָאִישׁ
מוֹשֶׁה עֲנוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם" וְכוּ' (בְּמִדְרַי"ב). וְכִמּוֹ שְׁפָּצִינוּ
בְּדַבְרֵי רַז"ל: שְׁאָמַר רַב יוֹסֵף: "אַל תִּתְּנֵי עֲנוּה דְאִיכָא אֲנָא"
(סוּטָה מַט:). וְהוּא ז"ל הָיָה בְּבַחֲנֵיהּ זוֹ, וְהַתְּפָאָר עֲצֻמוֹ בְּעֵצִים
מִעֲלָתוֹ בְּמִדַּת עֲנוּה בְּתַכְלִית הַבְּטוּל לְגַמְרֵי:

כג

וְאָמַר שֶׁהוּא עֵנּוּ בְּתַכְלִית הָעֲנִיוּת בְּכָל הָאֵיבָרִים. כִּי יֵשׁ
אֶחָד שֶׁהוּא עֵנּוּ וְאֵין הָעֲנָוָה בְּלִבּוֹ. וְיֵשׁ שֶׁהוּא עֵנּוּ
וְאֵין הָעֲנָוָה מִגִּיעַ בְּאִיזָה אֵבֶר, אֲבָל אֶצְלוֹ הָעֲנָוָה בְּתַכְלִית
בְּכָל הָאֵיבָרִים, כִּי לִבּוֹ וְכָל אֵיבָרָיו הֵם בְּתַכְלִית הַבְּטוּלָה:

כד

גַּם הִבְנֵנו מִדְּבָרָיו שֶׁהִיָּה מְסַפֵּר עִמָּנוּ, שְׁפִימֵי נְעוּרָיו בְּעַת
שְׁיָגַע וְמָרַח בְּשָׂבִיל עֲבוּדַת הַשֵּׁם הָיוּ לוֹ כַּמָּה וְכַמָּה
מִיָּנֵי סְגוּפִים. וְכִפִּי הַנְּשָׁמַע וּמוֹכֵן מִדְּבָרָיו שֶׁהִיָּה לוֹ כָּל מִיָּנֵי
סְגוּפִים שֶׁבְּעוֹלָם, הֵן גְּלָגוּל שְׁלֵג וְכוּ' וְכוּיָצֵא. וְאָמַר,
שֶׁהַסְּגוּף לְאַחֵז עֲצָמוֹ לְבָלִי לְחֻבֵּךְ עֲצָמוֹ כִּלְלָה זֶהוּ הַסְּגוּף
הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר. דִּהְיֵנוּ כְּשִׁמְנֵינִשְׁכִּים לְאָדָם הַדְּבָרִים הַשְּׂכִיחִים
סְמוּךְ לְבִשָּׂר, וְדָרָךְ כָּל אָדָם לְחֻבֵּךְ עֲצָמוֹ בְּכָל עַת שֶׁמִּרְגִּישׁ
אִיזָה נְשִׁיכָה. וְהִיָּה מְקַבֵּל זֹאת לְסְגוּף, לְאַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ לְבָלִי
לְעִשׂוֹת שׁוּם חֻבּוּךְ, לֹא בִּיד וְלֹא בְּגוּף וְלֹא בְּשׁוּם אֵבֶר,
וְאָמַר שֶׁזֶהוּ סְגוּף גָּדוֹל מְאֹד. כִּי הָאָדָם מְנַח, וְהַנְּשִׁיכוֹת
מִתְגַּבְּרִים אִזּוֹ בְּיוֹתֵר, וְהוּא אֲסוּר לוֹ לְזוּז בְּיָדָיו וְלֹא בְּשׁוּם
אֵבֶר, רַק מִרְגִּישׁ כָּל נְשִׁיכָה בְּמוֹחַ. וְהוּא סְגוּף גָּדוֹל מְאֹד
(וְכִבֵּר שְׁמַעְתִּי זֹאת גַּם מִשְׁאֵר אֲנָשִׁים שֶׁזֶהוּ סְגוּף גָּדוֹל מְאֹד). וְהוּא ז"ל

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

לג

עָשָׂה הַכֹּל, כָּל מִינֵי סְגוּפִים שֶׁבְּעוֹלָם. וְהַכֹּל בְּתַמִּימוֹת
וּבְאֵמֶת, עַד שִׁזְכָּה לְמָה שִׁזְכָּה, אֲשֶׁרֵי לוֹ.

גַּם בְּעֵנֵן יִסּוּרִים שֵׁשׁ עַל רֹב הַצְּדִיקִים, מִמֶּשׁ לֹא נִשְׁמַע
וְלֹא נִרְאָה בְּעַל יִסּוּרֵינָם כְּמוֹתוֹ, וְאֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּלְבַאֵר.
וְהָיָה מְלֵא יִסּוּרִים מִבֵּית וּמִבְּחוּץ. וּבְתַחֲלָה קָדַם סוּף יָמָיו
הָיָה לוֹ יִסּוּרִים עֲצוּמִים וְנוֹרָאִים אֲשֶׁר לֹא הָיוּ יִסּוּרִים
דְּגַמְתָּם בְּעוֹלָם. וְסִפֵּר שֶׁהַיִּסּוּרִים שָׁלוּ הֵם בְּיָדוֹ בְּכָל עַת
שְׂרוּצָה הוּא מְקַבְּלֵם עַל עֲצוּמוֹ, וּבָאִים עָלָיו הַיִּסּוּרִים הַלְלוּ,
וּבְעַת שְׂרוּצָה לְסַלְקֵם, נִסְתַּלְקִים מֵעָלָיו. וְעֵצֶם קָשִׁי וְכֹבֵד
הַיִּסּוּרִים הַלְלוּ הָיָה בְּלֵי שְׁעוֹר. וְאָמְרוּ בְּשִׁמוֹ שְׂאֵמֶר,
שֶׁבִשְׁעָה שֶׁבָּאוּ עָלָיו הַיִּסּוּרִים, מֵעֵצֶם הַפְּלִגָּת הַצֶּעַר וְהַכָּאֵב
הַמְּפֹלֵג מְאֹד מְאֹד, הָיָה כְּמַעֵט יָכוֹל לְנַשֵּׁךְ עֵץ בְּשָׁנָיו מֵעֵצֶם
הַכָּאֵב (כְּדֶרֶךְ הָאָדָם שֵׁשׁ לוֹ יִסּוּרִים מְפֹלְגִים שֶׁמֵּעֵצֶם
הַיִּסּוּרִים הוּא קוֹרֵץ בְּשָׁנָיו. וְעָלָיו ז"ל הָיוּ יִסּוּרִים כְּבִדִּים
וְקָשִׁים כָּל־כֶּף עַד שֶׁבִשְׁעַת הַיִּסּוּרִים הָיָה אֶפְשָׁר שְׂיַחֲתֵד
עֲצִים בְּשָׁנָיו מֵעֵצֶם הַצֶּעַר). אוּלָם גְּדַל רַבּוּי הַיִּסּוּרִים
הַקָּשִׁים וְהָעֲצוּמִים שֶׁהָיָה לוֹ בְּסוּף יָמָיו שֶׁלְּשָׂה שָׁנִים
רְצוּפִים הָיוּ גְּדוּלִים וְקָשִׁים עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּכַפְּלֵי כַפְּלִים,
אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעַר וּלְהַעֲרִיף כָּלֵל. וְקִצַּת מְזָה יְבָאָר בְּמָקוֹם
אַחַר אִם יִרְצָה הַשֵּׁם אֶפְסֵם קְצָהוּ (חַי מוֹהֲר"ן סִימָן רכ"ג). וַיֵּשׁ
עוֹד הַרְבֵּה בְּזֶה לְסַפֵּר, אֵךְ הִשְׁמַטְנוּ הַרְבֵּה, אֶפְלוּ מִהַמְּעַט

שְׁבַחֵי הַר"ן

שָׁאֲנוּ יוֹדְעִים כִּי גַם זֶה הַמַּעַט הוּא רַב לְסַפֵּר, וְלֹא יִסְפִּיקוּ
הַרְבֵּה יְרִיעוֹת. וְעוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד לְבָאֵר יוֹתֵר בְּעוֹרֵת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

כה

כָּלֵל הַדְּבָרִים. שֶׁכָּל עֲנִינֵי קְדוּשָׁה וּפְרִישוֹת הֵן בְּתַאֲוֹת וְהֵן
בְּמַדּוֹת, וְהֵן בְּעֲנִינֵי יְגִיעוֹת וְעַבּוּדוֹת וּמְרַחוֹת וְיִסּוּרִים
וְכוּ' בְּשִׁבְלוֹ יִתְבָּרַךְ, הַכֹּל כְּאֲשֶׁר לְכֹל, הִיָּה חֲדוּשׁ נִפְלָא
וְנוֹרָא מְאֹד. וְהִיָּה מְפַשֵּׁט מְכֹל הַתַּאֲוֹת וּמְכֹל הַמַּדּוֹת
בְּתַכְלִית, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאָר לוֹ מִשּׁוּם תַּאֲוָה וּמִדָּה שׁוּם שְׂמִיךְ
בְּעֲלָמָא. וְזָכָה לְמַעְלָה נוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַמַּעְלָה.
וְאֵי אֲפָשֶׁר לְדַבֵּר כָּלֵל בְּעֵצֶם הַפְּלֶגֶת מַעְלָתוֹ כִּי "כֹּל הַמוֹסִיף
גּוֹרֵעַ" (סִנְהֶדְרִין כט.).

וְכֹל מַה שֶּׁסִּפְרָנוּ עַד הֵנָּה, אִם אָמְנָם כְּגִנּוֹת נִחְשְׁבוּ כֹּל
הַסְּפּוּרִים הַנ"ל לְנִגְדּוֹ לְפִי עֵצֶם מַעְלָתוֹ שְׁזָכָה אַחֲרֵי-
כֵן, עִם כֹּל זֶה סִפְרָנוּ כֹּל זֶה מַעְגִּין עַבּוּדָתוֹ וְדַרְכּוֹ בִּימֵי
יְלֻדוֹתוֹ, לְמַעַן גִּדַע וְנִשְׁכִּיל אִיךָ הַבְּחִירָה חֲפְשִׁית, וְכֹל אָדָם
יֻכַל לְזַכּוֹת אִם יִרְצֶה לְמַעְלָה מִפְּלֶגֶת מְאֹד. אֶף-עַל-פִּי
שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁקָּשָׁה וְכִבֵּד עָלָיו הָעַבּוּדָה מְאֹד, וְאִין מַנִּיחִין
אוֹתוֹ לְכַנֵּס כָּלֵל בְּעַבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הַתַּאֲוֹת וְהַמַּדּוֹת
רוֹדְפִין אַחֲרָיו מְאֹד, אֶף-עַל-פִּי-כֵן צְרִיךְ שְׂיִהְיֶה עֲקֻשָׁן

שְׁבַחֵי הַר"ן

לה

בַּעֲבוּדָתוֹ וְלִבְלֵי לְהַסְתַּכֵּל עַל כָּל זֶה. כִּי בְּסִפּוּרִים הִלְלוּ יְבִין
הַחֲכָם מִדַּעְתּוֹ אִיךָ גַם עַל רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה וְהַנּוֹרָא זָכַר צְדִיק
וְקְדוּשָׁה לְבָרְכָה עֵבֶר גַּם-כֵּן כָּל הַמְּנִיעוֹת וְהַכְּבֹדוֹת הַגְּלוּל,
וְעֵבֶר בְּכָל זֶה, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן זָכָה לְשִׁבְרֵי הַכָּל מִחֲמַת שְׂרָצָה
בְּאֵמַת בַּעֲבוּדָתוֹ יִתְפָּרֵד וּבַחֲרֵי בְּחַיִּים בְּאֵמַת עַד שְׂזוּכָה
לְמָה שְׂזוּכָה.

וְאָמַר, שְׂאִפְלוּ לֹא הָיָה מִזְרַע הָאֱלֹקִי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב זָכַר
צְדִיק וְקְדוּשָׁה לְבָרְכָה, רַק אִפְלוּ אִם הָיָה מִמִּשְׁפָּחָה
הַיְרוּדָה שְׁבִי-יִשְׂרָאֵל, הָיָה זוֹכָה גַם-כֵּן לְמָה שְׂזוּכָה עַל-יְדֵי
עֲצָם עֲבוּדָתוֹ וַיִּגְיַעְתּוֹ שְׂיִגַע וְיָרַח מְאֹד מְאֹד
בַּעֲבוּדָתוֹ יִתְפָּרֵד:

כו

וְהַקְּפִיד מְאֹד עַל אֵלוֹ הָאֲנָשִׁים שְׂסוּבְרִים שְׂעַקְר מַעֲלַת
הַצְּדִיק וְהַשְּׁגָתוֹ שְׂזוּכָה הוּא מִצַּד הַנְּשֻׁמָה לְבַד,
מִחֲמַת שְׂיִישׁ לוֹ נְשֻׁמָה גְּבוּהָ מְאֹד. וְאָמַר שְׂלֹא כֵן הַדְּבָר, רַק
הַעֲקָר תְּלוּי בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים וַיִּגְיַעוֹת וְעֲבוּדוֹת. וְאָמַר בְּפָרוּשׁ
שְׂכָל אָדָם שְׂבַעוּלָם יְכוּל לְזוֹכָת לְמִדְרָגָה הַגְּבוּהָ בְּיִתְרָה. כִּי
אִין הַדְּבָר תְּלוּי אֵלֹא בְּבַחֲרִית הָאָדָם לְבַד, אִם יִרְצָה לְרַחֵם
עַל עֲצָמוֹ וְלִישֵׁב עֲצָמוֹ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב מָה שְׂטוֹב לְפָנָיו בְּאֵמַת
וְכוּ'. "וְהַכָּל לְפִי רַב הַמַּעֲשֶׂה" (אֲבוֹת ג', טו):

בז

וְעַל-כֵּן אָפְלוּ הַמוֹפְתִים הַנּוֹרְאִים שְׂרָאִינוּ מִרְבְּנוּ ז"ל, אִין
 אָנוּ עוֹסְקִים בְּזֶה לְסַפְּרָם. כִּי אִין זֶה שְׁבַח אֲצִלוֹ
 כָּלֵל לְפִי עֵצֶם הַפְּלִגַת מַעֲלָתוֹ. רַק סַפְּרָנוּ מַה שְּׁנוֹגֵעַ
 לְעִבּוּדָתוֹ יִתְבַּרְךָ, לְמַעַן יִתְעוֹרֵר הַמִּשְׁכִּיל הַחֲפִיץ בְּאַמֶּת. כִּי
 אִין שׁוּם תַּרְוִיץ בְּעוֹלָם וְכֹל אָדָם יָכוֹל לְזַכּוֹת לְמַעֲלוֹת
 גְּבוּהוֹת, אִם יֵלֵךְ וַיִּתְנַהֵג בְּדַרְכֵי רַבְּנוּ ז"ל, שְׁמִבְאָרִים כָּאֵן
 בְּסַפּוֹר זֶה. וְהֶעֱקֵר לְהִיזוֹת רְגִיל מְאֹד בְּתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת
 הַרְבֵּה מְאֹד וּבְכַפְרֵט לְדַבֵּר בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ בְּלִשׁוֹן שְׁמִדְבָרִים
 בּוֹ, לְהַרְבּוֹת בְּשִׂיחָה לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ לְרִצּוֹתוֹ וּלְפִיסוֹ יִתְבַּרְךָ,
 וּלְהַתְחַנֵּן לְפָנָיו שְׂיִקְרְבוּ לְעִבּוּדָתוֹ בְּאַמֶּת. וְדִי בְּהַעֲרָה זֹו
 לְכֹל הַחֲפִיץ בְּאַמֶּת:

חזק

סֵדֵר הַנְּסִיעָה שְׁלוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

א

קִדְמָה שְׁנִסַּע לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הָיָה בְּקִאמִינִיץ. וְהַנְּסִיעָה שְׁלוֹ
 לְקִאמִינִיץ הָיָה פְּלִיאָה גְדוֹלָה. כִּי פִתְאֵם נָסַע מִבֵּיתוֹ,
 וְאָמַר שִׁישׁ לוֹ דֶּרֶךְ לְפָנָיו לְנִסְעַי, וְנָסַע מִבֵּיתוֹ עַל הַדֶּרֶךְ
 שְׁנוֹסְעִין לְמַעַז'בוֹז'. וְאָמַר שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ אֵינוֹ יוֹדֵעַ עֲדֵין
 לְהִיכֵן הוּא נוֹסַע, וְנָסַע לְמַעַז'בוֹז'. וּבְמַעַז'בוֹז' נִתְּוָדַע לוֹ מִן
 הַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא צְרִיךְ לְנִסְעַי לְקִאמִינִיץ וְנָסַע לְקִאמִינִיץ. וְכֹל
 נְסִיעוֹתָיו הָיוּ בְּפִשְׁיטוֹת כְּדֶרֶךְ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים, בְּלִי שׁוּם
 הַתְּנַשְׂאוֹת וּבְלִי שׁוּם פְּרָסוּם. אֶף־עַל־פִּי שָׂאֵז כִּבְרַת הָיָה
 מִפְּרָסָם בְּעוֹלָם, אֶף־עַל־פִּי־כֵן הִזְהִיר מְאֹד לְאֲנָשָׁיו שְׁנִסְעוּ
 עִמּוֹ שִׁיזְהָרוּ לְבָלִי לְהוֹדִיעַ בְּשׁוּם מְקוֹם שֶׁהוּא נוֹסַע. וְלֹא
 יִדְעוּ בְּשׁוּם מְקוֹם שֶׁהָיָה שֶׁהוּא נִמְצָא שָׁם, כִּי נָסַע בְּהַעֲלָם
 כְּדֶרֶךְ הַסּוֹחְרִים.

וְהָיָה בְּקִאמִינִיץ, וְאֵז בְּאוֹתוֹ הָעֵת לֹא הָיָה רֶשְׁאֵי שׁוּם יְהוּדִי
 לְדוֹר בְּקִאמִינִיץ וְלֹא לְלוֹן שָׁם בְּתוֹךְ הָעִיר. רַק כָּל
 הַיְהוּדִים הָיוּ דָרִים חוּץ לְעִיר, וְכֹל מִי שֶׁהָיָה לוֹ אִיזוּה עֶסֶק

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

לח

בְּתוֹךְ הָעִיר, הָיָה נִכְנָם לְתוֹךְ הָעִיר בַּיּוֹם, וְהָיָה רִשְׁאֵי לְהוֹיֹת שָׁם כָּל הַיּוֹם. וּבְלִילָהּ הִכְרַחוּ כָּל הַיְהוּדִים לְצֵאת מִן הָעִיר, כִּי לֹא הָיָה רִשְׁאֵי שׁוּם יְהוּדִי לָלוֹן שָׁם כַּמְּפָרֶסֶם. וְנִכְנָם רַבְּנֵנוּ ז"ל לְתוֹךְ הָעִיר עִם אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה עִמּוֹ אֹו, וְהָיָה שָׁם עַד הַלַּיְלָה, וּבְלִילָהּ צָוָה לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ שִׁיּצֵא מִן הָעִיר, וְהוּא ז"ל נִשְׂאָר שָׁם לְבַדּוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר. וְצָוָה עַל הָאִישׁ הַזֶּה שֶׁבַּיּוֹם הַמְּחֻרָת יָבוֹא לְתוֹךְ הָעִיר וְיִמְצָאֵנוּ שָׁם. וְהוּא ז"ל לָן שָׁם לְבַדּוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר וְאִין שׁוּם בְּרִיָּה יוֹדֵעַ מָה עָשָׂה שָׁם. וּבַיּוֹם הַמְּחֻרָת נִכְנָם הָאִישׁ הַזֶּה לְתוֹךְ הָעִיר וְיִמְצָאוּ שָׁם. וְאַחֲר־כֵּן נִכְנָם הוּא ז"ל עִם הָאִישׁ הַזֶּה לְתוֹךְ כְּמָה וְכְמָה בְּתִים וְעָשׂוּ לָהֶם אֵיזָה שְׂיָכוֹת לְכַנֵּם שָׁם, וּבִקְצַת בְּתִים צָוּוּ לָתֵן לָהֶם יַיִן שְׂרָף וְכִיּוֹצֵא בְּזָה, וְהָיוּ בְּתוֹךְ הַרְבֵּה בְּתִים מְאֹד וְאִין שׁוּם אָדָם בְּעוֹלָם יוֹדֵעַ כְּפִנְתּוֹ מָה עָשָׂה שָׁם. וְאַחֲר־כֵּן נָסַע מִשָּׁם לְבֵיתוֹ. וְאַחֲר־כֵּן אַחַר שְׁלָן שָׁם רַבְּנֵנוּ ז"ל מְאוֹתוֹ הָעֵת וְהִלָּאָה נָתַן רְשׁוֹת לְאַנְשֵׁי קְאֻמִּינִין לְדוֹר בְּתוֹךְ הָעִיר:

ב

וְאָמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל: מִי שִׁיּוֹדֵעַ מִפְּנֵי מָה הָיְתָה אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל תַּחֲלָה בְּיַד כְּנַעַן וְאַחֲר־כֵּן בְּאֵה לְיַד יִשְׂרָאֵל, הוּא

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

לט

יודע מפני מה הוא היה תחלה בקאמיניץ ואחר-כך בארץ-
ישראל (עין לקוטי הלכות הלכות מילה הלכה ג):

ג

והנסיעה לקאמיניץ היתה פליאה גדולה מאד. וכל העולם
אמרו פרושים על זה. קצת דורשין לשבח וקצת
וכו'. אבל כלם טעו, אפלו אותן שאמרו לשבח לא בנו
בונתו כלל. ואפלו אותן שידעו קצת, מחמת שהוא בעצמו
גלה להם איזה רמז, אף-על-פי-כן לא ידעו בונתו בשלמות.
וכבר אמר דבר נאה על זה, על מה שהעולם טועין עצמן
בו תמיד בכל מה שהוא עושה וכו' (חיי מוהר"ן סימן ר):

ד

קצת אמרו, שנסע כדי למצא שם את הכתבים של
הבעל-שם-טוב שסגרו באבן, ואמרים קצת שהם
טמונים שם בקאמיניץ, ואמרו שנסע לשם בשביל זה. והוא
ז"ל התלוצץ מזה, ואמר שלא נסע כלל בשביל זה, פי אינו
צריך להם כלל. ואמר, אלו היה רוצה אותן הכתבים היו
מביאים אותם לביתו, אך הוא אין צריך להם כלל:

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

מ

ה

בְּעֶרְבַּ חַג הַפֶּסַח (שְׁנַת תַּקנ"ח לַפ"ק), יָצָא אֲדָמוֹר ז"ל
מֵהַמְּקוֹה, וְאָמַר לְזֶה שְׁהֲלֹךְ עִמּוֹ שְׁבֹזֹת הַשָּׁנָה
יְהִי בְּיַדַי בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. וּבְחַג הַפֶּסַח אָמַר תּוֹרָה עַל
פְּסוּק: "וּשְׁבִילֶךָ בְּמִים רַבִּים וְעַקְבוֹתֶיךָ לֹא נִדְּעוּ" (תְּהִלִּים
ע"ז). וְהַקְּשָׁה מְרִישָׁא לְסִיפָא וְאָמַר תּוֹרָה עַל זֶה וְתַרְץ קְשִׁיא
זו. וּמִתּוֹךְ דְּבָרֵי תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, נִתְּוֵדַע לְכָל בְּאֵי אֱלֹוִי,
שְׁבֹדָאֵי יִסַּע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

ו

וּבְאֲשֶׁר שָׁמְעָה אִשְׁתּוֹ זֹאת, שָׁלְחָה בְּתוּה אֱלֹוִי לְשָׂאֵל אוֹתוֹ
אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹ לְהַנִּיחַ אוֹתָם מִי יִפְרָנְסֵם. וְהַשִּׁיב
כֵּךְ: אַתְּ תִסְעִי לְמַחְתְּנֶךָ, אַחֲוֹתֶךָ הַגְּדוֹלָה יִקַּח אֶחָד אוֹתָהּ
לְהִיוֹת בְּבֵיתוֹ מְשֻׁרְתֶת קַטְנָה שְׁקוֹרִין "נְאִינְקַע", אַחֲוֹתֶךָ
הַקַּטְנָה יִקַּח אֶחָד אוֹתָהּ לְבֵיתוֹ מִצַּד רַחֲמָנוּת. וְאִמְךָ תְּהִיָה
מְשֻׁרְתֶת קַעֲחִירִין [מִמְבַּח], וְכָל מָה שְׁפָבִיתִי אֶמְכֹּר הַכֹּל עַל
הוֹצָאוֹת הַדֶּרֶךְ. וּבְאֲשֶׁר שָׁמְעוּ זֹאת בְּנֵי בֵיתוֹ גָּעוּ בְּלֵם
בְּבִכְיָה, וּבְכוּ כְּמָה יָמִים וְלֹא הָיָה לוֹ שׁוּם רַחֲמָנוּת עֲלֵיהֶם.
וְאָמַר כִּי לֹא סָגִי בְּלֹאוֹ הֵכִי יְהִיָה אֵיךְ שְׁיִהְיָה הוּא יִסַּע
בְּיַדַי, כִּי רַבּוּ כְּבֹר הוּא שָׁם וּמַעֲוֹטָא בְּתַר רַבָּא אֲזִלִּי (וְאָמַר
בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "וְאִרִּין דִּי גִרְעִסְמִי הַעֲלֵפְט אִיז שׁוֹיִן דְּאֶרְט וְכוּ").

שְׁבַחֵי הַר"ן

מא

וְאָמַר: אֲנִי רוֹצֵה לְנַסֵּעַ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְאֲנִי יוֹדֵעַ גְּדֹל
הַמְּנִיעוֹת וְהַעֲכֹבִים שֶׁיְהִיוּ לִי עַל זֶה בְּלִי שְׁעוֹר
וְעֶרְךָ, אֲךָ כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בְּקֶרְבִי, כָּל זְמַן שֶׁיְהִיֶּה לִי רוּחַ
חַיִּים בְּאַפִּי, אֲמַסֵּר נַפְשִׁי וְאֶסַּע בְּכָל כַּחַי לְשָׁם, וְכָל עוֹד
נַפְשִׁי בִּי אֶסַּע לְשָׁם, "וְה' הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה" (שְׁמוּאֵל א' ג):

ז

וְאָמַר: בְּכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה שֶׁל נְסִיעַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הִיָּה
לִי מְסִירַת נַפְשׁוֹ. וְאָמַר: אֲנִי רוֹצֵה לְנַסֵּעַ מִיַּד אֲיִךְ
שֶׁיְהִיָּה אֶפְלוֹ בְּלִי מְעוֹת, אֲךָ מִי שֶׁיִּרְצֶה לְרַחֵם עָלַי יִתֵּן לִי
מְעוֹת עַל הוֹצָאוֹת. וְתַכְּף נִסְעוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּעִירוֹת
הַסְּמוּכִים וְקִבְּצוּ מִיַּד אֵיזָה סֶךְ לְמַעַן יִהְיֶה לוֹ עַל כָּל פְּנִים
עַל הוֹצָאוֹת לְנַסֵּעַ מִבֵּיתוֹ, כִּי הַנְּסִיעָה הִיָּתְהָ בְּנַחֲיִצוֹת
גְּדוֹלָה וְרָאוּ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְעַכְבּוֹ בְּשׁוּם אֶפֶן, אֵיזָה זְמַן כָּלֵל.
וְנַסֵּעַ מִיַּד בְּזְרִיזוֹת מִבֵּיתוֹ בַּח"י אֵיךְ, וְהַמְתִּיק סוּד יַחֲדוּ עִם
אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשָׁיו שֶׁיִּסַּע עִמּוֹ בְּצוֹתָא חֲדָא:

ח

וּבַח"י אֵיךְ, נַסֵּעַ מִבֵּיתוֹ מִקְהֵלַת מַעְדוֹעַדִּיקָא לְעִיר
נִיקוֹלִיָּאב. וְשֵׁם הִיָּה סְפִינָה עֲבוּר חַטִּים, וְנַסֵּעַ עִם
אוֹתָהּ הַסְּפִינָה דְרַךְ אֲדַעַס. וְהוּא הִיָּה הָרָאוּשׁוֹן שֶׁהִתְחִיל
לְנַסֵּעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְרַךְ אֲדַעַס. כִּי מִקְדָּם הָיוּ הַמְּשַׁלְחִים

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

מב

וּשְׂאֵר אַנְשֵׁים יְרֵאִים לְנִסֵּעַ דֶּרֶךְ אֲדָעִם. כִּי אָמְרוּ שֶׁהֵימָּה מִסְפֵּן דֶּרֶךְ שָׁם. וְהוּא בְּחֻמְתּוֹ הַגְּדוֹלָה הַבֵּין תַּכְרָף שְׂטוּב יוֹתֵר מִכֻּמָּה טְעָמִים לְנִסֵּעַ עַל הַסְּפִינָה מֵאֲדָעִם, כִּי מִקְצָרִים אֶת הַדֶּרֶךְ הַרְבֵּה שֵׁישׁ מִמְּדִינַתְנוּ לְגַאֲלָאִין, גַּם יוֹצְאִים מִן הַסְּפִינָה שֵׁישׁ כְּשֶׁנוֹסְעִים מִגַּאֲלָאִין, שֵׁישׁ סְפִינָה גְּדוֹלָה כְּשִׁיּוֹרְדִים מִהַנְּהַר טוֹנָא עַל הַיָּם בְּמִפְרָסִם. עַל-כֵּן לֹא הַשְּׂגִיחַ כָּלֵל עַל דְּבָרֵי הָעוֹלָם וְנִסֵּעַ מִנִּיקוּלִיַּיֵּאב דֶּרֶךְ אֲדָעִם לְסְטָאנְבוּל:

ט

וְצִנָּה לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ לְקִנּוּת נִיר הַרְבֵּה וְדִיּוֹ. וּמִיָּד בְּבוֹאֵם עַל הַסְּפִינָה הִתְחִיל לְכַתֵּב תּוֹרָה. וְהִזְהִיר אֶת הָאִישׁ הַזֶּה "לִּכְבֵּל יַעֲיִן כָּלֵל בְּמִכְתָּב, וְהִכְרַח הָאִישׁ לְהַבְטִיחַ לוֹ בְּהֵן שְׁלוֹ, וְאִזּוּ הָאֱמִין לוֹ, וְנָתַן לוֹ הַמִּפְתָּח מִהַתְּכָה. וּבִצִּיּוֹאֲתָם מֵאֲדָעִם שָׁם, לוֹו אוֹתוֹ הַרְבֵּה אַנְשֵׁים מְאֹד בְּכָבוֹד גְּדוֹל וְנִסְעוּ אַחֲרָיו כְּמָה עֲגָלוֹת, וְלוֹו אוֹתוֹ בְּשִׁיר בְּמִשְׁתָּה וּשְׂמִחָה גְּדוֹלָה מְאֹד.

וּכְבוֹאֵם לְסְפִינָה וְהִתְחִילוּ לִילֵךְ עַל הַיָּם הַשְּׁחֹר, תַּכְרָף בְּמַעַת לְעַת הָרֵאשׁוֹן הָיָה "פְּרִטְיָנֵעַ" גְּדוֹלָה דְּהִינוּ רוּחַ סְעָרָה, עַד שֶׁהַגְּלִים קָפְצוּ עַל הַסְּפִינָה, וְהִכְרַחוּ לְהִיּוֹת בְּחֶדֶר סָגוּר וּמִסְגָּר מִחֻמַּת הַמַּיִם שְׁלֹא יְבוֹאוּ עֲלֵיהֶם. וְהָיוּ

שבחי הר"ן

מג

בְּרָקִים וְרַעְמִים וְרוּחוֹת גְּדוֹלוֹת בְּלִי עֲרֵף. וְהָיָה פֶּחַד גְּדוֹל
מֵרַעַשׂ הָרַעְמִים וְהַגְּשָׁמִים וְשֵׁאוֹן הַגְּלִילִים, וּמַחְמַת פֶּחַד לֹא
הָיָה בְּאַפְשָׁרֵי לִישָׁן בְּלִילָה וְכוּ' (עַן חַי מוֹהֲרָן סִימָן קל"ז).

וְאַחַר אַרְבָּעָה יָמִים בָּאוּ לְסַטְאֲנָבוֹל. וַיָּשְׁבוּ עַל הַסֶּפֶר, כִּי
לֹא הָיוּ יוֹדְעִים בְּאִיזָה בַּיִת לְכַנֵּס כִּי לֹא הָיוּ יְכוּלִים
לְהַכִּיר בֵּין יִשְׁמַעְאֵל לְיִהוּדִי, וְלֹא יָכְלוּ לְשָׂאֵל מַחְמַת שְׂלֵא
הָיוּ יוֹדְעִים לְשׁוֹנֵם. וּבְרֵאוֹתֶם שֵׁם שְׁהֵם יוֹשְׁבִים עַל הַסֶּפֶר
הִלְכוּ וּמָצְאוּ אִישׁ אֶחָד מִתְּרַגְּמָן שִׁיּוֹדֵעַ גַּם לְשׁוֹנְנוּ, וְהָיָה
מְלִיץ בֵּינוֹתָם. וּמִיָּד שָׁכְרוּ לָהֶם אַכְסֵינְיָא טוֹבָה בַּחֲלֶק הַנִּקְרָא
"גַּאֲלִיטָא". וְכֹאֲשֶׁר נִכְנְסוּ לְשֵׁם אַחַר שְׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם, אָמַר
שְׂאִין רְצוֹנוֹ לְעַמּוּד שֵׁם. וְשָׂאֵל אוֹתוֹ הַמְּלִיץ: אֶפְשָׁר טוֹב
לְפָנֶיכֶם לְהִיּוֹת בְּעַקֵּר סַטְאֲנָבוֹל, דְּהִינּוּ בְּעִיר הַמְּלוּכָה שְׁשֵׁם
דִּירַת הַתּוֹגָר, וְשֵׁם אֵין שׁוּם זוּג רִשְׁאֵי לְבוֹא לְשֵׁם, כִּי־אֵם
זְכָרִים לְבַד, וְהַשִּׁיב שְׁשֵׁם בְּוֵדַאי טוֹב לְפָנָיו.

וּגְלָה לּוֹ שֵׁשׁ שֵׁם שַׁד"ר מֵאַרְץ־יִשְׂרָאֵל וְעַמָּם עוֹד שְׁנֵי
אֲנָשִׁים מִמְּדִינַתְנוּ שֶׁהָיוּ בְּאַרְץ־יִשְׂרָאֵל וְעַכְשָׁו הֵם
חוֹזְרִים לְבֵיתָם וְנוֹסְעִים מֵאַרְץ־יִשְׂרָאֵל לְחוּץ־לְאַרְץ. וְכֹאֲשֶׁר
שָׁמַע זֹאת, אָמַר הוּא ז"ל לְהָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה עִמּוֹ: אֲנִי
מְזַהֵיר אוֹתְךָ לְבַל תִּגְלָה אוֹתִי כִּלְל וְלֹא תַגִּיד כִּלְל מִי אֲנֹכִי,
אֵם יִשְׂאֲלוּ עָלַי. וַיִּצְאוּ לְשֵׁם לְעִיר הַנַּ"ל. וּבְבוֹאֵם לְשֵׁם, מִיָּד

נְסִיעַתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

הַפִּיר אַחַד מִשְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנִּ"ל שֶׁנִּסְעוּ מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל לְבֵיתָם, אֵת הָאִישׁ שֶׁנִּסַּע עִם רַבְּנוּ ז"ל, וְשָׂאל אוֹתוֹ: מָה אַתָּה עוֹשֶׂה כָּאֵן? הַשִּׁיב לוֹ: אֲנִי נוֹסֵעַ עִם זֶה הַרֶדֶךְ בְּשָׁנִים לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. וְשָׂאל אוֹתוֹ מִי הוּא זֶה? וְהַשִּׁיב לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בִּילְעַט מִהֶקְאָרְדָּאן שֶׁל הַקִּיר"ה מֵאוֹסְטְרִיָּה [רְשִׁיּוֹן מְנַצֵּיג הַקִּיסָר הָאוֹסְטְרִי] וְלֹא רָצָה לְגַלוֹת לוֹ מִי הוּא בְּעַצְמוֹ, כִּאֲשֶׁר הִזְהִיר אוֹתוֹ רַבְּנוּ ז"ל כִּנְ"ל.

וְנִכְנַס בְּלִבָּם עַל רַבְּנוּ ז"ל שֶׁהוּא נוֹסֵעַ מִהֶקְאָרְדָּאן לְחַלֵּק עַל הַחֲסִיד הַמְּפָרָס בּוֹצִינָא קְדִישָׁא מוֹרְנוּ הָרַב אַבְרָהָם קֵאלִיסְקִיר ז"ל וְהַנְּלוּיִם אֵלָיו. וְנִכְנְסוּ בְּטַעוֹת זֶה עַד שֶׁהָיָה לָהֶם הוֹכָחוֹת גְּדוּלוֹת עַל זֶה לְפִי טַעוֹתָם, וְנִדְמָה לָהֶם כִּאֲלוֹ הוּא ז"ל הוּא מְשַׁלַּח מְאֲנָשִׁים רַבִּים בְּשָׁבִיל לְחַלֵּק עָלָיו. וְהִתְחִילוּ לְחַקֵּר אֶצֶל הָאִישׁ הַנִּ"ל שֶׁהָיָה עִם רַבְּנוּ ז"ל אִם יֵשׁ לוֹ אֲגָרָת, וְהַשִּׁיב שְׂאִין לוֹ. וְשָׂאלוּ אוֹתוֹ מָה כּוֹנֵנְתוֹ בְּנִסְיעָה זֹאת לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, וְהַשִּׁיב שְׂאִינוּ יוֹדְעַ כּוֹנֵנְתוֹ. וְלֹא רָצוּ עוֹד לְסַמְּךְ עַל הָאִישׁ הַנִּ"ל, וְאָמְרוּ שְׁגַם הוּא מְרַמֶּה אוֹתָם. וְאָמְרוּ: אַף-עַל-פִּי שֶׁמְכַבֵּר אָנוּ מִכִּבְרִים אוֹתָךְ לְאִישׁ כָּשֶׁר אָבָל עֲכָשׁוּ שׁוֹב אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם עוֹדֶךְ מִחֲזִיק בְּתַמְתָּךְ. וְשָׂאלוּ אוֹתוֹ: שְׂאֵלְתָ אֵת רַבְּךָ רַבִּי נַחְמָן מִמְּעוֹדְעֵדְבָקָא, אִם לְנִסַּע עִם הָאִישׁ הַזֶּה? אָמַר לָהֶם: הֵן. אָבָל הֵם לֹא סָמְכוּ עוֹד עַל דְּבָרָיו כִּנְ"ל, כִּי נִדְמָה לָהֶם

שְׁבַחֵי הַר"ן

מה

בברור על רבנו ז"ל, כאלו הוא איש מרמה חס ושלום,
ונוסע לחלק על אנשי ארץ-ישראל.

והלבו אצלו ז"ל בעצמו לחקר אצלו מי הוא, ומאיזה
מקום הוא ומאיזה משפחה ולא רצה לגלות כלל.
ודברו אתו בחכמתם, ורצו לחקר בכמה אופנים כדי
להוציא ממנו איזה דבור להבין ממנו על-ידי-זה מי הוא,
והוא השיב להם על כל שאלתם בחכמתו, ולא יכלו להבין
כלל. ובכלל דעתם מאד מאד, ורמה אותם ועקם את מחם,
עד שלא יכלו לעמד עליו כלל להבין ממנו לא דבר ולא
חצי דבר. ובכל פעם נדמה להם לאיש אחר. למשל,
ששאלו אותו אם הוא כהן השיב הן. אחר-כך ביום שאחר
זה שאלו אותו פתאם אם הוא ישראל. השיב הן. שאלו
אותו: אתמול אמרת שאתה כהן ועכשו אתה אומר שאתה
ישראל? והשיב: כהן זה מדת חסד וישראל מדה אחרת,
וברוך השם שיש בי מדה זאת וגם מדה זאת. ואמרו לו:
נכר אתה שאתה מהחולקים בודאי, ואינך רוצה לגלות.

והתחילו לשנא אותו בתכלית השנאה, ובזו אותו בכל
מיני בזיונות וקללו אותו בקללות נמרצות בלי
שעור וערך כמה ימים. ורב הבזיונות הנה מאחד משני
האנשים הנ"ל. והוא ז"ל התחיל לבקש אותם ואמר להם:

נְסִיעַתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

מו

זאת תִּדְעוּ שְׁבוּדָאֵי לֹא אֲנִלָּה עֵקֶר כְּוֹנֵת נְסִיעַתִי לְאֶרֶץ־
יִשְׂרָאֵל, כִּי מַלְכֵי לְפֹמֵי לֹא גְלִיתִי, וְאִף עַל פִּי כֵן "מִזֶּה טוֹב
וּמִזֶּה נָעִים שֶׁבֵּת אַחִים גַּם יַחַד" (תהלים קל"ג), אֶף־עַל־פִּי
שֶׁלֹּא יֵדַע אֶחָד עֵקֶר כְּוֹנֵת חֲבֵרוֹ. וְהִשִּׁיבוּ לוֹ: אִם אַתָּה
תִּגְלָה לָנוּ כְּוֹנֵתְךָ בְּוֹדָאֵי יִגִּיעַ לְךָ טוֹבָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד.
וְהִשִּׁיב לָהֶם: אֲנִי אֵינִי רוֹצֵה לְקַבֵּל טוֹבָה מִכֶּם וְלֹא אֲנִלָּה
לָכֶם עֵקֶר כְּוֹנֵתִי בְּשׁוֹם אַפִּן, אֲדַרְבָּא, אַתֶּם תּוֹכְלוּ לְקַבֵּל
טוֹבָה מֵאִתִּי אִם תִּרְצוּ. הִשִּׁיבוּ לוֹ: נִרְאָה בְּלִשְׁוֹנְךָ שֶׁאַתָּה
מְדַבֵּר בְּלִשְׁוֹנוֹת הַמְּפָרְסָמִים הַגְּדוֹלִים, כְּמוֹ ר' בְּרוּךְ וְרַבִּי
שְׁלוֹם וְרַבִּי נַחֲמָן וְכו' שֶׁדִּרְבָּם לְדַבֵּר גְּדוֹלוֹת בְּלִשׁוֹן נִסְתָּר,
אִךְ בְּוֹדָאֵי אֵין אַתָּה אֶחָד מֵהֶם, כִּי נִרְאָה שֶׁאַתָּה בְּוֹדָאֵי
מֵהַחֹלְקִים עַל הַצַּדִּיק הַנִּ"ל.

וְאָמְרוּ לוֹ שֶׁקִּדְּם שְׁיָבוֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שֵׁם אֲגֵרַת
בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא מֵהַחֹלְקִים וְהַמְרַגְּלִים לְבַל
יִוָּכַל לְהַטְעוֹת אוֹתָם. גַּם הִלְכוּ לְהַפְרִסוֹר מֵהַסְּפִינּוֹת, וְהוּא
מֵאַנְשֵׁי פוֹלִין וְנִשְׂא אִשָּׁה מֵהַפְּרַעֲנִין, וְחִמּוֹתוֹ הִיא יוֹצֵאת
וְנִכְנָסֶת בְּבֵית הַתּוֹנֵר, וְהָאִישׁ הַהוּא הוּא אִישׁ גְּדוֹל שֵׁם.
וְהִלְכוּ אֵלָיו הָאֲנָשִׁים הַנִּ"ל אֶל זֶה הַפְּרַסוֹר, וּבְקִשׁוֹ אוֹתוֹ
וְאָמְרוּ לוֹ: לְמַעַן הַשֵּׁם, לְבַל תִּנְיַח אֶת הָאִישׁ הַזֶּה לְנִסְעַ
לְהֶתֶם, כִּי הוּא מֵהַחֹלְקִים וְרוֹצֵה לַעֲשׂוֹת גְּרוֹשׁ שֵׁם חֵם

שְׁבַחֵי הַר"ן

מז

וְשָׁלוֹם, וְאִם תּוּכַל לַעֲשׂוֹת לוֹ אֵיזֶה רָעָה - שְׁכַרְךָ כְּפּוֹל מִן
הַשָּׁמַיִם. וְרַבְּנוּ ז"ל וְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ לֹא יָדְעוּ מִזֶּה:

,

כָּלֵל הַדְּבָר, כִּי אֵלּוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הֵנּוּ לְבִזּוֹ אוֹתוֹ ז"ל בְּכָל
מִינֵי בְּזוּיוֹנוֹת וְכו', וְהוּא סָבַל הַכֵּל וְלֹא רָצָה לְגַלוֹת
לָהֶם בְּשׁוֹם אַפֵּן מִי הוּא, וְרָמָה אוֹתָם בְּכּוֹנֶה וּבְלָבֵל דַּעְתָּם
מְאֹד מְאֹד עַד שֶׁהָיוּ מְבִזִּים אוֹתוֹ בְּכָל פַּעַם עַל שֶׁבְּכָל פַּעַם
הוּא מְשַׁנֶּה עֲנִינָיו.

פַּעַם אֶחָד דִּבֶּר עִמָּהֶם עַד שֶׁנִּדְמָה לָהֶם בְּבִרוֹר שֶׁהוּא
מְלֶאכֶרֶת (עִיר בְּאֶמְלִיא) וְכו', וְאַחֲרֵיכֵן רָאוּ שֶׁלֹּא בֵּן
הוּא וּבִזּוֹ אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד. וּפַעַם אֶחָד דִּבֶּר עִמָּהֶם וְנִדְמָה
לָהֶם שֶׁהוּא בֵּן הַקְּאֻמְרָנִיר, דִּהְיִינוּ בֵּן הַמַּגִּיד מְקַאמְרָנָא,
שֶׁהָיָה אִזּוֹ מַחְלֶקֶת גְּדוֹל עִמּוֹ כְּמַפְרָסִם. וְאַחֲרֵיכֵן בְּתוֹךְ
הַדְּבָרִים הַתַּחִּיל הוּא ז"ל לְקַלֵּל אֶת הַקְּאֻמְרָנִיר וְנִעְרוּ בוֹ:
הֲלֹא הוּא אֲבִיךָ?! וְרָאוּ שֶׁעַדִּין לֹא עָמְדוּ עָלָיו. וּבְכָל פַּעַם
הָיָה לוֹ שֵׁם אַחֵר, וּבְכָל שֵׁם שֶׁקָּרְאוּ אוֹתוֹ נִעְנְה לָהֶם וּבָא
אֲלֵיהֶם. פֶּתָאִם יֵצֵא מִפִּיהֶם וְקָרְאוּ יִשְׁעִיהַ כְּדֵי לְנַסּוֹתוֹ אִם
הוּא בֵּן הַקְּאֻמְרָנִיר שֶׁשְּׁמוֹ יִשְׁעִיהַ, וּבָא הוּא ז"ל תִּכְפֵּה וּמִיד
אֲלֵיהֶם וְנִדְמָה לָהֶם בְּוֵדָאִי שֶׁהוּא בֵּן הַקְּאֻמְרָנִיר. וְאָמְרוּ לוֹ:
אֲתָה הוּא בְּוֵדָאִי בֵּן הַנ"ל. וְהִשִּׁיב לָהֶם וְהוֹכִיחַ לָהֶם שֶׁאֵינּוּ

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

בְּנוּ. בְּתוֹךְ כֶּף הַתְּחִילוֹ לְדַבֵּר מִהַמְתַּנְּהוּ שֶׁשָּׁלַח הַקָּאמְרַנִּי לְבָנוּ, וְהַתְּחִיל הוּא ז' ל תַּכְּף לְבִקְשָׁם וְלִהַפְצִיר אוֹתָם שִׁיְהִיו מֵרְאִין לוֹ אֶת הַמְתַּנְּהוּ שֶׁלוֹ וְרָאוּ שׁוֹב שֶׁהוּא בְּנוּ, וְאַחֲר־כֶּף דִּבְרוּ עִמּוֹ עוֹד, וְקָלַל אוֹתוֹ. וְנִבְהָלוּ מְאֹד מְאֹד וּבָאוּ בְּכַעַס גָּדוֹל וּבְזוּ אוֹתוֹ מְאֹד מְאֹד. וּכְשֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ: לָמָּה אַתָּה אוֹמֵר עֲכָשׁוּ שֶׁשְׂמַךְ כֶּף וְאַחֲר־כֶּף שֵׁם אַחֵר, וְכֵן בְּשֵׁם מְקוֹמָךְ? הַשִּׁיב לָהֶם גַּם-כֵּן שֶׁכָּל שֵׁם וְשֵׁם הוּא כְּפִי הַמְדָּה וְהַסְפִּירָה שֶׁנֶּאֱחָזוּ בּוֹ וְכוּ' וְאֲנִי בְּרוּךְ הַשֵּׁם כָּלֹל מִכָּלֵם. וְכָל מָה שֶׁעֵבֵר בְּעֵינָיו זֶה יִקְצְרוּ הַמוֹן יְרִיעוֹת לִסְפָּר.

וְהוּא ז' ל הָיָה מְעוֹרֵר אוֹתָם לַפְּעָמִים מִהַשְׁנָה וְהַתְּחִיל לְדַבֵּר עִמָּם עַד שֶׁבָּאוּ בְּכַעַס גָּדוֹל, וְהַתְּחִילוּ עוֹד לְקָלַל וּלְבַזּוֹת אוֹתוֹ מְאֹד. וּבְעֶרְב־שַׁבַּת-קֹדֶשׁ בָּאוּ הֵם מִבֵּית הַטְּבִילָה, וְהוּא ז' ל הָיָה שׁוֹכֵב עַל הַדְּרָגָא יְחָף וּבְלֵי חֲגוּרָה וּבְלֵי כּוּבַע עֲלִיּוֹן. וְשָׂאֵל אוֹתָם: מִפְּנֵי מָה בְּכָל הַשְּׁבוּעָה, הַגּוֹפֵף שְׁלֵי קַל וְאִין לִי כְּבִדוֹת וְעֲכָשׁוּ יֵשׁ לִי כְּבִדוֹת גָּדוֹל מְאֹד, עַד שֶׁכִּמְעַט אֵינִי יְכוֹל לַעֲמֹד מִמְּקוֹם זֶה? וְהַשִּׁיבוּ לוֹ: מִחֲמַת שֶׁבְּכָל עֶרְב־שַׁבַּת-קֹדֶשׁ הַנְּשֻׁמָּה זֹו עוֹלָה לַמַּעֲלָה וּנְשֻׁמָּה הַיִּתְרָה בָּאָה לְמַטָּה (וְהִרַחֵק ב' דָּף קְלָה:), וְאַצְלָךְ, הַלָּכָה הַנְּשֻׁמָּה שְׁלָךְ, וּנְשֻׁמָּה יִתְרָה אֵינְךָ זֹוכָה לְקַבֵּל, עַל-כֵּן נִשְׁאָר גּוֹפֵף כְּאַבֵּן. וְהַשִּׁיב לָהֶם: אוֹי לָכֶם, אִפְלוּ בְּדַבֵּר קַל כִּזָּה אֵינְכֶם יוֹדְעִים מָה לְהַשִּׁיב.

שְׁבַחֵי הָרִ"ן

מט

וּבְקִשׁ אוֹתָם שְׁיִקְבְּלוּ אוֹתוֹ עַל שַׁבַּת אֲצֵלָם וְלֹא רָצוּ.
וּבְשַׁבַּת קִבְּלוּ אֶת הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ אֲצֵלָם עַל
שַׁבַּת וְאוֹתוֹ לֹא רָצוּ לְקַבֵּל וְהִכְרַח לֵאכֹל מֵאֲכָלִי חֶלֶב כִּי לֹא
רָצוּ לֵאכֹל שֵׁם בְּשָׂר. רַק הֵם הָיָה לָהֶם אֵיזָה שׁוֹחֵט. וְגַם
בְּשַׁבַּת הָיָה לָהֶם מַחְלֶקֶת גְּדוֹל מְאֹד עִמּוֹ, וְרָצוּ לְדוֹחֲפוֹ
לְחוּץ, כִּי הוּא נִכְנָס אֲצֵלָם אַף עַל פִּי שְׁלֹא אָכַל עִמָּהֶם,
וְהֵם הִתְחִילוּ לָרִיב עִמּוֹ עַד שֶׁרָצוּ לְדוֹחֲפוֹ לְחוּץ וְהָיָה רַעַשׁ
גְּדוֹל שֵׁם. וְכֵן בִּבְקָר הָיָה גַם־כֵּן כָּד.

כִּלְל הַדְּבָר, כִּי הוּא ז"ל עָשָׂה בְּכוֹנָה, וְהֵנִיחַ עִצְמוֹ לְבִזּוֹת
בְּכָל מִינֵי בְּזִיוּנוֹת. וְאָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ שְׁאֵלוּ
הַבְּזִיוּנוֹת יִהְיוּ לוֹ לֹא טוֹבָה גְּדוֹלָה בְּהַלִּיכָהּ וּבַחֲזוֹרָה. כִּי גְדֹל
עִצְם הַמְּנִיעוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁהָיָה לוֹ לְבֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל אִי
אֶפְשָׁר לְשַׁעַר וּלְהַעֲרִיךְ וּלְסַפֵּר. וְלֹא הָיָה לוֹ בְּאֶפְשָׁרֵי לְבֹא
לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם עַל־יְדֵי קִטְנוֹת זֹאת כְּאֲשֶׁר נִשְׁמַע
אַחֲר־כֵּן מִפִּי בְּפִרוּשׁ. וְאָמַר, שְׂאֵם לֹא הָיוּ לוֹ אֵלּוּ הַבְּזִיוּנוֹת
וְהַקִּטְנוֹת לֹא הָיָה לוֹ בְּאֶפְשָׁרֵי לְבֹא לְשֵׁם בְּשׁוּם אִפְּן. וְאָמַר
שֶׁרָאָה שֶׁהוּא מְכַרַח לְשֵׁם בְּסִטְאֵנְבוֹל דְּהֵינּוּ לְמוֹת
שֵׁם, אֲךָ זֹאת הַקִּטְנוֹת וְהַבְּזִיוּנוֹת הִצִּילוּ אוֹתוֹ, כִּי קָדְם
שֶׁבָּאִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכו' כִּנ"ל.

נסיעתו לארץ ישראל

ג

אחר כך צוה רבנו ז"ל להאיש שהיה עמו שיתן להאנשים הנ"ל שבוזו אותו כנ"ל, מהמאכלים ומשקאות ומיני מרקחת שלהם שהיה עמם, לתן להם מהכל. ונסעו אלו האנשים לביתם, ולא רצו לקבל אגרת מרבנו לביתו, רק מהאיש שהיה עמו קבלו אגרת. ורבנו ז"ל הניח אגרת שלו בתוך אגרת של האיש הנ"ל. ואלו האנשים היו רוצים לפתח את האגרת של האיש הנ"ל אולי יוכלו להבין ממונו איזה דבר מרבנו ז"ל, מי הוא ומאין הוא, אבל לא היו יכולים למצא האגרת אצלם, כי נעלם מהם היכן שהניחו את האגרת. ולא בא לידם האגרת עד שבאו אל הקאמיר (תחנת מעבר גבול) בואליחיי אז מצאו האגרת אצלם, וראו מן האגרת שזה היה רבנו ז"ל. המה ראו בן תמהו, ונבהלו מאד. והאיש ההוא שבזה אותו הרבה כנ"ל בא לביתו ונפטר בסמוך לביאתו ממש:

יא

ומיד אחר נסיעתם מסטאנבול, בא אליו הפרסור הנ"ל, והראה לו אגרות הרבה מצדיקי דורנו ששלחו אליו בקשתם להיות לעזר לאנשים הנוסעים מהכא להתם, כי הוא חשוב בעיני השרי מלוכה. בכך תדעו, אם תגלו לי מי אתם ומאיזה משפחה אתם הרי טוב, ואם לאו, יש לאל

שְׁבַחֵי הַר"ן

יְדֵי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רְעָה אֲשֶׁר לֹא תוּכְלוּ כַּפְרָה, וְלֹא יוֹעִיל
הוֹן לְשַׁחַד בְּמִמוֹן. וְלֹא דֵי שְׁלֵא תַסְעוּ לְאַרְץ הַקִּדְּשׁ גַּם
תִּהְיוּ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, וְכִיּוֹצֵא בְּדַבְרִים אֲלֵהָ.

וּכְאֲשֶׁר שָׁמַע זֹאת רַבְּנּוּ ז"ל, מִיַּד אָמַר לוֹ הָאֲמַת, שְׁשִׁמּוּ
רַבִּי נַחֲמָן, וְהוּא נִכְדָּר לְהַבְעֵל-שֵׁם-טוֹב ז"ל וְלַרַבִּי
נַחֲמָן מִהָאֲרִידֵעֲנָא ז"ל. מִיַּד גַּסּוּג אָחֹזר הַסְּרָסוּר הַנִּזְלָל
וְהַלֵּךְ מֵאֲתוֹ. וְלִיּוֹם הַמְּחֻרָת בָּא הַסְּרָסוּר בְּהַכְנָעָה אֵלָיו
וְאָמַר לְרַבְּנּוּ ז"ל בְּלִשׁוֹן אֲהֵבָה וְחֶבֶד: רַבִּי ה' עִמָּכֶם. תִּדְעוּ
שְׁכָל הַטּוֹבוֹת תִּקְבְּלוּ מֵאֲתֵי, וְשִׁכְרְכֶם יִהְיֶה כְּפוּל עַל זֶה
שְׁגָלִיתֶם לִי הָאֲמַת. כִּי אִם לֹא הִייתֶם מוֹדִים לִי, הִייתִי
מוֹסֵר אֶתְכֶם לְבֵית הַסְּהָרָה, וְהִייתִי נֶעְנָשׁ בְּעֵלְמָא דִּין
וּבְעֵלְמָא דְאַתֵּי. וּבִקְשִׁיתִי אֶתְכֶם לְקַבֵּל טוֹבָה מֵאֲתֵי, הֵן
בְּשִׁכִּירוֹת הַסְּפִינָה, הֵן בְּשִׂאָר דְּבָרִים, כִּי אֲנִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן
לְשֵׁרֵת אֶתְכֶם:

יב

וּכְיּוֹם מְחַר בָּא, וְאָמַר שְׁבָא סְפִינָה מַחוּץ-לְאַרְץ עִם יְהוּדִים
וַיֵּשׁ לָהֶם גַּם-בֵּן שׁוֹחֵט מִבְּהֵקָה. וְשֵׁם בְּאוֹתָהּ סְפִינָה
הָיָה הָרַב הַחֲסִיד הַמְּפָרָסִם מוֹרְגוֹ הָרַב זָאב וְוַאלֶף גְּרוֹ יְאִיר
מִטְּשָׂאֲרַנִּי אוֹסְמֵרְהָא וְשִׂאָר אֲנָשִׁים חֲשׂוּבִים. וְשִׂאָלוּ עַל
רַבְּנּוּ ז"ל וְגִלָּה לָהֶם הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִם רַבְּנּוּ ז"ל הָאֲמַת.

וְתִכְּף שְׁלַח ר' זָאב הַנְּ"ל אַחֲרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל שִׁכְּוֹא אֱלוֹי לְאַכְסֵנְיָא שְׁלוֹ, וְיִקְבְּלוּ בְּאַהֲבָה לְהַתְאַרְח עִמּוֹ יַחַד, וְלֹא רָצָה רַבְּנֵנוּ ז"ל לְלַכֵּת אֶצְלוֹ, כִּי אָמַר: כָּאֵן טוֹב לְפָנַי. כִּי הָיָה עוֹשֶׂה בְּסִטְאֵנְבוּל כָּל מֵינֵי קְטָנוֹת, וְהָיָה הוֹלֵךְ יַחַף וּבְלֵי חֲגוּרָה וּבְלֵי כּוֹבַע עֲלִיוֹן, וְהָיָה מְלַבֵּשׁ רַק בֵּה"אֵינְטִיר־שְׁלֶאֶק" [חֶלֶק הַפְּנִימִי שֶׁל הַבְּגָד] שֶׁהָיָה לוֹ מֵאַיִזָּה מְלַבּוּשׁ, וְהָיָה הוֹלֵךְ בְּשׁוּק בְּדֶרֶךְ בְּנֵי הַנְּעוּרִים הֶרְצִים בְּשׁוּק וּמְצַחֲקִים, וְהָיָה עוֹשֶׂה מְלַחְמוֹת בְּדֶרֶךְ צְחוּק בְּדֶרֶךְ בְּנֵי הַנְּעוּרִים. וְהָיוּ מְכַנְּיָם אֶחָד בְּשֵׁם הַצְּרֶפֶת וְאֶחָד בְּשֵׁם אַחַר, וְעָשׂוּ מְלַחְמָה וְהָיָה כְּעֵין תַּכְסִּיּוֹ מְלַחְמָה מִמֶּשׁ. וְהָיָה עוֹשֶׂה עֲנִינֵי קְטָנוֹת הֶרְבֵּה מְאֹד שֵׁם בְּסִטְאֵנְבוּל.

אַחַר כֵּךְ נִפְל הַדְּבַר רַחֲמָנָא לְצַלֵּן בְּחֹן זֶה, הֵינּוּ חִצֵּר, וְהָיָה מִכְרַח לְבָרַח מִשָּׁם. וְהִכְרַח לְפָנֵם בְּאַכְסֵנְיָא שֶׁל רַבִּי זָאב הַנְּ"ל, וְעָשָׂה עֲבוּרוֹ סְעֵדָה גְּדוֹלָה. וְהָיָה הָרַב ר' זָאב הַנְּ"ל נוֹהֵג בּוֹ כְּבוֹד גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד בְּלֵי עֶרְף. וְרַבְּנֵנוּ ז"ל עָשָׂה כְּמָה דְבָרִים אֲזִי שֶׁהָיָה כְּנֶגֶד רְצוֹן ר' זָאב הַנְּ"ל אִף אַף-עַל-פִּי-כֵן אַהֲבָה מְקַלְקֶלֶת הַשׁוּרָה. וּמְעַצֵּם הָאַהֲבָה, לֹא הִסְתַּכַּל עַל זֶה כָּלֵל, אַף-עַל-פִּי שֶׁהָיָה בְּעֵינָיו פְּלִיאֹת גְּדוֹלוֹת. כִּי בְּכָל עֵת שֶׁהָיָה ר' זָאב מִתְּפַלֵּל לְפָנָי הָעֵמוּד בְּשֶׁבֶת בְּדֶרֶךְ הַמְּפָרְסָמִים, וְרַבְּנֵנוּ ז"ל הָיָה אוֹכֵל בְּאוֹתוֹ הָעֵת. כִּי הָיָה מִתְּפַלֵּל מִקֶּדֶם, עַד שֶׁבִיעַת תְּפִלָּתוֹ שֶׁל ר' זָאב

שְׁבַחֵי הַר"ן

נג

הָיָה הוּא ז"ל אוֹכֵל סְעֻדָתוֹ. וְכֵן הָיָה בְּלֵיל שַׁבָּת וּבְשַׁבָּת
בְּשַׁחֲרִית וּבְסַעֲדָה שְׁלִישִׁית. וּבָעֵת שֵׁשֶׁשׁ ר' זָאב לְסַעֲדָה
הַשְּׁלִישִׁית, כָּכֵר בְּרַךְ רַבְּנוּ בְּרַפְת־הַמְּזוּז. וְצִוָּה לְהַאִישׁ שֶׁהָיָה
עִמּוֹ שֵׁיִסְתַּכֵּל אִם יֵשׁ כּוֹכְבִים, וְהִתְפַּלֵּל תַּכְּף עֲרֻבֵית וְהַבְּדִיל
וְלָקַח הַלּוּלָקֶע וְנִכְנַס לְבֵית ר' זָאב וְהוּא הִתְחִיל בְּסֻמוֹךְ
הַסַּעֲדָה הַשְּׁלִישִׁית כְּדֶרֶךְ הַמְּפָרְסָמִים. וְתַכְּף כְּשֶׁנִּכְנַס רַבְּנוּ
לְשֵׁם בְּלֵי כּוֹבַע עֲלִיזִין וּבְלֵי חֲגוּרָה וְהַלּוּלָקֶע בְּיָדוֹ, תַּכְּף
קִבְלוֹ בְּכַבּוּד גְּדוֹל ר' זָאב הַנ"ל, וּבְרַךְ בְּרַפְת־הַמְּזוּז מִיָּד,
וְהִתְפַּלֵּל עֲרֻבֵית וְהַבְּדִיל, וְדַבֵּר עִם רַבְּנוּ ז"ל כְּמַעַט כָּל
הַלְּיָלָה. וְהָיָה אַהֲבָה גְּדוֹלָה בֵּינֵיהֶם.

וּרַבְּנוּ ז"ל עָשָׂה שָׁם כָּל מִיּוֹנֵי קְטָנוֹת כַּנ"ל. וְהָיָה שָׁם עַל
קִבְרֵי שֶׁל ר' נִפְתָּלִי ז"ל. וְכֵל מַה שֶּׁעָבַר עָלָיו בְּסַטְנֵבּוּל
בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִּיּוֹת תִּקְצַר הַמּוֹזַן יְרִיעוֹת לְסַפֵּר. וּכְפִי הַמּוֹכֵן
מִדְּבָרָיו, שֶׁהָיָה שָׁם בְּסַפְּנָה גְּדוֹלָה וְעִצּוּמָה וְהָיָה סְבוּר
שְׁבוּדָאֵי יְהִיָּה נִשְׁאָר שָׁם דְּהִינּוּ שֵׁיִסְתַּלֵּק שָׁם, אֵךְ הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ עָשָׂה עִמּוֹ נְסִים הַרְבֵּה, וְעָבַר עַל הַכֹּל. וְהַקְטָנוֹת
הַנ"ל הוֹעִיל לוֹ מְאֹד.

גַּם כְּשֶׁבָּא מִהַקְּבֵר שֶׁל רַבִּי ר' נִפְתָּלִי נָפַל פְּתָאִם עַל הָאָרֶץ
וְשָׁכַב כֶּךָ כְּמַה שְׁעוֹת. וְאַחֲר־כֵּךְ הִנִּיחוּ אוֹתוֹ עַל הַמִּטָּה
וְשָׁכַב שָׁם כָּל הַלְּיָלָה עַד לְמַחֲרַת חֲצֵי הַיּוֹם. וְהָיָה שׁוֹכֵב

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

נד

כְּמִי שֶׁנִּגְנָע עַד שֶׁעָזְרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁקָּם מִמַּטָּתוֹ וְחֹזֵר
לְאִיתָנוּ. וְהָיָה לוֹ סִכָּנוֹת גְּדוּלוֹת רַבּוֹת וְעֲצוּמוֹת וּמְנִיעוֹת
אִין מִסֵּפֶר בְּכָל עֵת וּבְכָל רִגַע שָׁם. וְאָמַר שֶׁהַבְּיּוֹנוֹת
וְהַקְּטָנוֹת הֵנָּה הוֹעִיל לוֹ מְאֹד כַּנִּלְ"ל:

יג

וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁכָּל כֶּף נִכְנָס בְּהַקְּטָנוֹת וְנִעֲשֶׂה רָגִיל
בְּעִנְיֵי הַקְּטָנוֹת כָּל־כֶּף, עַד שֶׁאַחַר־כֵּךְ כִּשְׁבָא
לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְרָצָה לְהַשְׁלִיךְ זֹאת הָיָה מִכְרַח לְהַכְרִיחַ
עַצְמוֹ בְּכַחוֹת לְשִׁבֵר וּלְהַשְׁלִיךְ אֶת עִנְיֵי קְטָנוֹת הֵנָּה, כִּי
כָּבֵד הָיָה קָשָׁה עָלָיו לְהַשְׁלִיךְ זֹאת מִחֲמַת גְּדֹל הַרְגִילוֹת. כָּל
כֶּף הָיָה נִכְנָס בְּהַקְּטָנוֹת בְּתַחֲלָה. גַּם אַחַר־כֵּךְ כִּשְׁבָא
מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הָיָה חֲדוּשׁ נִפְלָא בְּעִנְיֵן זֶה.

וְעֲצָם הַפְּלִגַּת גְּדֹלַת חֲכָמָתוֹ בְּעִנְיֵן זֶה, עֵמֶק עֵמֶק לֹא נִשְׁמַע
וְלֹא נִרְאָה כְּזֹאת. כִּי זֶה יְדוּעַ שֶׁקֹּדֶם שִׁיּוּצָאִין מִדְּרָגָא
לְדְרָגָא צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה יְרִידָה קֹדֶם הָעֲלִיָּה וְכוּ', וְאִין צָרִיכִין
לְעִנְיֵי קְטָנוֹת לְהִיּוֹת אִישׁ פְּשוּט לְגַמְרֵי וְכוּ'. וְהוּא ז"ל,
מִחֲמַת שֶׁכָּל יָמָיו לֹא הָיָה עוֹמֵד בְּשׁוּם פְּעַם עַל מְדֻרְגָּה
אַחַת, רַק בְּכָל פְּעַם בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה הָיָה עוֹלָה תָּמִיד
מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, עַל־כֵּן הִיְתָה חֲכָמָתוֹ בְּעִנְיֵינִים אֵלּוֹ גְּבוּהָ
וְעֵמֶק מְאֹד, "עֵמֶק עֵמֶק מִי יִמְצְאוּנוּ" (קִהְלַת ז):

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

נה

יד

וְאִזּוּ בְּאוֹתוֹ הָעֵת הָיְתָה הַמְּלַחְמָה שֶׁל הַצָּרְפָּת, שֶׁהִלְךְ
הַצָּרְפָּת לְאַרְץ הַתּוֹגֵר לְמִצְרַיִם וּלְאַרְץ־יִשְׂרָאֵל וְכִיּוֹצֵא
כַּמְּפָרְסָם. וְכֹאֲשֶׁר נִשְׁמַע לְאַנְשֵׁי סְטַאנְבּוּל שֶׁהַמְּלַחְמָה הַנַּ"ל
מִתְעוֹרֶרֶת וְהַצָּרְפָּת הוֹלֶךְ וּבָא עַל הַיָּם [וּרְבֵנוּ ז"ל לֹא
הִשְׁגִּיחַ עַל זֶה וְרָצָה לְהַפְקִיר אֶת עֲצֻמוֹ. וְאָמַר לְהָאִישׁ
שֶׁהָיָה עִמּוֹ: תִּדַע שְׂאֵנִי רוֹצֵה לְסַפֵּן אֶת עֲצָמֵי אֶפְלוֹ בְּסַכְנוֹת
גְּדוּלוֹת] אֲזִי לֹא רָצוּ קַהֲלָה קַדִּישָׁא שֶׁל סְטַאנְבּוּל לְהִנִּיחַ
שׁוּם יְהוּדֵי לְצֵאת מִקּוּר הָעִיר וְחוּצָה, לְפָרֵשׁ עַל הַיָּם.

וּרְבֵנוּ ז"ל לֹא הִשְׁגִּיחַ עַל זֶה וְרָצָה לְהַפְקִיר אֶת עֲצֻמוֹ.
וְאָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: תִּדַע שְׂאֵנִי רוֹצֵה לְסַפֵּן
אֶת עֲצָמֵי אֶפְלוֹ בְּסַכְנוֹת גְּדוּלוֹת וְעֲצוּמוֹת אֲךָ אֶת נַפְשְׁךָ
אִינִי רוֹצֵה לְהַפְקִיר. בְּכֵן, אִם תִּרְצֶה קַח לְךָ מְעוֹת עַל
הוֹצָאוֹת וְשׁוּב בְּשָׁלוֹם לְבֵיתְךָ, וְאֲנִי אֶסַּע לְבִדִּי בְּהַעֲלֵם
וּבְהַסְתֵּר מֵאַנְשֵׁי סְטַאנְבּוּל. כִּי אֶת עֲצָמֵי אֲנִי מִפְקִיר, יְהִי
אִיךְ שֶׁיְהִי וְכוּ'. וְהָאִישׁ הַנַּ"ל מֵאֵן בָּזָה וְאָמַר: בְּמָקוֹם אֲשֶׁר
יְהִי שֵׁם אֲדוֹנָי אִם לְמֹת אִם לְחַיִּים שֵׁם יְהִי עִבְדְּךָ
וְכֹאֲשֶׁר תִּלְכוּ אֵלָי גַּם־בֵּן.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הוּא מְסַבּוֹת מִתְהַפֵּךְ, וְסַבֵּב בְּרַחֲמָיו,
שְׂאֵחַר יוֹם אִזּוֹ יוֹמִים נִשְׁמַע הָיְתָה שְׂיוֹשֵׁב שֵׁם

בְּסִטְאֲנָבוֹל חָכֵם הַגָּדוֹל מִירוּשָׁלַיִם, אֲשֶׁר קִבֵּץ עַל יַד גְּדֻבוֹת
 עֲבוּר עֲנִי יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקִּדְּשׁ, וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהִתְעַכֵּב שָׁם
 עוֹד שָׁנָה אַחַת. וּפְתָאֵם נִתְעוֹרֵר וְאָמַר לְאַנְשֵׁי סִטְאֲנָבוֹל:
 תִּדְעוּ שֶׁנִּתְגַּלָּה לִי שְׂאֲנִי מִכְרַח מִיַּד לְנִסְעַ לְירוּשָׁלַיִם, כִּי אֲנִי
 רוֹאֶה שֶׁהַיָּמִים מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין לְהִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, וְאַתֶּם
 אַל תִּירְאוּ אֶת עִם הַפְּרָנְצוֹז, וְאִין לָכֵם לְדַאֵג עֲבוּר יִשְׂרָאֵל
 שְׂיִלְכוּ לְהִתֵּם, כִּי בּוֹדְאִי לֹא יֵאָנֶה לָהֶם שׁוּם הֶזֶק בְּעִזְרַת
 הַשָּׁם וְה' יִשְׁמְרֵם בְּרַחֲמָיו, עַד בּוֹאֵם לְשָׁם. כִּי כָּבֵר גִּרְשָׁם
 מִקּוּם קְבוּרָתִי בִירוּשָׁלַיִם. וּמִיַּד שָׁמְעוּ לְדִבְרָיו, וְהִלְכוּ וְשָׁכְרוּ
 מִיַּד סְפִינָה גְּדוֹלָה, וְהִכְרִיזוּ: מִי שְׂרוּצָה לִילָךְ עַל הַסְּפִינָה
 יֵלֶךְ. וְהִלְכוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָף, הֵן מֵאַנְשֵׁי סִפְרָד וְהֵן
 מֵאַנְשֵׁי אֲשְׁכְּנֵנוּ, וְנִסְעוּ רַבְּנוּ ז"ל גַּם־כֵּן עַל סְפִינָה זוֹ לְאֶרֶץ
 הַקִּדְּשׁ. וְדִבֵּר רַבְּנוּ ז"ל עִם הַחֲכָם מִירוּשָׁלַיִם הַנִּזְכָּר, שִׁיקַח
 אוֹתוֹ לְירוּשָׁלַיִם, כִּי אָמַר שְׂאִינוּ רוּצָה לְהִיּוֹת לֹא בְּצַפֵּת וְלֹא
 בְּטַבְּרִיָּה. וְכֵן הִמְתִּיקוּ סוּד בִּינֵיהֶם.

וּבְלִבְתָּם עַל הַיָּם הָיָה רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד שֶׁקּוֹרִין
 (אֲפִרְטִינַע גְּדוֹלָה מְאֹד), וְהָיְתָה הַסְּפִינָה בְּסִכְנָה גְּדוֹלָה.
 "יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ תְהוֹמוֹת" וְכו' (תְּהִלִּים ק"ו). וְלֹא הָיָה עוֹד
 בְּלֵב אִישׁ מֵהֶם לְהִנְצֵל מִן הַמִּיתָה. וְהָיוּ צוֹעְקִים בְּלֶם אֵל
 ה'. וְהָיְתָה לִילָה אַחַת כָּמוֹ יוֹם־הַכַּפּוּרִים מְמַשׁ, שֶׁהַכֹּל
 בּוֹכִים וּמְתוּדִים וּמְבַקְשִׁים כַּפָּרָה עַל נַפְשָׁם. וְאָמְרוּ סְלִיחוֹת

שְׁבַחֵי הַר"ן

נב

וּשְׂאֵר דְּבָרֵי תְּפִלוֹת וְתַחֲנוּנִים. וְרַבְּנֵנוּ ז"ל הָיָה יוֹשֵׁב דּוֹמָם. וְהִתְחִילוּ כַּמָּה אֲנָשִׁים לֹאמֹר לוֹ מִפְּנֵי מָה הוּא שׁוֹתֵק בְּעֵת צָרָה כְּזֹאת? וְלֹא הָשִׁיב. אֲדָּא אִשְׁתַּת הֶרֶב דְּקַהֲלַת קֹדֶשׁ חֲאֲמִין. שְׁהִיְתָה מְלַמֶּדֶת וּבְכַתְּהָ וְצָעְקָה כָּל הַלַּיְלָה וְהִתְחִילָה הִיא גַם-כֵּן לֹאמֹר לוֹ כְּאַלְהָה. מִפְּנֵי מָה הוּא דּוֹמָם. וּבְכַמְדָּמָה שְׁקַלֵּל אוֹתָהּ. וְאָמַר לָהּ: הַלֹּאִי הֵייתִם שׁוֹתְקִים גַּם אַתֶּם הִיָּה טוֹב לְפָנֶיכֶם. וּבִזְאוֹת תִּפְחָנוּ, אִם אַתֶּם תִּשְׁתַּקּוּ - יִשְׁתַּקּוּ הַיָּם מֵעַלְיֵכֶם גַּם-כֵּן. וְכֵן הִיָּה וּפְסָקוּ מִלְּצַעֵק וּשְׁתַּקּוּ. וְאַזִּי מִיָּד כְּשֶׁהָאִיר הַיּוֹם "יָקָם סְעָרָה לְדַמְדָּמָה וַיַּיְחָשׂוּ גְלִיהֶם וַיִּשְׁמַחוּ" וְכו' (תהלים ק"ז):

טו

וְאַחַר יוֹם אֶחָד יוֹמִים נִשְׁאָרָה הַסְּפִינָה בְּלִי מַיִם שְׂרָאוּיִין לְשִׁתְּיָהּ. כִּי פָּסְקוּ אֶצְלָם הַמַּיִם שֶׁל שְׁתֵּי הַשְּׁהָיָה עַל הַסְּפִינָה. וְלֹא נִשְׁאָר לָהֶם כִּי-אִם כְּלִי אַחַת שֶׁל מַיִם סְרוּחִים וְעִבּוּרִים וְתוֹלְעִים הָיוּ מְרַחֲשִׁין בָּהֶם. וְאַלּוּ הַמַּיִם חִלְּקוּ לְאֲנָשֵׁי הַסְּפִינָה בְּמִדָּה, לְאִישׁ "אַקִּי" (מִדָּה קַטְנָה) אַחַת. וְהָיָה לָהֶם סִפְנָה גְּדוֹלָה מִהַצְּמָאוֹן יוֹתֵר מִכָּל הַסְּפִינּוֹת, וְאַזִּי הִתְפַּלְּלוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָף מְקִירוֹת לָבָם. וְנִתְעוֹרַר עוֹד הַפַּעַם רוּחַ-סְעָרָה גְּדוֹלָה, וְהִבִּיא הַסְּפִינָה אַחַר שְׁנֵי מַעַת-

נְסִיעַתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

נח

לְעַת לְאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה לְסַפֵּר יְרוּשָׁלַיִם לְעִיר הַקִּדְּשׁ יָפוּ. וְרָצָה רַבְּנוּ ז"ל לַיִרֵד שָׁם מִהַסְפִּינָה לְלַכֵּת אֶל יְרוּשָׁלַיִם עִם הַחֲכָם הַנִּזְכָּר בְּצוּמָא חֲדָא כְּנ"ל. וּמֵאֵת ה' הֵיטָה סִבָּה, וְלֹא הִנְיחוּהוּ הַיְשָׁמְעָא לִימֵי שִׁיבְנָם אֲלֵיהֶם. כִּי הִסְתַּכְּלוּ עַל מַלְבוּשָׁיו וְעַל תֵּאֵר פָּנָיו שֵׁשׁ לוֹ פְּאוֹת אֲרָפִים כְּנֶהוּג בְּמִדִּינַתְנוּ, וְשֵׁאִינוּ יוֹדְעֵי לְשׁוֹנָם וְכִיּוֹצֵא בְּזוֹה, וְאָמְרוּ שֶׁהוּא בְּוֹדָאֵי אֶחָד מִהַמְרַגְּלִים שֶׁל הַצָּרְפַת. וְלֹא הוֹעִילוּ שׁוּם פִּיּוּם וּבִקְשׁוֹת. וְנִשְׂאָר רַבְּנוּ ז"ל עַל הַסְפִּינָה. וְהָיָה בְּדַעַת הַקְּאִפִּיטָאן לְהַתְעַכֵּב שָׁם עִם הַסְפִּינָה לְהִיּוֹת עוֹמֵד לְפֹשֵׁי אֵיזָה יָמִים. וְאִז הָיָה שְׁנֵי יָמִים קִדְּם רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה. אֶךְ הַסְפִּינָה לֹא יָכְלָה לְעַמּוֹד שָׁם מִחֲמַת גְּלִי הַיָּם שֶׁרָצוּ לְהַפְכָּה, וְלֹא הוֹעִיל שׁוּם עֲצָה וְתַחֲבוּלָה לָזוֹה. וְהָיָה הַדְּבָר לְפָלֵא גְדוֹל בְּעֵינֵי הַקְּאִפִּיטָאן, וְשֵׁאל: מַה זֶה וְעַל מַה זֶה? וְהַשִּׁיבּוֹ הַחֲכָמִים שֶׁל הַסְּפָרְדִים, שֶׁקִּבְּלָה בְיָדָם אִישׁ מִפִּי אִישׁ, שֶׁבָּזָה הַמָּקוֹם, נִשְׁלַךְ יוֹנָה בֵּן אֲמִתִּי הַנְּבִיא. וְלֹא יָכְלָה הַסְפִּינָה לְעַמּוֹד שָׁם אוֹתָהּ הַלֵּילָה וְהַכְּרָחוּ לָזוּז עִם הַסְפִּינָה מִשָּׁם. וְהִלְכוּ מִשָּׁם וּבָאוּ בְּעָרֵב לֵיל זְכוּר בְּרִית לְעִיר הַקִּדְּשׁ חִיפָה. וְעַמְדוֹ אֶצֶל הַר הַכְּרִמָּל נִגְדַר מְעַרְתֵּי אֲלֵיהֶו. וּבְאֲשַׁמְרַת הַבְּקָר אָמְרוּ כָּל הָעָם סְלִיחוֹת בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה. וְאַחֲר־כֵּן הִתְפַּלְּלוּ תְּפִלַּת שְׁחִרִית, וְאַחֲר־כֵּן הִלְכוּ כָּלָם לְעִיר הַקִּדְּשׁ חִיפָה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָרִי.

שְׁבַחֵי הָרִ"ן

נמ

וְאִזּוּ נִכְנַס רַבְּנּוּ הַקְּדוּשׁ ז"ל לְאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וּבָא אֶל הַמְּקוֹם
אֲשֶׁר נִכְסַף אֱלֹוִי, וְהִשְׁתַּוְּקַק אֱלֹוִי בְּהִשְׁתַּוְּקוּת וְכִסּוּפִין
וְגַעְגּוּעִים גְּדוֹלִים מְאֹד מְאֹד, וּמָסַר נַפְשׁוֹ אֶלְפִים וְרַבּוֹת
פְּעָמִים בְּשִׁבִיל זֶה, וְהִשְׁלִיךְ נַפְשׁוֹ מִגֶּגֶד עֵבוֹר זֶה. וְגָדַל עֲצָם
הַשְּׂמֵחָה שֶׁהָיָה לוֹ בְּאוֹתָהּ הֶרְגַע שְׁנִכְנַס וְעָמַד עַל אֲדַמַּת
הַקְּדֹשׁ, אִי אֶפְשֶׁר לְשַׁעַר בְּמוֹחַ. אֵלּוּ כָּל הַיָּמִים דִּיזוּ וְכוּ' לֹא
יִסְפִּיקוּ לְבָאֵר אֶפְסֵי קֶצֶה מְזוּהָ. כִּי תִכְרַף וּמִיד הַשִּׁיג מַה
שֶׁהַשִּׁיג. כִּי אָמַר שֶׁתִּכְרַף כְּשֶׁהִלַּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל
פָּעַל מִיד מַה שֶׁרָצָה לְהַשִּׁיג.

וְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם הִלְכוּ לַמְּקוֹה, וְאַחַר-כֵּן לְבֵית-הַכְּנֶסֶת
וְנִתְמַהְמְהוּ עַד הַלֵּילָה. וְכִשְׁבָּא רַבְּנּוּ ז"ל לְבֵיתוֹ אֶל
הָאֲכַסְנִיא שְׁלוֹ, וְהָיָה לוֹ שְׂמֵחָה גְּדוֹלָה וְעֲצוּמָה עַד מְאֹד,
וּבְכָל רֵנַע וְרֵנַע אָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: אֲשֶׁרִיךְ שְׂזִכִּיתָ
לְכָךְ לְהִיּוֹת עִמִּי כְּאֵן. וְצוּהָ לוֹ לְקָרוֹת וּלְהַזְכִּיר לְפָנָיו
מִהַצְעֵמִיל כָּל הַנֶּרְשָׁמִים שָׁם, דִּהִינּוּ כָּל הַנְּלוּיִם אֱלֹוִי שְׁנַתְּנּוּ
לוֹ צַעֲמָלִיךְ מִשְׂמוֹתֵיהֶם. וְאָכְלוּ שָׁם סְעֻדַת הַלֵּילָה שֶׁל
רֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה, וְהִכַּל בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַד אַחַר הַסְּעֻדָה עַד
שִׁשְׁכָבוּ שָׁם לַיָּשָׁן. וּבִבְרַךְ הִלְכוּ לְבֵית-הַכְּנֶסֶת. וְאַחַר שִׁבְאוּ
מִבֵּית-הַכְּנֶסֶת נִתְעוֹרַר בּוֹ דְּאָגָה וְלֵב נִשְׁבַּר מְאֹד בְּלֵי עֵרֶךְ
וְלֹא דִבֵּר מְאוּמָה עִם שׁוּם בֶּן אָדָם:

נסיעתו לארץ ישראל

ס

טז

ותכף אחר ראש-השנה היה רצון רבנו ז"ל לחזור תכף לביתו, ולא היה רוצה לנסע כלל לשום מקום, לא לצפת ולא למבריה. אך האיש שהיה עמו היה כוספו חזק מאוד לזון עיניו במקומות ארץ-ישראל. ובא אל רבנו ז"ל, ואמר לו, שיש שירה לילך עמם למבריה. והשיב לו: יש לך כסופים למבריה. לך שכר חמורים. ועשה כד. ונתן להם אדרוף (דמי קדימה). ובחזירתו מהבעל חמורים אמר לו תכף: שכרת חמורים? השיב לו: הן. אמר לו רבנו ז"ל: תכף ומיד תלך ותקח מהם האדרוף, ואם לא ירצו להחזיר לך, אזי תניח לאבוד האדרוף כי איני רוצה לילך לשם. ואחר שתי שעות או שלש נפל האיש הנ"ל שהיה עמו בחלשה גדולה רחמנא לצלן. ואז נתן שבח והודאה להשם יתברך. אשר מנעו ללכת עם השירה הנ"ל:

יז

אך תכף כבאשר נשמע לאנשי ארץ-ישראל היושבים בצפת ובמבריה שרבנו ז"ל הוא בחיפה, שלחו הגדולים והצדיקים אשר שם, לבקש את רבנו ז"ל שייסע אליהם. ובאו אנשי מבריה על יום כפור אליו, והביאו לו אגרות

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

מגדולי הצדיקים, שפָּלַם מִבְּקָשִׁים אוֹתוֹ לָבוֹא לְמִבְרָה עַל חַג הַסְּכוּת. וְהוּא לֹא הִשְׁגִּיחַ עַל כָּל זֶה.

וְאָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ לִקְנוֹת לוֹ אֶתְרוּגִים. וְהִלְךְ אֵל הַחֶכֶם הַחוּנָה שֵׁם, וְנָתַן לוֹ עֲשָׂרִים פָּאָרִים (שֵׁם מִטְּבַע) וְהִלְךְ אֵל שְׂדֵה יִשְׁמַעֵאל, וְהִבִּיא לוֹ שְׁלֹשָׁה אֶתְרוּגִים מִבְּחָרִים וְיָפִים מְאֹד.

בְּתוֹךְ כֵּךְ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב שֵׁם בְּחִיפָה בָּא יִשְׁמַעֵאל אַחַד רַךְ בְּשָׁנִים, וַיֵּשֶׁב אֶצְלוֹ, וְדִבֵּר אֵלָיו דְּבוּרִים הַרְבֵּה, וְלֹא יָדַע מָה הוּא אוֹמֵר. וְכֵן הָיָה אֶצֶל כָּל סַעְדָּה וְסַעְדָּה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וְהָיָה מַחֲבֵב אוֹתוֹ מְאֹד. וּפְעַם אַחַת בָּא אֵלָיו בְּכַלִּי זֵין בְּכַעַס גָּדוֹל, וְהִתְחִיל לְזַעַק וְלַצַּעַק עָלָיו וְהוּא לֹא יָדַע מָה הוּא מְדַבֵּר, אֶךְ אִשָּׁה אַחַת מִמְּדִינַת וּוּאֵלִיחִי הִיָּתָה שֵׁם, וְתַכְּף בְּשֶׁהִלְךְ הַיִּשְׁמַעֵאל, אָמְרָה אֵל רַבְּנוּ ז"ל, לְמַעַן הַשֵּׁם שְׂיִבְרַח מִבֵּית זֶה, כִּי זֶה הַיִּשְׁמַעֵאל אוֹמֵר שֶׁהוּא ז"ל יֵלֵךְ עִמּוֹ לְלַחֵם שְׁקוֹרִין ("פֶּעַחֲטִיז"). וְתַכְּף בָּרַח הוּא ז"ל לְבֵית הַחֶסֶד הַמְּפָרָסִם מוֹרְנוּ הָרַב זָאב מִטְּשָׁאֲרָנִי אוֹסְטְרָהָא הַנ"ל וְהַצְּנִיעוּ אוֹתוֹ בְּחֻדְרֵי חֻדְרִים. וְאַחֲרֵי־כֵן בָּא הַיִּשְׁמַעֵאל הַנ"ל עוֹד הַפְּעַם לְבֵית אַכְסֵנְיָא שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, וְאָמַר: הֵיכָן הָאִישׁ הַלֵּז? יָדִיעַ לָהּוּי לֵה שְׂאֲנִי אוֹהֵב אוֹתוֹ מְאֹד, אֲנִי אֶתֵּן לוֹ הַחֲמוּרִים וְגַם הַסּוּס שְׁלִי שְׂיֵלֵךְ עִם הַשִּׁירָה לְמִבְרָה

וְשׁוֹב אֵין לוֹ לְהִתְפַּחַד מִמְּנֵי כָּלֵל מֵעַתָּה. וְכֵן הָיָה, שְׂבָא רַבְּנּוּ ז"ל אֵל אַכְסֵנְיָא שְׁלוֹ, וּבָא הִישְׁמַעְאֵל וְלֹא דִבֵּר לוֹ כְּלוּם רַק שָׁתַק וְשָׁחַק. וְאַחַר-כֵּן חָבַב אוֹתוֹ זֶה הִישְׁמַעְאֵל מְאֹד בְּאַהֲבָה יִתְרָה.

וְעַנִּין זֶה שֶׁל הִישְׁמַעְאֵל הָיָה פְּלִיאָה גְּדוֹלָה. וְאָמַר רַבְּנּוּ ז"ל שֶׁהָיָה לוֹ יְסוּרִים מֵהֶאֱהָבָה שֶׁל הִישְׁמַעְאֵל יוֹתֵר מִן הַשְּׂנֵאָה וְהַכַּעַס שְׁלוֹ. וְכִפִּי הַנִּשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוּשׁ, שֶׁהָיָה בְּעֵינַי מַעֲשֵׂה זֶה שֶׁהָיָה לוֹ עִם הִישְׁמַעְאֵל סִפְּנָה גְּדוֹלָה, וְכַמְדָּמָה שֶׁנִּשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוּשׁ, שֶׁאָמַר שֶׁזֶה הִישְׁמַעְאֵל הָיָה הַס"מ בְּעֶצְמוֹ וּבְרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁנִּצְוֹל מִמֶּנּוּ בְּשָׁלוֹם בְּחֻסְדֵי ה':

יח

וּבְחַל הַמוֹעֵד סְכוּת הִלְכוּ כָּל הָעוֹלָם, וְגַם רַבְּנּוּ הִלְךְ עִמָּהֶם, לְמַעַרְהָ שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא. וְשֵׁם עָשׂוּ כָּל הָעוֹלָם שֶׁמָּחָה גְּדוֹלָה וְרַקוּדִין וּמְחֹלוֹת. וְהוּא לֹא הָיָה שְׂמֵחַ כָּלֵל. רַק יָשַׁב שֵׁם בְּהַכְּנַעַה גְּדוֹלָה וּבְלֵב נִשְׁפָּר. וְשָׂאֵל הָרַב ר' זָאב הַנ"ל אֵת הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: מַה זֶה וְעַל מַה זֶה, שֶׁהוּא בְּעֶצְבוֹת מִן רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה עַד עַתָּה? וְה' יוֹדֵעַ אִם טוֹב הַדְּבָר. וְגַם בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה עָשׂוּ הַקְּפוֹת בְּרַקוּדִין וְשִׂמְחָה כְּנֶהוּג בְּפֶרַט שֶׁהָיוּ שֵׁם אֲנָשִׁים חֲסִידִים, וְהוּא ז"ל הָיָה גַם-כֵּן בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת, וְלֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת שׁוּם הַקְּפָה,

שְׁבַחֵי הַר"ן

סג

רק יֵשֵׁב שֵׁם בְּהִכְנָעָה וּבְכַפִּיפַת רֹאשׁ (כְּאֲשֶׁר דָּרְכוּ הָיָה בֵּן
עַל־פִּי הָרֵב, קִדְּם שְׁזָכָה לַפְּעַל מֵה שֶׁהָיָה רוֹצֵה בְּכָל עֵת
וּבְכָל שָׁעָה, שֶׁהָיָה לוֹ לֵב גִּשְׁבָּר מְאֹד בְּכָל פְּעַם וְכו' כְּאֲשֶׁר
יבאר לְקַמְּזוֹ).

וְאַחַר שִׁמְחַת תּוֹרָה אָמַר לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ: בְּרוּךְ הַשֵּׁם
פְּעַלְתִּי מֵה שֶׁרְצִיתִי עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב וְנִכּוֹן, וְאַף־
עַל־פִּי־בֵן הָיָה בְּדַעְתִּי לְהִתְמַהֵמָה כָּאֵן מִחֲמַת חֲבוּב אֲרִי־
יִשְׂרָאֵל, וְעַכְשָׁו בְּרִצּוֹנִי לְנַהֵג נְסִיעוֹת לְבִתְנוֹ לַחוּץ לְאֲרֶץ־
עַל־בֵּן לֶךְ וּשְׂכָר הַסְּפִינָה לְסֵטְאֲנָבּוּל. וְלֹא אָבָה הָאִישׁ
שֶׁהָיָה עִמּוֹ לְשִׁמַּע אֵלָיו וּמֵאֵן לְנַסֵּעַ לְבֵיתוֹ, כִּי אָמַר שֶׁרִצּוֹנוֹ
לְהִיּוֹת בְּטַבְּרִיָּה וְכו'. וְהַשֵּׁיב לוֹ רִבְּנוּ ז"ל: מֵאַחַר שֶׁאַתָּה
מִתְאַוֶּה לְהִיּוֹת בְּטַבְּרִיָּה, לֶךְ וּשְׂכָר חֲמוּרִים לְשֵׁם. כִּי דָרְכוּ
הָיָה לְבָלִי לְהִתְעַקֵּשׁ הַרְבֵּה עַל שׁוּם דְּבָר וְכו' (ח"י מוה"ר"ן
סימן ת"ל).

וּשְׂכָר חֲמוּרִים, וְהִלְכוּ לְעִיר הַקִּדְּשׁ טַבְּרִיָּה. וּבָאוּ לְשֵׁם
לְעֵת עֵרֵב. וְכָל הַלִּילָה הִלְכוּ אֲנִשֵּׁי טַבְּרִיָּה לְקַבֵּל
פָּנָיו זֶה נִכְנָם זֶה יוֹצֵא. וְהַרְבֵּה הִלְבִּישׁוּ עֲצָמָן בְּכַגְדֵי שִׁבְתָּ
לְכַבּוּדוֹ. וְלֹא הָיָה יָשֵׁן כָּל הַלִּילָה מִחֲמַת זֶה. וּבִתְחִלָּה
נִתְאַכְסֵן בְּבֵית שְׂאֵר בְּשָׂרוֹ נִין וְנִכְדָּ שֶׁל הָרֵב הַקִּדְּוֵשׁ מוֹרְנוֹ
הָרֵב נִחְמָן מֵהָאֲרִידֵעֲנָקָא ז"ל. אִךְ רַבִּים אָמְרוּ שֶׁצָּרִיכִין

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

סד

לְרֹאוֹת בְּשִׁבְלוֹ בַּיּוֹם הַהוּא לֹא הִרְחַבְתָּ הַדַּעַת. וּמִיָּד
הִסְכַּמְנוּ שְׂתֵי־אֲכָסָן בְּבֵית הַרְבְּנֵי הַמְּפָרָסִים הַיּוֹתִיק וְחִסִּיד
מוֹרְנוּ הָרַב צְבִי הָאֲרֻקָּעֵר, וְנִכְנַס לְשֵׁם.

וַיִּשְׁלַח אֵלָיו הָרַב הַקְדוּשׁ הַמְּפָרָסִים מוֹרְנוּ הָרַב אֲבֵרָהָם
קֵאלִיסְקֵעֵר וְ"ל, בְּאִשֶּׁר שְׂיֹם הַקְּזָה הוּא אֶצְלוֹ. עַל־
כֵּן הוּא מִן הַנְּמַנְעַ שְׂיִלְךָ אֶצְלוֹ לִתֵּן לוֹ שְׁלוֹם. וְהַשִּׁיב רַבְּנוּ
וְ"ל, שֶׁבִּלֹא זֶה הָיָה בְּדַעַתוֹ לִילְךָ אֵלָיו. וּמִיָּד הִלְךָ לְהַצְדִּיק
הַנְּ"ל, וְקָבְלוּ בְּכַבּוֹד גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד וּבְאַהֲבָה יִתְרָה וּבְחַבְּבָה
גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד. וְגַדְל הָאֲהֲבָה וְהַחֲבוּב שֶׁהָיָה לְהָרַב
הַקְדוּשׁ מוֹרְנוּ הָרַב אֲבֵרָהָם הַנְּ"ל עִם כְּבוֹד רַבְּנוּ הַקְדוּשׁ
וְ"ל אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר וְלִסְפֹּר. וְשִׁחַר פְּנֵיו שְׂתֵי־אֲכָסָן אֶצְלוֹ,
וְהַשִּׁיב רַבְּנוּ וְ"ל שֶׁזֶה אִי אֶפְשָׁר שְׂיַעֲמֵד בְּקִבְעוֹת אֶצְלוֹ. אִךְ
עַל שֶׁבֶת אַחַת יֵהְיֶה אֶצְלוֹ. וּבַיּוֹם מִחֵר שְׁלַח בְּשִׁבְלוֹ, וְקָבְלוּ
עַל שֶׁבֶת הָרֵאשׁוֹן פְּרֻשֶׁת נַח. וּבְלֵיל שֶׁבֶת כָּפַף רַבְּנוּ וְ"ל אֶת
רֵאשׁוֹ שְׂיִבְרַךְ אוֹתוֹ, וְקִפֵּץ אַרְבַּע אַמּוֹת מִמֶּנּוּ לְאַחֲזָרְיוֹ
בְּרַעְדָּה גְּדוֹלָה. וְדַבֵּר בְּהַתְּלַהֲבוֹת גְּדוֹל וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר
לְהִבִּין מַה שֶּׁאָמַר. אִךְ בְּסוֹף דְּבָרָיו שָׁמְעוּ שֶׁאָמַר: אִיךְ אֵין
מִתְבַּיְשִׁים בְּפָנָיו זֶרַע הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב וְ"ל, וְלֹא רָצָה לְבָרַךְ
אוֹתוֹ. אִךְ אֶת הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִם רַבְּנוּ וְ"ל בְּרַךְ מִיָּד בְּשִׁכְפַּף
רֵאשׁוֹ. וְהָיָה שֵׁם בְּשַׁעַת הַסְּעָדָה שְׂמַחָה גְּדוֹלָה וּבִקְשׁ
הַצְדִּיק הַנְּ"ל אֶת רַבְּנוּ וְ"ל שְׂיֵאמַר תּוֹרָה. וְלֹא רָצָה בְּשׁוֹם

שְׁבַחֵי הַר"ן

סה

אָפֵן וְאָמַר הַצְדִּיק הַנִּזְכָּר בְּעֵצְמוֹ תוֹרָה. וְכֵן הָיָה בְּסֻעָדָה
שְׁנֵי־יָמִים וְשְׁלִישִׁית. וְאָמִירַת הַתּוֹרָה שֶׁל הַצְדִּיק מוֹרְנוּ הָרַב
אֲבָרָהָם הַנִּזְכָּר הָיָה בְּהַתְּלַחֲבוֹת גְּדוֹל וּבְצַעֲקָה גְּדוֹלָה וְלֹא
נִשְׁמַע שׁוֹם דְּבוּר, רַק לְבִסּוּף סִיּוּם כֶּךָ הוּא עָקַר עֲבוֹדַת
הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ. וְרַבְּנּוּ ז"ל הָיָה מְשַׁבַּח וּמְפָאֵר הַתּוֹרָה שְׁלֹ
בְּלֵי עֵרֶךְ, כְּמַעֲט שְׂאִין דְּגִמְתּוֹ. גַּם אֲנֹכִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי
הַקְּדוֹשׁ שֶׁאָמַר, שֶׁשְׁלֵמוֹת הָיָה רַק לְהַצְדִּיק מוֹרְנוּ הָרַב
אֲבָרָהָם הַנִּזְכָּר. וְאָמַר לִי: הֲלֹא רָאִיתִי כַּמָּה צְדִיקִים, אֲבָל
שְׁלֵמוֹת הוּא רַק אֵצֶל הַצְדִּיק הַקְּדוֹשׁ הַנִּזְכָּר:

יט

וְאַחַר שִׁפְתַּי, בְּיוֹם רֵאשׁוֹן, בָּא הַצְדִּיק מוֹרְנוּ הָרַב אֲבָרָהָם
הַנִּזְכָּר אֶל רַבְּנּוּ ז"ל לְאַכְסֵנְיָא שְׁלֹ וְדִבְרוּ בְּיַחְוֹד
שְׁנֵי־יָמִים. וְאַחַר יוֹם אֶחָד יוֹמִים, נִפְּל רַבְּנּוּ ז"ל עַל עֵרֶשׁ דְּוִי
רַחֲמָנָא לְצֻלָּן וְשִׁלַּח עַל פְּדִיוֹן לְהַצְדִּיק הַנִּזְכָּר. וּבְכָל יוֹם וְיוֹם
הָיָה הוֹלֵךְ הָרַב מוֹרְנוּ הָרַב אֲבָרָהָם הַנִּזְכָּר לְבַקְרוּ.

אַחַר כֶּךָ הָיָה שֵׁם הַמַּעֲשֵׂה הַמְּפָרָסִם שֶׁל הַמָּסוּר שֶׁהָיָה
שֵׁם. וְהַמָּסוּר הָיָה אֶחָד מֵאַנְשֵׁי חוּץ־לְאֶרֶץ שְׁבָאוּ
לְשָׁם, וְנַעֲשֶׂה מָסוּר אֵצֶל הַפָּאֲשָׁע (וְעֵשֶׂה רְעוֹת גְּדוֹלוֹת
לְאַנְשֵׁי טְבַרְיָה. וְתַפֵּס אֶת גְּדוֹלֵי הָעִיר בְּשִׁבְיָה, וְתַפֵּס אוֹתָם

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

סו

בְּבוֹר תִּשְׁעָה שָׁבוּעוֹת. וְאַחֲר־כֵּן נָסְעוּ אַנְשֵׁי פְרִי־יִקְוֹן (הַסְּפָרְדִים) אֶל הַפְּאִשֶׁע וְנָתְנוּ לוֹ הוֹן רַב וּפְטָר אוֹתָם, וְהָלְכוּ וְתָפְסוּ אֶת הַמְּסוֹר, וְרָצוּ לְחַנֵּק אוֹתוֹ, וַעֲשֵׂה עִצְמוֹ כְּאֵלוֹ כְּבֵר נִגְוֶעַ וּמֵת. וְאַחֲר־כֵּן נִתְעוֹרַר וְהָלַךְ וּמָסַר אוֹתָם, עַד שֶׁנָּתַן לוֹ הַפְּאִשֶׁע רְשׁוּת שִׁיעֲשֵׂה עִם כָּל הָעִיר בְּרָצוֹנוֹ. וַעֲשֵׂה אוֹתוֹ לְפָקִיד, וּבָא אֶל הָעִיר בְּכַבּוֹד גָּדוֹל עִם אַנְשֵׁי חֵיל יִשְׁמַעֲאֵלִים, בְּגִדְלָה וּבְכַבּוֹד. וְאָזִי תִכַּף וּמִיד בְּרָחוּ כָּל הָעִיר וְלֹא נִשְׂאָר כִּי־אִם נָשִׁים וְטָרַף וְהָיָה בְּכִיּוֹת גְּדוֹלוֹת בְּכָל הָעִיר, וְהָיְתָה צָעָקָה גְּדוֹלָה וּבְכִיּוֹת רַבּוֹת בְּכָל בַּיִת וּבַיִת.

וְגַם רַבְּנוֹ ז"ל רָצָה לְבָרַח, אֲךָ לֹא הָיָה יָכוֹל מִחַמַּת חֲלָשָׁתוֹ. וּכְבֵר הִתְחִיל לְצִאת מִן הָעִיר, אֲךָ חָזַר אַחֲר־כֵּן. וּמֵאַת ה' הָיְתָה זֹאת, כִּי עַל־יְדֵי רַבְּנוֹ ז"ל חָזְרוּ כָּל־מֵתוֹ הָעִיר, כִּי הַמְּסוֹר הִכְנִיעַ עִצְמוֹ מְאֹד תַּחַת רַגְלֵי רַבְּנוֹ ז"ל, וְהָלַךְ לְרַבְּנוֹ ז"ל, וְהִכְנִיעַ עִצְמוֹ מְאֹד תַּחְתּוֹ. וְעַנֵּן הִתְנַהֲגָה שְׁנֵהָג עִם הַמְּסוֹר הַזֶּה לְתַקְצֵר הַיְרִיעָה לְסַפֵּר, כִּי נִהַג עִמּוֹ בְּחֻכְמָה נִפְלְאָה עַד שֶׁהַמְּסוֹר נִתְבַּטַּל נִגְדוֹ.

וְצִוָּה לְהֵאִישׁ שֶׁהָיָה עִם רַבְּנוֹ ז"ל שִׁיעֲשֵׂה כְּרוֹז שִׁיחֲזוּרוֹ כָּל הַבּוֹרְחִים, וְחֲזְרוּ כָּל־עַל־יְדֵי־זֶה לְתוֹךְ הָעִיר. וְרַבְּנוֹ דִּבֶּר עִמּוֹ בְּחֻכְמָה, וְאָמַר לוֹ שֶׁנֶּאֱמָר וַיִּפֶּה לְפָקִיד שִׁיחַפְּלַל עַל

שבחי הר"ן

סז

צרת ישראל, ושיהיה חסיד וענו. פי המסור הנ"ל היה צבוע, ודמה עצמו כאלו הוא חסיד, והתחיל לדבר עם רבנו ז"ל עניני חסידות. והוא ז"ל עשה עצמו כלא ידע, עד שנדמה להמסור כאלו הוא ז"ל מחזיק אותו גם כן לחסיד. ודבר עמו בחכמה וערמה, ודבר על לבו שירגיל את עצמו לומר תהלים. עד שאמר לו רבנו ז"ל: בזאת אדע שאין בך גאות, אם תוכל לומר תהלים בביתי לפני בני הנעורים בבכיה גדולה. וכן היה. והתחיל מיד לומר תהלים בבכיה גדולה ודמעתו על לחיו. ואחר כך נפל המסור לחלשה. ואף על פי כן היו שומרים על כל השערים לשמר אם יבואו משלחים, כי זה היה מסירתו שאמר שבא הון רב מכאן להתם. אך ה' היה בעזרם, והעלימו הדבר מהמסור הנ"ל. ושלחו את האיש שהיה עם רבנו ז"ל לחיפה וקבל הוא את המעות מהמשלחים והוליכם למבריה ונתנם לרבנו ז"ל, והוא נתן להם וחלקו. וכאשר עמד המסור מחלשתו, התפאר את עצמו שיעשה להם עוד רעות. ואמר רבנו ז"ל שמצוה להחליף אותו מחיים למיתה. וכך היה סופו שנפל עוד הפעם לחלשה, וחנקו אותו ומת (עו) שלחן ערוך חשו משפט סימן שפ"ח סעיף י'). והיה לרבנו ז"ל, שמחה גדולה, על שנתגלגל על ידו זכות כזה, כי על ידו חזרו בלם לתוך העיר. ובחזירתם לשם שמחו עמו בלם ביחד).

וְהִלֵּךְ רַבְּנּוּ ז'ל שֵׁם עַל קֶבֶר זְקֵנוּ רַבִּי נַחֲמָן ז'ל. וְגַם שְׁכָרוּ
 חֲמוּרִים, וְנָסְעוּ עַל כָּל הַמְּעָרוֹת. וּבְבוֹאֵם לַמְּעָרָה
 רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, אָזַי בְּנֵי הַנְּעוּרִים עָסְקוּ בַתְּפִלָּה
 וּבַלְמוּד זֶה־רַק כְּאִשֶּׁר פָּקַד עֲלֵיהֶם הוּא ז'ל. וּמִמֶּנּוּ לֹא רָאוּ
 שׁוֹם דָּבָר, רַק הָיָה שְׂמֵחַ עַד מְאֹד. וּבְכָל עֵת בָּא אֵצֶל הָאִישׁ
 שְׁהָיָה עִמּוֹ, וְאָמַר לוֹ אֲשֶׁרֶיךָ וְכוּ'. וּבְלִילָה הַלֵּךְ מִחֻדָּר לְחֻדָּר
 וְהִזְהִיר אוֹתָם לֹמַר זֶה־רַק וְכוּ' וְכוּ'צֵא, וְהוּא בְּעֵצְמוֹ לֹא אָמַר
 כְּלוּם, רַק הָיָה הוֹלֵךְ וּמְנַגֵּן בְּעֵצְמוֹ וְהָיָה בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה עַד
 אוֹר הַיּוֹם. וּכְשֶׁהָאִיר הַיּוֹם עָמַד בְּטִלְיָה וְתַפְלִין וְהִתְפַּלֵּל
 כַּמֶּה שְׁעוֹת. וּמִשָּׁם נָסַע עִמָּהֶם לַמְּעָרָה הַלֵּל, וְשָׁם אָמַר גַּם
 הוּא קְפִיטָל ל"ג וּל"ד וְשָׁם גַּם בֶּן הָיָה בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה.
 וּמִשָּׁם הִלְכוּ לְקֶבֶר שְׁמַאי, שָׁם נָפַל עָלָיו עֲצָבוֹת. וְאָמַר
 שְׁתַּמְיָה גְדוֹלָה אֵצֶלוֹ זֹאת. וְאַחֲרֵי־כֵן אָמַר שֵׁישׁ תִּרְוִץ עַל
 זֶה, וְלֹא גָלָה הַתִּרְוִץ. וּמִשָּׁם נָסְעוּ לְשָׂאֵר מְעָרוֹת. וּבְבוֹאֵם
 לְהַר הַגְּדוֹל שֵׁישׁ שָׁם עַל רֹאשׁ הַהָר מְעָרַת הַתַּנָּא רַבִּי
 כְּרוֹסְפָדָאי, לֹא הָיָה בְּאִפְשָׁרֵי לִילֵךְ עִם הַחֲמוּר לְשָׁם, וְקִפִּץ
 מֵעַל הַחֲמוּר, וְהִלֵּךְ הוּא בְּעֵצְמוֹ עִם הָאִישׁ שְׁהָיָה עִמּוֹ.
 וְהִלֵּךְ כַּמֶּעֶט עַל יָדָיו וְעַל רַגְלָיו עַד בּוֹאוֹ לַמְּעָרָה זוֹ. וְשָׁם
 נִשְׁתַּתְּהָה קִצָּת, וְחִזְרוּ מִשָּׁם לַמְּעָרָה אַחֲרָת. וְהָיוּ עַל מְעָרָה
 שֶׁל יְנוּקָא אַחַד, וּבְאוֹתָהּ הַמְּעָרָה הָיוּ הַכֹּל יֹרְאִים לְכַנֵּם, כִּי
 אָמְרוּ שְׁנַחֲשֵׁ כְרוּךְ שָׁם בְּאוֹתָהּ הַמְּעָרָה. גַּם אֵילָן גְּדוֹל הָיָה

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

על המַעֲרָה זו. וּרְבֵנוּ ז"ל הָיָה הָרֵאשׁוֹן שֶׁנִּכְנַס לְשֵׁם, וְלֹא הָיָה שֵׁם נֶחֱשׂ כָּלָל. וּמֵאֵז וְהִלָּאָה הַתְּחִילוֹ בְּלֵם לֵילָךְ בְּאוֹתָהּ הַמַּעֲרָה. וְאַחֲרֵכֶּךָ הִלְכוּ עַל שְׂאֵר מַעֲרוֹת עַד שֶׁחֲזָרוּ לְמַבְרִיָּה.

וְאֵז צָוָה רַבֵּנוּ לְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ שִׁיסַע לְחִיפָה לְשֹׁכֵר סְפִינָה לְחוּץ לְאֶרֶץ. וּבְכוּאוֹ לְשֵׁם לְשֹׁכֵר, בְּתוֹךְ כֶּךָ בָּא סְפִינָה עִם הָרֵב הַגָּאוֹן הַחֲסִיד הַמְּפָרָס דִּקְהַלֵּת שְׁפִיטוּבְקָא, וְגַם שְׁלוּחֵי דְרַבְּנָן. וְאֵז הָיְתָה הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהָיוּ יְרֵאִים לְקַבֵּל בְּעֵצְמָם הַמַּעוֹת עֵצְמָם מִחֲמַת הַמְּסוּר הַנִּ"ל, וְהִכְרַחוּ לְמִסֵּר הַמַּעוֹת הַכֹּל לַיָּד הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִם רַבֵּנוּ וְכוּ' כַּנִּ"ל. אֲזִי הִכְרַח הָאִישׁ הַנִּ"ל לְחֹזֵר לְמַבְרִיָּה עִם הַמַּעוֹת. וּבְכוּאוֹ לְמַבְרִיָּה אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: מִן הַסֵּתֶם רְצוֹן הַשֵּׁם שֶׁנִּתְּיָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עוֹד אֵיזָה זְמַן. וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל שִׁישְׁכְּרוּ לוֹ חֲמוּרִים לֵילָךְ לִירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ. וּכְשֶׁשָּׁמַע זֹאת הַצְּדִיק הַקַּאֲלִיסקֶער, בִּקֵּשׁ מֵאֵתוֹ שְׁלֹא יֵלֵךְ. וְכַאֲשֶׁר בָּא הַצְּדִיק הַשְּׁפִיטוּבְקֶער לְמַבְרִיָּה עָשָׂה סְעֵדָה גְּדוּלָּה בְּלִילָה עֲבוּר רַבֵּנוּ ז"ל וְחִבֵּב אוֹתוֹ מְאֹד. וְדִבְרוּ בִּיחוּד, וְלֹא שָׁמַע שׁוֹם אָדָם מִה שֶׁדִּבְרוּ יַחַד. וְעָשָׂה רַבֵּנוּ ז"ל שְׁלוֹם בֵּין הָרֵב הַקְּדוּשׁ דְּשְׁפִיטוּבְקָא וּבֵין הָרֵב הַקְּדוּשׁ הַקַּאֲלִיסקֶער.

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

ע

ואחר זמן קצר נפל שם דבר בעיר, והכרח לברח מאכסניא
שלו לאכסניא אחרת. ואחר-כך נפל שם הדבר גם-
כן, והכרח לברח מטבריה. ובריחתו מטבריה בעת הדבר
רחמנא לצלן היה בסכנה גדולה מאד, כי השער של
החומה היה סגור, והיה מכרח לברח דרך המערה עד
שבא אל החומה אצל שפת בנרת. ורצה לעלות על החומה
ולירד משם כדי לצאת על-ידי-זה מן העיר. והיה פאשר
עלה על החומה ועבר ובא על צד השני כלפי חוץ, הסתכל
והנה הים תחתיו, והוא היה תלוי ועומד על ידיו ועל רגליו
על החומה למעלה, ותחתיו היה הים, ונשא לבו להשם
יתברך, והצילו ברחמיו. ויצא משם בשלום עד שבא לעיר
הקדושה צפת, וישבו שם ימים אחדים, עד שגשמע
שהצרפת יבוא בקרוב לעכו:

ב

ובששמע זאת, שלח שליח מיוחד לעכו לשכר הספינה
מרעגאז שהוא בשלום עם כל האמות. הינו כי
יש מדינת רעגאז, ויש להם שלום עם כל המלכים.
ובשאותה הספינה מוציאה דגל שלה, אזי אין לוקחין לתוך
הפלען. כי דרך הספינות של מלחמה שחוטפין על הים

שְׁבַחֵי הַר"ן

עא

סְפִינָה עִם הָאֲנָשִׁים שָׁבָה לְתוֹךְ הַפְּלֵעַן דְּהֵינּוּ בְּשִׁבְיָה, אֲבָל
כְּשֶׁהִסְפִּינָה הֵנ"ל מְמַדְיֵנִת רַעְנָאז מוֹצִיָּאָה דְּגַל שְׁלָה, אֲזִי
אִין לֹקְחִין מֵהֶם לְתוֹךְ הַפְּלֵעַן. וְכֵן הִיָּה שְׁשֻׁכְרוּ לוֹ סְפִינָה
כְּזוֹ. וּבְשִׁשְׁמַע הָרַב הַצְּדִיק מוֹרְנוּ הָרַב אֲבָרְהָם הֵנ"ל שְׁרַבְנוּ
ז"ל רוֹצֵה לְנֶהֱגַ גְּסִיעוֹת לְבֵיתוֹ, שְׁלַח שְׁלִיחַ מִיַּחַד אֵלָיו עִם
אֲגָרְתוֹ וְגַם אֲגָרְתַּת הַבּוֹלְלָת.

וְהוּא ז"ל זָרוּ אֶת עֲצָמוֹ מְאֹד וְלֹא רָצָה לְהִמָּתִין עַל אֲגָרְתַּת
שֶׁל הָרַב הַגָּאוֹן דְּקַהֲלַת שְׁפִיטוֹבְקַע, וַיֵּצֵא מִשָּׁם
בְּעֶרְב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פְּרִשְׁתַּת זְכוֹר. וְהִלְכוּ כָּל הַלַּיְלָה עַד שְׁלֹשׁ
שָׁעוֹת קֹדֶם קְבֻלַּת שַׁבַּת, אֲזִי בָּאוּ לְסַפֵּר שֶׁל עֵבוֹ. וַיְשַׁלְּחוּ
הַטְּאֲלָמִיטִשׁ (סוֹכֵן הַגְּסִיעוֹת) שִׁיקַח אוֹתָם עַל הַסְּפִינָה, וּבָא
וְהִשִּׁיב, שְׂאִי אֶפְשֶׁר בְּשׁוּם אַפֵּן לִקַּח אוֹתָם מִחֲמַת שְׁכָבְר
הַסְּפִינָה מְלֵאָה מֵאֲנָשִׁים שְׁנַכְנְסוּ לְשָׁם יוֹתֵר מְדַאִי. וְהִכְרָחוּ
רַבְנֵי ז"ל עִם הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ לְכַנֵּם לְתוֹךְ הָעִיר עֵבוֹ
לְשַׁבַּת שָׁם פְּרִשְׁתַּת זְכוֹר.

וְהִלְכוּ לְהַגְבִּיר שֶׁהָיָה לָהֶם אֲגָרְתַּת אֵלָיו מֵהָרַב הַקְּאֲלִיסְקִיר
הֵנ"ל. וְנִתְאַרְחוּ אֶצְלוֹ. וְשָׁם נִפְּלָ עֲלֵיהֶם פַּחַד גְּדוֹל
מְאֹד מְאֹד, מִחֲמַת שֶׁהָיָה שָׁם בְּעֶרְךָ חֲמִשָּׁה־עָשָׂר אֶלֶף
אֲנָשֵׁי חֵיל יִשְׁמַעְאֵלִים וַיּוֹתֵר, עִם כָּל הַשְּׂנִיף לָהֶם לְתַכְסִּימֵי
מִלְחָמָה וְסָגְרוּ הַדְּלַת שֶׁל חוֹמַת הָעִיר. וּבְשַׁבַּת בְּבִקְרַת בְּעַת

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

עב

הַתְּפִלָּה בָּא הַטַּאֲלָמִיטְשׁ, וְאָמַר, שְׂאֵי אַפְשֶׁר לְמִצַּא עוֹד שׁוּם סְפִינָה רוֹגֵאזְעֶר, רַק סְפִינּוֹת סוּחְרִים יִשְׁמַעְאֲלִים שְׁהוֹלְכִים לְסַטְאנְבּוֹל עִם סְחוּרָה. וְאֶף-עַל-פִּי שְׁעֵמָהּ יִשׁ פַּחַד לִילְךְ מִסְכָּנַת אַנְשֵׁי חִיל שְׁהִיוּ מְצוּיִים אִז עַל הַיָּם שְׁלֹקְחִין לְתוֹךְ הַפְּלָאן דְּהִינּוּ לְשִׁבְיָה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן טוֹב יוֹתֵר לְכַנֵּם בְּסַכָּנָה זֹו, מִלְּהִיּוֹת בְּאֵן. כִּי בְּאֵה הַפְּקָדָה, שְׁאַחַר שָׁנִים אִז שְׁלִשָּׁה יָמִים תְּהִיָּה הַמְּלַחְמָה, וּמִן הַסֶּתֶם יִהְיֶה הַרְבֵּה בְּעִיר הַזֹּאת, וּמָה לְכֶם לְצָרָה הַזֹּאת. עַל-כֵּן יִתִּיר לִי מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ לִילְךְ לְשִׁכַּר סְפִינָה עֲבוּרְכֶם בְּשַׁבָּת כִּי פְקוּחַ נַפְשׁ דּוּחָה שַׁבָּת (שַׁבַּת קַלֵּב). וְכֵן הִיָּה, וְהִלְךְ הַטַּאֲלָמִיטְשׁ וְשִׁכַּר סְפִינָה עֲבוּרָם וְנָתַן אֲדְרוּף אֶחָד דִּינָר זָהָב.

וּבְתוֹךְ כֶּךָ בָּאוּ עוֹד הַרְבֵּה סְפִינּוֹת עִם אַנְשֵׁי חִיל מְאִיִּנְגָל-לְאֵנְד (אַנְגְּלִיָּה) גַּם-כֵּן לְעִבּוֹ, וְנִתְרַבָּה שֵׁם עוֹד הַפַּחַד יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְהִיָּה דַחַק גְּדוֹל בְּעִיר כִּי הִיָּה הַמְּקוֹם צָר לָהֶם לְהַכִּיל רַבּוּי אוֹכְלוֹסִין כָּל-כֶּךָ. וְהִיָּה פַחַד גְּדוֹל שֵׁם בְּאוֹתוֹ הַשַּׁבָּת (וְכָל בְּנֵי הַבַּיִת שְׁעֵמֵד שֵׁם רַבּוּי ז"ל, כָּלֵם פֶּרְשׁוֹ כְּפִיָּהֶם). אֵךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן הִיָּה לָהֶם לְרַבּוּי ז"ל וְלְהֵאִישׁ שְׁהִיָּה עִמּוֹ קֶצֶת נַחְמָה, מָה שְׁכַבֵּר שְׁכָרוּ סְפִינָה בְּשִׁבְלֵם. גַּם הִיָּה לָהֶם צַעַר מָה שְׁלֹא הִכִּינוּ לְעֵצְמָם כָּלֵל שׁוּם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה לְקַח עַל הַסְּפִינָה כִּי כְּפִתְאֵם הִיָּה הַדְּבָר כְּנ"ל. וְזָכְרוּ אֶת עֵצְמָם

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

עג

שֶׁבִכְנִיסָתָם עַל הַסְּפִינָה מַחוּץ-לָאָרֶץ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל הָיָה
לָהֶם עַל הַסְּפִינָה כָּל טוֹב עַל אַרְבַּעַה אוֹ חֲמִשָּׁה חֳדָשִׁים
כַּמְנַהֵג הוֹלְכֵי הַיָּם, וְעַכְשָׁיו לֹא הָיָה לָהֶם כָּלוּם.

וּבְבִקְרַר בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שָׁלַח רַבְּנֵנוּ ז"ל אֶת הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ
שְׂיִלָּךְ עִם הַטַּאֲלֵמִיטְשׁ לְקַנּוֹת צִידָה לְקַח עַל
הַסְּפִינָה בְּנֶהוּג. וְלֹא מָצָא לְקַנּוֹת עַל הַשּׁוּק, וְחָזַר לְאַכְסֵנְיָא.
וְרַבְּנֵנוּ ז"ל עָמַד אָז מְעַטָּף בְּטַלִּית וְתַפְלִין וְלֹא דִבֵּר אֶתוֹ
מְאוּמָה. וְהָאִישׁ הַזֶּה לְנַפְל וְנִרְדָּם מִגְּדֹל הַצֶּעַר וְהָאִימָה,
וְרַבְּנֵנוּ לֹא יָדַע שֶׁהוּא בְּבֵית, בְּתוֹךְ כֶּךָ נַעֲשֶׂה הָרַעַשׁ הַגְּדוֹל
שָׁם, כִּי בָּא הַפְּקֻדָה מִהַפְּאִשִׁי שֶׁהוּא נוֹתֵן אַרְכָּא רַק שְׁתֵּי
שָׁעוֹת, מִי שְׂאִינוּ יוֹדַע תַּכְסִּימֵי מִלְחָמָה יִרְאֶה לְבָרַח עַל
הַיָּם, כִּי אֵין שׁוּם שַׁעַר פְּתוּחַ לְצֵאת מִן הָעִיר כִּי-אִם דְּרֹךְ
הַיָּם. וּמִי שֶׁיִּמְצָא תוֹךְ הָעִיר אַחַר שְׁתֵּי שָׁעוֹת יִשְׁחַטוּ אוֹתוֹ
שָׁם. כִּי הַיִּשְׁמַעְאֵלִים שֶׁל הָעִיר הָיוּ רוֹצִים לַעֲשׂוֹת הַרְחָבָה
בְּתוֹךְ הָעִיר שְׁלֹא יִהְיֶה לָהֶם דַּחַק כָּל-כֶּךָ מֵאֲנָשִׁים הַרְבֵּה,
עַל-כֵּן רָצוּ לְשַׁחַט אֶת הַנִּמְצָאִים שָׁם, לְפָנֹת לָהֶם מְקוֹם
שְׁלֹא יִהְיֶה לָהֶם דַּחַק כָּל-כֶּךָ.

וְחָיָה שָׁם רַעַשׁ גְּדוֹל וְצַעֲקָה גְּדוֹלָה בְּעִיר וּפְחַד וְאִימָה
גְּדוֹלָה מְאֹד, וּבִשְׁעַת הָרַעַשׁ הַגְּדוֹל בָּרַח רַבְּנֵנוּ ז"ל

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

מִשָּׁם עַל הַיָּם, וְלֹא הִסְתַּכַּל כָּלָל עַל הָאִישׁ הַנַּ"ל שֶׁהָיָה
 עִמּוֹ וְהוּא הָיָה נִרְדָּם כַּנַּ"ל. אַחֲר־כֵּן נִתְעוֹרַר הָאִישׁ הַנַּ"ל
 וְרָאָה שֶׁרַבְּנוּ אֵינּוּ בְּבֵית וְהִמְתִּין עַד בּוֹשׁ, וְאַחֲר־כֵּן הִלְךְ
 לְחֶצֶר, וְרָאָה וְשָׁמַע שְׂאֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָרַף צוּעֵקִים וּבּוֹכִים
 בְּמִרְיֹת גָּדוֹל מְאֹד וַתַּעַל שׁוֹעֵת הָעִיר הַשָּׁמַיִם. וְהִגְבִּירָה
 שֶׁל הַבַּיִת בְּשִׂרְאֲתָהּ אוֹתוֹ אֶת הָאִישׁ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל בְּאֲתָהּ
 אֶצְלוֹ וְאָמְרָה לוֹ: אוֹי וְאֲבוֹי, חָס אָנִי עַל נְעוּרֶיכֶם שֶׁאַתֶּם
 תִּהְיוּ נְהַרְגִים פֹּה, אֲנַחְנוּ קִבְּלָנוּ עַל-כָּל-פָּנִים טוֹבָה כָּאֵן,
 עֲכָשׁוּ אָנוּ צְרִיכִים לְקַבֵּל גַּם-כֵּן מִה שֶׁנִּגְזַר עַל הַמְּקוֹם הַזֶּה,
 אֲבָל עֲלֵיכֶם רַחֲמָנוּת גָּדוֹל כִּי תֵאָכְדוּ פֹה מִמְּשִׁפְחוֹתֵיכֶם
 וְכוּ' וְכִיּוֹצֵא בְּדַבְרֵים הָאֵלֶּה. וְנִפְּל עָלָיו חֲרָדָה גְּדוֹלָה עַד
 שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ כַּח לְמִשְׁמַשׁ בְּאֶצְבָּעוֹתָיו. וְשָׂאֵל אוֹתָהּ עַל
 רַבְּנוּ, וְהִשִּׁיבָהּ: בְּמַדְמָה לִי שֶׁהוּא בָּרַח עַל הַיָּם. וְהוּא
 בְּשִׁשְׁמֵעַ זֹאת רִצּוֹנוֹ הָיָה לְקַח הַתְּבָה עִם הַמְּעוֹת וְהַחֲפָצִים
 שֶׁלָּהֶם, כִּי רַבְּנוּ ז"ל בָּרַח שֵׁם לְבָדוּ בְּלִי שׁוּם דְּבָר. וְלֹא יָכַל
 הָאִישׁ לְבָדוּ לְשֵׂאת אֶת הַתְּבָה וְהִזְמִין לוֹ הַשֵּׁם אֵיזָה פְּרִיִּינֶק
 וְנָתַן לוֹ הַתְּבָה עִם הַחֲפָצִים וּבָרַח עִמּוֹ לַיָּם. וּמַחֲמַת
 הַמְּהוּמָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהִיְתָה בְּעִיר כְּמַעַט שֶׁאַחַד תִּקַּע סָבִינוּ
 בַּחֲבֵרוֹ, וְלֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרֵי לִילֵךְ בְּעִיר. אֵךְ בְּחִמְלַת הַשֵּׁם
 הִיְתָה סִבָּה מֵאֵת הַשֵּׁם, שֶׁבְּאוֹתָהּ הִשְׁעָה עֲמָדוֹ יִשְׁמַעְאֵלִים
 עַל גַּג הַחוּמָה וְהִכְרִיזוּ עַל אֵיזָה בְּשׁוֹרָה טוֹבָה. וְנִתְקַבְּצוּ

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

עה

אֲלֵיהֶם הִרְבָּה אֲנָשִׁים. וּמַחֲמַת זֶה הָיָה לוֹ דֶרֶךְ לַעֲבֹר בְּעִיר
לִילָךְ אֶל הַיָּם.

וּבְאִשֶּׁר בָּא הָאִישׁ הַנַּ"ל אֶל הַיָּם רָאָה הִרְבָּה סְפִינּוֹת וְלֹא
רָאָה אֶת רַבְּנֵי שָׁם. וְהָיָה מְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׁ מְאֹד
בְּחַפְזוֹ אַחֵר חַפְזוֹ עַד שֶׁמָּצָא אֶת רַבְּנֵי ז"ל שִׁוֵּי־שֵׁב
בְּסַפִּינָה, וְהִסְפִּינָה מְלֵאָה מִיִּשְׁמְעֵאֵלִים, וְרַבְּנֵי ז"ל יָשֵׁב
בְּאֲמָצֵעַ. וּכְשֶׁנִּתְּוַעְדוּ יַחַד רַבְּנֵי ז"ל עִם הָאִישׁ שְׁלוֹ הַנַּ"ל
הָיָה בֵּינֵיהֶם שְׂמִיחָה גְדוֹלָה. כִּי מִתְחַלָּה הָיָה לָהֶם צַעַר גְּדוֹל
מְאֹד מְאֹד מַחֲמַת שְׁלֵא יָדְעוּ זֶה מְזֵה. וְהָיוּ יוֹשְׁבֵי תְּחִלָּה
בְּסַפִּינָה הַקְּטָנָה הַנִּקְרָא "בְּאַרְקָאס" אַחֲר־כֵּן הִלְכוּ עִם
סַפִּינָה זוֹ עַד שֶׁבָּאוּ אֶל הַסַּפִּינָה הַגְּדוֹלָה הַנִּקְרָאת
"אַקְרַעֲנִט" שֶׁהָיְתָה עוֹמֶדֶת סְמוּךְ לַחִיפָה. וְרָאוּ שֶׁהַסַּפִּינָה
מְסַבֶּכֶת עִם "הוֹרְמַאטִים" (תוֹתָחִים) (וְהָיָה לָהֶם לְפֶלֶא. אִךְ
אָמְרוּ בְּלִבָּם שֶׁמַּחֲמַת שְׁעַת מְלַחְמָה הוּא, עַל-כֵּן גַּם
הַסַּפִּינָה שָׁל הַסּוֹחָרִים הוֹלֶכֶת גַּם-כֵּן עִם הוֹרְמַאטִים.
וּבְאֲמַת סַפִּינָה זוֹ הָיְתָה סַפִּינָה שָׁל מְלַחְמָה, עִם אֲנָשֵׁי חֵיל
וּכְלֵי זִין. וּבְגוֹדָאֵי הוּא סַכְּנָה גְּדוֹלָה וְעֲצוּמָה מְאֹד לְהִתְוַעֵד
עִמָּהֶם יַחַד, בְּפָרֵט עִם אֲנָשֵׁי חֵיל יִשְׁמְעֵאֵלִים שֶׁהֵם פָּרָא
אָדָם וּבְפָרֵט לְפָרֵשׁ עִמָּהֶם עַל הַיָּם. וְרַבְּנֵי ז"ל בְּשַׁעַת
בְּרִיחָתוֹ בְּעֵצֵם הִרְעִישׁ, לֹא כּוֹן לְכַנֵּס בְּסַפִּינָה שִׁשְׁכְּרוּ לוֹ, כִּי

נְסִיעַתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

לֹא יָדַע הַיְכָן הוּא, וְנִכְנַם בְּשַׁעַת בְּהִלָּה בְּסַפִּינָה זוֹ. וְלֹא יָדַע
כָּלֵל שֶׁהִיא סַפִּינָה שֶׁל מַלְחָמָה).

וְלָקְחוּ אוֹתָם הַיִּשְׁמַעְאֵלִים, וְהִכְנִיסוּ אוֹתָם אֶל הַסַּפִּינָה
הַגְּדוֹלָה וְנָתְנוּ לָהֶם חֹדֶר מִיָּחָד. וְגַם נָתְנוּ לְהַאִישׁ
הַזֶּה לְשִׁמּוֹת עִם רַבְנוּ ז"ל, קָנָה שְׂרָפָה מְעוֹנָה. וְלֹא הָיוּ
יְכוּלִים לְשָׂאֵל אוֹתָם דְּבַר כִּי לֹא יָדְעוּ הַלְשׁוֹן. וְלֹא הָיָה לָהֶם
שׂוֹם מֵאֶכֶל וּמִשְׁתֵּה בְּסַפִּינָה. וְאַחַר שְׁתֵּים אוֹ שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת
בְּלִילָה סָגְרוּ הַדֹּלֶת מִהַחֹדֶר וְשָׁכְבוּ לִישׁוֹן. וְלֹא אָכְלוּ מֵאוֹמָה,
כִּי לֹא הָיָה לָהֶם מָה לְאָכֹל בַּלַּיְלָה.

וְאַחַר שָׁעָה אוֹ שְׁתֵּים פָּתַח אֶחָד אֶת הַדֹּלֶת וְאָמַר לָהֶם
בְּלִשׁוֹן נִכְרִים שֶׁל מְדִינַתְנוּ מָה אַתֶּם עוֹשִׂים כָּאֵן?
הֲלֹא זֹאת הִיא סַפִּינָה שֶׁל מַלְחָמָה וְאַתֶּם תֹּאבְדוּ פֶּה חַס
וְשָׁלוֹם, הֲלֹא אַתֶּם רוֹאִים שֶׁהַסַּפִּינָה מְלֵאָה סְבִיב עִם
הוֹרְמָאטִים מְעוֹנִים. וְנִתְעוֹרְרוּ מִשְׁנַתָּם וְחָטְפוּ אוֹתוֹ בְּבִגְדוֹ,
וְהָיָה הַבְּגָד מְגִיּוֹאֵנָט (בַּד פְּשׁוּט) אֲדָךְ צוֹרְתוֹ לֹא רָאוּ. וּבִקְשׁוּ
אוֹתוֹ שִׁיעֹזֵר לָהֶם שִׁינִיחוּ אוֹתָם לְצֵאת מִהַסַּפִּינָה עַל הַסֶּפֶר
שֶׁל אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּבֵד רָאוּ שֶׁהֵם בְּסַפִּינָה קְרוּבִים לְמִיתָה
מִחַיִּים. כִּי רָאוּ שֶׁפָּרְחוּ הַקּוּיִלִּין (בְּדוּרִים) סָמוּךְ לַסַּפִּינָה, עַל
כֵּן אָמְרוּ טוֹב יוֹתֵר לְשָׂאֵר בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה שִׁיְהִיו עֲצֻמוֹתֵיהֶם
נִשְׁאָרִים שֵׁם בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, כִּי רָאוּ שֶׁקָּשָׁה לְהַמְלִיט מִן

שְׁבַחֵי הַר"ן

עו

הַהַרְיָגָה. וְאָמַר שְׁמֹכְרָחִים לְתַן לֹו אִיזָה סָךְ טָאָלִיר בְּשָׁבִיל
זֶה, וְאָמַר שְׁיִלְךָ לְהַקְאִפִּיטָאָן. וְהִלְךְ הָאִישׁ הַנַּ"ל לְפִתּוּחַ
הַתְּבָה לְקַח הַטָּאָלִיר, וְנִתְמַהֵמָה קֶצֶת, וְהִלְךְ לְהַקְאִפִּיטָאָן
וּפְשָׁט יָדוֹ לְתַן הַמַּעוֹת לְהַקְאִפִּיטָאָן, כִּי סָבַר שֶׁזֶה שְׁדַּבֵּר
בְּלִשׁוֹן נְכָרִים אֲלֵיהֶם כְּכַר בְּקֶשׁ עֲבוּרִם אֶת הַקְאִפִּיטָאָן
עֲבוּר זֶה שְׁיַנִּיחַ אוֹתָם. וְהַקְאִפִּיטָאָן צָעַק עָלָיו צָעָקָה גְדוֹלָה,
וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו כָּלָל. וְאַחַר־כֵּךְ הָיוּ מְחַפְּשִׁים אַחַר זֶה שְׁדַּבֵּר
אֲלֵיהֶם בְּלִשׁוֹן נְכָרִים וְחִפְּשׂוּ בְּחַפּוּשׁ אַחַר חַפּוּשׁ וְלֹא מִצְאוּ
שָׁם שׁוֹם בֶּן אָדָם שְׁיֻכַּל לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן רוֹסְיָא רַק הַכֹּל
יִשְׁמַעְאֵלִים וְעַרְבִיִּים. וְאִזּוּ נָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד גְּדוֹל וְאַחֲזוֹתָם
רַעְדָה גְדוֹלָה עַד שֶׁלֹא הָיוּ יְכוּלִים לָנוּחַ עַל הַמְשַׁכֵּב מִחַמַּת
רַעִידַת הַגּוּף מִגְדֹל הַפַּחַד, כִּי אִזּוּ הִבִּינוּ שֶׁהֵם בְּסַפִּינָה שֶׁל
מִלְחָמָה שְׁקוֹרִין "קְרוּגַ שִׁיף", וְהוּא סַפִּנָה גְדוֹלָה בְּלִי עֶרְךָ.
וְעַדִּין אֵין יוֹדְעִים מִי הִיָּה זֶה שְׁדַּבֵּר לָהֶם בְּלִשׁוֹן רוֹסְיָא
וְהוֹדִיעַ לָהֶם שֶׁהִיא סַפִּינָה שֶׁל מִלְחָמָה:

כא

וּבְבִקְרָא בָּאוּ אֵל הַסַּפִּינָה אֲנָשֵׁי חֵיל שְׁקוֹרִין "בְּרַנְד וְוַאָד"
(כְּמוֹ מִשְׁמַר הַנְּבוּל). וְרַבְּנוּ ז"ל עִם הָאִישׁ שְׁלֹו הַנַּ"ל
רְצוּ עוֹד לָבוֹא לְהַתְנַפֵּל לְפָנָי רַגְלֵי הַקְאִפִּיטָאָן וְלְהַתְחַנֵּן לֹו

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

עח

שְׁיִנִּיחַ אוֹתָם לְשׁוּב אֶל הַסֶּפֶר. אַךְ בְּתוֹךְ כֵּךְ עָקְרוּ הָאֲנָקִירִים (עוֹגְנֵי הַסְּפִינָה) וּבְרָחוּ לְצַד שְׁהָרוּחַ נִשְׁאָם מִחֲמַת פֶּחֶד, כִּי הַמְּלַחְמָה נִתְעוֹרְרָה מִיָּד, וּנְשָׁמַע קוֹלָם מְאֹד, וְשָׁמְעוּ שָׁם עַל הַסְּפִינָה קוֹל גְּדוֹל מְאֹד שֶׁל הַהוֹרְמָאטִים וְהַבְּאֻמִּים (פְּצוּצִים) וְשָׂאָר קוֹלוֹת כְּאֵלוֹ מַעֲנִינֵי מְלַחְמָה, כִּי קוֹלָם נִשְׁמַע לְמֵרְחוֹק מְאֹד. וּגְדַל הַסְּפִינָה וְהָאִימָה וְהַפֶּחֶד שֶׁהָיָה לָהֶם אִין לְשִׁעַר. וּנְפָלוּ לְמִשְׁכָּב שְׁנִיָּהֶם יַחַד. וְלֹא הָיָה לָהֶם אִפְלוּ מַיִם לְשִׁתּוֹת, כִּי לֹא הָכִינוּ לָהֶם כְּלוּם כַּנִּ"ל. וְה' בָּרַב רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו נָתַן לָהֶם חֵן בְּעֵינָי וַיִּשְׁמַעֲאֵל אֶחָד שֶׁהוּא הָיָה קַעֲכִיר (טַבַּח) אֲצֵל הַקַּאפִּיטָאן, וְנָתַן לָהֶם בְּגִנְבָה אֶחָד שָׂאל קֵאוּוֹי שְׁחוֹרָה (סֶפֶל קֶפֶה) לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד בְּבִקּוּר וּבְעֶרְב. וּמִחֲמַת הַחֲלָשָׁה שְׁלָהֶם הָיוּ מְטָלִים עַל עֵרֶשׂ דְּוֵי רַחֲמָנָא לְצִלָּן, לֹא יָדְעוּ בְּעֶצְמָם הֵיכֵן הֵם, כִּי הָיוּ סְגוּרִים בַּחֲדָר שְׁלָהֶם נוֹפְלִים לְמִשְׁכָּב. אַךְ זֹאת שָׁמְעוּ שֶׁהָיָה רוּחַ סְעָרָה וְנִשְׂאָ אֶת הַסְּפִינָה, וְלֹא יָדְעוּ לְאִיזָה מְקוֹם נִשְׂאָהָ.

אֶךְ בְּשִׁשְׁמְעוּ שֶׁהִגִּיעַ הַסְּפִינָה לְאִיזָה סֶפֶר, הִלְכוּ מֵהַחֲדָר לַחוּץ לְרֵאוֹת הַמְּקוֹם שֶׁהִגִּיעוּ לְשָׁם, וְרָאוּ שְׂאִין זֶה סְטֵאנְבוֹל. וְשָׂאֵלוּ אֶת הַיִּשְׁמַעֲאֵל הַנִּ"ל, וְאָמַר שֶׁהַמְּדִינָה הַזֹּאת נִקְרָאת "אֲדָאֵל". וְהֵם שָׁמְעוּ כִּבְר הַנְּהַגְתָּם, שֶׁכִּשְׁבָּא יְהוּדֵי לְיָדָם, מְצוּה רֵאשׁוּנָה אֲצֵלָם לְהַקְרִיבוּ לְקָרְבָּן. וְכִאֲשֶׁר שָׁמְעוּ שֶׁזֶה אֲדָאֵל הִלְכוּ מִיָּד לַחֲדָר שְׁלָהֶם וְסָגְרוּ הַדְּלֵת

שְׁבַחֵי הַר"ן

עט

בְּעֵדָם, וְהִחְבִּיאוּ עֲצָמָם שָׁם וְהָיָה עֲלֵיהֶם פֶּחַד גָּדוֹל. וְעַמְדָה
הַסְּפִינָה שָׁם שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְאֶפְשָׁר הָיָה בְּדַעַת הַקְּאִפִּיטָאן
לְעַמֵּד שָׁם עוֹד, אֵךְ שְׁפִתָאם עָמַד רוּחַ סְעָרָה וְנִתְקוּ
הַחֲבָלִים שֶׁל הָאֲנָקִיר וְנִשְׁאָר הָאֲנָקִיר בָּיָם, וְהִלְכָה סְפִינָה
מִעֲצָמָה מִשָּׁם. וְהָיָה שָׁם צְעָקָה גְּדוֹלָה בֵּין הַיִּשְׁמַעְאֵלִים
("הַמֶּן הַמֶּן" דְּהֵינּוּ "גִּינוּוְאֵלֵד" (הַצִּילֵנוּ)). וְהָיְתָה הַסְּפִינָה מְטוֹרְפַת בָּיָם
כָּל הַלַּיְלָה עַד אֹרֶךְ הַבֶּקֶר, אִזּוּ נִשְׁקַט הַרוּחַ סְעָרָה וַיִּשְׁמְחוּ
כִּי יִשְׁתְּקוּ. אֵךְ לֹא הִנִּיחָם לְמַחֲזוֹ חֲפָצָם, כִּי עַל יְדֵי הַרוּחַ
סְעָרָה חָזְרוּ וּבָאוּ סְמוּךְ לְעַבּוֹ בְּעֶרְךְ מִהַלְךְ יוֹם. וְאַחֲרֵיכֵן
אַחַר חֲצֵי הַיּוֹם, נִתְעוֹרַר עוֹד הַפַּעַם רוּחַ סְעָרָה גְּדוֹלָה וְנִשְׂאָ
אֶת הַסְּפִינָה.

וְהָיְתָה הַסְּפִינָה מְטוֹרְפַת וּמְבַלְבֶּלֶת כַּמָּה יָמִים וַלֵּילוֹת
רְצוּפִים, "יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ תְּהוֹמוֹת", וְלֹא הָיָה
לְבַעֲלֵי הַסְּפִינָה שׁוֹם עֲצָה אֵיךְ לְהַמְלִיט. "וַיַּחְגּוּ וַיִּנּוּעוּ כְּשׁוֹר
כָּל חֲכֻמָּתָם תִּתְּבַלְעַ". וּבְיוֹם חֲמִישִׁי שָׁעָה שְׁתַּיִם-עֶשְׂרֵה,
הִתְחִילוּ לְהוֹצִיא הַמַּיִם מִהַסְּפִינָה מִהַמְדוֹר הַשְּׁלִישִׁי עַל-יְדֵי
הַפְּלוֹמְפִין (הַמְּשֻׁאֲבוֹת) בְּדֶרֶךְ בַּעֲלֵי הַסְּפִינָה. וְדָרְכָם הָיָה בְּכָל
מַעַת לַעַת שֶׁנִּשְׁתְּהוּ בְּהוֹצָאת הַמַּיִם רְבִיעִית שָׁעָה. וְעַכְשָׁו
כְּשֶׁהִתְחִילוּ לְשֻׁאֵב, לֹא הִסְפִּיקוּ לְשֻׁאֵב עַד אֲשֶׁר הִגִּיעַ עַת
הַלַּיְלָה, וְנִתְרַבּוּ הַמַּיִם הַרְּבֵה עַל הַסְּפִינָה מִחֻמַּת הַשְּׂאִיבָה,
וְהִלְכוּ הַמַּיִם גַּם לַחֲדָר שְׁלֵהֶם שֶׁל רַבְּנֵינוּ ז"ל וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁכַּב

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

ב

עַל הַמְשַׁכְּב שָׁם, כִּי גָאוּ הַמַּיִם שָׁם, וְהִכְרַח רַבְּנוּ לַעֲלוֹת עַל
אֵיזָה מְקוֹם גְּבוּהָ לְשֹׁכֵב, וְהָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ עָלָה לְמְקוֹם
אֲחֵר, כִּי לֹא רָצוּ לְצֵאת לְהִתְרַאות בְּפָנָיו הַיִּשְׁמַעְאֵלִים.
וְהַמַּיִם שֶׁבְּסַפִּינָה הִלְכוּ וְנִתְרַבּוּ בְּכֹל פַּעַם יוֹתֵר וַיּוֹתֵר, עַד
שֶׁהִכְרַחוּ הַיִּשְׁמַעְאֵלִים לַעֲקֹר הַפְּלוֹמְפִין וְעָשׂוּ גְּלָגְלִים וְשָׂאֲבוּ
עַל-יָדָם מַיִם עִם בָּלִים גְּדוֹלִים. וְהָרוּחַ סָעְרָה הוֹלֵךְ וְחֹזֵק
מְאֹד. וּמִגְדֵּל הַתְּנַבְּרוֹת הָרוּחַ סָעְרָה עָלוּ הַגְּלִים כְּמַעַט עַד
לֵב הַשָּׁמַיִם, וְהָיוּ כְּמוֹ הָרִים גְּבוּהִים וּבִקְעוֹת גְּדוֹלוֹת, וְהָיָה
כִּדְּ כָּל הַלַּיְלָה גַּם-כֵּן.

וּכְשֶׁהָאִיר הַיּוֹם בָּא הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ ז'ל. וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ
ז'ל שֵׁישׁ לוֹ חֲלִישוֹת הַלֵּב מְאֹד מִגְדֵּל הַפַּחַד, כִּי
אֲנִי רוֹאֶה בְּלִבִּי שָׂאֵין עֹשֵׂוּ בְּסַפְּנָה גְּדוֹלָה כִּי אֵין זֶה דְּבָר
פְּשוּט, אֶף-עַל-פִּי שָׂאֵין אֲנִי רוֹאֶה מָה הֵם עוֹשִׂים, אֶף-עַל-
פִּי-כֵן הַלֵּב רוֹאֶה. וְהָאִישׁ הַנ"ל כִּחֵשׁ לוֹ, וְאָמַר לוֹ: אַל
תִּפְחָדוּ כִּי בְרוּךְ הַשֵּׁם הַכֹּל עַל גְּבוּוֹן.

וְחֵלֶךְ הָאִישׁ הַנ"ל לְהַסְתַּפֵּל בְּהַאֲמָבָא בְּמְקוֹם שֶׁהֵם
שׂוֹאֲבֵין הַמַּיִם, וְרָאָה שֶׁכָּבַר יֵשׁ שָׁם כְּמוֹ גְּלִים
קְטָנִים כְּמוֹ עַל הַנְּהָרוֹת שֶׁלָּנוּ, כִּי הַסַּפִּינָה נַעֲשֶׂה טְעוּנָה
מִמֵּיָם לְבַד. כִּי דֶרֶךְ הַסַּפִּינָה לְהִיּוֹת טְעוּנָה עִם מִשְׂאוֹי שְׁנֵי
חֻלְקִים, וּכְבֵּר הַשְּׁלִיכּוּ הַיִּשְׁמַעְאֵלִים כָּל הַמִּשְׂאוֹת וְנִשְׂאָרָה

שְׁבַחֵי הַר"ן

פא

הַסְפִּינָה טְעוּנָה עִם מַיִם לְבַד. וּמָה שֶׁהָיָה שֵׁם עוֹד יוֹתֵר מַיִם מִמִּשְׁקַל הַמִּשְׁאֵוִי הָרְאוּי לְהִיּוֹת בְּסְפִינָה אֵלּוּ הַמַּיִם שֶׁאָבּוּ לַחוּץ, וְגַם עַל זֶה לֹא הָיוּ מְסַפְּקִים לְשֵׁאב. וְאִז רָאָה הָאִישׁ שֶׁאֵי אֶפְשָׁר עוֹד עַל-פִּי דֶרֶךְ הַטֶּבַע לְהַנְצִיל. וּבֵא אֶל הַחֵדֶר שֶׁלָּהֶם, וּמְחַמֵּת גְּדֹל הַצֵּעַר וְהַפְּחַד לֹא הָיָה יָכוֹל לְדַבֵּר כְּמַעֲט. וְאָמַר לוֹ רַבְּנּוּ ז"ל: מָה זֹאת וְאֵיךָ פִּיךָ אֲשֶׁר אָמַרְתָּ שֶׁאֵין זֶה בְּלוּם, וְעַכְשָׁו אַתָּה בְּעֵצְמְךָ מִתְּפַחַד כָּל-כֶּךָ?! וְהַשִּׁיב לוֹ שֶׁשׁוּב אֵין סִבָּרָא עַל-פִּי דֶרֶךְ הַטֶּבַע לְהַנְצִיל, כִּי הַמַּיִם מִתְּרַבִּים וְהוֹלְכִים בְּסְפִינָה, וְאֵין בִּיכוּלְתָם לְשֵׁאב הַכֹּל כִּי כָּשָׁל כַח הַסֶּפֶל. כִּי זֶה קְרוּב לְמַעַת לְעַת שֶׁלֹּא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ וְלֹא רָאוּ שְׁנָה בְּעֵינֵיהֶם.

וְאָמַר לוֹ הָאִישׁ שֶׁעַדִּין לֹא הִתְפַּלֵּל. הַשִּׁיב לוֹ רַבְּנּוּ ז"ל: אֵין אַתָּה צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל עַכְשָׁו, רַק תִּקְבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּפָסוּק רֵאשׁוֹן, וְתֹאמַר שְׁלֹשׁ רֵאשׁוֹנוֹת וְשְׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת (שְׁלַחַן עֲרוּךְ סִימָן ק"י ס"א) וְכוּ'. וְאָמַר לוֹ: קַח כָּל הַמַּעוֹת עַד פְּרוּטָה אַחֲרוֹנָה, וְתַחֲלַק לְשָׁנִים. מְחַצָּה תִקְשֹׁר אֶצְלָךְ עַל גּוּפְךָ, וּמְחַצָּה אֶקְשֹׁר עַל גּוּפִי. וְשֵׁאֲלוּ הָאִישׁ: לָמָּה זֹאת, הֲלֹא הִדַּג שְׂבִיִּים יוּכַל לְבַלַּע אוֹתָנוּ בְּלֹא הַמַּעוֹת. הַשִּׁיב לוֹ: עֲשֵׂה כֶּךָ כְּמוֹ שֶׁאֲנִי אוֹמֵר לָךְ. יִשְׂרָאֵל הָיוּ עַל הַיָּם וְלֹא טָבְעוּ, וְאֲנַחְנוּ עַדִּין בְּסְפִינָה וְכוּ', וְעֲשֵׂה מָה שֶׁעֲשֵׂה. וְאָמַר לְהָאִישׁ שֶׁיִּלְבִּישׁ אֶת עֵצְמוֹ וְיַחְגֵּר בַּחֲגוּרָה עַל

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

פב

הטוֹלִיפ (מְעִיל פְּרוּה) וְגַם הוּא עָשָׂה כָּךְ כְּמוֹ אֶחָד שְׂמוּכָן לִילָךְ בַּדְרָךְ. וְשָׂאֵל אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר לוֹ: אֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ לְהִתְפַּלֵּל אֲפֹלוּ תִפְלֵה הַסְדּוּרָה מֵאֲנָשֵׁי בְּנֵסֶת-הַגְּדוּלָּה מִכָּל-שָׁכֵן עִכְשָׁו בַּעַת צָרָה הַזֹּאת. אֲבָל כְּבוֹד-תּוֹרָתוֹ יוֹדֵעַ לְהִתְפַּלֵּל בְּעַד כְּלָלִיּוֹת וּפְרָטִיּוֹת, מִפְּנֵי מָה אֵין אַתֶּם מִתְפַּלְּלִין עִכְשָׁו? וְהַשִּׁיב: שְׂעִכְשָׁו מַחְמַת הַמּוֹחִין דְּקַטְנוֹת אֲנִי מְרַחֵק מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. אֲבָל עֲצַתִּי אֲמוּנָה מַחְמַת אֵין בְּרִירָה, מַחְמַת גְּדֹל הַסְּפָנָה שְׂאֲנַחְנוּ עִכְשָׁו בְּסִפְנָה נוֹרָאָה וְעִצּוּמָה כּוֹז, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ שְׂכָל יְמֵי חַיֵּי עַדִּין לֹא הֵייתִי מִשְׁתַּמֵּשׁ מְעוֹלָם בְּזִכּוֹת אָבוֹת, רַק מַחְמַת הַהֶכְרַח מְכַרַח אֲנִי לְבִקְשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁיעֲשֵׂה זֹאת לְמַעַן זִכּוֹת זְקֵנֵי רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל וְזִכּוֹת זְקֵנָתִי אֲדִיל, וְזִכּוֹת זְקֵנֵי רַבִּי נַחְמָן מֵהָאֲרִידְעֵנְקָע. וְיִתֵּר מִזֶּה לֹא הִזְכִּיר עוֹד.

וְאַחַר זֶה רָאוּ מְרַחוּק כְּמוֹ עֵנָן גְּדוֹל אֲפֵל מְאֹד, וְנִפְּל עֲלֵיהֶם עוֹד פַּחַד גְּדוֹל, מַחְמַת שְׂלַפְעָמִים כְּשֶׁהֵעֵנָן מִתְאַסֵּף וּמִתְקַשֵּׁר לְשָׂאֵב הַמַּיִם מֵהַיָּם, נַעֲשֵׂה שָׁם כְּמוֹ בִקְעָה וּכְשֶׁהִסְפִּינָה יוֹרֶדֶת לְשָׁם אֲזִי נִטְבָּעִין שָׁם. וְהִתְקַנְּה לָזֶה, לִירוֹת בְּקִנְיֵ-שְׂרָפָה וְהוֹרְמֵאֵטִים בְּדְרָךְ הַמְּלַחְמָה כְּדִי לְשַׁבֵּר הָעֲנָנִים. וְלָהֶם לֹא הָיָה פְּנָאֵי לָזֶה מַחְמַת שְׁהִיּוּ צְרִיכִין לְשָׂאֵב הַמַּיִם מֵהַסְּפִינָה כְּנ"ל, וְהִיּוּ הַצְּרוּת צְרוּרוֹת זו לְזוֹ כְּמוֹ זְבוּרָא וְעִקְרָבָא (חֲגִיגָה ה.). אֲךְ בְּחֻמְלַת ה' מַחְמַת תִּקְרָה

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

פג

הַרוּחַ סְעָרָה הָיָה הַלִּיכַת הַסְּפִינָה בְּמַהִירוֹת גְּדוֹל וּפְרָחָה
הַסְּפִינָה כְּמוֹ חֵץ מִקְשֶׁת מִמֶּשׁ, וּבָאָה הַסְּפִינָה לְמָקוֹם הַנִּזְכָּר
שֶׁהֶעֱנַן שׁוֹתֶה מִשָּׁם. וְהָיָה שָׁם כְּמוֹ שֶׁעַר וְהָרִים סָבִיב לָהּ,
וְעָבְרָה הַסְּפִינָה מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם. וּבִתְוֹךְ כֶּךָ הָאִיר ה' עֵינֵיהֶם
וּמִצְאוּ הַחֹזֵר לְדֶרֶךְ שָׁם נִכְנָסִין הַמַּיִם בַּסְּפִינָה, וְשָׁחֲטוּ תִישׁ
וְלָקְחוּ הָעוֹר שְׁלוֹ וְתִקְנוּ הַסְּפִינָה, וְנִצְלוּ בְּשָׁלוֹם מִסַּכְנוֹת
גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת הַלָּלוּ. וְהָיָה זֹאת בְּעֶרְב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ וְהָיָה
לָהֶם שְׂמֹחָה גְדוֹלָה, וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל אֲזִי הוֹדוּ לַה' (תְּהִלִּים ק"ז)
בְּשְׂמֹחָה גְדוֹלָה. מִשָּׁם הָלְכוּ דֶרֶךְ מְקוֹמוֹת הַרְבֵּה מְאֹד.
וְאָכִילָה שְׁהָיָה לָהֶם עַל הַסְּפִינָה, הָיָה רַק מֵה שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם
הַקַּעֲכִיר הַנִּזְכָּר מִצַּד רַחֲמֵנוֹת מַהֲמַאֲגִיזָאן (מַחֲסוֹ) שֶׁלָּהֶם
סוּחָרְעַם (צִנִּימִים) וְתוֹלְעִים הָיוּ מְרַחֲשִׁים עֲלֵיהֶם. וְהָיוּ הוֹלְכִים
וּמִבְקָשִׁים וּפּוֹרְשִׁים יְדֵיהֶם בְּהַכְנָעָה בְּכָל יוֹם כְּעֵנִי בַּפֶּתַח,
וְהָיָה נוֹתֵן לָהֶם מֵאֲלוֹ הַסּוּחָרְעַם וְאָכְלוּ זֹאת לְבָד.

וַיְהִי בַעֲלוֹת עַל לִבָּם שֶׁהוּא סְמוּךְ לַפֶּסַח הָיָה לָהֶם צַעַר
גְּדוֹל, כִּי הָיוּ דוֹאֲגִים מֵה יַעֲשׂוּ בַּפֶּסַח כִּי אֵי אֶפְשָׁר
לְהַתְעַנּוֹת כָּל יְמוֹת הַפֶּסַח. וְאַחַר שֶׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם, בָּאוּ אֶל
כֶּרֶךְ גְּדוֹל הָעוֹמְדָת עַל הָהָר שֶׁל אֲבָנִים בְּאֲמִצַּע הַיָּם, וְשָׁם
קָנוּ הַיִּשְׁמַעְאֵלִים פְּרוֹת הַרְבֵּה וְלָהֶם נִתְּנוּ בְּעַד טְאֵלִיר אֶחָד
חֲרוֹבִים שְׁקוֹרִין "בְּאֶקְסִירִן" הַרְבֵּה בְּעֶרְךְ טִשְׁעֻטְוִוִּירַט. וְאָמַר
רַבֵּנוּ ז"ל: לַעֲת עֲתָה גַם זֶה טוֹב מְאֹד, כִּי יְכוּלִין לַחְיֹת

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

שְׁמוֹנֶת יָמֵי הַפֶּסַח עִם חֲרוּבֵינ לְבַד, אֵךְ מִי יִתֵּן שְׁיִזְכֶּה
אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְקַיֵּם מִצְוֹת אֲכִילַת מַצָּה וְאַרְבַּע כּוֹסוֹת:

כב

וְגִדְל עֲצֵם הַסְּפָנוֹת שֶׁהָיָה לָהֶם בְּחִזְיוֹנָתָם אִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר.
כִּי הָיוּ עַל הַסְּפִינָה הַזֹּאת שֶׁל מְלַחְמָה שֶׁהָיְתָה מְלֵאָה
יִשְׁמַעְאֵלִים. וְהֵם הָיוּ רַק שְׁנֵי יְהוּדִים לְבַד. וְדַרְךְ הַיִּשְׁמַעְאֵלִים
בְּפָרְטָא אֲנָשֵׁי מְלַחְמָה לְתַפֵּס יְהוּדִים וּלְמוֹכְרָם בְּמַרְחָקִים
לְעִבָדִים. וְהָיָה לְרַבֵּנוּ ז"ל פַּחַד גָּדוֹל מְזֵה. וְאָמַר, שֶׁהִתְחִיל
לְחַשֵּׁב בְּעַצְמוֹ מַה יַעֲשֶׂה אִם יוֹלִיכוּ אוֹתוֹ לְאַיִזָּה מְקוֹם עַל
הַיָּם שְׂאִין שֵׁם יְהוּדִי וְיִמְכְּרוּ אוֹתוֹ שָׁם, וּמִי יֵדַע מְזֵה? וְהָיָה
לוֹ צַעַר גָּדוֹל אִיךְ יוּכַל לְקַיֵּם שָׁם אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה?
וְהִתְחִיל לְחַשֵּׁב בְּדַעְתּוֹ בְּעֵגְנוֹ זֶה, עַד שֶׁזָּכַר שֶׁבָּא עַל הַשְּׁגָה,
שֶׁיּוּכַל לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אֶפְלוּ כִּשְׂלֵא יוּכַל חֵם וְשָׁלוֹם
לְקַיֵּם הַמִּצְוֹת. כִּי הַשֵּׁיג אֶת הָעֲבוּדָה שֶׁל אֲבוֹת הָעוֹלָם
שֶׁהָיָה לָהֶם קִדְּם מִתַּן תּוֹרָה, שֶׁקִּימוּ כָּל הַמִּצְוֹת אֶף-עַל-פִּי
שֶׂלֵא עָשׂוּ אֶת הַמִּצְוֹת כְּפִשׁוּמָן. כְּמוֹ יַעֲקֹב אֲבִינוּ שֶׁקִּיֵּם
מִצְוֹת תְּפִלִּין עַל-יְדֵי הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פָּצַל בְּיָדוֹעַ (סִתְרֵי תּוֹרָה
בַּזֶּהר דָּף קסב.) וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, עַד שֶׁהַשֵּׁיג אִיךְ לְקַיֵּם אֶת כָּל
הַמִּצְוֹת בְּדַרְךְ זֶה, כְּשִׁיחָה אֲנוּם שָׁם בְּמְקוֹם שֶׁיִּמְכְּרוּ אוֹתוֹ
חֵם וְשָׁלוֹם.

שְׁבַחֵי הַר"ן

פה

וְתַכְרֵף כְּשֹׁכֵה לְהַשְׁגִּיהַ זֶה עֲזָרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָאָה הַסְפִינָה
וְהַגִּיעָה אֹר לְאַרְבַּעַה עֶשֶׂר בְּנִיּוֹן, לְכַרְךָ גְּדוֹל
שְׁעוֹמֵד עַל אֵי הַיָּם וְשֵׁם עִיר גְּדוֹלָה לְאַלְקִים וְשִׁמְהָ רְאֵדִישׁ
(רודוס), וְהַבִּירוֹ שָׁזָה עִיר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה לָהֶם שְׁמֻחָה
גְּדוֹלָה, כִּי יוֹכְלוּ לְקַנּוֹת כָּאֵן מִצּוֹת לְפָסַח וְאַרְבַּע פּוֹסוֹת. אֵד
זֶה לֹא עָלָה עַל דַּעְתָּם שֶׁהַקַּאפִּיטָאן וְהַיִּשְׁמַעְאֵלִים יִנְחוּ
אוֹתָם לְכַנֵּם לְעִיר הַזֹּאת, כִּי רָאוּ וְהַבִּינוּ שֶׁהַיִּשְׁמַעְאֵלִים
רוֹצִים לְתוֹפְסֵם וּלְגַזְלֵם וְאַפְשָׁר יִמְכְּרוּ אוֹתָם בְּעֶצְמָם וְכַנ"ל:

כג

וּבְבַקֵּר שֶׁהוּא עֶרֶב פָּסַח גָּסַע הַקַּאפִּיטָאן עִם כְּמָה
יִשְׁמַעְאֵלִים עַל הַסְפִינָה קַטְנָה לְתוֹךְ הָעִיר. וּבָאוּ
לְפָנָיו וּבִקְשׁוּ מִמֶּנּוּ לֶחֶם לֶאֱכֹל, וְדַבְּרוּ עִמּוֹ בְּרַמְיֹזָה. וְהַשִּׁיב
לָהֶם בְּרַמְיֹזָה וְהוֹדִיעָם שִׁישׁ כָּאֵן יְהוּדִים וַיְכֻלִּים אֹתָם
לְקַנּוֹת לָכֶם לֶחֶם.

וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו אֲשֶׁר בִּידוֹ לֵב מְלָכִים וְשָׂרִים, הַסִּיר
לָבוּ וּבִלְבָל דַּעְתּוֹ עַד שִׁיִּצָּא מִפּוֹ בְּלִי יָשׁוּב הַדַּעַת,
וְאָמַר שִׁיקַח אֶחָד מֵהֶם כְּדֵי לְקַנּוֹת לֶחֶם עֲבוּרָם. וְגָסַע מִיָּד
עִמּוֹ הָאִישׁ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל. וּבָא אֶל הָעִיר, וְהִלֵּךְ אַחֲרָיו
יִשְׁמַעְאֵל אֶחָד מֵהַיִּשְׁמַעְאֵלִים שָׁלוֹ לְשַׁמְרוֹ שֶׁלֹּא יִבְרַח. וְדַרְךְ
הַלִּיכְתּוֹ לְעִיר הָיָה גַם־כֵּן סַכְנָה גְּדוֹלָה, כִּי אִזּוּ הָיָה שְׁעַת

מִלְחָמָה גְּדוֹלָה, וּבְקָל הָיוּ יְכוּלִים לְתַפְסוֹ שֶׁהוּא אֶחָד מֵהַמְּרַגְּלִים, כִּי נִפְרַ בּוֹ שְׂאִינוֹ מִמְּדִינַתְם כִּי-אִם מִמְּדִינָה רְחוֹקָה מְאֹד. אִךְ בְּחֶסְדִי ה' עָבַר עַל כָּל שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים, וְלֹא עָשׂוּ לוֹ מְאוּמָה, עַד שֶׁבָּא אֶל הַחֶכֶם הַכּוֹלָל, וְסִפֵּר לוֹ מַה שְׂאַרְע לָהֶם. וְשֵׁהֶם גִּלְפְּדוּ בְּסִפְיָה שֶׁל מִלְחָמָה. אִךְ הוּא בְּעֶצְמוֹ לֹא יָדַע מַה לְסַפֵּר כִּי הֵם בְּעֶצְמָן לֹא יָדְעוּ בְּזִמְתֵּי הַקְּאִפְיָטָאן מַה הוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם אִךְ בְּדַרְךְ כָּלֵל סִפֵּר לוֹ שֶׁהֵם כְּמַעֲט בְּשִׁבְיָה חֵם וְשְׁלוֹם, וְהֵם בְּסִפְיָה. וְאַצְלוּ הִיְתָה הַשְּׁעָה הַזֹּאת גְּדוֹלָה כְּמוֹ כְּמַה שְׁעוֹת. וְהַחֶכֶם הָיָה מִתְּאוּנָה לְשִׁמְעַ סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מֵהַמְּלַחְמוֹת וְכִיּוֹצֵא, וְאָמַר לוֹ בְּכָל פַּעַם: לֹא תִפְחַד, וְהָיָה לוֹ צֶעַר גְּדוֹל.

וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְקַנּוֹת מִצּוֹת וַיִּזַּן וְלַחְזוֹר אֶת עֶצְמוֹ לְהַסְפִּינָה. אִךְ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךְ שְׁלַח לוֹ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, הָיִיתָ שְׁבִיחֵי־תָם בְּאַכְסֵנְיָא בְּטַבְרִיא שְׁמַעוּ מֵרַבֵּי צְבִי הָאֶרְקֶר, שְׂאִישְׁתּוֹ מִמְּשַׁפַּחַת פְּרִינְקִין וְשֵׁהִיא מִיְחַסֵּת גְּדוֹלָה, וְאָמַר שְׂיִישׁ לָהּ אַח בְּרֵאדִישׁ חֶכֶם גְּדוֹל וְצַדִּיק. וְעָלָה זֹאת עַל דַּעְתּוֹ, אִךְ לֹא יָדַע שְׁמוֹ. רַק שָׁמָּה שֶׁל אִשְׁתֵּי רַבֵּי צְבִי הַנ"ל יָדַע. וְתַכְּף וּמִידָ שָׂאֵל עַל זֶה הַחֶכֶם שְׂיִישׁ לוֹ אַחוֹת בְּטַבְרִיא. וּמִידָ שְׁלַחוּ אֶל הַחֶכֶם הַנ"ל וּבָא אֶצְלוֹ הָאִישׁ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל. וּבְכַבֵּר סְפָרוֹ לְהַחֶכֶם כָּל מַה שְׁשִׁמְעוּ מִפִּי הָאִישׁ בְּבֵית הַחֶכֶם הַרְאִשׁוֹן הַנ"ל. וְתַכְּף בְּבוֹאוֹ אֶצְלֵי הַחֶכֶם הַזֶּה, אָמַר לוֹ: אִין

שְׁבַחֵי הָרִ"ן

שׁוּם פֶּחַד בְּזֶה, וְסִפּוּר מַעֲשֵׂיֹת תִּסְפֹּר לִי אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם
עַל הַסֵּדֶר.

וְהָיָה בְּלִבּוֹ תְּמִינָה גְדוֹלָה, כִּי לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ שְׁתַּהַיָּה
הַיְשׁוּעָה כָּל-כֶּךָ בְּמַהֲרָה עַד שְׁיִזְכֶּה לְהִיּוֹת כְּאֵן עַל
הַסֵּדֶר. וְאָמַר לוֹ הַחֲכָם הַזֶּה: תִּדַּע שֶׁזֶה הַקְּאִפִּיטָאן כְּבָר
עִקְלָנוֹ אוֹתוֹ עִם הַסְּפִינָה, עַד שְׁיִנִּיחַ אֶתְכֶם לְצֵאת מִסְּפִינָתוֹ,
וּמַעוֹת צְרִיכִים לָתֵן לוֹ כִּמּוֹה שְׁיִרְצֶה, וְטוֹב לְהוֹדוֹת לַה'
אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם, וְהַפְּלִיא עִמָּכֶם נְסִים וְנִפְלְאוֹת שְׁזָכִיתֶם
לְבוֹא לְכָאן וְשֶׁהַקְּאִפִּיטָאן יִבְלָבֵל דַּעְתּוֹ וְיִנִּיחַ אוֹתְךָ לְכַנֵּם
אֶל הָעִיר. כִּי זֶה הַקְּפִיטָן הוּא גִזְלָן מִפְּרָסֶם. וְהוּא מְשַׁרְשׁ
בְּרִשְׁעָתוֹ, כִּי יַחוּסוּ הוּא מִחֲמַשֶּׁת סְרִנֵּי פְּלִשְׁתִּים (עֵין יְהוֹשֻׁעַ
י"ג) כִּי כֶּךָ הוּא חוֹתֵם עֲצָמוֹ. וְעַכְשָׁיו אֵין פְּנָאֵי לְשִׁמְעַ סְפּוּרֵי
מַעֲשֵׂיֹת. לָךְ עִמִּי לְרוֹפֵא לְגַלְחָה אוֹתְךָ לְכַבוֹד יוֹם-טוֹב. וְכֶךָ
הֵיךָ וְהוֹלִיכּוּ מִיָּד וְגַלְחוּ אוֹתוֹ וְרַחְצוּ אוֹתוֹ וְנָתַן לוֹ קְאוּוֵי
לְשִׁתוֹת.

וְשָׂאֵל אוֹתוֹ מִי הוּא הַשֵּׁנִי וְאָמַר לוֹ שְׁמַעְתֶּם מִהַבְּעַל-שֵׁם-
טוֹב? וְהַשִּׁיב: הֵן. כִּי הַסְּפָרִים שֶׁל הַנְּאֹוֹן הַחֲסִיד
אֲבֵ-בֵית-דִּין דִּקְהַלֵּת קִדְשׁ פּוֹלְגָנָה נִמְצְאִים שָׁם. וְאָמַר לוֹ
שֶׁהוּא נְכֵדוֹ, וְגַם הוּא נְכֵד לְרַבֵּי נַחְמָן הָאֲרִידִנְקִיר, וּבְעֲצָמוֹ
הוּא חָכֵם כַּאֲשֶׁר תִּרְאוּ בְּעֵינֵיכֶם. וְהָיָה לְזֶה הַחֲכָם שְׁמַחָה

נְסִיעַתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

כְּפוֹלָה. כִּי אָמַר, אֶפְלוּ לַפְדוֹת אַנְשִׁים פְּשׁוּטִים הוּא מִצֹּה
 רְבָה, וּבִפְרֵט שֶׁהַזְּמִין לוֹ ה' לַפְדוֹת אָדָם גָּדוֹל כְּזֶה, וּמִיָּחָס
 מְנוּעַ קְדוּשִׁים כְּאַלֶּה. וְזָרוּ אֶת עֲצָמוֹ עִם עוֹד אַנְשִׁים לְנִסֵּעַ
 אֵלָיו. אֵךְ בְּתוֹךְ כֶּךָ נִזְדַּמְּן שֶׁפָּגְעוּ יִשְׁמַעֲאֵלִים זֶה בְּזֶה
 וְנִתְקוּטְטוּ אֶחָד עִם חֵבְרוֹ עַד שֶׁנִּהְרְגוּ בִּינֵיהֶם כַּמָּה
 יִשְׁמַעֲאֵלִים בְּשׁוֹק. וְתִכְרַף בְּשִׁשְׁמַעוּ זֹאת בְּרַח הַחֲכָם הַנַּ"ל
 עִם כָּל הָאֲנָשִׁים לַחֲצֵרוֹ, וְגַם אֶת הָאִישׁ שֶׁל רַבְּנוֹ הַנַּ"ל
 לְקַחוּ עִמָּהֶם גַּם-בֵּן וְסָגְרוּ אֶת עֲצָמָם סָגוֹר וּמְסֻגָּר וְלֹא יֵרָאוּ
 הַחֲצוּצָה בְּעֶרְךָ כַּמָּה שָׁעוֹת. וְלֹא יִכְלוּ לְנִסֵּעַ אֵלָיו כִּי כִּבְר
 פְּנֵה הַיּוֹם. וְעֵנָה הַחֲכָם וְאָמַר לוֹ: תִּדְעֵ, שְׁאֵנִי מְנַעֲרִי עוֹסֵק
 בְּתוֹרָה וְעִבּוּדָה וּבְמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּמִן הַסֵּתֶם יֵשׁ לִי
 שָׂכָר בְּשִׁבִיל זֶה חוּץ חֵלֶק עוֹלָם הַבֹּא שֵׁשׁ לִי בְּכֻלּוֹ יִשְׂרָאֵל.
 זֹאת לָכֶם בְּמִשְׁכוֹן, בְּאֵם חֵם וְשְׁלוֹם לֹא אֲשַׁתְּדַל וְאֶתְאַמֵּן
 אֶת עֲצָמִי לְהוֹצִיא אֶתְכֶם יֵאֱבֹד הַכֹּל כְּאֲשֶׁר לְכֹל. וְאִין בּוֹנְתִי
 לְהַתְּפָאָר לְפָנֶיךָ, רַק כְּדִי שֶׁתְּאַמִּין לִי שְׁאִין אֲנִי מִפְקִיר
 אֶתְכֶם חֵם וְשְׁלוֹם, אֵךְ אִין פְּנָאִי לְעִסֵּק בְּזֶה הַיּוֹם. בְּכֵן תִּקַּח
 עִמָּךְ מִצוֹת הֵן מִצְּהָ שְׁמוֹרָה, הֵן שְׁאָר מִצוֹת אִם תִּרְצוּ
 לְאָכַל, וְיִין טוֹב מִהַמְּבַחֵר, וִירְקוֹת וְשְׁאָר דְּבָרִים הַשְּׂיָכִים
 לְהַסְדֵּר.

וְנִסֵּעַ בְּעֲצָמוֹ הָאִישׁ הַנַּ"ל וְחָזַר אֶל הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיָה
 שֵׁם רַבְּנוֹ ז"ל לְבֵדוֹ. וּבְבוֹאוֹ לְשֵׁם אֶל הַסְּפִינָה הַגְּדוֹלָה

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

פמ

שְׁהִיְתָה עוֹמֶדֶת רְחוּק מִן הָעִיר, תִּכְרַף כְּשִׁשְׁמַע רַבְּנוּ אֶת קוֹלוֹ שְׂמַח מְאֹד שְׂמֻחָה גְדוֹלָה, וְרִץ לְנַגְדוֹ וְאָמַר לוֹ: בְּרוּךְ ה' שְׂאֲנִי רוּאָה אוֹתָךְ בַּחַיִּים, כִּי אָמַרְתִּי אוֹלֵי טַבְעוּ אוֹתָךְ בָּיִם וְגַם אוֹתִי יִטַבְעוּ בָּיִם. וְעַכְשָׁו בְּרוּךְ הַשֵּׁם הַנוֹתֵן לְיַעֲקֹב כַּח, כִּי לֹא הָיָה לִי עוֹד כַּח לְסַבֵּל הַיְסוּרִים עַד בּוֹאֲךָ, כִּי אָמַרְתִּי אָמוּת עַד בּוֹאֲךָ. כִּי הָיָה לְרַבְּנוּ ז"ל כְּלִיזוֹן עֵינַיִם מְאֹד בְּכָל אוֹתָן הַשְׁעוֹת שֶׁנִּפְרַד הָאִישׁ מִמֶּנּוּ וְנִשְׁאַר לְבַדּוֹ עַל הַסְּפִינָה, וְהָיָה עוֹמֵד וּמְצַפֶּה וְעֵינָיו כְּלוֹת כָּל הַיּוֹם עַל בִּיאָתוֹ. וְהִתְפַּלְלוּ וְסִדְּרוּ אֶת הַסֵּדֶר כְּרֵאוּי, וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ, וְסִפְּרוּ לוֹ הָאִישׁ כָּל הַדְּבָרִים הַנ"ל וְשִׂמְחָה שְׂמֻחָה גְדוֹלָה.

וּבַיּוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח בָּאָה הַפְּקֻדָּה שְׁיֹולִיכוּ אֶת הַסְּפִינָה אֶל הָעִיר וְלִקְשַׁר אוֹתָהּ אֶל הַסֵּפֶר. וְהָיוּ שָׁם גַּם-בֶּן לִילָה שְׁנֵינָה בַּסְּפִינָה. וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי הֶלְךְ הָאִישׁ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל אֶל הָעִיר לְבֵית-הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל, וְאַחֵר יֵצֵאתוֹ מִבֵּית-הַכְּנֶסֶת הֶלְךְ עִם הַחֲכָם לְבֵיתוֹ לְאָכַל סְעֻדַת יוֹם-טוֹב וְאָכְלוּ וְשָׁתוּ. וּבִשְׁעַת הַסְּעֻדָּה אָמַר הַחֲכָם תּוֹרָה מָה שֶׁחֲדִישׁ בְּעַצְמוֹ, וְגַם בְּשֵׁם אַחֲרִים, וְגַם מְצַדִּיקֵי דוֹרְנוּ שֶׁבְּמִדִּינָתָנוּ. וּבִקְשׁ מִהָאִישׁ הַנ"ל שִׂיאֵמַר גַּם-בֶּן תּוֹרָה מִרַבְּנוּ ז"ל, וְאָמַר לוֹ אֵיזָה דְבָר בְּשִׁמּוֹ, וְהָיָה לוֹ נַחַת גְּדוֹל מְאֹד, וְאָמַר: שִׂישׁוּ בְּנֵי מַעֵי וְכו' (בְּבֹא מְצִיעָא פּג:).

ואחר הסעדה חזר אל הספינה והגבאי הלך אחריו ונשא מאכלים טובים לרבנו ז"ל. וכבוא האיש הנ"ל על הספינה, היה נראה פניו כמו מי שהוא בעצבות ומרה שחורה. וכראות אותו רבנו ז"ל, נדמה לו שמוכרח להיות שנתהפך הדבר, ומי יודע מה נולד היום, ולא יכול לאכל מחמת צער. ובאמת היה מחמת שהחכם אגם אותו שם לשמות יין הרבה ונשתפר, ומחמת זה היו נראין פניו זועפות כשכא אל רבנו. ורבנו שאל אותו, והוא לא השיב כלום. רק אחר-כך הניח עצמו האיש לישן איזה שעות. ואחר-כך קם מהשנה בשחוק, ואמר לרבנו: לא ידעתם שהם שכרו אותי כי אגסוני לשמות יותר מדי מחמת שמחתו. וספר לו כל הדברים איך שהיה נוהג עמו החכם, והיה לו נחת ושמחה. ואז אכל סעדתו:

כד

וביום ראשון דחל המועד הלך האיש להחכם, וצוה לו החכם לקח בגנבה כל המעות שלהם ולהביאו העיר, כדי שלא יגזל מהם מעותיהם. ועשה כך. אחר-כך הלך החכם עם שני גבירים ואמרו להקאפיטאן: תן לנו שני הנפשות הללו, והשיב להם: מה שיכות יש לכם לנפשות

שְׁבַחֵי הַר"ן

צא

הַאֵלֶּה? אֲנִי מֵהַפֶּקֶר זְכִיתִי בָהֶם! וְסֵפֶר לָהֶם אֶת כָּל
הַתְּלָאוֹת אֲשֶׁר מִצָּאתֶם בְּדַרְךְ. וְאָמַר: וְלֹא זֹאת בְּלִבְדִּי מֵה
שָׁאֲנִי מִסֵּפֶר לָכֶם, אֲלֵא שְׁכַמְעַט לֹא הָיָה רִנֵּעַ בְּלֹא פִנְעַ.
וְאֵלֹו הַנִּפְשׁוֹת כָּבֵד הָיִינוּ יְכוּלִים לְמַכְעַם בַּיָּם אוֹ לְמַכְרֵם
לְיִשְׁמְעֵאֲלִים, וְכֹל הַמַּעוֹת וְהַחֲפָצִים שְׁלָהֶם הָיוּ הַכֹּל שְׁלֹנּוּ,
בְּאֵין פּוֹצֵה פֶה וּמִצְפָּצֵף כָּלֵל. אֵךְ מֵה לַעֲשׂוֹת, כִּי מוֹלֵם
גְּדוֹל עַד לֵב הַשָּׁמַיִם, כִּי לֹא דֵי שֶׁהִשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָשָׂה לָהֶם
גַּם כְּזֶה שְׁכַמְזֹלֵם הַגִּיעַ פִּתְאֹם הַסְּפִינָה לְפֶה, אֵף גַּם זֹאת
נַעֲשָׂה לָהֶם גַּם בְּתוֹךְ גַּם, שֶׁהִשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הִסִּיר לְבִי וְסִכַּל
אֶת דַּעְתִּי עַד שְׁלַקְחֹתִי אֶת אֶחָד מֵהֶם לְתוֹךְ הָעִיר הַזֹּאת.
וְעַכְשָׁו בְּיִדַי שׁוֹב אֵינִי רִשְׁאֵי אֲפֹלוּ לְקַח מַעוֹתֵיהֶם, רַק
כְּדִי שְׁלֹא יִתְרַעְמוּ הָעֹבְדִים שְׁלִי תָנוּ לִי מְאֹתִים טָאֲלִיר
וְקָחוּ אוֹתָם מֵעַל הַסְּפִינָה. וְכֵן הָיָה, שְׁנַתְנוּ לוֹ מִיַּד כְּמוֹ
שָׁאֲמַר, וְהִצִּילוּ אוֹתָם מִיַּד הַגּוֹזְלִים מִמּוֹת לְחַיִּים, מִשְׁעַבּוֹד
לְגֹאֲלָה:

כה

וְאֵז בָּאוּ שְׁנֵיהֶם אֶל הָעִיר, רִבְּנוּ ז"ל עִם הָאִישׁ הַמְּשֻׁשֵׁם
שְׁלֹו הַנ"ל. וּבְבוֹאֵם אֶל הָעִיר אָמְרוּ הַיִּשְׁמְעֵאֲלִים שֶׁהֵם
מְרַגְלִים, וְנִפְל פֶּחַד גְּדוֹל עַל הַסְּפָרְדִים בְּעַצְמָם, וְתַכְּף

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

צב

הביאו להם מלבושים שלהם, והכרחו להלביש עצמם במלבושים שלהם כמנהגם. והיה רבנו בצער גדול מחמת זה, והאיש הנ"ל שחק. וכעס עליו רבנו ז"ל ואמר לו: אין אתה יודע מהקטרוג שיש עלינו בעולם העליון, ואמר אז דבר נפלא להאיש הנ"ל, ואינו רוצה לגלות.

ונתקבל רבנו ז"ל לפני החכמים והוטב בעיניהם מאד והחזיקו אותו לחדוש גדול. ואחר-כך בא רבנו ז"ל בעצמו בשמחה, ואמר: ברוך השם יתברך שזכינו להצלה הזאת. והיה שם בכבוד גדול מאד עד אחר החג. ונתנו אנשי העיר בעצמם מביסם המאתים טאליר הנ"ל, ולא רצו אחר-כך לחזור לקבלם מרבנו ז"ל שם אף-על-פי שהיה לו מעות הרבה שם.

ואחר החג שכרו להם ספינה לסטאנבול. ונתנו להם אנגרת, אולי חס ושלום יודמן להם עוד איזה סבה, שיעמדו בעזרם בכל עיר ועיר. והלכו עם ספינה זו. ושם היו גרעקין הרבה, והיה בהם עפוש. והם לא ידעו, אך ראו שמתים על הספינה. וברוך ה' שהיה רוח סערה ונשא הספינה במהירות לקהלת-קדש סטאנבול. ואף-על-פי שהיה להם יסורים מחמת זעפת הים ומחמת שפרכה הספינה כל-כך במהירות, אך אף-על-פי-כן היה להם

שְׁבַחֵי הַר"ן

צג

לְטוֹבָה שֶׁעָבְרוּ בְּמַהֲרֹת וּבָאוּ בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְקַהֲלַת-קֹדֶשׁ
סְטָאנְבּוּל. וְהָיוּ שֵׁם עֶשְׂרֵה יָמִים.

וְגַם בְּסְטָאנְבּוּל הָיָה לָהֶם סַכָּנָה. כִּי מִחֲמַת שְׁלֹא הָרָאוּ
הַפְּרָאשְׁפָּאֲרְטִין (דְּרֻכּוֹנִים) שֵׁם בְּנִסְיַעְתֶּם לְהָתָם, עַל-כֵּן
לֹא רָצוּ עֲכָשׂוּ לְהַנִּיחֵם מִשֵּׁם. וְהַעֲמִיסוּ עֲלֵיהֶם עַל כָּבֵד,
לְתַן סֶךְ עֲצוּם מְאֹד בְּאִפְּן שִׁישִׁיגוּ פְּרָאשְׁפָּאֲרְטִין מֵהַתּוֹנֵה.
וְהַסֶּךְ שֶׁצִּוּוּ לְתַן הָיָה סֶךְ עֲצוּם מְאֹד שְׁלֹא הָיָה בִּיכוּלָתָם
בְּשׁוּם אִפְּן לְסַלְקוֹ. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ חֲמַל עֲלֵיהֶם, וְהוֹזְמִין לָהֶם
אִישׁ א' שְׁלֹא יָדְעוּ אוֹתוֹ וְלֹא הִכִּירוּ אוֹתוֹ וְהִלְךְ לְאִיזוּה שֶׁר
מֵהַיִּשְׁמַעְאֵלִים וְגַנְבַּ דְּעֵתוֹ וְאִינָם יוֹדְעִים כָּלֵל כְּמָה נָתַן לוֹ.
וְקִבַּל קוּוִיטַל (פֶּתֶק) לְהַנִּיחַ אוֹתָם מֵהַשְּׁעַר דְּקַהֲלַת קֹדֶשׁ
הַנִּזְ"ל. וְהוֹזְהִיר אוֹתָם לְמַעַן הַשֵּׁם לְהַסְתִּיר הַדְּבָר מְאֹד מְאֹד.
וְעַל-יְדֵי-זֶה נִמְלְטוּ מִשֵּׁם בְּשָׁלוֹם.

וְהִלְכּוּ עַל הַיָּם מִסְטָאנְבּוּל לְגֵאֲלֵאֵץ. וְהִגִּיעוּ לְאִיזוּה עִיר עַל
אֵי הַיָּם, וְשָׁם לָקְחוּ אוֹתָם לְבֵית הָאֲסוּרִים, וְהִכְרַחוּ
לְתַן אַרְבַּעַה אֲדָמִים בְּעַד כָּל נַפֶּשׁ. וּמִשֵּׁם וְהִלְאָה לֹא אָרַע
לָהֶם שׁוּם דְּבָר, רַק זַעֲפַת הַיָּם הָיָה כְּמָה פְּעָמִים. וּסְפִינָה
אֶחָת מְלֵאָה גְּרַעֲקִין גִּשְׁבְּרָה וְנִטְבְּעָה וְלֹא נִשְׁאָרוּ מֵהֶם כִּי-
אִם מְעַט דְּמְעַט. וְה' בְּרַחֲמָיו הַנִּיחֵם לְמַחוּז חֶפְצָם וְעָבְרוּ
בְּשָׁלוֹם עַד שֶׁבָאוּ לְגֵאֲלֵאֵץ בְּשָׁלוֹם עַל חַג הַשְּׁבִיעוֹת:

נְסִיעֵתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

כו

וּבְנִסְיֵעֵתָם מִגֹּאֲלָאֵץ לְבֵיתָם נָסְעוּ דֶרֶךְ קְהֵלֶת-קֹדֶשׁ יֵאֵם,
 וְהָיָה שָׁם עִפּוּשׁ גָּדוֹל. וְהָיָה לָהֶם יִסּוּרִים
 גְּדוֹלִים בְּכָל עִיר וְעִיר וּבְכָל כְּפָר וּכְפָר. וְגַם הָיָה קָשָׁה לְעֵבֶר
 הַגֵּרְעִיץ (הַגְּבּוּל) מִחַמַּת זֶה כִּי אִזּוֹ לֹא הוֹעִיל אֶפְלוֹ עֲמִידַת
 "קֶאֱרָאן טָאן" (מַחֲנֵה הַסֵּגֶר) מִחַמַּת מִמְקוֹמוֹת כְּאֵלֶּה. וְהַשֵּׁם
 יִתְפָּרֵךְ הָיָה בְּעֶזְרָם וְנִצּוּלוֹ מֵהַפֶּל, מִדְּבַר וְחֶרֶב וְרַעֲב וְצָמָאֹן
 וְשִׁבְי דְכֻלְּהוּ הוּוּ בְּהוּ. וּבְחֶסֶד הַשֵּׁם נִמְלְטוּ מִכָּלֶם וּבָאוּ
 לְבֵיתָם בְּשָׁלוֹם "שָׁלוֹם בְּגוֹפּוֹ שָׁלוֹם בְּמִוּנּוֹ שָׁלוֹם בְּתוֹרָתוֹ"
 (שֶׁבַת לֵג:). כִּי זָכָה לְהַשְׁגָּה נִפְלְאָה בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל גְּבוּהָ וְעֲצוּמָהּ
 מְאֹד עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית:

כז

עַד כֹּה סִפְרֵנוּ קִצַּת מְעַט דְּמְעַט כְּטַפָּה מִן הַיָּם מֵעֵצָם
 הַתְּלָאוֹת וְהַהֲרַפְתְּקָאוֹת וְהַסְּפָנוֹת הָעֲצוּמוֹת וְהַיִּסּוּרִים
 הַקָּשִׁים וְהַפְּחָדִים הַגְּדוֹלִים שֶׁהָיָה לְרַבְּנוּ ז"ל בְּנִסְיֵעָה לְאֶרֶץ-
 יִשְׂרָאֵל בְּהַלִּיכָהּ וּבַחֲזָרָהּ. וְהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ הָיָה בְּעֶזְרוֹ, וְעָשָׂה
 עִמּוֹ נְסִים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים בְּכָל עֵת וּבְכָל רִגַע וְזָכָה לְגִמְרָה
 בְּשָׁלְמוֹת מֵהַ שְׁחָפִין, וְנִכְנַס בְּשָׁלוֹם וְיָצָא בְּשָׁלוֹם, וּבָא
 לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם:

שבחי הר"ן

כח

ותקף עצם ההשגה שהשיג בארץ-ישראל, אי אפשר
 לבאר ולספר כלל. ממש לא נשמע ולא נראה
 בזאת שיזכה ילוד אשה להשגה כזו על ידי אורא דארץ
 ישראל. ואי אפשר לדבר ולספר בזה. והיה מתפאר עצמו
 מאד במה שזכה להיות בארץ-ישראל, וגם בסוף ימיו אמר
 שהוא מחיה עצמו מאד במה שזכה להיות בארץ-ישראל.
 ואמר: זה אני יודע מכבר שפשאדם רוצה לעשות איזה
 דבר שפקדשה ויש לו מניעות על זה וכו' כמבאר כל זה
 לעיל (לקמן שיחות הר"ן סימן י"א):

כט

זוה האיש שבזה אותו מאד בסטאנבול נפטר מיד בביאתו
 לביתו. ושאל האיש הנ"ל שהיה עמו את רבנו ז"ל:
 הלא כתיב (משלי י"ז): "גם ענוש לצדיק לא טוב?" והשיב לו
 משל על זה: שהיה מלך אחד, ואהב אחד מבני השררות,
 וחבב אותו, וקרבו בכל מיני אהבה וחבוב. ואחר-כך
 כשהגדיל העז נגד המלך. ואמר המלך: תדע, שאף-על-פי
 שאני אוהב אותך מאד, אף-על-פי-כן אי אפשר לי לעבר
 על דת ומשפט המלכות, ומשפטך חרוץ למיתה. ותקף צוה
 המלך לסגרו בכבלי ברזל ונתנו בבית הסהר.

והתחיל זה הַבֵּן שָׁרָרָה לְצִיר בְּדַעְתּוֹ הַיְסוּדִים שֶׁלּוֹ שִׁיְהִי
 לוֹ מִן הַמִּיתָה, וְרָאָה שֶׁצִּעְרוּ לֹא יִמְשֹׁךְ זְמַן הַרְבֵּה
 כִּי-אִם עַד שִׁיְהִי רְגוּ. אָבָל כְּשֶׁהִתְחִיל לְצִיר בְּדַעְתּוֹ צִעַר
 הַמֶּלֶךְ, רָאָה שֶׁצִּעַר הַמֶּלֶךְ יִגְדֵל מְאֹד כִּי צִעַר הַמֶּלֶךְ יִהְיֶה
 תָּמִיד. כִּי הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַמֶּלֶךְ אוֹהֵב אוֹתוֹ מְאֹד, וְיִהְיֶה לוֹ
 גְּעוּגוּעִים גְּדוֹלִים אַחֲרָיו וְצִעַר גְּדוֹל מְאֹד לְעוֹלָם. וְהָיָה לוֹ
 רַחֲמָנוּת עַל צִעַר שֶׁל הַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִצִּעְרוֹ. וְחָשַׁב מִחֲשׁוֹבוֹת
 אֵיךְ לְהַצִּיל אֶת הַמֶּלֶךְ מִצִּעְרוֹ. וְנִתְיָשַׁב כֵּךְ: הֲלֹא בּוֹשָׁה
 חֲשׁוּבָה כְּמוֹ מִיתָה (כְּכֹא מִצִּיעָא נח:). וְצוּהָ לְהִשָּׁר שֶׁל הַתְּפִיסָה
 לְהַכְנִיסוֹ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. וְאָמַר אֶל הַמֶּלֶךְ: הָאִמַּת יָדַעְתִּי כִּי
 צִעְרְךָ גְּדוֹל מִצִּעְרִי. אֵךְ אִי אֶפְשָׁר לְךָ לְעֵבֵר עַל חֻק וְדַת
 הַמַּלְכוּת. בְּכֵן זֹאת הָעֲצָה הַיְעוּצָה שֶׁתִּסְבַּב תַּחֲבֻלוֹת
 שִׁיכְבֹּשׁ אֶחָד אוֹתִי בְּרַבִּים, וְהַבּוֹשָׁה חֲשׁוּבָה כְּמוֹ מִיתָה. עַל-
 כֵּן תִּרְאֶה לְהוֹצִיא מֵהַשְּׁבוּיִים גּוֹלָן אֶחָד שְׂדִינּוֹ לְהַרְיָגָה, וְאֲנִי
 אֶתְנַגֵּה בּוֹ עַד שִׁיכְעֵס עָלַי וַיִּכְזֶה אוֹתִי וַיִּכֶּה אוֹתִי בְּרַבִּים
 וַיִּגִּיעַ לִי מִזֶּה בּוֹשָׁה גְּדוֹלָה, וְיִהְיֶה נֶחֱשָׁב כְּמוֹ מִיתָה. וְאַחֲרֵי-
 כֵּךְ יִקְחוּ אֶת הַגּוֹלָן הַחַיִּב מִיתָה בְּלֹא זֶה וַיִּמִּיתוּהוּ כְּדִינוֹ.
 וְהָעוֹלָם יִהְיוּ סוֹבְרִים שֶׁבְּשִׁבִיל שְׂבָזָה עֶבֶד הַמֶּלֶךְ הַחַיִּב
 נִהְרָג וְלֹא יִתְחַלֵּל כְּבוֹד הַמַּלְכוּת וְהָעֶבֶד שֶׁלּוֹ.

כֵּךְ לְפַעֲמִים אֶחָד מְבֹזָה אֶת הַצַּדִּיק, וּבְאִמַּת הוּא עוֹשֶׂה
 טוֹבָה גְּדוֹלָה לְהַצַּדִּיק, כִּי מִכֶּפֶר לוֹ עַל זֶה מָה שֶׁהָיָה

שְׁבַחֵי הַר"ן

צו

חַיֵּב לְהַסְתַּלַּק וּנְתַחֲלַף עַל בּוֹשָׁה זֶה. אֵךְ אַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין זֶה כְּבוֹד שָׁמַיִם שְׁלֵא לְקַח נִקְמָה מִזֶּה שְׁבֻזָּה עֶבֶד הַמֶּלֶךְ הַחֲבִיב לוֹ מְאֹד. וְלַעֲנֹשׁ אֶת זֶה שְׁבֻזָּה אֶת הַצַּדִּיק בְּשִׁבִיל זֶה גַם־כֵּן לֹא נִיחָא קָמִיהּ, כִּי "גַם עֲנוֹשׁ לְצַדִּיק לֹא טוֹב" (משלי י). עַל־כֵּן הוּא יִתְבָּרַךְ מְסֻבּוֹת מִתְּהַפְּדָה, וּמַעֲמִיד עַל הַצַּדִּיק אִישׁ כְּזֶה שֶׁהוּא חַיֵּב מִיָּתֵהּ וְעֲנֹשׁ מִכְּבָר, וּמְזַמְּנֵם שְׁנִיחָם לְפָנָדֵק אֶחָד (מִכּוֹת י:), וְזֶה מְבֻזָּה אֶת הַצַּדִּיק, וְהַצַּדִּיק נִפְטָר כְּזֶה מִן דִּינֵוּ כַּנִּל. וְזֶה הָאִישׁ נֶעְנָשׁ אַחַר כֵּךְ וְנִתְקַדַּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם, שְׁבִשְׁבִיל כְּבוֹד הַצַּדִּיק נֶעְנָשׁ. וּבְאֵמַת "גִּבְרָא קְטִילָא קְטִיל" (סִנְהֵדְרִין עֵא:) כִּי כְּבָר הוּא חַיֵּב עוֹנָשׁוֹ מִקֵּדֶם. "וְדַרְכֵי ה' יִשְׁרִים" (הוֹשֵׁעַ י"ד), "וְלֹא עוֹלָתָה בּוֹ" (תְּהִלִּים צ"ב):

ל

וּבְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה עוֹסֵק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וּבְכָל יוֹם פָּתַח בְּעֲצָמוֹ תוֹרָתוֹ. וְהָיָה מִתְפָּאֵר מְאֹד, וְאָמַר שֶׁהַחֲלוּק בֵּין תוֹרַת חוּץ־לְאַרְץ לְתוֹרַת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כְּרַחוּק מְזוּרַח מִמַּעֲרָב. וּבְכָל יוֹם וְיוֹם הָלְכוּ אֵלָיו הַגְּדוֹלִים עִם הַקְּטַנִּים לְשִׁמְשׁוֹ כְּדֵי לְשָׁמַע חֻכְמַת תוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה וְהַנּוֹרָאָה מְאֹד מְאֹד:

נְסִיעַתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

לא

וּפְעַם אֶחָד בָּא אֵלָיו אֶחָד מֵהַגְּדוֹלִים שֶׁהָיָה חָשׁוּב מְאֹד
בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וּבַחוּץ-לְאֶרֶץ, וְקָלְסוּהוּ שֶׁהוּא בָּקִי
בְּכָל הַש"ס כַּמְעַט בְּעַל פֶּה, וְשֶׁהוּא גַם-כֵּן מִמְּאֵרֵי קִבְלָה.
וּבָא אֶל רַבְּנֵנוּ ז"ל, וְהִזְהִיר לְהוֹצִיא כָּל אִישׁ מֵעֲלֵיהֶם, וְלֹא
עֹמֵד אִישׁ אִתָּם בְּהִתְעַדָּם יַחַד. אַךְ הָאִישׁ הַנ"ל שֶׁהָיָה עִם
רַבְּנֵנוּ ז"ל נִשְׁאָר שָׁם.

וְהַפְּצִיר אוֹתוֹ הַגְּדוֹל הַנ"ל, וְאָמַר לְרַבְּנֵנוּ ז"ל בְּלִשׁוֹן זֶה:
יִדְעֵנוּ שֶׁכְּבוֹד-תּוֹרָתוֹ לֹא בָּא לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל כִּשְׁאָר
הַהֶמּוֹן בְּמַחֲזֵן דְּקַטְנוּת, דְּהֵינּוּ כְּדֵי לִילָךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּאֶרֶץ-
יִשְׂרָאֵל וְיִהְיֶה בֵּן עוֹלָם הַבָּא אוֹ שְׂאָר מַחֲשׁוֹבוֹת כְּאֵלוֹ כְּדָרְךְ
אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים. רַק בְּיָדָאֵי כְּבוֹד-תּוֹרָתוֹ בָּא לְכָאן בְּמַחֲזֵן
דְּגַדְלוּת וְלַפְעַל הַשְּׁגָה גְדוֹלָה בְּעִבּוּדַת הַבּוֹרָא יִתְפָּרֵד. עַל-
כֵּן רְצוֹנֵנוּ לִידַע בְּאִיזָה נִקְדָּה מְנַקְדַת אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל נִכְנַם
כְּבוֹד-תּוֹרָתוֹ, וּמָה הוּא רוֹצֵה לַפְעַל כָּאן בְּעִבּוּדַת הַבּוֹרָא.
וְאֵנִי מוֹכֵן לְשִׁרְתוֹ בְּגוּפִי וּבְנַפְשִׁי-רוּח־נִשְׁמָה שְׁלִי וְכו'. וְהַשִּׁיב
לוֹ רַבְּנֵנוּ: יְדִיד נַפְשִׁי, אֵל תִּצְעֵרוּ אוֹתִי בְּדָבָר זֶה. כִּי לֹא דְבָר
קַל הוּא לְגַלּוֹת לְכֶם חֵם וְשְׁלוֹם מִה הָעִבּוּדָה הַזֹּאת וּבְשִׁבִיל
מָה בָּאתִי לָפֶה. וְאוּלַי אֲנִי מִשְׁבַּע וְעוֹמֵד עַל זֶה וְכו'.

שְׁבַחֵי הַרְ"ן

צמ

והתחיל שוב הרב הגדול הנ"ל להפציר אותו מאד. ואמר:
שאלתנו ובקשתנו על-כל-פנים ילמדנו רבנו איזה
חדוש מחדושי הנחמדים והנעימים אשר חננו ה'. יחננו
גם-כן ויטעימנו מהם. ואין פונתנו חס ושלום לאיזה פניה.
רק פונתנו לשמע חדושי תורה מפיו הקדוש, אולי יתעורר
לבבנו מחדש לעבודתו יתברך, וגם אולי נזכה ממילא
להבין ולהשכיל איזה רמיזה מהנקדה הנ"ל. מיד התחיל
רבנו ז"ל להתלהב מאד ברשפי רשפי שלהבת י"ק. ופניו
נבערו ונתלהבו כלפידים ממש. ומחמת ההתלהבות תסמר
שערות ראשו, והשליך הכובע עליון מעל ראשו, והתחיל
לדבר בלשון זה: הידעתם סוד פונות התפלין? השיב לו
הנ"ל קצת פונות. אמר לו: לא, לא זו הדרך של פונת
תפלין, וכיון שאינכם יודעים סוד פונות תפלין, אינכם
יודעים סוד ארבע רוחות של ארץ-ישראל. ועכשו אתחיל
לגלות לכם איזה רמז מזה. ויהי פאשר התחיל לדבר
התחיל לצאת דם מגרונו, ואמר להחכם הנ"ל: עתה ראו
בעיניכם פי אין מספימים מן השמים לגלות לכם דבר.
ותכף פשראה החכם הנ"ל זאת בעיניו, נענע לו ראשו,
ובקש אותו מאד שימחול לו מה שהטריח אותו כל-כך,
ונבהל מאד בזה. ולא רצה לזוז משם עד שמחל לו
רבנו ז"ל:

לב

גַּם תִּכְּפַּף כְּשֶׁפָּא לְשֵׁם לְטַבְּרִיהָ, שְׁלַח אֵלָיו הָרֵב הַחֲסִיד
הַמְּפָרָסִם הַגְּבִיר מוֹרְנוּ הָרֵב מוֹשֶׁה ז"ל בֶּן הָרֵב הַקְּדוֹשׁ
הַמְּפָרָסִם מוֹרְנוּ הָרֵב מְנַחֵם מְעַנְדִּיל זצ"ל וויטִיפֶסְקֶר,
שְׂרוּצָה לְהִתְחַתֵּן עִמוֹ. וְהַשִּׁיב רַבְּנוּ ז"ל: הַאִיךְ יִכּוּלִים לְמֵאֵן
בְּשִׂדוּד? מִן הַסֵּתֶם מֵהַשֵּׁם יֵצֵא הַדְּבָר שֶׁתִּהְיֶה בְּתֵי בְּאֶרֶץ
הַקְּדוֹשָׁה, וְלֹא דִבֵּר יוֹתֵר.

וּמִיָּד הִלְךְ הַשְּׂדֵכָן וְהַשִּׁיב לְהָרֵב רַבִּי מוֹשֶׁה הַנ"ל שֶׁרַבְּנוּ ז"ל
מְרַצָּה, וְתִכְּפַּף עָשָׂה סְעֵדָה גְּדוֹלָה. וְהָיוּ עַל הַסְּעֵדָה
כָּל גְּדוּלֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הֵן מִמְּדִינַת לִיטָא וְהֵן מִמְּדִינַת פּוֹלִין
בְּלִם כְּאֶחָד גְּדוּלִים וְקַטְּנִים. וְהָיָה לָהֶם שְׂמִיחָה גְּדוֹלָה.
וּבִתְוֹךְ הַסְּעֵדָה דִּבְרוּ דְבָרֵי תוֹרָה בֵּינֵיהֶם, וְרֹאשׁ הַמְּדַבְּרִים
הָיָה זֶה הַגְּדוֹל הַנ"ל שֶׁרַצָּה שֶׁרַבְּנוּ יִגְּלֶה לוֹ הַנְּקֻדָּה וְכוּ'.
בְּתוֹךְ דְּבָרֵיהֶם נִשְׁפַּח מֵהֶם אִיזָה רַש"י אִיזָה אַפּוּא מְקוּמָה.
וְרָצוּ לְהַעֲלוֹת עַל זְכוּרָנָם, כִּי הָיָה מְכַרְח לָהֶם מְאֹד לְעַנְיָנָם.
וְלֹא יָכּוּלוּ לְזוּז מִשֵּׁם מִחֲמַת זֶה, וְהָיָה לָהֶם לְפֶלֶא. כִּי כָּל
אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם סִים בְּסִמוּךְ כָּל הַש"ס, וְאִין אֶחָד מֵהֶם
יֹדֵעַ מְקוֹם הַרַש"י הַנ"ל אִיפֹה הִיא נִשְׁנִית. וְרַבְּנוּ הָיָה דוֹמֵם
כְּמוֹ שְׂאִינֹו יֹדֵעַ גַּם־כֵּן, אִךְ בְּרֹאוֹתוֹ שִׁישׁ לָהֶם צֶעַר גְּדוֹל
מְזָה וְהֵם הַפְּצִירוּ בּוֹ עַד בּוֹשׁ, נִעְנָה וְאָמַר לָהֶם: הֲלֹא רַש"י

שְׁבַחֵי הַר"ן

קא

זו מקומה במסכת זבחים בדרך זה על ראש העמוד, וכן היה. והיה להם לששון ולשמחה. ונמשכה סעדה זו מזמן מנחה גדולה עד אור היום, ונעשה התקשרות ביניהם.

אך אחר כן פשיצא רבנו משם מארץ-ישראל לחוץ-לארץ, נפטר החתן בנו של הרב מורנו הרב רבי משה הנ"ל. ורבנו ז"ל נשתדף עם בתו שהיתה הפלה של בן הרב מורנו הרב רבי משה הנ"ל, עם כבוד הגאון המפרסם הרב דקהלת קדש וואלימישיסק. ונתגלגל אחר-כך מאת ה' שנסע הרב הגאון הנ"ל לארץ הקדושה, ולקח את בנו חתן רבנו ז"ל עמו לשם כדי שילמד אצלו שם. ואחר-כך נסעה בת רבנו ז"ל גם כן לשם. ונתקימו דברי רבנו ז"ל שאמר שמאת השם הוא שבתו תהיה בארץ הקדושה. ודבר אחד מדבריו אחר לא ישוב ריקם:

לג

ואחר כל אלה, אחר אשר עשה כל מיני עבודות הנ"ל באמת ובתמים, והרבה בתעניתים ובתפלות רבות מאד ובסגופים ושכירת תאוות ומדות ועמד בנסיונות רבות, ושאר כל ענינים הנ"ל, והרבה בהתבודדות מאד מאד לדבר בינו לבין קונו ולפרש שיהתו בלשון אשכנז וכו' כנ"ל, עד שזכה למדרגה גבה ועליונה מאד מאד בתכלית

נְסִיעַתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

קב

הַקִּדְשָׁה וּבְתַכְלִית הַכְּפוּל וּבְהַתְקַרְבוֹת גְּדוֹל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ
בְּמַדְרַגַּת גְּדוּלֵי בְּנֵי עֲלִיָּה. וְכָל זֶה זָכָה בִּימֵי יְלֻדוֹתוֹ מִמֶּשֶׁ,
כִּי יוֹמָם לֹא נָח, לַיְלָה לֹא נָם וְלֹא שָׁקַט. וְהַתְּמִיד מְאֹד
בְּעֹבְדוֹתוֹ מִיּוֹם אֶל יוֹם, מִתְחַלֵּת יְמֵי קְטָנוֹתוֹ וַיְמִי גְעוּרָיו.
וַיִּגַע וַיִּטְרַח מְאֹד מִיּוֹם אֶל יוֹם עַד שְׁזָכָה בִּימֵי גְעוּרָיו מִמֶּשֶׁ
לְכָל הַנֶּ"ל לְקִדְשָׁה גְבוּהָ וְנוֹרְאָה וְהַשְׁגָּה עֲצוּמָה מְאֹד וְכוּ'
בְּמַדְרַגַּת גְּדוּלֵי בְּנֵי עֲלִיָּה. וְאַחַר אֲשֶׁר זָכָה לְכָל זֶה, אֶף-עַל-
פִּי-כֵן, לֹא הָיָה מְקַרְר דַּעְתּוֹ בְּזֶה, וְלֹא הֵנִיחַ עֲצָמוֹ לַעֲמֹד.
רַק גַּם אַחֲר־כֵּן, בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה הָיָה מוֹשְׁתַּוְּקֵק
וּמִתְגַּעְגַּע וְנִכְסָף לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עַדִּין כָּלֵל
בְּשׁוּם עֲבוּדָה בְּעוֹלָם. וְאַפְלוּ אַחַר שָׁבָא מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל,
וְזָכָה שֵׁם לְהַשְׁגָּה עֲלִיוֹנָה וְגִבּוֹהָ מְאֹד מְאֹד, אֲשֶׁר אֵין לְשַׁעַר
כָּלֵל, אֶף-עַל-פִּי-כֵן מִיּוֹם שָׁבָא מֵאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, עַד הַיּוֹם
שֶׁנִּסְתַּלַּק בְּשָׁלוֹם לְמַעְלָה לְמַעְלָה, הָיָה לוֹ תְּמִיד גְּעוּגוּעִים
וְכִסּוּפִין וְכוּ' לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ כְּאִלּוּ לֹא הִתְחִיל עַדִּין כָּלֵל.

וְלִסְפָּר בְּעֵינָיו זֶה תִּקְצַר הַמּוֹן יְרִיעוֹת. אֶפְלוּ מֵה שְׁזָכִינוּ
לְהַבִּין קִצְת בְּעֵינָיו זֶה, כְּפִי מֵה שֶׁשָּׁמַעְנוּ מִפִּיו
הַקְּדוֹשׁ וְרֵאִינוּ בְּעֵינֵינוּ. כִּי בְּכָל פַּעַם הָיָה דְּרָכּוֹ שֶׁהָיָה
מִתְגַּעְגַּע לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְהָיָה שָׁפֵל בְּעֵינָיו עֲצָמוֹ בְּאַמְתּוֹ,
וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוּת גְּדוֹל עַל עֲצָמוֹ כְּאִלּוּ לֹא הָרִיחַ עַדִּין
מֵעוֹלָם שׁוּם רִיחַ שֶׁל עֲבוּדַת הֵשֵׁם, וְכִמוֹ שֶׁלֹּא הִתְחִיל עַדִּין

שְׁבַחֵי הַר"ן

קג

כָּלֵל. וּבְאֵמֶת אֶפְלוּ מִי שֶׁעָבַר עַל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה חֵם וְשָׁלוֹם כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וּכְשֶׁזָּה הָאִישׁ נִתְעוֹרַר בְּתִשְׁבּוּבָה בְּאֵמֶת, שָׂאזְ בּוֹדָאֵי כְּשִׁמְסִתְכֵּל בְּעֵצְמוֹ הַיֵּכָן הוּא בְּעוֹלָם, בּוֹדָאֵי יֵשׁ לוֹ לֵב נִשְׁפָּר מְאֹד, וַיֵּשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת גְּדוֹל מְאֹד עַל עֵצְמוֹ בְּהַכְנָעָה גְּדוֹלָה וְכו', וְאִין צְרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה בְּדַבָּר הַמּוּבָן מֵעֵצְמוֹ. אַף-עַל-פִּי-כֵן, אֶפְלוּ זֹאת הַרַחֲמָנוּת וְהַלֵּב נִשְׁפָּר שֶׁל הַבַּעַל תִּשְׁבּוּבָה הַנ"ל לֹא יֵגִיעַ לְחֵלֶק מֵאֶלֶף וּרְבִבָּה שֶׁל גְּדֹל הַרַחֲמָנוּת וְהַלֵּב נִשְׁפָּר בְּהַכְנָעָה גְּדוֹלָה וְכו' שֶׁהִיָּה לְרַבְּנוּ ז"ל בְּכָל פַּעַם וּפַעַם קִדָּם שֶׁבֵּא לְאִיזָה הַשְּׁגָה.

וְהַכְּלָל, כִּי לְעוֹלָם לֹא נָח וְלֹא שָׁקֵט אֶפְלוּ בִימֵי גְדֻלוֹתָו. אַף-עַל-פִּי שֶׁכָּבַר זָכָה לָמָּה שְׁזָכָה, לְהַשְׁגֵּת אֱלֻקוֹת בְּמִדְרָגָה גְּבוּהָ עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה מְאֹד, אַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הָיָה מִסְתַּפֵּק עֵצְמוֹ בְּזֶה, וְטָרַח וַיִּגַע בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וְקִבֵּל יִסּוּרִין עַל עֵצְמוֹ, יִסּוּרִים קָשִׁים וּמְרִים, אֲשֶׁר כִּמְעַט אִין דְּגַמְתָּם בְּעוֹלָם, וְהִרְבָּה בְּתַפְלוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבְהַפְצָרוֹת וּבִקְשׁוֹת רַבּוֹת וּבְנִגְעוּגוּעִים וְכִסּוּפִין גְּדוֹלִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁבֵּא לְהַשְׁגָּה וּמִדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה. וְאַחֲרֵי-כֵן תִּכְרַף שְׁזָכָה לְזֹאת הַהַשְּׁגָה, וְאִזְ הָיָה קִצְתָּ בְּשִׂמְחָה. וּלְפַעְמֵים זָכִינוּ לְשִׁמְעַ מִפִּי שֶׁהוֹדִיעַ לָנוּ שֶׁכַּעַת נוֹדַע לוֹ חֲדָשׁוֹת וְכו', וְאִזְ הָיָה שִׂמְחַ קִצְתָּ. וְאַחֲרֵי-כֵן תִּכְרַף שְׁזָכָה לָזֶה, אַחֲרֵי-כֵן הַתְּחִיל עוֹד מִחֲדָשׁ וְשִׁכַח כָּל הָעָבָר, כְּאִלוֹ לֹא הִתְחִיל עַדִּין

נְסִיעָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

כָּלֵל, וְחֹזֵר וְהִתְחִיל מִחֻדָּשׁ, כְּמִי שְׂמַתְחִיל לְיִלְדָּה וְלִכְנֵס בְּקִדְשַׁת יִשְׂרָאֵל. וְלִפְעָמַיִם הֵינּוּ שׂוֹמְעִים מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּפִרוּשׁ, שְׂאֵמֵר בְּלִשׁוֹן הַשְּׂתוֹקְקוֹת וְכֹסֵפוּיִן: אִיךְ זֹכִינ׳ לְהִיּוֹת יְהוּדִי? וְאֵמֵר זֹאת בְּאֵמֶת וּבִתְמִימוֹת גְּדוֹל, כְּאֵלוֹ לֹא הִתְחִיל עַדִּין כָּלֵל. וְכֵן הָיָה כְּפָה פְּעָמַיִם.

וְהָיָה תְּמִיד הוֹלֵךְ וְעוֹלָה מִמְּדֻרְגָה לְמְדֻרְגָה. אַף-עַל-פִּי שְׂזָכָה לְמְדֻרְגוֹת גְּבוּהוֹת וְנוֹרְאוֹת מְאֹד לְמַעְלָה לְמַעְלָה וְכוּ׳ אַף-עַל-פִּי-כֵן מְעוֹלָם לֹא הָיָה מְקַרֵּר דַּעְתּוֹ בְּזֶה כָּלֵל, וְתַכְּף אַחֲרֵי-כֵן הָיָה לוֹ יָב נִשְׁבֵּר וְהָיָה לוֹ רַחֲמָנוּת גְּדוֹל עַל עֲצָמוֹ בְּהַכְנָעָה גְּדוֹלָה וְכוּ׳ כַּנִּל, עַד שְׂזָכָה לְמְדֻרְגָה יוֹתֵר גְּבוּהָ. וְכֵן הָיָה דְרָכּוֹ תְּמִיד עַד הַסּוּף. וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעָמַיִם הָיָה דְרָכּוֹ שְׂאֵמֵר שְׂעֵתָה אֵינִי יוֹדֵעַ כָּלֵל, כָּלֵל לֹא. וּפְעָמַיִם נִשְׁבַּע עַל זֶה (חַי מוֹהֲרָ״ן סִימָן ר״), שְׂבִאֵמֶת אֵינִי יוֹדֵעַ כָּלֵל. אַף-עַל-פִּי שְׂבִיּוֹם הַקּוֹדֵם וּבִשְׂעָה הַקּוֹדֶמֶת גָּלָה דְבָרִים עֲתִיקִים, אַף-עַל-פִּי-כֵן, אַחֲרֵי-כֵן אָמַר שְׂאֵינִי יוֹדֵעַ כָּלֵל. וּבְעֵינָיִם זֶה הָיָה גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד. וְאֵמֵר בְּפִרוּשׁ עַל עֲצָמוֹ, שְׂהִתּוֹרָה שְׂלֹו הוּא חֲדוּשׁ גְּדוֹל מְאֹד, אָבָל ״הָאֵינִי יוֹדֵעַ״ שְׂלֹו הוּא חֲדוּשׁ גְּדוֹל בְּיוֹתֵר. הֵינִי עֵנִין הַנִּל, פִּי בְּכָל פְּעַם הָיָה דְרָכּוֹ לֹאמֵר שְׂעֵכְשׁוּ אֵינִי יוֹדֵעַ כָּלֵל וְעֵינִ עוֹד מְזֶה בְּמִקּוֹם אַחֵר (שִׂיחוֹת הַר״ן סִימָן ג׳):

שְׁבַחֵי הַר"ן

לד

וּבְכָר גִּשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׁאָמַר, כִּי יֵשׁ צְדִיקִים שְׁעָבְדוּ
 וּטְרַחוּ עַד שְׁזָכוּ לְאִיזָה מְדֻרָּגָה וּמַעֲלָה כָּל אֶחָד כְּפִי
 מַעֲלָתוֹ, כְּמוֹ לְמִשְׁל, אֲצֵל מִלְּךְ שִׁשְׁרֵי זֹכִין עַל-יְדֵי עֲבוֹדָתָם
 כָּל אֶחָד לְאִיזָה מַעֲלָה לְאִיזָה הַתְּמַנּוֹת גְּבוּהָ כְּפִי עֲבוֹדָתוֹ.
 אֲבָל עַל עֲצָמוֹ אָמַר, שְׁאֵם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא עֹכְשׁוֹ בְּאוֹתָהּ
 הַמַּעֲלָה וּמְדֻרָּגָה שֶׁל אֲשַׁתְקַד אֵינִי רוֹצֵה אֶת עֲצָמוֹ כְּלָל
 (וְאָמַר בְּלִשׁוֹן גְּנָאֵי עַל עֲצָמוֹ עַנְיָן הַנִּל אִם הָיָה גִּשְׁאָר בְּמְדֻרָּגָה שֶׁל
 אֲשַׁתְקַד) רַק בְּכָל פַּעַם הוּא עוֹלָה מִמְדֻרָּגָה לְמְדֻרָּגָה.

וַיֵּשׁ הַרְבֵּה מְאֹד בְּעֵנִין זֶה לְסִפְר, אֵדֵי אֵי אֲפִשֶׁר לְסִפְר כָּל
 זֶה בְּכֹתֵב כְּלָל, כִּי-אֵם מִי שְׁזָכָה לְרְאוֹת בְּעֵינָיו וְלִשְׁמַע
 בְּאֻזְנָיו הָיָה יָכוֹל לְשַׁעַר בְּלִבָּהּ מְעַט מִקְּצַת עֵנִין, זֶה אֵדֵי
 לְעוֹלָם לֹא הָיָה עוֹמֵד עַל מְדֻרָּגָה אַחַת בְּשׁוֹם פַּעַם, רַק
 תִּכְרַף הָיָה מִשְׁתַּוֵּקֵק לְעֹלוֹת לְמְדֻרָּגָה גְּבוּהָ יוֹתֵר עַד שְׁזָכָה
 וְכוּ' וְכֵן לְעוֹלָם. וְהָיָה חֲדוּשׁ גְּדוֹל בְּעֵנִין זֶה. וְכָל זֶה הָיָה
 כְּפִי תְּפִיסָתָנּוּ הַמַּעֲוֹטָה, וְיוֹתֵר מְזֹה, יֵשׁ בְּעֵנִין זֶה סְתָרֵי
 גִּסְתָּרוֹת פְּלִאֵי פְּלִאוֹת, וְדֵי בְּזֹה:

לה

וּבְעֵנִין תְּכִלִּית הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא גִדַּע, סִפְר גַּם-כֵּן קָצַת
 עֲמָנוּ אִיזָה פַּעְמִים, אֵדֵי בְּכָל יְדִיעָה יֵשׁ זֶה הַתְּכִלִּית.

וְעַל-כֵּן אָף-עַל-פִּי שְׂזוּכִים לְבֹא לְזֶה הַתְּכֵלִית אֲשֶׁר לֹא
 גִּדַּע, אָף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין אִין זֶה הַתְּכֵלִית הָאֲחֵרוֹן, כִּי עֲדִין
 אִין זֶה תְּכֵלִית הַיְדִיעָה כִּי אִם בִּידִיעָה זֹו וַיִּצְרִיכִים אַחֲרֵי-כֵן
 לְמַרְח לְזֻכּוֹת לְתְּכֵלִית גְּבוּהַ יוֹתֵר, לְזֻכּוֹת לְמִדְרַגַּת הַתְּכֵלִית
 אֲשֶׁר לֹא גִּדַּע בִּידִיעָה הַגְּבוּהַ יוֹתֵר, וְכֵן לְעוֹלָם. נִמְצָא
 שְׁלֵעוֹלָם אִין יוֹדְעִין כָּלֵל, וְאָף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִתְחִיל עֲדִין
 לְהַשִּׁיג הַתְּכֵלִית. (וְכִבֵּר מְבֹאֵר מִזֶּה קֶצֶת בְּדַבְּרֵינוּ בְּמָקוֹם אַחֵר) וְעַנְיָן
 זֶה עֵמֶק וְנִסְתָּר מְאֹד מְאֹד. וְעוֹד יֵשׁ בְּעַנְיָן זֶה מִה שֶׁשָּׂמַעְנוּ
 פְּעַם אַחַת אַחֵר פֶּסַח וַיִּתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם

(חיי מוֹתֵר"ן סימן רפ"ב):

לו

פְּעַם אֶחָד שָׁלַח מֶלֶךְ אֶחָד שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים לְמַדְיָנָה עִם דְּבַר
 סֵתֵר לְמֶלֶךְ אַחֵר. וְהֵם עָבְרוּ בְּתוֹךְ הַמְּדִינוֹת שֶׁהָיוּ
 שֵׁם חוֹלְקִים עַל הַמֶּלֶךְ.

וְהִרְאִשׁוּן נִהַג עֲצָמוּ בְּחֻכְמָה, וְהָעֵלִים הָעַנְיָן לְגַמְרֵי וְעָבַר
 הַמְּדִינָה, וְלֹא הִבִּינוּ כָּלֵל שְׂיִישׁ לוֹ דְּבַר סֵתֵר.
 וְהַשְּׁנַי עָבַר לְשֵׁם וְעָמְדוּ בְּנֵי הַמְּדִינָה עַל הַדְּבַר, וְהִבִּינוּ שְׂיִישׁ
 לוֹ דְּבַר סֵתֵר וְתָפְסוּ אוֹתוֹ שְׂיִגִּיד לָהֶם. וְעָשָׂה בְּחֻכְמָה אוֹ
 בְּגִבּוּרָה וְנִמְלַט מִיָּדָם. הַשְּׁלִישִׁי עָבַר שֵׁם וְעָמְדוּ עָלָיו גַּם-כֵּן,
 וְהִבִּינוּ בּוֹ שְׂיִישׁ לוֹ סוֹד, וְתָפְסוּ אוֹתוֹ, וְהָיוּ מַעֲנִים אוֹתוֹ

שְׁבַחֵי הַר"ן

קו

בְּכַמָּה וּכְמָה עֲנוּיִים הִרְבֵּה מְאֹד, וְכֹל מֵה שֶׁעָשׂוּ לוֹ עֲנוּיִים וְיִסּוּרִים וְצָרוֹת גְּדוּלוֹת וְהוּא לֹא הִגִּיד דְּבָר וְעָמַד בְּנִסְיוֹן וְלֹא גָלָה הַסּוּד. עַד אֲשֶׁר רָאוּ שְׂאִין מוֹעִיל לוֹ שׁוּם דְּבָר, וְהִנִּיחוּהוּ (כִּי חָשְׁבוּ מִסְתָּמָא אֵינּוּ יוֹדֵעַ כָּלֵל). וְעָבַר וּבָא לְהַמְלִיךְ.

וְהָיוּ חוֹקְרִים לְמִי מֵהַשֵּׁלֶשׁ הַנ"ל מִגִּיעַ שְׂכָר יוֹתֵר. קִצְתָם אָמְרוּ לְהִרְאִשׁוֹן מִגִּיעַ יוֹתֵר שֶׁעָשָׂה בְּחֻכְמָה לְהַעֲלִים לְגַמְרֵי. קִצְתָם אָמְרוּ, לְהַשְׁנִי מִגִּיעַ יוֹתֵר שֶׁכָּבַר עָמְדוֹ עַל דַּעְתּוֹ, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן נִמְלֵט מֵהֶם בְּחֻכְמָתוֹ וְכו' בַּנ"ל. אָמַר הַמְּלִיךְ: לְהַשְׁלִישִׁי מִגִּיעַ שְׂכָר יוֹתֵר מִכֻּלָּם, כִּי כָּבַר נִתְפָּס בְּמִצּוֹדָתָם, וּבְיָדָיו גַּם הוּא הָיָה רוֹצֵה לְהַעֲלִים אֶת לֹא עֲלֵתָה בִּידוֹ, וְנִתְפָּס בְּיָדָם. וְעָנּוּ אוֹתוֹ וְיִסְרוּ אוֹתוֹ בְּיִסּוּרִים וְעֲנוּיִים כָּאֵלוֹ, שְׂאֵם הָיָה מִגְּלָה סוּד אֶחָד הָיוּ הַכֹּל רְצִים אַחֲרָיו, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן עָמַד בְּנִסְיוֹן כְּזֶה, וְלֹא גָלָה דְּבָר, עַל כֵּן מִגִּיעַ לוֹ שְׂכָר יוֹתֵר מִכֻּלָּם (וְהַנְּמִשֵּׁל מוֹיָכָן קִצְתָ מַעֲט לְמַכְבִּינִים):

נְשׂוּיַתִּי הִ' לְעֵבְרֵי תְבוּיָד

נ נח נחמ נחמן מאומן

סֵפֶר

שִׁיחֹת הַר"ן

משרד פרסום

נ נח נחמ נחמן מאומן

לרפואת

איילת בת חנה, נחמה ענבל בת זהבה
דינה תהילה בת יונה אהובה
משה בן רבקה, גדעון בן סנדרה
טוהר אברהם בן סיגלית, אסתר בת פריזט
שי בן דניס, לאה בת ורדה, עדינה חן בת שרה
ישי גישה בת חמסה, פנחס בן רחל

להצלחה, ישועה ותשובה שלמה של:
אליהו בן יעל, גדעון בן אסתר
גאיה בת שגית ואור מאיר בן שגית

לע"נ גבריאל בן יוסף ז"ל
לע"נ אליהו בן פרץ ז"ל
לע"נ יוסף בן יעקב ז"ל
לע"נ פרחת בת יוסף ז"ל
לע"נ דן בן משולם ז"ל
לע"נ אורה בת יחיא יוסף ז"ל
לע"נ עמית בן אריה ז"ל
לע"נ אסתר בת יהושע ז"ל
לע"נ גאולה בת אסתר ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

ספר שיחות הר"ן

המה שיחין עלִיִן קדיִשין אֲשֶׁר רוּחַ
אֱלֹקִים דְּבַר בּוּ וּמִילְתּוֹ עַל לְשׁוֹנוֹ
לְהוֹרוֹת לְתַלְמִידָיו הַמְּקַרְבִּים אֵלָיו
לְהַעֲלוֹתָם בְּמַסְלָה הָעוֹלָה בֵּית אֵל
בְּחִסְדוֹת וּפְרִישוֹת:

מֵרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, צְדִיק יְסוֹד
עוֹלָם, בּוֹצִינָא עֲלָאָה רַבָּא וְיִקְרָא,
אוֹר הַגְּנוּז וְהַנְּעֵלָם, נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר
חֲכָמָה, כְּבוֹד קִדְשָׁת מוֹרְנוּ, רַבִּי
נַחְמָן מְבַרְסֵלְב, נִנְחַ נַחְמָ נַחְמָן
מֵאוּמוֹן, זְכַר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה,

נִכְתַּב עַל־יְדֵי תַלְמִידוֹ הַקְּדוֹשׁ מוֹרְנוּ הַרַב
רַבִּי נָתָן זְכַר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה

ספר

סיפורי מעשיות

מה שזכינו לשמוע מפי רבינו דקדוש אור הגנוז והצפון בחדרן זקוק ל:

הרב חיי גבורה דערין. לאסיר לן אורייתא מן שמים לחיותו כיום הזה לפולס בעולו ארוך. ובגדולתו
 לא גזבו חלקיו ויע עליו חסד בכל דור ודור וישלח ננו מושעים ורציים צדיקי יסורי עולם להורות
 לנו סדרך. הרשעות סנה סה ועדיין לא כלן רחמינו בכל מה ובכל עבד. ונדקק עשה עמו לבחוד מים
 ממעני הישועה. דברים עתיקים דברים עבס כבטוע על עולם המת לצדיקים וכלאים ועוהים רפה והגן
 והכע לרט נפלאה ונראה. ירושה היא לנו מעדומינו הקדושים אשר היו לכיים גיבראל. עכן דרך קדושי
 עליין מתגדי חקלא אשר נשאו ידם ולבס לא. להבדים ולהסתיר נגוים דמלכא דביסורי מעשיות כפי הדור
 וכפי הזמן יודעי ציה נפתים לדעה מה ישעס ישראל. עד יקום ויטוע ציון וישוב לבנות פורגת חרמל.
 בעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל :

גם חלק נחמדים יצאו מן המערה * כי לא עמים סביו צימי חמתי שמים וי' גבוים האלו אשר אלו מתגוררים בארצותם כי סבה קיי
 עולדי סתקים דמולת דנקים בכל הרוענות לא ילכו לת' מי' ואל דבר קדשו לא הכירו חלל רשעים שסוככנו אה' ה' סס יודעים
 נותנים כבוד לתורת' עמים חסד ומשפט בגילגולם והבד עם חסידים החוסים רחם נביאים. חטלה לוי נדבר לו לתרוב סוס נלא
 פליקס וכו' עמים נבטרים לוי אל נכרי לו לטעות הוללם וצדקתם הכינים על עמי' אהם סביו צימי חמתי *
 * * *

כשנת   חקיעה   לפי

צילום שער הספר 'סיפורי מעשיות' שהדפיס מוהרנ"ת בשנת תקע"ה
 בסופו הודפס פעם ראשונה הספר 'שיחות הר"ן'

שיחות הר"ן

א

"כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדנינו מכל אלקים" (תהלים קל"ה). דוד המלך עליו השלום אמר "כי אני ידעתי", "אני ידעתי" דיקא, כי גדלת הבורא יתברך אי אפשר לומר לחברו. ואפלו לעצמו אי אפשר לספר מיום ליום, לפי מה שמזריח לו ומתנוצץ לו באותו היום, אינו יכול לספר לעצמו ליום שני הזריחה וההתנוצצות של גדלת הבורא יתברך שהיה לו אתמול, ועל-כן אמר: "כי אני ידעתי", "אני ידעתי" דיקא, כי אי אפשר לספר כלל. ואמר שמה שכתוב אחריו: "כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ" וכו' הוא ענין אחר לגמרי ורחוק לגמרי משבח "כי אני ידעתי". כי פונתו באלו הדברים "כי אני ידעתי" אי אפשר לספר כלל, והוא גבה מאד מאד גבה מעל גבה מה שאי אפשר לפה לספר, רק "אני ידעתי" דיקא כנ"ל. וכמו שכתוב בזהר: "נודע בשערים בעלה - כל חד לפום מה דמשער בלבה" (חלק א' דף קנ:), כמבאר במקום אחר (לקוטי

מוהר"ן סימן ע"ב):

ב

טוב מאד להשליך עצמו על השם יתברך ולסמוך עליו. ודרך כי בשבא היום, אני מוסר כל התנועות שלי ושל בני והתלויים בי על השם יתברך, שיהיה הכל כרצונו יתברך, וזה טוב מאד. גם אזי אין צריך לדאג ולחשב כלל אם מתנהג כראוי אם לאו, מאחר שסומך עליו יתברך, ואם הוא יתברך רוצה בענין אחר הוא מרצה להתנהג בענין אחר, כרצונו יתברך.

ובן בשמגיע שבת או יום-טוב, אזי אני מוסר כל ההתנהגות וכל הענינים והתנועות של אותו השבת או היום-טוב להשם יתברך, שיהיה הכל כרצונו יתברך, ואזי איך שמתנהג באותו השבת ויום-טוב, טוב אינו חושב וחושש כלל שמא לא יצא ידי חובה, בהנהגת קדשת אותו היום, מאחר שכבר מסר הכל להשם יתברך וסמוך עליו יתברך לבר:

ג

הפליג מאד בגדלת הבורא יתברך שמו, ואי אפשר לבאר זאת בכתב. ואמר כי גדלת הבורא יתברך אין שעור. כי נעשים דברים נוראים בעולם, נפלאים ונוראים מאד ואין יודעים כלל, הינו שעדין אין יודעים שום ידיעה

שיחות הר"ן

ז

כָּלֵל כָּלֵל לֹא. וְגַם מִה שְׂמוּכָא כִּי "תְּכֵלֶת הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא גִדַּע", הֵינּוּ גַם-כֵּן אֶצֶל כָּל יְדִיעָה וַיְדִיעָה, הֵינּוּ שְׂאֵפְלוּ בְּשִׂמְוִיעֵינּוּ לְהַתְּכֵלֶת שֶׁל הַיְדִיעָה דִּהֵינּוּ "לֹא גִדַּע", אַף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין אֵין זֶה הַתְּכֵלֶת, כִּי זֶה הַתְּכֵלֶת הוּא רַק בְּאוֹתָהּ הַיְדִיעָה, אָבֵל בְּהַיְדִיעָה הַגְּבֵה מִמֶּנָּה עֲדִין לֹא הִתְחִיל בָּהּ כָּלֵל, וְכֵן לְמַעְלָה מֵעֵלָּה. נִמְצָא שְׂלֵעוֹלָם אֵין יוֹדְעִין כָּלֵל כָּלֵל לֹא, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן אֵין זֶה הַתְּכֵלֶת, כִּי עֲדִין לֹא הִתְחִיל כָּלֵל לִידַע בִּיְדִיעוֹת שְׂלֵמַעְלָה מִזֹּאת הַיְדִיעָה שֶׁהִגִּיעַ בָּהּ אֵל הַתְּכֵלֶת שְׂלֹא גִדַּע וְכוּ'.

גַּם הַפְּלִיג מְאֹד בְּגִדְל מַעְלַת הַתְּשׁוּבָה, וְאֶפְלוּ כְּשִׁנְפָּלִים מְאֹד חֵם וְשְׁלוֹם, וְכֹל אֶחָד נָפֵל לְמָקוֹם שְׂנֵפֵל רַחֲמָנָא לְצֵלָן, אַף-עַל-פִּי-כֵן אִסּוּר לִיָּאֵשׁ עֲצֻמוֹ, כִּי תְּשׁוּבָה גְּבֵה לְמַעְלָה מִן הַתּוֹרָה, עַל-כֵּן אֵין שׁוֹם יָאוּשׁ בְּעוֹלָם, כִּי אִם יִזְכֶּה יִהְיֶה נַעֲשִׂיין מַעֲוֹנוֹתָיו עֲנִין אַחַר לְגַמְרִי, וְכִמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שְׂנֵתְהַפְּכִין הַעֲוֹנוֹת לְזִכִּיּוֹת (יִמָּא פ"ו:). וַיֵּשׁ בְּעֲנִין זֶה סְתָרֵי נִסְתָּרוֹת, רַק הַכָּלֵל שְׂמֵכֵל הַנְּפִילוֹת וְהִירִידוֹת שְׂבַעוֹלָם רַחֲמָנָא לְצֵלָן יְכוּלִים לְחֹזֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּנִקְל, כִּי לְגִדְלָתוֹ אֵין חֶקֶר. וְהַעֲקָר שֶׁהַכֵּל תְּלוּי בּוֹ, שְׂלֹא יִהְיֶה מְיָאֵשׁ עֲצֻמוֹ מְלַצְעַק אֵל ה' וְלֹהֲתַחֲנֵן וְלֹהֲתַפְּלֵל אֵלָיו

יִתְבָּרַךְ תְּמִיד (עֲנִין ח"י מוֹהֲר"ן סִימָן ס"ז):

עבְשׁוּ בַעֲתִים הִלְלוּ קִשָּׁה מְאֹד מְאֹד שִׁיהִיָּה מְעוֹת לְאִישׁ
בָּשָׂר, כִּי צָרִיךְ שִׁיהִיָּה לוֹ יְרִידָה גְדוֹלָה מְאֹד חֵם
וְשָׁלוֹם עַד שִׁישִׁיג מְעוֹת. וְאַפְלוּ אַחַר הַיְרִידָה הַגְּדוֹלָה חֵם
וְשָׁלוֹם מִעֲבוֹדָתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַדִּין לְאוֹ כֹּל אֶחָד מִשִּׁיג מְעוֹת,
כִּי גַם הַרְשָׁעִים וְקִלֵּי עוֹלָם לְאוֹ כֹּל אֶחָד מִשִּׁיג מְעוֹת, אֲבָל
אִישׁ בָּשָׂר בְּאֵמֶת רְחוּק מְאֹד שִׁיהִיָּה לוֹ עֲשִׁירוֹת. כִּי דַע
שִׁמְיוֹם שְׁחָרַב בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, נִפְּלָה הָעֲשִׁירוֹת בְּעַמְקֵי הַקְּלָפוֹת
בְּבַחֲיִנַת: "וַתֵּרֶד פְּלָאִים" (איכה א'), "פְּלָאִים" אוֹתִיּוֹת
"אֲלָפִים", הֵינּוּ שְׁהֲאֲלָפִים שֶׁל עֲשִׁירוֹת יֵרֵד פְּלָאִים, דְּהֵינּוּ
יְרִידָה גְדוֹלָה וְנִפְּלָאָה. עַל-כֵּן בְּהִכָּרַח שִׁיהִיָּה לוֹ חֵם וְשָׁלוֹם
יְרִידָה גְדוֹלָה מְאֹד, קִדְּם שְׁבָא לְעֲשִׁירוֹת דְּהֵינּוּ אֲלָפִים
מְזֻמָּנִים, וְעַדִּין הוּא סֶפֶק בְּנִ"ל. אֲבָל אִישׁ בָּשָׂר בְּאֵמֶת קִשָּׁה
לוֹ מְאֹד שִׁיהִיָּה לוֹ עֲשִׁירוֹת, וְאַף-עַל-פִּי שֶׁנִּמְצָאִים גַּם
צַדִּיקִים וְאַנְשֵׁים בָּשָׂרִים שִׁישׁ לָהֶם מְעוֹת, אֲבָל הוּא כְּבֹד
וְקִשָּׁה מְאֹד מְאֹד. וְגַם הָעֲשִׁירוֹת שִׁישׁ לָהֶם לְצַדִּיקִים, הוּא
מְזִיק לָהֶם לְעֲבוֹדָתָם. גַּם בְּאֵמֶת אַף-עַל-פִּי שִׁישׁ לָהֶם אִיזָה
מְעַט עֲשִׁירוֹת, אֲבָל אַף-עַל-פִּי-כֵן אֵין לָהֶם עֲשִׁירוֹת גְּדוֹל
מְזֻמָּן כְּמוֹ שִׁישׁ לְהַקְלֵי עוֹלָם, שִׁישׁ לָהֶם אֲלָפִים וּרְכָבוֹת
אֲדָמִים מְזֻמָּנִים, כִּי עֲבָשׁוּ קִשָּׁה וְכָבֵד מְאֹד שִׁיהִיָּה לְהַבְּשָׂרִים
עֲשִׁירוֹת בְּנִ"ל. וְכְמוֹ שְׂאֵמְרִים בְּשֵׁם רַבִּי נַחֲמָן זְקֵנִי ז"ל

שיחות הר"ן

ט

שְׁאָמַר עַל מַה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: "אַרְךָ יָמִים בְּיַמִּינָה" (משלי ג') וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: "אַרְךָ יָמִים אִיכָּא, עֵשֶׁר וְכַבּוּד לִיכָּא?" (שבת סג:) וְאָמְרוּ כָּל-שֹׁפֵן עֵשֶׁר וְכַבּוּד, וְאָמַר רַבִּי נַחֲמָן זצ"ל שֶׁהוּא רַק "כָּל-שֹׁפֵן". הֵינּוּ שְׂבוּדָאֵי הוּא קַל-וַחֲמֵר וְכָל-שֹׁפֵן שָׂרְאוּי שְׂיֵהִיָּה לָהֶם עֵשֶׁר וְכַבּוּד אֲבָל לֹא בְּפְרוּשׁ, כִּי אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵין לָהֶם מְזַמְּנִים כַּמָּה אֲלָפִים אַדְמוּם, וְכַנ"ל:

ה

הָיָה מְנַגֵּה מְאֹד אֶת סִפְרֵי הַמַּחְקָרִים וְהַפִּילוֹסוֹפִים, וְאָמַר שְׂאֵין שֵׁם כָּלֵל שֶׁכָּל גְּמוּר כְּמוֹ שֵׁישׁ בְּאִיזָה מֵאֲמַר מִהֲרֵשׁ"א אוֹ מִהֲר"ם שִׁיף וְכִיּוֹצֵא מִסְפְּרֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, שֵׁישׁ בָּהֶם עִמְקוֹת וְשֶׁכָּל נִפְלָא וְנָעִים מְאֹד, אֲבָל בְּאֵלוֹ הַסְפְּרִים לֹא נִמְצָא זֶה הַשֶּׁכָּל כָּלֵל, כִּי הֵם מְדַבְּרִים רַק בְּדֶרֶךְ הַקְּיֻשִׁים מִיָּנִיָּה וְבִיָּה עַד שֶׁבָּאִים לְאִיזָה מוֹפֵת, אֲבָל הַשֶּׁכָּל שֵׁישׁ בְּתוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה לְהַבְדִּיל, אֵין שֵׁם כָּלֵל כָּלֵל. וְאָמַר: אֲשֶׁרִי מִי שְׂאֵינוּ יוֹדֵעַ כָּלֵל מִסְפְּרֵיהֶם, רַק הוֹלֵךְ בְּתַמִּימוֹת וַיֵּשׁ לוֹ יִרְאֵת הָעֵנֶשׁ. כִּי עֵקֶר הָעֲבוּדָה בְּתַחֲלָה הִיא רַק מִחֲמַת יִרְאֵת הָעֵנֶשׁ, וְכִלִּי יִרְאֵת הָעֵנֶשׁ אֵי אֶפְשֶׁר לְהַתְחִיל כָּלֵל בְּעֲבוּדַת ה'. וְאֶפְלוֹ צְדִיקִים צְרִיכִים גַּם כֵּן יִרְאָה, כִּי עֲבָדֵי מֵאֲהָבָה הֵם מוֹעֲטִים מְאֹד מְאֹד, וְעֵקֶר הוּא יִרְאֵת הָעֵנֶשׁ. כִּי

שיחות הר"ן

הִירָאָה עֲלָאָה "בְּגִין דְּהוּא רַב וְשְׁלִיט" וְכוּ' (הַקְדַּמַת הַזֶּהר י"א),
הִינּוּ יִרְאֵת הַרוּמָמוֹת, לָאוּ כָּל אָדָם זוֹכֶה לְזֹאת הִירָאָה,
אֲבָל עֵקֶר הָעֲבוּדָה הוּא רַק עַל-יְדֵי יִרְאֵת הָעֲנֵשׁ אֲצֵל רַב
בְּנֵי אָדָם. וּמִי שְׁלוֹמֵד חֵם וְשְׁלוֹם בְּסַפְרֵי הַמַּחְקָרִים
וְהַפִּילוֹסוֹפִים נִכְנָס בְּלִבּוֹ סְפָקוֹת וּכְפִירוֹת. כִּי כָּל אָדָם נוֹלָד
עִם רְשָׁעוֹת, כִּי טָבַע כָּל אָדָם נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי רְשָׁעוֹת, הִינּוּ
אַחֲרֵי תַּאֲוֹת רָעוֹת שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה רַחֲמָנָא לְצַלָּן, רַק מַחֲמַת
יִרְאֵת הָעֲנֵשׁ הוּא שֹׁבֵר תַּאֲוֹתוֹ וְנִכְנָס בְּדַרְכֵי ה', אֲבָל
כְּשֶׁלוֹמֵד בְּאוֹתֵן הַסְּפָרִים שֶׁל חֻקִּירוֹת חֵם וְשְׁלוֹם, אֲזִי מוֹצֵא
לְעַצְמוֹ סְפָקוֹת וּכְפִירוֹת שֶׁהֵם סִיּוּעַ לְרְשָׁעוֹת שֶׁלוֹ שֵׁישׁ בּוֹ
בְּטַבָּעוֹ. וְעַל-כֵּן אֵין אָנוּ מוֹצְאִים כָּלֵל שְׂיִהְיֶה אֵיזָה אָדָם
נַעֲשֶׂה אִישׁ כְּשֶׁר וִירָא ה' עַל-יְדֵי סַפְרֵי הַמַּחְקָרִים, אַף-עַל-
פִּי שֶׁנִּמְצָא כְּדַבְּרֵיהֶם אֵיזָה דְּבָרִים מִמִּדּוֹת טוֹבוֹת וְכוּצָא,
אַף-עַל-פִּי-כֵן הַכֵּל הַכֵּל, כִּי הַפְּסָדִים מְרַבֵּה מְשַׁכְּרִים, כִּי הֵם
מְבַלְבְּלִים דַּעַת הָאָדָם מְאֹד. וְעַיִן בְּמָקוֹם אַחֲרֵי מִזָּה (ח"י
מוֹהַר"ן סִימָנִים ת"ז - תכ"ה), מְגַדֵּל הָאֵסוּר לְלַמֵּד אֵלּוֹ הַסְּפָרִים
רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

וְאָמַר: אֲשֶׁרִינוּ, שְׁמֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם בְּחַר לָנוּ חֻקַּךְ
טוֹב מְאֹד, וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וּפְתַח בָּהּ
"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם" וְכוּ' (בְּרֵאשִׁית א'), בְּלִי
שׁוֹם חֻקִּירוֹת וּמוֹפְתִים שְׁלָהֶם, רַק צְוָה עָלֵינוּ לְהֵאֱמִין

שיחות הר"ן

יא

בְּהֵשֶׁם וּתְבַרְךְ בְּאַמוּנָה לְבָד וְעַל־כֵּן אָסוּר לָנוּ לִפְנֵים
בְּחִקְיוֹת כָּלֵל חֵם וְשָׁלוֹם.

וְאִף שְׁבוּזֵהר הַקְדוּשׁ הוּא מְגַנֶּה יִרְאֵת הָעֵנֶשׁ (שָׁם יא:), כְּבָר
מְבָאָר עַל זֶה תְרוּצִים בְּסִפְרֵי מוֹסֵר, כִּי בְּאַמֶּת עֵקֶר
עֲבוֹדַת ה' הִיא רַק עַל־יְדֵי יִרְאֵת הָעֵנֶשׁ כִּנ"ל.

וְאָמַר שְׂאֵלוֹ הַתְּחַבּוּלוֹת וְהַהֲמָצְאוֹת שֶׁהֲמָצְאוּ הַפִּילוֹסוֹפִים
בְּחֻכְמָתָם, כְּגוֹן כְּלֵי מַלְחָמָה גִּפְלָאִים וּשְׂאָר כְּלִים
הָעֵשׂוּיִים בְּתְחַבּוּלוֹת עַל־פִּי חֻכְמָה, וְכִיּוֹצֵא בְזֶה שְׂאָר עֲנִינֵי
חֲדוּשִׁים שְׁלָהֶם שֶׁהֲמָצְיָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִחֻכְמֵיהֶם, אָמַר:
שֶׁהַכֵּל מְלַמֵּעֵלָה, כִּי לֹא הִיָּה אֶפְשָׁר לָהֶם לָבוֹא עַל־זֶה, רַק
עַל־יְדֵי שֶׁהֲתַנּוּצִץ לָהֶם הַשֶּׁכֶל בְּזֹאת הַחֻכְמָה, שֶׁבֵּא לְאוֹתוֹ
הַחֻכֵּם הַתְּנַוּצָּצוֹת מְלַמֵּעֵלָה. כִּי כִּשְׁהֲגִיעַ הָעֵת וְהַזְּמַן
שִׁיתְגַּלֶּה אוֹתָהּ הַחֻכְמָה אוֹ הַתְּחַבּוּלָה בְּעוֹלָם, עַל־כֵּן שְׁלַחוּ
לָהֶם מְלַמֵּעֵלָה בְּשִׁכְלָם זֹאת הַתְּחַבּוּלָה כְּדֵי שִׁיתְגַּלֶּה בְּעוֹלָם.
כִּי בְּיָדָיו גַּם הַחֻכְמִים הַקְּדוּמוֹנִים שֶׁהָיוּ מְקַדְּמִים חֻקְרוּ גַם כֵּן
עַל זֹאת, וּמִפְּנֵי מָה לֹא בָּאוּ הֵם עַל זֹאת הַתְּחַבּוּלָה
וְהַהֲמָצְאָה, רַק בְּאַמֶּת הַכֵּל מְלַמֵּעֵלָה. וְכִשְׁבֵּא הָעֵת שִׁיתְגַּלֶּה
זֹאת הַדְּבָר, אָזִי מִתְנַוּצִץ לוֹ הַשֶּׁכֶל וְאָזִי בָּא אוֹתוֹ הַחֻכֵּם עַל
אוֹתוֹ הַתְּחַבּוּלָה, כִּי נִשְׁלַח לוֹ מְלַמֵּעֵלָה מִמְּקוֹם שֶׁהֲגִיעַ לוֹ
(כִּי בְּיָדָיו אֵינֶם מְקַבְּלִים דְּרָךְ הַקְּדוּשָׁה רַק דְּרָךְ הַסְּמֵרָא אַחֲרָא וְזֶה פְּשׁוּטָא).

וגם להבדיל אלו האמרים פשטים וחדושים בגמפ"ת (וגמרא פרוש רש"י ותוספות) אלו לא היה נשלח להם מלמעלה מן השמים אי אפשר להם כלל לבוא על החדוש כי לפעמים הוא עומד על דבר אחד ארבעה ימים, ואחר כך פתאם נתגלה לו החדוש, רק באמת הכל מלמעלה. (וכל אחד מקבל ממקום שמקבל ועין במקום אחר מזה (לקמן סימן רמ"ה).

כי בודאי יש בענין זה אלפים ורבות מדרגות מהיכן כל אחד ואחד מקבל הארה והתנוצצות בשכלו, ומאיה מקום מושיטין לו החדוש או החכמה, אבל הכלל שכל מיני חדושים שמחדשים החכמים, הן בקדשה כגון פשטים ודרושים וכיוצא, הן להבדיל בעניני חכמות שלהם, הכל מושיטין להם ושולחין להם בשכלם מלמעלה, לכל אחד ואחד ממקום הראוי לו כנ"ל):

ו

היצר הרע דומה כמו מי שהולך ורץ בין בני-אדם, וידו סגורה, ואין אדם יודע מה בתוכה, והוא מרמה בני אדם, ושואל לכל אחד: מה אני אוהו?, ולכל אחד נדמה, כאלו הוא אוהו מה שהוא מתאוה. ועל-פן הכל רצים אחריו, כי כל אחד סובר שיש בידו מה שהוא חפץ. ואחר-כך הוא פותח את ידו, ואין בה כלום. כמו כן ממש היצר

שיחות הר"ן

יג

הָרַע, שֶׁהוּא מְרַמֵּה כָּל הָעוֹלָם, וְהַכֵּל רַצִּים אַחֲרָיו, וּמְרַמֵּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, עַד שֶׁנִּדְמָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּאִלוּ יֵשׁ בְּיָדוֹ מַה שֶׁהוּא חֹפֵן, כָּל אֶחָד כְּפִי שְׁטוּתוֹ וְתַאֲוֹתוֹ, וְאַחֲר־כֵּךְ בְּסוֹף הוּא פּוֹתַח אֶת יָדוֹ וְאִין בָּהּ כְּלוּם, כִּי אִין מִי שְׂיִמְלֵא תַאֲוֹתוֹ אֲצִלוֹ.

גַּם נִדְמוּ כָּל הַתַּאֲוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, כְּמוֹ עַמּוּדֵי אוֹר הַנִּכְבָּסִין בְּבֵית מִן אוֹר הַחֲמָה בְּנִרְאָה בְּחוּשׁ, שֶׁהֵם נִדְמִין לְעַמּוּדִים מְחֻמַּת הַזְּרִיחָה שֶׁל הַחֲמָה, וּכְאִלוּ רוֹצִים לְתַפֵּס אוֹתָן הַעַמּוּדֵי אוֹר, שְׂתוֹפְסִים וְתוֹפְסִים וְאִין בְּתוֹךְ הַיָּד כְּלוּם, כֵּךְ הֵם כָּל הַתַּאֲוֹת שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה:

ז

טוֹב מְאֹד מִי שְׂיִכּוֹל לְשַׁפֵּךְ שִׂיחוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים כְּבֵן הַמֵּתַחַמָּא לְפָנֵי אָבִיו. כִּי הֲלֹא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּכֹר קְרָאנוּ "בְּנִים", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם" (דְּבָרִים י"ד), עַל-כֵּן טוֹב מְאֹד לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ וְצַעְרוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כְּבֵן שְׂקוּבֵל לְפָנֵי אָבִיו בְּתַנּוּעוֹת שֶׁל חֵן וְרַחֲמִים שְׂקוּרִין ("פֵּסְטִין"). וְאַף אִם נִדְמָה לְהָאָדָם שֶׁלְּפִי מַעֲשָׂיו אֵינּוּ כְּבֵן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֶה, הֲלֹא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קְרָאנוּ "בְּנִים" כַּנִּל (כִּי "בֵּן" כֵּךְ וּבֵן כֵּךְ קְרוּיִים לֶךְ בְּנִים" (קְדוּשִׁין לו:)), וְאִם עֲתָה הוּא מְגַרֵּשׁ אוֹתִי חֵם וְשָׁלוֹם מִבְּחִינַת בֵּן,

הטוב בעיניו יעשה, עלי לעשות את שלי לעשות עצמי
 כבן, כנ"ל. ומה טוב כשיכול לעורר לבו בתחנונים עד
 שיבכה ויוריד דמעות כבן לפני אביו.

ושמעתי מעשה מוקני רבי נחמן ז"ל, כשהיה על הספינה:
 פעם אחד לא היה להם לחם, ולא אכלו כמה
 ימים, עד שהגיעו לאיזה עיר, ולא היה שם יהודים רק
 ישמעאלים, ולקח ישמעאל אחד את רבי נחמן הנ"ל, ונתן
 לו לאכל. והוא כבר לא אכל כמה ימים, ונטל ידיו וברך
 ברכת המוציא, וקדם שהתחיל לאכל, בא לו על מחשבתו:
 "אל תלחם את לחם רע עיין" (משלי כ"ג), ומחשבות שלנו
 אינם דבר ריק כלל (כך אמר רבי נחמן זקנו הנ"ל בספורו מעשה זו),
 ולא ידעתי מה לעשות, כי כבר ברכת המוציא, אף
 אף-על-פי-כן היה בדעתי למנע מלאכל כלל מחמת
 המחשבה הזאת. אחר-כך בא על מחשבתו: "ואת העורבים
 צויתי לכלבלב" (מלכים א' י"ז), ואז אכל. (ואמר רבנו ז"ל, בעת
 ספורו זאת: וזה נראה והוטב בעיני מאד, מה שהעמידו על המחשבה,
 שמסתמא כשבא על מחשבתו כך בודאי הוא כך באמת) כמו כן לענין
 כל המחשבות הפאים על האדם לכלבלב, אחר-כך עוזרו
 השם יתברך ושולח לו מחשבה אחרת של התקרבות, כגון
 לענין הנ"ל, שלפעמים ידמה להאדם במחשבתו שאינו
 ראוי להיות כבן לפניו יתברך וכיוצא בזה, אף-על-פי-כן

שיחות הר"ן

טו

עליו לעשות את שלו פנ"ל, ואחר-כך יעזרו השם יתברך וישלח לו מחשבות של התקרבות, כי באמת כל ישראל בלם קרויים "בנים" אצלו יתברך, ועל-כן ראוי לנו לפרש שיחתנו וצערנו לפניו יתברך כבן הקובל לפני אביו:

ח

כשלומדין מלי דפורענותא, כגון כשלומדין הלכות אבלות וכיוצא, אין לעין שם הרבה, כי אין צריכין להעמיק המחשבה במקומות כאלו, כי המחשבה יש לה תקף גדול, כמבאר במקום אחר (לקוטי מוה"ר סימן קצ"ג), ועל-כן צריכין לעבר במהירות מקומות כאלו:

ט

בשם הבעל-שם-טוב ז"ל, שסכין אין נותנין במתנה, הינו שאחד לא יתן לחברו סכין במתנה:

י

הרשעים הם מלאים חרטות, והם אינם יודעים כלל מהו חרטה, כי זהו בעצמו שהם מתגברים בענין רשעתם, זהו בעצמו חרטה, כי מחמת שבא בדעתם חרטות, על-כן הם מתגברים ביותר ברשעתם כמו שני אנשים שנלחמים זה כנגד זה, שכשאחד רואה שחברו

מתגבר נגדו אזי הוא מתגבר ביותר כנגדו. כמו כן ממש, כשהרע רואה שמתחיל איזה טוב להתעורר אצלם אזי הוא מתגבר ביותר, והבן.

וזהו כלל גדול בעבודת ה', אפלו לשאר בני-אדם, לכל אחד לפי ערכו, שכל מה שרוצה יותר לכנס בעבודת ה', מתגבר עליו הפעל דבר ביותר, וכבר מבאר מזה במקום אחר (לקוטי מוהר"ן סימן ע"ב). וצריך להיות משפיל על דבר זה, ובתחבולות תעשה מלחמה להתגבר על הרע בהתגברות גדול בכל פעם. אשרי הזוכה לנצח המלחמה:

יא

אשרינו שהשם יתברך היטיב עמנו מאד, שזכינו לקדשת ישראל. ואמר, שיש לו שמחה גדולה על שזכה להיות בארץ ישראל. כי כמה מניעות וכמה בלבולים וכמה מחשבות וכמה עכובים וסכסוכים היה לו על עגן הנסיעה לארץ ישראל, ומניעות מחמת ממון, והוא קפץ על כלם, וגמר העבדא בשלמות, והיה בארץ ישראל. ואמר: זה אני מאמין, וגם אני יודע הרבה בענין זה, שכל התנועות וכל המחשבות וכל מיני העבודות שעושין בשביל איזה עבדא שפקדשה, אין שום תנועה ולא שום מחשבה נאבדת כלל,

שיחות הר"ן

יז

וּכְשׁוֹכִין לְשַׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת וְלִגְמֹר הָעֲבָדָא שֶׁבְקִדְשָׁה אֲזִי
נַעֲשִׂין מִכָּל הַתְּנוּעוֹת וְהַמְּחַשְׁבוֹת וְהַבְּלִבּוּלִים שֶׁהִיָּה לוֹ
בְּעִנְיַן זֶה קִדְּם שֶׁשַׁבֵּר וְעָבַר עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת בְּעֵת שֶׁהִיָּה
מִסְּפָק וּמִבְּלָבָל וְהִיָּה עוֹמֵד עַל הַמִּשְׁקָל אִם לַעֲשׂוֹת דְּבָר
זֶה, וְהַמְּנִיעוֹת הֵיוּ מוֹנְעִים אוֹתוֹ מִכָּל צַד, אַחֲר־כֵּן כְּשׁוֹזְכָה
לְעָבַר עַל כָּל זֶה וְלִשְׁבֵּר הַבַּל, אֲזִי נַעֲשִׂין מִכָּל הַמְּנִיעוֹת
וּמִכָּל הַמְּחַשְׁבוֹת וְהַתְּנוּעוֹת וְהַבְּלִבּוּלִים הַנִּזְכָּרִים, דְּבָרִים
עֲלִיוֹנִים לְמַעְלָה בְּקִדְשָׁה, וְהַכֹּל נִרְשָׁם לְמַעְלָה לְמוֹבָה כָּל
הַתְּנוּעָה וְהַתְּנוּעָה שֶׁהִיָּה לוֹ מִקִּדְּם כַּנִּזְכָּר. אֲשֶׁרִי כְּשׁוֹכִין לְקַפֵּץ
וְלִדְלֹג עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת, וּזוֹכִין לִגְמֹר וְלַעֲשׂוֹת אִיזָה
עֲבָדָא טוֹבָה:

יב

אֵלּוּ הָרוֹצִים לְהִיּוֹת אֲנָשִׁים כְּשָׂרִים, וְלִכְנֹס בְּעִבּוֹדַת ה' וְאֲזִי
יֵשׁ לָהֶם בְּלִבּוּלִים גְּדוּלִים, וּמְנִיעוֹת גְּדוּלוֹת, וְאִינָם
יְכוּלִים לְתַת עֲצָה לְנַפְשָׁם, אִיךָ לַעֲשׂוֹת, מִחֲמַת גְּדֹל
הַבְּלִבּוּלִים וְהַמְּנִיעוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם, וְכֹל מַה שֶׁרוֹצִים לַעֲשׂוֹת
בְּעִבּוֹדַת ה', קָשָׁה לָהֶם לַעֲשׂוֹת כְּרָאוּי. דַּע שְׁזֶה בְּעַצְמוֹ
שֶׁהֵם מְתִינְעִים וְלֹהוֹטִים לַעֲשׂוֹת אִיזָה עֲבוּדָה אוֹ לְקַדְּשׁ
עַצְמוֹ בְּאִיזָה קִדְשָׁה, אַף-עַל-פִּי שֶׁאִינָם יְכוּלִים לִגְמֹר כְּרָאוּי,

זה בעצמו שהם מתנגעים ולהוטים אחר זה, הוא בחינת קרבנות, בבחינת: "כי עליך הרגנו כל היום נחשכנו כצאן מטבחה" (תהלים מ"ד). ואיתא בתקונים, שזה בחינת תפלה, שהיא בחינת קרבנות (תקוני זהר נט.). הינו כשרוצים להתפלל ואין מניחין אותו, ומבלבלין אותו בכמה מיני בלבולים, והוא צריך לכמה יגיעות בשעת התפלה, ואזי אפלו אם אינו זוכה להתפלל פראוי, אף-על-פי-כן היגיעה בעצמה שמיגע עצמו בכל כחו ומוסר נפשו להתפלל פראוי זה בעצמו הוא בחינת קרבנות, בחינת "כי עליך הרגנו" וכו'. וכמו כן בכל העבודות והקדשות שאדם רוצה לקדש עצמו, אף-על-פי שאינו זוכה חס ושלום לקדש עצמו פראוי, אף-על-פי-כן, היגיעה בעצמה והיסורין והבלבולים שיש לו מזה מחמת שרוצה וחפץ לקדש עצמו רק שאין מניחין אותו, זה בעצמו הוא בחינת קרבנות בחינת "כי עליך הרגנו כל היום נחשכנו כצאן מטבחה". על כן, על האדם לעשות את שלו תמיד, ליגע עצמו בעבודת ה' בכל מה שיוכל, ואת "כל אשר תמצא ידך לעשות עשה" (קהלת ט'), אף-על-פי שקשה עליו מאד, ונדמה לו שאין מניחין אותו כלל, ומרחיקין אותו מאד מאד, ואינו זוכה לעשות פראוי שום דבר שבקדשה וכו', אף-על-פי-כן עליו לעשות מה שיוכל וה' הטוב בעיניו יעשה:

שיחות הר"ן

יט

יג

יש אנשים פשרים שאין להם פרנסה, ויש להם דחק
ובלבולים גדולים מזה, והוא טובה להעולם. ודע שיש
דבורים יקרים שיוצאים על ידי בלבולים דיקא. אך יש
חלוקים בין הבלבולים, וכמוכא במדרש שיש תרדמה של
נבואה, כמו שכתוב "ותרדמה נפלה על אברם" (בראשית
ט"ו), ויש תרדמה של נטות וכו' (בראשית רבה מ"ד אות י"ז).
תרדמה הוא בלבול הדעת:

יד

אמר: אני מקנא מאד איש פשר, שקורין ("ערליכר יהודי"), כי
נדמה שהולך בן אדם עם דקין וכרפשות ואברים
כשאר כל העולם, ואף-על-פי-כן, באמת הוא ענין אחר
לגמרי. כי איש פשר יקר מאד, אשרי לו. והעקר הוא הרצון
והכסופין, ואף-על-פי שאין לצאת בזה (כמבאר במאמר "יהי נא
פי שנים" ("לקוטי מוהר"ן" ס"ו)), כי צריכין להוציא מכת אלו
הפעל דוקא. כי אף-על-פי ש"אנם רחמנא פטריה" (בבא
קמא כח:), עם כל זה, זהו למי שרוצה לצאת החוב, אבל
צריך שלא לקרר דעתו בזה, במה שהוא פטור מחמת
האנם, רק לעשות עבודת ה' בפעל (כמבאר כל זה במאמר הנ"ל
עין שם). אף-על-פי-כן, גם זה טוב כשאוחרין בזה, שאין

רוצין לצאת עם האנש, רק שבוספו חזק ורצונו תקיף מאד לזכות לעשות עבודת ה' בפעל. וזהו הרצון בעצמו טוב מאד ואם אף-על-פי-כן הוא אנוס ואינו זוכה אל העבודה, הרצון הנ"ל בעצמו הוא טוב מאד:

טו

אמר: שהיא חכמה ומלאכה גדולה להיות כמו בהמה. וזה בחינת "כל אשר נתן ה' חכמה בהמה" (שמות ל"ו), הינו שהוא חכמה לעשות עצמו כבהמה (וכמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק: "אדם ובהמה תושיע ה'" (תהלים ל"ו) - "אלו בני אדם שערומים בדעת ומשימין עצמן כבהמה" (חלון ה:)) וכמו שאמר אסף: "ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמוך" (תהלים ע"ג), וע"ן במקום אחר מזה (לקוטי מוה"ר"ן קכ"ג):

טז

דע שיכולין לצעק בקול דממה דקה, בצעקה גדולה מאד ולא ישמע שום אדם כלל, כי אינו מוציא שום קול כלל, רק הצעקה היא בקול דממה דקה. וזה יוכל כל אדם, דהינו שיציר במחשבתו הצעקה ויכניס קול הצעקה במחשבה, ויציר בדעתו קול הצעקה ממש עם הנגון כדרך שצועקים, ויכנס בזה עד שיצעק ממש בבחינת קול דממה דקה, ושום אדם לא ישמע כלל כי באמת אינו ציור כלל,

שיחות הר"ן

כא

רק צעקה ממש. כי יש סמפונות בראה שמשם יוצא הקול, וגם יש סמפונות דקים היוצאים מן הראה אל המוח, ועל-בן יכולים להכניס הקול דרך הסמפונות הדקים ההולכים אל המוח עד שיצחק ממש במחו על-ידי מה שמצויר במחשבתו קול הצעקה ממש, שבזה הוא מכניס קול הצעקה אל המוח, ויוכל לעמוד בין פמה בני אדם ויצחק מאד, ושום אדם לא ישמע כנ"ל. ולפעמים יוכל להשמט מזה איזה קול דק שיהיה נשמע, כי מחמת שגנבם הקול דרך הסמפונות של המוח אל המוח, יוכל להשמט לפעמים, שיצא הקול דרך הסמפונות המוציאים קול, אבל הוא בדקות גדול ובלא דבור (הינו בשאין מוציאים שום דבור בשעת הצעקה הנ"ל) קל יותר לצעק כנ"ל, כי בשצריך להוציא הדבור, קשה יותר לתפס את הקול אל המחשבה ולכלי להניחו לצאת דרך הקנה המוציא קול, אבל בלא דבור קל יותר:

יז

הוכיח את אחד על התמדת הלמוד, ואמר לו: מדוע לא תלמד מה תפסיד בזה, הלא תקבל עולם הבא על הלמוד? ואין צריך לומר, כשהתורה מראה אהבה לאחד, אז אין רוצה כלל עולם הבא, רק שרוצה את התורה

בְּעֶצְמָהּ. וְהֵלֵא גַם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹמֵד, כְּמוֹ שְׁמֵכֵאֵר בְּרַבְרִי רְבוּתֵינוּ ז"ל, סֵדֶר הַיּוֹם שֵׁיִשׁ לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וְכוּ' (עֲבוּדָה זָרָה ג:). וּבִדְרוֹת הִלְלוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּיּוֹת, נֶפֶל לַמּוֹד הַתּוֹרָה מְאֹד. וְדַע שֶׁהַגְּדוּלִים שֶׁהָיוּ בְּדוֹרוֹת שְׁלֹפְנֵינוּ דִּהְיֵינוּ הַרְבֵּנִים הַגְּדוּלִים שֶׁהָיוּ אֲזִי לֹא הָיוּ יוֹדְעִים שׁוֹם כְּוֹנוֹת, וְאַף-עַל-פִּי-כֵן הָיוּ יוֹכְלִים לַעֲשׂוֹת מוֹפְתִים רַק עַל-יְדֵי לַמּוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה כְּשֶׁהָיוּ אוֹמְרִים אֵיזָה דְבוּר נִתְקַיֵּם כִּד:

יח

פַּעַם אֶחָד סִפְרָנוּ עִמּוֹ מַעֲנִין הַדְּפָסֵת סְפָרִים, שֶׁבְּדוֹרוֹת הִלְלוּ נִתְרַבּוּ מְאֹד בְּעֵלֵי מְדַפְסִים, וְהֵם מְדַפְסִים בְּכָל פַּעַם סְפָרִים הַרְבֵּה מְאֹד מְרֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים, וְקָפְצוּ עֲלֵיהֶם זְבִינָא מְאֹד, כִּי הַכֹּל קוֹנִים סְפָרִים עֲכָשׁוּ וְכוּ'. וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל, כִּי אָמְרוּ רְבוּתֵינוּ ז"ל: "עֵתִידָה תּוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל" (שַׁבָּת קלח:), עַל-כֵּן מְדַפְסִים סְפָרִים הַרְבֵּה וְכָל אֶחָד קוֹנֶה סְפָרִים כְּדֵי שִׁיְהִיוּ סְפָרִים בְּיַד כָּל אֶחָד, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִשְׁכַּח הַתּוֹרָה עַל יְדֵי רַבּוּי הַסְּפָרִים הַנִּמְצָאִים בְּיַד כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְאִפְלוּ בְּיַד חֵטֵי וְכִיּוֹצֵא נִמְצָאִים עֲכָשׁוּ סְפָרִים, וְכָל אֶחָד חוֹטֵף וְקוֹנֶה סְפָרִים כְּדֵי שִׁיְהִיָּה סְפָרִים בְּיַד כָּל אֶחָד, כְּדֵי שֶׁלֹּא תוֹכַל הַתּוֹרָה לְהִשְׁתַּכַּח עַל-יְדֵי-זֶה,

שיחות הר"ן

כג

אבל זה אין יודעים שפשאין לומדים התורה אין מועילים הספרים כלל. כי בעוונותינו הרבים נפל למוד התורה מאד, והלמוד הוא מעט מאד עכשו בעוונותינו הרבים (הינו כי מה יועילו הספרים הרבים שלא תשתפח התורה מאחר שאין לומדים אותה בעוונותינו הרבים):

יט

ואמר: נכספתי מאד להמשיך את העולם אל עשיה, שיהיה חיוב אצל כל אחד ואחד ללמוד כף וכף בכל יום ולא יעבר, וכיוצא. ואמר, שאפלו אותן האנשים הרחוקים מן הקדשה מאד שגלכדו במצודה רעה עד שרגילין בעברות חס ושלום רחמנא לצלן רחמנא לשזבן, אף-על-פי-כן, הכח של התורה גדול כל-כף עד שיכולה להוציא אותם מן העברות שרגילין בהם חס ושלום. ואם יעשו להם חק קבוע וחיוב חזק ללמד בכל יום ויום כף וכף, יהיה איד שיהיה, בודאי יזכו לצאת ממצודתם הרעה על ידי התורה, כי פח התורה גדול מאד.

וכל עקר מגמתו וחפצו היה תמיד רק לעבודות ועשיות של קדשה בלי שום חכמות כלל, רק שנעסק תמיד בעשיות של קדשה בפשיטות, דהינו להרבות בלמוד התורה ולעשות מצוות הרבה בכל יום, ולהרבות בתפלה

וּתְחַנּוּגִים תָּמִיד, וְהַכֵּל בְּפִשְׁיטוֹת בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת. וְהִזְהִיר
מְאֹד לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְהִרְבֵּה מְאֹד לְדַבֵּר עִמּוֹ מִזֶּה,
מֵעַנֵּן שִׂמְחָה, כַּמְבָאָר בְּסִפְרֵים הַקְדוּשִׁים, אֲךָ יוֹתֵר מִזֶּה
הִרְבֵּה לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּעַל פֶּה, וְהִזְהִיר מְאֹד בְּכַמָּה אֲזוּהָרוֹת
כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים לְהִיּוֹת אֲךָ שִׂמַח תָּמִיד:

ב

בְּשִׂמְחָתָם כָּל הַיּוֹם בְּשִׂמְחָה, אֲזִי בְּנִקְל לֹא לִיחַד לֹא שָׁעָה
בַּיּוֹם לְשִׁבֵר אֶת לְבוֹ וּלְהַשִּׁיחַ אֶת אֲשֶׁר עִם
לְכַבּוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּמְבָאָר אֲצִלְנוּ כַּמָּה פְּעָמִים, אֲבָל
כְּשֵׁישׁ לֹא עֲצָבוֹת חֵם וְשְׁלוֹם, קָשָׁה לֹא לְהִתְבּוֹדֵד וּלְפָרֵשׁ
שִׂיחָתוֹ. וְעֵינַי בְּמָקוֹם אַחֵר כַּמָּה הָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק לְהִיּוֹת
שִׂמַח תָּמִיד וּבִיּוֹתֵר בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, וְשִׁצְרִיכִין לְהַכְרִיחַ
עֲצָמוֹ בְּכָל כּוּחוֹתָיו לְזוֹבוֹת לְשִׂמְחָה (לְקַמֵּן ע"ד). וְאָמַר כִּי
לְזוֹבוֹת לְשִׂמְחָה, זֶה קָשָׁה וְכַבֵּד לְהָאָדָם לְזוֹבוֹת לָזֶה יוֹתֵר
מִשָּׂאָר כָּל הָעֲבוֹדוֹת. עֲנֵה וְאָמַר: כְּפִי הִנְרָאָה, שְׂאֵי אֶפְשָׁר
לְבֹא לְשִׂמְחָה כִּי-אִם עַל-יְדֵי עֲנִינֵי שְׂטוֹת, לַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ
כְּשׁוֹטָה וּלַעֲשׂוֹת עֲנִינֵי צָחוֹק וְשְׂטוֹת וְכוּ' כַּמְבָאָר בְּמָקוֹם
אַחֵר (לְקוּטֵי תַנְיָנָא כ"ד, מ"ח), וְרַק עַל-יְדֵי-זֶה בָּאִין לְשִׂמְחָה.
כְּשִׂמְחָתָם זוֹכֵה לְשִׂמְחָה אֲזִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֲצָמוֹ שׁוֹמֵר
אוֹתוֹ וּמְצִיל אוֹתוֹ מִפְּגַם הַבְּרִית:

שיחות הר"ן

כה

כא

בראש השנה צריכין להיות חכם, שיחשב רק מחשבות טובות שייטיב השם יתברך עמנו וכו', וצריכין להיות שמח בראש השנה. גם צריכין לבנות בראש השנה. בראש השנה ביום הראשון צריכין למעט בדבור מאד מאד. ואמר, שאדם גדול צריך לדקדק בזה ביותר ועל-כן הוא אינו אומר ביום הראשון אפלו הפיט רק מה שייסד רבי אליעזר הקליר, אבל שאר הפיט אינו אומר, מחמת שאדם גדול צריך לדקדק אז ביותר לבלי לדבר שום דבור שאינו מכרח:

כב

טוב מאד מי שזוכה להיות מקרב לצדיק אמת. כי לעתיד לבוא פתיב: "לאחז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה" (איוב ל"ח), שיאחז בכנפות הארץ וינער את הרשעים, אבל מי שהוא מקרב לצדיק אמת אזי יחזיק ויאחז עצמו בהצדיק ויהיה נשאר קים, ולא יהיה ננער עם הרשעים מאחר שיחזיק ויאחז עצמו בהצדיק:

כג

ענה ואמר: הרחמנות של העולם הזה הכל רואין, ובשביל זה הכל רודפין אחר העולם הזה. כי רואין בשהאדם

רַעב וצָמָא וּכְיוּצָא, קָשָׁה לוֹ מְאֹד, וַיֵּשׁ רַחֲמָנוֹת גְּדוֹל עָלָיו, וְכֵן מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִרְם וַיַּחֲף יֵשׁ רַחֲמָנוֹת גְּדוֹל עָלָיו, אֲבָל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֵינַיִם וְרוּאָה גְּדֹל הַרַחֲמָנוֹת שֶׁיֵּשׁ עַל הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁבְּעוֹלָם הַבָּא, כִּי שֵׁם בְּעוֹלָם הַבָּא נִמְצָאִים בְּנֵי אָדָם שֶׁהוֹלְכִים עֲרָמִים מִמֶּשׁ וְאֵי אֶפְשָׁר לְרַחֵם עֲלֵיהֶם כָּלֵל. כִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּשֶׁהָאָדָם עִרְם בְּלֹא מַלְבוּשׁ, אֲזִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּץ נְדָבוֹת עֲבוּרוֹ, וְלַעֲשׂוֹת לוֹ קֶאֱפֵטִין, אֲבָל בְּעוֹלָם הַבָּא מִי שֶׁהוֹלֵךְ עִרְם אֵי אֶפְשָׁר לְרַחֵם עָלָיו כָּלֵל, כִּי שֵׁם אֵין מוֹעִיל שׁוֹם רַחֲמָנוֹת. כִּי אֵיזוֹה מַלְבוּשׁ הוּא צְרִידָה, הֲלֹא הוּא רַק מַלְבוּשׁ שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת וְלִזוֹה אֵין מוֹעִיל שֵׁם רַחֲמָנוֹת, אֲבָל מִי שֶׁזּוֹכֵה לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק אֲמִתִּי הוּא יָכוֹל לְרוּץ לְהִצְדִּיק וְלִקַּח אֶצְלוֹ אֵיזוֹה מַלְבוּשׁ לְהִתְלַבֵּשׁ עִצְמוֹ.

שׁוֹב שֶׁמֵּעֵתִי שִׁיחַתוֹ הַקְּדוּשָׁה מֵעִין זֶה, שֶׁאָמַר בְּעוֹלָם הַבָּא מִנְּחִין כַּמָּה בְּנֵי אָדָם בַּחוּץ וְהֵם צוֹעְקִים בְּקוֹל מַר, תִּנּוּ לָנוּ מַה לֵּאכֹל, וּבְאֵין אֶצְלָם וְאוֹמְרִים לָהֶם: הֲרֵי לָכֶם אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, אֲכָלוּ וּשְׂתוּ, וְהֵם מְשִׁיבִים: לֹא, לֹא, אֵין אָנוּ צְרִיכִים אֲכִילָה זֹאת, רַק אָנוּ צְרִיכִים אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה שֶׁל תּוֹרָה וְעִבּוּדָה. וְכֵן מִנְּחִים כַּמָּה בְּנֵי אָדָם עֲרָמִים בַּחוּץ, וְהֵם צוֹעְקִים גַּם כֵּן מְאֹד: תִּנּוּ לָנוּ כַּמָּה לְהִתְכַּפֹּת, וּבְאֵין אֶצְלָם וְאוֹמְרִים: הֲרֵי לָכֶם מַלְבוּשִׁים, וְהֵם מְשִׁיבִים: לֹא,

שיחות הר"ן

כו

אין אלו מלבושים נצרכים לנו כלל, רק אנו צריכים מצוות ומעשים טובים להתלבש בהם.

ענה ואמר: אשרי מי שזוכה לאכל כמה פרקים משניות ולשתות אחר-כך איזה קפיטליך תהלים, ולהתלבש באיזה מצוות:

כד

מעלת הזוכה לתן מעות לצדיקי אמת, היא גדולה ויקרה מאד מאד. למשל, בן שנתרחק מאביו והבן יש לו געגועים גדולים מאד לאביו, וכן האב יש לו געגועים גדולים לבנו. לימים נתישב בדעתו האב לילך ולסע לבנו, וכן הבן נתישב גם-כן לילך ולסע לאביו, והלכו ונסעו זה לזה, וכל מה שנתקרבו יותר נתגדל ביותר הגעגועים שלהם והיו הולכים ונוסעים זה לזה, דהינו האב להבן והבן להאב, עד שנתקרבו ולא היה ביניהם פיאם שתי פרסאות לבד. והבין האב בגדל הגעגועים שלו, שאם יניח עצמו להיות נמשך אחר הגעגועים לא יהיה לו כח לסבל עוד הגעגועים של אלו השתי פרסאות, וכן הבן הבין גם-כן, שאין לו עוד כח לסבל הגעגועים של אלו השתי פרסאות האחרונות, ואם ימשיך עצמו אחריהם תצא נפשו חס ושלום. וישבו עצמן להשליך לגמרי כל הגעגועים,

וְלַהֲעֵבִירִים מִדַּעְתָּם. בְּתוֹךְ כֶּךָ, בָּא אֶחָד עִם עֲגָלָה וְחֹמֶף
 אֶת הַבֵּן וְהִבְיֵאוּ לְאָבִיו בְּמַהֲרֹת גָּדוֹל. כִּמָּה תַעֲנוּג נִפְלָא
 וְעֲצוּם גָּרַם זֶה הָאִישׁ שֶׁהִבְיֵא אֶת הַבֵּן לְהָאֵב שֶׁהָיָה לָהֶם
 גַּעְגּוּעִים כְּאֵלֶּה.

וְכֵן הַצַּדִּיק שֶׁהוּא בֶן לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ, וּמַחֲמַת מִסֵּךְ הַמְּבַדִּיל
 נִתְרַחַק מֵאָבִיו יִתְבָּרַךְ. וַיֵּשׁ גַּעְגּוּעִים כְּכִיכּוֹל לַהֵשֶׁם
 יִתְבָּרַךְ וְכֵן לַהַצַּדִּיק לַחֲזוֹר וְלַהֲתַקְרַב לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ. וּבְתוֹךְ
 שֵׁהֶם מִתְקַרְבִּים זֶה לָזֶה, עַד שֶׁהִגִּיעוּ סְמוּכִים זֶה לָזֶה, וְאִין
 בֵּינֵיהֶם רַק הַרְחַק מְעַט כַּ"ל, וְהִבְיֵאוּ שְׁלֵגְדֵל הַגַּעְגּוּעִים אִי
 אֶפְשָׁר לְסַבֵּל עוֹד וְהִסְפִּימוּ לְהַשְׁלִיךְ הַגַּעְגּוּעִים מִדַּעְתָּם. כִּי
 הוּא יִתְבָּרַךְ אָמַר: הָאֵם אִין לֹא רַק עֶסֶק זֶה, הֲלֹא יֵשׁ לֹא
 כִּמָּה וְכִמָּה עוֹלָמוֹת וְכוּ', וְכֵן הַצַּדִּיק אָמַר בְּדַעְתּוֹ: וְכִי אִין
 לֹא רַק זֹאת (דְּהִינּוּ גַעְגּוּעִים הַ"ל), הֲלֹא יֵשׁ כִּמָּה עֲבָדוֹת אַחֲרוֹת
 שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת כְּגוֹן צִיצִית וְתַפְלִין וְשָׂאֵר מִצְוֹת, וְהִסְפִּימוּ
 לַהֲעֵבִיר הַגַּעְגּוּעִים מִדַּעְתָּם. בְּתוֹךְ כֶּךָ, בָּא אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי
 אֶחָד עִם עֲגָלָה וְהִבְיֵא לַהַצַּדִּיק פְּרָנְסָה וְעַל-יְדֵי-זֶה קָרְבוֹ
 וְהִבְיֵאוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי "צַדִּיק אוֹכֵל לְשׁוֹבַע נִפְשׁוֹ" (מִשְׁלֵי
 י"ג), וְזֶה בְּחִינַת "וְהַשְׁבִּיעַ בְּצַחְצְחוֹת נִפְשָׁךְ" (ישעיה נ"ח).
 נִמְצָא שֶׁהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל הָאֲמֵתִי זֹכֵה עַל-יְדֵי פְּרָנְסָתוֹ
 וְאֶכִּילְתּוּ לְבַחֲיַנַּת אוֹרוֹת הַצַּחְצְחוֹת, וְעַל-יְדֵי אֵלוֹ הַצַּחְצְחוֹת
 נִתְבַטַּל מִסֵּךְ הַמְּבַדִּיל, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְקַרַב הַצַּדִּיק לַהֵשֶׁם

שיחות הר"ן

כב

יתברך. נמצא כמה וכמה תענוג גרם זה האיש שהביא
פרנסה להצדיק האמתי שעל-ידי-זה הוא מביא ומקרב את
הצדיק להשם יתברך כנ"ל:

כה

בענין המחשבות שבמח. הוא פלא גדול וגדלת הבורא
יתברך שמו, איך המחשבות מנחים במח חבילות
חבילות הרבה מאד אלו על אלו, וכשאדם צריך לאיזה
דבר ונזכר בו, אזי מושך ומוציא אותו הדבר שהיה מנח
במחשבה ונזכר בו. והדבר פלא, היכן היה מנח אותו הענין
עד עכשו. ויש קשרים וסימנים בהמחשבות המנחים בהמח
חבילות חבילות הרבה, וכשנזכר באיזה דבר מחמת שגזדמן
ענין המעורר אותו המחשבה על-ידי הקשר והסימן שבה,
אזי מוציא אותה המחשבה מתוך חבילי חבילות המחשבות
המנחים ומסדרים במח. ואזי כשמושך ומוציא אותה
המחשבה אזי מתהפכים ומתגלגלים כל המחשבות מסדרם
שהיו מנחים (בעין שראוין בדברים גשמיים, שכשמושכין ומוציאין דבר
מתוך איזה קפה וחבילה, אזי מתהפך ומתגלגל כל הקפה והחבילה):

כו

אצל העולם השכחה היא חסרון גדול בעיניהם, אבל
בעיני יש בהשכחה מעלה גדולה. כי אם לא היתה

שכחה, לא היה אפשר לעשות שום דבר בעבודת ה', אם היה זוכר כל מה שעבר, ולא היה אפשר לו להרים את עצמו לעבודתו יתברך בשום אופן. גם היו מבלבלים את האדם מאד כל הדברים שעוברים עליו, אבל עכשו על ידי השכחה נשפח מה שעבר.

ואצלו הדרך שכל מה שעבר והלך נפסק והולך לחלוטין, ואינו חוזרו בדעתו עוד כלל, ואינו מבלבל כלל עצמו עוד במה שכבר עבר והלך וכו'. וענין זה הוא דרך עצה טובה גדולה מאד בעבודת ה'. כי על-פי רב יש להאדם בלבולים רבים וערבוב הדעת מאד ממה שחלף ועבר, בפרט בשעת התפלה, שאז באים עליו כל הבלבולים ומערבבים ומעקמים את דעתו ממה שכבר עבר. לפעמים יש לו בלבולים מענין המשא ומתן שלו ועסקי ביתו וכיוצא, באשר כי לא טוב עשה בענין זה וכיוצא, וכך היה צריך לעשות וכיוצא בזה הרבה. ויש שמבלבלים אותו בעת עבודתו בתורה או בתפלה וכיוצא, בהפגמים שפגם מקדם, באשר שבענין זה לא עשה כהגון נגדו יתברך, וכיוצא בזה הרבה מאד, באשר ידוע לכל אדם בעצמו. על-כן השכחה היא עצה טובה גדולה מאד לזה, שתכף ומיד שחולף ועובר הדבר, יעביר ויסלק אותו מדעתו לגמרי, ויסח דעתו מזה לגמרי, ולא יתחיל לחשב עוד

שיחות הר"ן

לא

במחשבתו בענין זה כלל. והבן הדבר היטב, כי הוא דבר גדול מאד.

ואיתא בספרים שבשביל זה נתן השכחה כדי שתהא התורה חביבה על לומדיה תמיד כשעה הראשונה (קהלת רבה א' אות ל"ד), כי על-ידי השכחה כשחוזר ובא ולומד אפלו מה שבקבר למד, הוא אצלו כחדשות וחביב עליו. ואיתא מושל על הלומד ושוכח: ששכרו אנשים למלאת חביות, והחביות היו נקובים וכל מה שהיו שופכין לתוך החביות נשפך לחוץ. והטפשים אמרו: הואיל וחוזר ונשפך לחוץ, למה לנו ליגע ולמלאת, מאחר שאחר-כך נשפך? אבל החכם אמר מה לי בזה? הלא פורעין לי על היום, ושכרי לא יקפח מכל יום ויום, כי אני משכר לזמנים ומה לי אם נשפך? (ויקרא רבה י"ט אות ב'). כך אף-על-פי ששוכח למודו, שכרו לא יקפח מכל יום ויום.

ודע שלעתיד מזכירין את האדם כל מה שלמד, אף אם שכח. גם בני אדם השומעים התורה של הצדיק האמת ואינם מבינים אותה, לעתיד בעולם הבא יבינו. כי עקר התורה היא להנשמות, שבעולם הבא יהיו הנשמות בקיאים ומשיגים היטב את התורה שלמד ושמע האדם בעולם הזה. אשרי המבילה ימיו בתורה ועבודה הרבה:

כז

אף על פי שהאדם צריך להיות זריז גדול מאד מאד בעבודת ה' להזדרז מאד בכל עת ובכל שעה לעשות הרבה בעבודת ה', כי עקר הוא העשייה, ללמד הרבה ולעשות מצוות הרבה ולהתפלל ולהתחנן הרבה לשפך לבו לפניו ותברך, וכיוצא בזה שאר עניני עבודת ה'. אף-על-פי-כן, אל תהיה נבהל כשאתה רואה בספרים קדושים, עניני עבודות הרבה, אל תבהל מפני זה לאמר מתי אוכל לקיים אחת מהנה מכל הענינים הללו, מכל-שפן בלם. כי צריך לכל יהיה מבהל לחטף הכל בבת אחת, רק לילך בנחת בהדרגה מעט מעט. ולא שיהא מבהל ומבלבל שרוצה לקיים ולחטף הכל בבת אחת, ומחמת זה נתבלבל לגמרי. כמו שיש בשרפה חס ושלום שמחמת הבהלה חוטפין מה שאין צריכין רק צריך לנהג בהדרגה בנחת מעט מעט. ואם לפעמים אין האדם יכול לעשות כלל בעבודת ה', מה לעשות "אנם רחמנא פטרה" (בבא קמא כח:). וירגיל עצמו לכסף ולהתענגע ולהשתוקק תמיד אליו ותברך, כי ההשתוקקות והכסופין בעצמם הם דברים גדולים מאד, ורחמנא לבא בעי. ויש בענין זה כמה שיחות וספורים יפים ששמענו, שהם עצות גדולות טובות מאד,

שיחות הר"ן

לג

להרגיל עצמו בעבודתו יתברך, אף אי אפשר לכאר דברים
אלו בכתב היטב, והמשכיל החפץ באמת יבין קצת:

כח

ראוי לאדם שיעבר ויילך בזה העולם בכל הספרים
הקדושים וללמד כלם כדי שיהיה בכל מקום. כמו
שנמצא השרים הגדולים שהולכים ועוברים במדינות,
ומוציאים הוצאות רבות על זה, כדי שיוכל אחר בן
להתפאר ולומר שהיה במדינות, כמו שדרך השרים
להתפאר ולומר: הייתי בווארשא וכיוצא בזה. כמו כן ראוי
שיהיה האדם בעולם הזה בכל מקומות הקדושים של
התורה, כדי שיוכל להתפאר בעולם הבא שהיה בכל
מקום דהינו בכל הספרים הקדושים כנ"ל, ולעתיד בעולם
הבא מזכירין אותו כל מה שלמד בעולם הזה:

כט

ועל למוד הפוסקים הזהיר מאד מאד ביותר מכל הלמודים.
וראוי ללמד כל הארבעה שלחן-ערוך כלם מראשם
עד סופם כסדר. אם יכול ללמד כל הארבעה שלחן-ערוך
עם כל הפרושים הגדולים מה טוב ואם לאו על-כל-פנים
ילמד כל הארבעה שלחן-ערוך הקטנים. והוא תקון גדול
מאד מאד, כי על-ידי החטאים נתערב טוב ורע, ועל-ידי

שיחות הר"ן

למוד פוסק שמכרר הכשר והפסול המתר והאסור המהור
 והטמא על-ידי-זה נתברר ונפרש הטוב מן הרע, וכמבאר
 במאמר "ראיתי מגורת זהב" (לקוטי מוהר"ן סימן ח') ובשאר
 מאמרים, מעלת למוד הפוסקים. ואמר, שכל איש ישראל
 מחיב ללמד בכל יום ויום פוסקים ולא יעבר. ואף אם הוא
 אנוס ואין לו פנאי, ילמד על-כל-פנים איזה סעיף שלחן-
 ערוך באיזה מקום שהוא אפלו שלא במקומו שהוא עומד
 עתה בשלחן-ערוך, כי צריך ללמוד איזה דין ב"שלחן-ערוך"
 בכל יום ויום כל ימי חייו. ובשאינו אנוס ילמד בסדר כל
 הארבעה שלחן-ערוך מדי יום ביומו, ובשיגמר ויסים
 הארבעה שלחן-ערוך יחזר ויתחיל ללמדם בסדר, וכן ינהג
 כל ימי חייו:

ל

על המבליים זמן בשביל נקיות, ומאריכין בבית הכסא
 הקפיד מאד מאד, והתלוצץ מאותן האנשים מאד,
 והאריך הרבה בענין זה. והפלל: "כי לא נתנה תורה
 למלאכי השרת" (ברכות כה:), ואין צריך להחמיר יותר מן
 הדין. ועל-פי הדין האסור הוא רק כשנצרך לנקבו ממש,
 כמו שכתוב בגמרא: "הנצרך לנקבו אל יתפלל" (שם כג.),
 "הנצרך" דיקא. ואפלו כשהוא נצרך לנקבו ממש יש גם-

שיחות הר"ן

לה

בן דינים בזה, בדיעבד ובשעת הדחק כמובא ב"שלחן-
ערוך" (ארח חיים) סימן צ"ב ע"ן שם במגן אברהם (סק"א)
שהרי"ף (פרכות י"ד) מתיר לכתחלה ביכול לעמוד עצמו עד
פרסה וכו'. נמצא שעל-כל-פנים כשאינו נצרך לנקבו
ממש, אין צריך להחמיר ולבטל עצמו מתורה ותפלה בהנם
מחמת חששות וחמרות יתרות ושגוען בעלמא רק טוב
להתפלל בבקר תקף אחר עמידתו ממפתו אם אפשר בקל
לפנות - אפשר, ואם לאו - לאו, ויתפלל כד. ואפלו אם
חושש במעיו לא ישגיח ולא יסתכל על זה כלל.

גם אין צריכין להאריך בבית הכסא כי הוא מזיק מאד
לבריאות הגוף, וכמה חלאים באים מזה. בפרט בבית-
הכסא שלנו שצריכים להיות תולה בהם, והתולה בבית-
הכסא מזיק מאד מאד, בפרט החלי הידוע (שקורין "מורדין")
[טחורים] בא מזה מאד רחמנא לצלן. על-כן צריכין לזהר
מאד מלהאריך בבית-הכסא ואין לחפש אחר חמרות ומרה
שחורות בזה, כי לא נאמר כלל בדורות הללו. והוא עצמו
היה גם-כן בזאת הטעות מקדם, והיה עושה דברים זרים
מאד בשביל נקיות, וכמעט שפא לידי ספנה על-ידי-זה,
וגם לא נמלט מחלאים רחמנא לצלן על-ידי-זה, ועתה הוא
יודע ואומר שהכל שגוען, וחלילה לבלות זמן היקר על זה.
ובאמת אי אפשר בשום אפן שיהיה הגוף נקי לגמרי ולא

וישאר בתוכו כלום, כי הלא אפלו מי שמתענה משבת לשבת הוא צריך לנקבו גם בסוף השבוע, אף-על-פי שלא אכל מקדם כמה ימים, כי בהכרח יישאר קצת בהגוף.

ואמר, שדבר גדול הוא אצלו שדבר מענין זה כי יוצא מזה דבר גדול מאד, דהינו שלא לבלות זמן בשביל זה ושלא להאריך שם, ואפלו אם לפעמים הוא מכרח להאריך טוב לצאת ולחזור מלישב הרבה שם:

לא

ראוי להזהרו להתפלל תמיד בבקר השכם בכל מה שיוכל, כי לפי גדל מעלת התפלה שיקרה מעלתה מאד מאד, מי יודע אם יזכה אחר-כך להתפלל, על-כן כל מה שיוכל להקדים עצמו, ראוי לו לזרו מאד ולהקדים:

לב

צריך לחזק את עצמו באמונה, ולבלי לכנס בחקירות כלל ולבלי לעיין כלל בספרים של מחקרים, רק להאמין בהשם יתברך באמונה לבד בלי שום חקירות כלל. ואף-על-פי שגדמה לנו שההמון עם הם רחוקים מחקירות ואינם מחקרים כלל, אף-על-פי-כן באמת בלם הם מערבים בחקירות. כי כל אחד ואחד יש לו חקירות, ואפלו קטנים

שיחות הר"ן

לו

באים על מחשבתם חקירות ובלבולים, אבל באמת צריך כל אחד ואחד לזהר מאד להרחיק החקירות מלבו, ולהשליכם מלבו לגמרי לבלי להיות חס ושלום שום חקרן כלל, רק להאמין בה' ובצדיקים אמתיים באמונה לבד בלי שום חקירות כלל. כי כבר זכינו לקבל תורתנו הקדושה על-ידי משה רבנו עליו השלום, וכבר היה לנו צדיקים רבים גדולים ונוראים בכל דור ודור וראוי לנו לסמוך עליהם בלי שום חקירות ולילך בעקבותם, להאמין בהשם יתברך בפשיטות, ולקיים תורתו ומצותיו, באשר מסרו לנו אבותינו הקדושים.

ובשארם הולך בתמימות באמונה לבד בלי שום חקירות, יכול לזכות שיעזר לו השם יתברך שיבוא לבחינת רצון שהוא למעלה מחכמה, כי באמת חכמה דקדושה הוא למעלה מאמונה. אבל אף-על-פי-כן אנו צריכים לבלי לילך בחכמות וחקירות רק באמונה לבד, כי אמונה הוא דבר חזק מאד. ואזי פשהולך באמונה לבד בלי חקירות וחקמות, אזי זוכה לבוא לבחינת רצון שהוא למעלה אפלו מחכמה, דהינו שיזכה שיהיה לו רצון מפלג חזק מאד אליו יתברך בהשתוקקות נמרץ מאד, עד שלא ידע מה לעשות כלל מגדל ההשתוקקות, ויצעק וכו'.

אך יש חקרן שהוא בתוך לב בני אדם, דהינו הפעל דכר
 שהוא מכנים חקירות בלב האדם, וצריכין להכניעו
 ולגרשו, לגרש מלבו כל החקירות ולחזק את עצמו
 באמונה כנ"ל.

ודע כי יש עברות שהם מכניסים כפירות באדם, ויש
 שבאים עליהם מחשבות על האמונה מחמת שלא
 נולדו בקדשה כראוי, ויש שהוסיפו על זה מעשיהם הרעים
 שעשו בעצמם, כי יש עברות שהם מזיקים ופוגמים את
 האמונה כנ"ל. ולזה צריכין בושה ולב נשבר, שמי שיש לו
 חקירות ומחשבות אלו חס ושלום, ראוי לו להתבייש מאד
 מאד, על אשר נולד בגשמיות כזה, או שעשה מעשים
 כאלו שבא לזה, שיבואו לו מחשבות כנגד אמונתנו
 הקדושה. "וכבוד ה' מלא את כל הארץ" (במדבר י"ד), כי
 "מלא כל הארץ כבודו" (ישעיה ו'), ועליו באים מחשבות חס
 ושלום, לגרשו ולעקר חס ושלום מאלקים חיים, אשר הוא
 חי החיים יתברך ויתעלה שמו, ואין צריך לבאר גדל
 הבושה שראוי שיהיה לו כשבאים עליו מחשבות כאלו חס
 ושלום, ועל ידי בושה ולב נשבר על ידי זה מגרש ומשבר
 החקירות והמחשבות הנ"ל.

שיחות הר"ן

לט

ובאמת אמונה הוא ענין חזק מאד, וחייו חזקים מאד על-
ידי אמונה. כי כשיש לו אמונה אפלו בשבאים
עליו יסורים חס ושלום, אזי יוכל לנחם עצמו ולהחיות את
עצמו כי השם יתברך ירחם עליו ויטיב אחריתו, והיסורים
הם לו לטובה ולכפרה, ובסוף ייטיב לו השם יתברך בעולם
הזה או בעולם הבא. אבל מחקר שאין לו אמונה, כשבא
עליו איזה צרה, אין לו למי לפנות, ואין לו במה להחיות
את עצמו ולנחם את עצמו. והמשכיל יבין דברים אלו
מאליו ויבין דבר מתוך דבר, כי אי אפשר לבאר הכל
בכתב.

והכלל שעקר הוא האמונה, בלי שום חקירות כלל. ובוה
יהיה חזק לעולם - בעולם הזה ובעולם הבא
ולעולם לא ימוט, אשרי לו.

גם זאת צריך לדעת, שיש נשמות בשרות שנולדו בכשרות,
וגם לא קלקלו מעשיהם שאין באים עליהם כלל
מחשבות כאלו. ואפלו כשמדברים בפניהם מענינים אלו,
לא אכפת להם כלל, ואינו מבלבל דעתם כלל. וזה דומה
כמו שמדברים מתאנה הידוע בפני סרים, שבודאי אינו
מבלבל דעתו כלל, כן אלו האנשים בשרים הנ"ל, אינם

שומעים כָּלֵל ואֵינוּ נִכְנָס בְּאֲזֵנֵיהֶם כָּלֵל עֲנִינֵי חֲקִירוֹת
וּבְלִבּוֹלָיִם הֵנ"ל.

וּבִבְּאֻמַּת הַקְּשִׁיּוֹת וְהַחֲקִירוֹת שֶׁל הַהֲמוֹן עִם, הֵם נְשֻׁמוֹתֵים
גְּדוֹלִים וְאֵינָם קְשִׁיּוֹת כָּלֵל, וַיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁהוֹלְכִים
עִם אִיזָה קְשִׁיּא זְמַן רַב, וּבִבְּאֻמַּת הַקְּשִׁיּא שֶׁלֹּא הוּא תְרוּיָן, רַק
מַחֲמַת שְׂאִין לֹא דַעַת נִדְמָה לוֹ לְקְשִׁיּא. כְּמוֹ לְמַשֵּׁל שֶׁשׂוֹאֲלִין
אֶת הַתִּינוּק, שֶׁנִּשְׁפָּר הַזְּכוּכִית שֶׁל הַחֲלוּן, וְלִקְחוּ הַזְּכוּכִית
הַשְּׂנִי שֶׁאֲצִלוּ וּקְבֵעוּהָ כָּאֵן וְאִם-כֵּן יִפְרַח הַצִּפּוֹר דֶּרֶךְ הַחֲלָל
הַזֶּה שֶׁל זְכוּכִית הַשְּׂנִי. וּכְשֶׁשׂוֹאֲלִין אֶת הַתִּינוּק כִּדְ, דְּהֵינּוּ
שְׂכּוֹלְלִין לֹא הַתְרוּיָן עִם הַקְּשִׁיּא בִּיחַד, אֲזִי נִדְמָה לוֹ לְקְשִׁיּא
גְּדוֹלָה, וְאֵינוּ יוֹדֵעַ מַה לְהִשִּׁיב כָּלֵל, כִּי נִדְמָה לוֹ לְקְשִׁיּא
גְּדוֹלָה. וּבִבְּאֻמַּת הַכֹּל שְׂמוֹת, כִּי אֲדַרְבָּא, הַקְּשִׁיּא שֶׁיִּפְרַח
הַצִּפּוֹר הוּא תְרוּיָן עַל קְשִׁיּא הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל שְׂמוֹת. כִּי
בִבְּאֻמַּת אֵין לֹקְחִין בְּשִׁבִיל זֶה הַזְּכוּכִית הַשְּׂנִי לְסַתֵּם, כִּי
יִפְרַח דֶּרֶךְ שֵׁם רַק הַתִּינוּק מַחֲמַת חֲסֵרוֹן הַבְּנָתוֹ אֵינוּ מִבִּין
שְׂכּוֹלְלִין לֹא הַקְּשִׁיּא עִם הַתְרוּיָן בִּיחַד, וְנִדְמָה לוֹ לְקְשִׁיּא
גְּדוֹלָה. כְּמוֹ כֵּן מִמֶּשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁנִּכְנָס בְּלִבָּם קְשִׁיּוֹת שֶׁל
שְׂמוֹת כְּאֵלוֹ שֶׁבִבְּאֻמַּת זֹאת הַקְּשִׁיּא הוּא תְרוּיָן אֲךָ מַחֲמַת
חֲסֵרוֹן הַבְּנָתוֹ נִדְמָה לוֹ שֶׁהוּא קְשִׁיּא גְּדוֹלָה, וְהֵבֵן הַיֵּטֵב.
עַל-כֵּן צְרִיךְ הָאָדָם, לְסַלֵּק מִדַּעְתּוֹ וּלְכַרֵּחַ מִקְשִׁיּוֹת וְחֲקִירוֹת

שיחות הר"ן

ושטותים ובלבולים, רק לחזק את עצמו באמונה לבר
כנ"ל:

לג

שוב פעם אחת היה מדבר מאמונה. ענה ואמר: אצל
העולם אמונה הוא דבר קטן, ואצלי אמונה הוא דבר
גדול מאוד. ועקר האמונה היא בלי שום חכמות וחקירות
כלל רק בפשיטות גמור כמו שהנשים וההמון עם הכשרים
מאמינים:

לד

אמונה חשוב בצדקה, כמו שכתוב: "והאמין בה" ויחשבה
לו צדקה" (בראשית ט"ו) ועל-ידי-זה זוכה לבנים.
אמונה בגימטריה פנים:

לה

ואמר: שהולך אפיקורסות גדול על העולם. וכן ספר כמה
פעמים, שהולך ונמשך אפיקורסות גדול בעוונותינו
הרבים בעולם, אשרי מי שיחזיק עצמו באמונה באלו
העתים. ואמר, אף-על-פי שאינו מועיל כלל מה שהוא
מספר זאת, שיהיה אפיקורסות בעולם, ושצריכין להתחזק
עצמו באמונה, כי אף-על-פי שהוא אומר זאת, אף-על-פי-

כן מתגברת האפיקורסות והבלבולים. כי הלא גם דניאל
 וכיצא הודיעו מקדם, שקדם שיבוא משיח, יתבררו
 ויתלבנו ויצרפו רבים, "והרשיעו רשעים והמשפילים יבינו"
 וכו' (דניאל י"ב), ואם-כן מאחר שהודיע מקדם שזה יהיה
 הנסיון קדם ביאת משיח שיתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים
 באמונה, ומי שיזכה לעמוד בנסיון וישאר קים באמונתו
 אשרי לו ויזכה לכל טוב המעתד לבוא לנו במהרה בימינו
 אשר נבאו עליהם כל נביאנו וחכמינו מקדם. ואם-כן היה
 ראוי שכל אחד ישביל ויחוס על עצמו לשאר קים חזק
 באמונתו, ולא יהיה לו עוד שום נסיון וצרוף כלל מאחר
 שכבר הודיעו זאת מקדם. ובאמת אף-על-פי-כן אף-על-פי
 שהודיעו זאת מקדם, אף-על-פי-כן יהיה נסיון גדול ורבים
 ירשיעו כמו שכתוב "והרשיעו רשעים". אך אף-על-פי-כן
 אני מודיע זאת מקדם בשביל אותן מעט הכשרים שישחקו
 עצמן באמונתן, ובודאי יהיה להם מלחמות גדולות בדתן,
 למען יהיה להם למשיב נפש והתחזקות והתאמצות יותר
 כשיראו שכבר דברו מזה מקדם:

לו

ואמר: עוד יהיה זמן שמי שיהיה איש כשר פשוט, יהיה
 חדוש גדול כמו הבעל-שם-טוב ז"ל. אשרי מי

שיחות הר"ן

מג

שיתחזק אז באמונה גדולה בהשם יתברך ובצדיקים
האמתים לבקש מהשם יתברך תמיד שיזכה להתקרב
לאיש אמת אשרי לו ואשרי חלקו:

לז

אפיקורסות נקראת משא כמו שכתב רש"י על "משאכם"
(דברים א') מלמד שהיו בהם אפיקורסים. על-
כן בשנוסע להצדיק הוא משליך מעליו משאוי גדולה כי
מאחר שנוסע כבר יש לו אמונה שהוא הפך האפיקורסות:

לח

"שתנו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ" (תהלים ע"ג). כי
עכשו נתפשט האפיקורסות שהתרה הרצועה לדבר
סרה על כל הצדיקים ועל כל יראי ה'. והוא כמו מי
שפושט לשונו נגד כל העולם שאינו משגיח על כל העולם,
ובאמת זה האפיקורסות הוא נגד השם יתברך בעצמו, אך
שהם בושים לדבר בפיהם על השם יתברך, על כן הם
מהפכין אפיקורסות שלהם לדבר על העולם. וזה "שתנו
בשמים פיהם", שבאמת מה שמדברים בפיהם הוא באמת
למעלה בשמים, כי עקר דבריהם נגד השם יתברך כביכול
כנ"ל, אך "ולשונם תהלך בארץ", שמחמת שבושים לדבר
בפרוש נגדו יתברך, על-כן לשונם תהלך בארץ שפושטין

לְשׁוֹנָם נִגַּד הָעוֹלָם כִּנּוּ"ל, אֲבָל בְּאַמַּת "שְׁתּוֹ בְּשָׂמַיִם
פִּיהֶם" כִּנּוּ"ל:

לט

רְאוּי שִׁירְגִישׁ צָרַת יְחִיד מִכָּל-שָׁפֵן צָרַת רַבִּים חֵם וְשָׁלוֹם
בְּלֵב. כִּי אֶפְשָׁר שְׂיִדַּע מִהַצָּרָה חֵם וְשָׁלוֹם וְיִוֹדַע
בְּכַרוּר כָּאֵב הַצָּרָה חֵם וְשָׁלוֹם, וְעַם כָּל זֶה לְבוֹ אֵינוֹ מְרַגֵּישׁ
הַצָּרָה כָּלָל. וְעַל-כָּל-פָּנִים צָרַת רַבִּים חֵם וְשָׁלוֹם רְאוּי
שֶׁהֵלֵב יִרְגִישׁ כָּאֵב הַצָּרָה, וְאִם אֵינוֹ מְרַגֵּישׁ צָרִיד לְהַבּוֹת
הָרֹאשׁ בְּקִיר, הֵינּוּ לְהַבּוֹת הָרֹאשׁ בְּקִירוֹת לְכַבּוֹ כַּמּוֹכָא
בְּמָקוֹם אַחֵר (לְקַמְּן ר"ז) עַל-פְּסוּק: "וְיִדְעַת הַיּוֹם וְהַשָּׁבוֹת אֶל
לְבָבְךָ" (דְּבָרִים ד'), שֶׁצָּרִיד לְהַבִּיא הַדַּעַת בְּהֵלֵב וְהֵבֵן הַיִּטֵּב
(וְעַן חַי מוֹהַר"ן סִימָן ע"ג):

מ

בְּעֵינַיִן סִפְרֵי הַמְּחַקְרִים מְבֹאָר כָּבֵר אֶצְלָנוּ כַּמּוֹה פְּעָמַיִם
שֶׁאִסוּר לְעַסֵּק בָּהֶם וְצָרִיד לְהַרְחִיק מְאֹד לְבָלִי
לְלַמֵּד אוֹתָם וְלְבָלִי לְהַבִּישׁ בָּהֶם כָּלָל, אֶפְלוּ בְּסִפְרֵי חֻקֵּי
שֶׁל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי הוּא אִסוּר גְּדוּל מְאֹד לְלַמֵּד אוֹתָם
(וּכְבֵר מְבֹאָר בְּכַמּוֹה סִפְרִים גְּדוּל הָאִסוּר לְלַמֵּד בָּהֶם), כִּי לֹא בְּאֵלֶּה חֻלְק
יַעֲקֹב, כִּי אֵין לָנוּ שְׂיִכּוֹת בָּהֶם. כִּי אֵנוּ מְאַמְיִנִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ

שיחות הר"ן

מה

באמונה לְבַד בְּלִי שׁוּם חֲקִירָה, כִּי הוּא יתְּפַרֵּךְ בְּרָא אֶת
הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּמְקִיָּם אֶת עוֹלָמוֹ וְעֵתִיד לְחַדֵּשׁ אֶת עוֹלָמוֹ וְכוּ'.

וְדַרְךְ אֵלֹו הַסְּפָרִים לְהַקְשׁוֹת קִשְׁיֹוֹת שְׁנֵרָאִין כְּקִשְׁיֹוֹת
גְּדוֹלוֹת, וְהַתְּרוּץ חֲלוּשׁ מְאֹד, וּמִי שְׁרוּצָה לְחַקֵּר
יֹוֹתֵר וּלְהַקְשׁוֹת עַל הַתְּרוּץ, יֹוֹכַל לְהַקְשׁוֹת וְלֹא יֹוֹעִיל לוֹ
הַתְּרוּץ. עַל-כֵּן אָסוּר לְעִיֵּן בְּהֵם כָּלָל. וּבְאֵמַת כָּל הַקִּשְׁיֹוֹת
שְׁלֵהֶם אֵינֶם כְּלוּם וְהֵם כָּלֶם הֶבֶל וְרַעֲיוֹן רוּחַ.

וּמָה שְׁאֵנֹו רֹאִים שְׁיֵשׁ בְּנֵי אָדָם שְׁאִין דַּעְתָּן נְמֻשְׁכַת אַחַר
סְפָרִים קְדוּשִׁים וְנֹרָאִים מְאֹד, כְּגוֹן סְפָרֵי הַזֵּהָר וְסְפָרֵי
הָאֵר"י וְצ"ל וְכִיּוֹצֵא, אֶפֶר-עַל-פִּי שְׁיֵשׁ בְּהֵם חֲדוּשִׁים נֹרָאִים
מְאֹד מְאֹד הַמְּאִירִים עֵינַיִם וּמְתוֹקִים מִדְּבַשׁ, וְהֵם נְמֻשְׁכִים
דִּיקָא אַחַר עֵינַיִם אַחֲרִים כְּגוֹן חֲקִירוֹת. דַּע כִּי זֶהוּ מַחְמַת
מִזְגָּם, כִּי מִזְגָּם בְּטַבְעֵם הוּא מְזוּג רַע מִן הַהוֹלָדָה שְׁנוֹלְדוּ
בְּמִזְגַּר רַע שְׁאִינֶם יְכוּלִים לְסַבֵּל אֶת הַדְּבָר הַקְּדוּשׁ בְּאֵמַת.
וּבְאֵמַת בּוֹדָאֵי יֵשׁ לוֹ בְּחִירָה וַיֵּשׁ לוֹ כַּח לְשַׁבֵּר אֶת מִזְגּוֹ
הָרַע, אֲבָל מֵאַחַר שְׁנוֹלְד בְּמִזְגַּר רַע כְּזֶה, הוּא צָרִיךְ לְסַבֵּל
מִרִירוֹת גְּדוֹל לְשַׁבֵּר אֶת מִזְגּוֹ וּטְבַעוֹ הָרַע, וְאַשְׁרֵי לְאָדָם
שְׁנוֹלְד בְּקִדְשָׁה.

וְנִמְצָא בְּסְפָרֵיהֶם קִשְׁיֹוֹת עַל סֵדֵר הַבְּרִיאָה, מָה זָכָה
הַכּוֹכֵב לְהִיּוֹת כּוֹכֵב, אוֹ הַמְּזָל לְהִיּוֹת מְזָל, וּמָה

חטאו הדברים השפלים שיהיו שפלים, כגון בהמות וחיות וכיוצא ומדוע לא היה בהפך, וכן מפני מה הראש ראש והרגל רגל ומדוע לא יהיה בהפך וכיוצא בזה, כמבאר אלו הקשיות באריכות בספריהם, ובאמת הכל הכל ורעות רוח, ואין צריכין לחקר אחריו יתברך כי צדיק וישר הוא.

ובאמת דע כי כל העולם בלוי הוא בחינת גלגל החוזר שקורין "דריידיל" [סביבון], והכל חוזר חלילה ונתהפך מאדם מלאך וממלאך אדם ומראש רגל ומרגל ראש, וכן שאר כל הדברים שבעולם כלם חוזרים חלילה ומתגלגלים ומתהפכים מזה לזה ומזה לזה מעליון לתחתון ומתחתון לעליון. כי באמת בהשרש הכל אחד, כי יש נבדלים דהינו מלאכים שהם נבדלים לגמרי מן החמר, ויש גלגלים שהם בחינת חמר אבל חמרם זך מאד, ויש עולם השפל דהינו זה העולם השפל שהוא חמר גמור. ואף-על-פי שבודאי כל אחד ואחד מאלו השלשה הנ"ל הוא נלקח ממקום מיוחד, אף-על-פי-כן בשרש הכל, שם בלוי חד. ועל-כן כל העולם בלוי הוא בחינת גלגל החוזר, והכל חוזר ונתהפך, שעתה זה הדבר הוא בבחינה עליונה בבחינת ראש ודבר אחר בבחינה שפלה בבחינת רגל, ואחר-כך נתהפך וחוזר ונעשה מבחינת רגל בחינת ראש ומראש רגל, וכן נתהפך מאדם מלאך וממלאך אדם כמו שמצינו

שיחות הר"ן

מז

שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (פְּסִיקְתָא רַבְתֵי פְסָקָה ל"ד, זֶהר בְּרֵאשִׁית כג. ועוד) שֶׁהַשְּׁלִיכוּ מִלְּאָכִים מִן הַשָּׁמַיִם אֶל עוֹלָם הַשָּׁפֵל וְנִכְנְסוּ בְּחֹמֶר גָּמוּר עַד שֶׁהָיוּ בְּעָלֵי תַאֲוֹת וְכו', וְכֵן כַּמָּה פְּעָמִים שָׁבְאוּ מִלְּאָכִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וְנִתְּלַבְּשׁוּ בְּחֹמֶר כַּמְבֹאֵר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וְכֵן לְהַפְּךְ שְׁמֻצֵינוּ שְׁנַעֲשֶׂה מֵאֲדָם מִלְּאֲדָ (זֶהר וַיִּגַּשׁ רט.). כִּי הָעוֹלָם הוּא בְּחִינַת גִּלְגַּל הַחֲזוּר שְׁקוּרֵין "דְּרִיידִיל", וְהַכֹּל חֲזוּר חֲלִילָה, כִּי בְּאַמַּת בְּהַשְׂרֵשׁ כֹּלֹ אֶחָד כַּנ"ל.

(גַּם מְצִינוּ שֶׁרְגְלוֹ שֶׁל זֶה הוּא גְבוּהַ יוֹתֵר בְּמַעְלָה מֵרֵאשִׁי שֶׁל אַחֵר, וְכֵן בְּעוֹלָמוֹת כִּי הַמְּדֻרְגָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא בְּמַעְלָה יוֹתֵר מִמְּדֻרְגָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מִמֶּנּוּ, אֲבָל בְּאַמַּת הַכֹּל חֲזוּר חֲלִילָה כַּנ"ל).

זֶה בְּחִינַת מַה שְׁמֻשְׁחָקִין בְּחֻגְכָּה בְּדְרִיידִיל. כִּי חֻגְכָּה הוּא בְּחִינַת הַבֵּית־הַמְּקֻדָּשׁ, וְעַקֵּר בְּנֵן בֵּית־הַמְּקֻדָּשׁ הוּא בְּחִינַת הַנ"ל בְּחִינַת גִּלְגַּל הַחֲזוּר. כִּי בְּבֵית־הַמְּקֻדָּשׁ הָיָה בְּחִינַת: "עֲלִיּוֹנִים לְמַטָּה וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה" (פְּסָחִים ג.), כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּמִּשְׁפָּן "וְעִשׂוּ לִי מְקֻדָּשׁ וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם" (שְׁמוֹת כ"ה), שֶׁכְּבִיכּוֹל הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ הַשְּׂרָה שְׁכִינָתוֹ לְמַטָּה בַּמִּשְׁפָּן וּבְבֵית־הַמְּקֻדָּשׁ שְׁזָה בְּחִינַת "עֲלִיּוֹנִים לְמַטָּה", וְכֵן לְהַפְּךְ כֹּל צִיּוּרָא דְּמִשְׁבָּנָא הַכֹּל הָיָה רְשׁוּם לְמַעְלָה זֶה בְּחִינַת "תַּחְתּוֹנִים לְמַעְלָה", שְׁזָה בְּחִינַת דְּרִיידִיל בְּחִינַת גִּלְגַּל

החוזר שהכל חוזר ונתהפך פנ"ל. כי על-פי חקירה הוא דבר רחוק מאד שהשם יתברך שהוא מרוזם ומנשא למעלה מפל הרוחניות יהיה מצמצם שכינתו בכלי המשכן, "הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך" וכו' (מלכים א' ח'), ואף-על-פי-כן הראה השם יתברך שהוא דוקא להפך מדעתם, כי באמת השם יתברך השרה שכינתו במשכן. וכן להפך הוא דבר רחוק על-פי חקירה שהאדם שהוא בריה שפלה יהיה לו פח לעשות רשם למעלה, או בהמה שפלה יהיו מקריבין אותה לקרבן שתעלה לריח ניחוח לנחת רוח לפניו יתברך "שאמר ונעשה רצונו" (רש"י בשמות כ"ט פסוק י"ח), ואיך שיד רצון אצלו יתברך. אבל באמת הראה השם יתברך להפך מדעתם, כי באמת השם יתברך השרה שכינתו למטה במשכן ובבית המקדש, והבהמה עלתה לריח ניחוח וכו'. וזה בחינת "עליונים למטה ותחתונים למעלה" בחינת גלגל החוזר בחינת דריידיל.

והנה פח היולי המוכא בספריהם, הוא בחינת הממצע בין הפח והפעל. כי כל דבר הוא בתחלה בכח ואחר-כך יוצא מכח אל הפעל, וכשיוצא מן הפח קדם שפא אל הפעל יש בחינת היולי שהוא ממצע בין הפח והפעל שהוא שרש כל הנבראים. כי כלם יוצאים מן פח ההיולי, כי כלם היו תחלה בתוך בחינת פח ההיולי וכל הנבראים היוצאים

שיחות הר"ן

מט

משם שהם שלש בחינות הנ"ל שהם: נבדלים גלגלים שפלים, בלם חוזרים חלילה, וחוזר ונתהפך מנבדל לשפל ומשפל לנבדל וכן בלם כי בשרש פלו אחד כנ"ל.

וזה בחינת האותיות החקוקים על הדריידיל שהם הנג"ש, ראשי-תבות: ה'יולי נ'בדל ג'לגל ש'פל, שהם כלל כל הבריאה כנ"ל שבלם חוזרים חלילה ומתגלגלים ומתהפכים מזה לזה ומזה לזה כנ"ל, שזה מרמז בחנפה שהוא בחינת חנכת הבית-המקדש ששם היה בחינת "עליונים למטה ותחתונים למעלה" שזה בחינת דריידיל בחינת גלגל החוזר שנתהפך מבחינה זו לבחינה זו ומזו לזו כנ"ל. וזה בחינת הגאלה, כי זהו עקר הגאלה, שיהיה בחינה הנ"ל דהינו בחינת חוזרת חלילה הנ"ל בחינת "עליונים למטה ותחתונים למעלה" שהיה בבית-המקדש. ועל-כן פשיצאו ממצרים תקף בשירת הים אמרו "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך" וכו' (שמות ט"ו) שבשרו על בנן בית-המקדש. כי זה עקר הגאלה שיהיה בנן בית-המקדש ששם הוא בחינת גלגל החוזר הנ"ל בחינת עליונים למטה ותחתונים למעלה (שהו עקר התכלית), כי באמת פלו חד כי בהשרש הכל אחד כנ"ל. וזהו גם-כן בחינת האותיות הנ"ל שהם הנג"ש ראשי-תבות: "ג'אלת ש'כט נ'חלתך ה'ר ציון" (תהלים ע"ד), בחינת "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך" בחינת הבית-

המקדש ששם היה בחינת גלגל החוזר שזהו עקר הגאולה פנ"ל.

ועין במאמר הנאמר בחנכה זה המתחיל: "ויהי מקץ בי מרחמם ינהגם" וכו' (לקוטי מוהר"ן תנינא ז'), שם מבאר גם-כן מעגני עליונים למטה ותחתונים למעלה ומעגני חנכה שהוא חנכת בית-המקדש עין שם.

וזה בחינת מקיפים הנאמר במאמר הנ"ל, הינו בחינת גלגל החוזר דהינו דריידיל הנ"ל הוא בחינת מקיפים שמקיף וסובב ועין שם והבן (חקמה הוא בחינת היולי).

ונחזור לענין ראשון. כי אין אנו צריכים לפגם כלל בחקירות כי הוא אסור גדול מאד רק אנו מאמינים בו יתברך באמונה לבד, שהוא יתברך ברא את כל העולמות בלם ומקים בלם ועתיד לחדש את עולמו:

מא

לב נשבר ועצבות אינו ענין אחד כלל, כי לב נשבר הוא בלב, אבל עצבות הוא בא מן הטחול, ועצבות שהוא מהטחול היא סטרא אחרא והקדוש-ברוך-הוא שונא אותה, אבל לב נשבר הוא חביב לפני השם יתברך. כי לב נשבר יקר מאד מאד בעיניו יתברך. והיה טוב שיהיה לו

שיחות הר"ן

נא

לֵב נִשְׁבֵּר כָּל הַיּוֹם, אֲדָּה אֲנִישִׁים בְּעֶרְכְּכֶם, יְכוּלִין לְבוֹא מִלֵּב
נִשְׁבֵּר לְעֵצְבוֹת עַל-כֵּן צְרִיכִין לִיְחַד אֵיזָה שְׁעָה בַּיּוֹם שְׂיִהְיֶה
לוֹ לֵב נִשְׁבֵּר, דִּהְיִינוּ לְהַתְּבוֹדֵד וּלְשִׁבֵּר לְבוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ
בְּמִבְּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר (לְקוּשֵׁי תַנְיָנָא כ"ד, כ"ה), אָבֵל שְׂאֵר כָּל
הַיּוֹם כִּלּוֹ יִהְיֶה רַק בְּשִׂמְחָה. וְעַל זֶה הַזְּהִיר אוֹתָנוּ בְּפֶה
פְּעָמִים לְהַתְּאָמֵץ וּלְהַתְּגַבֵּר שְׂלֵא יִהְיֶה לָנוּ לֵב נִשְׁבֵּר רַק
אֵיזָה שְׁעָה בַּיּוֹם, וְעֵצְבוֹת כָּלֵל כָּלֵל לֹא, וּשְׂאֵר כָּל הַיּוֹם
יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה:

מב

עֵצְבוֹת הוּא כְּמוֹ מִי שֶׁהוּא בְּכַעַס וּבְרָגָז, כְּמוֹ שְׂמִתְרַעַם
וּמִתְלוֹזֵן עָלָיו יִתְבַּרֵּךְ חַס וְשְׁלוֹם עַל שְׂאִינוֹ עוֹשֶׂה
לוֹ רְצוֹנוֹ. אָבֵל לֵב נִשְׁבֵּר הוּא כִּכֵּן הַמִּתְחַטֵּא לְפָנָיו אָבִיו,
כְּתִינּוֹק שְׂקוּבֵל וּבוֹכָה לְפָנָיו אָבִיו עַל שְׁנִתְרַחַק מִמֶּנּוּ וְכוּ'
וְעַיִן בְּמָקוֹם אַחֵר מִזֶּה:

מג

עַל יְדֵי מְרָה שְׂחוֹרָה וְעֵצְבוֹת אֵינָם יוֹדְעִים מִשְׂמוֹ. וְאָמַר
בְּדֶרֶךְ צַחוֹת, שְׂהַמַּת כְּשִׁשׁוּאָלִין אוֹתוֹ שְׂיִאמַר שְׂמוֹ הוּא
שׁוֹכֵחַ אֵת שְׂמוֹ כְּמוֹבָא (רֵאשִׁית חֲכָמָה שְׂעַר הַיְרָאָה מִסְּכַת חֲבוּט

הקבר פרק ב'), וזה מחמת שהמת הוא בעצבות ומרה שחורה
מאד על-כן אינו יודע מושמו.

והכלל שצריך לזהר מאד מאד להיות בשמחה תמיד.
ואפלו אם הוא כמו שהוא, דהינו שהוא חס
ושלום רחוק מאד מהשם יתברך, אף-על-פי-כן יש לו
לשמח מאד שלא עשהו גוי. וכבר מבאר שעל עניני מעשיו
אשר אינם כראוי נגדו יתברך, על זה צריכין ליחד שעה
ביום להתבודד ולשבר לבו לפניו יתברך כמבאר במקום
אחר (לקוטי תנינא כ"ה, כ"ה), וגם אותה השעה אסור שיהיה
לו עצבות רק לב נשבר, אבל שאר כל היום יהיה רק
בשמחה.

גם על-ידי השמחה יכולין להחיות אדם אחר. פי יש בני-
אדם שיש להם יסורים גדולים ונוראים רחמנא לצלן,
ואי אפשר להם לספר מה שבלבם, והם היו רוצים לספר,
אך אין להם בפני מי לספר ולהשיח עמו את כל אשר עם
לבכם והם הולכים מלאים יסורים ודאגות, וכשבא אדם
עם פנים שוחקות, יכול להחיות אותם ממש. ולהחיות
אדם אינו דבר ריק, פי הוא דבר גדול מאד, וכמו שמוכא
בגמרא: מהני תרי בדחי שזכו למה שזכו על-ידי זה שהיו
משמחים בני אדם (תענית כב.):

שיחות הר"ן

נג

מד

בְּעֵינַי הַשֵּׁם שֶׁל אָדָם. הַשֵּׁם הוּא דָבָר גָּדוֹל מְאֹד, וְדָבָר
הַרְבֵּה מְזוּה. גַּם דָּבָר עֲמֻנָה מְעֻנָּה הַפְּסוּקִים שֶׁנִּזְכָּר
לֵאמֹר קָדָם יְהוָה לְרִצּוֹן הַמִּתְחִילִין וּמְסִימִין בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל
שָׁמוֹ, וְאָמַר שִׁיזְדַּע לְבָאֵר כָּל הַשְּׁמוֹת שֶׁל אוֹתָן שֶׁעָמְדוּ
סְבִיבוֹ הֵיכָן הֵם רוֹמְזִים. וּבִיּוֹתֵר מֵרַבִּי שֶׁמְעוֹן דָּבָר הַרְבֵּה,
שֶׁמְעוֹן הוּא צְרוּף עוֹ"ן מ"ש, וְלֹא רָצָה לְבָאֵר בְּאוֹר הַדָּבָר,
וְאָמַר שֶׁצְרוּף הַנ"ל זֶהוּ מִמֶּשׁ כָּל עֲנִינֵנוּ וּבְחִינָתוֹ שֶׁל רַבִּי
שֶׁמְעוֹן. זֶה רַבִּי שֶׁמְעוֹן הָיָה אֶחָד מִתְלַמִּידָיו הַחֲשׁוּבִים.
וְאָמַר: שְׂאֵל תְּמַעֲהָ אִם אָמַר לָךְ הֵיכָן אַתָּה מְרַמֵּז, שְׂגָם
אָדָם אַחֵר שֶׁשָּׂמוֹ כְּשֶׁמֶךְ אֲחִיזְתוֹ גַּם בֵּין שָׁם, אֵל תֹּאמַר כֵּן.
וּמִכָּלֵל דְּבָרָיו הִבְנֵנוּ שְׂכָל אֶחָד כְּפִי עֲנִינֵנוּ וּמְדַרְגָּתוֹ וּבְחִינָתוֹ
כֵּן יֵשׁ לוֹ אֵיזָה צְרוּף וְרִמּוֹז וְהוּא יוֹדֵעַ כָּל זֶה הַיָּטֵב לְאִמְתּוֹ.
וְאָמַר שֶׁצְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת גָּדוֹל מְאֹד, וְאָמַר שֶׁהַתּוֹרָה שְׁלֹ
גְדוּלָּהּ, אֵךְ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא צְרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם צְרוּפֵי
אוֹתִיּוֹת הוּא גָּדוֹל בְּיּוֹתֵר:

מה

אַחֵר לֵב נִשְׁבֵּר בָּא שְׂמֵחָה, וְזֶה סִימָן אִם הָיָה לוֹ לֵב נִשְׁבֵּר
כְּשֶׁבָא אַחֲרֵיכֶם לְשִׂמְחָה:

מו

צריך לשמור את המחשבה מאד כי ממחשבה יכול להיות
נעשה דבר חיוני ממש.

ודע שכל בחינה שהיא גבוהה למעלה יותר אצל האדם,
היא יכולה להגיע ולהשיג יותר. כמו למשל, עם הרגל
יכולין להשליך איזה דבר למעלה, אבל עם היד יכולין
להשליך למעלה יותר, והדבור יכול להשיג ולהגיע יותר
ויותר, כי בהדבור יכולין לדבר למרחוק. והשמיעה היא
גבוהה יותר, ויכולין לשמע קול מרחוק מאד, כגון כשיריין
בקני-שרפה (שקורין "הורמאטעס") יכולין לשמע למרחוק מאד,
והראיה יכולה להשיג ולהגיע עוד יותר ויותר, כי בהראיה
יכולין לראות ולהביט על השמים. נמצא שכל בחינה שהיא
גבוהה יותר למעלה היא יכולה להשיג ולהגיע יותר,
והמחשבה היא גבוהה מאד מאד למעלה מן הכל, ויכולה
להשיג ולהגיע למעלה למעלה על-כן צריכין לשמרה מאד:

מז

צריך לזה זכיה גדולה, שיזכה לישוב עצמו שעשה אחת
ביום ושיהיה לו חרטה על מה שצריכין להתחרט.
כי לאו כל אחר זוכה לישוב הדעת איזה שעשה ביום, כי

שיחות הר"ן

נה

היום הולך וחולף ועובר אצלנו ואין לו פנאי לישב עצמו אפלו פעם אחד כל ימי חייו, על-בן צריכין להתגבר לראות ליחד לו פנאי לישב עצמו היטב על כל מעשיו אשר הוא עושה בעולם, אם כך הוא ראוי לו לבלות ימיו במעשים כאלו.

ומחמת שאין האדם מושב עצמו ואין לו דעת, ואפלו אם יש לו לפעמים איזה ישוב הדעת, אין הדעת המושב מאריך זמן אצלו, ותכף ומיד חולף ועובר הדעת ממנו, וגם אותו המעט הדעת שיש לו אינו חזק ותקיף אצלו, מחמת זה אין מבינים שטות העולם הזה. אבל אם היה להאדם שכל מושב חזק ותקיף היה מבין שהכל שטות והכל בפרט התאוה שיש לכמה בני אדם להיות מפרסם ולהנהיג העולם ולנסע על המדינה הכל הבל ורעות רוח, והוא שטות גדול באמת. כי באמת אין זה שום תענוג ונחת רוח אפלו בעולם הזה, כי הוא מלא יסורים ובזיונות. גם כבר הוכיח את אחד מאנשים כאלו, שהתאוה להיות מפרסם ואמר לו: הלא לא תוכל אפלו לברך ברבת המזון באמת, כי תצטרך בכל מעשיך לבון שיתקבלו מעשיך בעיני בני אדם ולא תוכל לעשות שום עבודה קלה לשם שמים:

מח

ספר הרבה מענין גודל היראה והקדשה שהיה לו בילדותו, שהיה זריז וקדוש מאד. ואמר שהיה מתחיל כמה פעמים ביום אחד. הינו שהיה מתחיל להיות איש כשר, ששמעתה יעבד את השם יתברך, ואחר-כך באותו היום עצמו נפל מזה ונפל לתאות אכילה וכיוצא, וחזר והתחיל באותו היום פעם אחר שפאאותו השעה יהיה איש כשר וכו', וחזר ונפל, וחזר והתחיל מחדש, וכן היה כמה פעמים ביום אחד וכבר שמענו ממנו כמה פעמים שהיה לו כמה התחלות שפכל פעם התחיל מחדש לעבד את ה'.

וזהו ככל גדול מאד בעבודת ה', לכל יניח עצמו לפל חס ושלוה מחמת שנפל מאיזה עבודה או מתפלה בכונה, או שנפל למקום שנפל חס ושלוה. עם כל זה יחזק את עצמו בכל האפשר, ויתחיל בכל פעם מחדש, באלו היום התחיל להתקרב להשם יתברך. ואף אם יהיה בן כמה פעמים, דהינו שיהיה לו חס ושלוה כמה וכמה נפילות מעבודתו יתברך, עם כל זה יתחיל בכל פעם מחדש, אפלו כמה וכמה פעמים. ובלא זה אי אפשר להיות איש כשר באמת ולהתקרב להשם יתברך באמת. וכל זמן שאינו חזק בדעתו, שתמיד ימשך עצמו להשם יתברך, בכל מה שיוכל

שיחות הר"ן

12

בין בעליה בין בירידה חס ושלום, אפלו אם תהיה הירידה חס ושלום איך שתהיה, אף-על-פי-כן יהיה חזק ואמין בדעתו, למשך ולהשתוקק ולהתגעגע תמיד אליו יתברך, ולצעק ולהתפלל ולהתחנן אליו יתברך תמיד, ולעשות מה שיוכל בעבודת ה' בשמחה, אפלו אם יהיה איך שיהיה, כל זמן שאין לו התחזקות הזאת באמת, אי אפשר לו להתקרב להשם יתברך באמת.

ובל כף הוא צריך להתחזק, עד שהוא מכרח להיות מרצה לעבד את ה' תמיד כל ימי חייו על מנת שלא לקבל פרס. כי לפעמים נדמה להאדם שרחוק שהוא יזכה לחיי עולם הבא, לפי גדל התרחקותו מהשם יתברך, אף-על-פי-כן יהיה מרצה לעשות מה שיוכל בעבודת ה' בלא עולם הבא. ואפלו אם נראה לו שיהיה לו גיהנם גם-כן חס ושלום, יהיה איך שיהיה, הוא מחייב לעשות את שלו תמיד בעבודת ה' כל מה שיוכל לעשות ולחטף איזה מצוה או תורה ותפלה וכיוצא, וה' הטוב בעיניו יעשה. וכעין מה שמשפטים בשם הבעל-שם-טוב זצ"ל, שפעם אחד נפל בדעתו מאד מאד, עד שנדמה לו שבודאי לא יהיה לו עולם הבא חס ושלום, ולא היה לו במה להחיות את עצמו כלל, ואמר: אני אוהב את השם יתברך בלא עולם הבא. וכל אדם אפלו איש פשוט, אי אפשר להיות איש בשר

בְּאֵמֶת, כִּי-אִם כְּשִׁיכוֹל לַעֲמֹד בְּכָל הַנ"ל. וְאִפְלוּ בַיּוֹם אֶחָד
צָרִיד לְחֻזַּק אֶת עֲצָמוֹ כַּמָּה פְּעָמִים וּלְהִתְחִיל בְּכָל פְּעַם
מִחֲדָשׁ כְּנ"ל עַד אֲשֶׁר יוֹפֵה בְּרֻכּוֹת הַיָּמִים לִילָךְ בְּדַרְכֵי ה'
כַּסְדָּר, אָמֵן:

מט

בְּעֵינַי קְדוֹשׁ הַשֵּׁם, שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (פְּתוּבוֹת לג.):
"אֵלֶמְלָא נִגְדוּהָ לְחַנְנִיָּה מִיִּשְׂאֵל וְעִזְרִיָּה" וְכו'. אָמַר
שְׂאִינוּ חַיִּיב, כִּי אַף-עַל-פִּי־כֵן יָכוֹל לִהְיוֹת שְׂיִמְצָא אֶחָד
שְׂיִקְדָּשׁ הַשֵּׁם אִפְלוּ אִם יַעֲשׂוּ לוֹ כָּל הַיִּסּוּרִים וְהַכְּאוֹת
שְׂבַעֲוֹלָם, וּכְמוֹ שְׂמִסְפָּרִים מִהַדּוֹרוֹת הַסְּמוּכִים לְפָנֵינוּ, כַּמָּה
מִיָּנִי עֲנוּיִים שְׂסָבְלוּ הַקְּדוֹשִׁים בְּשִׁבִיל קְדוֹשׁ הַשֵּׁם
אֲשֶׁרֵי לָהֶם:

ג

מִעֵינַי דְּאִקְטוֹרִים וְרַפּוּאוֹת, הַרְבֵּה לְדַבֵּר עִמָּנוּ מְאֹד, וְהִיא
מְגַנָּה מְאֹד מְאֹד עֵינַי רַפּוּאוֹת וְדְאִקְטִירֵי. וְהִזְהִיר
מְאֹד מְאֹד לְכָל מִי שְׂרוּצָה לְחוּם עַל חַיִּי, וְעַל חַיִּי זָרְעוּ
וּבְנֵי בֵיתוֹ, שְׂיִתְרַחַק עֲצָמוֹ מְאֹד בְּתַכְלִית הָרְחוֹק מִלְּעַסְק
חֵם וְשְׁלוֹם בְּרַפּוּאוֹת וְדְאִקְטוֹרִים. וְאִפְלוּ מִי שְׂיִשׁ לוֹ חוּלָה
בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאִפְלוּ אִם הַחוּלָאֵת חֻזַּק חֵם וְשְׁלוֹם רַחֲמָנָא
לְצַלָּן, אַף-עַל-פִּי־כֵן יִשְׁלִיךְ עַל ה' יְהוָה, וְיִשְׁעַן בְּאִלְקִי לְבַד,

שיחות הר"ן

נמ

ואל יעסק ברפואות ודאקטורים כלל. אפלו במקום שיש דאקטורים מפלגים, אף-על-פי-כן אל יסמך עליהם, ואל ימסר חייו בידם, כי הם קרובים למיתה יותר מחיים רחמנא לצלן. כי אפלו מי שהוא דאקטור גדול, אי אפשר לו לבון החולאת והרפואה השייכת לו לפי מזגו וטבעו וכפי החולאת שלו, וכפי העת והזמן. כי יש בזה כמה וכמה שנויים, שצריך הדאקטור לבון בהם מאד, וקשה לו מאד שייכון ולא יטעה בכל הפרטים, כאשר הם בעצמם מודים בזה. ובקל בקל יוכל לקלקל לו הרבה הרבה, שלא יועיל שום תקנה לחייו חס ושלום. ואפלו הדאקטור הגדול מאד, מכל-שפן וכל שפן רב הדאקטורים המצויים במדינתנו, אשר רבם אינם יודעים בין ימינם לשמאלם, והם רוצחים ממש, והורגים נפשות בידים חס ושלום, צריך לברח מהם כמטחוי קשת לבל ימית עצמו או החולה שמוסר להם בידים חס ושלום. ואפלו כשסומך על דאקטורים גדולים הוא סכנה גדולה מאד ורחוק מן החיים מאחר שגפיל ליד הדאקטור, ואי אפשר להאריך ולספר כל מה שספר רבנו ז"ל בענין זה. וספר, שבשהיה בקהלת-קדש לעמבירג שהוא מקום קבוץ דאקטורים גדולים העיד לפניו דאקטור גדול בעצמו, שטוב להתרחק מרפואות ודאקטורים בתכלית הרחוק. ואמר, שפבר חקרו כל-כך בחכמת

הדאקטיריי, עד שעכשו אינם יודעים כלל כלל לא. פי מרבוי חקירתם, כבר ראו שאי אפשר לחקר ולברר אמתת הדברים על מכונם.

גם יש מחלוקות גדולות ביניהם, בעניני הרפואות. ובקהלת-קדש לעמבירג יש שתי פתות דאקטורים, מחלקים בענין איזה חולאת מסכן איך להתנהג בו: שכת אחת אומרת שכל הדברים החזקים שיש להם איזה חריפות מזיק מאד לזה החולאת ושצריך החולה לקח רק הדברים שהם בהפך, וכת האחרת אומרת בהפך ממש שצריך לזה החולאת דיקא דברים חזקים וכיוצא, ודברים מתוקים ורכים מזיקים מאד לחולאת הזאת. וכל אחת ואחת מהפתות הנ"ל מביאה ראיות חזקות לדבריהם. ולפי דעת כל אחת מהפתות מי שמתנהג בהפך דעתם הוא סם הפנות חס ושלום לפי דעתם. נמצא שלפי דעת פת זו כל ההנהגות של החולה הנ"ל שמתנהג על-פי הדאקטורים של הפת השנייה הם סם הפנות חס ושלום, וכן להפך לפי פת האחרת. וכל אחת מהפתות הם דאקטורים גדולים ומפלגים בחכמה זו מאד, ואף-על-פי-כן אינם יכולים לבון האמת לאמתו, וגם אי אפשר לברר בחוש עם מי האמת. כי לפעמים נראה בחוש כפי דעה זו, ולפעמים להפך ואי אפשר להם לברר הדבר כלל.

שיחות הר"ן

סא

נמצא שאי אפשר לסמוך על הדאקטורים, מאחר שהם בעצמם מבלבלים מאד מאד בחכמה זו, ואי אפשר להם לעמד על האמת לאמתו. ואיך ימסר חייו בידם שהוא תלוי בחוט השערה, שפאשר הדאקטור שונה איזה תנועה בעלמא בחוט השערה, הרי הוא מקלקל חייו וממיתו בידיים. וכאשר רואין בחוש רב הפעמים, שרבים מאד מתים מן העולם על ידי הדאקטורים. כי יש בענין חכמת הדאקטוריי דקדוקים הרבה הרבה מאד מאד, והם נעלמים מהם מאד מאד "בעצמים בכטן המלאה" (קהלת י"א), עד שאי אפשר שייכון הדאקטור בכל הדקדוקים והפרטים ולא ישגה כלל, על-כן צריכים להתרחק ולברח מהם מאד.

ואל יאמר האדם שהוא חולה חס ושלום או שיש לו חולה בתוך ביתו חס ושלום, אם-כן על מי אסמך? כי בהכרח לעשות איזה עסק בדרך הטבע, ואיך אניח את החולה ולא אשתדל בהצלתו? כי באמת זה שטות, כי מאחר שהדאקטור רחוק מחיים וקרוב להפך כנ"ל, וסוף כל סוף הוא צריך לסמוך רק על השם יתברך, טוב טוב לסמוך מיד על השם יתברך ואל יספן את החולה בידיים על-ידי הדאקטור, כי על-פי רב הדאקטורים הם שלוחי המלאך המות רחמנא לצלן רחמנא לשזבן.

וידמה בעיניו כאלו הוא יושב במדבר או ביער, שבהכרח
 לסמוך על השם יתברך לבד מאחר שאין יודעים
 מה לעשות, כמו כן עכשו, אף-על-פי שיושב במקום שיש
 דאקטורים ורפואות, אף-על-פי-כן מאחר שהם בעצמם
 מבלבלים בחכמה זו ושאר החששות הרבה מאד שיש
 בענין רפואות, אם-כן קרוב הדבר, שעל-ידי הרפואות
 והדאקטיר לא די שלא יועיל, אדרבא יקלקל בנדאי ואם-כן
 למה יעשה עסק בדרך הטבע מה שרחוק משכר וקרוב
 להפסד. והבן הדבר היטב, כי הוא ז"ל ספר הרבה עם
 דאקטורים גדולים, והיה יודע הדבר על בריו, והזהיר מאד
 להתרחק מהם מאד, ואי אפשר לבאר כל מה שספר
 בענין זה.

ואמר שכבר היה בעולם, מלך אחד, שהרג כל הדאקטורים
 שבמדינתו, מחמת שהם מזיקים מאד את בני אדם.
 ואמר בדרך צחות, שעל מלאך המות הוא קשה מאד
 להמית בעצמו, כי כל העולם תלוי בו, וקשה וכבד עליו
 לעשות הכל בעצמו, על כן העמיד שלוחים במקומו בכל
 מקום והם הדאקטורים שהם שלוחיו להמית אנשים, כי
 הם ממיתים בני אדם הרבה מאד מאד, אשרי מי שמתרחק
 מהם, ומחזק עצמו בהשם יתברך, לסמוך עליו לבד. וכבר
 מבאר קצת מענין הרחקת רפואות באיזה מקומות בספרים

שיחות הר"ן

סג

הנדפסים כבר, רק שם מרמזו הדבר קצת ברמז בעלמא, אבל הרבה לדבר עמנו מאד בענין זה, להתרחק מהם מאד, יהיה איך שיהיה חס ושלום, ישא עיניו לשמים וישען בה' לבד.

ומה שרבונו ז"ל בעצמו נסע לקהלת לעמבערג ועסק שם ברפואות, יש בזה סודות ודברים נסתרים מאד, כי לא היה פונתו כלל במה שנסע לשם בשביל הרפואות, רק בשביל ענינים אחרים הידועים לו. וכמו שכל הנסיעות שלו היו פלאות נשגבות ונעלמות מאד, כמו הנסיעה לקאמיניץ ולנאווריש ולישאריגראד וכיוצא בהם, המזכרים קצת בדברינו, כי היה לו בזה סודות נוראות מאד הנעלמות מעין כל חי. וכמו שפעם אחד בשבא מהדרך מהדרכים הנזכרים לעיל, ספר איזה מעשה נוראה המבאר ב"ספורי מעשיות" (מעשה ז' מזכוב ועכביש), ואמר שזאת המעשה מבארת ענין הנסיעה שלו. ובאמת הדבר סתום וחתום מאד, כי מי יוכל לעמד בסוד המעשיות שספר, או בסוד הנסיעות וההנהגות הנפלאות והנעלמות שלו, וכמו בן היתה בנסיעה שלו לקהלת לעמבערג ומאחר שבא לשם היה מכרח מן השמים לעסק ברפואות מטעמים וסודות הידועים לו. אבל בשבא משם, אז דיקא הרבה לדבר ביותר ויותר מהרחקות הרפואות, ואמר אז כמה תורות על

שיחות הר"ן

זה. וגם מקדם שנסע ללעמברג היה מדבר מענין זה, אבל אחר-כך היה מדבר הרבה מאד מזה להתרחק מהם בתכלית הרחוק (ועני תיי מוה"ר"ן סימן ס"ח):

נא

שיחתו הקדושה של רבנו ז"ל

העולם הזה אינו כלום, רק למשך אל התכלית הנצחית. ואין להסתכל אם יהיה לו מעות אם לאו, כי בין כך ובין כך יבלה ימיו בשוה. כי העולם הזה מטעה אותנו לגמרי, שמראה אל האדם באלו הוא מרויח בכל פעם ובסוף אינו כלום, באשר נראה בחוש ברכ בני אדם שעוסקים ועובדים ימים ושנים בסחורות ומשאומתן, ולבסוף כשבאין לחשבון אין נשאר בידם כלום. ואם אפלו משיג מעות, לוקחין אותו מן המעות. והכלל: ששניהם אין להם קיום ביחד דהיני האדם עם המעות, רק או שלוקחין המעות מן האדם, או שלוקחין האדם מהמעות, ומעולם לא נמצא שישאר אחד עם המעות רק כנ"ל.

גם היכן הוא כל המעות שעושין מימות עולם, כי מעולם עושין תמיד מעות, והיכן הוא כל המעות, רק באמת אינו כלום לגמרי.

שיחות הר"ן

סה

וְלַעֲבַד ה', אֵינִי יוֹדֵעַ מִי הוּא שְׂיֻכַּל לֹמֵר שְׂיַעֲבֹד אֶת ה',
לְפִי גְדַלְתָּ הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ, מִי שְׂיֹדֵעַ מַעֲטָ מְגַדְלָתוֹ
יִתְבָּרַךְ, אֵינִי יוֹדֵעַ אִיךָ יָכוֹל לֹמֵר שְׂיַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ.
וְשׁוּם מִלְּאָדָּךְ וְשָׂרְף אֵינִי יָכוֹל לְהִתְפָּאֵר עַל זֹאת שְׂיֻכַּל
לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. רַק הָעֵקֶר הוּא הַרְצוֹן, לְהִיּוֹת רְצוֹנוֹ חֶזֶק
וְחִקּוּף תָּמִיד לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁהַכֹּל
חֲפָצִים וְרוֹצִים לַעֲבֹדוֹ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵין כָּל הַרְצוֹנוֹת שְׂוִין
וְיֵשׁ חֲלוּקִים רַבִּים בְּרְצוֹן, אֲפֹלוּ בְּאֶדָם אֶחָד בְּעַצְמוֹ בְּכָל
עֵת וּבְכָל רֶגַע יֵשׁ חֲלוּקִים גְּדוּלִים בֵּין הַרְצוֹנוֹת. וְהַכֹּלֵל:
שְׂעָקָר הוּא הַרְצוֹן וְהַכְּסוּפִים, שְׂיִהְיֶה כּוֹסֵף תָּמִיד אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ. וּבִתּוֹךְ כֶּךָ מִתְפַּלְּלִין וְלוֹמְדִין וְעוֹשִׂין מְצוּוֹת (וּבִקְאֻמַּת
לְפִי גְדַלְתּוֹ יִתְבָּרַךְ כָּל אֵלוֹ הַעֲבוּדוֹת אֵינָם כְּלוּם רַק הַכֹּל
הוּא בְּדֶרֶךְ "כְּאֵלוֹ" כִּי הַכֹּל הוּא כְּמוֹ שְׂחֹק בְּעֵלְמָא כְּנֻגַד
גְּדַלְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנֹ "קְלָאמִירִשְׁט").

גַּם חֲכָמוֹת אֵינָם כְּלוּם, רַק תְּמִימוֹת וּפְשִׁיטוֹת. גַּם בְּתַמִּימוֹת
אֲסוּר לְהִיּוֹת שׁוֹטָה, אָבֵל אֶף-עַל-פִּי-כֵן חֲכָמוֹת אֵין
צְרִיכִים כָּלֵל וְכַמְבַּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר (לְקוּשֵׁי תַנְיִנָא ע"ח).

גַּם אֵין טוֹב לְהִיּוֹת זְקוּן. הֵן חֲסִיד זְקוּן, וְהֵן צַדִּיק זְקוּן, זְקוּן אֵינִי
טוֹב. כִּי צָרִיךְ רַק לְהִתְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם לְהִתְחַיֵּל בְּכָל עֵת

מחדש, רק יש מה שהוא משפיע בשהוא זקן, הינו "דבר אחר" שמוסיף ב"ח בשמוזקין כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת עז:).

גם הפקרות אין צריכים. אף-על-פי שבאמת אצלי אינו נקרא הפקרות כלל, אדרבא להפך, בשרודף אחר עסקי עולם הזה ורחוק מעבודתו יתברך, זהו מפקר באמת. אך אף-על-פי-כן אפלו מה שנקרא אצל העולם הפקרות, דהינו מי שמפקיר כל עסקי עולם הזה מכל וכל ועוסק רק בעבודת ה' שזהו אצל העולם הפקרות, גם זה אין צריכים, כי יכולים להיות איש פשוט בלי הפקרות.

את זה תקבלו מאתי, שלא להניח עצמו להעולם להטעות, שלא ימעה אותו העולם. כי לא נמצא אחד שיהיה לו קץ וסוף טוב מן העולם. וכל בני אדם שהיו, אפלו אותן שתפסו בידם כל העולם הזה כלו, היה סופם רע מאוד, גם לדורי דורות קלקלו והפסידו. ואפלו אמות העולם צריכים לידע מזה, מאחר שאין העולם הזה כלום, מה צריכים לעשות, על זה צריכים זכיה מן השמים, לזכות לידע מה שצריכים לעשות. אך ישראל אין צריכים לזה כי כבר הם יודעים מה לעשות על ידי התורה.

שיחות הר"ן

10

העולם אומרים שאין צריך לבקש גדולות, ואני אומר שצריך דוקא לבקש גדולות, לבקש ולחפש אחר הצדיק הגדול ביותר דוקא. וכבר מבאר מזה בספרים שצריך לחפש דוקא אחר הצדיק והרבי הגדול ביותר (לקוטי מוה"ר ל').

וכנגד התאוות המטרידים את האדם, באמת אין נמצא שום תאוה כלל, כי אכילה ושתייה הוא הכרח לקיום הגוף, וגם בנים מכרחים להוליד, וכל זה האדם מכרח, ואם-כן אין שום תאוה כלל רק שצריכים להתנהג בהם בקדושה ובטהרה. והשכל של האדם יכול לעמד כנגד כל התאוות, כי הקדוש-ברוך-הוא "יהב חכמתא לחבימין" (דניאל ב.). כי יש לכל אחד חכמה בכח, רק שצריכין להוציאה מכח אל הפעל, ובזה השכל לבר שיש לכל אחד בכח חכמתו, דהיינו מה שיש לו מעצם בריאתו, מלבד מה שהשם יתברך מוסיף לתן חכמה לחבימין, בכח חכמתו לבר יכול גם-כן לעמד כנגד התאוות. ואפלו מי שכבר נמשך אחר תאוות עולם הזה ועבר מה שעבר, ונפגם שכלו ונתבלבל ונתמעט, אף-על-פי-כן, במעט מעט שכל הנשאר יכול גם-כן לעמד. ואפלו נקדה אחת מן השכל יכולה לעמד כנגד כל העולם עם התאוות, ובכל מקום שהוא יכולין להיות סמוכין לשם יתברך. ועין במקום אחר

מזה שגם בשאול תחתיות חס ושלום, יכולין להתקרב אליו
 יתברך ולעובדו יתברך באמת (לקוטי מוהר"ן ו' ועוד).

ענה ואמר: או שצריכין לזה רחמנות מהשם יתברך, או
 יגיעות ועבודות, או שצריכין שניהם, שיהיה לו
 יגיעות גדולות בעבודת ה' וגם רחמנות מאתו יתברך, קדם
 שזוכין שיעמדו וישקטו שמרי המוח למטה, עד שלא ירצה
 שום דבר בעולם, ויהיה הכל שוה אצלו. "בהתהלכך תנחה
 אתך, בשכבך תשמר עליך, ובהקיצות היא תשיחך" (משלי
 ו'), הינו שהכל שוה, ואין שום חלוק בין העולם הזה ובין
 הקבר ובין העולם הבא. כי "בהתהלכך תנחה אותך" -
 התורה, וכן "בשכבך תשמר עליך" ששם בשכבך בהקבר
 שם גם-כן השם יתברך והתורה, וכן "והקיצות" - לעולם
 הבא וכו' (אבות ו'). כי מאחר שאין לו שום תאוה ורצון כלל
 לשום דבר רק להשם יתברך ולהתורה, נמצא שהכל שוה
 אצלו בין בעולם הזה, בין בקבר, בין בעולם הבא, בכלם
 הוא דבוק רק בהשם יתברך ובהתורה. כי מי שמקשר
 בעולם הזה, יש חלוק גדול בין העולם הזה שהוא רחבת
 ידים, ובין הקבר שהוא מקום צר וכיוצא בזה. אבל מי
 שגזרף מחו ואין לו שום שמרים במוח, הכל שוה
 אצלו כנ"ל:

שיחות הר"ן

סמ

נב

מכל הדברים צועק כבוד השם יתברך, כי מלא כל הארץ כבודו, ואפלו מספורי הגויים צועק גם כן כבוד השם יתברך כמו שכתוב: "ספרו בגוים את כבודו" (תהלים צ"ו), שאפלו בספורי הגויים צועק כבוד השם יתברך. כי כבודו יתברך צועק תמיד, וקורא ומרמוז להאדם שיקרב אליו יתברך, והוא יתברך יקרב אותו ברחמים באהבה ובחבה גדולה.

וזה שהאדם נתלהב לפעמים בתוך תפלתו ומתחיל להתפלל בהתלהבות וחשק גדול, ותפלתו שגורה ומרצה בפיו, זהו אור השם יתברך בעצמו כביכול שנתלבש בו וקורא אותו לעבודתו יתברך. כי זה ההתלהבות שהאדם מתלהב בתפלתו זה בחינת השם יתברך בעצמו כביכול, בחינת "הוא תהלתך והוא אלקיך" (דברים י'), שהוא יתברך הוא בעצמו התהלה והתפלה. ולפעמים האדם מתפלל לפני השם יתברך כביכול, וגם פשהשם יתברך מסתלק ומתרחק חס ושלום מן האדם, הוא צריך גם כן להתפלל ולהשליך התפלות אחריו יתברך בחינת "השליך על ה' יהבך" (תהלים נ"ב), שצריך לזרק ולהשליך אחריו יתברך תפלות כשהוא מסתלק ומתרחק מן האדם. וזה

בחינת: 'זכאה מאן דיִדע לזרקא חציון' וכו' המוכא בתקוני
(תקון יג) שצריך לזרק אחריו יתברך תפלות כנ"ל:

נג

מי שיש לו אמונה חיו חיים, והוא מבלה ימי חיו בטוב
תמיד. כי כשהולך לו כראוי ויש לו טוב, בודאי טוב לו,
ואפלו כשאינו כך (דהינו שאין מתנהג לו כסדר ויש לו יסורין חס
ושלום) גם-כן טוב, כי הוא בטוח שאף-על-פי-כן השם
יתברך ירחם עליו להבא ויטיב אחריתו, כי מאחר שהכל
מאתו יתברך בודאי הכל לטובה. אבל מי שאין לו אמונה
חס ושלום חיו אינם חיים כלל, כי תכף כשעובר עליו
איזה רעה, שוב אין לו שום חיות, כי אין לו במה לנחם
עצמו כלל מאחר שאין לו אמונה כלל, ואין לו שום חיות
ושום טוב מאחר שהולך בלי השם יתברך ובלי השגחה
רחמנא לצלן. אבל על-ידי אמונה מה טוב ויפה החיות שלו
כנ"ל:

נד

השם יתברך אינו עושה שני פעמים דבר אחד. כי אפלו
גלגולים, אין זאת הנשמה נתגלגלת פעם שניה
כמות שהיא, רק זאת הנפש עם זה הרוח וכיוצא בזה
בידוע. נמצא שעכשו כשזה הנפש מתקבץ עם רוח אחר

שיחות הר"ן

עא

וכיוצא בזה, שוב אין זה מה שהיה קדם, כי אין השם יתברך עושה שני פעמים דבר אחד:

נה

פעם אחת דבר מענין טוב העולם הבא, מה שיכולין לזכות על-ידי עבודת ה' באמת. ענה ואמר: מכרחין לומר ולקרותו בשם טוב, כי אי אפשר לקרותו בשם אחר להודיע לבני האדם. אבל באמת, אפלו שם טוב אין שיך לומר על זה, כלומר שהוא אפלו למעלה למעלה מטוב, אך אי אפשר להודיע יותר לבני אדם כיראם כשמיכנין אותו בשם טוב אבל באמת וכו' "עין לא ראתה" וכו':

נד

יש בני אדם שנדמה עליהם שהם רחוקים מאיזה תאוות גדולות כגון מתאוות ממון וכיוצא בזה. דע, שאף-על-פירכן יכול להיות שהוא גרוע יותר מחברו שהוא משקע באותה התאוה, דהינו שיש לו איזה תאוה אחרת שהוא משקע בה כל-כך עד שאפלו תאוות ממון וכיוצא בזה שהיא תאוה גדולה מאד, נתבטלה אצלו כנגד אותו התאוה. נמצא שהוא גרוע יותר, כי הוא משקע כל-כך באיזה תאוה עד שאפלו תאוה גדולה של ממון וכיוצא, נתבטל אצלו מחמת אותו התאוה. ואפלו אם היתה

התאווה שהוא משקע בה קמנה מתאווה האחרת שהוא רחוק ממנה, עם כל זה אין נפקא מנה כלל, מאחר שהוא משקע בה כל-כף עד שתאווה גדולה נתבטל אצלו על-ידי זה כנ"ל. וכמו שמצינו שיש עקשן, כגון תינוק שבשביל עקשנות לבד יכול להפקיר עצמו לגמרי ולהבות ראשו בתבה מחמת עקשנות כנגד אמו שעושה לה להכעיס, כמו כן יש בבני אדם שיכול להפקיר הכל ולסלק כל התאוות בשביל איזה תאווה או עקשנות שהוא רוצה:

ג

מקדם ספר, שבימי בחרותו, היה לו פחד גדול מאד מאד מן המיתה, והיה מתפחד ומתירא הרבה מאד מן המיתה, ואז היה מבקש מהשם יתברך שימות על קדוש השם. והלך בזה זמן רב, ואינו זוכר כמה, אבל זה הוא יודע שהיה זמן גדול, אפשר שנה שהלך בזה ובקש תמיד על זה, ולא היתה שיחה ותפלה שלא בקש על-זה, שישתלק על קדוש השם. ומגדל פחדו ויראתו אז מהמיתה כנ"ל, היה זה בעצמו אצלו מסירת נפש על קדוש השם ממש, מה שהיה מתפלל על זה, כי היה פחדו גדול מאד אז.

שיחות הר"ן

עג

מזה ומחנ"ל הבנתי שאותו הדבר שמתגבר על האדם
והוא משקע בו, אותו הדבר דיקא הוא צריך לשפר
בשביל השם יתברך, כי זה עקר עבודתו. וכמו שאמרו
רבתינו ז"ל: "ובכל מאריך - יש לך אדם שחביב עליו" וכו'
(פרכות סא:): והבן:

נח

בשחושבין תורה צריך להיות חושב הדבר תורה שרוצה
לחדש בה לחשב ולחזר במחשבתו אותו
הפסוק או אותו הענין כמה וכמה פעמים הרבה מאד,
ולחיות נוקש ודופק על הפתח עד שיפתחו לו.

יש דבר שפורח במחשבה כמו זריחה, ואחר-כך פורח
מהמחשבה. וצריך שיהיה לזה בריה ואיש חיל, לדרף
ולרוץ אחריה להשיגה (ועני חיי מוהר"ן סימן ס"ט):

נט

מסגל יותר לבנים, להיות רחוק מהם, לבלי להיות דבוק
בהם לשעשע בהם בכל פעם, רק לבלי להסתכל
עליהם כלל:

שיחות הר"ן

ס

שיחתו הקדושה של רבנו ז"ל, בעת שארע מעשה בקהלת-קדש בראסלב שגזוקה ילדה אחת בבית שחפרו בו ועשו בו בנינים חדשים, גם כמה נפשות היו בסכנה גדולה. אז שמעתי מפיו הקדוש ענין זה:

בענין בנינים עינתי והסתכלתי בענין זה, וראיתי שכל העוסקים בבנינים ובחומות אין אחד מהם יוצא נקי, ואפלו עב"ם. ואף-על-פי-כן העולם עוסקים בזה, כי הוא קיום העולם, כי אי אפשר להיות בלא זה, ועל-כן בהכרח שיהיו בני אדם שיהיה להם חשקות לזה.

ויש בענין זה כמה ענינים וחלוקים, אך סוף כל סוף אינו יוצא נקי. ונראה שזהו פרוש: "כל העוסק בבנין מתמסכן" (יבמות סג. סוטה יא.). "מתמסכן" הוא לשון עניות, וגם הוא לשון סכנה. ובמדרש מבאר בפרוש על פסוק: "ויבן ערי מסכנות לפרעה" (שמות א'), "חד אמר שממסכנות את בעליהן, וחד אמר שממסכנות את בעליהן" (שמות רבה א' אות י"ד).

והעקר הוא הנחת היסוד (שקורין "זאקלאשטשינא"). וצריך לידע באיזה זמן להניח היסוד, ומאיזה עין להניח

שיחות הר"ן

עה

היסוד, כי יש עצים שאינם ראויים להיות יסוד, אך אי אפשר לידע כל זאת.

וגם מה שאין גדלים פרות במדינות אלו הוא גם בן מחמת זה. הינו שיש כמה פרות שאין יכולים להיות גדלים כאן, והוא גם-כן מחמת זה, שאין יודעים ענינים הנ"ל. כי אכן שתיה שממנה השתת העולם, משם יוצאין גידין לכל הארצות. ושלמה המלך עליו השלום שהיה חכם גדול וידע כל הגידין בפרטיות, היה נוטע עץ כל פרי כמו שדרשו רבותינו ז"ל (קהלת רבה ב' אות ז'). וגם במדינות הללו אם היו יודעין הלוך הגידים בפרטיות היטב, היו יכולים לטע גם כאן את הפרות שאינם גדלים פה. כי גם כאן אף על-פי שהגיד ההולך למדינה זו, הוא מסגל לפרי מיוחדת, עם כל זה כל הגידין מתערבין ומתחברין יחד. ועל-כן גם כאן במדינות אלו, יכול להיות כשמתרחקים מעט יכולין לטע גם שאר הפרות שאין גדלים פה. גם יש מציאות שאם היו פותחים באר באיזה צד, היו יכולין לטע ברחוק מקום משם אותן הפרות הנ"ל. גם צריכין לידע העלויות והירידות של האבן שתיה, ולידע לפי הזמן, את בחינת האבן שתיה, באיזה בחינה ומדרגה הוא האבן שתיה באותו הזמן. ולפי אותה הבחינה של האבן שתיה באותו

הזמן ידע איך להתנהג בענינים הנ"ל, אך כל זה נעלם
ונסתר מן העולם.

כי יש דברים שאסור לגלותן. והענין, כי העולם אומרים
שככל פעם נתחכם העולם יותר. ובאמת בודאי
הדורות הקודמים בודאי היו חכמים יותר מאד, והם גלו
עקר החכמה, אך מאחר שהם כבר הכינו הכל, על-כן
באים הדורות האחרונים על חכמות יותר. כי הדורות
האחרונים הם באו אל המוכן, כי כבר מוכן החכמה
מהדורות הקודמים שגלו עקר החכמה, ועל-כן הדור
האחרון מוסיף מעט ונתחכם יותר. וכמו שפצינו בדברי
רבותינו ז"ל שאמרו: "אי לאו דדלאית חספא לא אשכחית
מרגיניתא תותיה" (במות צב: בבא מציעא יז:). ועל-כן אף-על-פי
שהקודם לא פעל כלל כי העקר הוא המרגיניתא, אף-על-
פי-כן הראשון עקר, כי הוא דלה חספא, הינו שהוא גלה
וחפר יסוד ועקר החכמה, שעל-ידי-זה בא השני בנקל על
עסק החכמה בתכלית.

ועל כן יש דברים שאסור לגלות אותם, כי אם היה מגלה
אותם היו יכולים לבוא מזה בדורות האחרונים

שיחות הר"ן

עו

לְעִבּוּדוֹת זָרוֹת. כִּי יֵשׁ בָּאוֹתוֹ הֶעֱנֵן כַּמָּה דְבָרִים וְעִנְיָנִים שְׁצָרִיכִים לַעֲשׂוֹת לָזֶה, וְאִם הָיָה נִתְגַּלָּה אוֹתוֹ הַחֲכָמָה בְּעוֹלָם, וְהָיוּ יוֹדְעִים אוֹתָן הֶעֱנֵינִים שְׁצָרִיכִים לַעֲשׂוֹת לְאוֹתוֹ הֶעֱנֵן, הָיוּ יְכוּלִים לְבוֹא מִזֶּה בְּדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים לְעִבּוּדוֹת זָרוֹת, כִּי הַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים מוֹסִיפִים בְּכָל פַּעַם חֲכָמָה כַּנִּלְמַד. וְלִפְעָמִים הַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים טוֹעִין בְּחֲכָמָתָם שְׂמוֹסִיפִין עַל הָרֵאשׁוֹנִים, עַל-כֵּן אִם הָיוּ מְגַלִּים עִנְיָנִים הַנִּלְמַד וְהַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים הָיוּ רוֹצִים בְּכָל פַּעַם לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם חֲכָמָתָם, וְהָיוּ יְכוּלִים לְטַעוֹת בְּטַעוֹת חֲכָמָתָם שֶׁהָיוּ מוֹסִיפִים עַד שֶׁהָיָה יְכוּל לְהַתְגַּלְגַּל מֵעִנְיָנִים הַנִּלְמַד הַנַּעֲלָמִים מִן הָעוֹלָם, עִבּוּדוֹת זָרוֹת חֵם וְשָׁלוֹם. כִּי הָיָה נִדְמָה לָהֶם עַל-פִּי טַעוֹתָם שֶׁכָּדָר צָרִיךְ לְהִיּוֹת חֵם וְשָׁלוֹם לְעִבּוֹד אוֹתָן הָעִבּוּדָה זָרָה חֵם וְשָׁלוֹם. וְכֵמוֹ שְׂמוֹכָא בְּעִנְיַן עֲרָלָה (ויקרא י"ט). כִּי אֵיתָא בְּזֵהָר (חֲלָק ב' רמד:) שֶׁבְּאוֹתָן הַשְּׁלֵשׁ שָׁנִים שׁוֹרָה קְלָפָה עַל הָאֵילָן, וּבְדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים טָעוּ בְּזֵה עַד שֶׁהָיָה לָהֶם עִבּוּדָה זָרָה בְּזֵה בְּתַחֲלַת נְטִיעַת הָאֵילָן דְּוָקָא בְּעַת שִׁשׁוּרָה הַקְּלָפָה הַנִּלְמַד. כִּי כְּפִי שֶׁהָיוּ יוֹדְעִין הַיָּטִב עִנְיַן נְטִיעַת הָאֵילָן מִה שְׁנַעֲשֶׂה מִזֶּה, הָיָה נִדְמָה לָהֶם עַל-פִּי טַעוֹתָם שֶׁבּוֹדָאֵי צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ הָעִבּוּדָה-זָרָה חֵם וְשָׁלוֹם שֶׁהָיוּ עוֹבְדִים, כִּי הָיָה נִדְמָה לָהֶם שֶׁהוּא פָּשוּט כְּפִי מִה שִׁטְעוּ בְּחֲכָמָתָם, עַל-כֵּן אִסּוּר לְגַלּוֹת עִנְיָנִים כְּאֵלּוּ:

סא

ענין הדרי בי הנאמר בגמרא, זה היה בחינת תשובה, ושב בתשובה על שפגם בתורה לומר שלא כענין וכראוי, ותכף ומיד שהקשה אותו חברו הבין מיד שפגם ושב בתשובה מיד. כי יש תשובה שהיא בכח ועדין לא יצאה לפעל, ובשביל זה אדם משיג לפעמים למעלה ממדרגתו מה שאינו ראוי לזה, היא כדי שתצא התשובה מכח אל הפעל כנ"ל. וזה בחינת הדרי בי, הינו שהתשובה היתה בי מתחלה רק שהיה בכח כנ"ל ועתה יצאה לפעל (כי על-ידי שהשיג למעלה ממדרגתו על-ידי-זה פגם לומר שלא כענין, ואזי חברו מקשה עליו ואז הוא מתעורר מיד ומבין שפגם ושב בתשובה מיד. נמצא שעל-ידי-זה יצאה התשובה מכח אל הפעל):

סב

דע שיש בבני אדם סגלות גדולות, כי יכולין לפעל על-ידי מחשבתם מה שהם חושבים. ואפלו היקרות חס ושלום הוא בא ממחשבות בני אדם. כי כשהמחשבה היא בלה אחוזה ודבוקה בדבר אחר שיהיה בן, דהינו כל הבחינות שיש במחשבה דהינו פנימיות וחיצוניות, ושאר הבחינות בלם עד הנקדה, וכשכלם באחד אחוזים ודבוקים

שיחות הר"ן

עט

וחושבים שיהיה בן בלי בלבול ונמיה למחשבה אחרת, על-ידי-זה הם פועלים שבהכרח יהיה בן כמו שהם חושבים. וגם שהמחשבה תהיה בפרטי פרטיות, לא בדרך כלל, כגון שיחשב שאם יהיה בן יהיה כד וכד בפרטיות. אבל כשחושב בדרך כלל הוא בחינת גולמי כלים (כלים י"ב משנה ו'), ויכול למעות כמו שטעה נבט שראה איש ויצא וכו' (סנהדרין קא:).

וגם לעגן הלמוד מועיל זה, אם תהיה מחשבתו תקיפה מאד כנ"ל בודאי יהיה בן, ובלבד שתהיה המחשבה תקיפה ואחזקה מאד בזה כנ"ל. דהינו למשל שיחשב במחשבתו שיזכה ללמוד ולגמור כל הארבעה פוסקים כלם, עם כל הפרושים הגדולים, ויחשב ויצייר בדעתו באיזה אפן ילמד אותם, ובכמה זמן. כגון למשל, שיזכה ללמוד חמשה דפין ביום אחר, עד שיזכה לגמור כלם בשנה אחת, ויכניס מחשבתו בזה היטב היטב בתקף גדול מאד עד שתהיה המחשבה תקיפה ואחזקה בזה מאד, וכיוצא בזה בשאר למונדי התורה הקדושה כגון ש"ס עם הרי"ף והרא"ש וטורים וכו' ותנ"ך וכיוצא, ויכסף וישתוקק ויחשב בזה הרבה בתקף גדול, אזי יזכה שיהיה בן. ואמר שזה מרמז בדברי רבותינו ז"ל במה שאמרו: "מחשבה מועלת אפלו לדברי תורה" (סנהדרין כו:), מועלת ממש, דהינו שמועלת

וּמְסִיעַ לְזוֹה, אֶפְלוּ לְדַבְרֵי תוֹרָה. וְאִם עַל פִּי שְׂרֵשׁ"י פִּרְשׁ
שֵׁם בְּעֵינָיו אַחֵר, אִם עַל פִּי בֶן הוּא כָּד. וְלֹא סִיּוּם לְבֹאֵר
הַדָּבָר יוֹתֵר, וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ דְבָרֵי אֱלֻקִּים חַיִּים:

סג

בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה יֵשׁ דָּבָר שֶׁחָשׁוּב בְּאוֹתָהּ הַמְדִינָה,
וְתַכְפֵּף כְּשֶׁמֵּתְחִיל אוֹתוֹ הַדָּבָר, יֵשׁ בּוֹ מִזֵּב וְרַע. וְהַטּוֹב
הוּא מְעַט וְהָרַע הוּא שְׂוֵה מִמֶּשׁ בְּכָל הַתְּנוּעוֹת אֶל הַטּוֹב,
כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיֶה נֶכֶד בֵּין הַטּוֹב וּבֵין הָרַע, וְאוֹתוֹ הַדָּבָר הוֹלֵךְ
וְחָשׁוּב עַד הַסּוּף. כִּגוֹן בְּמְדִינָה זֹאת חָשׁוּב בְּעַל שֵׁם וּבְכַאֲמַת
הֵיוּ כַּמָּה בְּעַלֵּי שְׁמוֹת אֲמִתִּיִּים וְצַדִּיקִים וְעַתָּה נִתְרַבּוּ הַרְבֵּה
בְּעַלֵּי שְׁמוֹת שֶׁל שֶׁקֶר.

וְהַכֶּלֶל, שֶׁכָּל מִי שֶׁרוֹצֶה וְחָפֵץ לְכַנֵּס בְּזוֹה לְעַסֵּק בְּאוֹתוֹ
הַדָּבָר הַחָשׁוּב בְּאוֹתוֹ הַמְדִינָה, כִּגוֹן בְּעַל שֵׁם
בְּמְדִינָה זֹאת, הוּא מְצַלִּיחַ בְּאוֹתוֹ הַדָּבָר אִם שֶׁהוּא שֶׁקֶר כִּי
בְּכַאֲמַת אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלוּם, רַק שֶׁהַדָּבָר הַתְּלוּי בַּהֲתַעֲוֹרוֹת
שֶׁלֹּא אֵיךְ שֶׁהוּא מִתְעוֹרֵר וְחָפֵץ בְּאוֹתוֹ הַדָּבָר. וְגַם תְּלוּי
בַּהֲמָקוֹם שֶׁמֵּתְחִיל שֵׁם לְהַנְהִיג אוֹתוֹ הַדָּבָר, אִם הַהֲתַחֲלָה
בְּמָקוֹם שֶׁהֵם מְאֱמִינִים בְּזוֹה אוֹ שֶׁמֵּתְחִיל עִם נְשִׁים שֶׁהֵם
דֹּרְכֵן לְהֵאֱמִין בְּכָל דָּבָר, אֲזִי מְצַלִּיחַ, וְאֲזִי יָכוֹל לְהֵיוֹת

שיחות הר"ן

פא

שאחר-כך יאמינו בו גם אותן שהם רחוקים מלהאמין בכזה, ואם ה"ה מתחיל במקומם היו מתלוצצים ממנו ולא ה"ה מצליח כלל, אך מאחר שפכר התחיל במקום שחשוב שם ויש להם אמונה, על-ידי-זה יכול להיות שגם הם יהיו מכרחין להאמין בו מאחר שהוא מצליח. אבל יש מדינה אחרת שאין חשוב שם כלל אותו הדבר, כגון מדינת אשפנו שאין להם שום אמונה בבעלי שמות, ושם אין שום הצלחה והתחלה למי שרוצה לעסק בזה. וכמו-כן ענן ההנהגה והגדלה של צדיקים במדינה זו, ובמדינה אחרת אין להם אותה גדלה, כגון במדינת ישמעאל שנקראים חכמים ואין להם אותו ההנהגה והגדלה כלל, ועל-כן במדינה זו כל מי שרוצה לעסק בזה ולהנהיג בדרך הצדיקים כפי הנהוג עתה, הוא מצליח בזה כנ"ל. השם יתברך יגלה האמת במהרה בימינו אמן.

במדינה שמתקבלין שם מופתים ומתנהגת בדרך זה, על-ידי-זה בעצמו נעשין לפעמים מופתים, ולפעמים אינו עולה בידו:

סד

מן התנשאות וגדלה אין ראיה כלל. כי ההתנשאות הוא דבר בפני עצמו, לפעמים עושים דבר שעל ידי זה זוכין

לַגְדֵּלָהּ וְהַתְנַשְּׂאוֹת, וְכִיּוֹן שֶׁעָלָה לֹא יֵרֵד. וּמְצִינוּ בְּמַלְכֵי
 יִשְׂרָאֵל, שֶׁבְּשִׁבְלֵי דְבַר אֶחָד זָכוּ לְמְלוּכָה עַד הַדֹּר רְבִיעִי,
 כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "בְּנֵי רַבְעִים יֵשְׁבוּ לָךְ עַל כֶּסֶף יִשְׂרָאֵל" (מְלָכִים
 ב' י'), וְדָבָר זֶה בְּאֵמֶת קָשָׁה לְהַבִּין. עַל-כֵּל-פָּנִים זֶה הַדֹּר
 רְבִיעִי מִכֶּרֶח שִׁיפְסַק אֶצְלוֹ הַגְּדֵלָהּ וְהַמְלוּכָה, וְאֶפְלוּ אִם
 יַעֲשֶׂה דְבַר זֶה שֶׁעָשָׂה זְקֵנוּ וְיֹתֵר וְיֹתֵר מִזֶּה לֹא יוֹעִיל,
 מִחֲמַת שְׁנֵגֶזֶר כֶּבֶר שֶׁאֶצְלוֹ יִפְסַק הַמְלוּכָה וְהוּא צָרִיךְ לְסַבֵּל
 עֲנֹשׁ אַבּוֹתָיו. (נִמְצָא שֶׁהוּא פְּלִיאָה נִשְׁגָּבָה מְאֹד, כִּי אַבּוֹתָיו
 זָכוּ עַל-יְדֵי דְבַר זֶה לְכַבֵּד לְמְלוּכָה עַד הַדֹּר רְבִיעִי, וְהַדֹּר
 הַרְבִּיעִי בְּעֵצְמוֹ שֶׁכֶּבֶר מְחֻזַּק בְּמְלוּכָה מְאֹבּוֹתָיו אֵינוֹ מוֹעִיל
 לוֹ שׁוּם דְבַר. אֶפְלוּ אִם יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ הַדְּבַר שֶׁעָשָׂה אָבִי
 זְקֵנוּ, לֹא יוֹעִיל לוֹ שֶׁתִּמְשַׁךְ מְלָכוּתוֹ יֹתֵר לְדוֹרוֹת שְׂאֲחָרָיו.
 וְאֶפְלוּ אִם יַעֲשֶׂה מָה שִׁיעֲשֶׂה לֹא יוֹעִיל מֵאַחַר שֶׁכֶּבֶר נִגְזַר
 שֶׁאֶצְלוֹ יִפְסַק הַמְלוּכָה, וְהוּא דְבַר תְּמוּהָ מְאֹד, וְהֵבִין).
 וּבְאֵמֶת אֵין אָנוּ מְבִינִים דְּרַכֵּי ה'. עַל-כֵּל-פָּנִים נִמְצָא
 שֶׁלְּפַעֲמִים אֶחָד עוֹשֶׂה דְבָרִים טוֹבִים הַרְבֵּה וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן
 אֵין לוֹ גְּדֵלָהּ, מִחֲמַת שֶׁמִּכֶּרֶח עַל-פִּי הַגְּזֵרָה שִׁיפְסַק אֶצְלוֹ
 הַגְּדֵלָהּ כִּנ"ל, וְלַפַּעֲמִים אָדָם זוֹכֵה לַגְּדֵלָהּ עַל יְדֵי דְבַר אֶחָד
 אֶפְלוּ עַד הַדֹּר רְבִיעִי, וְהֵבִין:

שיחות הר"ן

פג

סה

על ידי שמחה נצולין ממיתת בנים. כי הקלפה העושקת אותם חס ושלום נקראת לילי, והשמחה הוא ההפך

ממנה:

סו

הזהיר מאד כמה פעמים להתפלל בכח גדול להכניס כל כחו בדבורי התפלה, וכמבאר מזה בספריו הקדושים בכמה מקומות. ואמר כמה פעמים שהאדם צריך להכריח עצמו מאד לתפלה, לא כמו שאומרים קצת שאין להכריח עצמו לתפלה, רק אדרבא צריכין להכריח עצמו מאד מאד בכל הכחות לתפלה.

שוב אמר, בשאדם מתפלל בכונה, דהינו שמקשר המחשבה אל הדבור, ומטה אָזְנוֹ וְשׁוֹמֵעַ מַה שֶׁהוּא מדבר, אזי הכחות נמשכין ממילא לתוך דבורי התפלה. כי כל הכחות מצפין ומסתכלין תמיד על זה, שימשכו ויכנסו בתוך דבורים קדושים. על-כן בשמתפלל בכונה, נמשכין ונכנסין כל הכחות שלו ממילא לתוך התפלה, וזכה להתפלל בכח גדול אף-על-פי שאינו מכריח עצמו לזה, כי הכחות נמשכין ממילא לתוך דבורי התפלה בשמתפלל בכונה:

סז

מי שאינו שומע וצית לדברי חכמים אמתיים, הוא יכול להשתגע. כי עקר השגוון של כל המשגעים הוא רק מחמת שהוא אינו צית ושומע לדברי הבעלי שכל. כי המשגע אם היה שומע וצית לדברי אחרים שהם הבעלי שכל, בודאי לא היה משגע כלל. כי אף-על-פי שלפי רוח נשמות ושגוון שלו, נדמה לו בברור גמור, שהוא צריך לילד קרוע ולהתגלגל באשפה, וכיוצא בזה מדרכי הנשמות ושגוון. אף-על-פי-כן מאחר שהגדול ממנו אומר לו שאינו צריך לעשות כן, אם היה מבטל דעתו, נגד דעת הגדול ממנו בחכמה בודאי היה מתבטל כל השגוון שלו. נמצא שעקר השגוון הוא רק מחמת שהוא אינו רוצה לשמע ולצית לדברי חכמים, והבן הדבר היטב:

סח

הזהיר מאד כמה פעמים, על ענין השיחה בינו לבין קונו, שכל אדם ידבר וישיח בינו לבין קונו. וישוב עצמו היטב מה הוא עושה בעולם הזה, וירחם על עצמו, ויפרש בפיו בתחנונים ופיוסים, לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, שיזכהו ברחמי המרבים להתקרב לעבודתו יתברך, וישתדל להמציא לו טענות ובקשות על זה. וענין שיחה זו

שיחות הר"ן

פה

יהיה בלשון אשכנז שמדברים בו. וכבר מבאר זאת בספרים הנדפסים, אבל יותר מזה הרבה לדבר עמנו הרבה מאד בענין זה. כי מי שירגיל עצמו לנהג הנהגה זו בכל יום על-כל-פנים שעה אחת, בודאי יזכה להתקרב אליו יתברך באמת. ואף אם לפעמים הוא רואה שמקיים הנהגה זו ימים ושנים, ואף-על-פי-כן עדין לא זכה להתקרבות כראוי, אף-על-פי-כן יחזק עצמו יותר ויותר, כי סוף כל סוף יועיל לו בודאי. ואמר שדוד המלך עליו השלום, יסד מזה ספר תהלים. ואמר שעקר ההתבודדות של דוד המלך היה על מפתו, בעת ששכב על מפתו וכסה עצמו בסדין, אז היה מדבר ומשיח כל לבו לפני השם יתברך כמו שכתוב: "אשחה בכל לילה מפתי בדמעותי" וכו' (תהלים ו'). אשרי אשרי מי שירגיל עצמו לקיים הנהגה זו, העולה על הכל.

ועין בספר "לקוטי תניינא" ברף ל"ב (תורה כ"ד, כ"ה), ושם לבד לכל מה שנאמר שם בענין זה, ותרגיל עצמך לקיים הדברים הנאמרים שם, והשם יתברך יעזר בכל פעם שתזכה לפתח פיה שתוכל לפרש שיחתך לפניו באמת:

סט

"זמרו למי שמנצחין אותו ושמוח" (פסחים קיט.). כי צריכין לנצח אותו יתברך בכיכול. כי אף-על-פי שנדמה

לְהֵאדָם שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ רוֹצֵה לְקַרְבוֹ, מִחֲמַת שֶׁקְלָקֵל הִרְבֵּה, וְגַם עֲכָשׁוּ אֵינוֹ מִתְנַהֵג כְּרְאוּי כְּרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן צָרִיךְ הָאָדָם לְחַזֵּק עֲצָמוֹ בְּיוֹתֵר וּלְהִשְׁתַּמֵּחַ עֲצָמוֹ לְפָנָיו וּלְפָרֵשׁ כִּפְּיוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ שְׂיִרְחֵם עָלָיו וְיִקְרַבְהוּ לְעִבּוּדָתוֹ, כִּי אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֲנִי רוֹצֵה לִהְיוֹת יִשְׂרָאֵלִי. נִמְצָא שְׂרוּצָה לְנִצָּחַ אֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּבְיָכוֹל, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לוֹ שִׂמְחָה מְזֶה שֶׁמִּנְצָחִין אוֹתוֹ כִּבְיָכוֹל:

ע

עָנָה וְאָמַר: הִיתְכֵּן שְׂאֵנוּ מִנִּיחִין אֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׂיַעֲשֶׂה וַיִּחְשַׁב לְגֹזֵר גְּזֵרוֹת בְּעוֹלָם. (כִּי אִזּוֹ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן נִשְׁמַע שְׂיִוְצָאִין גְּזֵרוֹת עַל יִשְׂרָאֵל חֵם וְשָׁלוֹם). כִּי אֲנִי צָרִיכִין לְקָרוֹת אֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵעֵסְקִיו שֶׁהוּא עוֹסֵק בָּהֶם בְּאִיזָה גְּזֵרָה וְכִיּוֹצֵא חֵם וְשָׁלוֹם, לְקָרוֹת אוֹתוֹ מִשֵּׁם שְׂיִשְׁלִיךְ זֹאת וַיִּפְנֶה אֵלָינוּ לְמָה שְׂאֵנוּ רוֹצִים לְדַבֵּר עִמּוֹ, לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שְׂיִקְרַב אוֹתָנוּ לְעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ. כִּי כִּשְׂאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל רוֹצֵה לְדַבֵּר עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, אִזִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִשְׁלִיךְ כָּל עֲנִינָיו וְכָל הַגְּזֵרוֹת שְׂרוּצָה לְגֹזֵר חֵם וְשָׁלוֹם וְכָל הָעֵסְקִים שָׁלוֹ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ עוֹסֵק בָּהֶם כִּבְיָכוֹל, וְהוּא מִשְׁלִיךְ הַכֹּל וּפּוֹנֶה עֲצָמוֹ רַק לָזֶה הָאִישׁ שְׂרוּצֵה לְדַבֵּר עִמּוֹ

שיחות הר"ן

פו

לְפָרֵשׁ שִׁיחֹתוֹ לְפָנָיו, לְבַקֵּשׁ מֵאֵתוֹ שְׂיַעֲזֹרֵהוּ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו
'תְּבַרְךָ' (ועַיֵּן חַי מוֹהַר"ן סִימָן סט"ב):

עא

בְּעֵינַיִן מַה שְּׁכָתוּב בְּזֹהָר הַקְּדוּשׁ שְׁעַל פָּנָם הַבְּרִית בְּפָרֵט
"מֵאֵן דְּאוֹשִׁיד זְרַעָא בְּרִיקְנִיא" חֵם וְשְׁלוֹם וְכוּ' אֵין
מוֹעִיל תְּשׁוּבָה (וַיְחִי דָף רי"ט:). אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל שְׂאִין הַדְּבָר כֵּן,
רַק עַל הַפֶּל מוֹעִיל תְּשׁוּבָה. וְאָמַר, שְׁבוּהָ הַמְּאָמֵר זֹהָר אֵין
שׁוּם אָדָם מִבֵּין הַפְּשֵׁט רַק הוּא לְבַד. וְהַכֵּלֶל שְׁבֹאֲמֵת מוֹעִיל
תְּשׁוּבָה בְּוֹדָאֵי עַל חֲטָא זֶה, אֲפֹלוּ אִם הִרְבָּה לְפִשְׁעֵי חֵם
וְשְׁלוֹם בְּזֹהָר. וּכְבָר מְבֹאָר בַּסְּפָרִים הַנִּדְפָּסִים כְּבָר שְׁעַקֵּר
הַתְּשׁוּבָה הוּא לְבַל יַעֲשֶׂה עוֹד מִכָּאֵן וּלְהַבָּא, וְהוּא מְכַרַח
לְעֵבֵר בְּאֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת וְהָעֵינַיִם שֶׁהִיָּה בְּתַחֲלָה וּלְהַתְּנַסּוֹת
נָשָׂם. וּכְשֶׁמֶרַחֵם עַל עֲצָמוֹ עֲכָשׁוּ וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה עוֹד מַה
שְׁעֲשֶׂה מִקֵּדָם וּמִשִּׁבְרֵי תַּאֲוָתוֹ, זֶהוּ עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה:

עב

כְּבָר מְבֹאָר, שְׂאִין לְהַשְׁגִּיחַ כָּלֵל עַל פְּנִיּוֹת וּמַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת
וּבְלִבּוֹלִים שְׁבִתְפִלָּה. רַק לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלוֹ לִילְדָךְ
בְּתַפְלָתוֹ כַּסְדֵּר, וְלֹא יִשְׁגִּיחַ עַל שׁוּם בְּלִבּוֹל וּמַחֲשָׁבָה זָרָה
כָּלֵל, רַק הוּא יַעֲשֶׂה אֶת שְׁלוֹ וְלֹא יַחֲזִיר פָּנָיו לְהַבֵּיט עַל אֵלוֹ
הַמַּחֲשָׁבוֹת כָּלֵל.

גם אמר שזה טובה גדולה, מה שבאים עליו מחשבות זרות ופניות. כי בלא זה, אם היה האדם מתפלל התפלה כראוי, לא היה אפשר לסבל כלל את גדל עצם הקטרוגים שיש על התפלה שהיא כראוי, אבל על ידי שהתפלה מלבשת במחשבות זרות, על ידי זה אין החיצונים מסתכלין עליה כל כך, ואין הקטרוג גדול כל כך ועל ידי זה יכול התפלה לעלות. ובוהן לכבות הוא יודע האמת לאמתו, שאף-על-פי שיש להאדם פניות ומחשבות זרות, אף-על-פי-כן פנימיות מחשבתו הוא לה' לבדו. כי פנימיות פונתו בתפלה הוא באמת להשם יתברך. והשם יתברך בוחן לכבות ומסתכל על פנימיות פונתו ורצונו, ומקבל תפלתו באהבה, אף-על-פי שהיא מלבשת במה שמלבשת כי פנימיות רצונו וכונתו הוא טוב.

וזהו: "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" (משלי י"ט). הינו שיש מחשבות הרבה בלב איש בשעת התפלה, כי אז באין עליו בלבולים גדולים ומחשבות רבות, אבל: "עצת ה' היא תקום". הינו פנימיות הנקדה שבלב, מה שבפנימיות המחשבה מתכונן להתפלל להשם יתברך לבד, שזה בחינת "עצת ה'", שמתכונן להשם יתברך לבד בפנימיות מחשבתו זה נשאר קים, בחינת "עצת ה'".

שיחות הר"ן

פמ

היא תקום" כנ"ל. על כן אין להסתפל על שום מחשבות
חוץ ופניות רק להתפלל בסדר כנ"ל:

עג

יש צדיקים שמגלין ואומרים תכף מה שהם רואים, ואלו
הצדיקים נשמתם הוא מבחינת אותיות מנצפ"ך. וזהו:
"מנצפ"ך צופים אמרו" (שבת קד.), אלו שהם מבחינת
מנצפ"ך שהוא בחינת צמצום כידוע, מה שרואים וצופים
הם אומרים, ואינם יכולים להחזיק אצלם. אבל יש צדיקים
ששורשם מבחינה גבוה יותר שהוא בחינת הרחבה, הם
יכולים להחזיק אצלם כל מה שרואין:

עד

בענין התפלה. לפעמים אין להאדם שום התלהבות
בהתפלה, וצריכין לעשות לעצמו התלהבות
וחמימות ולב בוטר להתפלה. כמו למשל שנמצא לפעמים
שהאדם עושה לעצמו רגז עד שבא בכעס ונתרגז, כמו
שאומרים העולם בלשון אשכנז: "ער שניצט זיך איין רגז",
כמו כן ממש בקדשה בענין התפלה, צריכין לפעמים
לעשות לעצמו רגז. ויעשה לו חמימות ותבערת הלב
בדבורי התפלה, "אזוי וויא איינר שניצט זיך אה רגז". ועל
ידי זה יבוא אחר כך באמת להתלהבות וחמימות הלב

בהתפלה ויזכה שיכער לבו להשם יתברך, ויתפלל
בהתלהבות גדול.

ובן בענין השמחה, בפרט בשעת התפלה, שצריכין שתהיה
התפלה בשמחה גדולה. וצריכין להכריח עצמו לשמח
עצמו בכל מה שיכול פדי לזכות לשמחה, ובפרט בשעת
התפלה, וכמובא על פסוק "אזמרה לאלקי בעודי" וכו'
(תהלים קמ"ו) עין שם (לקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב). ואם לפעמים
דעתו מבלבל, ואינו יכול בשום אופן לשמח עצמו, אז עצתו
שיעשה עצמו כאלו הוא שמח. ואף-על-פי שבתחלה עדין
אין השמחה באמת בלבו, אף-על-פי-כן על-ידי שעושה
עצמו כאלו הוא שמח, על-ידי-זה יזכה אחר-כך באמת
לשמחה.

ועצה זאת היא עצה גדולה מאד, גם בכל הדברים
שבקדשה. שבתחלה צריכין לעשות עצמו כאלו
הוא להוט אחר אותו הדבר שבקדשה, ואחר-כך זוכין
באמת לזה. והבן מאד:

עה

בענין התפלה, ספר רבנו ז"ל עמנו הרבה, והזהיר מאד
להכריח את עצמו להתפלל בכונה גדולה, דהינו
לקשר המחשבה אל הדבור בקשר אמיץ וחזק שיטה אנו

שיחות הר"ן

צא

היטב היטב וישמע מה שהוא מדבר בתפלה, וזה עקר תפלה בכונה. ולא היה מצוה להתפלל עם פונות ממש על-פי כתבי האר"ל, אפלו לאותן האנשים שהיו לומדים כתבי האר"י על-פי פקדתו. ואמר שעקר שלמות התפלה הוא ברוך אתה ה' וכו' בפשוטו, וזה עקר פונת התפלה, שייבן פרוש המלות וישמע היטב מה שהוא אומר.

והיה מתלוצץ מאד מאד מאותן האומרים שאין צריכין להכריח עצמו לתפלה, והיה מזהיר מאד להתפלל בכחות להכנים כל כחו באותיות התפלה. ועל המחשבות זרות הבאים בתוך התפלה היה מצוה לבלי להשגיח עליהם כלל, רק יעשה את שלו ויתפלל בדרכו ואל ישגיח כלל על שום בלבול, ואל יחזיר פניו ומחשבתו אליהם כלל, וכאשר מבאר מזה בספרים הנדפסים כבר.

גם אמר רבנו ז"ל, שאי אפשר להתפלל כל התפלה בכונה בראוי, רק כל אחד ואחד אינו מתפלל כי אם קצת מהתפלה בכונה. בנראה בחוש, שאחד אומר קטרת בכונה, ואחד אומר פסוקי דזמרה בכונה וכו' וכיוצא בזה. וראיתי בכתביו תורה על זה, אך לא זכיתי להעתיקה. וקצת מה שאני זוכר משם הוא, שזה בחינת מה דאיתא בתקונים "דאית מארי דידין ואית מארי דרגלין" וכו' (תקון י"ח דף לב:),

זו בחינה הנ"ל, שכל אחד מתעורר וזוכה להתפלל בכונה חלק מהתפלה, כפי בחינתו. על-כן אל יפל לב אדם, בראותו שזכה להתפלל קצת בכונה איזה חלק מהתפלה ופתאם נפסק, ואינו יכול עוד להתפלל כראוי בשום אופן, כי זה מכרח בנ"ל וישתדל להתפלל שאר התפלה בפשיטות גמור.

ואפלו אם לפעמים הוא מיגע עצמו ואינו יכול להתפלל כלל, אף-על-פי-כן אל יפל בדעתו מזה כלל, כי זה כלל גדול שאסור לכל בדעתו בשום אופן, אפלו אם יעבר עליו מה. ואפלו אם אינו יכול להתפלל כלל, רק יכריח את עצמו על-כל-פנים לדבר דבורי התפלה בפשיטות גמור כמו תינוק בבית הספר ממש. ויאמר כן כמה וכמה דבורים בפשיטות גמור, ועל-פי הרב יזכה ברחמיו יתברך להתעורר מזה עד שיחזור ויתלהב לבו מאד ויתחיל פתאם להתפלל בהתעוררות, רק שלא יעמיד זאת לנסיון. כי בודאי כל אחד ואחד כפי מה שיודע בנפשו פחיתותו ראוי לו לדעת שהוא רחוק מאד מאד מתפלה. כי תפלה גבוהה מאד מאד, וגבוהה יותר מלמוד התורה (עין לקוטי הלכות ראש חדש הלכה ה' אות ג' ועוד שם), ומהיכן יזכה לעבודה גבוהה כזו. על-כן עליו לעשות את שלו, להתחיל דבורי התפלה בפשיטות

שיחות הר"ן

צג

גמור "אדון עולם אשר מלך" וכו', ויטה אָזְנוּ מה שְׁהוּא
אומר ויצמצם את מחשבתו מאד שלא תתפזר מחשבתו
לחוץ, רק שתהיה כל מחשבתו בתוך דבורי התפלה.
ויתפלל כך כסדר בפשיטות גמור אפלו בלי התעוררות
וחיות והתלהבות, וילך כך בתפלתו כמה וכמה מלות או
כמה דפין, עד שבתוך כך יעזרו ה' ברחמיו להתעוררות
וכו' כנ"ל. ואם לפעמים אינו זוכה בכל התפלה להתעוררות,
מה לעשות, אם יזכה, ויכל לדבר אחר-כך איזה קפיטל
תהלים או בקשה ותחנה אחרת בכונה.

הפלל שהאדם צריך להכריח עצמו בכל הפחות לכל
הדברים שבקדשה מאד בפרט לתפלה, ואם אף-
על-פי-כן אינו זוכה אסור לו לפל בדעתו כלל. ויחזק את
עצמו ויחיה את עצמו בכל מה דאפשר. וכבר מבאר מזה
הרבה בספרים הנדפסים. ויזהר מאד להתפלל בשמחה
ולהרגיל עצמו שתהיה התפלה בנגון של שמחה, ויראה
לשמח את עצמו קדם התפלה ולהחיות את עצמו בכל מה
דאפשר, ולחפש למצא בעצמו איזה נקדה טובה כדי לזכות
לשמחה שיוכל להתפלל בשמחה. וכבר מבאר מזה במאמר
"אזמרה לאלקי בעודי" וכו' עין שם היטב (לקוטי מוהר"ן רפ"ב).

שיחות הר"ן

ויש בענין זה של תפלה הרבה הרבה לספר, אך אי אפשר
לבאר בכתב כִּי־אם קצת ראשי פרקים.

והמשפיל החפץ באמת, יבין היטב את כל דברינו כי הם
עצות נפלאות ונוראות, אמתיות ותמימות.

גם יעין היטב במאמר "תהומות יכסימו" מה שכתב שם
על פסוק "צהר תעשה לתבה" וכו' בדרך ט"ו בספר
הראשון (בסימן ט') גם בדרך ס"ח ע"ג גם כן על פסוק "צהר
תעשה" הַנ"ל (בסימן קי"ב). והטה אונדק ושמע, ופקח עיניך
וראה שם היטב באמת, מה דאיתא שם מענין האמת,
שעקר הוא האמת. שפשמבלבלין את האדם בתפלתו
ובעבודתו מאד מאד בכמה מיני בלבולים, העקר הוא
האמת, שיראה בתפלתו, לדבר על-כל-פנים הדבור באמת
בפשיטות באיזה מדרגה שהוא וכו' עין שם היטב. ועל-
ידי־זה תזכה בודאי לתפלה, אם תרגיל עצמך לקיים מה
שנאמר שם באמת. גם הוא כלל גדול בכל עבודות ה'
כמבאר שם עין שם.

גם שמעתי שאמר, שכל התנועות שעושין בשעת התפלה
בידים וכיוצא, זה בחינת "וידוהי כתבין רזין" וכו'

הנאמר בתקונים (תקון כ"א דף מד:):

שיחות הר"ן

צה

עו

שְׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ מִכְּבָר שְׁסֵפֶר, שְׁלֵמֵד כָּל הָאַרְבָּעָה שְׁלַח־
עָרוֹף נָשַׁלשׁ פְּעָמִים: פְּעַם אַחַת כְּפִשּׁוּמוֹ, וּפְעַם
שְׁנֵי לְמַד וְגָמַר אוֹתָם, וְהָיָה יוֹדֵעַ בְּכָל דֵּין וְדִין מֵאַרְבָּעָה
שְׁלַח־עָרוֹף הַשְּׁרֵשׁ שְׁלוֹ בְּגִמְרָא פְּרוּשׁ רִשׁ"י וְתוֹסְפוֹת.
וּפְעַם שְׁלִישִׁי לְמַד וְגָמַר אוֹתָם, וְזָכָה לִידַע בְּכָל דֵּין וְדִין
סוּד הַכְּנָנָה שֶׁל הַדִּין, מִפְּנֵי מָה הַדִּין כִּדְ עַל־פִּי סוּד. וְכִפִּי
הַנִּשְׁמָע כָּל זֶה הָיָה בִּימֵי גְעוּרָיו, כִּי אַחֲר־כֵּן חָזַר וְגָמַר
אוֹתָם עוֹד כְּמָה פְּעָמִים.

וְדַרְבּוֹ הָיָה תָּמִיד, שֶׁהָיָה לוֹמֵד הַרְבֵּה, הַרְבֵּה כָּל יָמָיו עַד
הַסּוּף, אֲפִלּוּ בַעַת הַחוֹלָאֵת הַכְּבֵד שֶׁהָיָה לוֹ בַּסּוּף.
וְאַף־עַל־פִּי שֶׁהָיָה עָלָיו מַרְחָא דְצַבּוּרָא, שֶׁהָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה
עִמָּנוּ וְעַם כָּל אַנְשָׁיו לְקַרְבָּם לְעִבּוּדַת ה', וְלִתֵּן לָנוּ עֲצוֹת
בְּכָל עֲסָקֵינוּ וְכו' וְכו', וְגַם מֵחוּ הָיָה מְשׁוֹמֵט תָּמִיד בְּהַשְׁגוֹת
גְּבוּהוֹת וְנוֹרָאוֹת תָּמִיד וְכו' וְכו', אַף־עַל־פִּי־כֵן, הָיָה עוֹסֵק
בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּפִשְׁיטוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וְלֹא הָיָה
מְרוּד כְּלָל, רַק תָּמִיד הָיָה בְּיָשׁוּב הַדַּעַת. וּבְעֵגֶן זֶה הָיָה
חֲדוּשׁ גַּפְלָא, וְאִי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר מִזֶּה כְּלָל. וּמִחֲמַת זֶה הָיָה לוֹ
פְּנָאֵי עַל כָּל דְּבַר.

ותמיד הֵיה לְמוֹדוּ בְמַהִירוֹת גְּדוֹל מְאֹד. וְהָיָה לוֹמַד בְּמָה
דְּפִין פּוֹסֵק בְּשַׁעֲהָ אַחַת, עִם כָּל הַפְּרוּשִׁים בְּלִם
שְׂסָבִיב הָאַרְבָּעָה "שְׁלַחַן עָרוּךְ" הַנְּדַפְּסִים בְּכַרְךָ גְּדוֹל,
שֶׁהֵם הַ"טוֹרֵי-זֹהָב" וְהַ"מִּגְן אַבְרָהָם" וְהַ"בְּאֵר הַגּוֹלָה" וְ"פְּרֵי
חֹדֶשׁ" וְ"עֲמֻרַת זְקֵנִים" וְכִיּוֹצֵא בָהֶם בְּשֵׁאֵר הַחֻלְקִים. וְסִפְרָה,
שְׁבַעַת שְׁהָעוֹלָם מְכִינִים עֲצָמָן לְהַתְּפַלֵּל בְּבִקְרָה בְּעַת
שְׁמַת־חֵילִין לְהַתְּקַבֵּץ עַד שְׁמַת־חֵילִין לְהַתְּפַלֵּל, בְּאוֹתָהּ
הַשַּׁעֲהָ הוּא לְמוֹד אַרְבָּעָה דְּפִין פּוֹסֵק. וְכֵן כָּל מָה שֶׁלְּמוֹד
גְּמָרָא אוֹ פּוֹסֵק וְכִיּוֹצֵא הַכֹּל הָיָה בְמַהִירוֹת גְּדוֹל מְאֹד.
וְסִפְרָה עֲמָנוּ הַרְבֵּה בְּעִנְיָן זֶה, שֶׁטּוֹב לְלַמֵּד בְּמַהִירוֹת וְלִבְלִי
לְדַקְדַּק הַרְבֵּה בְּלְמוֹדוֹ, רַק לְלַמֵּד בְּפְשִׁיטוֹת בְּזִרְיוֹת, וְלִבְלִי
לְכַלְכֵּל דַּעְתוֹ הַרְבֵּה בְּשַׁעֲתָ לְמוֹדוֹ מַעֲגִין לְעִנְיָן, רַק יִרְאֶה
לְהִבִּין הַדְּבָר בְּפְשִׁיטוֹת בְּמִקּוֹמוֹ. וְאִם לְפַעְמִים אֵינּוּ יָכוֹל
לְהִבִּין דְּבָר אֶחָד, אֵל יַעֲמֹד הַרְבֵּה שֵׁם וַיִּנִּיחַ אוֹתוֹ הָעִנְיָן
וַיִּלְמַד יוֹתֵר לְהִלָּן. וְעַל-פִּי הָרַב יֵדַע אַחֲר־כֵּךְ מִמִּילָא מָה
שֶׁלֹּא הָיָה מִבֵּין בְּתַחֲלָה, בְּשִׁילְמוֹד כְּסֻדֵּר בְּזִרְיוֹת לְהִלָּן יוֹתֵר.
וְאָמַר, שְׂאִין צְרִיכִין בְּלְמוֹד, רַק הָאֲמִירָה לְבָד, לוֹמַר
הַדְּבָרִים כְּסֻדֵּר, וּמִמִּילָא יָבִין. וְלֹא יִבְלְכַל דַּעְתוֹ
בְּתַחֲלַת לְמוֹדוֹ שִׁירְצָה לְהִבִּין תְּכָף, וּמַחֲמַת זֶה יִקְשֶׁה לוֹ
הַרְבֵּה תְּכָף וְלֹא יָבִין כָּלֵל. רַק יִכְנִים מִחוּ בְּהַלְמוֹד, וַיֹּאמֶר
כְּסֻדֵּר בְּזִרְיוֹת וּמִמִּילָא יָבִין, וְאִם לֹא יָבִין תְּכָף יָבִין אַחֲר־

שיחות הר"ן

צו

כך. ואם ישארו איזה דברים, שאף-על-פי-כן לא יוכל לעמוד על פונתם, מה בכך? כי מעלת רבוי הלמוד עולה על הכל. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל: "לגמר והדר לסבר ואף-על-גב דלא ידע מה קאמר" שנאמר גרסה נפשי לתאבה" (תהלים קי"ט) וכו' (שפת סג.). כי על-ידי רבוי הלמוד שילמד במהירות, ויזכה ללמד הרבה, על-ידי-זה יזכה לעבר כמה פעמים אלו הספרים שלומד, לגומרם ולחזור להתחיל ולגומרם פעם אחר פעם, ועל-ידי-זה ממיא יבין בפעם השני והשלישי כל מה שלא היה מבין בתחלה, כל מה שאפשר להבין ולעמוד על דבריהם.

ודבר הרבה מאד בענין זה, ואי אפשר לכאר דברים אלו בכתיב היטב. אבל באמת הוא דרך עצה טובה מאד בענין הלמוד. כי על-ידי-זה יכולים לזכות ללמוד הרבה מאוד לגמר כמה וכמה ספרים, וגם יזכה להבין הדברים יותר מאשר היה לומד בדקדוק גדול. כי זה מכלכל מאד מן הלמוד, וכמה בני אדם פסקו מלמודם לגמרי על-ידי רבוי הדקדוקים שלהם ומאומה לא נשאר בידם. אבל כשירגיל עצמו ללמוד במהירות כנ"ל בלי דקדוקים הרבה, התורה תתקיים בידו, ויזכה ללמוד הרבה מאד, גמרא ופוסקים כלם, ותנ"ך ומדרשים וספרי הזוהר וקבלה, ושאר ספרים כלם.

ובכָּר מְבאָר שִׁיחָתוֹ שֶׁל רַבְנּוּ ז"ל, שְׁמוּב לְאָדָם שִׁיעֵבֵר
בְּחַיּוֹ בְּכָל הַסְּפָרִים שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (לְעֵיל כ"ח).

וּפַעַם אֶחָד חָשַׁב רַבְנּוּ ז"ל מָה שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְלַמֵּד בְּכָל
יוֹם עַד שְׂאִין הַיּוֹם מִסְּפִיק. דְּהֵינּוּ לְגַמֵּר בְּכָל שָׁנָה
ש"ס עִם הָרַי"ף וְהָרָא"ש, וְאַרְבָּעָה שְׁלַחַן-עֲרוּךְ הַגְּדוּלִים,
וְכָל הַמְּדַרְשִׁים בָּלָם, וְכָל סְפָרֵי הַזֵּהָר וְתַקּוּנִים וְזוֹהַר חֲדָשׁ,
וְכָל סְפָרֵי קַבְלָה מֵהָאַרְיֵז"ל. גַּם צָרִיכִין לְלַמֵּד אִיזָה שַׁעוּר
בַּיּוֹם בְּקִצָּת עֵיוֹן. וְעוֹד חָשַׁב הַרְבֵּה דְבָרִים. גַּם צָרִיכִין לֹאֲמַר
תְּהִלִּים בְּכָל יוֹם, וְתַחֲנוּת וּבִקְשׁוֹת הַרְבֵּה הַרְבֵּה. וְאִזּוֹ סֵפֶר
הַרְבֵּה מֵעֲנִין זֶה שֶׁצָּרִיכִין לְלַמֵּד בְּמַהֲרָתָא גְּדוּל וּבְזַרְזוּת,
וְלִבְלִי לְבַלְבֵּל דַּעְתּוֹ בְּדַקְדוּקִים הַרְבֵּה מֵעֲנִין לְעֲנִין. וְהַדְּבָרִים
הֶלְלוּ הֵם בְּדוּקִים וּמְנַסִּים.

גַּם לֹא הָיָה מְצוּהָ לְחֹזֵר תַּכְפֵּף עַל לְמוּדוֹ. רַק רְצוּנוֹ תָּמִיד
הָיָה לְלַמֵּד הַסֵּפֶר אוֹ הַפּוֹסֵק שְׁלוּמֵד בְּסֵדֶר מֵרֵאשִׁי
לְסוּפּוֹ בְּזַרְזוּת, וְאַחַר-כֵּךְ יִתְחִיל פַּעַם שְׁנֵי וַיִּגְמֹר אוֹתוֹ בְּלוֹ
וְכֵן פַּעַם אַחַר פַּעַם.

גַּם אָמַר לְבַל יְהִיָּה נִבְהָל מְזָה שֶׁהַזְּכוּר שֶׁצָּרִיכִין לְלַמֵּד כָּל-
כֶּךְ בְּכָל יוֹם. כִּי גַם אִם אֵינוֹ זוֹכֵה לְלַמֵּד כָּל-כֶּךְ, אַף-
עַל-פִּי-כֵן הוּא יָכוֹל לְהִיּוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בְּאַמְתּוֹ. וְגַם כָּבֵר סֵפֶר
מְזָה שִׁיכוּלִין לְהִיּוֹת אִישׁ כָּשֵׁר אֲפִילוֹ אִם אֵינוֹ יָכוֹל לְלַמֵּד

שיחות הר"ן

צמ

כָּלֵל. וְאִפְלוּ צָדִיק יְכוּלִין לְהִיּוֹת אֶף-עַל-פִּי שְׂאִינוּ לְמִדָּן כָּלֵל. רק בַּעַל הַשְּׂגָה אֵין יְכוּלִין לְהִיּוֹת כִּי-אִם כְּשֶׁהוּא לְמִדָּן בְּגִמְרָא פְרוּשׁ רִש"י וְתוֹסְפוֹת, אֲבָל אִישׁ כְּשֶׁר וְצָדִיק גָּמוּר יְכוּלִין לְזַכּוֹת אִפְלוּ מִי שֶׁהוּא אִישׁ פְּשׁוּט לְגִמְרֵי. "וְלֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לְגַמֵּר וְאִי אַתָּה בֶּן חוֹרִין לְהַבְטִיל מִמֶּנָּה" (אבות ב):

עז

כָּל הָעוֹלָם מְלֵא מַחְלָקָת. הֵן בֵּין אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְכֵן בְּכָל עִיר וְעִיר, וְכֵן בְּכָל בַּיִת וּבַיִת בֵּין הַשְּׂכֵנִים וּבֵין כָּל אֶחָד עִם אֶשְׁתּוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ וּמִשְׁרָתוֹ וּבְנָיו, וְאֵין מִי שִׁישִׁים עַל לְבוֹ הַתְּכָלִית שֶׁבְּכָל יוֹם וַיּוֹם הָאָדָם מֵת. כִּי הַיּוֹם שֶׁעָבַר לֹא יִחְיֶה עוֹד וּבְכָל יוֹם הוּא מֵתְקָרֵב לְמִיתָה.

וְדַע שֶׁהַכֵּל אֶחָד. שֶׁהַמְּחַלְקָת שֶׁבְּפִרְטוּיּוֹת בֵּין אִישׁ וּבֵיתוֹ וּכְיוּצָא כַּנ"ל, הוּא גַם-כֵּן מְמֹשׁ הַמְּחַלְקָת שֶׁבֵּין הַמְּלָכִים וְהָאֻמּוֹת. כִּי כָּל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי בֵיתוֹ הוּא כְּחִינַת אִמָּה מְיַחֶדֶת, וְהֵם מֵתְגַרְרִין זֶה עִם זֶה, כְּמוֹ שִׁישׁ מְלַחְמוֹת בֵּין הָאֻמּוֹת. וְגַם אִפְשָׁר לְהַכִּיר כָּל אֶחָד מֵאִיזָה כְּחִינָה שֶׁל אִמָּה הוּא, כִּי יְדוּעַ מְדוֹת הָאֻמּוֹת, שֶׁזֶה כַּעֲסָן וְרוֹצָח וּכְיוּצָא, וְכְמוֹ כֵּן יְכוּלִין לְמַצֵּא בְּפִרְטוּיּוֹת בְּבְנֵי הַבַּיִת. וְאִפְלוּ אִם אֶחָד אֵינוֹ רוֹצֵחַ לָרִיב וְרוֹצֵחַ לִישֵׁב בְּהַשְׁקָמָה וְשִׁלוּהַ, עִם כָּל זֶה הוּא מְכַרְחַח לְהִיּוֹת גַּם-כֵּן בְּתוֹךְ הַמְּחַלְקָת וְהַמְּלַחְמוֹת.

כמו שנמצא בין המלחמות שבין המלכים והאמות, שנמצא לפעמים איזה אמה שרוצה לישב בשלוה ואין רוצה שום מלחמה, אדרבא, היתה מרצה להשתחוות לחברו כמה פעמים. עם כל זה חוטפין אותה גם-כן על כרחו בתוך המלחמה, שזה אומר שיהיה מצדו וזה להפך עד שנלחמין עמו גם-כן. כמו בן ממש נמצא בפרטיות במלחמות הבית הנ"ל. כי האדם בעצמו הוא עולם קטן ונכלל בו כל העולם ומלואו, מכל-שפן האדם וביתו שנכללין בהם כל האמות ונלחמין ומתגרין זה בזה כנ"ל. ועל-כן לפעמים כשאחד יושב לבדו ביער יכול להיות שיהיה נעשה משגע. זה נעשה מחמת שהוא לבדו, ונכללין בו לבד כל האמות, והם מתגרין זה בזה, והוא מכרח להשתנות בכל פעם לבחינת אמה אחרת כפי התגברות אמה על אמה שהם בלם נכללין בו לבדו. ומחמת זה יכול להשתגע לגמרי מחמת התהפכות הדעות שבו על-ידי התגרות האמות שנכללין בו לבדו כנ"ל. אבל כשהוא בישוב בין אנשים יש מקום להמלחמה להתפשט בכל אחד מהבני הבית או בין השכנים כנ"ל.

המחלקת שבבית הצדיק הוא גם-כן בחינת מלחמות האמות כנ"ל. גם נכללין שם בחינת מלחמות השבטים שהיו נלחמין זה על זה אפרים על יהודה וכיוצא.

שיחות הר"ן

קא

וּכְשִׁיבֹא מְשִׁיחַ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אִזְ וְיִתְבַּטֵּל כָּל מִינֵי מַחְלָקֵת,
וְהָיָה שָׁלוֹם גָּדוֹל בְּעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "לֹא יָרְעוּ וְלֹא
יִשְׁחִיתוּ" וְכו' (ישעיה י"א):

עח

בְּכָל מְקוֹם יֵשׁ יִשְׂרָאֵל. אֲפֹלוּ מִי שֶׁעוֹשֶׂה כָּל הָעוֹלוֹת אַף־עַל־
פִּי־כֵן בְּהִכָּרַח יִמָּצֵא בּוֹ אִיזָה יִשְׂרָאֵל, רַק שֶׁיֵּשׁ חֲלוּק בֵּין
בְּנֵי אָדָם מְתֵי מִתְחִיל הַיִּשְׂרָאֵל. שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל מִתְחִיל
אֲצִלוֹ תַּכְפָּה, וְיֵשׁ שְׂאִין מִתְחִיל אֲצִלוֹ הַיִּשְׂרָאֵל רַק אַחֲר־כֵּךְ
אַחַר שֶׁעוֹשֶׂה עוֹלָה, וְיֵשׁ שְׂמֵת־אַחַר אֲצִלוֹ הַתְּחִלַּת הַיִּשְׂרָאֵל
יֹתֵר דִּהְיִנוּ אַחֲרֵי שֶׁעוֹשֶׂה כְּמָה עוֹלוֹת, וְכֵן יֵשׁ שְׂמֵת־חִיל
אֲצִלָּם בְּאַחֲרֵי יֹתֵר וְיֹתֵר, אֲבָל אַף־עַל־פִּי־כֵן יִמָּצֵא גַם בּוֹ
אִיזָה יִשְׂרָאֵל רַק שֶׁהוּא מְאַחַר הַרְבֵּה. כְּגוֹן לְמִשְׁלַל, שֶׁהָיָה
מַעֲשֶׂה שֶׁרָאִיתִי בְּכַפָּר שֶׁבָּא אִישׁ חִיל וְצוּה שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ
הַסּוּסִים עַל הַפֶּאֱמִשְׁט [הדאר] וְשֶׁחֲדוּ אוֹתוֹ בְּמִזְמוֹן, וְאַחֲר־
כֵּךְ בָּא הַשְּׂנִי וְהִסִּית אוֹתוֹ הָרֵאשׁוֹן שֶׁיִּקַּח גַּם־כֵּן הַסּוּסִים
כְּנ"ל, וְשֶׁחֲדוּ אוֹתוֹ גַּם־כֵּן. וְאַחֲר־כֵּךְ בָּא הַשְּׁלִישִׁי וְהָיָה
צָרִיד בְּאַמֶּת סוּסִים עַל הַפֶּאֱמִשְׁט, וְרָצָה גַם־כֵּן לְקַח
הַסּוּסִים וְהִלְךְ הַבַּעַל כְּפָר וְהִתְחַנֵּן לְפָנָי הָרֵאשׁוֹן שֶׁהָיָה
אֹדוֹן שֶׁיִּנְיַחְהוּ, וְעָתָה נִשְׂאָ לֹא פָּנִים הָאִישׁ חִיל רֵאשׁוֹן וְצוּה
לְהַנִּיחוֹ וְלֹא יִקְחוּ אֲצִלוֹ הַסּוּסִים. נִמְצָא שֶׁאֲצִל זֶה הַגּוֹלָן

הַאִישׁ חֵיל הַרְאִשׁוֹן הַנַּ"ל הַתְּחִיל הַיֵּשֶׁר אַחַר שְׁעֵשָׂה שְׁתֵּי עוֹלוֹת בְּנ"ל, וְאָז הַתְּחִיל אֲצִלוֹ הַיֵּשֶׁר וְצִוָּה לְהַנִּיחוֹ. כִּי אֶף-עַל-פִּי שְׁהִיָּה גִזְלָן וְעֵשָׂה עוֹלוֹת כְּאֵלוֹ אֶף-עַל-פִּי-כֵן בַּפֶּעַם הַשְּׁלִישִׁית הַתְּחִיל הַיֵּשֶׁר אֲצִלוֹ וְהִכְרַח לְהַנִּיחוֹ. נִמְצָא שֶׁבְּכָל מְקוֹם יֵשׁ יֵשֶׁר רַק שְׁהַחְלוֹק מִתִּי מִתְּחִיל הַיֵּשֶׁר בְּנ"ל, וְהֵבֵן.

וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁכְּתוּב בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ שְׁגַם בְּסִמְטָרָא דְשִׁמְאֵלָא יֵשׁ יָמִין וְשִׁמְאֵל, רַק שְׁיָמִין שְׁלָהֶם רְחוֹק הַרְבֵּה אֲפֹלוּ מִשִּׁמְאֵל שֶׁל הַקְּדוּשָׁה. נִמְצָא שְׁגַם בְּהַסְמְטָרָא אַחֲרָא יֵשׁ יָמִין בְּחִינַת יֵשֶׁר רַק שְׁהִיָּמִין וְהַיֵּשֶׁר שְׁלָהֶם מִתְּחִיל מְאַחַר מְאֹד אֲפֹלוּ מִן הַשִּׁמְאֵל שֶׁל הַקְּדוּשָׁה וְהֵבֵן:

עט

מַה שֶּׁכְּשֹׂאֲדָם מִתְּחִיל לְכַנֵּס בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם וּלְהַתְקַרֵּב לְצַדִּיק הָאֱמֵת, בָּאִים עָלָיו הַרְהוּרִים וּבְלִבּוֹלִים גְּדוֹלִים. זֶהוּ כְּמוֹ לְמִשְׁלַל כְּלֵי מַיִם שֶׁמִּתְחַלֶּה נִרְאָה כְּאֵלוֹ הַמַּיִם צְלוּלִים, וְאַחֲרֵי-כֵן כְּשִׁשׁוּפְתֵינָם וּמַעֲמִידֵינָם הַמַּיִם אֲצִל הָאִשׁ וּמִתְחִיל לְהִתְבַּשֵּׁל, אֲזִי מִתְבַּלְבֵּל הַמַּיִם וּמַעֲלָה הַרְתִּיחָה כָּל הַפְּסֻלֹת שְׁהִיָּה בַּמַּיִם, וְעוֹלָה כָּל הַפְּסֻלֹת לְמַעְלָה, וְצָרִיךְ שְׁיַעֲמֹד אַחַד לְהַסִּיר חֲלָאֵת וּפְסֻלֹת הַמַּיִם בְּכָל פֶּעַם. וּמִתְחַלֶּה נִדְמָה כְּאֵלוֹ הַמַּיִם צְלוּלִים לְגַמְרִי, וְאַחֲרֵי-כֵן נִרְאָה הַפְּסֻלֹת שֶׁבַּמַּיִם הָעוֹלָה בְּכָל פֶּעַם לְמַעְלָה. וְאֲזִי כְּשִׁמְסִירִין

שיחות הר"ן

קג

בְּכֹל פֶּעַם חֲלָאֵת וּפְסֻלַת הַמַּיִם, אֲזִי אַחֲר־כֵּךְ נִשְׁאַרִין הַמַּיִם
צְלוּלִים וְזָכִים בְּאֵמֶת כְּרָאוּי. כִּמוּ בֵּן מִמַּשׁ, קֹדֶם שְׁמֵת־חֵיל
הָאָדָם לְכֹנֶס בְּעִבּוּדַת ה', אֲזִי הַטּוֹב וְהָרַע מְעַרְבִין בּוֹ.
וּמִחֲמַת שֶׁהֵם מְעַרְבִים מְאֹד אֵין גְּרָאָה הַפְּסֻלַת וְהָרַע שְׁבוּ
כָּלֵל כִּי הֵם מְעַרְבִים יַחַד לְגַמְרִי, הָרַע עִם הַטּוֹב. אֲךָ אַחֲר־
כֵּךְ כְּשִׁמְת־חֵיל לְכֹנֶס בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם וּמִתְקָרֵב לְצַדִּיק הָאֵמֶת,
אֲזִי מִתְחִיל לְהִזְדַּבֵּךְ וּלְהִתְבַּרֵּר, וְאֲזִי עוֹלָה הַפְּסֻלַת וְהָרַע
בְּכֹל פֶּעַם לְמַעְלָה כַּמּוֹשֵׁל הַנ"ל. וְצָרִיךְ שְׁיַעֲמֹד אֶחָד שְׁיִסִּיר
מִמֶּנּוּ חֲלָאֵתוֹ וּפְסֻלָּתוֹ בְּכֹל פֶּעַם, וְאֲזִי יִשְׁאַר אַחֲר־כֵּךְ זֶךְ
וְצְלוּל לְגַמְרִי בְּאֵמֶת כְּרָאוּי.

הָיָה אֲפֹשֶׁר לְהוֹצִיא הַפְּסֻלַת וְהַרְפֵּשׁ מִיָּד, מִהֶאֱנָשִׁים שֶׁהָיוּ
בְּגִשְׁמִיּוֹת מִתְחַלָּה וְנִתְקָרְבוּ לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ. אֲךָ מֵה
יְהִיָּה, אִם יִהְיֶה מוֹצִיא הַרְפֵּשׁ יוֹצִיא הַרְפֵּשׁ עִם הַמּוֹחַ מֵאַחַר
שְׁמַעְרֵב הַכֹּל יַחַד. עַל־כֵּן הִתְבַּרַח לְהִיּוֹת מְתוֹן מְתוֹן עַד
שְׁיִזְדַּבֵּךְ מְעַט מְעַט:

ב

בְּנֵי אָדָם יֵשׁ לָהֶם כַּח לְמֹנַע וּלְהַסִּית אֶת הָאָדָם לְרַחֲקוֹ
מִעִבּוּדַת הַבּוֹרָא וּמִצַּדִּיקֵי אֵמֶת יוֹתֵר מִן הַיֹּצֵר הָרַע. כִּי
הַיֹּצֵר הָרַע אֵין לוֹ יְכֹלֶת רַק כְּפִי כַחוֹ, כְּפִי בַחֲיִנַת הַיֹּצֵר הָרַע
מֵאִיזָה הָעוֹלָם שֶׁהוּא, אֲבָל הָאָדָם הוּא כְּלָלִיּוֹת שְׁכָלוּל מִכָּל

העולמות. ועל-כן מניעות של בני אדם יותר ממניעת
היצר הרע:

פא

בני אדם הם מונעים גדולים מאד. ודע, אם היה האדם
לברו ולא היה אצלו בני אדם אחרים למונעו, אף-על-
פי שגם אז היו באים על האדם כל הבלבולים וכל
המחשבות הפורדות וכל המניעות, אף-על-פי-כן בודאי
היה מטה עצמו לדרך החיים. כי סוף כל סוף היה מטה
תמיד לדרך האמת, ואפלו אם היה עובר עברה חס ושלוש
רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן בודאי היה מתחרט חרטה
גדולה מאד בכל פעם, וסוף כל דבר היה נשאר אצל
האמת. אבל כשיש בני אדם המבלבלים, דהינו כשהאדם
מתחבר חס ושלוש לאיזה חכמים בדעתם שיש להם איזה
ידיעה בחקירה ופילוסופיא, או לכת לצים, והם החכמות
הנהוגים עכשו, שעושים ליצנות מכמה דברים שבקדשה,
כידוע היטב למי שבקי בחכמות וליצנות אלו, זאת המניעה
והבלבול הוא גרוע מהכל. כי אלו החכמות הם מבלבלים
ומונעים ביותר, כי כל דרכיו נעשין לו מישור חס ושלוש
על-ידי החכמות, הן של פילוסופיא, שזאת החכמה מזקת
בודאי מאד מאד כמבאר לעיל (סימן ה'). וכן החכמות

שיחות הר"ן

קה

והליצנות הנ"ל של אנשים הנדמין ככשרים היא מזקת גם כן מאוד מאוד. כי באמת הכל אחד, כי החכמות והליצנות שלהם היא ממש כמו הכפירות של הפילוסופיא, ובאמת גרוע יותר החכמות והליצנות שלהם מחכמת הפילוסופיא. כי מחכמת הפילוסופיא הכל בורחים, כי רב ישראל הם בורחים מאוד מפילוסופיא מחמת שהם יודעים שפילוסופיא מזקת מאוד ומורדת את האדם לשאול תהתיות חס ושלום רחמנא לצלן. אבל זאת הליצנות והחכמות הנ"ל, אין האדם בורח מהם כל-כך, מאחר שיוצאין מפי אנשים הנראין כהגונים, ומלבישין הכל בדרכי אמת כאלו האמת עמהם, על-כן אין האדם בורח מהם כל-כך. והם מזיקים ומבלבלים ומונעים את האדם מאוד מאוד מעבודת הבורא ותברך באמת. אשרי הזוכה לילך בדרך אמת לאמתו ולהיות "תם וישר ירא אלקים וסר מרע" בלי שום חכמות כלל:

פב

"בזאת ידעתי כי חפצת בי כי לא יריע איבי עלי" (תהלים מ"א). בזה שאויבים שלי אינם רעים כי צדיקים חולקים עלי, בזאת ידעתי כי חפצת בי:

פג

בְּעֵינַי הִירְאוֹת וְהִפְחָדִים, שְׂאָדָם מִתִּירָא וּמִתְפַּחַד עַל-פִּי
הָרַב מִפְּמָה דְּבָרִים אוֹ מִבְּנֵי אָדָם שְׂאִינָם יְכוּלִים
לְהִזִּיק לוֹ כָּלֵל. וְהַדְּבָר נִרְאָה שֶׁרַק בְּסוּף כְּשֶׁהָאָדָם נִסְתַּלַּק
וְשׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ וְרַגְלָיו אֵל הַדְּלֵת, אִזּוּ יִהְיֶה לוֹ יָשׁוּב הַדַּעַת
בְּאֵמֶת, וְיִסְתַּכֵּל עַל עֲצָמוֹ וְיִרְאָה הָאֵמֶת, שְׂכָל הִירְאוֹת
וְהִפְחָדִים שֶׁהָיָה מִתִּירָא מֵאִיזָה בְּנֵי אָדָם שֶׁעֲמָדוֹ כְּנִגְדּוֹ הָיָה
הַכֵּל שְׁמוֹת וְהַכֵּל, וּבְחֻנָּם הָיָה לוֹ יִרְאוֹת וּפְחָדִים מֵהֶם, כִּי
מָה יַעֲשֶׂה לוֹ אָדָם. וְכֵן לְעֵינַי הַתְּאוּוֹת. כִּי אִזּוּ יִרְאָה הַיִּטֵּב
אֲשֶׁר בְּחֻנָּם כָּלָה בְּהַכֵּל יָמָיו וּבְשִׁמּוֹתָיִם וּבְלִבּוּלִים כְּאֵלּוֹ וּמִי
הַכְּרִיחַ אוֹתוֹ לָזֶה וְכוּ', כִּי רַק אִזּוּ יִרְאָה הָאֵמֶת הַיִּטֵּב הַיִּטֵּב.

וּבְאֵמֶת יֵשׁ בְּזֶה דְּבָרִים בְּגוּ, כִּי יֵשׁ דְּבָר אֶצֶל הָאָדָם שְׂאוֹתוֹ
הַדְּבָר הוּא מִתִּירָא וּמִתְפַּחַד מִמִּינֵי הַפְּחָדִים שֶׁהוּא
מִתְפַּחַד מֵהֶם, וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בְּדַעְתּוֹ בְּבִרְוֵר חֶזֶק
שְׂאוֹתוֹ הָעֵינַי שֶׁהוּא מִתְפַּחַד מִמֶּנּוּ אֵינּוּ יְכוּל לַעֲשׂוֹת לוֹ
כָּלֵל, אֶף-עַל-פִּי-כֵן יֵשׁ לוֹ פַּחַד גָּדוֹל מְאֹד מִמֶּנּוּ. כִּי אוֹתוֹ
הַדְּבָר שֶׁיֵּשׁ אֶצֶל הָאָדָם, הוּא הוּא מִתְפַּחַד. כִּמוֹ שְׂאֵנּוּ
רוֹאִין שֶׁנִּמְצָאִים כְּמָה בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵם פְּחָדָנִים גְּדוּלִים שֶׁיֵּשׁ
לָהֶם פְּחָדִים שֶׁל שְׁמוֹת, וְהֵם בְּעֲצָמָן יוֹדְעִים שֶׁזֶה הַדְּבָר
אֵינּוּ כְּלוּם, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הֵם מִתְפַּחְדִּים מְאֹד. וְכֵן אֵנּוּ

שיחות הר"ן

קו

רואים שכשנפחדין את האדם מאחוריו, שבאין עליו מאחוריו פתאם בבהלה בקול פחד, אזי הוא תכף מתפחד מאד קדם שמתחיל הדבר לכנס בדעתו כלל, שעדין אינו יודע כלל שום דבר כי באו עליו פתאם מאחוריו, ואף-על-פי-כן הוא מתפחד תכף ומיד קדם שהתחיל הדעת לידע מעגן הפחד. ומאחר שעדין לא התחיל דבר הפחד לכנס בהדעת כלל, אם-כן איך שיקד להתפחד? אך באמת עקר הפחד של האדם הוא, שיש דבר אצל האדם שאותו הדבר הוא מתפחד.

וכן בעגן התאוות, הוא גם-כן כך ממש. שאף-על-פי שהאדם יודע שהתאוה הזאת הוא שטות והבל, אף-על-פי-כן יש דבר אצל האדם שהוא מתאוה התאוה, אף-על-פי שהאדם יודע שהוא הבל גמור.

ועל כן בודאי אם האדם יישב עצמו היטב היטב, בקל יוכל לסלק ממנו כל היראות והפחדים, וכן כל התאוות, מאחר שיודע שבאמת אינם פלום, רק שיש דבר אצלו שהוא מתירא ומתאוה. על-כן בקל יוכל לשבר ולסלק הכל, כי האדם הוא בעל בחירה, ובקל יוכל להרגיל דעתו לסלק ממנו אותו הדבר שממנו באים כל הפחדים שלו וכל התאוות כנ"ל:

שיחות הר"ן

פד

"ואל תאמר שהשאל והקבר בית מנום לך" (אבות ד'). כי בעולם הזה שיש להאדם מרדות ועל הפרנסה, יכול להיות שיקץ וינשד אותו פרעוש והוא לא ירגיש מחמת שמחשבתו מרודה באיזה מחשבה של פרנסה וכיוצא. אבל שם בקבר שאז אין להאדם שום מרדא ושום מחשבה אחרת, אז הוא שומע אפלו הרחישה וההלוקד של התולעים איך הם רוחשים ובאים אליו, ומרגיש הצער של כל נשיכה ונשיכה, ואין שום דבר שימרידהו וימנעהו מגדל צערו הקשה, רחמנא לצלן:

פה

אחד שאל אותו על ענין נסיעה לאיזה מקום אם יסע לשם. השיב לו: כשרואה אדם נסיעה לפניו, אין לו להתעקש למנע מזה לישב בביתו דוקא, כי בכל מקום שאדם נוסע לשם הוא מתקן שם איזה דבר, רק שיזהר להיות שמור מן העברה חס ושלום. אבל כשהוא רק שמור מן העברה חס ושלום, אזי כל אדם מתקן בכל מקום שהוא נוסע לשם, אפלו איש פשוט לגמרי. כי בכל מקום שהאדם בא לשם, הוא עושה שם בודאי איזה דבר שבקדשה על-כל-פנים, כי מתפלל שם ואוכל שם ומברך

שיחות הר"ן

קט

על אכילתו לפניו ולאחריו וכיוצא בזה. כי בודאי איש ישראלי אפלו הפחות שבפחותים, על-כל-פנים הוא עושה כמה דברים שבקדשה בכל מקום אשר הוא שם. ועל-בן בודאי האדם מכרח מן השמים להיות שם באותו מקום דוקא כדי שיתקן שם מה שהוא דיקא צריך לתקן שם, על-בן הוא טובה לפניו מה שגודמן לו נסיעה לשם, כי אולי היה מכרח לבוא לשם בשלשלאות של ברזל, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל על יעקב אבינו "ראוי היה יעקב לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא" וכו' (שבת פט:). כמו כן הוא בכל אדם, שהוא טובה לפניו מה שמזדמן לו נסיעה לשם, כי בלא זה אולי היה מכרח לירד לשם בשלשלאות וכו' חס ושלום כנ"ל. וכל זה דבר עם איש פשוט לגמרי, כי אפלו איש פשוט לגמרי מישראל, מתקן גם-כן בכל מקום שהוא ובלבד שיהא שמור וכו' כנ"ל (וסוד זה מרמז ב"פרי עין חיים" בשער קריאת שמע (פרק ג') בכונות זכירת יציאת מצרים עין שם והבן):

פו

מה שאומרים על החתנה מלתא דבדיחותא ואומרים מקדם "עלא", רמז שאשה עולה עמו ואינה יורדת

עמו. וזה "עלא" במלתא דבדיחותא. הינו עולה עמו לכל שמחה וטוב ותענוג אבל אינה יורדת עמו.

מה שמכסין את הכלה ב"דעק טוד" (הינומה), כי הכלה רומזת לרחל "עולימתא שפירתא דלית לה עינין" (והר שמות צה). גם רמז על בחינת: "כבוד אלקים הסתר דבר" (משלי כ"ה). מה שמשליכין "אופין" [גרעיני חסין וכדומה] לרמז (חסר).

וזה שמשליכין על החתן "אופין" לרמז: "אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת שמה ילכו האופנים" (חזקאל א') והחתן הוא בחינת רוח.

מה שנותנין כל אחד מעות שקורין "שבת" בשביל המרקדין על שם (תהלים ס"ח): "מלאכי צבאות ידון ידון" - הינו הם מרקדין, "ינות בית תחלק ששל" - הם נותנין מעות "שבת" בשביל המרקדין.

והחתנה היא בחינת סיני כמו שכתוב: "ביום חתנתו - זה מעמד הר סיני" (תענית כו: ו"סיני" גימטריא סלם. וכתוב: "והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו" - הינו רקודין שבשעת רקודין עולה ויורד כי כן הך רקודין שעולה את גופו ויורד את גופו.

שיחות הר"ן

קיא

ומה שקורין זאת המעות "שבת" כי ראשי-תבות "ונת
'בית'תחלק 'שָׁלַל" אותיות שבת.

מה שהחתן דורש, כמו שאמרו חז"ל: "ביום חתנתו - זה
מעמד הר סיני" לרמוז שהחתנה היא מעמד הר סיני,
בשביל זה הוא דורש. ומה שנותנין לו מעות שקורין
"דרשה גישאנק" לרמוז: "עלית למרום שבית שבי" (תהלים
ס"ח) בשביל (זה) "לקחת מתנות", וזהו ה"דרשה גישאנק"
שנותנין להחתן.

מה שהחתן דורש הדרשה היא מועלת לזווגים, כמו
שכתוב: "וישכב במקום שהוא" (בראשית כ"ח) "יש כ"ב"
אותיות הדרשה שהיא בכ"ב אותיות הם לזווג.

ה"פרסמקים" [פזו וכרכור] שעושין בשעת רקודין, זה בחינת
"אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך"
(בראשית מ"ו) כי גלות מצרים היה בשביל לברר ניצוצי קרי
של אדם הראשון והחתנה היא תקון ויחוד הפריית שהיא
בחינת "אנכי אעלך גם עלה".

מה שפוסקין את הדרשה זה בחינת שברי לוחות.

השׁוֹשְׁבֵין מַלְבִּישׁ הַ"קִּיטָל" לְהַחֲתֵן זֶה רָמַז: "וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיו" (בְּרֵאשִׁית מ"ו) כִּי יוֹסֵף הוּא שׁוֹשְׁבֵין וְ"קִיטָל" הוּא בְּגָד מֵתִים.

מַה שְׁמַהֲפִכִין אֶת עֲצָמָן זֶה בְּחִינַת "וּמֹשֶׁה עָלָה" (שְׁמוֹת י"ט)
 "וַיֵּרֶד ה' עַל הַר סִינַי" (שָׁם). שְׁהַתְּחַתּוּנִים עָלוּ לְמַעְלָה
 וְעָלוּנִים יָרְדוּ לְמַטָּה:

פז

לְפִי בְּחִינַת הַיָּמִים נוֹרְאִים רְאוּי שְׁיִהְיֶה לָנוּ אֶתְרוּג נְאֻה. כִּי
 אָמְרֵי אֲנִישֵׁי: "כָּל גַּעַר יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה נְאֻה". וְהֶאֱתָרוּג
 הוּא בְּחִינַת אִשָּׁה כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בּוֹהֵר שְׁהֶאֱתָרוּג הוּא בְּחִינַת
 (שִׁיר־הַשִּׁירִים ד'): "בְּלֶךְד יִפֶּה רַעְיָתִי וּמוֹם אֵין בְּךָ" (תְּקוּנַי זֶה־
 כט.). וּבְיָמִים נוֹרְאִים יִשְׂרָאֵל הֵם בְּבְחִינַת גַּעַר, כִּי אָזִי הֵם
 בְּבְחִינַת: "וְהִנֵּה גַעַר בּוֹכָה" (שְׁמוֹת ב'), מִיַּד "וְתַחְמַל עָלָיו"
 כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּתַקּוּנִים (דף כו:). וְעַל־כֵּן רְאוּי שְׁיִהְיֶה לְיִשְׂרָאֵל
 אֶתְרוּג נְאֻה כְּנ"ל. וּמִי שְׁבוּכָה בְּיֹתֵר וְנִכְנָס בְּיֹתֵר בְּבְחִינַת
 "גַּעַר בּוֹכָה" רְאוּי שְׁיִהְיֶה לוֹ אֶתְרוּג נְאֻה בְּיֹתֵר כְּנ"ל.

כִּי זֶה שְׁאוּמְרִים הָעוֹלָם שְׁכָל גַּעַר יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה נְאֻה, זֶה יֵשׁ
 לְהַבִּין. כִּי עַקֵר הַשְּׁכָל הוּא מֵהַמַּח, וְהַמַּח שׁוֹאֵב מִמַּח
 שְׁבַע־עֲצָמוֹת, שְׁהוּא נִשְׁקָה עַל־יְדֵי לַחֹת וְשִׁמְנוּנֵי הַגּוֹף

שיחות הר"ן

קיג

בבחינת "ומח עצמותיו ישקה" (איוב כ"א). פי על-ידי לחות
ושמנונית הגוף נשקה המח שבעצמות וזהו עקר קיום
השכל. פי עקר קיום השכל על-ידי לחות ושמונית הגוף
כמובא במקום אחר (לקוטי מוה"ר"ן רכ"ה).

ועל כן מי שהוא נער ואין שכלו בשלמות ונשארו מחו
כנום בעצמות, פי אין שואב מחו מוח שבעצמות
ומחמת זה אין שכלו בשלמות כנ"ל, נמצא שנשארו המח
כנום בעצמות. ועל-כן בת זוגו שנלקחה מן העצמות כמו
שכתוב: "ויקח אחת מצלעותיו" וכו' (בראשית ב'), נמשך
אליה רבוי המח שנשארו כנום בעצמותיו אשר משם
נלקחה כנ"ל. ועל-כן בת זוגו נאה, פי עקר היפי על-ידי
המח והחכמה בבחינת "חכמת אדם תאיר פניו" (קהלת ה'),
ועל-כן היא נאה מחמת שנמשך אליה רבוי המח, פי היא
עצם מעצמיו של זה שאין שכלו שלם ונשארו מחו כנום
בעצמותיו כנ"ל.

ובקדשה זה בחינת שנמשכין שרשי הדעת אל האתרוג.
ועין בכוננת (שער הכונות ס"ה) סוד אתרוג ולולב
עין שם.

(ולבאר קצת, פי עקר הכונה להמשיך אל האתרוג שהוא
בחינת מלכות המחין שבגוף, דהינו החסדים

שיחות הר"ן

שְׁבוּיָיו קְצוּוֹת. אֵךְ אִי אֶפְשֶׁר שְׂיִתְּנוּ הָאָרֶה אֶל הָאֶתְרוּג כִּי
 אִם עַל-יְדֵי שְׁמֻקְבָּלִין הָאָרֶה מְשֻׁרְשֵׁי הַמַּחִין, דְּהֵינּוּ מְשֻׁרְשֵׁי
 הַחֲסָדִים שְׁבַדְעַת שְׁזֵהוּ סוּד הַנְּעֻנְוֵעִים עֵין שָׁם. נִמְצָא
 שְׁעַקֵּר הָאֶרֶת הָאֶתְרוּג בְּחִינַת מַלְכוּת עַל-יְדֵי שְׁנַתְרַבִּין
 וּמְאִירִין בְּחִינַת הַמַּחִין שְׁבוּיָיו קְצוּוֹת עַל-יְדֵי שְׁנִמְשָׁךְ
 אֲלֵיהֶם הָאֶרֶת הַמַּחִין שְׁבִרְאֵשׁ כַּנ"ל, וְזֶה בְּחִינַת הַנ"ל. רַק
 שָׁם הוּא נֶעַר מִמֶּשׁ וְנִשְׁאָר מֵחוּ כְּנוּם בְּעֻצְמוֹת וְלֹא עָלָה
 לְמַעְלָה אֶל הַמּוֹחַ כַּנ"ל, וְכֹאן בְּקִנְיָה, הָאֶרֶת הָאֶתְרוּג עַל-
 יְדֵי שְׁמֻמְשִׁיכִין בְּכּוּנָה הָאֶרֶת הַמַּחִין שְׁבִרְאֵשׁ לְתוֹךְ בְּחִינַת
 הַגּוֹף וְנִתְרַבָּה וּמְאִיר הַמַּחִין שְׁבַגּוּף וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ הַמַּחִין אֶל
 הָאֶתְרוּג, וְהֵבִין). עֵין שָׁם הֵיטֵב בְּפָנוּת וְתִבִין.

וְזֶה בְּחִינַת סְפָה, כִּי: "נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵהוּ" (הוֹשֵׁעַ י"א).
 אֶהְבֵהוּ זֶה בְּחִינַת יָמִין, בְּחִינַת חֲבוּק יַד יָמִין, בְּחִינַת
 סְפָה, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי בְּחִינַת "נֶעַר יִשְׂרָאֵל" בְּחִינַת נֶעַר
 בּוֹכָה כַּנ"ל:

פח

הַפִּיכּוּת הַשְּׁלָחַן בְּשַׁבַּת הַגְּדוּל, מְרַמֵּז כִּי עֲדִין לֹא יֵצֵא
 הַדְּבֹר מֵהַגְּלוּת עַד פְּסַח, שְׁאֵז יֵצֵא הַדְּבֹר
 מֵהַגְּלוּת בְּחִינַת "פַּח סַח" כִּידוּעַ, שְׁזֵה עַקֵּר בְּחִינַת יֵצִיאַת
 מִצְרַיִם שְׁיֵצֵא הַדְּבֹר מֵהַגְּלוּת. וְהַשְּׁלָחַן הוּא בְּחִינַת הַדְּבֹר,

שיחות הר"ן

קמ"ו

בחינת: "וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'" (יחזקאל מ"א),
"וידבר אלי" דיקא, כי עקר הפרנסה והאכילה שהוא
בחינת שלחן הוא משם מבחינת דבור, בחינת: "כי על כל
מוצא פי ה' יחיה האדם" (דברים ח'). וכשאין הדבור בגלות,
אז השלחן שהוא בחינת דבור בבחינת פנים, בבחינת:
"וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'", "לפני ה'" דיקא,
בחינת פנים. ועל-כן בשבת הגדול שאז הוא קדם יציאת
מצרים, אזי הוא בחינת הפיכת השלחן, שמרמזין, שהדבור
היה בגלות מצרים, עד שזכינו ליציאת מצרים בפסח ואז
יצא הדבור מן הגלות בחינת "פה סח" כנ"ל:

פט

דע שיש חבילות חבילות של עברות רחמנא לצלן. כי
"עברה גוררת עברה" (אבות ד'). הינו כשאדם עובר
עברה חס ושלום, אזי עברה ראשונה גוררת אותו לעשות
עברות אחרות השיכים לה דיקא, וכן כשעושה עברה
אחרת חס ושלום, אזי גוררת גם-כן עברות השיכים לה.
כי כל עברה ועברה גוררת עברות השיכים לה ונגררין
אחריה, אבל לא עברות שאין שיכים לה. וזה בחינת
חבילות חבילות עברות חס ושלום. כי עברה הראשונה
עם העברות שנגררו אחריה דהינו השיכים לה כנ"ל, הם

שיחות הר"ן

בחינת חבילה אחת של עברות, וכן עברה אחרת עם העברות השייכים לה שנגררו אחריה הם חבילה אחרת וכו', עד שנעשו חס ושלום, חבילות חבילות של עברות רחמנא לצלן. ומפל חבילה וחבילה נבראת פת אחת של מחבלים ומקמרגים, והמחבלים צועקים "הב לנא חיי הב לנא מזוני" (תקוני זהר כב). פי הוא הבעל עברה, הינו שהוא הבעל של העברה, וצריך לתן להם חיי ומזוני. פי עברה הראשונה עשה בלי הכרח, וצריך בודאי לתן לה מזונות, ואפלו העברות האחרות השייכים לעברה הראשונה שנגררו אחריה צריך לתן להם גם-כן מזונות. ואף-על-פי שהיה כמו מכרח לעשותן, פי העברה הראשונה גררה אותן כנ"ל, אף-על-פי-כן צריך לתן להם מזונות. פי יש להם טענה: היתה לה לעשות מצוה תקף אחר עברה הראשונה, והיתה המצוה מגנה עליו על-כן צריך לתן לכלם מזונות וחיות.

והתקון הוא: שילמד לעשות ולקיים השלש עשרה מדות של רחמים וחסדים. דהינו שיהיה לו רחמנות, וירבה לעשות חסד, ויקים כל השלש עשרה מדות של רחמים. פי על-ידי שמקיים השלש עשרה מדות של רחמים, על-ידי-זה הוא מעורר למעלה השלש עשרה מדות העליונים של רחמים, ועל-ידי-זה נכנעין ועוברין המחבלים

שיחות הר"ן

ק"ז

שנעשו על-ידי העברות, בבחינת: "אל מלך יושב על כסא רחמים וכו' מוחל עוונות עמו מעביר ראשון ראשון" (עין חיי מוהר"ן סימן ע"א) הינו שעל-ידי השלש עשרה מדות של רחמים מעביר הקדוש-ברוך-הוא עברות הראשונים שבכל חבילה וחבילה ואזי שאר העוונות שבחבילה שבים אל השם יתברך והוא יתברך נותן להם חיות. וזה בחינת: "אלמדה פשעים דרכך וחטאים אליך ישובו" (תהלים נ"א). "דרכך" זה בחינת השלש עשרה מדות כמו שכתוב "הודיעני נא את דרכך" (שמות ל"ג), והראה לו הקדוש-ברוך-הוא השלש עשרה מדות. הינו כשלוּמדים לעשות השלש עשרה מדות, אזי: "וחטאים אליך ישובו", הינו שהעברות שבחבילה שבים אל השם יתברך.

אך מאין הקדוש-ברוך-הוא נותן להם חיות? דע, כי יש בסטרא אחרא בחינת ראשון לראשונים, דהינו בחינת אדום שנקרא ראשון, כמו שכתוב: "ויצא הראשון אדמוני" (בראשית כ"ב). והוא בחינת ראשון לראשונים, דהינו שהוא ראשון להעברות הראשונים הנ"ל, כי כלם נמשכים ובאים על-ידו. כי באמת לפי גדל קדשת ישראל אין ראוי להם כלל לעשות עברות חס ושלום, רק מחמת תקף הגלות שסובלים מהאמות על-ידי מסים וארנוניות, מחמת זה באים לעברות חס ושלום. נמצא שכל העברות נמשכים

שיחות הר"ן

על־ידי אָדום, על־ידי שָׁאֲנוּ מְסוּרִים בְּגָלוֹת אֶצְלוֹ, וְהוּא
בְּחִינַת רֵאשׁוֹן לְרֵאשׁוּנִים כַּנ"ל. וְעַל־כֵּן הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
נֹתֵן הָעוֹזְנוֹת עָלָיו וְנִמְשָׁד לָהֶם חַיּוֹת מִמֶּנּוּ. וְזֶה בְּחִינַת:
"תִּתֶּנָּה עֹן עַל עֹנָם" (תהלים ס"ט), הֵינּוּ שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
נֹתֵן הָעוֹזְנוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל עָלָיו וְנִמְשָׁד לָהֶם חַיּוֹת מִמֶּנּוּ.

וְכַל זֶה נַעֲשֶׂה עַל־ידי הַרְחֻמְנוֹת, שֶׁעַל־ידי זֶה מְעוֹרְרִין
הַשְּׁלֵשׁ-עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים כַּנ"ל. אָבֵל הָעֲנִיִּים
שָׂאִין לָהֶם מִדַּת רַחֲמָנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּקַפָּא דְדִינָא,
בְּחִינַת שְׂמֵעוֹן שְׂנֵאמַר בּוֹ: "אֲחַלְקֶם בְּיַעֲקֹב וְאֶפְיָצִם
בְּיִשְׂרָאֵל" (בְּרֵאשִׁית מ"ט), שֶׁהֵם מְחֻזְרִין עַל הַפְּתָחִים (בְּרֵאשִׁית
רַבָּה צ"ה אוֹת י'). וְשְׂמֵעוֹן הוּא בְּחִינַת גְּבוּרֹת וְדִינִים כַּמּוּבָא
(וְהַר בְּרֵאשִׁית רלז:). וְכִמוֹ שָׂאֲנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ שֶׁהֵם אֲכֻזְרִיִּים
מְאֹד, כִּי אֵין לָהֶם מִדַּת רַחֲמָנוֹת מַחֲמַת שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּקַפָּא
דְדִינָא בְּחִינַת: "וְאֵין מְרַחֲמִים בְּדִין" (פְּתוּכֹת פד:). וּמֵאַחַר
שָׂאִין לָהֶם רַחֲמָנוֹת דִּהְיֵנוּ בְּחִינַת הַשְּׁלֵשׁ-עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל
רַחֲמִים וְאֵין יְכוּלִין לְעוֹרֵר הַשְּׁלֵשׁ-עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָעֲלִיּוֹנִים,
עַל־כֵּן צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רַחֲמִים, דִּהְיֵנוּ שְׂצָרִיכִין
לְבַקֵּשׁ וּלְחַנֵּן לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁירְחַם מַעֲצָמוֹ יִתְבָּרַךְ עִם
הַשְּׁלֵשׁ-עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁלּוֹ וְיַעֲרֹר בְּרַחֲמָיו מַעֲצָמוֹ הַשְּׁלֵשׁ-
עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים וְיַעֲבִיר רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן.

שיחות הר"ן

קיט

וזה בחינת: "אל תזכר לנו עונות ראשונים, מהר יקדמונו
רחמוך כי דלונו מאד" (תהלים ע"ט). הינו שאנו מבקשים
מהשם יתברך לבל יזכר לנו עונות הראשונים שבכל
חבילה וחבילה של עונות כנ"ל, דהינו שיעביר ראשון
ראשון שבכל חבילה וחבילה כנ"ל בחינת מעביר ראשון
ראשון וכו' כנ"ל, שעל ידי זה ממילא בטלין ונסתלקין כל
שאר העונות שבכל חבילה וחבילה כנ"ל. אך לזה היינו
צריכים לקים כל השלש-עשרה מדות של רחמים, כדי
לעורר על ידי זה שלש-עשרה מדות רחמים העליונים
שעל-ידי זה הקדוש-ברוך-הוא מעביר ראשון ראשון וכו'
כנ"ל. ועל זה אנו מבקשין "מהר יקדמונו רחמוך", דיקא,
"כי דלונו מאד", הינו כי אנחנו דלים ואביונים מאד ואין
לנו מדת הרחמנות כנ"ל, ואין לנו כח שאנחנו נזכה לעורר
השלש-עשרה מדות של רחמים. על-כן אנו פורשים בפנינו
לפניו יתברך ומתחננים אליו שיעורר בעצמו השלש-עשרה
מדות של רחמים, כי אנו אין לנו כח לעוררם "כי דלונו
מאד" וכו' כנ"ל. וזהו: "מהר יקדמונו רחמוך" דיקא מעצמך
"כי דלונו מאד" וכו' כנ"ל, ועל-ידי זה: "אל תזכר לנו
עונות ראשונים" בחינת: "מעביר ראשון ראשון"
וכו' כנ"ל:

צ

דע, שְׁפָל אָדָם קִדְּם הַשְּׁנָה הוּא רוֹאֵה כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל
הַמֵּתִים שֶׁל קְרוֹבִים שָׁלוֹ, אוֹ אוֹתָן שֶׁהֵם מִשְׁרְשׁוּ. כְּמוֹ
שֶׁקִּדְּם הַמֵּיתָה רוֹאִין הַנְּשָׁמוֹת הַנִּ"ל בִּידוּעַ, כְּמוֹ-כֵן קִדְּם
הַשְּׁנָה שֶׁהוּא אֶחָד מִשְׁשִׁים בְּמֵיתָה (בְּרֻכּוֹת נו:): רוֹאִין אוֹתָם
גַּם-כֵּן. רַק מַחֲמַת שֶׁהָרְאִיָּה הִיא בְּהַעֲבָרָה בְּעֶלְמָא מְאֹד, כִּי
קִדְּם הַמֵּיתָה מִמֶּשׁ אֲזִי יֵשׁ גַּם בֵּן חֲלוּקִים. שֶׁאָדָם גְּדוֹל
וְאִישׁ כָּשֶׁר רוֹאֵה הַנְּשָׁמוֹת הַנִּ"ל קִדְּם מוֹתוֹ בְּרְאִיָּה גְמוּרָה,
אֵד סֵתָם בְּנִי-אָדָם אֶפְלוּ קִדְּם מוֹתָם אִינָם רוֹאִים אוֹתָן
הַנְּשָׁמוֹת רַק בְּהַעֲבָרָה בְּעֶלְמָא, כְּמוֹ שֶׁעוֹבֵר זְרִיחָה
וְהַתְּנוּצָצוֹת בְּעֶלְמָא לִפְנֵי הָעֵינַיִם. וְקִדְּם הַשְּׁנָה שֶׁהִיא רַק
אֶחָד מִשְׁשִׁים בְּמֵיתָה אֲזִי גַם הָרְאִיָּה הַנִּ"ל שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת
הַנִּ"ל הוּא רַק אֶחָד מִשְׁשִׁים מִהַתְּנוּצָצוֹת הַנִּ"ל, וְעַל-כֵּן אִינוּ
נִרְגָּשׁ בְּחוּשׁ הָרְאוֹת כָּלֵל רְאִיָּה הַנִּ"ל. וְאִין אָדָם יוֹדֵעַ מְזֵה
מַחֲמַת שֶׁהוּא הַתְּנוּצָצוֹת מְעַט מְאֹד אֶחָד מִשְׁשִׁים
מִהַתְּנוּצָצוֹת הַנִּ"ל, אֲבָל בְּאַמַּת הַכֹּל רוֹאִין קִדְּם
הַשְּׁנָה כִּנִּ"ל:

צא

סְגָלָה לְהַתְּמָדָה שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת מִתְּמִיד בְּלַמּוּדוֹ, הוּא לְהִזְהָר
לְכַלִּי לְדַבֵּר עַל שׁוּם אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי. כְּמוֹ כִּשְׁהַכְּלָה

שיחות הר"ן

קכא

היא יפה אזי האהבה בשלמות, אבל כשיש להפלה איזה חסרון ומום, אזי בודאי אין האהבה בשלמות. כמו בן התורה נקראת פלה כמו שכתוב: "תורה צוה לנו משה מורשה" (דברים ל"ג) ודרשו רבותינו ז"ל: "אל תקרי מורשה אלא מאורסה" (ברכות נו:). וכל אחד מישראל יש לו אות בתורה, כי ששים רבוא אותיות התורה כנגד ששים רבוא נשמות ישראל, וכשיש חסרון באחד מישראל נמצא שיש חסרון בתורה ששם שרש נשמות ישראל כנ"ל, ועל-בן בודאי אי אפשר לאהב את התורה בשלמות. אבל כשיזהר מלדבר על שום ישראל ולבלי למצא שום חסרון בשום ישראל, נמצא שאין בהתורה שום חסרון ומום, ואזי בודאי יאהב את התורה מאד, ואזי יתמיד בלמוד התורה מגדל האהבה כנ"ל.

וזהו: "תורת ה' תמימה" (תהלים י"ט). הינו כשתורת ה' היא תמימה בלי שום חסרון ומום, דהינו כשנזוהרין לבלי לדבר ולבלי למצא שום חסרון בשום ישראל, שהוא אות מהתורה, נמצא שאז "תורת ה' תמימה" בלי שום חסרון ומום, אזי היא "משיבת נפש". כי אז דיקא זוכין לאהבת התורה, ומרגישים טעם מתיקות התורה שמשיבה את הנפש מאחר שאין בה שום חסרון כנ"ל, ואז זוכין להתמדה כנ"ל:

עב

בְּשָׂא נִשְׁמָה לְעוֹלָם, אָזִי אוֹתוֹ הַפְּעֵלָה שֶׁל אוֹתוֹ הַנִּשְׁמָה
 מִתְחַלֵּת לְהִתְעַלּוֹת. כְּגוֹן, אִם הַנִּשְׁמָה שֶׁל חָכֵם,
 אָזִי הַחֲכָמָה מִתְחַלֵּת לְהִתְעַלּוֹת, וְעוֹלָה לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה
 מִיּוֹם הַיּוֹלְדוֹ עַד יוֹם הַסִּתְּלָקוֹתוֹ. וְכֵן אִם הִיא נִשְׁמָה שֶׁל
 מַלְכוּת, אָזִי תַכְסִּיּוֹסִי מַלְחָמָה וְעַסְקִי הַמַּלְכוּת מִתְעַלֶּינִי. וּלְפִי
 מֵהוּת הַחֲכָמָה, אִיזָה חֲכָמָה שֶׁהִיא, אוֹתָהּ הַחֲכָמָה מִתְעַלֶּיִת
 בָּעֵת שֶׁבָּא הַנִּשְׁמָה לְהָעוֹלָם. וְכֵן לְפִי מֵהוּת הַמַּלְכוּת, אִם
 הוּא מַלְכוּת הַרְשָׁעָה אוֹ מַלְכוּת טוֹבָה. הַכֹּלֵל, אוֹתוֹ הַפְּעֵלָה
 שֶׁל אוֹתָהּ הַנִּשְׁמָה מִתְחַלֵּת לְהִתְעַלּוֹת מִיּוֹם בִּיאַת אוֹתָהּ
 הַנִּשְׁמָה לְעוֹלָם. וַיֵּשׁ בְּיָמֵי חַיָּו שֶׁל הָאָדָם יָמֵי עֲלִיָּה וְיָמֵי
 עֲמִידָה וְיָמֵי יְרִידָה. כְּגוֹן, אִם יָמֵי חַיָּו שְׁבַעִים שָׁנָה אוֹ מֵאָה
 שָׁנָה, אָזִי שְׁלִישׁ יָמָיו הֵם יָמֵי עֲלִיָּה וְשְׁלִישׁ יָמֵי עֲמִידָה
 וְשְׁלִישׁ יָמֵי יְרִידָה. דִּהְיִינוּ שְׁשִׁלִּישׁ יָמָיו עוֹלָה מַעַלָּה מַעַלָּה
 עִם כָּל הַכּוֹחַ, וְשְׁלִישׁ יָמָיו הוּא עוֹמֵד, וְאַחֲרֵי־כֵן שְׁלִישׁ
 יָמֵי יְרִידָה. וְיָמֵי עֲמִידָה הוּא בְּמַלּוּאָה שְׂאֵז כָּל הַכּוֹחַ
 בְּשִׁלְמוֹתָן וּבְמַלּוּאָן, וְהוּא בְּחִינַת נִגּוּד הַלְּבָנָה, כִּי הַלְּבָנָה
 בְּשַׁעַת הַמּוֹלָד הִיא קְטָנָה וְאַחֲרֵי־כֵן עוֹלָה וְנִגְדַלֶּת עַד
 שֶׁבָּאָה נֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ, וְאָזִי הוּא בְּחִינַת עֲמִידָה, וְאַחֲרֵי־כֵן
 יוֹרֶדֶת וְנִקְטָנָת. וּסְגֻלַּת הַלְּבָנָה הִיא לְחִלּוּחִית, וְעַל־כֵּן הַיָּם

שיחות הר"ן

קכג

מעַת מוֹלַד הַלְבָנָה מִתְחִיל לַעֲלוֹת וּלְהִגָּבִיהַ עֲצָמוֹ לְמַעְלָה
לְמַעְלָה, וְאַחֲר־כֵּךְ בְּסוֹף הַחֹדֶשׁ נוֹפֵל וַיּוֹרֵד וְנִקְטָן.

וְדַע שֶׁהַדְּבוּרִים שֶׁמְדַבְּרִים בְּרַבִּים, כָּל מַה שֶׁהָעוֹלָם הֵם
רַבִּים יוֹתֵר הַדְּבוּרִים נִמְתְּקִים בְּיוֹתֵר. וְזֶה בְּחִינַת שֶׁל
ה"הִינּוּ דְאִמְרֵי אִינְשֵׁי", שֶׁהֵם דְּבוּרִים שֶׁל גּוֹיִים, וְאַחֲר־כֵּךְ
כְּשֶׁבָאוּ בְּתוֹךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּדְבְּרוּ בִּינֵיהֶם עַל-יַד־זֶה נִמְתְּקוּ
וְנַעֲשׂוּ מֵהֶם דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים. וְזֶה בְּחִינַת מִי הֵיךְ שֶׁהֵם
מְלוּחִים וְאֵי אֶפְשָׁר לְשִׁתּוֹתָם, וּכְשֶׁהוֹלְכִים דְּרֹךְ הָרִים שֶׁל
חוֹל עַל-יַד־זֶה נִמְתְּקִים, כִּי הַחוֹל מִמְתִּיק הַמֵּיִם, וְאֲזִי רְאוּיִין
לְשִׁתִּיהָ (וְלֹא בָּאֵר יוֹתֵר):

צג

דַּע, שֶׁיֵּשׁ אוֹר שֶׁהוּא מְאִיר בְּאֵלֶף עוֹלָמוֹת. וְזֶה הָאוֹר אֵין
אָדָם פְּשׁוּט יָכוֹל לְקַבֵּל מִחֲמַת גְּדוֹל, וְצָרִיךְ לְזֶה חֶכֶם
גְּדוֹל שְׂיוֹכֵל לְחַלֵּק אֲלֵפִים לְמֵאוֹת, דִּהְיִינוּ שְׂיוֹכֵל לְחַלֵּק
הָאוֹר גְּדוֹל לְחַלְקִים קְטַנִּים כְּדֵי שְׂיוֹכְלוּ הַקְּטַנִּים בְּמַעְלָה
לְקַבֵּלוּ מַעֲט מַעֲט. כִּמוֹ לְמַשָּׁל, כְּשֶׁאֶחָד אוֹמֵר פֶּשֶׁט אוֹ
חֲלוּק גְּדוֹל מְאֹד, וּמִחֲמַת זֶה אֵין יְכוּלִין לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ מִחֲמַת
גְּדוֹל. כִּי חֲצֵי פֶשֶׁט אֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל כִּי אִם בְּלָה. אָבֵל
כְּשֶׁמְחַלְקִין הַפֶּשֶׁט וְהַחֲלוּק לְחַלְקִים וְעַנְיָנִים, אֲזִי יְכוּלִין
לְהַבִּין כָּל עַנְיָן וְעַנְיָן בְּפָנָיו עֲצָמוֹ. כֵּךְ יֵשׁ אוֹר שֶׁהוּא מְאִיר

בְּאֵלֶּף עוֹלָמוֹת, וְהוּא הַשְּׁנָה אֶחָד, דְּהִינּוּ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיֵיג
 אוֹתוֹ אֶלָּא בְּלוֹ אֶבֶל לֹא בְּמִקְצַת, כִּי הוּא אֹר אֶחָד פְּשׁוּט.
 אִךְ תְּלַמִּיד-חֶכֶם שֶׁהוּא נוֹקֵם וְנוֹטֵר הוּא יְכוֹל לְחַלֵּק אֲלָפִים
 לְמֵאוֹת, דְּהִינּוּ לְחַלֵּק הָאוֹר גְּדוֹל לְחַלְקִים כְּדֵי שְׂיֻכְלוּ
 לְקַבְּלוּ כַּנ"ל.

וְעַיִן זֶה שֶׁתְּלַמִּיד-חֶכֶם שֶׁהוּא נוֹקֵם וְנוֹטֵר יְכוֹל לְחַלֵּק
 אֲלָפִים לְמֵאוֹת הוּא מְפָרֵשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְשָׁנָה
 בְּדָבָר מְפָרִיד אֱלוֹף" (משלי י"ז), וּפְרָשׁ רַש"י דְּהִינּוּ נוֹקֵם
 וְנוֹטֵר שֶׁשׁוֹנֶה בְּדָבָר שֶׁעָשָׂה לוֹ חֶבְרוּ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא
 מְפָרִיד אֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, בֵּן פְּרָשׁ רַש"י. אֶבֶל תְּלַמִּיד-חֶכֶם
 צָרִיךְ דִּיקָא לְהִיּוֹת נוֹקֵם וְנוֹטֵר כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל:
 "כֹּל תְּלַמִּיד-חֶכֶם שְׂאִינוּ נוֹקֵם וְנוֹטֵר" וְכו' (יומא כב:). אִךְ
 פְּרוּשׁ הַפְּסוּק הוּא כַּנ"ל, שֶׁתְּלַמִּיד-חֶכֶם שֶׁהוּא נוֹקֵם וְנוֹטֵר
 יְכוֹל לְחַלֵּק אֲלָפִים לְמֵאוֹת. וְזֶהוּ "וְשָׁנָה בְּדָבָר" הֵינּוּ נוֹקֵם
 וְנוֹטֵר, מְפָרִיד אֱלוֹף הֵינּוּ שֶׁהוּא מְפָרִיד וּמְחַלֵּק אֲלָפִים
 לְמֵאוֹת כַּנ"ל. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: "אִם רָאִיתָ תְּלַמִּיד-
 חֶכֶם שֶׁהוּא נוֹקֵם וְנוֹטֵר כְּנָחַשׁ חֲגֵרָהּ עַל מְתִינִיךְ לְסוּף
 שֶׁתִּהְיֶה מִתְּלַמּוּדוֹ" (שֶׁבַת סג.). כִּי עַל-יְדֵי שֶׁהוּא נוֹקֵם וְנוֹטֵר
 עַל-יְדֵי-זֶה יְכוֹל לְחַלֵּק אֲלָפִים לְמֵאוֹת, דְּהִינּוּ לְחַלֵּק אֹר
 גְּדוֹל לְחַלְקִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה יְכוֹלִין לְהַנּוֹת מִתְּלַמּוּדוֹ וּלְקַבֵּל
 מִמֶּנּוּ. כִּי בְּלִי זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מִחֲמַת גְּדוֹל הָאוֹר כַּנ"ל.

שיחות הר"ן

קכב

אבל השכל והטעם של ענין זה, מפני מה מי שהוא נוקם ונוטר יכול לחלק אלפים למאות וכו', זה עמק עמק וכו'. ודע, מי שיודע זאת הוא יכול להחיות מתים כמו שאמרו רבותינו ז"ל: "עתידיים צדיקים להחיות מתים" (פסחים סח. זהר בראשית קלה. במדרש הנעלם), ויודע מה הוא מת. כי על-ידי שמחלק אלפים למאות, וממשיך האלפים לתוך המאות כנ"ל, על-ידי-זה נעשה ממות מאות על-ידי שנכנסו האלפים לתוכם. ומי שאינו יודע זאת, אינו יודע מפני מה הוא עכשו בשמחה, ואינו יודע היחוד של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ואינו יודע מה זו ציקי קדרה שאמרו רבותינו ז"ל: "משל לבת מלך שהריחה ציקי קדרה, תאמר יש לה גנאי, לא תאמר יש לה צער" (פסחים נו.). ואינו יודע מה זו ח"ש מחשמ"ל, ואינו יודע מה זו גנה כמו שכתוב "וגנה לו סביב" (יחזקאל א'), ואינו יודע מהו מעשה מרפבת, ואינו יודע מהו ברית, ואינו יודע מפני מה חולקין עליו.

ומשיח יודע כל הענין הזה בשלמות. אבל הצדיקים אינם יודעים אלא בשעושיין מאלפים מאות. ואלו הצדיקים שהם נוקמין ונוטרים שיכולים לעשות מאלפים מאות הם חגורה למשיח. כי אמרו רבותינו ז"ל: "אם ראית תלמיד-חכם שהוא נוקם ונוטר כנחש - חגרהו על מתניך" (שבת סג.), הינו בחינת חגורה למשיח, שנאמר בו "והיה

צֶדֶק אָזֹר מִתְנִי"ו" (ישעיה י"א), (בתרגומו) "ויהוין צדיקיא סחור סחור ליה". הינו בחינת "מתון מתון" (ברכות כ). דהינו מאות, הינו מי שיכול לחלק אלפים למאות הם חגורה למשיח כנ"ל, ואלו הצדיקים מחיין את הצדיקים הקטנים:

עד

דע, פשיש שלום בעיר הוא מפני שאין בר דעת בעיר הזאת. כי "אם אין דעת הבדלה מנין" (ירושלמי ברכות פ"ה הלכה ב). אבל פשיש בר דעת בעיר, אזי יש הבדלה, דהינו שיש אנשים שנוטים להבר דעת ודבקים בו, ויש אנשים שחולקים עליו:

עה

דע, שהשם שנותנין לו לאדם הוא לפי הפעלה שיש לו לאדם לעשות בעולם. ויש אחד שעושה הפעלה שלו בחצי שנים שיש לו וצריך לקרא לו שם אחר, דהינו שם חדש. כי השם שנותנין לאדם הוא לאחר מותו לכושין שלו. כי השם הוא בחינת לכושין כמו שכתוב: "אני ה' הוא שמו וכבודי" וכו' (ישעיה מ"ב). "כבודי" זה בחינת לכושין. כי "רבי יוחנן קרא למאניה מכבודתא" (שבת קיג):

שיחות הר"ן

קבו

כי הקדוש-ברוך-הוא נקרא הו"ה. כי בשם הו"ה נתהוה כל העולמות, אבל למעלה מכל העולמות אין לו שם. כי למעלה מכל העולמות אי אפשר להשיג אותו. וזהו: "כי הגדלת על כל שמך אמרתך" (תהלים קל"ח). "אמרתך" זו הפעלה. כי "במאמר נברא העולם" (אבות ה') דהינו הפעלה. הינו לפי הפעלות של הקדוש-ברוך-הוא למעלה מכל העולמות הוא גדול מכל השמות שיש לו יתברך, כי למעלה מכל העולמות אין לו שם כלל. וזהו: "כי הגדלת על כל שמך אמרתך".

וזהו שכתוב לעתיד לבוא: "וראו כל העמים צדקך וכו' וקרא לך שם חדש" (ישעיה ס"ב). כי האמות יהיו רואים הפעלה שיהיה לישראל ויקראו להם שם חדש. כמו בן יש אחד שעושה הפעלה שלו לפי השם שיש לו בחצי שניו ועושה אחר-כך פעלות חדשים, וצריך לקרא לו שם חדש. ויש בזה סודות גדולים ונוראים מאד מאד. וזהו שקורין לחולה שם אחר, כי השם שיש לו מקדם כבר עשה הפעלה שלו כפי אותו השם שהיה לו, והיה ראוי לו למות, לפיכך קוראין לו שם אחר שיהיה לו פעלה אחרת ויוכל לחיות עוד כמה שנים על-ידי שקוראין לו שם אחר כדי לעשות הפעלה כפי אותו השם.

שיחות הר"ן

ועל כן משה רבנו עליו השלום היה לו כמה שמות כמו
שאמרו רבותינו ז"ל (מגלה יג). כי בכל פעם עשה
הפעלה שלו כבר לפי השם, והיה צריך בכל פעם שם אחר
לעשות פעולות אחרות כנ"ל:

עו

ראוי לאדם להרגיל את עצמו להיות בעולם הבא, דהינו
להיות מפרש מתאוות כמו בעולם הבא שאין בו לא
אכילה ולא שתיה ושום תאוה מתאוות הבהמיות הכלות
ונפסדות של העולם הזה. וכמו שאנו רואין החולה, מחמת
שהוא סמוך קצת לעולם הבא, על-כן הוא מואם באכילה
ושתיה ומשגל ואין לו שום תאוה, אדרבא כל התאוות
קצים ומאוסים עליו, מחמת שהוא סמוך לעולם הבא
שאין בו אכילה ושתיה וכו'. כן יש לאדם להרגיל עצמו
בעודו בחיים חיותו ובבריאותו, שיהיה יכול להתנהג בלא
תאוות כמו בעולם הבא. ובדאי אם היה נזכר בטוב זכרון
מתענוגי העולם הבא, בודאי לא היה יכול לסבל כלל חיות
ותענוגי העולם הזה, עד שבשביל זה מעלה גדולה
השכחה. אף שהיא מדה לא טובה, עם כל זה היא מעלה,
שעל ידה אפשר לאדם לחיות בעולם הזה. כי אם היה
נזכר מתענוגי העולם הבא, כי יש מלאך גדול מאד שיש

שיחות הר"ן

קכט

לו אָלף ראַשים, וְכַל ראַש יֵשׁ לוֹ אָלֶף לְשׁוֹנוֹת, וְכַל לְשׁוֹן יֵשׁ לוֹ אָלֶף קוֹלוֹת, וְכַל קוֹל יֵשׁ לוֹ אָלֶף נְגוּנִים, וּבְשֵׁה־מֵלֶאֶךְ הַזֶּה עוֹמֵד לְשׁוֹרֵר בְּוֵדַאי יָפֵה וְנָעִים מְאֹד אֲשֶׁר אֵין לְהַעֲרִיף וּלְשַׁעַר כָּלֵל. וְעַתָּה יִזְכֵּר הָאָדָם עֲצֻמוֹ פְּחִיתוֹת וּשְׁפָלוֹת עֲרַכּוֹ נֶגֶד זֶה, וְאֵיךְ יוֹכַל לְסַבֵּל חַיִּיו, בְּוֵדַאי יִמָּאֵם עֲצֻמוֹ בְּחַיִּיו עַד שִׁיגָוֶעַ בְּלֹא עֵתוֹ. וְכֵן אִם הָיָה זֹכֵר פְּחִיתוֹתוֹ בְּפֶרֶט כִּמוֹ כְּמֹה אֲנָשִׁים שֶׁהֵם מְלַכְלָכִים וּמְתַעֲבִים מְאֹד בְּעוֹזְנוֹת, בְּוֵדַאי אִם לֹא הָיָה שִׁכְחָה כָּלֵל, לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לְהָרִים עֲצֻמוֹ כָּלֵל לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וּמַחֲמַת כָּל זֶה הַשִּׁכְחָה הוּא מַעֲלָה מְצַד זֶה. אַבְל הָאָדָם רְאוּי לְזַכֵּר עֲצֻמוֹ לְכַל יַאֲבֵד עוֹלְמוֹ חֵם וְשְׁלוֹם.

וְחֻכְמֵינוּ ז"ל אָמְרוּ: ש"עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהַנְחִיל לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק ש"י עוֹלְמוֹת" וְכוּ' (עוֹקְצִין פ"ג מִשְׁנֵה י"ב). וַיִּשְׁעַר בְּדַעְתּוֹ גְּדֻלַּת עוֹלָם אֶחָד וְכַמּוֹה וְכַמּוֹה בְּתַיִם יֵשׁ בוֹ, וְכַמּוֹה וְכַמּוֹה חֲצֵרוֹת וּמְבוֹאוֹת, וְכַמּוֹה וְכַמּוֹה עִירוֹת וּמְדִינוֹת, וְגִדְל שְׁטַח שֶׁל כָּל עוֹלָם, וְכַמּוֹה וְכַמּוֹה בּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת עַד אֵין מִסְפָּר וְגִלְגָּלִים נִפְלְאִים וְנוֹרְאִים שִׁישׁ בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם. כִּי כָּל אֱלוֹי יֵשׁ בְּעוֹלָם אֶחָד מִהָעוֹלְמוֹת. וּמַעֲתָה ש"י עוֹלְמוֹת שִׁישׁ לְכָל צַדִּיק מִה יִקְרָה גְּדֻלָּתוֹ וְשַׁעֲשׁוּעֵיו וְתַעֲנוּגָיו עַד אֵין לְהַעֲרִיף וּלְשַׁעַר. וְהִנֵּה הַש"י עוֹלְמוֹת שִׁישׁ לְהַצַּדִּיק הוּא בּוֹנֵה אוֹתָם מִמַּחֲלָקַת. כִּי

שיחות הר"ן

כָּל דְּבָרֵי הַמַּחְלָקָת שְׁפָל אֶחָד מְדַבֵּר הֵם בְּחִינַת אֲבָנִים. כִּי הָאוֹתִיּוֹת נִקְרְאוּ אֲבָנִים כַּמּוּבָא בְּסֵפֶר יְצִירָה: "שְׁתֵּי אֲבָנִים בּוֹנוֹת" וְכוּ' (פָּרָק ד' מ"ב), וְהֵם בְּחִינַת חֲלוּקֵי אֲבָנִים. כִּי הָאֲבָנִים הַבָּאִים עַל-יְדֵי דְבִרְיָהֶם שֶׁל הַמַּחְלָקָת הֵם מְחֻלְקִים וְאִין לָהֶם חֲבוּר, וְהַצְדִּיק נוֹטֵל אֵלָיו הָאֲבָנִים וּמַחְבֵּר אוֹתָם וּבוֹנֶה מֵהֶם בָּתִּים. כִּי הוּא עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם וּמַחְבֵּרָם וּמְסַדְרָם יַחַד זֶה עַל זֶה עַד שֶׁבוֹנֶה מֵהֶם בַּיִת. וְזֶה בְּחִינַת שְׁלוֹם בַּיִת שְׁעוֹשֶׂה מְחֻלּוּקֵי הָאֲבָנִים הַנִּלְבָּח בְּחִינַת שְׁלוֹם בַּיִת. וּמֵהַבָּתִּים נַעֲשֶׂה עִיר עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵהֶם עוֹלָם מְלֵא, וְכֵן שִׁי עוֹלָמוֹת. וְזֶה בְּחִינַת "לְהַנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ" (מְשָׁלִי ח') (אוֹהֲבֵי דִיקָא בְּחִינַת אֶהְבָּה וְשְׁלוֹם, כִּי עַל-יְדֵי הַשְׁלוֹם וְהָאֶהְבָּה שְׁעוֹשֶׂה בֵּין הַחֲלוּקֵי אֲבָנִים נַעֲשׂוּ הַשִּׁי עוֹלָמוֹת כַּנִּלְבָּח). וְזֶה מַה שְּׂאֵמְרָה אֲבִיגַיִל לְדוֹד בְּעַת שֶׁחֲלַק עָלָיו נָבֵל וְדַבֵּר עָלָיו סָרָה כַּנֵּאמָר שֵׁם, אֵמְרָה לוֹ: "וְעַתָּה יַדְעֵתִי כִּי בַּיִת יַעֲשֶׂה לָךְ ה'" (שְׁמוֹאֵל-ב' ז'). הֵינְנו עַל-יְדֵי זֶה הַמַּחְלָקָת יַעֲשֶׂה לָךְ ה'" בַּיִת מֵהָאֲבָנִים הַנִּלְבָּח כַּנִּלְבָּח.

כִּי הַצְדִּיק מִטָּה כְּלָפֵי חֶסֶד, וְדָן אֶת כָּל הַחֲלוּקִים עָלָיו לְכַף זְכוּת שֶׁכּוֹנְנָתָם לְשֵׁם שָׁמַיִם. כִּי לֹא הָיָה הָעוֹלָם יְכוּל לְסַבֵּל אוֹר שֶׁל הַצְדִּיק שְׂאוֹרוֹ גָּדוֹל מְאֹד לְהָעוֹלָם לְסַבֵּלוֹ. וְגַם מִחֲמַת שִׁישׁ כַּמָּה דִּינִים וְקַטְרוּגִים גְּדוֹלִים עַל הַצְדִּיק

שיחות הר"ן

קלא

הגדול האמת, על-כן הם חולקים עליו, וכזה הם משתיקים
הדינים והקטרוגים. כמו שאנו רואים כשייש דין קשה על
אדם, ואחד לובש קנאה ואומר, אני אלד ואנקם ממנו
ואעשה בו דין, על ידי זה הוא משתיק ממנו שאר הבעלי
דין שמקטרגים שלא היה אפשר לו לסבל דיניהם. נמצא
שזה שהולך לנקם ממנו עושה לו טובה גדולה מאד. כי
בודאי טוב ונוח לו לסבל דינו של זה האחד שזה אפשר לו
לסבלו, מלסבל דיניהם חס ושלום שלא היה אפשר לסבלו.
וכמו שמצינו אצל פינחס במעשה זמרי. כי לולי פינחס היו
ישראל חס ושלום חיבין בליה חס ושלום, אך מחמת שיצא
פינחס וקנא קנאת ה' על-ידי-זה נשתק הדין מעל ישראל,
כמו שפתיב "בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי" וכו'
(במדבר כ"ה). בן זה שחולק על הצדיק, ואומר אני אעשה לו
ואראה לו גבורתי ונקמתי ממנו, על-ידי-זה הוא משתיק
ממנו שאר הדינים כנ"ל, וגם עושה לו טובה. כי כשהצדיק
צריך לילך מדרגא לדרגא אזי מנסים אותו אם יש לו "כח
לעמוד בהיכל המלך" (דניאל א'), ו"היכל המלך" הוא בחינת
פה של הצדיק שנקרא היכל שהוא בגימטריא אד' שהוא
בחינת פה, כמו שפתיב: מלכות פה. וזה שהצדיק חולק
עליו, הוא נסיון לזה הצדיק שעליו המחלקת, אם יש לו
כח לעמוד בהיכל המלך בפה של הצדיק החולק עליו. ועל-

שיחות הר"ן

יְדִיָּוָה מַעֲלִין אוֹתוֹ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא יוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה. נִמְצָא
שְׁעוֹשֶׂה לוֹ מוֹכָה:

עז

עַל יְדֵי בְּשׁוּרֹת טוֹבוֹת יְכוּלִין לִזְמֹר תְּהִלִּים:

עח

אֲמִירַת תְּהִלִּים מַעֲלָה גְדוֹלָה כְּאֵלוֹ אֲמָרֵם דְּוֹד הַמְּלֹךְ
בְּעֶצְמוֹ. כִּי הוּא אֲמָרֵם בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְהָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ
מְנַח בְּתוֹךְ הַתְּבוּת, וְכִשְׁאוּמָרֵם הוּא מְעוֹרֵר בְּרוּחַ פִּיּוֹ אֶת
הָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַד שֶׁנֶּחְשָׁב כְּאֵלוֹ אֲמָרֵם דְּוֹד הַמְּלֹךְ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם בְּעֶצְמוֹ. וְהוּא מְסַגֵּל מְאֹד לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָה לְהִיּוֹת
לוֹ בְּפִחוֹן רַק עַל הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, שְׁעַל-יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים
יִוָּשִׁיעוּ ה', וְהַבְּפִחוֹן הוּא בְּחִינַת מְשֻׁעָנָה. כְּמוֹ שֶׁהָאֲדָם
נִשְׁעָן עַל הַמַּטֵּה, בֵּן הוּא נִשְׁעָן עַל הַבְּפִחוֹן שְׁבוּטֵיחַ שְׂוִיִּשְׁעוֹ
ה'. כְּמוֹ שֶׁאָמַר דְּוֹד: "וַיְהִי ה' לְמִשְׁעָן לִי" (תְּהִלִּים י"ח). וְעַל-
בֵּן עַל-יְדִיָּוָה נִתְרַפָּא הַחוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "אִם יָקוּם
וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מְשֻׁעָנָתוֹ וְנִקְּה" (שְׁמוֹת כ"א). וְזֶה בְּחִינַת:
"וַיֵּצֵא חֲטֵר מִגֹּזַע יִשְׂרָאֵל" (שְׁעִיָּה י"א) הַנֵּאֱמָר עַל מְשִׁיחַ שֶׁהוּא
דְּוֹד, בְּחִינַת: "רוּחַ אֶפְיָנוֹ מְשִׁיחַ ה'" (אִיכָה ד').

שיחות הר"ן

קלג

זוה בְּחִינַת (פְּסָחִים סח.): "עֲתִידִין צְדִיקִים שְׂיִחֵיו מֵתִים" עַל-
יְדֵי הַמְשַׁעֲנֵת בְּחִינַת: "וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בִּידּוֹ". בְּחִינַת:
"וְנָתַתְּ הַמְשַׁעֲנֵת עַל פְּנֵי הַנֶּעַר" עַד כָּאן.

(כָּל זֶה לֹא נִכְתָּב בְּשִׁלְמוֹת, וְחֶסֶד הָרַב רַק מֵה שְׁנַתְּפֶס בַּמֶּח קֶצֶת נִכְתָּב, וְרַבּוֹ
נִשְׁכַּח).

חֶרֶף הוּא בְּחִינַת עֲבוּר, וְקוֹץ הוּא בְּחִינַת לְדָה. וְאִזּוּ דְבַר
עֲמֻנו שְׂיִחָה נִפְלְאָה וְנִשְׁכַּח הָרַב. וְמֵה שְׁאֲנִי זֹכֵר
עֲדִין הוּא מֵה שְׁדַבֵּר אִזּוּ מַעֲנִין הַקּוֹץ שֶׁהָיָה אִזּוּ מִמְשַׁמֵּשׁ
וּבֹא. כִּי שְׂיִחָה זֹה הִיָּתָה אִזּוּ בִּימֵי גִיסָן קֶדֶם פְּסַח, בְּעַת
שֶׁהָיָה הַבְּרִית מִיָּלָה שָׁל בְּנוֹ שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם ז"ל בְּיוֹם שְׁלִישִׁי
לְמִיָּלָה. וְדַבֵּר אִזּוּ שְׁבַחֲרַף כָּל הָעֹשֶׁבִים וְכָל הַצְּמָחִים כְּלָם
מֵתִים, כִּי כְּטַל כֶּחֶם בַּחֶרֶף וְהֵם אִזּוּ בְּבְחִינַת מִיָּתָה. וְכִשְׁבָּא
הַקּוֹץ כְּלָם נִתְעוֹרְרִים וְחַיִּים. וְאִזּוּ טוֹב וְיֹפֵה מְאֹד כְּשִׁיּוֹצְאִים
לְשׁוֹחַ בְּשִׁדָּה "שְׂיִחָה זֹה תִפְלָה" (בְּרִכּוֹת כו:.) וְתַחֲיִינָה וְתִשׁוּקָה
וְנַעֲגוּעִים לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ. וְאִזּוּ כָּל שִׁיחַ וְשִׁיחַ הַשְּׁדָה
הַמִּתְחַלְלִים לְחַיּוֹת וְלִצְמַח, אִזּוּ כְּלָם נִכְסְפִים וְנִכְלָלִים בְּתוֹךְ
שְׂיִחָתוֹ וְתִפְלָתוֹ. וְהָאֲרִיךְ אִזּוּ בְּשִׂיחָה נִפְלְאָה בְּעֲנִין זֶה, וְעוֹד
בְּשִׁאָר עֲנִינִים (וְעֵין חַי מוֹהֲרָן סִימָן ע"ב):

שיחות הר"ן

עט

בְּשֵׁאֶחָד מְדַבֵּר עִם חֵבְרוּ בִּירְאֵת שָׁמַיִם נַעֲשֶׂה אֹר יִשְׂרָאֵל
 וְאֹר חֹזֵר. וְלִפְעָמַיִם מְקַדִּים הָאֹר חֹזֵר קִדְם
 הָאֹר יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהַמְקַבֵּל יֵשׁ לוֹ מִחַ קָמָן וְאִין יָכוֹל לְקַבֵּל דְּבָרֵי
 חֵבְרוּ, כִּי אִזּוֹ קִדְם שֶׁמְקַבֵּל חֵבְרוּ מִמֶּנּוּ שְׂזָהוּ בְּחִינַת אֹר
 יִשְׂרָאֵל, קִדְם לְזָה מְקַבֵּל הוּא מִחֵבְרוּ וְאִזּוֹ הָאֹר חֹזֵר קִדְם
 לְאֹר יִשְׂרָאֵל.

כִּי כְּשֶׁמְדַבְּרִין עִם חֵבְרוּ בִּירְאֵת-שָׁמַיִם, אֵפֶי שְׂאִין חֵבְרוּ
 מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, אֵפֶי-עַל-פִּי-כֵן הוּא מְקַבֵּל הַתְּעוּרֹת
 מִחֵבְרוּ. כִּי עַל-יְדֵי הַהֲפָאָה שְׂיִצְאוּ הַדְּבָרִים מִפִּי לְחֵבְרוּ,
 עַל-יְדֵי-זֶה חֹזֵר הָאֹר אֵלָיו (וְזֶהוּ בְּחִינַת אֹר חֹזֵר מִמֶּשׁ הַמּוּבָא
 בְּכַתְּבִים) בְּעֵץ חַיִּים הֵיכַל א' הֵיכַל א"ק שְׁעַר ד' שְׁעַר אַח"פ פֶּרֶק א' וְעוֹד
 בְּמִקְוֹת הַרְבֵּה) עֵינֵי שָׁם), כְּמוֹ מִי שֶׁמְפָה בְּכַתֵּל שְׁחֹזֵר הַדְּבָר
 אֵלָיו. כְּמוֹ כֵן כְּשֶׁמְדַבֵּר לְחֵבְרוּ אֵפֶי-עַל-פִּי שְׂאִין חֵבְרוּ מְקַבֵּל
 מִמֶּנּוּ, אֵפֶי-עַל-פִּי-כֵן הוּא בְּעֵצְמוֹ יָכוֹל לְהַתְּעוֹרֵר מֵהֶם, עַל-
 יְדֵי הַהֲפָאָה שְׂיִצְאוּ הַדְּבָרִים לְגַבֵּי חֵבְרוּ וְהִפּוּ בּוֹ וְחִזְרוּ אֵלָיו.
 וְעַל-כֵּן אִם הָיָה מְדַבֵּר אֵלָיו הַדְּבָרִים בִּינּוֹ לְבִין עֵצְמוֹ יָכוֹל
 לְהִיטֵל שְׂלֵא הָיָה מִתְּעוֹרֵר מֵהֶם כָּלֵל, וְעַל-יְדֵי שְׂדַבְּרָם
 לְחֵבְרוּ נִתְּעוֹרֵר מֵהֶם, אֵפֶי שְׁחֵבְרוּ לֹא נִתְּעוֹרֵר כִּי חִזְרוּ אֵלָיו
 עַל-יְדֵי בְּחִינַת הַהֲפָאָה בְּנ"ל (וְזֶה בְּחִינַת אֹר חֹזֵר שֶׁהוּא עַל-יְדֵי
 בְּחִינַת הַפָּאָה כְּמִבְּאֵר בְּכַתְּבִים וְהֵבִין):

שיחות הר"ן

קלה

ק

שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם רַבְּנוּ ז"ל מִכְּבָר:

"וְתַתְּפֹשְׁהוּ בְּבַגְדוֹ" (בראשית ל"ט). שְׁתַּבְּעַל דְּכָר וְהִסְטָרָא אַחֲרָא תּוֹפְסַת אֶת הָאָדָם בְּבַגְדוֹ, דְּהִינּוּ שְׁמַטְרִיד אוֹתוֹ בְּמַרְדַּת בְּגָדָיו וּמְלַבּוּשָׁיו. כִּי מַרְדַּת הַצְּמָרְכוֹת מְלַבּוּשִׁים וּבְגָדִים שֶׁל אָדָם הֵם מְבַלְבְּלִין מְאֹד אֶת הָאָדָם, וּמוֹנְעִים אוֹתוֹ עַל-יְדֵי-זֶה מֵעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְזֶהוּ: "וְתַתְּפֹשְׁהוּ בְּבַגְדוֹ". אֵיךְ מִי שֶׁהוּא בְּעַל נַפֶּשׁ וְלִבּוֹ חֹזֵק בַּה', אֵינּוּ מִשְׁגִּיחַ גַּם עַל זֶה, אַף-עַל-פִּי שְׂאִין לוֹ בְּגַד לְלִבְשׁ, אַף-עַל-פִּי-כֵן אֵינּוּ מַטְרִיד עֲצָמוֹ בְּזֶה, וְאֵינּוּ רוֹצֵה לְהַנִּיחַ עֲצָמוֹ לְבַלְבָּל עֲצָמוֹ בְּזֶה. וְזֶהוּ: "וַיִּנַּח בְּגָדוֹ אֶצְלָה וַיָּנֵם" וְכוּ' (שם). שְׁמַנִּיחַ בְּגָדוֹ וּמְלַבּוּשׁוֹ וְנֵם וּבוֹרַח מֵהֶם וְאֵינּוּ מִשְׁגִּיחַ כָּלֵל עַל זֶה, רַק עוֹשֶׂה אֶת שְׁלוֹ בְּעֲבוּדַת ה' כְּפִי מַה שְׁיָכוֹל:

קא

כְּבָר מְבֹאָר כְּמָה פְּעָמִים שְׂאִין צְרִיכִין שׁוּם חֲכָמוֹת בְּעֲבוּדוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ, רַק תְּמִימוֹת וּפְשִׁימוֹת וְאַמוּנָה. וְאָמַר, שְׁפִשְׁימוֹת הוּא גְבוּהַ מִן הַכֹּל, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרוּךְ הוּא הוּא בְּנֹדָאֵי גְבוּהַ מִן הַכֹּל, וְהוּא יִתְבָּרַךְ הוּא פְּשׁוּט בְּתַכְלִית הַפְּשִׁימוֹת:

קב

שְׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ עַל פְּסוּק: "לֹא הֵבִיט אֶן בֵּיעֶקֶב וְלֹא רָאָה
עָמַל בְּיִשְׂרָאֵל ה' אֶלְקָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ"
(במדבר כ"ג), אָבֵל שִׁכַּחְתִּי הָעֲנָן, אֲךָ זֹאת אֲנִי זוֹכֵר מֵה
שִׁפְרֵשׁ סוּף הַפְּסוּק: "וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ", וּתְרוּעַת לְשׁוֹן
שְׂבִירָה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב: "תְּרַעַם בְּשִׁבְט בְּרֹזֶל" (תהלים ב'). הִינּוּ
כְּשִׁמְשִׁבְרֵי אֶת הַכְּפִירוֹת, אֲזִי: "מֶלֶךְ בּוֹ", הִינּוּ שְׁמוּצָאִין
אֶת הַמֶּלֶךְ יִתְבָּרֵךְ גַּם בְּתוֹךְ הַכְּפִירוֹת עֲצֻמָּן, כִּי גַם
בְּהַכְּפִירוֹת בְּעֲצֻמָּן מְלַבֵּשׁ חֵיוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ.

גַּם אָמַר, שֶׁהַמְּחַקְרִים גַּם חִייהֶם אֵינָם חַיִּים כָּלֵל אֶפְלוּ
בְּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי תִכַף כְּשִׁישׁ לָהֶם אֵיזָה דָּבָר שְׂאִינוּ
כְּרֻצוֹנָם, מִכָּל־שִׁבְן כְּשִׁישׁ לָהֶם אֵיזָה צָרָה, אֲזִי אֵין לָהֶם
לְמִי לִפְנוֹת מֵאַחַר שִׁתּוּלִין בְּטַבַּע חֵם וְשִׁלּוּם רַחֲמָנָא לְצַלָּן,
וְאֵין לָהֶם בְּמָה לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצֻמָּן כָּלֵל. אָבֵל אִישׁ אֲמוּנוֹת
הַמֵּאֲמִין בַּה' חַיִּי טוֹבִים מְאֹד. כִּי אֶפְלוּ כְּשִׁעֲבֵר עָלָיו חֵם
וְשִׁלּוּם אֵיזָה צָרָה רַחֲמָנָא לְצַלָּן, אֲזִי הוּא גַם־כֵּן יִכּוֹל
לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצֻמוֹ בְּהִשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי בּוֹטַח בַּה' כִּי הַכֹּל
לְטוֹבָה, אוֹ שֶׁעַל־יְדֵי יִסּוּרֵין אֵלוֹ יִנְכוּ לוֹ מְעוֹזוֹתָיו, אוֹ
שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה לְאֵיזָה טוֹבָה גְּדוֹלָה בְּסוּף, וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה.
כִּי כּוֹנֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הִיא בּוֹדֵאֵי לְטוֹבָה. עַל־כֵּן אִישׁ

שיחות הר"ן

קלו

אמונות הוא חי חיים טובים תמיד, וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא. אבל המחקרים אין להם שום חיות לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, וזה מבאר מאד למי שבקי בהם. כי הם מלאים יסורים תמיד, כנראה בחוש. כי אי אפשר שיתנהג להם פרצונם. ומאחר שהם בוחרים רק בעולם הזה, והעולם הזה הוא פלו מלא יסורים ויגונות רחמנא לצלן, על כן בכל עת ובכל שעה יש להם צער ויגונות ודאגות מעניני העולם הזה שאין מתנהג להם פרצונם, וכל ימיהם פעם ומכאובות. כי אי אפשר שיתנהג להאדם בעולם הזה שום דבר שיהיה הכל פרצונו. ומאחר שאין מסתכלין על התכלית האמתית והנצחית, רק על תאוות עולם הזה, על-כן בודאי הם מלאים יסורים תמיד כנ"ל. וגם בשבאין עליהם היסורים והדאגות והיגונות אין להם במה להחיות את עצמן כנ"ל. אבל איש פשוט מאחר שמאמין בהאמת, ועקר תקנתו הוא לעולם הבא, על-כן חייו טובים מאד. כי כל מה שעובר עליו, הוא מאמין שהכל לטובה, כדי להזכירו שישוב מעונותיו או בשביל כפרה על עוונותיו, כדי שיזכה לחיי עולם הבא לטוב הנצחי וכיוצא בזה. ואפלו היסורין שיש לאיש פשוט מחמת הצער של החרטה בשנודמן לו איזה פגם או איזה עברה חס ושלום, אפלו אם חס ושלום עבר עברה ממש רחמנא

לצלן, אחר-כך בפשוטה להתחרט עליו, אף-על-פי שיש לו צער גדול מאד ויסורים גדולים, על שבא לידי מבשול או לידי עברה רחמנא לצלן רחמנא לשזבן, אף-על-פי-כן, גם אלו היסורין אינם היסורין כלל. כי זה הצער והיסורין שיש לו על שעבר עברה חס ושלום, אלו היסורין הם מוסיפים חיים להאדם, בבחינת (משלי י'): "יראת ה' תוסיף ימים".

ותדע כלל זה, כי כל היראות וכל היסורים שיש לאדם הם מקצרים ומכלים ימי חייו. ועל-כן אלו הקלי עולם העוסקים בחקירות, חיייהם אינם חיים כלל, כי היסורים והדאגות שלהם מכלים חיייהם כנ"ל. אבל כל היראות וכל היסורין שיש לאדם מחמת יראת ה' הם מוסיפים ימים וחיים, בבחינת: "יראת ה' תוסיף ימים". וגם אלו היסורין שיש לאדם מחמת שעבר איזה פגם או עברה חס ושלום, ומתחרט על זה ויש לו צער גדול מזה, אלו היסורים הם בבחינת "יראת ה' תוסיף ימים". כי היסורין שלו הם מחמת שמתירא מהשם יתברך, הן מחמת רוממותו יתברך, או מחמת יראת העניש. ואיך שהוא, על-כל-פנים הוא בכלל יראת ה', כי הכל מיראתו יתברך ועל-כן היא מוספת ימים כנ"ל.

שיחות הר"ן

קלמ

גם מי שהוא איש אמונה, התשובה שלו הוא יותר קלה.
כי התשובה צריכה להיות תשובת המשקל, דהינו
שכפי התענוג שהיה לו מהעברה, כן יהיה לו ממש צער
ויסורין. ומאחר שיש לו אמונה, על-כן לא היה תענוגו
בשלמות בשעת העברה חס ושלום רחמנא לצלן. כי היה
מערב ב'יגון, כי ידע כי מרה תהיה באחרונה, כי יהיה לו
ענש קשה ומר רחמנא לצלן, רק שלא היה יכול להתגבר
על תאוותו. על-כן תשובתו קלה יותר, כי אין צורך לסבל
יסורי התשובה כל-כך מאחר שגם בשעת העברה לא היה
תענוגו בשלמות כנ"ל. אבל המחקרים שאין להם אמונה
תשובתם כבדה יותר, כי לא היה להם יסורים כל-כך
בשעת העברה, כי התשובה צריכה להיות תשובת
המשקל כנ"ל.

ועי' בשל"ה (ספר "שני-לוחות-הברית") במסכת שבועות (פרק נר
מצוה ד"ה הרחקת למוד וכ'), שם מבאר ביותר גדל עצם
האסור להסתכל בספרי המחקרים. והביא שם שמי
שמסתכל באלו הספרים אין לו חלק לעולם הבא. והביא
שם בשם כמה גדולי הקדמונים שהפליגו בעצם אסור זה
שחמור מכל עברות שבתורה, וכן מבאר בכמה
ספרים קדושים:

קג

טוב יותר להיות פתי יאמין לכל דבר, דהינו להאמין אפלו בשטותים ושקרים כדי להאמין גם בהאמת, מלהיות חכם ולכפר בכל חס ושלום, דהינו לכפר בשטותים ושקרים, ועל-ידי-זה נעשה הכל ליצנות אצלו וכופר גם בהאמת חס ושלום. "ומוטב שאקרא שוטה כל ימי ואל אהיה רשע שעה אחת לפני המקום" (ערוית ה):

קד

"אם פגע בך מגול זה משכהו לבית המדרש" (קדושין ל:). כי לפעמים הוא (הינו הפעל דבר) מתפלל מתוך האדם ואזי האדם כמו בית-הכנסת ואחד מתפלל בתוכו. וכן בלמוד, לפעמים האדם הוא כמו בית-המדרש ואחד לומד בתוכו. אך אף-על-פי-כן למוד כזה טוב יותר מתפלה כזו, כמאמר רבותינו ז"ל (שם): "אם אבן הוא נמוח אם ברזל הוא מתפוצץ". וזהו: אם פגע בך מגול זה, פגיעה לשון תפלה כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות כו:). הינו כשהמגול מתפלל מתוך, ואתה רק כמו בית-הכנסת, משכהו לבית-המדרש. כי טוב יותר שיהיה נעשה בחינת בית-המדרש, כי הלמוד טוב יותר כנ"ל:

שיחות הר"ן

קמא

קה

"וְאֲשֶׁר כָּח בָּהֶם לַעֲמֹד בְּהִיכַל הַמִּלֶּךְ" (דניאל א'). כִּי יֵשׁ לְמַעַלְהָ הֵיכַל הַמִּלֶּךְ, וְלִמְטָה הֵיכַל הַמִּלֶּךְ הוּא הַדְּבָר. כִּי "הֵיכַל דָּא אַד", "אַד" שְׁפָתַי תִּפְתָּח" (תהלים נ"א). וְצָרִיךְ שְׂיִהְיֶה לוֹ כָּח לַעֲמֹד בְּהִיכַל הַמִּלֶּךְ בְּפֶה הַצָּדִיק וְכו'. (הֵינּוּ בְּשֶׁהַצָּדִיק חוֹלֵק עֲלָיו וּמְדַבֵּר עֲלָיו יִהְיֶה לוֹ כָּח לַעֲמֹד):

קו

אַמוּנָה בְּחִינַת אֹר, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "וְאַמוּנָתְךָ בְּלִילוֹת" (תהלים צ"ב). וְאַמוּנָה שְׁהִיא עַל-פִּי חֲכָמָה בְּחֻמְרוֹת הַתּוֹרָה, וּמִשִּׁיג אֶת ה' וְעַל-יַד־יָדָה יֵשׁ לוֹ אַמוּנָה, הַגֵּם שֶׁהוּא טוֹב, עִם כָּל זֹאת עֵקֶר אַמוּנָה הוּא שְׂיִהְיֶה מֵאֲמִין בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּלֹא אוֹת וּמוֹפֵת וְחֲכָמָה, וְזֶה הוּא עֵקֶר אַמוּנָה בְּשִׁלְמוֹת וּבְחִינַת אֹר, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "וְאַמוּנָתְךָ בְּלִילוֹת" כְּנ"ל. וְיֵשׁ חֲכָם שֶׁהוּא חֲכָם אֲפֵלוֹ בְּחֻמְרוֹת הַתּוֹרָה, וְאִין לוֹ אַמוּנָה בַּה'. וְאֵלּוֹ הַחֲכָמִים שְׂאִין לָהֶם אַמוּנָה נִקְרָאִים בְּעַלֵּי רְאֵתָן. כִּי חֲכָמָה אֲמִתִּיּוֹת, דְּהֵינּוּ עִם אַמוּנָה, נִקְרָא רְאִיָּה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "וְלִבִּי רָאָה חֲכָמָה" (קהלת א') וְכו'. וְלַעֲמֹת זֶה הַחֲכָמִים שְׂאִין לָהֶם אַמוּנָה נִקְרָאִים בְּעַלֵּי רְאֵתָן, וְכְמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שֵׁינֵשׁ לָהֶם שְׂרִיץ בְּמַחוּ (הֵינּוּ שֵׁינֵשׁ לָהֶם טַמְאָה וּכְפִירָה בְּמַחֵם). וְצָרִיכִין לְהַרְחִיק מֵאֲנָשִׁים אֵלּוֹ

שיחות הר"ן

שֶׁהֵם בְּחִינַת בְּעָלֵי רְאֵתָן, אִפְלוּ מִשְׁכּוֹנָתָם, כִּי הִהָבֵל פִּיהֶם
 מִזִּיק לְאָדָם כְּשֶׁר שׂוֹפֵל לְתַאֲוֹת נְאוּף. כִּי זוּוג דְקַדְשָׁה הוּא
 עַל-יְדֵי בְחִינַת דַּעַת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַיֵּדַע אָדָם" (בְּרֵאשִׁית ד').
 וְאֵלּוּ הַבְּעָלֵי רְאֵתָן שֶׁדַּעְתָּם מְקַלְקֵל וּפְגוּם, וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂרִיץ
 בְּמִחָם, עַל-כֵּן זְוָגָם נֶאֱחָז בְּקַלְפָּה, וְעַל-כֵּן הֵם נוֹאֲפִים (כִּי
 נְאוּף תְּלוּי בְּעֵינַיִם). כִּי חֻקְמַת אֱמֶת שֶׁהִיא בְּחִינַת רְאִיָּה כַּנֶּ"ל,
 בְּחִינַת עֵינַיִם, עַל אֵלּוּ הַחֻקְמַיִם נֹאמֵר "בְּרִית כְּרַתִּי לְעֵינַי"
 וְכו' (אִיּוֹב ל"א). אֲבָל הַבְּעָלֵי רְאֵתָן הֵם נוֹאֲפִים. זֶה שֶׁדְּרָשׁוּ
 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: "וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם - זֶהוּ מִינּוּת, וְאַחֲרַי
 עֵינֵיכֶם - זֶהוּ נְאוּף" (בְּרִכּוֹת יב:). כִּי זֶה תְּלוּי בְּזוּה כַּנֶּ"ל. וְעַל-
 יְדֵי חֻקְמָה עִם אֱמוּנָה נִצּוֹל כַּנֶּ"ל:

קז

"אֶסְתֵּר בִּינּוּנִית הִיָּתָה לֹא אֶרְכָּה וְלֹא קֶצֶרָה" (מִגִּלָּה יג.).
 הָעֵינַן שֶׁאֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שם): "בְּשִׁבִיל צְנִיעוּת
 שֶׁהִיָּתָה בְּרַחֵל זָכְתָה וַיֵּצֵא מִמֶּנָּה שְׂאוּל, וּבְשִׁבִיל צְנִיעוּת
 שֶׁהִיָּתָה בְּשְׂאוּל זָכָה וַיֵּצֵא מִמֶּנּוּ אֶסְתֵּר הַמְּלֻכָּה. וּבְרַחֵל
 כְּתִיב: "רַחֵל בְּתֵךְ הַקְּמִנָּה" (בְּרֵאשִׁית כ"ט). וּבְשְׂאוּל נֹאמֵר
 "מִשְׁכְּמוֹ וּמַעֲלָה גְבוּהַ מִכָּל הָעָם" (שְׁמוּאֵל א' ט). וְאֶסְתֵּר
 מִמַּצֵּעַ בֵּין שְׂאוּל וְרַחֵל בִּינּוּנִית הִיָּתָה:

שיחות הר"ן

קמג

קח

ידוע שְלַמּוּד הַזֶּהָר מְסַגֵּל מְאֹד מְאֹד. וְדַע, שְעַל-יְדֵי לְמוּד
הַזֶּהָר נַעֲשֶׂה חֶשֶק לְכָל מִינֵי לְמוּדִים שֶׁל הַתּוֹרָה
הַקְדוּשָׁה.

וְהַלְשׁוֹן הַקְדוּשׁ שֶׁל הַזֶּהָר מְעוֹרֵר מְאֹד לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם
יְתָרְךָ. דִּהְיִנּוּ הַשֵּׁבַח שֶׁמְשַׁבַּח וּמְפָאֵר אֶת הָעוֹבֵד
ה', דִּהְיִנּוּ הַלְשׁוֹן הַרְגִיל בַּזֶּהָר לֹאמֹר "זִכְאָה" וְכוּ' עַל כָּל
מִצְוָה וְעִבּוּדָה, וּלְהַפּוֹךְ הַצִּעָקָה שְׁצוּעַק "וַי" וְכוּ' "וַי לֵה וַי
לְנִשְׁמָתָה" עַל הַסֵּר מֵעִבּוּדַת ה'. אֵלּוּ הַלְשׁוֹנוֹת מְעוֹרְרִים
מְאֹד אֶת הָאָדָם לְעִבּוּדָתוֹ יְתָרְךָ:

קט

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי קֹדֵשׁ כָּל-כֶּךָ אֶת לְשׁוֹן תְּרַגּוּם, עַד
שֶׁאֵפְלוּ שְׂאֵר דְּבָרִים הַנִּכְתָּבִים בְּלְשׁוֹן תְּרַגּוּם יֵשׁ לָהֶם
כַּח לְעוֹרֵר לְהַשֵּׁם יְתָרְךָ:

קי

יֵשׁ כַּמּוֹה שְׁמוֹתִים וּבְלָבוּלִים הַמְתַדְבְּקִים וּמִתְחַבְּרִים בְּהַמּוֹחַ,
וּבְפֶרֶט בְּלָבוּלֵי הָאֲמוּנָה. וְעַל-יְדֵי הַשְּׁנָה נִפְרָדִים מִהַמּוֹחַ.
וּבְיוֹתֵר מוֹעִיל הַשְּׁנָה לְאֲמוּנָה כַּנִּל:

שיחות הר"ן

קיא

"אִוֹלֵת אָדָם תִּסְלַף דְּרָכּוֹ וְעַל ה' יִזְעַף לְבוֹ" (משלי י"ט).
 פְּרוּשׁ מִי שְׂאִינוּ מְקַשֵּׁר וּמְקַרֵּב לְצַדִּיק אֲמַתִּי, אִזִּי
 כָּל עֲבוֹדָתוֹ הוּא רַק כְּמוֹ מִי שְׂמַעְקָם עֲצָמוֹ, וּמִתְדַמֶּה
 לְחֵבְרוֹ כְּקוֹף בְּפָנָי אָדָם. וְזֶהוּ: "אִוֹלֵת אָדָם תִּסְלַף דְּרָכּוֹ".
 הֵינּוּ שֶׁהָאָדָם עַל-יְדֵי אִוֹלָתוֹ כָּל עֲבוֹדָתוֹ הוּא רַק בְּכַחֲנִית
 "תִּסְלַף דְּרָכּוֹ", כְּמוֹ מִי שְׂמַסְלֵף וּמַעְקָם עֲצָמוֹ אַחַר חֵבְרוֹ
 בְּנ"ל. וְהַטַּעַם כִּי: "וְעַל ה' יִזְעַף לְבוֹ". הֵינּוּ לְהַצְדִּיק שֶׁהוּא
 בְּחִינַת "עַל ה'". כִּי "מִי מוֹשֵׁל בִּי צַדִּיק" (מוֹעֵד קָמֹן טו:). "יִזְעַף
 לְבוֹ" הֵינּוּ שֶׁחֹלֵק עַל הַצַּדִּיק, וְאִינוּ מְקַרֵּב אֵלָיו. עַל-יְדֵי-זֶה
 "תִּסְלַף דְּרָכּוֹ" שֶׁהוּא רַק כְּמִי שְׂמַעְקָם עֲצָמוֹ בְּנ"ל. כִּי אִין
 מִמֶּשׁ בְּעֲבוּדָה כִּי-אִם עַל-יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֲמִיתִי כְּמוֹכָא
 בְּמָקוֹם אַחֵר:

קיב

אִיתָא, אִם הַתּוֹרָה הִיְתָה נִכְתָּבַת כְּפִסְרָה, הָיוּ יוֹדְעִין כָּל
 עֲנִשׁ וְשִׁכָר שֶׁל כָּל לֹא תַעֲשֶׂה וְעִשָּׂה. הִנֵּה יֵשׁ
 עֲבָרָה שֶׁעֲנִשָּׁהּ שֶׁל עֲבָרָה הִיא שְׂיָהָא בְּעַל חוֹב תְּמִיד,
 וְאִפְלוּ יַעֲשֶׂה כָּל טַצְדִּיקֵי דְאִפְשָׁר וְהַתְּפַעְלוֹת, לֹא יוֹעִיל כָּלֵל,
 וְיִהְיֶה בְּעַל-חוֹב תְּמִיד. וְלַפְעָמַיִם גּוֹרֵם הָעֲבָרָה שְׂמַפִּיל גַּם

שיחות הר"ן

קמה

אחרים להיותם בעלי חובות. ולזה יש עת שנעשו כמה בעלי חובות בעולם, זהו מחמת העברה הנ"ל שנתגברה בעולם חס ושלום. ועצה לזה, לשוב בתשובה בכלליות ולהתחנן לפני השם יתברך להצילו מעברה זו, ולהתחרט בכלליות על עברה זו. ועת לשוב על זה הוא כשהוא במחין דגדלות. אזי טוב להתחרט ולבקש מאת הבורא יתברך על זה ולשוב בתשובה. כי מחין דקטנות הוא בחינת בעל חוב, כי אמרו רבותינו ז"ל: "עשרה קבין שנה ירדו לעולם, תשעה נטלו עבדים" (קדושין מט:). שנה הוא בחינת מחין דקטנות, עבדים בחינת: "עבד לזה לאיש מלזה" (משלי כ"ב). ולזה כשהוא במחין דגדלות אזי העת לשוב על זה, ולבטל העגש של בעל-חוב בחינת מחין דקטנות כנ"ל:

קיג

העולם אומרים: מי שהקדוש-ברוך-הוא רוצה לעשותו נער הוא לוקח אשתו ממנו. כי אשה כשרה היא בחינת: "אשת חיל עטרת בעלה" (משלי י"ב). וכשמטה חס ושלום הוא בחינת "נ'פלה עטרת ר'אשנו" (איכה ה') ראשי-תבות נער:

שיחות הר"ן

קיד

עבְשׁוּ בְּנֶקֶל יוֹתֵר לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן. כִּי הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁעָמְדוּ
 בְּנִסְיוֹן כָּבֵד שִׁבְרוּ כָּל-כֶּף קָלְפָה הַזֹּאת שֶׁל תְּאֻוָּה
 זו, עַד שֶׁעָבְשׁוּ בְּקַל יְכוּלִים לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן, וְאִפְלוּ אִישׁ פְּשׁוּט
 לְגַמְרֵי יָכוֹל עָבְשׁוּ לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן. וְעַל-כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל:
 "תּוֹקְפוּ שֶׁל יוֹסֵף עֲנֻתָנוֹתָיו שֶׁל בַּעַז, תּוֹקְפוּ שֶׁל בַּעַז
 עֲנֻתָנוֹתָיו שֶׁל פִּלְטֵי בֶן לֵישׁ" (סְנֵהֲרִין יט:). כִּי תִקַּף הַנִּסְיוֹן שֶׁל
 יוֹסֵף הַצַּדִּיק (בְּרֵאשִׁית ל"ט) הָיָה דְבָר קָל וּפְשׁוּט אֲצֵל בַּעַז
 שֶׁהָיָה אַחֲרָיו (רוֹת ג'), וְכֵן תִּקַּף הַנִּסְיוֹן שֶׁל בַּעַז הָיָה קָל
 וּפְשׁוּט אֲצֵל פִּלְטֵי (שְׁמוֹנֵה-א כ"ה). כִּי כָּל מִי שֶׁהָיָה אַחֲרוֹן
 יוֹתֵר הַנִּסְיוֹן קָל אֲצֵלוֹ יוֹתֵר בְּנ"ל, וְעַל-כֵּן עָבְשׁוּ בְּנֶקֶל לַעֲמֹד
 בְּנִסְיוֹן אִפְלוּ אִישׁ פְּשׁוּט לְגַמְרֵי בְּנ"ל:

קטו

עֵקֶר הַנִּסְיוֹן שֶׁל כָּל אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּא בְּתֵאֻוָּה הַזֹּאת
 שֶׁל נֶאֱוָף. וְאִפְלוּ תְאֻוֹת מְמוֹן, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא תְאֻוָּה
 גְּרוּעָה מְאֹד וְכו' וְכו' וְהוּא עֲבוּדָה זָרָה מִמֶּשׁ, אֵף-עַל-פִּי-כֵן
 עֵקֶר הַנִּסְיוֹן הוּא בְּתֵאֻוָּה הַזֹּאת:

קטז

אֶחָד הָיָה מְדַבֵּר עִמוֹ, וְהָיָה מְשַׁבַּח אֶת אִישׁ אֶחָד שֶׁמְתַנְהֵג
 בִּישֵׁר. וְאָמַר עָלָיו בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֶנּוּ, שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה הוּא

שיחות הר"ן

קמו

"ארינטידי" [אדם ישר]. ענה הוא ז"ל ואמר: שעל איש ישראל אין שיק לומר "ארינטידי". כי אמות העולם יש להם הנהגות נימוסיות מה שהשכל והישר מחיב, שזה נקרא "ארינטידי". אבל ישראל עם קדוש, אפלו אלו המצוות שהם מצד דרך ארץ, מה שהישר והשכל מחיב, אפלו אלו המצוות אין עושין מחמת דרך ארץ, מצד חיוב השכל והישר, רק מגזרת המלך הבורא יתברך שמו, שצוה עלינו בתורתו לעשות כן.

וזה שאמר דוד המלך עליו השלום: "דרך מצוותיך ארוץ" (תהלים קי"ט). הינו שאפלו המצוות והנהגות שנקראים דרך, דהינו שהם מדרך ארץ, שמצד הדרך ארץ והישר מחיבים להתנהג כן, כגון לבלי לגזל את חברו וכיוצא בזה, ואמר דוד המלך עליו השלום שאפלו אלו המצוות שהם בחינת דרך פנ"ל - "מצוותיך ארוץ". הינו שאינו מקימם מצד דרך ארץ, כי אם מחמת מצוות התורה הקדושה. וזהו: "דרך מצוותיך ארוץ", שאפלו המצוות שהם בחינת דרך, שהם מצד דרך ארץ וכו' פנ"ל, אף על-פי-כן "מצוותיך ארוץ". שאיני מקימם חס ושלום מצד נימוסיות ודרך ארץ, כי אם "מצוותיך ארוץ", שאני רץ לקיים מצוותיך שגזרת עלינו בתורה. ועל-כן אמרו רבותינו ז"ל "ישראל קרויים אדם ואין העכו"ם קרויים אדם" (יבמות סא.).

שיחות הר"ן

קמח

כי אָד"ם הוא ראש־תּבֹוֹת: "דֶּרֶךְ מְצוּוֹתֶיךָ אֲרוּץ". כִּי
יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁה, אֶפְלוּ הַמְצוּוֹת שֶׁהֵם מְצַד הַשֶּׁכֶל וְדֶרֶךְ
אֲרִץ, גַּם אוֹתָן הַמְצוּוֹת אֵינָם מְקַיְמִים מְצַד הַיִּשָּׁר, כִּי־אִם
מִחֲמַת מְצוּוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כִּנ"ל. וְעַל־כֵּן הֵם קְרוּיִם
אָד"ם בְּחֵינַת: "דֶּרֶךְ מְצוּוֹתֶיךָ אֲרוּץ" וְכו' כִּנ"ל:

שיחות הר"ן

קמט

ואלה מוסיף על הראשונים, מה שלקטנו ואספנו
שושנים ופרחים נאים מתוך שיחות מוהר"ן הקדוש
אשר עדין המה בפתובים:

ק"ז

בכפר אסאטאן, סמוך לעיר מעדווידווקע, שם היה דר
חמיו ז"ל, ושם היה עקר גדולו. ושם הולך נהר
גדול ועליו גדלים קנה וסוף הרבה למאד מאד. היה דרכו
בקדש של אדמו"ר זכר צדיק וקדוש לברכה, שהיה לוקח
לפעמים ספינה קטנה ושט עמה בעצמו לתוך הנהר הנ"ל,
אף-על-פי שלא היה יכול היטב להנהיג ספינה זאת, אף-
על-פי-כן היה שט עמה עד אחורי הקנה וסוף, עד המקום
שלא היו רואין אותו עוד, ושם עשה מה שעשה בעבודת
השם יתברך בתפלה והתבודדות אשרי לו. כי באמת זכה
למה שזכה בנראה בחוש בספריו הקדושים.

מענין הספינה הנ"ל, שהלך עם הספינה לתוך הנהר והוא
לא ידע להנהיג הספינה. וכשפא בתוך הנהר רחוק
מהיבשה, ולא ידע כלל מה לעשות, פי הספינה מתנודדת
וכמעט שיטבע חס ושלום. ואז צעק להשם יתברך והרים

יָדְיוֹ אֱלֹוֹי כָּרְאוּי. וְכֵן כְּשֶׁהָיָה תְּלוּי בְּיָדְיוֹ עַל הַחוּמָה בְּמִבְרֵיא
 כְּשֶׁרָצָה לְבָרַח מִהָעָפוּשׁ רַחֲמָנָא לְצַלָן וְכוּ', וְרָאָה תַּחְתּוּי
 הַיָּם כְּנֶרֶת, וְכַמְעַט כַּמְעַט שָׁיְפַל בְּמִבְאָר בְּמָקוֹם אַחֵר
 בְּסִפּוּר הַנְּסִיעָה שְׁלוֹ לְאַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל (בְּשִׁבְחֵי הַר"ן), אִזְ גַּם-בֵּן
 צֶעֶק בְּלִבּוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ כָּרְאוּי. וְהָיָה רְגִיל לְסִפְרָא זֹאת.
 וְרָצָה לְהַכְנִים בְּלִבְנוֹ שֶׁכָּךְ צָרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְצֶעֶק
 לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, וְלִשְׂאֵל לְבוֹ אֱלֹוֹי יִתְבָּרַךְ כְּאֵלוֹ הוּא בְּאִמְצַע
 הַיָּם תְּלוּי עַל חוּטֵי הַשְּׁעָרָה, וְהַרוּחַ סֶעְרָה סוֹעֵר עַד לֵב
 הַשָּׁמַיִם, עַד שְׁאִין יוֹדְעִין מַה לַעֲשׂוֹת, וְכַמְעַט אִין פְּנְאֵי
 אֲפֵלוֹ לְצֶעֶק, אֲבָל בְּאִמַּת בְּוֹדְאֵי אִין לוֹ עֲצָה וּמְנוּס כִּי-אִם
 לִשְׂאֵל עֵינָיו וְלִבּוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ. וְכָךְ צָרִיכִין בְּכָל עֵת
 לְהַתְּבוֹרֵד וְלְצֶעֶק לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הָאָדָם בְּסִכְנָה גְּדוּלָה
 בְּזֶה הָעוֹלָם כַּאֲשֶׁר יוֹדֵעַ כָּל אֶחָד בְּנַפְשׁוֹ, וְהֵבֵן
 הַדְּבָרִים הַיָּטִב:

ק"ח

שְׁמַעְתִּי מִהֶרֶב דְּפָה בְּרִסְלָב שְׁאָמַר, שִׁשְׁמַע מִרְבְּנוֹ ז"ל
 שְׁאָמַר בְּלִשׁוֹן תִּימָה: עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ קִשָּׁה
 קִשְׁיוֹת הַרְבֵּה מְאֹד. מַה טוֹב וְנָעִים לְהָאִישׁ הַזֶּה שְׁזוֹכָה
 לְדַעַת שְׁלָם, שְׁיֹשֵׁב לוֹ וְרוֹאֶה וְיוֹדֵעַ שְׁאִינוֹ קִשָּׁה שׁוֹם
 קִשְׂיָא כָּלֵל, וְהַכֵּל נִכּוֹן וְיִשָּׁר כִּי יִשְׂרִים דְּרַכֵּי ה'. וְכֵן אֲנֹכִי

שיחות הר"ן

קנא

שמעתי פעם אחד שאמר: על השם יתברך קשה קשיות וכו'. וכונתו היה כמתלוצץ מזה שקשה לקצת בני העולם קשיות הרבה וגדולות על השם יתברך חס ושלום. אבל באמת בודאי אסור להרהר אחרי דרכיו יתברך, כי בודאי צדיק ה' בכל דרכיו וכו', רק שאי אפשר לשכל האנושי להבין דרכיו והנהגתו את העולם בשום אופן (ועין בספר לקוטי מוהר"ן חלק ב' (תניינא) בסימן נ"ב שמבאר שם מעגן זה: "כי כך ראוי להיות שיהיה קשה על השם ירחם. כי אם לא פן היה דעתו בדעתנו חס ושלום" וכו' עין שם):

ק"ט

איני זוכר היטב לעגן מה נדבר העגן, אבל זה אני זוכר, שבסוף אמר: בשאוחזין בזה וכו'. והפליג בתנועתו למעלה גדולה מאד בשאוחזין בזה, דהינו בשאוחזין בזה שהוא מרצה וחסין ומשתוקק מאד שחברו יהיה איש בשר וצדיק אף-על-פי שהוא לא יהיה חס ושלום, זהו מעלה גדולה מאד. גם נזכרתי שאמר אז זה הלשון: שהוא מרצה אף-על-פי שאני איני זוכה חס ושלום לעבד את ה', על-כל-פנים יעבד ישראל השני את השם יתברך. זהו דבר גדול מאד בשאוחזין בזה. כך שמעתי מפיו הקדוש. ולפי דעתי נדמה לי שזהו דבר פשוט מאד, כי בודאי אני רוצה

שיחות הר"ן

וְחַפְזֵי מָאד וּמִשְׁתַּוְּקָק וּמִתְנַעֲנַע מְאֹד שִׁיְהִיו כָּל יִשְׂרָאֵל
 בְּשָׂרִים וְצַדִּיקִים אֲמַתִּיִּים. אִפְלוּ אִם לֹא אֲזַכֶּה אֲנִי לָזֶה, עַל-
 כָּל-פָּנִים יִהְיֶה חֲבָרֵי בְּנֵי גִילִי וְכָל יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים נוֹרְאִים
 אֲמַתִּיִּים. כִּי זֶה עֵקֶר הָאֵהָבָה וְהִרְחַמְנוּת שְׂצָרִיכִין לְרַחֵם
 אֶחָד עַל חֲבָרוֹ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, שְׂיִזְכּוּ לְתַכְלִית הָאֲמַתִּי
 לְהִיּוֹת כְּרִצּוֹנוֹ הַטּוֹב בְּאֲמַת, שְׂזֵהוּ עֵקֶר טוֹבְתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
 וְכַמְבָּאָר בְּהַתּוֹרָה "כִּי מֵרַחֲמִם יִנְהַגֶּם" וְכוּ' בְּלִקּוּטֵי תַנְיִנָא
 סִימָן ז' עֵינֵי שָׁם. אֲבָל יִדְעֵתִי שִׁישׁ בְּנֵי אָדָם, שְׂבִשְׂשֵׁם נוֹפְלִים
 חֵם וְשָׁלוֹם מֵעֲבוּדַת ה', מִכָּל-שָׁפָן וְכָל שָׁפָן אוֹתָן שְׂנֹכְשָׁלִין
 בְּאִזְוָה תַּאֲוָה רָעָה אוּ בְעֵבְרָה חֵם וְשָׁלוֹם, הֵם שׁוֹנְאִים
 וּמִתְנַגְרִים בְּמִי שְׂעוֹסֵק בְּעֲבוּדַת ה' וְרוֹצִים לְהַפִּילוֹ חֵם
 וְשָׁלוֹם, וּמַחְלִישִׁים אֶת דַּעְתּוֹ מְאֹד, וּמְבִזִּים אוֹתוֹ בְּכַמָּה
 לְשׁוֹנוֹת, וְגַם אוֹמְרִים לוֹ שְׂגַם הוּא יִפֹּל כְּמוֹ שְׂנַפֵּל הוּא
 רַחֲמָנָא לְצִלָּן. כְּמוֹ שְׂרֵאִיתִי כְּמָה מֵהַחֲסִידִים שֶׁל עֲכָשׁוּ,
 שְׂלַפְנֵי כְּמָה שְׂנִים הִתְחִילוּ קִצַּת בְּעֲבוּדַת ה', וְאַחֲרֵי-כֵן
 נִפְלוּ לְמָה שְׂנַפְלוּ, כָּל אֶחָד לְפִי נִפְּלָתוֹ רַחֲמָנָא לְצִלָּן,
 וְאַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁרָאוּ בְּנֵי הַנְּעוּרִים הַרְכִּים בְּשָׂנִים כְּשִׁנְתָּעוֹרְרוּ
 בְּעֲבוּדַת ה', וְהִתְחִילוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּהַתְּלַהּבוֹת בְּלֵב שָׁלֵם
 וּלְהַתְּמִיד בְּלִמּוּדוֹ וְכוּ', כְּאֲשֶׁר מְצוּי עֲכָשׁוּ כְּמָה בְּנֵי הַנְּעוּרִים
 הַכְּשָׂרִים הַמִּשְׁתַּוְּקָקִים מְאֹד מְאֹד לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ וּמִתְחִילִים
 לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל לֵב בְּכּוֹנֶה גְדוֹלָה וְכוּ'. וּכְשֶׁרוֹאִים אֵלוֹ

שיחות הר"ן

קנג

החסידים הנפולים אותם הם שוחקים מאד מהם, ומבזים אותם, ומחלישים את דעתם מאד מאד, ואומרים להם שאין ממש בעבודתם וכו'. וכל זה מחמת קנאה, מחמת שהם נפלו, הם רוצים חס ושלום שגם השאר יהיו כמותם רחמנא לצלן. ובאמת צריך שיהיה בהפך כנ"ל (ענין חיי מוהר"ן תקמ"ג ושיחה הבאה כי הכל מקשר יחד):

קב

ענה ואמר: "חזקו ואמצו כל המיחלים לה" (תהלים ל"א).
"כל המיחלים" דיקא, אפלו אם אינכם זוכים לשום קדושה ועבודה חס ושלום רק מיחלים לבר, אף-על-פי-כן חזקו ואמצו ואל תפלו משום דבר שבועולם יהיה איך שיהיה, כמבאר מזה בדברינו כמה וכמה פעמים (לקוטי תניינא מ"ח, ע"ח). ויותר ויותר מזה צריך כל אחד ואחד לחזק את חברו לבל יפל בדעתו משום דבר שבועולם, ואפלו אם הוא יודע בעצמו שהוא כמו שהוא, אף-על-פי-כן יחזק את חברו, כי את חברו בקל יותר לחזק מלחזק את עצמו, כי "אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים" (ברכות ה:). כי אין רעה גדולה מנפילה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל לעגנו מלחמה הגשמיות על פסוק: "אל תיראו ואל תערצו" וכו' (דברים כ:): אל תיראו משפעת הקלגסים ואל תערצו מקול

שיחות הר"ן

הקַרְנוֹת וְכוּ' (רש"י שם פסוק ג'), שְׁפָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עוֹבְרִים
עַל מִי שֶׁחָפֵץ לִכְנֹס בְּעִבּוֹדַת ה', שְׂפָמָה מִיָּנִי מִלְחָמוֹת
וּפְחָדִים וְשִׁפְעַת הַקְּלָגָסִים וְקוֹל הַקַּרְנוֹת וְהַצְּחוֹת וְכוּ' וְכוּ'
עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְכַמְבָּאָר בְּדַבְרֵינוּ מִזֶּה בְּסִפּוּר
לְקוּטֵי הַלְכוֹת בְּיֹרְהָ דְעָה (הַלְכוֹת גְּלוּס ה"ג אוֹת ט'). וְצָרִיךְ
לְעַמּוֹד עַל עֲמֻדוֹ לְבָלִי לְהַנִּיחַ אֶת מְקוֹמוֹ בְּשׁוּם אַפֵּן בְּעוֹלָם,
וּלְצַפּוֹת לִישׁוּעָה תָּמִיד, וְלִכְלִי לְהִתְרַחֵק וְלָנוֹס מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ
חֵם וְשָׁלוֹם, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל לְעַנְיָן מִלְחָמָה
שֶׁתְּחַלֵּת מִפְּלֵה נִיסָה רַחֲמָנָא לְצַלֵּן (סוּטָה מ"ד). כִּי: "אָנָּה
מַפְנִיךְ אֲבָרַח, אִם אֶסֶק שָׁמַיִם שָׁם אַתָּה וְאַצִּיעָה שְׂאוֹל
הַגֶּדֶךְ" וְכוּ' (תְּהִלִּים קל"ט). כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל מְקוֹם. כִּי
צָרִיכִין לְהִיּוֹת עֹקֵשׁן גָּדוֹל בְּעִבּוֹדַת ה' כַּמְבָּאָר בְּדַבְרֵינוּ עֵינִ
שָׁם (לְקוּטֵי תַנְיָנָא מ"ח). וְכַשִּׁיזְכֶּה לְבָלִי לְהַפִּיל אֶת חֲבֵרוֹ, אַף־
עַל־פִּי שִׂידַע בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא רְחוֹק מִעִבּוֹדָתוֹ, אֲדַרְבָּא יַחְזִקוּ
בְּכָל מִיָּנִי הַתְּחֻזְקוֹת, וְיִתְחִיּוּ וְיִשְׁיבֵהוּ בְּכָל מִיָּנִי דְבוּרִים
הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ וְכוּ', עַל־יְדִיָּזָה יְכוֹל לְהִיּוֹת שְׂאֲחֵר־כָּךְ
יִזְכֶּה גַם הוּא לְחַזֵּר וְלָשׁוּב לְעִבּוֹדַת ה' עַל־יְדִיָּזָה:

קכא

פַּעַם אֶחָד הוֹכִיחַ אוֹתָנוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּכּוֹנֵה וּבְכַחוֹת, כַּמְבָּאָר
בְּסִפְרֵינוּ הַרְבֵּה שֶׁצָּרִיכִין לְהַכְרִיחַ עַצְמוֹ מְאֹד לְתַפְלָה

שיחות הר"ן

קנה

וְלֹהֲתַפְּלֵל בְּכָל הַכּוֹחוֹת (לקוטי מוה"ר"ן ה'). וְאָמַר שְׁתַּפְּלֵה שְׁלָכֶם בְּכַח הוּא כְּמוֹ שֶׁמְשַׁכְּתִי אֲנִי אֶת חֶבֶל עִם הָאֲנָקִיר בְּשִׁהִייתִי עַל הַסְּפִינָה (הֵינּוּ שֶׁבְּהִיּוֹתוֹ עַל הַסְּפִינָה הָיָה פֶּעַם אֶחָד שָׁעַת הַדְּחָק שֶׁהָיוּ מְכַרִּיחִים אֶת כָּל אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה שֶׁיִּמְשָׁכוּ בְּכָל כֹּחַם אֶת חֶבֶל הַנַּ"ל). וְהִייתִי מוֹשֵׁךְ בְּכָל כַּחֵי הַחֶבֶל, אֲבָל בְּאִמַּת לֹא הִכְנַסְתִּי שׁוּם כַּח רַק הָיָה לְפָנַי, כִּי הִכְרַחְתִּי לְהִרְאוֹת לְפָנֵיהֶם כְּאִלּוֹ אֲנִי מוֹשֵׁךְ בְּכָל כַּחֵי. כִּף הוּא הַתַּפְּלָה שְׁלָכֶם בְּכַח וּבְכּוֹנָה, כְּלוּמַר שֶׁעֲדִין אֵין אָנוּ מְכַנְיָסִין כָּל כַּחֵנוּ בְּאִמַּת לְתוֹךְ הַתַּפְּלָה:

קכב

שִׁמְעֵתִי בְּשִׁמוֹ שֶׁאָמַר, שָׂאֵם לֹא הָיָה מִמֵּתִין בְּבִטְחוֹן לִישׁוּעַת ה', כְּבָר הָיָה אִישׁ נוֹסֵעַ וּמְטַלְטֵל כְּמוֹ כָּל הַנוֹסְעִים וּמְטַלְטְלִים עֲצָמָם בְּשִׁבִיל הַפְּרָנְסָה פְּנֵהוּג עֹבְשׁוֹ. וְהַכּוֹנָה, כִּי אָמַר זֹאת לְעִנְיַן הַנְּהַגַת הַבַּיִת בְּפְרָנְסָה וּמְלֻבוּשִׁים וּשְׂאָר צְרִכֵי הַבַּיִת שֶׁעַל פִּי רַב חֶסֶר לְאָדָם הַרְבֵּה. כְּגוֹן לְזֶה חֶסֶר מְלֻבוּשׁ פְּשׁוּמַי, וְיֵשׁ שֶׁחֶסֶר לָהֶם מְלֻבוּשִׁים חֲשׂוּבִים אוֹ דִירָה וְכוּ', שֶׁצְרִיכִין לְהִמָּתִין לִישׁוּעַת ה' וְלִבְלִי לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה לְמַלְאוֹת הַחֶסֶר וְתַכְּף וּמִידָה, רַק צְרִיכִין לְהִמָּתִין עַד יִרְחַם ה'. וְאָמַר עַל עֲצָמוֹ עִנְיַן הַנַּ"ל שָׂאֵם לֹא הָיָה מִמֵּתִין, כְּגוֹן כְּשֶׁהָיָה חֶסֶר לוֹ אִיזָה דְּבָר, אִם

שיחות הר"ן

הִיָּה דוֹחֵק אֶת הַשְּׁעָה שִׁיְהִיָּה דוֹקָא תַּכְּפָּ, הִיָּה צָרִיךְ לְלוֹת לְעֲצֹמוֹ וְלִהְיוֹת בְּעַל חוֹב, עַד שֶׁהִיָּה מִכָּרַח לִהְיוֹת נוֹסֵעַ וּמְטַלְטֵל, כְּמוֹ שְׁאֵנוּ יוֹדְעִים עֲנִין הַנוֹסְעִים, שֶׁהֵם מִכָּרְחִים תָּמִיד לִסֵּעַ עַל הַמְדִינָה מִחֲמַת שֶׁהֵם תָּמִיד בְּעַלֵי חוֹבוֹת. וְעֲנִין זֶה צָרִיכִים לִידַע מְאֹד, וְצָרִיכִין לְלַמֵּד עֲצֹמוֹ לְהַרְגִיל אֶת עֲצֹמוֹ בְּזֶה מְאֹד. כִּי לְכָל אָדָם חֹסֵר הַרְבֵּה אֶפְלוֹ בְּעַלֵי בָתִים וְעִשְׂרִים גְּדוֹלִים, מִכָּל שָׁכֵן מִקְבָּלִים אֶפְלוֹ הַחֲשׂוּבִים וְהַגְּדוֹלִים, וְצָרִיךְ לִזְהַר לְהִסְתַּפֵּק בְּמַעוֹט וּלְהַנְהִיג בֵּיתוֹ כְּפִי הַשְּׁעָה וְהַזְמָן. וְאִם נִדְמָה לוֹ שֶׁצָּרִיךְ מִלְּבוּשׁ, אוֹ לְאַשְׁתּוֹ וּבְנָיו, אֶף-עַל-פִּי שֶׁמִּכָּרַח לוֹ, אַל יִדְחַק הַשְּׁעָה לְלוֹת וּלְהַקִּיף וְלִהְיוֹת בְּעַל חוֹב, אֵךְ יִמְתִּין עַד יָבֵא עֵתוֹ. וְטוֹב לְסַבֵּל דִּחַק אֶפְלוֹ בְּמִזְוִנּוֹת וְכָל-שָׁכֵן בְּמִלְבוּשִׁים וְדִירוֹת וְכוּ', וְלֹא לִהְיוֹת בְּעַל חוֹב חֵס וְשָׁלוֹם. וּמוֹטֵב שִׁיְהִיָּה בְּעַל חוֹב לְעֲצֹמוֹ אוֹ לְבָנָיו בֵּיתוֹ בְּמִלְבוּשִׁים מִלִּהְיוֹת בְּעַל חוֹב לְהַחְנֹנִי אוֹ לְאַחֲרִים. כִּי בְּכָל עֲנִינֵי פְרִנְסָה צָרִיכִין לְהִמְתִּין עַד שֶׁיָּבֹוא עֵתוֹ כְּנִ"ל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: "עֵינֵי כָל אֱלֹהִים יִשְׁבְּרוּ וְאֶתָּה נֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכֻלָּם בְּעֵתוֹ" (תהלים קמ"ה):

קכג

מִעֲנִין קִצַּת אֲנָשִׁים שֶׁמִּתְקַרְבִּים לְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאַחֲרֵי-כֵן מִתְרַחֵקִין. עָנָה וְאָמַר: אֶף-עַל-פִּי-כֵן יָקָר

שיחות הר"ן

קנו

אצל השם יתברך להתקרות בעצמו אף לפי שעה, אף-
על-פי שאחר-כך נעשה מה שנעשה חס ושלום. ואמר:
הלא על שעת מתן תורה נאמר: "לבבתי באחת מעיניך"
(שיר השירים ד'). ואיתא במדרש (בגמ' פסחים פח:): מהו "באחת
מעיניך" אלא שבעין השנית כבר היו מסתכלין על העגל.
נמצא שבשעת מתן תורה כבר היה דעתם לפרש חס
ושלום, ואף-על-פי-כן היה יקר בעיני השם יתברך מאד
ההתקרות בעצמו כמו שכתוב "לבבתי באחת מעיניך".
כי זה בעצמו יקר מאד בעיני השם יתברך:

קד

פעם אחד שאל אותי בלשון תמה: השמעת ממני דברי
מוסר? ואמר שאינו יכול לומר דברי מוסר, כי כל
דבור מוסר שלו הוא מטבל ומרחץ בדמעות (בלשון אשכנז
אמר בזה הלשון: "איטליכש ווארט פון מוסר איז בא מיר פר וואשן מיט
מ'עהרין"), ומחמת זה אינו יכול לומר מוסר בפרוש.

ובתחלה היה אצלנו קצת תמיה מה שאמר שאינו אומר
מוסר, כי לפי דעתנו, כל דבריו הם דברי מוסר
גדול מאד מאד כאש בוערת ממש, אך באמת לא היה
רגיל לומר דברי מוסר בפרוש בדרך המוכיחים. אבל אף-

שיחות הר"ן

על-פי-כן כל דבריו וְכָל שִׁיחוֹתָיו הָיוּ רַק מֵעֲנִין עֲבוּדַת ה',
 וְכָל דְּבָרָיו הָיָה כְּגַחְלֵי אֵשׁ מִמָּוֶשׁ. וּמִי שֶׁזָּכָה לִשְׁמֹעַ דְּבוּר
 מִפִּיו הָיָה נִכְנָס בְּקִרְבּוֹ כְּאִשׁ בּוֹעֶרֶת מִמָּוֶשׁ. וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר
 וּלְצִיר לֹא בִּכְתָב וְלֹא בְּפֶה, עֵצֶם תִּבְעֶרֶת קִדְשָׁת דְּבוּרָיו
 שֶׁיֵּצְאוּ מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא בְּקִדְשָׁהּ וּבִטְהָרָה, אֲשֶׁר כָּל
 דְּבוּר וְדְבוּר שָׁלוֹ אֶפְלוּ בְּשִׁיחַת חֲלוּן, מִכָּל שֶׁבֶן כְּשֶׁהָיָה
 מְדַבֵּר בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, אוֹ כְּשֶׁהָיָה אוֹמֵר וּמְגַלֶּה תּוֹרָה, הָיָה
 כָּל דְּבוּר וְדְבוּר מֵאִיר וּמְזֹהִיר וּמְתַלְהֵב כְּאִשׁ לוֹהֵט רֶשְׁפֵי
 רֶשְׁפֵי שְׁלֵהֶבֶת. וּמִי שֶׁהָיָה מֵאֲזִין וּמְקַשֵּׁב לְדְבָרָיו בְּאַמַּת
 וּבִתְמוּמוֹת הָיָה כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שָׁלוֹ פּוֹרֵחַ וְנִכְנָס בְּקִרְבּוֹ
 כְּלַבֵּת אֵשׁ מִמָּוֶשׁ, עַד שֶׁכָּל אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְעִים הָיוּ נִמְשָׁכִין
 עַל-יְדֵי דְבוּרָיו לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהַתְקַשְׁרוֹת נִפְלָא וְהַתְּלַהּבוֹת
 גְּדוֹל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַמַּת. וְעַל פִּי רַב הָיָה נִדְמָה לָנוּ
 בְּאוֹתוֹ שָׁעָה שֶׁעָמְדָנוּ לִפְנֵי הַדְּרַת קִדְשָׁתוֹ הַנּוֹרָא, שֶׁבּוֹדָאֵי
 לֹא יִהְיֶה לָנוּ עוֹד שׁוֹם בְּחִירָה. כִּי בּוֹדָאֵי בְּהִכְרַח לְהִיּוֹת
 כְּרִצּוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאִי אֶפְשָׁר לְפָרֵד עוֹד מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
 מִכָּל-שֶׁבֶן לְשָׁנוֹת רִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לְעֵבֶר חֵם וְשָׁלוֹם אֶפְלוּ אִיזָה
 דְּבַר קַל בְּעֵלְמָא. כִּי הַלֵּב הָיָה נִמְשָׁךְ מְאֹד מְאֹד לְהַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ עַל-יְדֵי דְבוּרָיו הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר אִי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר
 וְלַעֲרֹךְ. גַּם עִבְשׁוּ כָּל מִי שֶׁיַּעֲמֵק בְּסִפְרֵי רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ
 וְהַנּוֹרָא זָכַר צְדִיק וְקְדוֹשׁ לְבִרְכָה, וַיַּעֲזִין וַיִּסְתַּכַּל בְּהֵם בְּאַמַּת

שיחות הר"ן

קנ"ט

ובתמימות, בודאי יתלהב לבו מאד להשם יתברך כי כל
דבריו בנחלי אש:

קכ"ה

בחנו הסבות תק"ע, אז אמר מענין האתרוג, שלפי בחינת
הימים נזראים ראוי שיהיה לנו אתרוג נאה כמובא
לעיל (סימן פ"ז). ובאותו השנה לא היו מצויים אתרוגים,
והיו העולם סבורים שלא יהיה להם אתרוגים כלל, ולא
היה שום אתרוג במדינה עד ערב סבות, שעשה השם
יתברך נסים וסבב סבות בדרך גם שבאו אתרוגים לקצת
עירות. והיו גותנים אז ממון הרבה בעד אתרוג. בקצת
קהלות נתנו חמשים אדמים ויותר בעד אתרוג אחד, וגם
לקהלת ברסלב בא אתרוג מהדר מאד ליד רבנו זצ"ל.
והיה שמחה גדולה מאד לרבנו ז"ל, ואמר להביא לו כלי
זמר מגדל השמחה. ושלשה ימים רצופים היה לו חיות
גדול מן האתרוג, והיה בריא כל אותן השלשה ימים, ולא
היה מרגיש כלל החולאת הקשה שהיה לו מגדל השמחה
שהיה לו מן האתרוג. וגם אחר סבות ספר הרבה מן
האתרוג, ואמר שאין אנו יודעים כלל גדל יקרת מעלת
מצות אתרוג. והרי אנו רואין שישאל מפזרים ממון הרבה
בשביל מצוה זו, יותר מעל שאר מצוות, ובודאי לא על

חנם הוא, מסתמא מצוה זו הוא יקרה מאד מאד אשר אין לשעה, רק שאין אנו יודעין גדל מעלתה. אפשר אם היו יודעין גדל מעלת מצוה זו, היו עושים מה שהיו עושים בשביל מצוה זו. כי ישראל עם קדוש הם חכמים וקשה להטעותם, ובודאי בשהם מפזרים מוזן הרבה בשביל מצוה זו, לא לחנם הוא. ועוד האריך בספור זה והפליג מאד במעלת מצות אחרוג:

קבו

ליל מוצאי שבת של שבת תשובה שנת תק"ע דברו ממשית, כי היו מפרסמים שאמרו שבשנה זו יבוא, ודעתו לא היתה נוטה לזה. ואמר אז: שקדם שיבא משיח, לא אחד יהיה שיעצק כמוני על אמונה, כי כמה צדיקים שיהיו אז יהיו צועקים בקול גדול על אמונה כמוני היום, עד שיהיה נחר גרונם (שקורין בלשון אשכנז: "אין ראסן דיא קייל") ולא יועיל. ומה שכתוב: "כל הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו" (ישעיה ד'), ואמרו רבותינו ז"ל "עתידין שיאמרו לפני הצדיקים קדוש" (בבא בתרא עה:), הוא כפשוטו. כי בודאי הצדיקים שישארו אז ויתחזקו וישארו באמונתם הקדושה יהיו ראויים לומר לפניהם אפלו יותר מזה, מאחר שישארו קימים באמונה ולא יניחו עצמם לפל

שיחות הר"ן

קסא

ולטעות חס ושלום אחר העולם. ויהיו כמה מפרסמים ומנהיגים של שקר, ואין ספק שלא ימצא אז קבוץ כמונו היום, שנמצאים כמה בני אדם שמתקבצים יחד לשחפצים באמת לשמע דבר ה'. ואף-על-פי שיהיה אז איזה בשרים בדור אך יהיו מפזרים. ענה ואמר: "כתב זאת זכרון בספר" (שמות י"ז), למען ידעו בימים הבאים שכבר היה מי שידע זאת מקדם, וידעו להתחזק באמונה בו יתברך ובצדיקיו האמתיים:

קכז

פעם אחד היה מדבר מענין אלול, ואמר: שמה שנוהגין לומר תקונים באלול, שהנגון של התקונים וגם מהחלישות הלב שיש לכל אחד אז, מחמת שכל אחד מתאחר אז בבית-המדרש יותר מרגילותו, מכל זה נעשה דברים עליונים ותקונים גדולים למעלה:

קכח

ספר בשבחו שידע כל דברי ה"עץ חיים" ו"פרי עץ החיים" וכל כתבי האריז"ל, מספר הזוהר והעקר התקונים, והמוכן מדבריו היה שזה היה בימי געוריו. והפליג מאד כמה פעמים בשבח גדלת קדשת התקוני זוהר, והיה רגיל לעסק בו ביותר גם בכל השנה אפלו שלא בימי אלול.

שיחות הר"ן

וְאָמַר שְׁבַסְפָּר הַתְּקוּנִים כְּלוּלִים כָּל הַחֲכָמוֹת שֶׁבְּעוֹלָם וְכוּ'
(וענין חיי מוה"ר"ן סימן שנ"ט):

קכט

עַקֵּר הַתְּנַבְרוֹת הַתְּאֵוָה הַיְדוּעָה דִּהְיֵנוּ תְּאֵוֹת הַמְּשַׁגֵּל הוּא
רַק מִחֲמַת עֲצָבוֹת וּמְרָה שְׁחוֹרָה, וְצָרִיכִין לְהַתְנַבֵּר
בְּכָל עֵז לְהִיּוֹת אֵד שְׂמִיחַ תָּמִיד. וְאָמַר: אִפְלוּ כְּשֶׁנוֹפְלִין
לְפַעֲמִים לְתוֹךְ רֶפֶשׁ וְטִיט, שֶׁקָּשָׁה לוֹ מְאֹד לְצֵאת מִשָּׁם,
צוֹעֵקִין וְצוֹעֵקִין וְצוֹעֵקִין (וְאָמַר בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכֶּנּוּ בְּזֶה הַלִּשׁוֹן: "אֵין אִפְלוּ אִז
מִעַ פֶּאֶלְט אֵין אַה בְּלֶאטִי אַרִיין, שְׂרִיִּיט מִעֵן אֵין מִעַ שְׂרִיִּיט אֵין מִעַ שְׂרִיִּיט).
וְהַגְּבִיָּה יִדְּיוֹ קָצַת וְלֹא אָמַר יוֹתֵר. וְאָמַר שֶׁלְעֵנִין הַמִּחְשָׁבוֹת
וְהַבְּלוּלִים שֶׁמְבַלְבְּלִין לְאָדָם בְּעֵנִין זֶה, שֶׁדִּיָּה לְצָרָה
בְּשַׁעֲתָהּ (בְּרִכּוֹת ט:), וְלֹא יִבְלָבֵל עֲצָמוֹ כָּלֵל כָּלֵל בְּעֵנִין זֶה לֹא
קָדָם וְלֹא אַחֲר־כֵּן:

קל

שְׂמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ לְעֵנִין הַמְּפָרְסָמִים בְּעֵלֵי מוֹפֵת. סֵפֶר מַעֲשֵׂה,
שְׂמַלְךְ אַחַד הָיוּ לוֹ שְׁנֵי בָּנִים, אַחַד הָיָה חָכָם
וְאַחַד נוֹטֵה, וְעָשָׂה אֶת הַשׁוֹטָה מְמָנָה עַל הָאוֹצְרוֹת,
וְלִהְיֶה חָכָם לֹא הָיָה שׁוֹם הַתְּמִנּוֹת, רַק יָשָׁב אֶצֶל הַמְּלָךְ תָּמִיד.
וְהָיָה קָשָׁה לְהַעוֹלָם מְאֹד, שְׁזָה שְׂאִינוּ חָכָם יֵשׁ לוֹ כָּל
הַהַתְּמִנּוֹת, וְהַכֵּל בָּאִים וְנִכְנָסִים אֶצְלוֹ לְהַכְנִים אוֹ לְהוֹצִיא

שיחות הר"ן

קסג

מן האוצרות, וזה החכם אין לו שום התמנות כלל. והשיב להם המלך: וכי זה הוא מעלה מה שהוא לוקח אוצרות מוכנים ומחלקם להעולם, כי זה החכם יושב אצלי וחושב מחשבות ובא על עצות חדשות שאיני יכול לבוא עליהם, ועל-ידי אלו העצות אני כובש מדינות שלא הייתי יודע מהם כלל, אשר מאלו המדינות נמשכים ובאים כל האוצרות שלי. אבל זה הממנה לוקח אוצרות מוכנים ומחלקם להעולם, על-כן בודאי גדלה ושגבה מאד מעלת החכם על הממנה, אף-על-פי שנראה שאין לו שום התמנות, כי ממנו נמשכים כל האוצרות כנ"ל:

שיחות וספורים וענינים שהיו אצל כל התורה ומעשה

קלא

בשפתבתי לפניו התורה "ואלה המשפטים" (בסימן י' חלק ראשון מלקוטי מוה"ר) המתחלת: "כש"ש דינים חס ושלום על ישראל, על-ידי רקודין והמחאת כף נעשה המתקת הדינים" וכו'. אמר לי: כך אמרתי, שעכשו נשמע גזרות חס ושלום על ישראל, והנה הולכים וממשמשים לבוא ימי הפורים האלה (כי התורה הזאת נאמרה סמוך לפורים), יהיו ישראל מרקדים ומחאו כף ועל-ידי-זה ימתיקו הדינים. וחזר וכפל דבריו, ואמר בפה מלא כך אמרתי. וכונתו היתה להעיר לבבנו שנדע ונבין שכל דברי תורתו הקדושה, אף-על-פי שיש בה עמקות גדול ונורא מאד מאד ורזין עלאין וסודי סודות עמקים ורחבים מני ים בכל דבור ודבור, אף-על-פי-כן, עקר כונתו שנשמע ונקבל דבריו הקדושים בפשיטות, לשמר ולעשות ולקיים את כל דברי תורתו בפשיטות ובתמימות. כמו למשל התורה הקדושה הזאת, שנאמר שם שעל-ידי המחאת כף ורקודין נמתקין הדינים, היתה כונתו כפשוטו, שיחזקו עצמן לשמח בימי שמחה, כגון פורים וחנכה וימים טובים, או חתונה, וכיוצא

שיחות הר"ן

קסה

בזה כל מיני שמחה של מצוה, שיחזקו עצמן בשמחה גדולה עד שיזכו להתעורר לרקודין והמחאת כף, ועל ידי זה ימתיקו הדינים. כי כל דברי התורה לא בשמים הוא, לאמר שאין מי שיכול לזכות לזה להמתיק הדינים על ידי המחאת כף ורקודין כראם גדולים בני עליה, רק כל אחד מישראל יש לו כח הזה בשיקים הדברים בפשוטן באמת ובתמימות. וכן בכל הדברים הנאמרים שם בהתורה הקדושה, וכן כל מה שנאמר בכל תורה ותורה, כי "לא המדרש הוא העקר אלא המעשה" (אבות א').

ושנים עינך היטב היטב, ותסתכל יפה בכל תורה ותורה, ותשים לבך להבין בכל מקום העבודות והעצות והמוסר וההתעוררות היוצאים משם על פי פשוטן של דברים. ותבקש מהשם יתברך שיאיר עיניך לזכות לזה, להבין בכל מקום העבודות והעצות והמוסר הדברים היטב למעשה. כי כל דבריו ז"ל כלם נצרכים ומכרחים לעבודות ועצות טובות לעבדו יתברך. ואפלו בקצת מקומות אשר לפום ריהטא בהשקפה ראשונה אין מבינים היטב איך נוגע הענין הזה לעבדא לפי מדרגתו, אף על פי כן באמת יש שם עצות נפלאות והתעוררות נורא לשוב אליו יתברך ממקום שהוא שם. ואם תשים עיניך ולבך שם היטב, בודאי תמצא גם שם עצות ודרכים טובים לפי מדרגתך. כי

שיחות הר"ן

כָּל דְּבָרָיו ז"ל הֵם כְּלָלִיּוֹת גְּדוֹל, וְכָל תּוֹרָה וְתוֹרָה כְּלוּל מִכָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, וּמִכָּל בְּנֵי אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם בְּכָל דְּרָגָא וְדְרָגָא, מִן תְּכֵלִית קֶצֶה הָעָלְיוֹן עַד תְּכֵלִית קֶצֶה הַתַּחְתּוֹן. הֵינּוּ שְׁעִם כָּל תּוֹרָה וְתוֹרָה וְשִׂיחָה שְׁלוֹ, יְכוּל לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה בְּתְכֵלִית הַמַּעֲלָה, וְכֵן אֶפְלוּ הַקְּטָן וְהַפְּחוֹת בְּתְכֵלִית דְּיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה יְכוּל גַּם-כֵּן לְשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וּלְמַצֵּא עֲצוֹת לְנַפְשׁוֹ עַל-יַדֵּי אוֹתָהּ הַתּוֹרָה בְּעֲצָמָה, כִּי הֵם כְּלָלִיּוֹת נִפְלָא מְאֹד:

קלב

בְּלִקוּטֵי חֵלֶק רֵאשׁוֹן סִימָן י"ד (לִקוּטֵי מוֹהַר"ן) הַמְתַּחֲלֵת:
 "תִּקְעוּ וְכוּ', לְהַמְשִׁיךְ שְׁלוֹם", זֹאת הַתּוֹרָה אָמַר בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה. וְאִזּוּ בְּאוֹתוֹ הָעֵת נִפְטַר הָרַב הַחֲסִיד הַמְּפָרָסִם מוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי גְּדַלְיָהוּ זצ"ל, אַב־בֵּית-דִּין דְּקַהֲלַת לִינְיָן, וְרַמְזוּ בְּאוֹתוֹ הַתּוֹרָה הַסֵּפֶד לְהָרַב הַנ"ל. כִּי הַזְּכִיר אִזּוּ בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: "אִין מַסְפִּידִין בְּחֻנְכָּה" (שַׁבַּת כ"א:). גַּם אָמַר אִזּוּ שֶׁעֲכָשׁוּ קֶשֶׁה לּוֹמַר תּוֹרָה, כִּי כְּשֶׁנִּסְתַּלַּק צַדִּיק קֶשֶׁה לּוֹמַר תּוֹרָה, כִּי כָּל צַדִּיק נִסְתַּלַּק עִם כָּל חֵלְקוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּהַתּוֹרָה. כִּי כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּהַתּוֹרָה, וּכְשֶׁנִּסְתַּלַּק, נִסְתַּלַּק עִם כָּל חֵלְקוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּהַתּוֹרָה, עַל-כֵּן קֶשֶׁה אִזּוּ לּוֹמַר תּוֹרָה.

שיחות הר"ן

קסז

מה שפֿתוב שֿם באות ד' על מאמר רבותינו ז"ל: "מפני
מה תלמיד־חכמים אין בניהם תלמיד־חכמים, על
שלא ברכו בתורה תחלה" (גדרים פא.), שֿמעתי ממנו ז"ל
עוד בזה. כי ההולדה נמשכת כפי המאכלים שאכל תחלה
וכו', וצריך כל אדם לברך ולקדש את בחינת התחלה,
דהינו מה שהוא תחלה וקדם לההולדה, דהינו האכילה
וכל עסקיו וכו', עד שימשיך ההולדה בקדשה ובטהרה
כראוי. וזהו: "על שלא ברכו בתורה תחלה", שלא ברכו
וקדשו בקדשת התורה את התחלה, דהינו מה שהוא
תחלה וקדם לההולדה כנ"ל. כי צריך לברך ולקדש את
בחינת תחילת ההולדה הנ"ל בהתורה, ואז יהיה גם בנו
תלמיד־חכם וכנ"ל:

קלג

מה שפֿתוב בהתורה המדרגת מגדל אסור גזלה וחמדה
אפלו במחשבה (בסימן ס"ט חלק ראשון). פרוש על הגזל
את חברו, שפרוש "ולכנו אחריו אפלו למדי" (בבא קמא
קג.), דהינו למודי ה', הינו הבנים וכו' עין שם. שֿמעתי מפיו
הקדוש שאמר שֿכך שמע שהיו לומדים בן הגמרא הנ"ל
במקום ששמע:

שיחות הר"ן

קלד

שִׁיבָה לְסִימָן ער"ה בְּלִקְוֵי חֵלֶק רֵאשׁוֹן, הַמִּתְחַלֶּת: "דַּע
שָׁבֵל מִצְוָה וְכוּ' נַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה נֵר" וְכוּ' עֵינֵי שָׁם. עֵתָה
שְׁמַעְתִּי מֵאֶחָד שֶׁשָּׁמַע גַּם-בֶּן זֶה הָעֵנִין מִפִּי הַקְדוּשׁ, וּבְאֵר
הַדָּבָר יוֹתֵר קֶצֶת. שְׁאֹמֵר, שִׁישׁ אֶחָד שֶׁנֵּר שְׁלוֹ אֵינּוּ יָכוֹל
לְדַלֵּק בִּי-אֵם אֵיזָה שְׁעָה, וְהוּא מְחַפֵּשׂ עִם הַיָּר אוֹתָהּ שְׁעָה
שְׁדוּלֵק, וְאַחֲר־כֵּן נִכְלָה הַיָּר וְאֵין לוֹ בְּמָה לְחַפֵּשׂ. וַיֵּשׁ אֶחָד
שֶׁנֵּר שְׁלוֹ דוֹלֵק אֵיזָה שְׁעוֹת יוֹתֵר, וַיּוּכַל לְחַפֵּשׂ יוֹתֵר, אֲבָל
אַחֲר־כֵּן נִפְסָק. וַיֵּשׁ שֶׁנֵּר שְׁלוֹ דוֹלֵק יוֹם אֶחָד, וַיֵּשׁ שְׁדוּלֵק
עוֹד יוֹתֵר וַיּוֹתֵר. אֲבָל יֵשׁ אֶחָד שִׁישׁ לוֹ הַרְבֵּה נֵרוֹת נִפְלָאִים
כְּאֵלוֹ שְׁדוּלֵקִים וּמְאִירִים לְעוֹלָם וָעֵד וְאֵינָם נִכְבִּים לְעוֹלָם,
וְהוּא זוֹכֵה לְחַפֵּשׂ בְּגִנְזָיָא דְמִלְכָּא תְּמִיד לְעוֹלָמִי עַד וּלְנִצְחָה
נִצְחִים אֲשֶׁרֵי לוֹ. וְהֵנָּה מִזֶּה מוּבֵן שְׁגַם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים
פְּשׁוּטִים זוֹכִים בְּעוֹלָם הַבָּא לְחַפֵּשׂ בְּגִנְזָיָא דְמִלְכָּא, אֲבָל
הַחֲפוּשׁ שְׁלָהֶם הוּא רַק לְפִי שְׁעָה כְּפִי הַמִּצְוֹת שְׁלָהֶם.
וּבּוֹדָאֵי גַם זֶה הוּא זְכִיָּה גְדוֹלָה וְנִפְלָאָה מְאֹד מְאֹד, כִּי אֲפֹלוּ
כְּשֶׁמְחַפֵּשׂ בְּגִנְזָיָא דְמִלְכָּא אֵיזָה שְׁעָה יוּכַל גַּם-בֶּן לְמִצָּא שָׁם
אוֹצְרוֹת נִפְלָאִים שֶׁיּוּכַל לְחַיּוֹת בָּהֶם חַיֵּי עוֹלָם הַבָּא לְנִצְחָה,
אֲבָל חַיֵּי יִהְיֶה רַק כְּפִי מַה שִׁימְצָא בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה. אֲבָל מִי
שֶׁזוֹכֵה שְׁנֵרוֹת מִצְוֹתָיו מְאִירִין וְדוֹלְקִין יוֹתֵר וַיּוֹתֵר, בּוֹדָאֵי
יִמְצָא רַב טוֹב בְּגִנְזָיָא דְמִלְכָּא יוֹתֵר וַיּוֹתֵר, וְכֵן כָּל אֶחָד

שיחות הר"ן

קסט

ואחד כפי מה שגרות מצוותיו דולקין יותר. אבל הצדיק הגדול זוכה לחפש תמיד בגנזיא דמלכא ונרות שלו לא יכבו לעולם ועד. ועוד יש בזה דברים בגו, ודי בזה:

קלה

דבר עם איש אחד שהיה רחוק מהשם יתברך מאד, ואמר לו שירגיל עצמו להתאנח על ענינו. ואמר אז התורה: "יש הכל אשר נעשה על הארץ" וכו' (פסימן ק"ט חלק ראשון), שמבאר שם שעל ידי אנחה שמתאנחין לשוב אליו יתברך, נפסקין מחבל הטמאה ונתקשרין לחבל דקדשה. וכן אמר אחר-כך עוד כמה תורות על אנחה שהיא יקרה מאד:

קלו

שיך להתורה: "מלא כל הארץ כבודו" (בלקושי חלק ראשון סימן קע"ב). שמעתי מאיש אחד מאנשיו ששמע מפיו הקדוש בבאור יותר קצת. והענין, שהאדם צריך לבטל כל מדה ומדה עד שיבטל לגמרי כאין ואפס. כי בתחלה צריך לבטל מדה זאת עד שתהיה כלא ממש, ואחר-כך מדה אחרת עד שתהיה גם-כן לא, וכן כל המדות עד שתהיה

בלם פלא הויו. וכפי מה ש'מבטלין כל מדה ומדה בן מאיר ומתגלה לו כבוד ה'. כי עקר האור הוא כבודו יתברך, כמו שכתוב: "והארץ האירה מכבודו" (יחזקאל מ"ג). אף כשמעמידין דבר גשמי כנגד דבר רוחני עושה צל, וכפי גשמיות וגדל הדבר שעומד כנגד הדבר כמו בן נעשה צל. כגון כשמעמידין מקל נגד אור השמש עושה צל קטן כפי מדת המקל, אבל כשמעמידין דבר גדול יותר נגד השמש עושה צל גדול יותר ביותר. וכן כשמעמידין בית גדול עושה צל גדול יותר ויותר, וכן כל מה שגדול הדבר יותר, עושה צל גדול יותר ויותר. והצל הוא הסתרת והעלמת האור כידוע, ועל-בן כפי מה שהאדם משקע באיזה מדה ותאוה כמו בן עושה צל נגד אור כבודו יתברך, וכמו בן נעלם מפניו אורו יתברך. אבל כשמבטל המדות והתאוות, כפי הבטול בן נתבטל הצל, וכמו בן נתגלה אורו כבודו יתברך, עד שזוכה ש'יבטל הכל לגמרי עד שיהיה הכל לא ואין ואפס, ואז יתגלה כבודו בכל הארץ, כי לא יהיה שום דבר ש'יסתיר האור וש'יעשה צל כנ"ל. וזהו: "מלא כל הארץ כבודו", הינו מן "לא", הינו כשזוכין לבטל הכל כלא ממש, על ידי זה: "מלא כל הארץ כבודו". ועל-ידי-זה נתגלה כבודו בכל הארץ, כי אין דבר ש'יסתיר אור כבודו יתברך ויעשה צל כנ"ל:

שיחות הר"ן

קעא

קלז

שׂיף לְהַתּוֹרָה: "מַעוֹת רְאשֵׁי-תְבוּת" וְכו' בְּחֶלֶק רֵאשׁוֹן
סִימָן ר"ד. וְסֵפֶר מִקְדָּם מַעֲשֵׂה: שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּנֵי
הַנְּעוּרִים הָיוּ בְּעִיר אַחַת, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם אֲהָבָה וְהִתְקַשְּׁרוּת
גָּדוֹל. פֶּעַם אֶחָד רָאָה אֶחָד מֵהֶם בְּחֶבְרוֹ שְׁנִמְטָה מִדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר
קִצֵּת וַעֲשֵׂה אִיזָה דָּבָר שְׁלֵא בְּהִגָּן, וְחָשַׁב מִקְרָה הוּא. אַחֲר־
כֵּן רָאָה אוֹתוֹ שֶׁעָשָׂה דָּבָר גָּרוּעַ יוֹתֵר. אַחֲרֵי כֵּן רָאָה שֶׁעָבַר
עֲבָרָה מִמֶּשׁ. וּמֵאֲזוּ נִתְרַחַק מִמֶּנּוּ וְהִפְרִיד עֲצָמוֹ מֵאִתּוֹ. אַחֲר־
כֵּן בְּרִבּוֹת הַיָּמִים בְּשִׁירְדוֹ מַעַל שְׁלַחַן חוֹתֶנֶם שְׁנֵיהֶם,
הִתְחִיל זֶה שֶׁעָבַר הָעֲבָרָה כַּנ"ל לְעֹלוֹת מַעֲלָה מַעֲלָה עַד
שְׁנַעֲשֵׂה עֵשָׂר גָּדוֹל, וְהַשְּׁנִי הַנ"ל נַעֲשֵׂה עָנִי גָּדוֹל. וְהָיָה זֶה
בְּדַעְתּוֹ מִתְרַעַם תָּמִיד עַל מַדּוּתָיו שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. כִּי
אָמַר בְּלִבּוֹ: הֲלֹא אֲנִי יוֹדֵעַ בְּעֲצָמִי שֶׁזֶה עָבַר עֲבָרָה, וּמְדוּעַ
יִתְּנוּ לוֹ גְּדֻלָּה כָּל-כֵּף. פֶּעַם אֶחָד רָאָה בְּמִקּוֹם אֶחָד שֶׁהָיוּ
עוֹמְדִים פֶּת אַחַת וּמִשְׁמִיעִין קוֹל וּמְקַשְׁקְשִׁין בְּמַעוֹת הַרְּבֵה,
וְנִתְקָרַב אֲלֵיהֶם, וְאָמְרוּ לוֹ: אַל תִּנְעַע בְּזֶה הַמַּעוֹת כִּי זֶה שׂיף
לְאִישׁ הַנ"ל הֵינּוּ לְחֶבְרוֹ הַנ"ל. אָמַר: עֲכָשׁוּ הַגִּיעַ הַעֵת
לְשֵׁאל, וְשֵׁאל אוֹתָם: מְדוּעַ יִגִּיעַ לוֹ מַעוֹת הֲלֹא בְּעֵינַי רָאִיתִי
שֶׁעָבַר עֲבָרָה? הַשִּׁיבוּ לוֹ: מִיּוֹם שִׁירְדָתָם שְׁנֵיכֶם מַעַל שְׁלַחַן
הַחֲתֻנָּכֶם, מֵאֲזוּ חִבְרָךְ קָבַע עֵתִים לַתּוֹרָה, וַיִּקְבַּל עַל עֲצָמוֹ חֵק
וְלֹא יַעֲבֹר לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם וַיּוֹם כֵּן וְכָךְ. אֲכַל אֵתָה אֵינְךָ

שיחות הר"ן

עוסק בתורה, ועל-פן נותנין לחברך מעות, אף-על-פי
 שעבר עברה. פי: "עברה מכבה מצוה, ואין עברה מכבה
 תורה" (סוטה כא). "ואין עברה מכבה תורה" ראשי
 תבות מעו"ת:

קלח

שמעתי מפיו הקדוש בעת שדבר עמנו מגדל הענין של
 ספורי מעשיות מצדיקים, שנדפס בספריו
 הקדושים (בסימן רל"ד לקושי חלק א'). ואמר אז, שהוא בעצמו
 ז"ל, עקר התעוררותו לעבודת השם יתברך באמת היה
 על-ידי ספורי מעשיות מצדיקים. וספר שבבית אביו ואמו
 הצדיקים ז"ל, היו שכחים שם כל הצדיקים. כי כל
 הצדיקים היו מצויים בקהלת מעו"יבז' מחמת שהוא מקום
 הבעל-שם-טוב ז"ל, ורבים ככלם התאכסנו בבית אביו ז"ל.
 ושמע הרבה מעשיות מצדיקים, ועל-ידי-זה היה עקר
 התעוררותו להשם יתברך עד שזכה למה שזכה:

קלט

ספר לי אחד מאנשיו שפעם אחד ספר לרבנו ז"ל שדברו
 לו איזה שדוד, ואמר האיש הנ"ל לפניו ז"ל ששם אין

שיחות הר"ן

קעג

מקום לפגיו. השיב לו: "כְּשֵׁישׁ לְהֶאָדָם לֵב שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אִיךְ שֶׁיֵּךְ אֶצְלוֹ מְקוֹם וְכוּ', כִּי הַלֵּב הוּא אֱלֻקוֹת" וְכוּ' וְכוּ' (בַּנְּדָפִם בְּלִקוּטֵי תַנְיִנָא סִימֵן ג"ו):

קמ

בְּשֵׁאמַר לִי עֲנֵן הַנְּדָפִם בְּלִקוּטֵי תַנְיִנָא סִימֵן פ"ו עַל פְּסוּק: "מִקְצֵר רוּחַ וּמַעֲבֹדָה קָשָׁה" (שְׁמוֹת ו'), שְׁעַל-יְדֵי קַטְנוֹת אֱמוּנָה צְרִיכִין לְעִבּוּדוֹת קָשׁוֹת וְכוּ' עֵינֵי שָׁם, עֲמַדְתִּי לְפָנָיו כְּמִשְׁתַּוְּמֵם, וּמַחֲשׁוֹבוֹתֵי הָיוּ תַמְהִיִּים בְּעֵגְזוֹ זֶה, כִּי נִדְמָה לִי שֵׁישׁ לִי אֱמוּנָה קָצֵת. עָנָה וָאָמַר בְּלִשׁוֹן גְּעָרָה קָצֵת, כְּאוֹמֵר: וְאִם יֵשׁ לָךְ אֱמוּנָה, אֵינִן לָךְ אֱמוּנָה בְּעֶצְמָךְ ("הָאֵסְטִי אֵינִן דִּיר קִיִּין אֱמוּנָה נִיט"). וְהַזְכִּיר מִיָּד מֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: "כִּי מִי בּוֹ לְיוֹם קַטְנוֹת (זְכָרִיָּה ד') - מִי גָרַם לְצַדִּיקִים שְׂיִתְבַּזּוּ שְׁלַחֲנָם לְעֵתִיד לָבֵא, קַטְנוֹת שְׁהִיָּה בָהֶם עֲצָמוֹן, שְׁלֹא הָאֵמִינוּ בָהֶם בְּעֶצְמוֹן" (סוֹטָה מח:). וְרַשִׁי ז"ל פִּרְשׁ שָׁם כְּפִשׁוּטוֹ - קַטְנוֹת אֱמוּנָה. אֲבָל מִדְּקָדוּק לְשׁוֹן הַגְּמָרָא שְׁאָמְרוּ שָׁם: "קַטְנוֹת שְׁהִיָּה בָהֶם", נִרְאֶה מְבֹאָר דְּבַרֵּי רַבְּנּוּ ז"ל, שְׁעַקֵּר קַטְנוֹת הָאֵמוּנָה שְׁלֵהֵן הִיָּה בָהֶם בְּעֶצְמוֹן. וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ לְפִי זֶה שְׁלֹא הָאֵמִינוּ בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא טוֹב לְכָל, וְהֵם חֲשׁוּבִים וְגִדּוּלִים בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, וּמַחֲמַת זֶה הִיָּה

שיחות הר"ן

בָּהֶם קִטְנוּת, וְזֶה הָיָה עֵקֶר קִטְנוּת הָאֱמוּנָה שְׁלָהֶם מֵהַ
שְׁלֵא הָאֱמוּנָה בָּהֶם בְּעֶצְמוֹ. וַיֵּשׁ לְכוּן גַּם פְּרוּשׁ רִשְׁיִי גַם
בֵּן לְזוֹה.

וְהַכֶּלֶל הַמוּבָן מִדְּבָרָיו, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ שִׁיחָה לֹא אֱמוּנָה
בְּעֶצְמוֹ, שְׁגָם הוּא חָבִיב בְּעֵינֵי הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ. כִּי
לְפִי גְדֻלַּת טוֹבָתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ גַּם הוּא גְדוֹל וְחָשׁוּב
בְּעֵינָיו יִתְפָּרֵךְ. וְכִכֵּר מִבְּאֵר עֵינָיו זֶה כִּמְהַ פְּעָמִים שְׂאִין זֶה
עֲנוּה לְהִיּוֹת בְּמַחִין דְּקִטְנוּת חֵם וְשְׁלוֹם, וְצָרִיכִין לְבַקֵּשׁ
הִרְבֵּה מֵהַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ לְזִכּוֹת לְדַרְכֵי עֲנוּה בְּאֵמֶת וְכוּ', עֵינֵי
בְּלִקּוּטֵי תַנְיִנָא סִימָן ע"ב וְעוֹד בְּכִמְהַ מְקוֹמוֹת (לְקוּטֵי תַנְיִנָא
סִימָן כ"ב). גַּם אַחֲר־כֵּן בְּסִמּוּךְ אַחֲרֵי שְׂאֵמֵר עֵינָיו הַגִּיַע
רֵאשׁ הַשְּׁנָה, וְאָמַר אִזְ הַתּוֹרָה: "חֲדֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן" סִימָן ס"א
בְּחֶלֶק רֵאשׁוֹן. וְשֵׁם הַזְּכִיר עֵינֵי חֶסְרוֹן אֱמוּנָה בְּעֶצְמוֹ, עֵינֵי
שֵׁם בְּאוֹת ה' מֵהַ שְׂפָתוֹב שֵׁם: "וַיֵּשׁ שְׂיִשׁ עֲלֵיהֶם מַחְלוֹקֶת
מִחֲמַת שְׂאִין לָהֶם אֱמוּנָה בְּעֶצְמוֹ" וְכוּ':

קמא

בְּסִימָן צ"ב (לְקוּטֵי תַנְיִנָא), תְּקוּן לְמַקְרָה לְיִלָה רַחֲמָנָא לְצִלָּן,
לֹאמַר עֲשֶׂרָה קַפִּיטָל תְּהֵלִים כְּמִבְּאֵר בְּסִימָן ר"ה
וְכוּ', וְדַע שְׂאֵלוֹ הֵם הָעֲשֶׂרָה קַפִּיטָל תְּהֵלִים וְכוּ'.

שיחות הר"ן

קעה

דע אחי, כי בתחלה אמר הוא ז"ל התורה המתחלת:
"תקון למקרה לילה", כנגדם בספר הראשון בסימן
ר"ה. ובתחלה בעת שהתחיל לגלותה, לא הייתי לפניו אז,
אך השם יתברך זכנו ובאתי אצלו סמוך מאד לאותה העת
שהתחיל לגלותה, וספר לי אחד בשמו התורה הנ"ל כפי
מה ששמעתי מפיו הקדוש. ובתוך כך באותו השעה
ששמעתי מפי אחר בשמו התורה הנ"ל, בתוך כך סבב
השם יתברך שדברתי עמו מזה, וחזר ואמרה לפני בקצור
כנגדם כבר בסימן ר"ה הנ"ל. ובאותה העת שגלה התורה
לא גלה אז איזה קפיטליך לומר, רק אמר סתם, לומר
עשרה קפיטליך תהלים לתקון הנ"ל. ושמעתי מפיו הקדוש
אז שאמר, שהיה ראוי לגלות איזה הם עשרה קפיטליך
תהלים שצריכין לומר, אך איזה שהם עשרה קפיטל
תהלים שיאמרו הם תקון לזה, כי כל עשרה קפיטל תהלים
איזה שהם, כלם הם כנגד עשרה מיני נגינה שהם תקון
להנ"ל. ואז בעת שגלה התורה הנ"ל אמר בתחלה שתקון
הראשון הוא המקוה, שצריכין למבל במקוה (ואמר בזה הלשון:
"דאם ערשטי איז מקוה"). ואחר-כך גלה התקון הנ"ל לומר
עשרה קפיטל תהלים כנ"ל. גם פעם אחת אמר, שצריכין
לזהר מאד למבל באותו היום שיהיה האדם בלתי טהור,
ואפלו אם לא יוכל למבל בבקר, על-כל-פנים ימבל באותו

שיחות הר"ן

היום אפלו לפנות ערב, כי צריכין לזהר מאד למבל באותו היום דיקא (ועין בסוף ספרוי מעשיות שאמר, ששוב מאד למבל תכף ומיד וכו' עין שם).

אחר כך אחר שעברו קרוב לארבעה שנים, ומה שעבר באלו השנים יקצרו רבבות יריעות לספר, וכבר היה לו החולאת שאלו שנסתלק ממנו, וכבר חזר מלעמברג. פעם אחת בחרף שכב על מטו, ואנחנו עמדנו לפניו, והתחיל לדבר מענין העשרה קפיטל תהלים שהם תקון להנ"ל. ואז צוה עלי לכתב על הנגיד הפסוקים שמרמוז בהם העשרה מיני נגינה שהם תקון להנ"ל. וישבתי לכתב, ומפיו יקרא אלי וגלה לי הפסוקים, וכתבתים על הספר כאשר הם נדפסים (בלקוטי תנינא סימן צ"ב הנ"ל). ואז גלה דעתו, שרצונו לגלות בפרטיות איזו הם העשרה קפיטל תהלים שצריכים לומר באותו היום. והיינו עומדים ומצפים שיגלה לנו, ולא זכינו מיד. אחר-כך נסענו מאתו. ואחר-כך הייתי אצלו באיזה שבת, והזמין השם יתברך שראיתי בעיני פתיבת ידו הקדושה שכבר רשם לעצמו העשרה קפיטל תהלים שצריכין לומר, אך לא היה מדרך ארץ שאקח פתב-ידו בעצמי בלי רשותו. ורציתי לתפסם במחי בעל-פה, ולא יכלתי מחמת אימת רבי פן יקפיד, כי באתי לחדרו ומצאתי פתב-ידו הנ"ל והסתפלתי בו בלא רשותו (כי המעשה

שיחות הר"ן

קעו

הזאת היתה בשבת פרשת שקלים שנת תק"ע לפרט-קמן, שהוא ז"ל יצא מחדרו ונכנס לבית הגדול שלו בעת קריאת התורה, ואז נכנסתי בחדרו וראיתי כתב-ידו הנ"ל. ואחר-כך ביום ראשון בעת שלקחתי רשות מאתו לשוב לביתי, דברתי עמו ושאלתי ממנו שיגלה לי עשרה קפיטל הנ"ל, כי ידעתי שפבר הם נרשמים אצלו כנ"ל. ולא רצה, ואמר שיהיה עת אחר לזה, והלכתי מאתו.

אחר כך סמוך לאותה העת בעת שהייתי אני בביתי בנעמרוב, אז גלה העשרה קפיטל תהלים לפני הרב ד"ר ברסלב ולפני חברי רבי נפתלי מנעמרוב, ויחד אותם לעדות על זה. וכך אמר להם: היות בענין זה הידוע (הינו ענין מקרה לילה חס ושלוש) נלכדים בודאי שלשה חלקי העולם, אני לוקח אתכם לעדות, ותדעו, שאלו העשרה קפיטל תהלים מועילים מאוד מאוד לתקון קרי, והם תקון גמור ומועיל מאוד מאוד. ויש מי שיקרה לו על ידי רבוי אכילה ושתייה, או על-ידי חלשה ועיפות, או על-ידי שאינו שוכב כראוי, וכל זה אינו כלום (והוא כמו תינוק שמשתיין בשנה). גם יש ששומרים אותו מלמעלה ונצול מן המקרה, או שהמזל שומר אותו ונצל. גם לפעמים נדמה להאדם בשנה בחלום כאלו הוא נופל, ואחר-כך מתעורר משנתו, גם זה מן השמים שמצילין אותו מזה. רק מי שיקרה לו חס ושלוש

שיחות הר"ן

מחמת הרהורים, מזה נבראים ממש קלפות חס ושלום
 כמבאר בספרים (זהר בראשית יט:). אבל מי שיאמר באותו
 היום אלו העשרה קפיטל תהלים, בודאי יתקן בזה מאד
 מאד. וכמה וכמה צדיקים גדולים שרצו לעמוד על ענין זה,
 ונתנגעו למצא לזה תקון גמור, וקצתם לא ידעו כלל מהו
 ענין זה, וקצתם התחילו לידע קצת בענין תקון זה, ונסתלקו
 לעולמם באמצע עוסקם בזה ולא גמרו. ולי עזר השם
 יתברך שזכיתי לעמוד על זה בשלמות. וענין תקון זה על-
 ידי אמירת העשרה קפיטל תהלים הנ"ל הוא דבר חדש
 לגמרי חדוש נפלא, כי הוא תקון נפלא ונורא מאד מאד
 (ען למטה). ומו שיוכל לילך למקוה ואחר-כך יאמר בודאי
 מה טוב, אך אפלו אם הוא אנוס שאי אפשר לטבל, כגון
 שהוא חולה או שהוא בדרך, אף-על-פי-כן אם יאמרם
 אשרי לו, כי הם תקון גדול ונורא מאד. ואם יאמרם בכונה
 בראוי בודאי מה טוב, אך גם האמירה בעצמה מסגל מאד.
 ואמר: כי לא נודע זאת מיום בריאת העולם, מסתמא
 הייתי רוצה לבטל זאת לגמרי, אך אי אפשר זאת לא
 בגשמיות ולא ברוחניות. בגשמיות אי אפשר, כי היה צריך
 לבטל ולשנות הטבע של כלליות בני האדם בתמידות, וזה
 דבר שאי אפשר. כי אפלו משה רבנו עליו השלום וכיוצא,
 שבטל הטבע היה רק לפי שעה וכדבר פרטי, כגון קריעת

שיחות הר"ן

קעט

ים סוף או בקיעת הירדן וכיוצא שהיה רק לפי שעה. אבל
לבטל הטבע של כלליות בני אדם, כי כל אחד ואחד
בהכרח לבטל ולשנות הטבע אצלו, וגם צריך לבטל
ולשנות הטבע תמיד, וזה דבר שאי אפשר, וגם ברוחניות
אי אפשר וכו'. אך העשרה קפיטל הם דבר נפלא ויקר
ומועיל מאד. גם יחד אותם לעדות ואמר שגם כי ימלאו
ימיו, אזי אחר הסתלקותו מי שיבוא על קברו, ויאמר שם
אלו העשרה קפיטל תהלים הנ"ל ויתן פרוטה לצדקה,
אפלו אם גדלו ועצמו עוונותיו וחטאיו מאד מאד חס
ושלום, אזי אתאמין ואשתדל לארץ ולרחב להושיעו
ולתקנו וכו'. ואני חזק מאד בכל הדברים שלי, אך בזה אני
חזק ביותר, שאלו העשרה קפיטל מועילים מאד מאד.
ואלו הן העשרה קפיטל תהלים: ט"ז ל"ב מ"א מ"ב נ"ט
ע"ז צ' ק"ה קל"ז ק"ג, באשר כבר נדפסו כמה פעמים (רק
בספר "ספורי מעשיות" נדפסו בפעם הראשון בטעות הקפיטל של קל"ז על-
ידי עוות המדפיסים ומשם נתפשט הטעות בכמה ספרים וסדורים שהעתיקו
משם). ויאמרו בסדר שהם כתובים בתהלים. ואמר שהוא
תקון הכללי. כי כל עברה יש לה תקון מיוחד אבל תקון
הנ"ל הוא תקון הכללי. גם אמר אז שענין הנ"ל של אלו
עשרה קפיטל תהלים יאמרו ויגלו בפני הכל. ואמר: אף-
על-פי שהוא דבר קל לומר עשרה קפיטל תהלים, אף-על-

פירכּוּן גַּם זֶה יִהְיֶה כְּבֹד מְאֹד לְקַיִם. וְכֵן נִתְקַיֵּם עִתָּהּ
 בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, שְׂמִיחַת רַבּוֹי הַמְחַלֶּקֶת רַב הַהֲמוֹן
 רְחוּקִים לְקַיִם זֹאת. וְהוּא ז"ל הוֹדִיעַ כָּל זֹאת מִקֶּדֶם, וְאַנְחֵנוּ
 עָשִׂינוּ מַה שְׂמַטֵּל עָלֵינוּ לְהוֹדִיעַ הַתְּקוּן לְכָל הַחֶפֶץ לְהַתְּתָקוּן,
 וְכָל אֶחָד הַפּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, הַשּׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְהַחֲדִל יִחְדַּל,
 וְאַנְחֵנוּ אֶת נַפְשֵׁנוּ הַצְּלוּנוּ.

וְמַה שֶׁהָרַב בְּעַל הַמַּחְבֵּר "סֵדֶר תְּקוּן שֶׁבֶת" מְבִיאֵם בְּשֵׁם
 סֵפֶר "עֲשֶׂרֶה הַלּוּלָיִם", זֶה אֵינוֹ. כִּי יְדִידֵי הַקּוֹרֵא עֵינַי
 נָא בְּסֵפֶר "תְּקוּן מוֹעֵד", וְתִרְאֶה שְׂמוּבָאִים שֵׁם בְּפָרוּשׁ
 בְּשֵׁם רַבְּנוּ הָרַב רַבִּי נַחֲמָן ז"ל, וְכֵן בְּכַמָּה סְפָרִים יִישׁ
 שְׂמוּבָאִים שֵׁם בְּשֵׁם רַבְּנוּ ז"ל, וְגַם נִסְּ נָא וְחַפֵּשׂ בְּכָל
 הַסְּפָרִים שְׂמוּבָאִים שֵׁם שְׂלֵא בְּשֵׁם רַבְּנוּ, וְתִרְאֶה שְׂכַלֵּם
 נִדְפְּסוּ אַחַר פְּטִירַת רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁנִּפְטַר תְּחִלַּת תַּקַּע"א בְּחוּל
 הַמוֹעֵד סְבוּת. וְאַפְשָׁר שֶׁהָרַב הַנ"ל וְכִיּוֹצֵא מְגַדֵּל תְּשׁוּקָתָם
 לְזֻבוֹת בָּהֶם אֶת הָרַבִּים בְּתְּקוּן גְּדוֹל כְּזֶה, וְיִדְעוּ שֶׁיִּישׁ
 שְׂנַמְצָאִים מִתְּנַגְּדִים וְחוֹלְקִים עַל רַבְּנוּ ז"ל, עַל-בֵּן קִימוֹ
 בְּנַפְשָׁם מֵאֹמֵר חו"ל: "שְׂמַתָּר לְשָׁנוֹת בְּדָבָר הַשְּׁלוֹם" (יְבֻמוֹת
 סה:), וּבְפֶרֶט בְּדָבָר גְּדוֹל וְתְּקוּן כְּזֶה. וְעִתָּהּ בֵּין תְּבִין שְׂצַדְקוֹ
 הַנֶּאֱמָר לְעֵיל שֶׁהֵם תְּקוּן חֲדָשׁ לְגַמְרֵי וְלֹא יָדַע מְזֶה שׁוּם
 נִבְרָא מִיְּמוֹת עוֹלָם. וְתֹאמְרֵם בְּשֵׁם רַבְּנוּ ז"ל, בְּכִדֵּי
 שְׂשִׁפְתוֹתָיו יִהְיוּ דוֹכְבוֹת וְכו' (סְנֵהֲרִין ז:), אֲשֶׁר כָּל הַצְּדִיקִים

שיחות הר"ן

קפא

מתגעגעים לזה, ומזה אשר אלצוני לגלות כל הנ"ל. וזכותו
יעמד לנו, ומכל פגמינו וצרותינו יתקננו ויושיענו אמן
בן יהי רצון:

קמב

(ש"ך למה שאמר רבנו ז"ל על פסוק: "אודיע אמונתך כפי" (תהלים פ"ט)
שעקר האמונה תולה בפה של האדם וכו' בלקוטי תניינא סימן מ"ד):

ראה זה מצאתי מכתב יד החברים בבאור יותר קצת, וזה
לשוננו: כשנזכר לאדם ספקות באמונת הבורא יתברך
שמו, יאמר בפה מלא: אני מאמין באמונה שלמה שהוא
יחיד ראשון ואחרון. כי ידוע שיצר הרע נמשך מגבורות
הנפולין, ויש גבורות דקדשה שבהם ממתיקים הגבורות
דקלפה והדבור הוא בחינת גבורות דקדשה כמו שכתוב:
"וגבורתך ידברו" (תהלים קמ"ה), נמצא כשיאמר אני מאמין
בנ"ל הוא גבורות דקדשה, ובזה הוא ממתיק את הספקות
שהוא בחינת גבורה דקלפה. וזהו שאמרו בגמרא (ברכות ה):
"לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע", דהינו שפגבורות
דקדשה ממתיק גבורות דקלפה וזהו שאמרו בגמרא: שמי
שרוצה שלא יהיה רגזן יהיה דבורו בנחת. נמצא שהדבור
בנחת הוא אינו כל-כך רגז, והשתיקה משתק הרגז, אבל

שיחות הר"ן

הדבור בפה מלא הוא בחינת רגז שהוא בחינת
גבורה כנ"ל:

קמג

(כתב יד החברים והוא שיד לסימן רס"ג לקומי בחלק ראשון)

בי יש שני מיני אכילת הבהמיות. דהינן, שיש אדם שאוכל
בתאוה גדולה בבהמה, והמאכל הוא מאכל אדם, ויש
אדם שאוכל כאדם אבל המאכל אינו מאכל אדם, דהינן
שהניצוצות לא נתבררו כל-כך שראוי לאדם, אלא הוא
מאכל בהמה. והאוכל משני המאכלים האלו בא לידי חלי
הקדחת. וזה שכתוב: "הרפכת אנוש לראשנו" (תהלים ס"ו),
דהינן כשאנו במדרגה קטנה שאדם גדול ממנו, שאנו
אוכלים משני המאכלים הנ"ל, אזי: "באנו באש ובמים",
הינן קר וחם, דהינן קדחת. ואפלו הרופאים אומרים גם-כן
כך, שקדחת בא מן מאכל יותר. וזה בגשמיות, וגרוחניות
גם-כן כך. כי כשאדם הוא בבחינת דעת, אזי יש בו אהבה
ויראה דקדשה. וכשנופל חס ושלוש מבחינת דעת, אזי
נופל לאהבה ויראה הנפולה. וכשאדם אוכל אחד משני
המאכלים הנ"ל הוא נופל מבחינת דעת. פי: "מותר האדם
מן הבהמה אין" (קהלת ג'), הינן בחינת דעת, בחינת:
"החכמה מאין תמצא" (איוב כ"ח). נמצא כשאוכל מאכלים

שיחות הר"ן

קפג

כאלו הוא בחינת בהמה, ונופל מבחינת דעת ונופל באהבה ויראה הנפולה. וזה שכתוב "הרפכת אנוש לראשו", הינו כנ"ל, אזי: "כאנו באש ובמים", דהינו באהבה ויראה הנפולה:

קמד

בשבא מלעמברג, והיה עדין החולאת שלו, דהינו ההוסט (שעול) מתגבר עליו, ואז היה נוסע כמעט בכל יום לטייל סמוך לעיר לרפואה, ושאר כגונות נוראות שהיה לו בזה. ושמענו מפיו הקדוש אז בדרך הטיול כמה תורות וכמה שיחות וספורים נפלאים ונוראים. גם המאמר המתחיל: "דע כשאחד מתפלל בשדה", הנאמר על פסוק (בראשית כ"ד): "ויצא יצחק לשוח בשדה" וכו' (בלקוטי תניינא סימן י"א), נאמר גם-כן אז בעת שנסענו עמו לטייל. ועמדנו בשדה אחד וירדנו מהעגלה, והוא היה עדין יושב על העגלה ועמדנו סביבו. בתוך כך הגיע שעת המנחה, והיינו רוצים להתפלל שם, אז אמר התורה הנ"ל. והענין שם: שכשמתפללין בשדה אזי כל העשבים וכו' נכנסין לתוך התפלה וכו' עין שם. ואמר אחר-כך, שכמו שאנחנו עומדים סביבו הוא רואה כל העשבים, איך כל עשב ועשב

שיחות הר"ן

דוחק עצמו לכל אחד ואחד מהעומדים שם כדי לעלות ולכנס בתוך תפלתו כפי המבאר בתורה הנ"ל.

גם התורה של "איה מקום כבודו" על פסוק: "ואיה השעה לעולה" (בראשית כ"ב) בסימן י"ב, והתורה על מאמר "מאי טעמא גמלי זומר גנובתי ותורא ארוכא גנובתא" (שבת עז:): המתחיל: "אלו המתפארים בגדולות" בסימן ט"ו, והתורה המתחיל: "הקשו מפני מה כשאחד מבקש פרנסה" וכו' בסימן ט"ו, כל זה שמענו על הדרך בשעת הטיוול ועוד שארי תורות. וכל המאמרים הנ"ל ומה שנאמר על בדיחא דעתיה, וכל מה שמשמענו אז על הדרך, הכל מקשר ומרמז במאמרי רבותינו ז"ל באגדה הפליאה ששאל רבי יהודא לרבי זירא בעת שהיה בדיחא דעתיה "מאי טעמא תרנגולא מדלי עינא" וכו', ושם מרמז כל זה:

קמה

כשדבר עמי וגלה לי הדרך לעשות מהתורות תפלות כנדרפס (בלקוטי תנינא סימן כ"ה), אומר לי ששוב לכתב לעצמו התפלות. ואז ראיתי והבנתי בתנועותיו הקדושות שהוא דבר נפלא ונורא מאד מאד לעשות מהתורות תפלות, וכמו שאמר, שנעשין מזה שעשועים גדולים

שיחות הר"ן

קפה

למעלה וכו'. גם פעם אחת היה מדבר עם אחד, והיה מתגעגע מאד שיעשו מהתורות תפלות, ואמר: אני חפץ מאד שיעשו מהתורות תפלות אך איני יודע למי מוסרים זאת.

ופעם אחד הראה לי בספר אחד שהיה אצלו שנתחבר בסמוך הנקרא "יד הקטנה", ובסוף מבאר שם כמה ענינים בלשון תפלה, שמדבר להשם יתברך ומתחיל כל ענין אלקי וכו', אלקי וכו'. וקרא אותי וצוה לעין בו בפנים, ורמז לי אז כמדבר, ראה שזה המחבר מדבר כמה ענינים מדרושו להשם יתברך בלשון תפלה. ורמז לי שתשוקתו מאד לעשות בן מתורתיו הקדושות, לעשות מכל התורות תפלות. כי בן היה דרכו לרמוז על דברים גבוהים על ידי דברים קטנים, מחמת שהיה קשה לו לבאר דעתו בפרוש מגדל הקטרוגים והמניעות, ועוד מכמה טעמים, על-כן רמז בדרכים נפלאים כדי שהאדם בעצמו יבין דעתו מאלו אם ירצה. ויש בזה ענינים נפלאים בהנהגתו עמי בכמה ענינים ואי אפשר לבארם.

גם אמר, שכשעושין מהתורות תפלות נעשים מזה שעשועים גדולים למעלה שלא עלו לפניו יתברך שעשועים גדולים כאלה מימות עולם, כנדרס כבר

שיחות הר"ן

בהקדמת התפלות. ויותר מזה חזקנו בזה על ידי השיחה
הקדושה שפסח עמי אחר אמירת התורה: "בראשית לעיני
כל ישראל" (לקוטי תניינא ס"ז), כמבאר לקמן (סימן קצ"ו):

קמו

שיך להתורה: "קשיא ראשי-תבות שמע יהיה קולי
א'קרא" (בלקוטי תניינא סימן מ"ט [מ"ו]). קדם תבת: ועל-
כל-פנים השם יתברך שומע קולו שזה ישועתו, שנראה לי
שחסר שם. והעקר כי הצעקה בלבו בעצמה הוא בחינת
אמונה, כי אף-על-פי שבאים עליו כפירות גדולות וקשיות,
עם כל זה מאחר שצועק על-כל-פנים בלבו, בודאי עדין
יש בו ניצוץ ונקדה מהאמונה הקדושה. כי אם חס ושלום
לא היה בו עוד שום נקדה מהאמונה כלל, לא היה צועק
כלל. נמצא, שהצעקה בעצמה הוא בחינת אמונה, והבן זה.
וגם על-ידי הצעקה זוכין לאמונה, הינו שהצעקה בעצמה
הוא בחינת אמונה כנ"ל, רק שהאמונה הוא בקטנות גדול,
ועל-ידי הצעקה בעצמה יכול לזכות לאמונה, הינו להעלות
ולגדל את האמונה עד שיסתלקו הקשיות ממנו. ואפלו אם
אינו זוכה לזה עדין, אף-על-פי-כן הצעקה בעצמה טוב
מאד וכנ"ל:

שיחות הר"ן

קפו

קמוז

שְׁמַעְתִּי מֵאִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁינוּ שֶׁאָמַר, שֶׁקֹּדֶם שֶׁסִּפֵּר רַבְּנוּ ז"ל הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ בֶּן שְׁפָלוּ מֵאַבְנִים מִזְבוֹת הַנְּדָפֶסֶת (בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂי־הַמַּעֲשֵׂה ה'), אָמַר קֹדֶם שֶׁסִּפֵּר: אֲנִי יוֹדֵעַ מַעֲשֵׂה נְשִׂישׁ בְּהַ כָּל הַשָּׁם שֶׁל מ"ב, וְאַחֲר־כֵּן סִפֵּר זֹאת הַמַּעֲשֵׂה. וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין אָנּוּ יוֹדְעִים אִם זֹאת הִיא הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַשָּׁם מ"ב. וְגַם אֲנֹכִי שֶׁמַּעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים שֶׁאָמַר, שֶׁהַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב ז"ל הָיָה יוֹדֵעַ מַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה בְּהַ הַשָּׁם שֶׁל מ"ב. וְדַבֵּר עִמִּי אִם מֵהַשָּׁם שֶׁל מ"ב, וְשָׂאֵל אוֹתִי לְמִצַּא פְּרוּשׁ בְּלִשׁוֹן לַעֲזוֹ עַל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת ו' צ' שֶׁנִּמְצָא בַּשָּׁם הַנ"ל, וְלֹא יִכְלָתִי לְמִצַּא. וְכִפִּי הַמְּוֹבָן הָיָה שֶׁכִּבֵּר יוֹדֵעַ סוּד כָּל הַשָּׁם הַנ"ל, רַק שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֵלוֹ ו' צ' הַנ"ל עֲדִין אֵינּוּ יְכוּל לְהַכְנִיסָם בְּתוֹךְ הָעִנּוּן שֶׁהָיָה רוֹצֵה לְהַלְבִּישׁ בּוֹ שֵׁם הַנ"ל:

קמוח

וְכַשְׁפִּי הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנְּדָפֶסֶת בְּסִפֵּר הַמַּעֲשֵׂיּוֹת (מַעֲשֵׂה יב), שֶׁאֵל אוֹתָנוּ אַחֲר־כֵּן, מִי סִפֵּר הַמַּעֲשֵׂה שֶׁהָיָה כְּתוּב בְּ"הַקְּרֹאִינִיקוּס" [סִפְרֵי וְזִכְרוֹנוֹת] שֶׁלָּהֶם מַעֲנִין הַכַּתּוּת שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּעַת שֶׁהָיָה רוּחַ סַעְרָה בְּעוֹלָם וְכוּ' הַשְּׁבָנוּ לוֹ, שֶׁזֶה סִפֵּר אֶחָד מֵהַגְּבוּרִים שֶׁל הַגְּבוּר

שיחות הר"ן

להבעל תפלה כמבאר שם, ונענע בראשו שפן הוא. והבננו מדבריו שיש בזה מכון גדול מאד, מה שדיקא אחד מהגבורים ספר זאת. ומזה תלמד שבכל דבור ודבור של המעשיות יש מכון גדול מאד מאד מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב (המשך בחני מוהר"ן סימן סב):

קמט

המעשה של השבעה בעטלירם הנדפסת בספר המעשיות ספר כמה ימים, ובכל פעם ספר ענין השידוך לזה שספרו ממונן, שעל-ידי זה התחיל לספר המעשה.

בתחלה התחיל בליל שבת קדש על-ידי הטאביקי (מבק) שלקח מאיש מאנשי שלומנו, ונזכר בהאגרת ששלחתי אני לחברי שהגיע לידו ז"ל, וכתבתי לו שיהיה בשמחה. אז דבר מזה, וענה ואמר: אני אספר לכם איך פעם אחת היו שמחים ושמעתי שאמר אז בזה הלשון: מה אתם יודעים איך לשמח מתוך מרה שחורה, אני אספר לכם איך פעם אחד היו שמחים וכו'), והתחיל לספר המעשה. וספר כל התחלת המעשה עד סוף המעשה של יום ראשון של הבעטליר שהיה עור. וכל זה היה בליל שבת קדש, ואני הייתי אז בביתי בנעמרוב. ואחר-כך ביום שלישי בא חברי לביתו, וספר לי מעשה זאת, ועמדתי מרעיד ומשתומם. כי אם

שיחות הר"ן

קפמ

אָמַנְם כָּכָר שְׁמַעְתִּי מִמְּנוּ מַעֲשִׂיּוֹת נִזְרָאוֹת הַרְבֵּה, אָבֵל
מַעֲשֵׂה כְּזָאת עֲדִין לֹא שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ מַעֲוָלִים. וְאַחֲר־
כֵּן נִסְעֵתִי לְשֵׁם וּבָאתִי לְבֵית רַבְּנוּ ז"ל, בָּעֵת שֶׁהָיָה סְגוּר
בְּחֵדְרוֹ כָּכָר. וּבִבְקָר שֶׁהוּא יוֹם רְבִיעִי נִכְנָסְתִּי אֶצְלוֹ וְדַבַּרְתִּי
עִמּוֹ הַרְבֵּה, וְסִפַּרְתִּי לוֹ מַעֲשִׂיּוֹת מִהָעוֹלָם שֶׁשְׁמַעְתִּי בְּסִמּוּד.
וְאַחֲר־כֵּן דִּבַּר עִמִּי מַעֲנִן הַמַּעֲשֵׂה הַנ"ל שֶׁסִּפַּר בְּלַיִל שַׁבַּת
קָדֵשׁ, וְאָמַר שֶׁהוּא חֲפִץ מְאֹד לִידַע (כְּלוּמַר לְסַפֵּר) הַסּוּף,
דִּהְיִינוּ מָה שְׁנַעֲשֵׂה בְּכָל שְׁאָר שַׁבָּעַת יְמֵי הַמִּשְׁתָּה, וְגַם כָּל
סוּף גָּמַר הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַבֵּן מִלֵּךְ שֶׁקָּבַל הַמְּלוּכָה מֵאֲבִיו
בְּחַיָּו, שְׁמַמְנוּ הַתְּחִיל הַסְּפּוּר. וְאָמַר לִי אֲזוּ, שָׁכַן בְּכָל יוֹם
וְיוֹם מִז' יְמֵי הַמִּשְׁתָּה בָּא בְּכָל יוֹם אֶחָד מִהַשַּׁבָּעָה בְּעֵטְלִירִם
וּבִרְכָם וְנָתַן לָהֶם מַתָּנָה לְדַרְשָׁה וְכו'. וְגַם סִפַּר עִמִּי מִסְּדֵר
הַסְּפּוּר שֶׁל הַזְּקֵנִים בְּעַלֵּי הַזְּכוּרֹן שֶׁלֹּא שְׁמַעְתִּי הַעֲנִין כְּסִדֵּר
בְּבֵאוּר יָפָה מִפִּי חֲבֵרִי, וּבֵאוּר לִי הוּא ז"ל בְּעֵצְמוֹ קִצַּת
כְּסִדֵּר. וְגַם דִּבַּר עִמִּי מַעֲנִן מָה שֶׁהַתְּפֹאֵר הָעוֹר שְׁאִינוּ זוֹכְרִ
כָּלֹּם (בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנוּ: "אֵיךְ גִּידִינִק גָּאָר נִישְׁט") - שְׁפָרוּשׁוֹ "אֵיךְ
גִּידִינִק גָּאָר נִישְׁט", שְׁזוֹכֵר בְּשַׁעֲדִין לֹא הָיָה שׁוֹם הַיּוֹה וְכו',
וְהַתְּפֹאֵר עַל זֶה. וְאַחֲר־כֵּן הֵייתִי נִכְסָף מְאֹד שְׁיִתְחִיל לְסַפֵּר
מִזִּים הַשְּׁנִי וְלֹא עָלְתָה בְּיָדִי, כִּי בְּתוֹךְ כֵּן בָּא הַמִּשְׁרֵת שֶׁלוֹ
וְאָמַר: רַבִּי הִגִּיעַ זְמַן סְעֻדָה וְעַרְךָ הַשְּׁלַחַן לְפָנָיו לֶאֱכֹל,
וְהִכְרַחְתִּי לְצֵאת מִלְּפָנָיו. אַחֲר־כֵּן אַחֲר־שִׁישָׁן מַעֲט אַחֲר־

אכילתו, אחר-כך חזרתי ונכנסתי אצלו ועמדתי לפניו
 וספרתי לפניו כמה דברים מענייני העולם, והרב
 מבארדיטשוב שהייתי אז בסמוך שם. ודברתי עמו מענין
 שכלם מלאים דאגות וחסרונות הרבה, שכל העשירים
 הגדולים חסר להם הרבה מאד לכל אחד ואחד וכו'.
 ואחר-כך עניתי ואמרתי לפניו פסוק זה: "גם את העולם
 נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא אדם את המעשה אשר
 עשה אלקים מראש ועד סוף" (קהלת ג') (עין פרוש רש"י). ענה
 הוא ו"ל: הלא זאת הוא המעשה שלנו. ותכף שאל: היכן
 אנו עומדים בהמעשה? ונבהלתי תכף מרב הפסופין שהיה
 לי לשמע זאת, והשבתי לו בבהלה שאנו עומדים ביום
 השני, ענה ואמר: ביום השני חזרו ונתגעגעו וכו'. וספר אז
 ביום רביעי כל המעשה של יום השני. ואחר-כך בליל
 שבת קדש, המעשה של יום שלישי ורביעי, ואחר-כך ביום
 ראשון המעשה של יום חמישי, ואחר-כך ביום שלישי
 שלאחריו המעשה של יום ששי. ואחר שספר המעשה של
 יום ששי עמדנו לפניו, וספר לפניו איש אחד מאנשיו איזה
 מעשה, ענה ואמר: הלא זה הוא מענין המעשה של יום
 השביעי. ואמר, שגראה שהעולם מספרים ממעשה שלו.
 והיה רוצה מאד לספרה, אך לא זכינו שנספרה אז ושוב
 לא סיפרה עוד:

שיחות הר"ן

קצא

קג

פעם אחת אמר: אצל מי שאני לוקח ומקבל ממון וכיוצא
אני נותן לו, כי בזה שאני מקבל אני נותן (והוא ענין
המכאור בהמעשה של יום הששי מהשבעה בעטלירם,
שהתפאר אחד את עצמו בנפלאות הפח שיש לו בידו
עין שם):

קנא

המעשה של יום שלישי ורביעי ספר בליל שבת קדוש
כנ"ל. ואז באותו העת היה נכדו הי"לד מפל על
ערש דוי, והיה לו צער גדול מזה, כי חליו היה כבד עליו
מאד. בפרט שבתו הצדקת מרת אדיל תחיה, אם הי"לד
הנ"ל, היה לה צער גדול בנים מאד רחמנא לצלן, השם
ישמרה מעתה. והוא ז"ל נכנס בליל שבת קדוש וישב על
השלחן בצער, ולא נתמהמה בסעודה זאת כלל. ותכף
ברכנו ברכת המזון קדם שהתחילו העולם לכנס אליו
בדרךם תמיד. אחר-כך אחר ברכת-המזון נשאר יושב על
שלחנו הקדוש, ופתח פיו הקדוש והטהור והנורא, ואמר
אז שיחה נפלאה ונוראה שהיה בה תורה קדושה, בדרך
תמיד ברב שיחותיו הקדושות, וכל השיחה היתה שיבת
לצער הגדול שהיה לו, וכמדמה שדבר אז מענין הלב

שיחות הר"ן

שְׂרֹדְפִין אוֹתוֹ וְכוּ'. וְאַחַר־כֵּן בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַשִּׁיחָה עָנָה
 וְאָמַר: אֵיךְ אָנוּ עוֹמְדִין בְּהַמְעֵשָׂה? וְתַכְף נִבְהַלְנוּ וְהַשְׁבַּתִּי
 לוֹ בְּבִהְלָה בְּאִמָּה וּבִירָאָה שְׁאָנוּ עוֹמְדִים בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי.
 וְתַכְף עָנָה וְאָמַר: בַּיּוֹם הַג' חָזְרוּ וְנִזְכְּרוּ הַזּוּג הַזֶּה אֵיךְ
 לוֹקְחִין וְכוּ' (בְּנֶדְפֶס שֵׁם) וְסֵפֶר כָּל הַמְעֵשָׂה שֶׁל יוֹם הַשְּׁלִישִׁי,
 וְשֵׁם מִבְּאֵר קֶצֶת מַעִין שֶׁסֵּפֶר קָדֵם. וְאַחַר שְׁפִים הַמְעֵשָׂה
 שֶׁל יוֹם הַשְּׁלִישִׁי שְׁנַעֲשֶׂה שֵׁם שְׂמֻחָה וְכוּ', אִזְ אָמַר בְּזֶה
 הַלְשׁוֹן: "זֵיִיא הָאֲבִין אַה הִילּוּא גִיטָאן" [יש לָהֶם שְׂמֻחָה גְדוֹלָה],
 וְאַחַר־כֵּן תַּכְף סֵפֶר הַמְעֵשָׂה שֶׁל יוֹם הָרְבִיעִי. וְתַכְף
 בְּשִׁגְמָרָה, תַּכְף וּמִיד נִסְתַּלֵּק מֵהַשְּׁלַחַן בְּזִרְיוֹת. וּמַחֲמַת
 שְׁהִיִּיתִי טָרוּד בְּדַעְתִּי מְאֹד לְחֹזֵר הַשְּׁתֵי מַעֲשִׂיּוֹת הַנּוֹרְאוֹת
 מִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיּוֹם הָרְבִיעִי, וְתַכְף חֲזֹרְתִי אוֹתָם עִם אֲנָשִׁים
 שְׁהָיוּ שֵׁם לְבַל נִשְׁכַּח דְּבוּר מֵהֶם, וּמַחֲמַת זֶה נִשְׁכַּח מִמֶּנִּי
 כָּל הַשִּׁיחָה הַקְדוּשָׁה הַנ"ל שְׁדַבֵּר מִקֶּדֶם, חָבַל עַל דְּאֲבָדִין
 (סִנְהֶדְרִין קִיא), שְׁבַח וְתַהֲלָה לְאֵל חַי עַל הַנְּשֹׂאֵר לָנוּ, שְׁזָכִינוּ
 לְזָכֹר וְלִרְשֵׁם הַמְעֵשִׂיּוֹת הָאֵלוּ, אֲשֶׁר אָפְלוּ לְפִי מַעֲט
 הַתְּנוּצָצוֹת שֶׁבְּלִבִּי אֵין לִי כְּלֵי הַדְּבוּר וְהַכְּתִיבָה לְדַבֵּר
 מִנּוֹרְאוֹת נִשְׁגָּבוֹת מַעֲלָתָם.

אַחַר כֵּן בַּיּוֹם שְׁלִישִׁי, וְאִזְ הָיָה סְמוּךְ לְפֶסַח, וַיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ
 מַחֲמַת שְׁהָיוּ מְטִיחִים הַבַּיִת בְּטֵיט לְצַרְךָ פֶּסַח, וְנִכְנָם
 לְבַיִת הָרֵב וְשֵׁם עֲמַדְנוּ לְפָנָיו. וְאֵינִי זוֹכֵר אֵיזָה עֲנִין סִפְרוּ

שיחות הר"ן

קצנ

לפניו שהיה לו איזה שיכות מעט לאיזה ענין של המעשה של יום ששי, ועל-ידי-זה ספר כל המעשה של יום ששי, ואחר-כך ספר לפניו אחד וכו' כנ"ל. והנה אז היה סמוך לפסח כנ"ל, ולדעתי מרמז שם סוד קריעת ים סוף בענין העשר חומות של מים. ועין בלקומי הלכות ביורה-דעה הלכות תולעים (הלכה ד') שם מבאר הענין מה שהאיר ה' עיני בזה.

הכלל, שבכל מעשה שספר נתגלגל הספור על-ידי איזה שיחה שהיה משיח ומדבר עמנו מספורי העולם, ובתוך כך התחיל לספר מעשה על-ידי שנמצא בהספור איזה דבורים שהיה להם איזה שיכות להמעשה שהיה בלבו, וזה היה בחינת אתערוחא דלתתא להמשיך השגות אלקות שהלביש בתוך אותו המעשה. וכן היה אצל כל מעשה ומעשה, וכן אצל כמה תורות שגלה שלא בעת הקבוע לקבוצ. ובכל זה ראינו תמיד נוראות ה', ונגדלת מעלת הצדיק, שכל הדבורים שבעולם הם אצלו תורה והתגלות אלקות. אך ביותר ויותר ראינו זאת אצל ספור המעשה הנוראה הזאת של השבעה בעמלירם, שהיא חדישים נפלאים ונוראים נשגבים עד אין קץ, באשר יבין המבין מעט בעצמו אם ישים לבו אליהם בעין האמת להבין ולהשכיל נוראות קדשת ההתפארות של כל אחד

שיחות הר"ן

ואחד הנזכרים שם בכל יום ויום, ובפרט גדלת קדושת
ההתפארות השבעה בעטלי'רם בעצמם שמתפארי'ן בכל
יום ויום. שהעור התפאר שאין לו שום הסתכלות בזה
העולם כלל, ועל-כן הוא עור ממש מזה העולם, וכן החרש
שאין שומע שום קול מזה העולם וכו', ועל-כן הוא חרש
וכו' וכו'. וכן כל דבור ודבור של זאת המעשה, שהם כלם
חדושים נפלאים גם לפי פחיתות דעתנו, אף-על-פי שאין
אנו מבינים אותם כלל. וכל התגלות הזאת, הפל היה על-
ידי ספורי דברים מעסקי העולם, על ידם נתגלגל שחמל
עלינו בחמלה גדולה ויתרה בזאת וגלה לנו כל זה, למען
ייטב לנו ולבנינו לעולם.

אמר לענין הספורי מעשיות שספר, שטוב יותר היה לבלי
לגלות בהם שום רמז להיכן הם מרמזין, כי כשהדבר
נסתר יכולין לפעל בו יותר מה שצריכים, אך הוא מכרח
לפעמים לגלות איזה רמז בעלמא, למען ידעו שיש בהם
דברים נסתרים:

קנב

שמעתי בשמו שאמר לאחד, שמי שהיה בעל מחלקת
בגלגול העבר, אזי בשנתגלגל נעשה אטר יד.

שיחות הר"ן

קצה

וּרְמֵז לְדָבָר, מֵה דְאִיתָא בְּזוּהַר הַקְּרוּשׁ עַל קֶרַח שֶׁהוּא בְּעַל
מַחֲלַקַת דְּבָעָא לְאַחֲלָפָא יְמִינָא בְּשִׂמְאָלָא, וּבְשִׂבִיל זֶה עוֹנֵשׁוּ
בְּשִׁנְתַּגְּלָגַל נַעֲשֶׂה אִפְרֵי יָד שְׁנַחֲלַף אֲצִלוּ שְׂמֹאל בְּיָמִין (פְּרֻשַׁת
קֶרַח קעו.). וּבְסֵפֶר הָאֱלֹף-בֵּית אוֹת א' אָמַת כָּתַב בְּעֵגֶן אַחַר:
מִי שֶׁהָיָה שֶׁקָּרַן בְּגִלְגוּל הָעֶבֶר וְכו'. עוֹד שָׁמַעְתִּי מֵרַבִּי
שְׂמֹאל מִטַּעֲפֵלִיק בַּעַת שְׁנַסַּע עִמּוֹ לְנֶאוּרִיטֶשׁ וְכו', שֶׁאָמַר
לוֹ פַּעַם אַחַת: אֵיךְ יִשְׁנַתִּי אָנִי וְאֵיךְ יִשְׁנַתְּ אַתָּה, אָנִי יִשְׁנַתִּי
בְּעֵגֶן אִפְרֵי יָד, כְּלוּמַר שֶׁבִשְׁעַת שְׁנָה שָׁלוֹ הָיָה עוֹסֵק בְּעֵגֶן
אִפְרֵי יָד, וְהוֹכִיר אִזְ מַעֲגֵן שֶׁבַט בְּנֵי־יָמִין שְׁנֵאָמַר בָּהֶם שֶׁהָיָה
בָּהֶם שְׁבַע מֵאוֹת אִישׁ אִפְרֵי יָד יְמִינוֹ:

קנג

בְּלִקְוֵי תַנְיִנָא סִימֵן ע"ח בְּעֵגֶן הַנְּהַגַת הַפְּשִׁיטוֹת וְכו', כִּי
לְפַעְמִים הַצְּדִיק אִישׁ פְּשׁוּט לְגַמְרֵי שְׁקוֹרִין
"פְּרֵאֲסֵטִיק" וְכו' עֵינֵי שֵׁם. יֵשׁ בְּזוֹהַר הַרְבֵּה לְסַפֵּר, אֵיךְ וּבְאִיזָה
עֵגֶן נֶאֱמָרָה זֹאת הַתּוֹרָה, אֵךְ אִי אֶפְשָׁר לְצִיר בְּכַתֵּב כָּל מַה
שֶׁעֶבֶר בְּעֵגֶן זֶה, אֵךְ אַף-עַל-פִּי-כֵן אֲרָשֵׁם מַה שֶׁאֶפְשָׁר:

דַּע כִּי זֹאת הַתּוֹרָה נֶאֱמָרָה בְּשִׁבְתְּ נַחֲמוּ בְּאוּמָאן סְמוּדָה
לְהַסְתַּלְקוֹתוֹ. וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כֵךְ הָיָה: בְּאוֹתָהּ הָעֵת
בְּסְמוּדָה נִכְנַס לְדִירָה אַחֲרַת שְׁנַסְתַּלַּק שֵׁם, וְאוֹתָהּ הַדִּירָה

שיחות הר"ן

היתה טובה לפניו מאד לישב בה, כי היה לו שם רחבת ידים ואויר יפה, כי היה שם גן לפני החלונות, אך הדירה היתה של וכו'. וסמוך לשבת נחמו נכנס לשם. ועל אותו השבת נתקבצו כמה אנשים חדשים גם ישנים שבאו אליו על שבת קדש והיה קבוצ גדול. ובליל שבת קדש נכנס מחדרו לבית שהיה העולם מקבצים שם, והיה חלוש מאד מאד כמעט לא היה לו כח לדבר, ותכף קדש על הכוס. ואחר הקדוש ישב אצל השלחן ולא חזר לחדרו תכף בדרכו תמיד בעת הקבוצ. וישב בחלישות גדול, והתחיל לשוח ולדבר מעט בחלישות ובעיפות גדול. ענה ואמר: מה אתם נוסעים אצלי? הלא אני איני יודע עתה כלל? כשאני אומר תורה יש לכם על מה לנסע ולבוא אלי, אבל עתה על מה באתם? הלא אני איני יודע עתה כלל? כי אני עתה רק "פראסטיק" לגמרי. והאריך בשיחה זאת, וכפל ושלש כמה פעמים שאינו יודע כלל, ושהוא רק איש פשוט לגמרי ושהוא "פראסטיק". ואז אמר שהוא מחיה את עצמו עתה רק כמה שהיה בארץ ישראל. והאריך בשיחה זאת, שבאמת לאמתו אינו יודע כלל כלל לא ושהוא רק "פראסטיק" לגמרי, רק שהוא מחיה את עצמו כמה שהיה בארץ ישראל. ומתוך שיחה זאת התחיל לדבר ולבאר כל ענין הנזכר שהוא, איך מחיה את עצמו בעת

שיחות הר"ן

קצו

הפשיטות מהדרך של ארץ-ישראל, ושבוה מחיין את כל הפשוטים שבעולם (שקורין "פראסטאקים"), הן לומדים ובעלי תורה בעת שבטלים מן התורה, הן אנשים פשוטים שהם "פראסטאקים" גמורים, אפלו אמות העולם צריכים לקבל חיות וכו' וכו', כמבאר כל זה בסימן הנ"ל עין שם היטב. ובתוך זה נכלל מה שנכנס לדירה הנ"ל, כי מבאר שם: "וגם עכשו כּאן בחוץ לארץ באין ישראל לפעמים למקום וכו', וישראל באין לשם וכובשין המקום ומקדישין אותו שיהיה מקום ישראל, שזהו גם כן בחינת ארץ ישראל, והיו יכולים לומר גזלנים אתם וכו' (רש"י על בראשית א"א), אך על-ידי "כח מעשיו" (תהלים קי"א), על-ידי-זה יש לנו כח לכבש כל העולם ולקדשו בקדשת ישראל. כי הוא יתברך בראה, וברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו וכו' (רש"י שם) כמבאר שם כל זה היטב.

וגמר כל ענין התורה הזאת. ואחר-כך בא בשמחה גדולה, וצוה לומר "אומר בשבחיו" תכף קדם נטילת-ידיים לסעודה (מה שדרכו היה תמיד לומר אחר ברפת המוציא). וגם בעתים הללו שהיה חלוש מאד על-פי רב לא היו מזמרים כָּלֵל, אך עכשו מגדל השמחה צוה לומר תכף, וגם הוא בעצמו היה מזמר עמנו יחד. ואחר-כך היה מדבר ומשיר עמנו הרבה בשמחה גדולה ובחן אמתי נפלא ונורא מאד מאד.

שיחות הר"ן

וַיֵּשֶׁב כָּל הַסְּעָדָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וְדַבֵּר וְהַשִּׁיחַ הִרְבֵּה עִמָּנוּ,
 וְחִזַּק אֹתָנוּ מְאֹד מְאֹד בְּכַמָּה וּבְכַמָּה לְשׁוֹנוֹת וּקְצַת מְזֵה
 גִּדְפָם. וְאָז צָעַק מֵעֶמְק הַלֵּב: "גִּיּוּוֹאֵלְד זֵייט אַיִךְ גִּיט מַיאַשׁ"
 [אַהֵה! אַל תִּיאַשׁוּ אֶת עַצְמְכֶם!], וְאָמַר בְּזֵה הַלְשׁוֹן: "קִיין יֵאוּשׁ אִיז
 גָּאָר גִּיט פֿאַר הַאָנְדִין" [אִין יֵאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלָל].

וְאִי אֶפְשֶׁר לְצִיר הַרְמְזִים שְׂרַמְזוּ לָנוּ בַתְּנוּעוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים
 אִיךְ לְהִתְחַזֵּק עַד אֵין קֵץ וְתַכְלִית. וְהִתְפָּאֵר בְּעַצְמוֹ
 שֶׁהוּא עֲתָה בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה. וְאָמַר, שֶׁהוּא בִּירְאָה וּבְשִׂמְחָה.
 וְאָמַר בְּלְשׁוֹן אֲשַׁכְּנֶנּוּ: "אִיךְ בֵּין הַייִנט פֿרוּם פֿרִייליך". וְלְצִיר
 וּלְבָאָר הַחֵן הַאֲמַת, וְהַיְפִי וְהַפֶּאָר וְהַקְּדוּשָׁה וְהִירְאָה
 וְהַשִּׂמְחָה שֶׁל אוֹתוֹ הַשֶּׁבֶת לֹא יִסְפִּיקוּ כָּל עוֹרוֹת אֵילֵי גְבוּיֹת
 לְבָאָר. וְאָז רְאִינוּ יְשׁוּעַת ה' וְנַפְלְאוֹתָיו וְנוֹרְאוֹתָיו הַעֲצוּמִים,
 שֶׁהוּא חוֹמֵל עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת, שְׁמַתוֹךְ הַעֲלָמָה
 וְהַסְּתֵרָה כְּזֹאת, נִתְהַפֵּךְ לְרִצּוֹן כְּזֶה. שְׁבַתְחֻלָּה לֹא הָיָה יוֹדֵעַ
 כָּלָל בְּאֲמַת, וּמַתוֹךְ אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּזֶה בְּאֵי לִידי הַתְּגִלוֹת כְּזֶה.
 וְאִם בְּאֲמַת אֵין אָנוּ יוֹדְעִין כָּלָל בְּעֵינֵינוּ הַקְּדוּשׁ, בְּפֶרֶט בְּעֵינֵינוּ
 הָאֵינוֹ יוֹדֵעַ שְׁלֹו שֶׁהוּא עֵנֵינוּ עִמָּךְ עִמָּךְ וְנִסְתָּר מְאֹד, וְאָמַר
 בְּעַצְמוֹ שֶׁהָאֵינוֹ יוֹדֵעַ שְׁלֹו הוּא חֲדוּשׁ יוֹתֵר מִיְדֵיעָה שְׁלֹו
 כַּמְבָאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (תַּי מוֹהֲר"ן סִימֵן רפ"ב), אַךְ אֶפְעַל־פִּי־בֵן
 כְּמָה שְׁמַתְנוּצִין בְּדַעַתְנוּ רְאִינוּ אִז נַפְלְאוֹת וְנוֹרְאוֹת אֲשֶׁר אִי
 אֶפְשֶׁר לְבָאָר וּלְסַפֵּר. וְהַעֲקָר מַה שְׂרָאִינוּ יְשׁוּעַת ה' מַה

שיחות הר"ן

קצט

שְׁחַמַל עָלֵינוּ בְּרַחֲמוֹ הַפְּשוּטִים וְגָלָה לָנוּ דְבָרִים הָאֵלֶּה,
שֶׁהָיוּ מְחִיין אוֹתָנוּ וּמְחַזְקִין אוֹתָנוּ מְאֹד מְאֹד כְּלִי שְׁעוֹר
וְעַרְף, אֵת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַיּוֹשְׁבִים שָׁם. וְכֵן אֶחָד גְּדָמָה
לוֹ שְׁעָמוּ לְבַד הוּא מְדַבֵּר, וְשָׂאֵלֵיו לְבַד מְגִיעִים כָּל הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה. וְגַם בְּחֶסֶדוֹ הַגָּדוֹל כָּבֵר זָכִינוּ לְהַחֲיוֹת עִם רַב עִם
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְעַדִּין דְּבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים וְנֶאֱמָנִים וְנֶחְמָדִים
לְעַד, וּמְחִיין נַפְשוֹת הַרְבֵּה. מָה אֲדַבֵּר חֶסֶדוֹ גָּבֵר עָלֵינוּ
וְאַמֶּת ה' לְעוֹלָם.

אֲחֵר כֶּךָ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שְׁפַתְבְּתִי זֹאת הַתּוֹרָה, וְאַחֵר כֶּךָ
הִבֵּאתִי הַכֶּתֶב לְפָנָיו. וְתַפְס בְּיָדוֹ בְּרַפְיוֹן יָדַיִם, וּמְחַמַּת
זֶה נָפַל מִיָּדוֹ לַחוּץ עַל הָאָרֶץ לְפָנַי הַחֲלוֹן שֶׁהָיָה עוֹמֵד לְפָנָיו
אִז וְהִסְתַּפֵּל בּוֹ לַחוּץ לְתוֹךְ הַגֶּן. וְהִגַּבְתִּי הַכֶּתֶב וְחִזַּרְתִּי
וּמְסַרְתִּי לְיָדוֹ הַקְּדוֹשָׁה, וְהִסְתַּפֵּל וְרָאָה בּוֹ כָּל מָה שְׁכַתּוֹב
עַד הַסּוּף. אֲחֵר כֶּךָ עָנָה וְאָמַר: מָה זֶה כַּתְּבָתָּ? הֲלֹא זֶה
סִחְתִּי לִי בְּעֶצְמִי (בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנוּ: "וְוַאֲס הַאֲסִטוּ דַּא אוּף גִּישְׁרוּבֵן? דַּאֲס
הַאב אִיד מִיר אוֹזִי גִישְׁמוֹסִט"), וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים.

אָמַר הַמְּעַתִּיק, יְדִידִי הַקּוֹרָא, עֵינַי הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה הַשֵּׁנִי
לְזֶה הַסְּפֹר בְּלִקוּטֵי תַנְיִנָּא סִימֵן ע"ח הַמְּתַחֲלָת
"וְאַתְחַנֵּן" וְכו', וְאִז תְּבִין הֵיטֵב סְפֹר הַזֶּה וַיִּנְעַם
לְנַפְשְׁךָ לְעַד:

קנד

שִׁמְעֵתִי בְּשִׁמוֹ שְׁאָמַר, שְׁעַקֵּר מִה שֶׁהִגִּיעַ לְמַדְרַגְתּוֹ הוּא
 רַק עַל יְדֵי עֲנִין "פְּרֵאסְטִיק" (פְּשִׁיטוֹת). שֶׁהִיָּה מְדַבֵּר
 הַרְבֵּה וּמְשִׁיחַ הַרְבֵּה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנּוֹ וְאָמַר תְּהִלִּים הַרְבֵּה
 בְּפְשִׁיטוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה דִּיקָא הִגִּיעַ לְמָה שֶׁהִגִּיעַ. וְאָמַר: אִם
 הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲשֶׂה מִמֶּנִּי מַה שֶׁאֲנִי עֹתָה,
 דִּהְיִנּוּ חֲדוּשׁ כְּזֶה, הָיִיתִי עוֹשֶׂה בְּיוֹם אֶחָד מַה שֶׁעָשִׂיתִי
 בְּשָׁנָה כְּלָה (כְּלוֹמַר שֶׁהִיָּה מוֹדְרוֹ כֹּל כֶּף בְּעִבּוּדָתוֹ, עַד שֶׁמָּה שֶׁהִיָּה עוֹשֶׂה
 וְעוֹבֵד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשָׁנָה כְּלָה הָיָה עוֹשֶׂה בְּיוֹם אֶחָד). וְהָיָה מִתְנַעֲנֵעַ
 מְאֹד אַחֵר מְעַלְתַּת הָעִבּוּדָה בְּבַחֲיִנַת "פְּרֵאסְטִיק" בְּאַמְתּוֹ,
 וְאָמַר "אִי אִי פְּרֵאסְטִיק".

גַּם אָמַר שְׂדֵבֵר עִם כַּמָּה צְדִיקִים גְּדוֹלִים וְאָמְרוּ גַּם כֵּן,
 שְׁלֹא הִגִּיעוּ לְמַדְרַגְתָּם כִּי אִם עַל יְדֵי עֲנִין "פְּרֵאסְטִיק",
 שְׁעָסְקוּ בְּעִבּוּדָתָם בְּפְשִׁיטוֹת גְּמוּר בְּהַתְּבַוּדוֹת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ
 לְבֵין קוֹנּוֹ וְכוּ', וְעַל יְדֵי זֶה הִגִּיעוּ לְמָה שֶׁהִגִּיעוּ, אֲשֶׁרֵי לָהֶם:

קנה

שִׁיבְךָ לְסִימָן י"ז בְּלִקוּטֵי תַנְיִנָא, הַמְתַּחֲוִיל: "צְרִיף לְזֹהַר מְאֹד
 לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה בְּשֶׁבֶת" וְכוּ', כֹּל זֶה אָמַר בְּלִיל שֶׁבֶת
 קִדְשׁ. וּבַתְּחִלָּה שָׁאֵל אוֹתִי: הַאֲתָה שְׂמַח בְּשֶׁבֶת? הַשֶּׁבֶתִּי:
 אֲנִי לְפַעְמִים נִתְעוֹרֵר עָלַי אִיזָה יִרְאָה בְּשֶׁבֶת שְׁקוֹרִין ("פְּרוּם").

שיחות הר"ן

רא

ואמרתי לו בזה הלשון: "איך בין אמאל פרום" [לפעמים אני ירא]. והשיב: לא כך הוא, העקר הוא שמחה. ואז הוכיח אותי הרבה להיות בשמחה דיקא בשבת. ואז אמר כל הענין הנדפס בלקוטי תניינא סימן י"ז הנ"ל מענין מעלת השמחה בשבת, ונכלל שם שגם היראה עקר עלייתה על ידי השמחה של שבת דיקא, הינו שעקר הוא רק השמחה בשבת, ואז דיקא עולה היראה שהוא בחינת מה שקורין ("פרום"). והאריך הרבה בשיחה הקדושה הזאת, והוכיח אותנו ואותי ביותר, להתנבר להיות שמח וטוב לב בשבת ולהרבות בתענוגי שבת וכו', כגדפס שם. ואמר: הלא כל הוצאותיו של אדם קצובין חוץ מהוצאות שבתות ויום טוב וכו'. ואמר: הלא גם בעל הבית פשוט הוא שמח בשבת בהדגים והזופציא שלו.

ואחר כך אמר לי: עתה יהא לך ממה להיות במרה שחורה. בונתו, כי מאחר שהוכיח אותי הרבה להיות בשמחה בשבת, יכול להיות שאהיה חס ושלום מרה שחורה ביותר מזה בעצמו, מחמת שצריכין להיות בשמחה בשבת ואיני זוכה לזה (ובאמת כן מאד למחשבותי בזה, כי תכף בעת אמירתו כל הנ"ל, התחיל לעלות על מחשבותי דאגות איך זוכין לשמחה בשבת). ובוה שאמר דבוריו הקדושים האלו "עתה יהיה לך" וכו', בזה נחם

וְחִזַּק אוֹתִי הַרְבֵּה, שְׁעַל כָּל פָּנִים לֹא יִהְיֶה לִי מְרָה שְׁחוּרָה
מְזֶה בְּעֵצְמוֹ שְׁאֵנִי מְחַיֵּב לְשִׂמְחָה בְּשֶׁבֶת וְכֵן"ל.

גַּם בָּעֵת שֶׁהָיָה מְרַבֵּה לְהוֹכִיחַ אוֹתִי עַל זֶה לְהִיּוֹת שְׂמֵחַ
בְּשֶׁבֶת, אִזְ עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי: אֲנִי חַפֵּץ וְרוֹצֵה מְאֹד לְהִיּוֹת
בְּשִׂמְחָה בְּשֶׁבֶת (וְכוֹנְנֵתִי הִיא אִם אֵינִי זוֹכֵה לְשִׂמְחָה בְּשֶׁבֶת,
עַל כָּל פָּנִים אֲנִי רוֹצֵה מְאֹד לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, וְכִבֵּר שְׂמֵעֵתִי
הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ מִגְדֵּל מַעֲלַת הַרְצוֹן וְהַכְּסוּפִין וְכוּ'). עָנָה וְאָמַר
לְהַעֲוֹלָם: הַשְּׂמֵעֵתֶם מַה שֶּׁהוּא אוֹמֵר? הַיֵּטֵב אֲשֶׁר דִּבֶּר. גַּם
הוֹכִיחַ אוֹתָנוּ אִזְ לֵאמֹר זְמִירוֹת בְּשֶׁבֶת הַרְבֵּה, וְלִכְבְּלֵי
לְהַסְתַּכֵּל עַל שׁוֹם מוֹנֵעַ מֵאִיזָה בְּנֵי אָדָם הַיּוֹשְׁבִים עַל
הַשְּׁלָחַן, שֶׁנִּדְמָה לוֹ שְׁאִין רְצוֹנָם בְּזֶה, רַק לְהִתְחַזֵּק לֵאמֹר
זְמִירוֹת בְּשִׂמְחָה, וְלְהַנְהִיג הַשְּׁלָחַן וְכָל יוֹם הַשֶּׁבֶת בְּשִׂמְחָה
גְּדוֹלָה, כִּי עֵקֶר הוּא הַשְּׂמֵחָה בְּשֶׁבֶת:

קנו

בְּשֶׁהָיָה בְּאוֹמָאן שָׁמַע בְּבֵיתוֹ קוֹל נֶשֶׁל הַצּוֹעֵקִים עַל הַבַּיִת
עֲלָמִין עַל קִבְרֵי אֲבוֹתָם, שֶׁדִּרְכָם לְצַעֵק וְלְהַתְפַּלֵּל
שָׁם בְּקוֹל מֹר בְּנֶהוּג. וּפְעַם אַחַת שָׁמַע אִשָּׁה אַחַת שֶׁהִיָּתָה
צוֹעֵקַת שָׁם עַל קִבְרֵי אֲבִיהָ: "אָבִי" "אָבִי" בְּקוֹל מֹר מְאֹד,
וּבִתָּה תַחֲיֶה הִיָּתָה עוֹמְדַת אֲצִלוֹ אִזְ. עָנָה וְאָמַר לָהּ: הָאִשָּׁה

שיחות הר"ן

הג

הזאת צועקת בכונה היטב "אבי אבי", אבל אביה אינו
בכאן כלל. ואמר אז, שטוב כשפאים על קברי אבות לומר
להמתים השוכנים סביב סביב לקבר אביהם ואמם וכיוצא,
שפאים אליו לבקש מהם שיודיעו לו שבא בנם או בתם
אליו. כי בודאי לא כל המתים נסתלקים ממקום קבורתם
למקום שנמטרדים, כי הרבה שרויים על קברם, על בן טוב
להודיעם כדי שהם יודיעו לאביהם וכו'. ואמר אז: אבל
אצל הצדיק אין צריכים לחשש על זה שמא אינו שם, כי
מיתת הצדיק הוא רק כמו מי שיוצא מחדר לחדר אחר.
והמשיל אז לבתו על עצמו: כמו שאני עתה בחדר זה,
ואחר כך אני יוצא מחדר זה ונכנס לחדר השני וסוגר
הדלת אחרי, אם אתה תבוא אצל הדלת ותצעק "אבי
אבי" וכו' לא אשמע דבריך? בדברים האלה נשמע מפיו
הקדוש כמה פעמים, שרמו לכל אחד ואחד כמה גדלה
המעלה של מי שיזכה לבוא על קברו הקדוש והנורא, כי
בודאי ישמע דבריו ויעזר ויושיע לו בכל מה דאפשר. וכבר
נרשמו איזה שיחות לעיל, כי כן היה דרכו בקדש לשוח
ולדבר בחכמתו הנפלאה, ובשעת השיחה לא הבינו פונתו,
ואחר כך הבינו למפרע פונתו הקדושה, בפרט בענין זה
לבוא על קברו שדבר הרבה מזה בפרוש וברמז כמה
פעמים. וכבר מבאר מה שיחד שני עדים וכו' ל (לעיל קמ"א):

קנז

שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שְׁאָמַר, שְׂכַבְרֵךְ אָמַר בְּמַה תּוֹרוֹתַי עַל חוֹלָאֵת
 שְׁלוֹ. כִּי אַחֲרַי שָׁבָא מִלְּעַמְבְּרִיגָה הַזְּכִיר כְּמַעַט בְּכָל
 תּוֹרָה מִעֲנִין הַרְיָאָה שְׁזַה הָיָה הַחוֹלָאֵת שְׁלוֹ, כִּי הָיָה לוֹ חָלִי
 הַהוֹסֵט (שְׁעוּל) רַחֲמָנָא לְצַלָּן שֶׁהוּא חָלִי הַרְאָה. וְאָמַר שְׂכַפְּי
 רַבּוּי הַתּוֹרוֹת שְׁאָמַר עַל זֶה כְּבָר הָיָה רְאוּי לְהַתְרַפָּא, אֲדָ
 הַחֲסָרוֹן הוּא מַחֲמַת חֲסָרוֹן אֲמוּנָה שֶׁל הַשּׁוֹמְעִים, שְׁאִין
 אֲמוּנָתָם חֲזָקָה כָּל כָּד:

יגיעתו ומרחתו בעבודת ה'

קנח

ספר שפעם אחת בימי נעוריו היה אצל הרב וכו', ואמר, שאז עדין לא היה אוהו במדרגה זו של עכשו שיוכל לדבר עם העולם, ואף על פי כן יהיה דבוק בהשם יתברך ועוסק בתורה ממש, כי אתה סבור שבפעם אחת באין לכל המעלות? כי לא בן הוא, רק צריכין להתנגע ולמרח בעבודתו מאד (שקורין "האריווין") קדם שבאין לאיזה מעלה טובה. ואז היה קשה לי להיות ביחד עם העולם מחמת שהיה רוצה לעסק בעבודת ה'. וכן כמה פעמים בעת שספר מענין הפלגת מעלתו וכו' היה רגיל לומר ("איך האב אבער זייער גיהארוויט, איך האב אסך גיפאסט") [אבל מאד התנגעת, התעניתי הרבה וכו']:

קנט

פעם אחת אחר שבועות בקהלת זאסלאב, אמר לפני בדרך קבלנא: איך זוכין להיות יהודי? והייתי משתומם מאד לפניו על זה, כפי מה שהייתי יודע מגדלתו ועבודתו מכבר, אשר אי אפשר לשער במח כלל, ועדין

נִדְמָה בְּעֵינָיו שֶׁלֹא הִתְחִיל כָּלֵל. עָנָה וְאָמַר: הֲלֹא בָּעֵת שֶׁהָיִיתִי יָגַע בְּשִׁבִיל עֲבוֹדַת ה', לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי שְׂאוּכָה לָזוּה, וְלֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ כָּלֵל מִמָּה שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ עַכְשָׁיו. וְכִי עָלָה עַל דַּעְתִּי לְכֹסֶף וּלְהִתְגַּעְגַּע לִידַע מָה שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ עַכְשָׁיו? כִּי לֹא הָיִיתִי יוֹדֵעַ כָּלֵל שׁוּם מְצִיאוֹת וִידִיעָה מִהַשְּׁגָה זוֹ, לְכֹסֶף וּלְהִתְגַּעְגַּע אֵלָיָה. אִם כֵּן גַּם עַכְשָׁיו, מִי יוֹדֵעַ מָה שֶׁיֵּשׁ עוֹד לְהַשִּׁיג וּמָה שֶׁאוּכָל לְזַכּוֹת עוֹד, וְהַבֵּן. אַחֵר כָּךְ אָמַר: אִךְ זֹאת נִחְמַתִּי שֶׁכָּל הַיּוֹם בָּלוּ אֲנִי מִבְּלָה רַק עַל תּוֹרָה וְתַפְּלָה:

קס

שָׁמַעְתִּי מִפִּי הָאִישׁ שֶׁשָּׂמַשׁ אוֹתוֹ בִּימֵי יְלָדוּתוֹ בְּעֵת שֶׁעָסַק בְּתַעֲנִיתִים (כַּמְבָּאָר בְּהַשִּׁיחוֹת שְׁמַקְדָּם (בְּשִׁבְחֵי הַר"ן וְעוֹד)).
וּסְפָר לְפָנַי הָאִישׁ הַנַּ"ל, שֶׁפַּעַם אַחַת הִתְעַנָּה רַבְּנוּ ז"ל מִשִּׁבְתָּ לְשִׁבְתָּ, וּבְאֲמִצַּע הַשְּׁבוּעַ בְּיוֹם רְבִיעִי יֵצֵא מִמֶּנּוּ דָם מִחֻטְמוֹ וּשְׁתֵּי עֵינָיו וּמִשְׁתֵּי אָזְנוֹ וּמִפִּיו, וְצַעַק הָאִישׁ הַנַּ"ל לְפָנָיו וְאָמַר שֶׁיַּעֲשֶׂה רַעַשׁ בְּבֵיתוֹ עַל שֶׁנִּחְלַשׁ כָּל כָּךְ. וּפְּיָם אוֹתוֹ בְּחֻכְמָתוֹ, וְאָמַר לוֹ: כָּךְ הַדְּרֹךְ שֶׁמְכַבִּידִין הַתַּעֲנִית בְּאֲמִצַּע הַשְּׁבוּעַ, הֲלֹא תִרְאֶה בְּיוֹם מָחָר יִקַּל עָלַי, עַד שֶׁהִכְרַח הָאִישׁ לִשְׁתַּק כִּי הַשְּׁבִיעַ אוֹתוֹ תַּחֲלָה שֶׁלֹא יִגְלָה לְשׁוּם אָדָם הַתַּעֲנִיתִים שְׁלוֹ.

שיחות הר"ן

ה

פעם אחד התענה משבת לשבת. ובאמצע השבוע הכרח לשכב על מפתו, ורגלו תלה למעלה וסמכם על המוט וכיוצא מעצם חלישותו:

קסא

פעם אחד היה מספן מאד מאד בליל שבת אחר התענית משבת לשבת, כי לא היה מכין לעצמו שום דבר אחר התענית משבת לשבת, בדרך העולם שמכינין לעצמן חלב ומשקאות חמין וכיוצא, והוא לא הכין לעצמו כלל. וגם שום איש לא ידע מזה. ואכל המאכלים שאוכלין שאר בני אדם. והיה פעם אחת מספן מאד כנ"ל, והיה רעש גדול. ואף על פי כן אחר התענית משבת לשבת ביום ששי היה הולך למרחץ, ושם היה המקנה קר מאד מאד, והלך למבל, ועמד בתוך המקנה זמן רב מאד מאד בערך שתי שעות רצופים, אשר אפלו אדם בריא לא היה יכול לסבל זאת:

קסב

בקהלת ולאטיפאלי התענה פעם אחת משבת לשבת, וביום ששי הכרח לנסע למרחץ כי לא היה יכול לילך, ואמר שזה היה מחמת שגודע הדבר לרבים שהוא מתענה מחמת זה נחלש כל כך.

רַבְּנוּ ז"ל, אף על פי שְׁהִיָּה לוֹ חֶדֶר מִיְחָד בַּכֶּפֶר שְׁיִשֵּׁב בוֹ
 לְבָדוֹ, אף על פי כֵּן הָיָה הוֹלֵךְ עַל פִּי הָרֵב עַל פְּנֵי
 הַשָּׂדֶה בְּתוֹךְ אֵיזוֹה יַעַר וְכִיּוֹצֵא, וְהָיָה מִתְבּוֹדֵד שֵׁם הַרְבֵּה.
 וּפְעַם אַחַת הִלְכְּתִי עִמּוֹ בְּקַהֲלַת מְעֻדָּוֶתְדוּקָע שְׁהִיָּה דָר
 שָׁם בְּתַחֲלָה כַּמְבֹאָר לְעֵיל (סִימָן קי"ז), וְהִלְכְּתִי עִמּוֹ אָנָּה
 וְאָנָּה אֶצֶל הַשָּׂדוֹת וְהַהָרִים, וְנָטָה יָדוֹ עַל פְּנֵי הַשָּׂדוֹת
 וְהַהָרִים, וְאָמַר לִי: עַל כָּל אֱלוֹ הַשָּׂדוֹת וְהַהָרִים שְׁאֵתָה
 רוֹאֶה סְבִיב הָעִיר, וְעַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַסְּמוּכִים לְהָעִיר
 סְבִיב, בְּכֹלֶם הִלְכְּתִי וְסַבְּבִיתִי כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, הִינוּ
 שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ וּמִתְבּוֹדֵד שָׁם בְּכֹל הַמְּקוֹמוֹת הַנ"ל. וְסִפֵּר לִי
 שְׁשָׁם עַל רֹאשׁ הָהָר יֵשׁ מְקוֹם גְּבוּהָ מְאֹד, וְשָׁם בְּרֹאשׁ
 גְּבוּהָ שָׁם יֵשׁ בְּתוֹכוֹ כְּמוֹ בְּקַעָה, וְהָיָה עוֹלָה עַל רֹאשׁ גְּבוּהָ
 הָהָר וְנִכְנָס לְתוֹךְ הַבְּקַעָה שְׁבִתּוֹכוֹ, וְשָׁם הָיָה אוֹהֵב
 לְהִתְבּוֹדֵד כַּמָּה פְּעָמִים, וְלַפְעָמִים הָיָה הוֹלֵךְ בְּמְקוֹמוֹת
 אַחֵרִים כַּנ"ל. וְכֹל זֶה הָיָה בְּקַהֲלַת מְעֻדָּוֶתְדוּקָע שְׁכַבְּר
 הָיָה צְדִיק מְפָרְסֵם בְּעַת שְׁדָר שָׁם, חוּץ מֵה שְׁהִיָּה מְרַבֵּה
 בְּהִתְבּוֹדְדוֹת מְאֹד בְּעַת שְׁיִשֵּׁב בְּהַכֶּפֶר וְכַנ"ל. וְכֵן בְּתַחֲלָה
 כְּשִׁיִּשֵּׁב בְּמַעֲזֵיבּוֹן, וְגַם אַחֵר כִּדְּ בְּעַת שְׁיִשֵּׁב בְּזֵלְאִמִּיפְּאֵלָה,
 וּפֹה קַהֲלַת-קִדְשׁ בְּרֹאסְלָב, בְּכֹל יוֹם וְיוֹם הָיָה מִתְבּוֹדֵד
 הַרְבֵּה וְכַמָּה פְּעָמִים שְׁהִיָּה מִתְבּוֹדֵד כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ:

שיחות הר"ן

רט

קסג

ספר לי איש אחד מזלאטיפאלי, שבהיותו יושב רבנו ז"ל בזלאטיפאלי, פעם אחת בקוץ התפלל רבנו ז"ל בבקר השכם, ואחר כך שלח את בתו הילדה שרה תחיה וקראה אותו, ובא לרבנו ז"ל. ואמר לו רבנו ז"ל: לך עמי למיל. והלך עמו חוץ לעיר, והלך בין העשבים. ענה רבנו ז"ל ואמר: אם היית זוכה לשמע את קול השירות והתשבחות של העשבים, איך כל עשב ועשב אומר שירה להשם יתברך בלי פניה ובלי שום מחשבות זרות, ואינם מצפים לשום תשלום גמול, כמה יפה ונאה כששומעין השירה שלהם, וטוב מאד ביניהם לעבד את ה' ביראה (ואמר בלשון אשכנז: "עם איז זייער גוט פרום צו זיין צווישן זייא"). אחר כך הלכו יותר ובאו סמוך להר אחד (שקורין "מאגילא") שהיה שם סמוך לעיר, ושאל אותו מה זאת, והשיב לו וספר לו ענין אותו המאגילא, ואמר לו שילך עמו לשם, ונכנסו לשם. וכשנכנסו לשם לא נראו לחוץ כלל. כי ההר הנ"ל היה חלול בתוכו ועמק קצת בתוכו. ונכנס לשם רבנו ז"ל עם האישה הנ"ל, וישב רבנו ז"ל שם על הארץ, ולקח מבית יד שלו ספר "שערי ציון" והתחיל לומר, ובכה מאד מאד. והיה אומר להלן מדרג לדרג, ובכה הרבה מאד מאד בלי הפסק. והאיש עמד אצלו והחזיק הצופיד (בית קבול המקטרת)

שלו ועמד משתומם, וראה בכיתו הגדולה מאד. ושהה זמן הרבה בזה, וכאשר פסק מלכבות צוה על האיש הנ"ל שילך ויסתכל בחוץ היכן היום עומד. ויצא, וראה שכבר פנה היום והשמש נוטה לשקע, וכל כך התמהמה בבכיתו קרוב ליום שלם בקיץ בלי הפסק. אחר כך צוה לו להוציא אש, ועשן הלולקע (מקטרת), וישב מעט ויצאו לחוץ. ואמר לו, שיהיה זמן שיהיה קשה מאד להתקרב אליו, אך אני עכשו בידכם, ואתה ורבי יעקב יוסף אם תרצו אני יכול לעשות מכם צדיקים כמוני בעצמי:

קסד

גם כשיצא לקהלת אומאן שהיה סמוך מאד להסתלקותו כמו חצי שנה, וכבר זכה למעלה עליונה שלא זכה בה אדם מעולם כמבאר כבר, גם שם היה לו התבודדות הרבה מאד. ופעם אחד נכנס הבעל הבית שדר רבנו ז"ל אצלו בשכנות שם באומאן, ושם היה לרבנו ז"ל חדר מיוחד, שהיה להבעל הבית תפיסת יד בו, ונכנס הבעל הבית פתאם לאותו החדר, ומצא את רבנו ז"ל שהיה שוכב בפשוט ידים ורגלים על הארץ, אף על פי שהיה אז חלוש מאד מאד בלי שעור אשר חיותו היה בנם וכמעט שנגוע בכל עת, אף על פי כן לא עזב דרכו הטוב על פי פשיטות

שיחות הר"ן

ריא

עד השָׁעָה האַחֲרוֹנָה שְׁנִסְתַּלַּק לְמַעְלָה לְמַעְלָה בְּשָׁלוֹם,
אֲשֶׁרֵי לוֹ:

קסח

בְּכָל פֶּעַם שֶׁהָיָה מִסְפָּר מַעֲצָם הַפְּלִגַּת מַעְלָתוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ
הַגְּבוּהָ מְאֹד מְאֹד, הָיָה אוֹמֵר בְּכָל פֶּעַם: אֲבָל מְאֹד
יִגְעַתִּי עַל זֶה, "אִיךָ הָאֵב זֵייעַר גִּיהָאֲרוֹוִיט, אִיךָ הָאֵב זֵייעַר
פִּיל גִּיפֵאסְט". וְעַקֵּר סְפוּרוֹ בְּפָנָיו דְּבָרִים כְּאֵלוֹ הָיָה בְּשִׁבִיל
קִנְיַת סוּפְרִים, כְּדֵי שֶׁנִּהְיָה מְקַנְיָאִים עֲצָמְנוּ בְּמַעְלָתוֹ הַגְּדוּלָּה
כְּדֵי שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ נַעֲשֶׂה כְּמוֹתוֹ, וְנִלְךְ בְּדַרְכֵיכִי לְהַתְיַצֵּעַ וְלִטְרַח
וְכוּ' וְלַעֲבֹד ה' כְּמוֹתוֹ. וּפַעַם אַחַת סִפֵּר עִם אֶחָד מֵעַנְיָנִים
אֵלוֹ, וְהִתְפָּאֵר לְפָנָיו מַעֲצָם גְּדֻלַּת מַעְלָתוֹ וְהִשְׁתָּהוּ הַגְּבוּהָ
הַעֲצוּמָה וְכוּ', כְּמִי שֶׁמִּתְפָּאֵר וּמִתְגַּבֵּר עִם חֲבֵרוֹ בְּגְדוּלוֹת
כְּדֵי שֶׁיִּתְקַנָּא בּוֹ חֲבֵרוֹ. וְזֶה הָאִישׁ אָמַר לוֹ: מִי יוּכַל לְבֹא
לְזֶה לְזִכּוֹת לְמְדַרְגָּתְכֶם, כִּי יֵשׁ לָכֶם הַנְּשָׂמָה גְּבוּהָה מְאֹד
בְּיָדָי. וְהַקְּפִיד רַבְּנוּ ז"ל מְאֹד עַל זֶה, וְאָמַר: זֶהוּ הַחֲסָרוֹן
שְׁלָכֶם, שֶׁנִּדְמָה לָכֶם שֶׁעַקֵּר גְּדֻלַּת וְהִשְׁתָּהוּ הַצַּדִּיקִים
הַגְּבוּהִים הוּא רַק מִצַּד הַנְּשָׂמָה הַגְּבוּהָה שֵׁישׁ לָהֶם. כִּי בְּאֵמַת
לֹא בֵן הַדְּבָר, רַק כָּל אֶחָד וְאֶחָד יוּכַל לְזִכּוֹת לְבֹא לְמְדַרְגָּתוֹ
לְהִיזוֹת כְּמוֹנֵי מִמֶּשׁ, כִּי הָעַקֵּר תְּלוּי רַק בִּיגִיעוֹת וְעִבּוּדוֹת

בְּאֵמֶת. וְכֵן שָׁמַעְתִּי גַם בֵּן כְּדַבְרִים הָאֵלֶּה מִפִּי הַקְּדוֹשׁ
כַּמָּה פְּעָמִים, שֶׁהֶעֱקַר תְּלוּי רַק בִּיגִיעוֹת וְעִבּוּדוֹת וְכוּ':

קסז

שָׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ שֶׁאָמַר: הָעוֹלָם סוֹבְרִים שְׂמַחְמַת שְׂאֲנִי נֶכְד
הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל, מַחְמַת זֶה זְכִיתִי לְמַדְרַגְתִּי.
לֹא כֵן הוּא, רַק עִם דְּבַר אֶחָד הַצְּלַחְתִּי, וְעַל יְדֵי זֶה זְכִיתִי
לְעֹלֹת לְמָה שֶׁזְּכִיתִי. וְאָמַר בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֶנּוּ בְּזֶה הַלִּשׁוֹן: "מִיט
אֵינְךָ זֶה אִיז מִיר גִּירָאטִיין" (עַן חַי מוֹהֲר"ן תר"ט-ב):

קסז

לְעֵנִין מָה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: "אֲנַחָה שׁוֹבְרַת גּוֹפּוֹ שֶׁל
אָדָם" (פְּרֻכּוֹת נח:), סֵפֶר שֶׁאֲצַלּוּ הָיָה כֶּךָ מִמֶּשֶׁ. כִּי
בִימֵי נַעֲרֵיו בָּעֵת שֶׁיִּגַע בְּעִבּוּדָתָהּ, הָיָה לְפַעְמִים עוֹשֶׂה
אִיזָה אֲנַחָה, וְאַחַר כֶּךָ הָיָה מְנַסֶּה עַצְמוֹ אִם יוֹכֵל לְהַגְבִּיחַ
יְדָיו, וְלֹא הָיָה יָכוֹל אִז לְהַגְבִּיחַ יְדָיו, כִּי גּוֹפּוֹ הָיָה מְשֻׁתְּבֵר
בְּאֵמֶת מִמֶּשֶׁ מַחְמַת אֲנַחָתוֹ:

קסח

גַּם סֵפֶר מִגְדַּל הַבּוֹשָׁה שֶׁהָיָה לוֹ, שֶׁהָיָה מִתְבַּיֵּשׁ מִהַשֵּׁם
יְתֻבְרָךְ, וְהָיָה מְרַגֵּשׁ מִמֶּשֶׁ הַבּוֹשָׁה עַל פְּנָיו. וְהָיָה
מְרַגֵּשׁ כְּמוֹ מִי שֶׁמִּתְבַּיֵּשׁ מִחֻבְרוֹ מְאֹד, כִּי הָיָה מְרַגֵּשׁ

שיחות הר"ן

ריג

שמתחילין מראה פניו להשתנות לכמה גונין כדרך
המתביישין ממש בלי שום שנוי. וכבר נתבאר מגדל הבושה
והיראה שהיתה מנחת על פניו תמיד אשר לא נראה
כזאת. והרב הקדוש מורנו הרב רבי נחום ז"ל ממשארנאביל
ראה אותו בימי נעוריו בקהלת מעדוועדווקע, ונתבהל
מעצם היראה שהיה על פניו אז. ואמר שמה שנאמר:
"למען תהיה יראתו על פניכם לכלתי תחטאו" (שמות כ) זה
רואין בחוש אצלו:

קסט

ועיניו היו מאירות בשמש וכירח ממש, בפרט בשבת קדש
היו עיניו מאירות מאד מאד, ופניו היו מאירות
ומאדימות מאד בשבת קדש. ומי שלא ראה עצם קדשתו
ורשפי שלהבת דבקותו בשבת קדש, וסדר הקדוש שלו
בליל שבת עם סדר השלחן, והנגון שהיה מזמר "אתקינו
סעודתא אזמר בשבחין", ואידך שהיה מזמר שאר הזמירות
כל מקדש ומנוחה ושמחה, ואשת חיל, ומעין עולם הבא,
ומי שלא ראה זאת, לא ראה טוב מעולם. וכל מי שעמד
אז באותו מעמד היה מעיד שלא יהיה נראה כזאת עד
שיבוא משיח צדקנו. ואלו כל הימים דיו וכו', אי אפשר
לבאר אפס קצה ועצם היפי והקדשה הנוראה והיראה

הַעֲצוּמָה וְעִרְבֵת נְעִימָת דְּבִקּוֹת הַנִּפְלָא שְׁהִיָּה אֶז בַּעֲנֵנָה
בְּאֵמֶת, אֲשֶׁר לֹא נִרְאָה כְּזֹאת בְּעוֹלָם, וְכֹל זֶה לְפִי תְּפִיסַת
דַּעֲתָנוּ מִלְּבַד סִתְּרֵי גִסְתָּרוֹת שְׁהִיָּה לוֹ בְּזֶה.

קִדְּם הַקְּדוּשׁ הָיָה נוֹטֵל הַפּוֹם בְּיָדוֹ, וְהָיָה עוֹמֵד זְמַן רַב עִם
הַכּוֹס בְּיָדוֹ לְפָנָי הַשְּׁלַחֵן בְּשִׁתְּיָקָה, וְלֹא הָיוּ שׁוֹמְעִין
מִמֶּנּוּ כִּי אִם קֶצֶת קוֹל הַשְּׁתוֹקְקוֹת, וְעֵלָה אֶז לְמָקוֹם שְׁעֵלָה.
אַחַר כֵּךְ אַחַר שְׁשָׂהָה הַרְבֵּה מְאֹד, פָּתַח פִּי בַּנְּעִימוֹת נִפְלָא
יּוֹם הַשִּׁשִּׁי כו' (וְאָמַר שְׁבִתְכֶּה רֵאשׁוֹנָה וְכו' עַז לְקַמֵּן (סִימָן ר"י)):

קע

פַּעַם אַחַת שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ: מִדּוּעַ כְּמָה יִרְאִים הַתִּיגְעוּ
בַּעֲבוּדַת ה' הַרְבֵּה מְאֹד (שְׁקוֹרִין "הַאֲרִיזוֹן"), וְאָף עַל פִּי
כֵּן לֹא הִגִּיעוּ לְמִדְרַגַּת הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים? הַשִּׁיב בַּפְּשִׁיטוֹת:
מִסְתַּמָּא לֹא הַתִּיגְעוּ כָּל כֵּךְ. (וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "מִן הַסְתַּם הָאִבָּן
זֵיִא נִיט גִּיהַאֲרִיזוֹעֵט"). כִּי הַכֹּלֵל שְׁעֵקֶר הוּא הִיגִיעָה, וְהַכֹּל לְפִי
רַב הַמַּעֲשָׂה:

קעא

שְׁמַעְתִּי מִרְבִּי יוֹדֵל זַצ"ל שְׁאָמַר, שְׁשִׁמַּע מִרְבֵּנוּ ז"ל
שְׁהַתְּפָאָר שֶׁהוּא חֲדוּשׁ גְּדוֹל בַּעֲנִיָּן שְׁבִירַת
תְּאֻוֹת, שְׁאִישׁ רַךְ בְּשָׁנַיִם כְּמוֹתוֹ יִשְׁבֵּר לְגִמְרֵי כָּל כֵּךְ כָּל

שיחות הר"ן

רטו

התאוות, זה הדבר לא נמצא כלל. כי נמצאים כמה צדיקים שיצאו מן התאוות, אבל לא יצאו לגמרי עד עת זקנתם. ותפס לדגמא כמה צדיקים גדולים, ואמר שידע שלא יצאו מן התאוות עד אשר באו בשנים. אבל איש רך בשנים כמוני בימי הנעורים והילדות ממש, ישבר כל התאוות כל כך כמוני, זה אין נמצא כלל. ועין לעיל (בשבחי הר"ן) שבימי ילדותו ממש, קדם שהיה בן עשרים שנה, בכך שבר ובטל לגמרי כל התאוות בתכלית הבטול.

והתחיל לספר אז איך הוא רחוק מקל התאוות. ואמר, שלאכל נמאס אצלו לגמרי, וכשפא לו עת האכילה קשה וכבד עליו מאד, וכשנזכר מה שנעשה מן האכילה נמאס עליו מאד מאד לאכל, והוא מכרח בעת האכילה להסיח דעתו, ועל בן הוא מדבר לפעמים בשעת אכילה כדי שיוכל בהסח הדעת לחטוף איזה מעט אכילה לתוך גופו בשביל קיום הגוף, כי קשה ונמאס מאד עליו האכילה. ובענין תאוות משגל בזה אני חדוש נפלא, וכבר מבאר מזה במקום אחר (ת"י מוהר"ן רט"ז):

קעב

שמעתי בשמו שפעם אחד נתן הפלית הישן שלו במתנה לאחד מחשוביו. ענה ואמר רבנו ז"ל להאישה הזו

שיחות הר"ן

רמז

שָׁנָתָן לֹא הַמְלִית שְׁלוֹ: הִזְהַר מְאֹד לְכַבֵּד הַמְלִית הַזֶּה, כִּי
כְּמוֹ מִסְפָּר שְׁעָרוֹת שָׁיִשׁ בְּהַמְלִית, כָּל כֶּךָ דְּמַעוֹת שְׁפַכְתִּי
עַד שִׁדְעָתִי מֵהוּ מְלִית:

גדולות נוראות השגתו

קעג

שמעתי מאנשים שאמר לרבי שמעון בעת שבא מעבר
 לגרעניץ (מעבר לגבול), שנתרחק לשם איזה שנים
 ולא ראה את רבנו ז"ל ערך שלש שנים ויותר מחמת
 המעשה שהיה במעדוועדבקה שהקפיד עליו רבנו ז"ל וכו',
 ואיני בקי במעשה הזאת היטב. ומחמת זה אמר רבנו ז"ל
 פעם אחת: אני רוצה לשלחך (שקורין "פאר שוקען") מעבר
 לנהר דאן. וסבב השם ותברך סבות שבסמוך מאד נתגלגל
 הדבר שנסע רבי שמעון לשם לסביבות נהר דאן הנ"ל,
 שהוא רחוק בערך מאה פרסאות ויותר ממעדוועדבקה. כי
 שם עקר מדינת רוסיא פידוע, ויהודים אינם נמצאים שם
 כי אם אחד מאלה. ובפרט לפני כמה שנים. ונסע רבי
 שמעון לשם לפי שעה. והשם ותברך סבב שנתקים דברי
 רבנו ז"ל, והכרח רבי שמעון להתעכב כמה שנים. ומה
 שעבר על רבי שמעון באותן השנים יקצרו המון יריעות. כי
 היה דר בין הגויים כמה שנים וכו'. והיה לרבי שמעון שם
 כמה נסיונות. ובתוך כך, באותן השנים שהיה רבי שמעון
 שם, בתוך כך יצא רבנו ז"ל מזלאטיפאלי וקבע דירתו פה

בְּרֶסֶלֶב, וַיֵּשֶׁב בְּאֵן לְעֶרְדַּךְ שְׁתַּיִם אוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאַחַר כֵּךְ
 בָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן לְכָאן. וְאָמַר לוֹ רַבְנּוּ ז"ל: דַּע, שְׁכַמּוֹ שֶׁהָיָה
 חֲלוּק אֶצְלֵי מִיּוֹם יְלֻדְתִּי עַד הַיּוֹם שֶׁיִּצְאֶתָּ מִמֶּנִּי, כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ
 חֲלוּק עִכְשָׁו בֵּין הַיּוֹם שֶׁיִּצְאֶתָּ מִמֶּנִּי לְבֵין הַיּוֹם הַזֶּה. כְּלוּמַר,
 כָּל כֵּךְ עָלָה מִמְדַּרְגָּה לְמִדְרַגָּה, וּמִשָּׁם לְהֵלֵן יוֹתֵר, גְּבוּהַ
 מֵעַל גְּבוּהַ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, עַד שֶׁנַּעֲתַק בְּאֵלוֹ הַשָּׁנִים
 מִדְרַגּוֹת רַבּוֹת כָּל כֵּךְ, עַד שֶׁיֵּשׁ חֲלוּק אֶצְלוֹ בֵּין אוֹתוֹ הַזְּמַן
 לְבֵין עִכְשָׁו כְּמוֹ הַחֲלוּק שֶׁהָיָה בֵּין יוֹם יְלֻדְתוֹ לְאוֹתוֹ הַזְּמַן.

וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִחַ בְּקִדְקֵדוֹ יוּכַל לְהִבִּין מַעֲט מִגְּדֻלַּת רַבְנּוּ ז"ל
 מֵעַנְיָן זֶה. כִּי בַּעֲת שֶׁיִּצְאֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן מִמֶּנּוּ כְּבָר הָיָה
 רַבְנּוּ ז"ל בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל. וְכָל מָה שֶׁעָבַר עַל רַבְנּוּ ז"ל קִדְּם
 זֶה, וְכָל הַגְּדוּלוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת וְהַנִּפְלְאוֹת פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת שֶׁזָּכָה
 לְהַשִּׁיג הַשְּׂגוֹת עֲצוּמוֹת וְנוֹרָאוֹת שֶׁלֹּא נִשְׁמָעוּ וְלֹא נִרְאוּ
 בְּעוֹלָם קִדְּם שֶׁהָיָה בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ', וְאַחֲרֵי־כֵן כָּל הַצְּרוֹת
 וְהַהֲרַפְתָּקוֹת וְכוּ' שֶׁעָבַר עָלָיו קִדְּם שֶׁהָיָה בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל,
 עַד שֶׁזָּכָה לְבוֹא לְשֵׁם וּלְחַזֵּר מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם וְכוּ', וְהַשִּׁיג שֵׁם
 מַה שֶׁהַשִּׁיג וְכוּ'. וְאָמַר, שְׁכָל מָה שֶׁיֵּדַע קִדְּם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 הוּא כְּלֵא מִמֶּשׁ. וְהָיָה מִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד מְאֹד עִם דַּרְכֵי תוֹרָתוֹ
 וְהַשְּׂגָתוֹ שֶׁיֵּדַע קִדְּם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. וְאַחֲרֵי כֵן הִלָּךְ מַעְלָה
 מַעְלָה בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וְכוּ'. וּבַעֲת שֶׁנִּסְעַע רַבִּי שְׁמַעוֹן
 מִמֶּנּוּ, כְּבָר הָיָה אֵיזָה שָׁנִים אַחֲרֵי בִיאָתוֹ מֵאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל.

שיחות הר"ן

רט

ראה והבן והבט באיזה מעלה ומדרגה עמד אז. ואחר כל אלה כשנתרחק רבי שמעון ממנו שלש שנים או יותר קצת, אמר שיש חלוק בין השגתו בעת שיצא ממנו ובין עכשו, כמו החלוק שיש בין יום לדתו להיום שיצא רבי שמעון ממנו:

קעד

שמעתי מרבי שמעון הנ"ל שאמר לו רבנו ז"ל, פה ברסלב סוף ימיו: כמו שאתה רואה אותי, כל מה שייגעתי וטרחתי ופעלתי על ידי עבודתי מעודי עד היום הזה, עתה אני יכול לפעל כל זה ביום אחד. ואחר-כך בזמן אחר אמר לו שעתה יכול לפעל כל זה בשעה אחת, ואחר-כך אמר שעתה יכול לפעל כל זה ברגע אחת. והבן היטב עד היכן הדברים מגיעים, כי בעת שאמר זאת לרבי שמעון כבר השיג מה שהשיג, וכבר אמר עד אותה העת כמה פעמים שכל העבודה וההשגה שמקדם אינה נחשבת לכלום נגד מה שהשיג עכשו, אף על פי שגם מקדם היתה השגתו עצומה ונשגבה מאד מאד. וכן ה"ה כמה וכמה פעמים עד אותו העת, כי גם קדם ארץ ישראל היתה השגתו גבוהה מאד מאד בלי שעור. ואחר כך בשבא מארץ ישראל היתה בעיניו כל ההשגה של קדם ארץ ישראל נחשבת כלא

ממש, והיה מתבייש ממנה. וגם אחר כך עלה בכל פעם ממעלה למעלה בלי שעור וערה, מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשב וכו' וכו', כמובן מעט בפפורים שמכבר. ואחר-כך אמר כנ"ל. ראה והבט והבן בפפורים שמכבר, ואז תבין מעט מעצם גדלת דברים האלה.

גם שמעתי בשמו שאמר: כשזוכין לדעת שלם, אזי יכולין לעשות ולעבד השם ותפרך ברבע שעה מה שאדם אחר צריך לעבד ולהתיגע על זה שבעים שנה:

קעה

קדם ארץ ישראל אמר: איני יודע איך הצדיקים עושים פדיון. כי צריכין לידע כל הכ"ד [עשרים וארבעה] בתי דינים (לקושי מוהר"ן סימן רט"ו). כי כשמביאים הפדיון צריך לידע באיזה בית דין דגין אותו. כי אולי הוא עושה פדיון והמתקה השיך לבית דין זה, ובאמת הוא נדון בבית דין אחר. ועל כן צריך לידע באיזה בית דין הוא נדון, ולידע הפדיון וההמתקה של אותו הבית דין.

אני יודע כל הכ"ד בתי דינים, ואני יכול לעשות ("אפילאציע") [ערעור] מבית דין לבית דין עד הכ"ד בתי דינים. דהינו שאני יכול לומר שאינו נראה לי המשפט של בית דין זה

שיחות הר"ן

רכא

ואני רוצה לדון בבית דין אחר. וכן מבית דין לבית דין עד כולם. ומסתמא מועיל בודאי, כי על כל פנים בין כך ובין כך נמשך ונדחה המשפט, וכשנמשך קל יותר הדבר. כי בתוך כך עושה אותו האדם איזה מצוה וכיוצא. ואפלו אם אינו מועיל אני יכול לעשות ("אנדענסעניא") דהינו לשלח הדבר להקיסר בעצמו (עין חיי מוהר"ן סימן רמ"ב). וזהו מלאכה גדולה וחכמה גדולה. זה אינו יודע שום אחד בדור. וגם לא ידע עדין מזה שום אדם. כי הוא מלאכה גדולה להכניס כל הבקשה בתוך איזה תבות במספר, וגם לתן הכבוד להקיסר פראוי, כי בודאי אי אפשר לשלח הרבה דברים להקיסר וכו'.

גם אמר איני יודע איך יכולים לעשות פדיון, כי אי אפשר לעשות פדיון כי אם בשיודעין איך היה נוהג הפהן הגדול עם השעיר המשתלח (עין ספר המדות המתקת הדין צ"ד):

קעו

קדם ארץ ישראל אמר איני יכול לישן מחמת שקדם השנה באים ועומדים לפני כל הששים רבוא אותיות של

התורה (עין לעיל סימן צ')

שיחות הר"ן

קעז

חזק את אחד להיות בשמחה, ואמר שראוי לו לשמח בהשם יתברך. ואף על פי שאין אתם יודעים מגדלת השם יתברך, ראוי לכם לסמוך עליו, כי אני יודע מגדלתו יתברך. והזכיר אז הפסוק: "כי אני ידעתי כי גדול ה'" וכו' (תהלים קל"ה). גם ראוי לכם לשמח בו, מה שזוכיתם שיהיה לכם רבי בזה. גם חזק אותו שישמח את עצמו אפלו בעסקי חל, ואמר לו: בודאי בן הוא, שבתחלה צריכין לשמח עצמו במלי דעלמא בכל מה שיכולין ואחר כך באין לשמחה אמיתית:

קעח

פעם אחת עמדתי לפניו לעת ערב סמוך לתפלת המנחה. והיה מסתפל בחלון בדרך השתוקקות נמרץ וכליון עינים, ודבר עמי מענגני היום שחולף ועובר מהרה. ענה ואמר: מה שיש לי לעשות בזה העולם (ואמר זאת בדרך הפלגה, כלומר שיש לו הרבה מאד לעשות בזה העולם שאי אפשר לשער), והנה היום חולף ועובר מהרה. ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון: "וואס איך האב צו טהון אין דעם עולם":

שיחות הר"ן

רנב

קעט

קדם הסתלקותו אמר, שפכר הוא עומד עכשו על מדרגה כזו שאי אפשר להשיג יותר בשום אופן כל זמן שמלכשין בהגוף. ואמר שמתגעגע מאד מאד להפשיט גופו, כי אי אפשר לו לעמוד על מדרגה אחת בשום אופן. כי כל ימי חייו מעולם לא עמד על מדרגה אחת אפלו כשהגיע לאיזה מדרגה עליונה שיהיה, אפלו לתכלית המעלה, אף על פי כן היה מחפש יותר עד שהגיע למדרגה גבוהה יותר ויותר. וכן היה תמיד כל ימי חייו כמבאר במקום אחר. ולבסוף הגיע למדרגה גבוהה כזו שאי אפשר בתוך הגוף להשיג יותר בשום אופן, ועל כן היה מכרח להסתלק. ואמר בזה הלשון: "איך וואלט שוין גיגעערין דאס העמדיל אויס גיטאן. ווארין איך קאן אויף איין מדרגה גיט שטיין" (כבר רציתי לפשוט בתנתי מפני שאיני יכול לעמוד על מדרגה אחת):

קפ

פעם אחת אמר לי רבנו ז"ל שהיום נראה לו מלאך חדש ויודע שמו. ויש תחתיו ממנים ויש להם שופרות בידם, והם תוקעין תקיעה, ואחר כך תרועה, ואחר כך חזרים ותוקעים תקיעה. והם כלם חופרים ומבקשים אחר אבדות. כי יש דברים אבודים הרבה. וזה בחינת: "תאות

שיחות הר"ן

רשעים תאבד" (תהלים קי"ב) ראשי תבות תר"ת. "יחפרו ויאבדו" (תהלים פ"ג). ולפעמים הצדיק בעצמו שמחפש אחר אבדות הוא בעצמו אבד לפעמים. וזה בחינת: "יש צדיק אויב בצדקו" (קהלת ז'). ואזי הצדיק עושה תשובה על אותו החטא שעל ידו באין אבדות. ובדאי אין להצדיק אותו החטא ממש רק איזה פגם דק מן הדק מאותו החטא, ואזי בשעושה תשובה שלמה על אותו הפגם הדק שיש לו מאותו החטא, אזי אחר-כך חוזר ומוציא אבדות נוראות. וכשמוציא נעשה שמחה ורעש גדול. ואמר אז שקשה מאד מאד להיות מקבל. וכפי הנראה הוא שמקבל מזיק ופוגם בענין האבדות שעל ידי זה באין אבדות, כך נראה לי מדבריו, והדברים סתומים ונפלאים ונוראים מאד. ועין מזה בספר לקוטי תניינא מענין מפונת אלול שמסגל לפגם הברית (סימן פ"ז), ומענין הפרות שלא נתבשרו (סימן פ"ח), כי הכל אחד עם הנ"ל. כך שמעתי בפרוש מפיו הקדוש ואין אתנו יודע עד מה:

קפא

שמעתי בשמו שאמר בזה הלשון: אני יודע חכמות, שאם הייתי מתחיל לגלות מעט מהחכמות שאני יודע, היו יכולים לחיות על ידי התענוג של השגת החכמות

שיחות הר"ן

רכה

האלו לְבַד בְּלִי שׁוּם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה. וְהָיָה כָּל הָעוֹלָם בְּמַלְיָם
בְּכָלוֹת הַנֶּפֶשׁ לְשִׁמְעַת חֲכָמָתִי, וְהָיוּ בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִים מִחַיֹּתָם
מֵעֶצֶם הַפְּלִגְתַּת מְתִיקַת נְעִימַת עֲרִיבַת הַחֲכָמוֹת שֶׁהֵייתִי
מְגַלָּה, אֲךָ אֵינִי יָכוֹל לְגַלּוֹתָם לְבְנֵי אָדָם. כִּי תָמִיד כְּשֶׁאֲנִי
מִתְחִיל לְדַבֵּר עִם אֶחָד אֲנִי חֹפֵץ לְשִׁמְעַת וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ דְבָרִים
עֲלוֹנִים, וּמְחַמַּת זֶה הוּא אֵינּוּ יָכוֹל לְגַלּוֹת חֲכָמָתוֹ הַגְּדוֹלָה
וְהַמְּפִלֶגֶת מְאֹד. וְעוֹד סֵפֶר בְּעֵינָיִן זֶה הַרְבֵּה בְּעֵינָיִן עֶצֶם
חֲכָמָתוֹ, אֲךָ לֹא זָכִיתִי לְשִׁמְעַת זֹאת מִפְּנֵי הַקְּדוּשׁ בְּעֶצְמוֹ כִּי
אִם מִפְּנֵי אֲחֵרִים (וְעַיִן לְעֵיל בְּסוֹף סְפֹרֵי מַעֲשֵׂיֹת, מְבַאֵר
שָׁם מַה שֶׁשִּׁמְעֵתִי בְּעֶצְמִי שֶׁאֲמַר, שֵׁשׁ חֲכָמוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם
שֶׁיִּכְוֹלִין לְחַיֹּת בָּהֶם בְּלִי שׁוּם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה עֵינָיִן שָׁם (וְעַיִן

תני מוה"ר"ן סימן רל"ח):

קפב

פַּעַם אַחַת עָנָה וְאָמַר: עָלֵי אֵין חוֹלְקִים כְּלָל, רַק הֵם
חוֹלְקִים עַל מִי שֶׁעָשָׂה כֶּךָ, כְּמוֹ שֶׁבּוֹדִים הַחוֹלְקִים
עָלָיו, וְעַל אִישׁ כְּזֶה בּוֹדָאֵי רְאוּי לְחַלֵּק. כְּלוּמַר, כִּי הַחוֹלְקִים
בּוֹדִים עָלָיו כְּזֹבִים וְשִׁקְרִים אֲשֶׁר לֹא עָלוּ עַל לְבוֹ, שֶׁעָשָׂה
כֶּךָ וְכֶךָ מַה שֶׁהַכֵּל שִׁקְרָ וְכֹזֵב, וְעַל אִישׁ כְּזֶה שֶׁעָשָׂה כֶּךָ
כְּמוֹ שֶׁאֲמָרִים הֵם, בּוֹדָאֵי רְאוּי לְחַלֵּק. נִמְצָא שֶׁעָלָיו אֵינָם
חוֹלְקִים כְּלָל, כִּי אִם הָיוּ יוֹדְעִין גְּדֹל צְדָקָתוֹ וּקְדוּשָׁתוֹ

שיחות הר"ן

ומעלתו וכו', בודאי לא היו חולקים עליו, רק אדרבא היו רצים אחריו בהתלהבות נפלא פראוי, רק הם חולקים על מי שעשה מעשים כאלה כמו שהם אומרים, ועל איש כזה בודאי ראוי לחלק. ואמר שהם חתכו וצירו לעצמם אדם וחולקים עליו. "זי"א האבין זיד אוים גישניצט אה מענטש אין קרוגן אויף איהם" (הינו כנ"ל. שאינם חולקים עליו רק על זה האיש שצירו לעצמן בשקר שעשה כך וכו' וכנ"ל):

קפג

פעם אחת בא מן החוץ וחש במעיו, ואמר שהרגיש בזה ש"יבוא לו מעות. והרמוז: "וצאצאי מעיד במעותיו" (ישעיה מ"ח). וכן הוה שבא מעות על הבי דאר:

קפד

שמעתי בשמו שאמר, שתכף בשאחד בא אליו והוא נותן לו שלום ופושט ידו לידו (כמנהג העולם בשעת נתינת שלום), אז תכף הוא יודע כל מה שעבר אותו האיש. ואמר רמז על זה: "יד ליד לא ינקה רע" (משלי י"א). שתכף כשפושט "יד ליד", דהינו נתינת שלום, שוב "לא ינקה רע", כי תכף נתגלה לו הכל:

שיחות הר"ן

רכו

גם כָּבֵר שְׁמַעְתִּי קִצַּת מִזֶּה. וְעָשָׂה זֹאת כְּלֹאֲחֶר יָד וְהָיָה
נִחְשָׁב אֲצִלוֹ לְדָבָר פְּשׁוּט וְקָל מֵה שְׂיֹדֵעַ אֶת כָּל אֶחָד
וְאֶחָד כְּפִי מֵה שֶׁהוּא מִתְחַלֵּה וְעַד סוּף כָּל מֵה שֶׁעָשָׂה
וְעָבַר וְכוּ'. וְאָמַר שְׁבִלְתִּי יָדִיעָה בְּדֶרֶךְ הַשְּׁגָה יְכוּלִים גַּם בֵּין
לְהִבִּין וְלִידֵעַ עַל פִּי חֻכְמָה. כִּי יְכוּלִים לְהִבִּין מִדְּבָרָיו שֶׁל
הָאִישׁ. גַּם יֵשׁ כְּמֵה סִמְנִים. וְאָמַר כִּי בְּהַחֲטִים יְכוּלִים לְהַכִּיר
הַנּוֹאֵף, גַּם אָמַר שֶׁבְּהַחְגוּרָה יְכוּלִין לְהַכִּיר אֲמוּנָתוֹ, אִם
אֲמוּנָתוֹ שְׁלֵמָה, וְכֵן יֵשׁ שְׂאָר סִמְנִים. וְכְמֵה אֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ
לְפָנָיו וְהוּא הִגִּיד לָהֶם מֵה שֶׁעָשׂוּ:

קפה

וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ כָּל שְׂרָשֵׁי גִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.
וּמִתְחַלֵּה אָמַר שְׂיֹדֵעַ אוֹתָם מִתּוֹרָה שֶׁבְּכֻתָב, וְעַדִּין
אֵינּוּ יוֹדֵעַ אוֹתָם מִתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. אַחֲרַי אֵיזָה זְמַן אָמַר,
שֶׁכְּבָר זָכָה לִידֵעַ אֶת שְׂרָשֵׁי הַגִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל גַּם מִתּוֹרָה
שֶׁבְּעַל פֶּה.

וְהָיָה יוֹדֵעַ לְתַת תְּקוּנִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי שְׂרָשׁ גִּשְׁמָתוֹ.
וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁצָּוָה לֹא הָיָה עֲנִינִי סוּדוֹת לְכוּן פְּנוּת
וְיַחְדוּדִים, רַק כָּל הַהִנְהָגוֹת שֶׁצָּוָה לְמִקְרָבִיו הָיוּ עֲנִינֵי עֲבָדוֹת.
לְאֶחָד צָוָה בְּתַחֲלָה לְהַתְעַנּוֹת אֵיזָה הַפְּסָקוֹת. וְהִזְהִיר עַל

שיחות הר"ן

מקרביו שלא יתענו מעצמן כלל, רק בימים שצוה עליהם (עני חיי מוהר"ן סימן תצ"א). ולפעמים צוה לאחד להתענות משבת לשבת. וצוה לכמה אנשים שיהיו געורים לילה אחת בשבוע, ושלא יאכלו מעת לעת אחד בשבוע דבר מן החי. לכמה אנשים צוה להתענות ערב ראש חודש. וכן צוה על רב אנשים שיזהרו לילך למקוה לטבל בימים שאין אומרים בהם תחנון, וזה צוה לכמה אנשים. לכמה אנשים צוה לומר ח"י [שמונה עשר] פרקים משניות בכל יום, וכן בכמה וכמה הנהגות שצוה בענין הלמוד, שלזה צוה ללמוד זאת ולזה צוה ללמוד זאת.

וזאת היתה הנהגה הפלליות שצוה והזהיר את כלם, דהינו ללמוד פוסק בכל יום. אפלו ביום שאין לו פנאי, ילמד על כל פנים איזה סעיף "שלחן ערוך" בכל מקום שהוא. ואמר שהוא חיוב גדול על כל אחד מישראל (לעיל כ"ט). גם זאת היתה הנהגה פלליות שהזהיר את כל אחד ואחד, דהינו להתבודד בכל יום ויפרש שיחתו לפני השם יתברך, ולבקש מלפניו רחמים ותחנונים לזכות להתקרב לעבודתו יתברך. ושיחה זו תהיה בלשון אשכנז שמדברים בו וכו', וכמבאר מזה בספריו הקדושים, וכבר נדפס (לקוטי תנינא כ"ה).

שיחות הר"ן

רכמ

וכיוצא בזה שאר עניני הנהגות שצוה על כל אחד ואחד בפרט, כי לכל אחד ואחד צוה הנהגות אחרות. וגם באדם אחד היה שנוי בענין ההנהגות, שבתחלה צוה על אחד לנהג הנהגות אלו, כגון לומר ח"י פרקים משניות וכיוצא, ואחר-כך במשך איזה זמן פטרו מהנהגה זו וצוה עליו הנהגות אחרות. ואחר כך עוד במשך איזה זמן צוה עליו הנהגות אחרות. וכן התנהג עם מקרביו תמיד. לאחד צוה לומר פסוק מיחד בכל יום, ולאחד צוה לומר איזה משנה מיחדת בכל יום, וכיוצא בזה. והכלל, שלכל אחד ואחד צוה הנהגות מיחדות כפי מה שהיה צריך לתקן מה שפגם וכפי שרש נשמתו. ויש הנהגות כלליות שצוה לכל המקרבים שלו כנ"ל. ויש הנהגות שהיה כלליות לכמה וכמה אנשים, ויש הנהגות שהיו מיחדות לכל אחד ואחד ביחוד.

ובן בענין הזמן, יש הנהגות שצוה לנהג אותם כל ימי חייו, כגון למוד הפוסקים, שעל זה הזהיר בפרוש לנהג זאת כל אחד ואחד כל ימי חייו, ויש הנהגות שהיו תלויים בזמן, שבזמן זה צוה לנהג הנהגה זו, ובזמן אחר צוה הנהגות אחרות וכנ"ל. וכל ההנהגות שצוה אפלו ההנהגות שהיו נראים כדברים פשוטים, לא היתה שום הנהגה על פי פשוט, כי היה לו ז"ל בזה כמה וכמה סודות

נסתרות ונוראות מאד. אבל לנו לא גלה שום דבר. רק צוה לעשות הדבר בפשיטות והוא עשה בזה מה שעשה. ואמר בפרוש בזה הלשון: כל הנהגה והנהגה שאני מצוה לעשות הוא סגלה ותקון ומועיל על מה שעבר, ועל העתיד, ולאחר ההסתלקות של האדם, ולימות המשיח, ולתחיית המתים, ולעתיד לבוא.

וכל מה שצוה לעשות, אפלו היה נראה דבר קל ופשוט מאד, היה כבד מאד על האדם לעשות. והיה מנח עליו כל מיני כבדות והיו עליו כמה וכמה מניעות אף על פי שהדבר היה דבר פשוט. ואלו לא היה מצוה רבנו ז"ל לעשות אותו הדבר, רק האדם היה רוצה לעשות זאת מעצמו, היה קל עליו מאד לעשות, אבל כשצוה רבנו ז"ל לעשותו היה כבד מאד. אבל אף על פי כן היו אנשים שלא מקימים דבריו תמיד. פי ידעו מזה שדבריו שהוא מצוה כבד מאד לעשותו, והיו מכריחים עצמם מאד מאד לקיים דבריו דיקא. והיו מתחננים ומבקשים מאד מהשם יתברך על זה שיעזר אותם לקיים דברי הנהגותיו הקדושים, והשם יתברך עזרם על זה. ושמעתי מפיו הקדוש בפרוש שאמר: כל מה שאני מצוה לעשות הוא כבד מאד לעשות וכו'. ומי שזכה להתקרב אליו היה רואה קצת מעין זה. ולא היה לרבנו ז"ל שום מנוחה כל ימיו אפלו רגע אחת. פי היה

שיחות הר"ן

רלא

לוחם מלחמות ה' בכל עת ובכל רגע, ואי אפשר להאריך ולספר בזה מכמה טעמים. וזה היה ענין המחלקת הגדולה שהיה עליו וכו' (עין לעיל סימן צ"ו). אבל אף על פי כן השם יתברך היה בעזרו תמיד, וזכה לעלות על ידי זה בכל יום ובכל עת למעלות והשגות גבוהות מאד אשר לא נשמעו ולא נראו וכו'.

וגם עכשו עדין מנח כל מיני כבודות ללמוד ספריו הקדושים ויש עליהם כמה מניעות. אפלו מי שזוכה לידע מרבנו ז"ל ורוצה ללמוד אותם יש לו כבודות גדול ומניעות רבות מאד כידוע בחוש לנו. וגם עדין האור נעלם ונסתר:

קפו

כמה וכמה דברים ראינו בעינינו שהודיע לנו רבנו ז"ל קדם שהיה שיהיה פן, וכן היה. פעם אחת בעשרת ימי תשובה אמר שבשנה זו יהיה חלשות רחמנא לצלן (הינו בשנת תקס"ז). וכשיצא מהמרחץ בערב יום הכפורים, אמר שהוא ממשש בראשו של עצמו אם הוא חי (הינו מחמת הפחד שרואה חלשות גדולות רחמנא לצלן). וכן היה, שבאותו השנה היה חלשות גדולות רחמנא לצלן.

בשחיו יקרות בעולם בשנה אחת, ואחר כך בימי הקיץ בעת גדול התבואה היה נראה להעולם שיהיה

שיחות הר"ן

זול. ואמר הוא שלא יהיה זול באותו השנה כי היקרות
 הרחיבו זמנו על שתי שנים. וכן הוה, שגם שנה שניה היה
 יקרות, ואחר-כך אחר כלות השתי שנים נעשה זול. וכן
 היה בכמה וכמה דברים. אך כבר אמרנו שאין זה רצוננו
 לספר מופתים מרבנו ז"ל, כי לא באלה תהלתו, גם כי הוה
 אסור במופתים באשר היה מוכן מדבריו, שלא התר לו
 לגלות מופתים. ועל כן לא נראו ממנו כי אם קצת מופתים
 ועתידות, אף על פי שבאמת היה יודע בברור כל העתידות
 אפלו מה שיהיה לזמן רחוק וכו', באשר היה נראה לעין כל
 מי שהסתכל היטב על דבריו. אף על פי כן הכל היה
 בהצנע ובהעלם גדול ואין אנו עוסקין לספר מזה כנ"ל:

קפו

פעם אחת בא לפניו איש אחד מאנשיו שהיה לו חלי
 וכאב גדול בידו, עד שלא היה יכול להזיז בידו כלל.
 והיתה ידו תלויה בצוארו בדרך החולים בידיהם. ולא היה
 יכול בשום אופן להורידה, כי היה חליו וכאבו גדול מאד.
 והיו מדברים לפני רבנו ז"ל, שהוא צריך לשתות סאלץ (מי
 מלח) ולקבל רפואות. והאיש ההוא היה עני גדול ולא היה
 לו דבר על הוצאות ורפואות. ביום השבת בשעה שהיה
 יושב על השלחן בסעדת שחרית, ענה רבנו ז"ל ואמר

שיחות הר"ן

רלג

לְאוֹתָן הַיּוֹשְׁבֵינ סָבִיבוּ שְׂוֵה הָאִישׁ בּוֹדְאֵי יֵשׁ לוֹ אַמוּנָה, וְהַשִּׁיבוּ: הֵן. וְכַפַּל הַדְּבָרִים וְדַבֵּר מְזֵה קֶצֶת אִם יֵשׁ לוֹ אַמוּנָה, וְהַשִּׁיבוּ: הֵן. אַחַר כֵּךְ צִוָּה רַבֵּנוּ ז"ל פְּתָאם לְהָאִישׁ הַנ"ל שִׁיּוּרִיד יָדוֹ. וְנִבְהַל מְאֹד, וְכָל הָעַם נִבְהָלוּ וְנִשְׁתַּמְּמוּ, כִּי הָיָה דְבַר תְּמוּנָה מְאֹד מְאֹד, כִּי זֶה הָאִישׁ הָיָה חוֹלֵה בְּיָדוֹ זְמַן רַב שְׁאִינוּ יָכוֹל לְהוֹרִיד יָדוֹ, וְעִכְשָׁו יוֹרִידָה פְּתָאם?! אָבַל תַּכְּף שְׁצוּה רַבֵּנוּ ז"ל, גִּזַּר אֲמַר וַיִּקָּם. וְתַכְּף לְקַחוּ מִמֶּנּוּ הַמְטַפַּחַת שֶׁהָיְתָה יָדוֹ תְלוּיָה עָלֶיהָ בְּצוּאָרוֹ וְהוֹרִיד יָדוֹ תַכְּף. וְהָיָה גַם מְפָרְסֵם לְעֵין כָּל שְׁנַתְרַפָּא יָדוֹ תַכְּף בְּאוֹתוֹ הַשְּׁעָה, וְתַכְּף חוֹזְרָה יָדוֹ לְבְרִיאוֹתָהּ וְאִיתְנָה כְּשֶׁאָר כָּל אָדָם עַד הַיּוֹם הַזֶּה. כְּאֵלֶּה וְכְאֵלֶּה נִרְאוּ מִמֶּנּוּ כַּמָּה מוֹפְתִים נוֹרְאִים לְפָרְקִים. אֵךְ בְּעַת שֶׁהָיָה עֲנִין הַנ"ל שָׁל הָאִישׁ הַנ"ל, אַחֲר־כֵּךְ בָּאתִי אֵלָיו וְסִפַּר עִמִּי קֶצֶת מְזֵה. וְהָיָה לְרַבֵּנוּ ז"ל אִזּוּ אִיזָה מַחוּשׁ וְחוֹלְאָת. וְאָמַר אֲזוּ, שְׁבַכְל עַת שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אִיזָה דְבַר מוֹפֵת יֵשׁ לוֹ יִסּוּרִים אַחֲר־כֵּךְ תְּמִיד. וְאָמַר, שְׁבַכְל פְּעַם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אִיזָה דְבַר, הוּא מְבַקֵּשׁ אַחֲרֵךְ מִהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ שִׁישְׁתַּפַּח הַדְּבָר:

קפח

אָמַר, שְׁפִלְאָה בְּעֵינָיו, אִם מְבִיאִין פְּדִיּוֹן לְאַחַד וּמִסְפְּרִין לוֹ צַעֲרוֹ, כְּגוֹן מַחוּלָה וְכִיּוּצָא, כְּשֶׁאִינוּ מְרַגֵּישׁ הַצַּעַר

שיחות הר"ן

והיסורין כמו החולה בעצמו וכו'. והיוצא מדבריו הוא, שהוא מרגיש הצער והיסורין כשבאין לפניו שיתפלל על חולה וכיוצא, כמו החולה בעצמו ממש. וכן נשמע מפיו כמה פעמים. ואמר: בתחלה הייתי מבקש מאתו יתברך שאהיה מרגיש צער ויסורין של ישראל, כי לפעמים היה אחד בא וספר לי צערו ולא הייתי מרגיש הצער, והייתי מתפלל שארגיש צערו של ישראל. עכשו כשאחד מספר לי צערו, אני מרגיש בעצמי הצער יותר ממנו. וממש נוספין ממני הדמים מגדל הצער שאני מרגיש יותר ממנו. כי הוא יכול לחשב מחשבות אחרות ולשבח הצער, אבל אני מרגיש מאד כנ"ל. ואמר לאחד מאנשיו שבקש אותו שלא ישבח אותו, ענה ואמר: איך אפשר לשבח אחד מכם? הלא כל אחד ואחד יש לו אצלי מקום בלבי:

קפט

פעם אחת היה נכדו ז"ל, מטל על ערש מחלי הפאקין (אכפועות שחורות) רחמנא לצלן. והיה קובל לפני מאד שיש לו צער גדול מזה מאד. וספר לי אז ואמר, שיש דרכי ה' שאי אפשר להבינם. כי איתא שאצל הארזי"ל נסתלק בן אחד. ואמר שנסתלק בשביל הסוד שגלה לתלמידו רבי חיים ויטאל ז"ל. והלא באמת האר"י היה מכרח לגלות לו,

שיחות הר"ן

רלה

כי רבי חיים ויטאל הפציר בו מאד, וכשהפציר בו היה מכרח לגלות לו, כי אמר שלא בא לעולם כי אם לתקן נשמתו של רבי חיים ויטאל ז"ל. נמצא, שהיה מכרח מן השמים לגלות לו הסוד, ואף על פי כן נענש על ידי זה כנ"ל. וזהו דרכי ה' שאי אפשר להבין בשכל בשום אופן.

והמובן מדבריו לענין עצמו, שכל צערו ויסוריו וצער בניו שיחיו, הכל הוא רק מחמת שעוסק עמנו לקרבנו להשם יתברך. ואף על פי שהוא מכרח לזה, כי בודאי השם יתברך רוצה בזה, כי הוא יתברך חושב מחשבות לכל ידח ממנו נדח, ואף על פי כן היה לו יסורים קשים גדולים מאד על ידי זה, כי הוא דרכי ה' כנ"ל. והיה הולך ומספר לפני צערו הגדול שיש לו מזה שנקדו חולה כנ"ל. ואמר שהוא רוצה שהוא בעצמו יהיה חולה בעד התינוק הנ"ל. ואמר שהוא מרגיש כל גניחות התינוק (שקורין "קרעכצין") בלבו וכו'. אחר כך אמר: אך זאת יחשב לי לטובה, שגם כשאדם אחר יש לו חולה בתוך ביתו ומביא לי פדיון או מבקש להתפלל עליו, יש לי גם כן צער בזה ממש ככל הנ"ל. גם כשאחד מאנשינו שהיה מקרב מתרחק עצמו חס ושלום, יש לי צער בזה ממש בלבי ככל הנ"ל. וספר אז מאחד שנתרחק באותן הימים, ואמר שיש לו ממנו כל צער הנ"ל. שוב שמעתי מאיש אחד מאנשיו

שִׁשְׁמַע גַּם בֶּן מִרְבָּנוּ ז"ל עֲנִין זֶה בַּעַת שֶׁנִּסְתַּלַּק אֲצִלוֹ בְּנוֹ
הַקָּטָן שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם ז"ל, שְׁאָמַר שֵׁישׁ לוֹ יִסּוּרִים בְּשִׁבְלֵינוּ.
הֲלֹא הָאֲרִיז"ל לֹא גָלָה בִּי אִם סוּד אֶחָד הָיָה לוֹ עֲנֵשׁ, מִכָּל
שֶׁבֶן שְׁאֲנִי גְלִיתִי לָכֶם כָּל כַּף סוּדוֹת רַבּוֹת כְּאֵלֶּה:

קצ

אָמַר, שְׁכַפְמָה פְּעָמִים צִיר לְעֲצָמוֹ עֲנִינִי מִיָּתָה כְּאֵלוֹ הוּא
מֵת מִמָּוֶשׁ עַד שֶׁהִרְגִישׁ טַעַם מִיָּתָה מִמָּוֶשׁ. גַּם אֲנִי
שָׁמַעְתִּי שְׁאָמַר, שְׁבִימִי נַעֲוִרְיוֹ הָיָה מְצִיר לְעֲצָמוֹ מִיָּתָתוֹ,
וְאִידֵךְ יִכְבוּ עָלָיו וְכוּ'. וְצִיר לְעֲצָמוֹ הַיֵּטֵב כָּל עֲנִינֵי מִיָּתָה.
וְאָמַר שֶׁהוּא מְלֹאכָה לְצִיר לְעֲצָמוֹ זֹאת הַיֵּטֵב:

קצא

פְּעַם אַחַת נִכְנַס לְבַיִת, וְעָנָה וְאָמַר: מַה לַּעֲשׂוֹת כְּשֶׁעוֹמֵד
לְפָנֵי הָאָדָם הַר גָּדוֹל שֶׁל אֵשׁ, וּמַעֲבָר הַשָּׁנִי שֶׁל הַהָר
מִנְּחָ אוֹצֵר טוֹב וְיִקָּר וְנִחְמָד מְאֹד מְאֹד. אֲבָל אִי אֶפְשָׁר
לְבוֹא אֶל הָאוֹצֵר בִּי אִם כְּשֶׁעוֹבְרִין דְּרֹךְ הַהָר שֶׁל הָאֵשׁ.
וְהַהֲכָרַח לְבוֹא לְאוֹתוֹ הָאוֹצֵר הַנִּחְמָד וְהַיִּקָּר וְכוּ'. אַחַר אֵיזָה
יָמִים שׁוֹב דָּבַר מְזֵה וְשָׁחַק וְאָמַר: כְּבָר נֹדַע לִי הַדָּבָר הַזֶּה
מַה לַּעֲשׂוֹת לְזֶה:

שיחות הר"ן

רלו

קצב

פעם אחת דברתי עמו ז"ל מענין זה, שאין העולם רוצים להאמין שיהיו נמצאים עכשו צדיקים גדולים במעלה מאוד כמו בדורות הראשונים. ענה ואמר: אם מאמינים בהשם יתברך צריכים להאמין שיש צדיקים גם כן. כי כמו שהשם יתברך נמצא, בודאי כמו כן נמצאים צדיקים בודאי בכל דור ודור. והבן מאד:

קצג

אמר לענין ממון: צריך האדם שיהיו לו כל הכחות שיש בענין אכילה. כי יש כמה כחות באדם לענין האכילה. כי יש כח המקבל וכח המעבב שלא יצא לחוץ המאכל תקף, וכח המעכל, וכח המחלק המאכל לכל איברי הגוף - להמח המבחר וכן ללב, וכן לכל שאר האיברים לכל אחד פראוי לו, וכח הדוחה הפסלת לחוץ, כמבאר כל זה לחכמי הרופאים. כמו כן כל אלו הכחות צריכין לענין ממון. כי צריך שיהיה לו כח המעבב שלא יפזר מעותיו מיד (כדרך שיש בני אדם שבתחלה מתאווים מאד לממון ומבלים ימיהם על זה, ותכף כשמשגיגין הממון מפזרין אותו מיד), וכן כח המחלק שיתחלק מעותיו למקומות הצריכין לכל אחד פראוי כנ"ל לענין האכילה. דהינו שמבחר יגיע לצדקה,

שיחות הר"ן

וכיוצא בזה בשאר המעות כל אחד למקומו הראוי לו כנ"ל לענין האכילה.

וכמו שמשפירין מהבעל שם טוב ז"ל, שאמר לענין מה שמקבל מעות מרשעים. ואמר, שהמעות כשפא לידו, אזי הוא מתחלק. ומעות שקבל מאנשים הגונים, אלו המעות יוצאים על הוצאות הכנסת אורחים צדיקים שפאים אצלו, וכיוצא בשאר המעות. ומעות שפא ממי שאינו הגון, זה המעות יוצא על הוצאות הסוסים שלו והערל עבד שלו, דהינו שממילא מתחלק המעות אצלו כך. אף על פי שבאמת הוה כל המעות מערב אצלו, אף ממילא הוה נעשה כך אצל הבעל שם טוב ז"ל. וזה בחינת כח המחלק הנ"ל וכח הדוחה הפסלת לחוץ, הינו כנ"ל, כי יש מעות שצריך לצאת לחוץ בשביל ערלים וסוסים וכיוצא. ואמר: עקר תאות ממון, מי שאין לו כלי לקבל. כמו לענין תאות אכילה, כי בודאי מי שיכול לאכל וכו'. ועקר התאוה ביותר מהשעור, כמו כן לענין ממון. אני יש לי כלי וכו'.

קצד

אמר: אחר כל היסורים, אף על פי כן השם יתברך מטיב עמנו, רק שאין אנו רוצים להקטין את היסורים. וגם

שיחות הר"ן

רל"ט

בְּאֵמַת בְּוֹדָאֵי אֵינָם יִסּוּרִים קְטַנִּים, אֲבָל נֶגֶד דְּבִקּוֹת אֶחָד
לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ מֵה שְׂזוּכִין לְאִיזָה בְּחִינָה שֶׁל דְּבִקּוֹת
בְּמַחְשָׁבָה אוּ בְּבִחִינָה אַחֲרֶת. כָּל הַיִּסּוּרִים אֵינָם כְּלוּם נֶגֶד
זֶה, וְעַל יָדָם בְּעֶצְמָם מִתְקַרְבִּים וּמִתְדַבְּקִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי
נוֹטְלִין מִמּוֹנֵי הַבְּרִיאוֹת גּוֹפֵי, מִי נוֹטֵל מִמּוֹנֵי הַבְּרִיאוֹת? הֵשֵׁם
יִתְבָּרַךְ! אִם כֵּן אֲנִי נִדְבֵּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן כְּשֶׁלּוֹקַח חֵם
וְשֶׁלּוֹם אִיזָה בֶּן. מִי לּוֹקַח? הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ! אִם כֵּן אֲדַרְבָּא
עֲתָה הוּא סְמוּךְ יוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי בְּעוֹלָם הַבָּא סְמוּכִין
יוֹתֵר לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ (ע"ן לְעֵיל סִימָן צ"ו):

קצה

שְׁנַת תַּק"ע פִּרְשַׁת נַח, נִכְנָסְנוּ אֵלָיו בְּלִילָה כְּדָרְכֵנוּ תְּמִיד.
עָנָה וְאָמַר: מַה שְּׂאֲנִי עוֹשֶׂה עִמָּכֶם הוּא דְּבַר קָטָן
לְפָנָי, זֶה אַתֶּם צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת (בְּוִנְתּוֹ הִינּוּ מַה שֶּׁהוּא עוֹסֵק
עִמָּנוּ לְהַכְנִיסֵנוּ וּלְקַרְבָּנוּ לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲפָלוּ זֹאת הוּא
דְּבַר קָטָן לְפָנָיו, וְזֶה הַדְּבַר אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת, לְקָרֵב
בְּנֵי אָדָם לְעַבּוֹדַת הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ. אֲבָל הוּא בְּעֶצְמוֹ יֵשׁ לוֹ
עַבּוֹדָה גְּבוּהָ מְזֵה). וְהֵייתִי עוֹמֵד וּמְשַׁתּוּמֵם כְּמַתְמִיחַ, כִּי
כְּפִי הַנִּרְאָה לְדַעַתְנוּ אֵין עַבּוֹדָה גְּבוּהָ מְזֵה, לְקָרֵב בְּנֵי אָדָם
לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ.

ענה ואמר: יש נשמות ערטלאין שאין יכולין לכנס בגוף כָּלָל, וגדל הרחמנות שעליהם גדול ועצום מאד מאד יותר מעל החיים. כי הם כבר נכנסו בגוף, ויש להם בנים ויש להם מצוות, אבל הרחמנות שעל אלו הנשמות הערמות הוא גדול מאד מאד. כי אינם יכולים לעלות למעלה, וגם למטה אינם יכולים להתלבש בגוף כנ"ל. ויש גלגולים בעולם שעדין לא נתגלו כָּלָל בעולם (הכונה - כי יש גלגולים שדברו מהם בספרים שנתגלו על ידי הקדמונים, אבל יש עוד גלגולים שעדין לא נתגלו כָּלָל בעולם). גם מדה זו הוא מצד הגלגול, שהגלגול מחייב שיהיה לו מדה זו שיתאווה תמיד לנסע לדרכים ויהיה מוכן לנסע ואחר כך אינו עולה בידו ונמנע מלנסע (עין לעיל סימן פ"ה ולקמן ר"פ):

קצו

שיחתו הקדושה של רבנו ז"ל אור ליום שני פְּרַשְׁתַּת
נח תק"ע:

התורה שלי גדולה מאד, והיא בלה רוח הקדש, ויכולין לידע ממנה עתידות, שמי שיטה עצמו ויאזין ויקשיב התורה שלי יכול לידע עתידות שיהיה. ואין צריך לומר אחר כך כשנעשין הדברים בעולם, שאז יכולין בודאי

שיחות הר"ן

רמא

למצא הכל בתוך התורה שלי ולראות ולהבין שהכל מבאר בתוך התורה שנאמרה כבר.

כל זה שמעתי אחר שבת בראשית תק"ע, בעת שהראיתי לו התורה: "בראשית לעיני כל ישראל" בכתב הנדפסת בלקומי תנינא סימן ס"ח [ס"ז]. ובאותו השבוע ראינו בחוש כל הנ"ל, איך בהתורה הקדושה ש"ל הוא מגלה נעלמות ועתידות. כי מעשה שהיה כך היה: כי בשבוע הקודמת ביום חמישי שהוא כ"ה תשרי שנה הנ"ל נסתלק כבוד הרב הגאון בוצינא קדישא החסיד המפרסם מורנו הרב רבי לוי יצחק זצ"ל אב-בית-דין דקהלת קדש ברדיטשוב, ובשבת שאחר יום חמישי הנ"ל שהוא שבת בראשית, אז נאמרה התורה הנ"ל מפי רבנו ז"ל, המתחלת: "בראשית לעיני כל ישראל", המדברת מהעלמת הפאר של ישראל, דהינו העלמת והסתלקות הצדיק שהוא הפאר של ישראל. ובעת ששמענו זאת התורה מפיו הקדוש של רבנו ז"ל, לא היינו מבינים כלל להיכן מגיע כוננתו, כי אז באותו השבת עדין לא נודע כלל מפטירת הצדיק הנ"ל עד יום שני אחר שבת. ואחר כך בשבוע שאחר שבת בראשית, נודע לנו מצרתן של ישראל שנסתלק הצדיק הגדול הנ"ל. אז היינו מבינים למפרע שרבנו ז"ל גלה בהתורה הנ"ל, כי זאת התורה מדברת מהעלמת הפאר וכו', והצדיק הנ"ל היה

שיחות הר"ן

נִקְרָא בְּפִי רַבְּנֵנוּ ז"ל פֶּאֶר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת תְּפִלִּין, כַּמְבָאָר
בְּמָקוֹם אַחֵר (ח"י מוֹהֲר"ן סִימָן ע"ד). וְכֵן בְּאוֹתוֹ הַשָּׁנָה לֹא הָיוּ
אֲתְרוּגִים מְצוּיִים, וְאַחַר כֵּךְ בָּאוּ אֲתְרוּגִים עַל פִּי גַם. וְאָמַר
רַבְּנֵנוּ ז"ל שֶׁהָיָה בְּטוֹחַ עַל צִדִּיקֵי הַדּוֹר וּבִפְרָט עַל הַצַּדִּיק
הַנִּלְשָׁהוּ פֶּאֶר הַקְּהֵלָה שֶׁלָּנוּ שִׁיְהִיוּ אֲתְרוּגִים וְכוּ'. עַל כֵּן
רְאִינוּ בְּכַרוּר שֶׁרַבְּנֵנוּ גָּלָה בְּרוּחַ קִדְשׁוֹ בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְשָׁה
הַסְתַּלְקוֹת הַצַּדִּיק הַנִּלְשָׁה, כַּמְבָאָר עֵתָה לְהַמְעִין שֶׁמִּמֶּנּוּ כָּל
הַתּוֹרָה הַנִּלְשָׁה מְדַבֵּרַת מֵעַנְיָן זֶה, דוֹק וְתִשְׁכַּח.

גַּם אֵלֶּה דְבָרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל, בְּעֵת שֶׁרְאָה הַתּוֹרָה הַנִּלְשָׁה בְּכֶתֶב:
הַמוֹסֵר שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁלִי נִפְלָא וְעֵצוֹם מְאֹד. אֵלוֹ הָיוּ
אוֹמְרִים זֹאת הַתּוֹרָה בְּלִשׁוֹן אַחֵר, בְּלִשׁוֹן מוֹסֵר, הָיָה מְעוֹרֵר
וּמְשַׁבֵּר אֶת הַלֵּב מְאֹד, כִּי כִּלְאֵי מוֹסֵר הַשֶּׁבֶל, מוֹסֵר גָּדוֹל
וְנוֹרָא מְאֹד. עַל כֵּן צְרִיךְ לְזַהֵר לְקַיֵּם מַה שֶׁהַזְּהִרְתִּי אֶתְכֶם
לַעֲשׂוֹת מִן הַתּוֹרָה תְּפִלָּה. כִּי תִכַּף כְּשֶׁמִּתְחִילִין לְהַכְנִים
זֹאת הַתּוֹרָה בְּתוֹךְ דְּבָרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת וְשִׁיחָה שֶׁל תְּפִלָּה,
בְּוִדְאֵי תְּעוֹרֵר וְתִשְׁבֵּר אֶת לְבוֹ מְאֹד כַּנִּלְשָׁה (עֵין לְעִיל סִימָן קמ"ה):

קצו

בְּעַנְיָן הַצַּדִּיק הַנִּלְשָׁה שֶׁנִּפְטַר. אָמַר, שֶׁאֶפְלוּ אִישׁ פְּשׁוּט מִחֵיב
לְהַרְגִישׁ הַחֲסָרוֹן. כִּי בְּוִדְאֵי כָּל אֶחָד מִרְגִישׁ מַה
שֶׁנִּחְסַר דְּבַר מִן הָעוֹלָם, אֵד כָּל אֶחָד מִרְגִישׁ הַחֲסָרוֹן בְּאִיזָה

שיחות הר"ן

רמג

מרה שחורה, כי זה מרגיש בהפרנסה, שאין הפרנסה כסדר, וזה מרגיש בעצמיו שאין העצמות מיישבים בו עתה כסדר וכיוצא בזה (וחשב לדגמא כמה דברים כאלו, מה שכל אחד מרגיש החסרון באיזה ענין משנה). אבל מי שיש לו עינים פקוחות הוא רואה ממש שנכבה נר מן העולם ונעשה השד. והלא מצינו כמה שנויים שנעשו בעולם בעת הסתלקות הצדיקים כמו שמצינו בגמרא מועד קטן דף כד (דף כ"ה:): "שכיב וכו' שפעו מרזבי דמא" וכו'. ואם בן במקומות כאלו נעשו שנויים מחמת הסתלקות הצדיקים. ומה שמספרין שראו אש, אף שהוא רחוק קצת בעיני, מחמת שעכשו אין הדור ראוי לכך לראות דברים כאלו, אבל מצד הצדיק שנסתלק בנדאי יכול להיות שיהיה עמודא דגורא בעת הסתלקותו (עין פתבות ז' ע"ו). כי נסתלק ראש כזה ראש באמת, בפרט ראש של ישראל. כי אפלו בשמת ראש ושר של אמות העולם נעשין גם בן שנויים בשמים בין הפוכבים, מפל שפן וכל שפן ראש של ישראל:

קצח

שנת תק"ע בחרף אחר חגכה בעת שבאתי מבארדיטשוב, אמר לי שיש לו מעשה לספר. ואמר שהמעשה הזאת שרוצה לספר לא ספרו אותה כי אם פעם אחד לפני בית

שיחות הר"ן

ראשון, וגם הנביאים לא ידעו הסוד שלה, כי אם הנביא שספר אותה ומי שספר אותה לפניו, והוא חדוש גדול. והגם שכבר ספרו אותה כנ"ל, אף על פי כן הוא חדוש גמור, הינו דבר חדש לגמרי. כי בודאי מאז עד עתה נעשה מה שנעשה. ואז ספרו אותה כמו שהיה ראוי אז, ועתה צריכין לספרה כמו שראוי עתה (ולא זכינו לשמעה). ועל ידי המעשה שוב אינו קשה לי כלל בענינו. כי מתחלה היה קשה לי קצת מפני מה יהיה כך, דהינו שאין לנו שום חשיבות בעולם וכו'. אבל עכשו, על פי המעשה הנ"ל שוב אינו קשה לי כלל.

ובכך היה מוכן לספר מעשה זו, אך אף על פי כן נתגלגל הדבר ולא זכינו לשומעה. אחר כך בסמוך ספר המעשה של הבעל תפלה הנדפס ב"ספורי מעשיות" (מעשה י"ב). ואמר שאין זאת המעשה הנ"ל. ואמר שהמעשה הנ"ל שרצה לספר הוא יפה עוד יותר ממעשה זאת של הבעל תפלה הנפלאה והנוראה מאד. אשרי מי שזוכה לשומעה לעתיד:

קצט

אמר: אין מי שיוכל להבין בהספר (הינו בספר לקוטי מוה"ר"), כי אם מי שיוכל לומר כל תורה ותורה פנים ואחור:

שיחות הר"ן

רמה

ד

אמר: כל התורה שלי היא בלה הקדמות (עין חיי מוהר"ן סימן ש"ג):

רא

אמר, כל תורה ומאמר שאומר יכולין לילך ולעבר בו כל תנ"ך (תורה נביאים וכתובים), ותורה שבעל פה:

רב

שמעתי בשמו ז"ל שאמר, שיש חלוק בין החדושי תורה שמוגלין הצדיקים. בעין שאמרו רבותינו ז"ל (יבמות מט:): שיש חלוק בין נביא באספקלריא שאינה מאירה לנבואת משה רבנו עליו השלום שהיה באספקלריא המאירה. ועל כן שאר הנביאים התנבאו ב"כה אמר ה'" שהוא בחינת אספקלריא שאינה מאירה, אבל משה אמר "זה הדבר" שהוא דבר ברור, בחינת אספקלריא המאירה כמובא בפרוש רש"י פירשת מטות (במדבר ל' פסוק ב'). ואמר הוא ז"ל, שכמו כן יש בחינת חלוק הזה בין החדושי תורה של הצדיקים. כי יש צדיקים שאומרים חדושי תורה אמתיים ומכניסים אותם באיזה פסוק או מאמר רבותינו ז"ל, אבל אין מכונים ונכנסים היטב בתוך דברי המקרא

שיחות הר"ן

וכו', רק באיזה רמז וסמיכות בעלמא, וזה בחינת נביא באספקלריא שאינה מאירה שאינו מתנבא רק בבחינת "כה אמר ה'" וכו'. אבל יש צדיקים נוראים שהם בבחינת משה שחודושי תורתם הם ברורים וזכים בשמש ומבארים ומפרשים היטב בהפסוק או מאמר רבותינו ז"ל שהם מכניסים אותם בהם, וזה בחינת אספקלריא המאירה, בחינת "זה הדבר". כי דבריהם מבארים ומפרשים היטב בהמקרא וכו' שהם מפרשים כפי דרכם שזהו בחינת: "זה הדבר":

רג

אמר: התורה שלי גבוה מאד, ובכל מקום שאני משתמש עם צרופי אותיות (דהינו הראשי תבות וסופי תבות וצרופים נוראים שמנגלה בספריו הקדושים) הוא גדולה ביותר (ועין לעיל מ"ד).
ואמר: הייתי רוצה לילך להלן מן צרופי אותיות, אבל אף על פי כן עדין אני מתעכב בבחינה זו. וגם יש לי נחת מזה, כי לפעמים יש דברים שהם סתומים ונעלמים מאד שאי אפשר למצאם כי אם על ידי בחינת צרופי אותיות, דהינו בראשי תבות או סופי תבות וכיוצא:

שיחות הר"ן

רמז

רד

אמר: שמי שבקי היטב בתורתו ובשיחותיו הקדושות, דהיננו בספריו הקדושים, ראוי לו למצא כל שיחות העולם בתוך תורתו הקדושה, ואין שום שיחה וענין בעולם שלא יוכל השלם למצא בתוך תורתו (פרוש, כי בודאי באמת בכל הדבורים ושיחות של העולם, בודאי יש בהם תורה בהעלם. אבל אין מי שיזכה לגלות זאת, לידע הנסתרות שנעלם בשיחות בני אדם, כי אם אנשים גדולים במעלה מאד מאד. אבל על ידי התגלות תורתו הקדושה והגוראה של רבנו ז"ל, מי שבקי בספריו היטב היטב, ויש לו שכל קצת, יוכל למצא בכל שיחות העולם רמזים בתורתו הקדושה. אפלו אם לא יהיה גדול במעלה ביותר):

רה

פעם אחד נכנסו אנשים אליו. והוציא חתיכת ניר בידו. והיה כתוב עליו בכתיבת ידו הקדושה. ואחוזו בידו, וענה ואמר: כמה תורות כתבות על חתיכת ניר הזה. ואמר שיש כמה וכמה עולמות שהם נזונים ויש להם חיות מהעשן של התורה שלו, ונטל הניר ושרפו אצל הנר. ואמר, שיש כמה וכמה תורות שעדין לא באו אפלו לתוך תמונת אותיות, ועל פן הוא חדוש נפלא כשזוכין להוריד אלו

התורות, להכניסם על כל פנים לתוך תמונות אותיות.
 (בלומר אבל עדן אין העולם כדאי שיכנסו לתוך העולם, רק שזהו גם כן
 חדוש גדול כשבאו על כל פנים לתוך תמונות אותיות כנ"ל):

רו

אמר, אפלו מי שאינו שומע דבורי התורה שאומר, רק
 הקול לבד הוא גם כן טוב מאד. וזה בחינת: "לשמע
 בקול דברו" (תהלים ק"ג), "בקול" דיקא. ואפלו מי שהוא רק
 עומד בבית אצל התורה שאומר טוב מאד מאד בלי שעור:

רז

אמר: לפעמים אני מדבר איזה דבור לאיזה אדם, ואין
 הדבור עושה פעלתו עד לזמן רחוק. כמו שיש
 בשנותנין איזה סמים לרפואה. לפעמים הסם עושה פעלתו
 ומועיל מיד, ולפעמים צריך הסם לשהות בתוך האדם
 איזה זמן ואחר-כך הוא עושה פעלתו. כמו-כן יש דברים
 שהוא מדבר שהם מנחים אצל האדם ואינם מעוררים
 אותו עד לזמן רחוק. אבל סוף כל סוף יעשה הדבור פעלתו
 ויועיל בודאי:

שיחות הר"ן

רמט

רח

אמר: יש כמה דברים שאני אומר לאיזה אדם, ועדין אין עושים פעלתם רק שמתגלגלים הדברים מאדם זה לאדם אחר ומחברו לחברו וכו', עד שיתגלגלו הדברים ויבואו לאיזה אדם ויכנסו הדברים ללבו בעמק גדול, ושם יעשו פעלתם בשלמות, ויעוררו אותו וכו':

רט

אמר שכל התורות והשיחות שלו אינם בשבילנו לחוד. כי אם "את אשר ישנו פה ואשר איננו פה" (דברים כ"ט"ד) (ועני ברש"י שפרש "ואשר איננו פה", ואף עם דורות העתידים לבוא, והבן). וכמה פעמים דברנו עמו מענין זה, ורמז לנו בדבריו להודיע לדורות הבאים את כל מעשי ה' הגדול שעשה עמנו. ופעם אחד אמר בפרוש: גם לכניכם תודיעו את כל התורות והשיחות הנפלאות והנוראות והמעשיות וכיצא בהם אשר גלה לנו. ואמר אז זה הפסוק בהתלהבות גדול כגחלי אש: "והודעתם לבניך ולבני בניך" (דברים ד'). (ואמר בזה הלשון: "איערי קינדיר זאלט איר מודיע זיין וואס דא האט זיך גימאן"). ואמר בררת וזיע בהתלהבות נורא: "והודעתם לבניך ולבני בניך". ואמר: דע והאמן, אם אפשר להוציא אחד מן הרפש, גם מי שיתאחו בו יוציאו אותו גם כן:

רי

(התחלת שיחה זו בחיי מוהר"ן סימן שע"ד)

אמר, כל מה שהוא צריך לעשות ברכים קשה לו מאד מאד, וצריך שיהיה לו מסירת נפש ממש על זה. וספר שקדם הקדוש, בשרוצה להתחיל תבה הראשונה של הקדוש נדמה לו שתצא נפשו ממש. וכן קדם אמירת התורה, בשרוצה להתחיל לומר תורה, אזי נדמה לו שבתבה הראשונה שיאמר תצא נפשו ממש ("ויא איד וייל ארויס לאזן דאס ערשטי ווארט דאכט זיך מיר האט גייא איד אויס). ולא היה מתפלל לפני העמוד בשום פעם ולא עשה שום דבר ביוצא בזה, כגון קריאת המגלה וקריאת התורה, ואפלו לקרות לפני התוקע ושאר דברים פאלה, רק קדוש וזמירות על שלחנו בשבת קדש ואמירת התורה. וגם זה היה כבוד עליו מאד כנ"ל. ואפלו בשהיה צריך לומר קדיש על אמו ביום היארצייט היה קשה וכבוד עליו מאד:

ריא

היה מתלוצץ מאד מהחולקים עליו ואומרים שתורתו קבל מזקנו רבי נחמן הארידענקיר ז"ל. ואמר בדרך צחות: כמה היטיב עמי זקני שהשאיר לי תורות פאלו מבין ממש לכל ענין וענין שיהיה מענינא דיומא, וכפי מה שצריכין

שיחות הר"ן

רנא

הַאֲנָשִׁים הַשׁוֹמְעִים. כְּגוֹן עַל שֶׁבַת חֲנֻכָּה מְחַנְכֶּה, וְעַל שֶׁבַת נַחְמוּ בַּיּוֹצֵא בּוֹ וְכוּ'. וְכָל הַאֲנָשִׁים עִם כָּל הַצְּטֻרְכוֹתֵם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת יִהְיוּ נִכְלָלִים בְּזֹאת הַתּוֹרָה בְּאוֹתוֹ הָעֵת, וְכָל מִי שֶׁעָבַר בְּעוֹלָם אָז וְכוּ'. כְּלוֹמֵר הֲלֹא בְּתוֹרָתוֹ הָיָה כְּלוּל כָּל מִי שֶׁהָיָה צָרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִהַשׁוֹמְעִים כַּאֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ בַּפְּשִׁיטוֹת, כַּמָּה וְכַמָּה מַעֲשִׂיּוֹת נִרְאוֹת בְּעֵינֵינוּ זֶה, אִיךָ מִי שֶׁהָיָה צָרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּגִשְׁמִיּוֹת וּרְוַחָנִיּוֹת, וְכָל מִי שֶׁעָבַר בְּעוֹלָם אָז הַכֹּל נִכְלָל בְּתוֹרָתוֹ. וְגַם הַתּוֹרָה דְּבִרָה מֵעֵינֵינוּ דְּיוֹמָא. מִלְּבַד שְׂאֵר עֵינֵינוּ וְחֲדוּשִׁים נִפְלְאִים שֶׁרָאִינוּ בְּשַׁעַת אֲמִירַת תּוֹרָתוֹ הַנּוֹרְאָה. שְׁכַל מִי שֶׁהָיָה לוֹ מִחַ בְּקִדְקֵדוֹ, רָאָה שֶׁהֵם דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים שֶׁנִּתְגַּלּוּ לוֹ עֵתָה מִן הַשָּׁמַיִם מִמְּקוֹר עֲלִיּוֹן קְדוֹשׁ וְנִרְאָ וְנִשְׁגָּב מְאֹד מְאֹד. כִּי הָיוּ חֲדוּשִׁים חֲדָשִׁים שְׁלֹא נִשְׁמָעוּ בְּעוֹלָם.

וְאִיךָ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שְׁמוֹת כְּזֶה, שְׂזַקְנוּ רַבֵּי נַחְמָן עָלָיו הַשְּׁלֹום הַשְּׂאִיר לוֹ כָּל כְּךָ תּוֹרוֹת וְכָל כְּךָ מַעֲשִׂיּוֹת וְכָל כְּךָ שִׁיחוֹת נִפְלְאוֹת, וְכָל כְּךָ שִׁיחוֹת וְעֲצוֹת נִפְלְאוֹת שֶׁדָּבַר עִמָּנוּ וְכוּ', וְהַכֹּל הִגִּיעַ לְרַבְּנּוּ ז"ל דִּיקָא. וּמִקְדָּם לֹא נִשְׁמָע לְשׁוּם אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם דְּבַר אֶחָד מֵאלוֹ הַתּוֹרוֹת וְהַחֲדוּשִׁים שֶׁגָּלָה זְקֵנוּ. מִי פָתִי וְשׁוֹטֵה שֶׁיִּשְׁמַע לְדָבָר הַכֹּל וְכִזָּב וְשִׁטְמוֹת כְּזֶה. גַּם אָמַר, שְׁמִי שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ וּמְכִיר אֶת זְקֵנוּ

שיחות הר"ן

הקדוש מורנו הרב רבי נחמן הארידענקיר זצ"ל, יודע שלא היה בעל תורה כזה. כי אף על פי שהיה צדיק קדוש ונורא מאוד מאוד, אבל לא היה בעל תורה כל כך, מכל שכן וכל שכן חדישים כאלה וכו'. ופעם אחד היה פה איש אחד זקן מסלאפקיוויץ שהיה יודע את זקנו הרב הקדוש מורנו הרב רבי נחמן הארידענקיר ז"ל, והיה עומד לפני רבנו ז"ל. ענה ואמר: הם אומרים שתורתך היא מזקני רבי נחמן ז"ל. אם היה זקני רבי נחמן בעצמו שומע תורתך, היה אצלו גם כן חדיש. ואחר כך אמר: ואם היה הבעל שם טוב שמע תורתך היה אצלו גם כן חדיש, ואם היה רשב"י שמע תורתך היה גם כן חדיש גם אז (מוכא גם בחיי מוהר"ן סימן שפ"ג):

לענין המחלקת שעליו

ריב

פעם אחד אמר: "הלכה כרב נחמן בדיני" (כתבות יג.). הינו לענין המתנגדים שחלקו עליו, בודאי הלכה כמותו, כי הלכה כרב נחמן בדיני. כי דיני הוא לשון מחלקת ושני בני-אדם מחלקין לפני הבית דין על איזה דבר (זה שמעתי בשמו). ועין בגטין פרק השולח שאמרו שם שלש פעמים: הלכה כרב נחמן, והלכה כרב נחמן. והלכא פנחמני (גטין לד.):

ריג

שמעתי בשמו שדבר בענין מחלקת. ואמר: שלכאורה מאי אכפת שזה מדבר על זה? אך באמת על ידי מחלקת שחולקים על אחד יכולין חס ושלום להפיל אותו ממדרגתו חס ושלום. וכעין שאמרו רבותינו ז"ל שרצו למנות גם את שלמה המלך עליו השלום וכו' עד שבא דוד ונשתפח לפניהם וכו' (ירושלמי סנהדרין לח:). כי הנה להם כח לדחותו חס ושלום על ידי דבוריהם. ואמר שזה שאמר

שיחות הר"ן

דוד המלך עליו השלום: "שָׁרִים רִדְפוּנִי חֲנָם" (תהלים קי"ט),
הִינּוּ אַף שְׁגֹדְלִים וְשָׁרִים רִדְפוּנִי, אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא בְּחֲנָם,
שְׂאִינָם פּוֹעֲלִים כָּלֵל בְּמַחְלָקְתָם עָלַי. וְהַסִּימָן: כִּי "וּמִדְבָרְךָ
פָּחַד לִבִּי" (שם), שְׂאֵנִי מִפְּחַד מִדְבָרֶיךָ. דְּהִינּוּ שֵׁישׁ לִי יִרְאֵת
שָׂמִים וְאִינִי נוֹפֵל מִמְּדַרְגְּתִי חֵם וְשָׁלוֹם. וְזֶה סִימָן שֶׁהִרְדִּיפָה
שָׁלָהֶם חֲנָם, בְּחִינַת: "שָׁרִים רִדְפוּנִי חֲנָם":

ריד

(התחלת השיחה בחיי מוהר"ן סימן ת"ג)

שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ שְׂאָמַר: כְּשֶׁאָדָם שׂוֹאֵל לְהַצְדִּיק אִם לַעֲשׂוֹת
דְּבַר שֵׁישׁ בּוֹ מִסִּירַת נֶפֶשׁ בְּשִׁבִיל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ,
הוּא רְאוּי לֹא לְהָשִׁיב וּלְצוּוֹת עָלָיו שְׂלֵא לַעֲשׂוֹת. וְאֵף עַל פִּי
כֵן הַשׂוֹאֵל אֵין צָרִיךְ לְקַיֵּם דְּבָרָיו. כֵּן שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ.

עוֹד שְׁמַעְתִּי בְּעִנְיָן אַחֵר: כָּל מֵה שֶׁהַצְדִּיק מְצוּה לַעֲשׂוֹת
צָרִיךְ לְקַיֵּם. רַק כְּשֶׁמְצוּה שְׂלֵא לִסַּע עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה
אֶצְלוֹ זֶה אֵין צָרִיךְ לְקַיֵּם.

עָרַב רֹאשׁ הַשָּׁנָה רְאוּי לְתַן עַל פְּדִיוֹן:

רטז

אָמַר: אֶצְלֵי הָעֶקֶר הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְתַכְפָּה כְּשֶׁחֻלְפָה וְעוֹבֵר
רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֲנִי מִטָּה אֲזוּנִי וְשׁוֹמֵעַ אִם מִכֵּין בְּכַתֵּל

רנה

שיחות הר"ן

לְעוֹרֵר לְמַלְיָחוֹת לְשָׁנָה הַבָּאָה. כִּי אֵין שׁוּם זְמַן כְּלָל, כִּי כָּל
הַשָּׁנָה חוֹלֵף וְעוֹבֵר כְּהֶרֶף עֵין:

להתרחק מחקירות ולהתחזק באמונה

רטז

(התחלת השיחה חיי מוהר"ן סימן תי"א)

עין אלשיך על משלי. ובפרט בקפיטל ז' בדרך שלישי שם מרחיב הדבור והאזהרה להתרחק מהם ועין שם. כי מדבר שם בדרך צחות ונפלא, ומסביר הדבר איך הם מטעים את העולם, שבתחלה אינם מגלים האפיקורסות והכפירות שלהם, רק מראים המתיקות המדמה הנראה בתחלה בדרביהם הרעים עין שם. וזהו: "כי נפת תפאנה שפתי זרה" וכו' (משלי ה"ג), ופירש רש"י - אפיקורסות. "ואחריתה מרה כלענה" כו' עין שם.

והכלל: שכל האזהרות של משלי להתרחק מ"אשה זרה", פונתו על חכמות החיצוניות שנקראת אשה זרה בנגד חכמת התורה שנקראת "אשת חיל" (משלי ל"א). ומי שפקי בהם ובדרביהם, ואיך הם מטעין את העולם, בפרט בני הנעורים, שהם מחנכין אותן בחנוך הרע והמר שלהם, הם ממש כמו אשה המנאפת המקשטת עצמה ומדברת

שיחות הר"ן

רנו

דברי חזן. ובתחלה אינה מגלה זדון לבה ומראית עצמה ככשרה, עד אשר היא ממעת כל מי שנסת אחריה. כמו כן ממש הם דרכיהם הרעים למי שיודע מעט מדרכיהם. ועל קטב משל זה סובב רב ספר משלי. וכל מקום שקורא "כסיל" ו"פתי" המהפכים "ארחות ישר" (משלי ב') וכיצא בזה, כל פונתו על אלו החכמים להרע שנקראו כסילים ופתאים. כמו שכתוב: "ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל מפנו" (משלי כ"ו) וכתוב: "הוי חכמים בעיניהם" (ישעיה ה').

ואי אפשר להאריך בזה. כי הם אומרים בהפך ממש, ומביאים ראיה ממשלי דיקא ומשאר כתבי קדש לדרכיהם הרעים. כי תורתנו הקדושה יש בה סם חיים למי שזוכה, ולא זכה נעשית לו סם מות. כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יומא עב): על פסוק: "אשר שם משה" (דברים ד'), וכתוב: "כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם ופושעים יבשלו בהם" (הושע י"ד). על כן להמתקש לילך בדרכיהם הרעים לא יועילו רב הדברים, ולהחפץ באמת יספיקו דברינו אליו לחזק נפשו ודעתו לעמד כעמוד ברזל נגדם ולשבר "מתלעות עול" (איוב כ"ט). והשם יתברך יגלה האמת במהרה, אמן בן יהי רצון (המשדד השיחה בתי מוהר"ן סימן תי"ב):

שיחות הר"ן

ריו

ואמר: שאיתא בספר אחד, שמה שמוכא בספרי המחקרים
ראיה שצריכין לחקר מפסוק "וידעת היום והשבות
אל לבבך" וכו' (דברים ד' ל"ט), שצריכין לדעת אותו יתברך
על פי חקירות. זה הפרוש הוא מפת הקראים שהם
מפרשים פסוק זה כך, שצריכין לדעת אותו יתברך על פי
חקירות, אבל האמת לא כן הוא. כי באמת העקר לדעת
אותו יתברך הוא רק על ידי אמונה שלמה, שעל ידי זה
דיקא זוכין אחר כך לדעת והשגה גדולה בידיעת רוממותו
יתברך שמו. וכמו שכתוב: "וארשתיד לי באמונה וידעת
את ה'" (הושע ב'). ועין בלקוטי הלכות ביורה דעה הלכות
גלוח (ה"ג), שם מבאר היטב שעקר הידיעה הוא על ידי
אמונה, עין שם.

ובאמת עקר הפרוש הפשוט של פסוקים אלו המזהירים
לדעת אותו יתברך, כגון: "וידעת היום והשבת
וכו'", וכן: "דע את אלקי אביך ועבדהו" (דברי הימים א כ"ח),
וכן: "דעו כי ה' הוא אלקים" וכו' (תהלים ק'), עקר האזהרה
זו היא בפשימות לדעת ולזכר אותו יתברך תמיד בכל עת,
ואל ישכח אותו יתברך חס ושלום בשום עת. כמו למשל

שיחות הר"ן

רנב

שְׁדַרְךָ הַמְלָכִים וְהָאֲדוֹנִים שְׁמֹזְהִירִין אֶת עַבְדֵיהֶם שְׁיַדְעוּ
שֵׁישׁ עֲלֵיהֶם מוֹשֵׁל, וּבִפְרָט אֲנָשֵׁי חֵיל שֶׁל הַמְלָכִים שְׁמֹלְמַדִּין
אוֹתָם שְׁיַדְעוּ מִי הַמְלִיךְ וְהַקִּיסָר שְׁלָהֶם "לְמַעַן תִּהְיֶה יִרְאַתוֹ
עַל פְּנֵיהֶם" (שְׁמוֹת כ'), וַיַּעֲבְדוּ עֲבוּדָתָם בְּשָׁלְמוֹת. וְכֵן
הַרְגִילוֹת לֹאמַר לְהַעֲבֹד: דַּע שֵׁישׁ עֲלֶיךָ אֲדוֹן וּמוֹשֵׁל.
שְׁהַכּוֹנֶה שְׁיִקַּח זֹאת בְּדַעְתּוֹ בְּכָל יַעַת וְאֵל יִשְׁכַּח לְבַל יַעֲשֶׂה
שׁוּם דְּבַר נֶגֶד רְצוֹנוֹ. כְּמוֹ כֵן לְהַבְדִּיל בְּמַלְכוּתָא דְשְׁמִיא,
שְׁמֹזְהִיר אוֹתָנּוּ: "דַּע אֶת אֱלֹקֵי אָבִיךָ" וְכוּ', הֵינּוּ יָדוּעַ תַּדַּע
וְאֵל תִּשְׁכַּח בְּשׁוּם יַעַת. וְכֵן: "וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם וְהַשְּׁבוֹת אֶל
לְבָבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים" וְכוּ'. וְכֵן: "דַּעוּ כִּי ה' הוּא
אֱלֹקִים". כִּי בְּיָדָיו צְרִיכִין כְּפָה וְכַמָּה אֲזוּהָרוֹת גְּדוּלוֹת
וְרִבּוֹת עַל זֶה בְּכַמָּה וְכַמָּה לְשׁוֹנוֹת. כִּי אֵף עַל פִּי שְׁכָל אֶחָד
יֹדַע בְּכָלֵל כִּי "ה' הוּא הָאֱלֹקִים", אֵף עַל פִּי כֵן מַחֲמַת
מְרֻדוֹת עוֹלָם הַזֶּה וְתַאֲוֹתָיו וְהַבְּלִיּוֹ, נִמְצְאִים הַרְבֵּה שְׁבָרֵב
הַעֲתִים שׁוֹכְחִים אוֹתוֹ וְתַבְרָךְ. וְעַל זֶה מְזוּהָרִים הַפְּסוּקִים:
"דַּעוּ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים" וְכוּ' וְכֵן: "דַּע אֶת אֱלֹקֵי אָבִיךָ"
וְכוּ'. כְּלֹאמַר קַחוּ זֹאת בְּדַעְתְּכֶם הַיֵּטֵב עַד שִׁיְהִיָּה קֶשׁוֹר
וְחֻזֵק בְּדַעְתְּכֶם וּלְבַבְכֶם בְּכָל יַעַת, וְזֶה: "וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם
וְהַשְּׁבוֹת אֶל לְבָבְךָ" וְכוּ', כִּי זֶה עֶקֶר שְׁלֵמוֹת הַיְדִיעָה
כְּשֶׁמְקַשְׂרִין הַדַּעַת אֶל הַלֵּב, כְּמַבְאָר בְּדַבְרֵי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת
(בְּלֻקְטֵי מוֹהֲרָן סִימָן ל"ג), דְּהֵינּוּ כְּשֶׁמְמַשְׁיכִין הַדַּעַת אֶל הַלֵּב

לִידַע בְּלִבּוֹ הַיָּטִב כִּי ה' הוּא אֱלֹקִים וְכוּ'. כִּי בְּכָל עֵת
שֶׁמְשִׁימִין זֹאת אֵל לִבְבוֹ הַיָּטִב כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים, בּוֹדְאֵי
נוֹפֵל פְּחָדוֹ וְאִימָתוֹ וְיִרְאָתוֹ עָלָיו לְבַלְתִּי יַחֲטֵא. וְאֵי אֶפְשָׁר
לְדַבֵּר בְּזֶה יוֹתֵר, כִּי יִדְעַת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא לְכָל חַד
כְּפֹם מָה דְמִשְׁעַר בְּלִבָּה בִּידוּעַ (לְעִיל א').

וְכָל חַד כְּפֹם מָה דְמִשְׁעַר בְּלִבָּיה יָבִין הַיָּטִב דְּבַרְיֵנוּ אֵלֶּה.
אָבֵל חֲלִילָה לֹמַר שְׁכֹנַת הַפְּסוּקִים לְדַעַת אוֹתוֹ
יִתְבָּרַךְ עַל פִּי חֲקִירוֹת אֲנוּשִׁיּוֹת הַבְּנוּיִים עַל שְׁכַל הַמַּמְעָה.
כִּי עֵקֶר הַיְדִיעָה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, כְּכַר הוֹדִיעוּ לָנוּ אַבּוֹתֵינוּ
הַקְדוּשִׁים שֶׁיִּגְעוּ וְיִרְחוּ כָּל יְמֵיהֶם וּפְשָׁטוּ אֶת עַצְמָם
מִגִּשְׁמִיּוֹת לְגַמְרֵי, כִּי שָׁבְרוּ כָּל הַתְּאוּוֹת וְהַמַּדּוֹת בְּתַכְלִית,
וּבְפֶרֶט הָרַע הַכּוֹלֵל שֶׁהוּא תְּאוּת הַמִּשְׁגָּל, וְעַל יְדֵי זֶה הָיָה
דַּעְתָּם בְּשִׁלְמוֹת, וְזָכוּ לְהַכִּיר אֶת בּוֹרְאֵם בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת,
וְהִנְיָחוּ לָנוּ יְרֵשָׁה טוֹבָה כְּזֹאת. וְאַנְחֵנוּ מְחִיבִים לְקַבֵּל
הַיְרֵשָׁה הַטוֹבָה הַזֹּאת בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה כְּמוֹ שְׁכָתוּב:
"אֲשֶׁרֵינוּ מָה טוֹב חֲלָקֵנוּ וּמָה נְעִים גּוֹרְלֵנוּ וּמָה יָפָה יְרֵשָׁתֵנוּ"
וְכוּ' (מִתְפַּלֵּת שְׁחִרִית). רַק הַפְּסוּקִים מְזַהֲרִים אוֹתֵנוּ לְקַח
הַיְדִיעָה הַקְדוּשָׁה הַזֹּאת בְּמִחְנֵנוּ וּלְהַמְשִׁיכָה וּלְקַשְׁרָה בְּלִבְנוּ
הַיָּטִב תְּמִיד בְּכָל עֵת, לְמַעַן תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵינוּ לְבַלְתִּי
נַחֲטֵא וְכוּ':

שיחות הר"ן

רסא

ריח

והתלוצץ מאד מהמחקרים שאומרים שיש בהלכנה ישוב
כמו על הארץ הזאת, על שרואין שם בתוכה
כמו אילנות ושאר ברואים שבוז הארץ, והיה מתלוצץ מזה
ואמר שהוא שטות גדול. כי הלכנה הוא כמו אספקלריא
שכל דבר שעומד כנגדו נראה בתוכו. ועל כן נראה בתוך
הלכנה דברים שפוזאת הארץ, אבל באמת אין שם דבר
מאלו הברואים, והכל יפצה פיהם של המחקרים:

ריט

אחר שבא מלעמברג שחי אחר כך שתי שנים היה מדבר
בכל פעם הרבה מאמונה. והבננו מדבריו שכל
דבוריו שמדבר כל פונתו היה הכל בשביל להכניס
אמונותינו האמתיות בלב כל אחד ואחד מישראל. והיה
רגיל להזכיר כמה פעמים גדל עצם נפלאות הטובה שעשה
לנו משה רבנו עליו השלום, שנתן לנו את התורה, ופתח
בה: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"
(בראשית א'), וגלה לנו האמונה הקדושה בלי שום חכמות
וחקירות. וגנה הרבה את ספרי המחקרים והפילוסופים
והתלוצץ מהם בכמה מיני ליצנות. וברר לעינינו שאינם
יודעים כלום. והאריך בשיחות כאלו הרבה מאד בכמה

שיחות הר"ן

וְכַמָּה מִיָּנִי לְשׁוֹנוֹת שֶׁל חֻכְמָה אֲמִתִּית נִפְלְאוּהָ וְנוֹרְאוּהָ,
 אֲשֶׁר כָּל דְּבוּר וְדְבוּר הָיָה מֵתוֹק מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים וְנִכְנָם
 בְּעֵמֶק הַלֵּב לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְכִבֵּר כְּתַבְנוּ מֵהֶם הַרְבֵּה
 כְּאֲשֶׁר כָּבֵר גִּדְפָסוּ קִצְתָם, אֲבָל עֲדִין לֹא נִכְתַּב חֵלֶק אֶלֶף
 מֵהֶם. וְגַם אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר תְּמוּנַת הַדְּבוּר הַקְּדוּשׁ וְהַנוֹרָא
 הַנְּעִים וְהַמְתוֹק בְּתַכְלִית הַנְּעִימוֹת שִׁיִּצָּא מִפִּיו הַקְּדוּשׁ
 בְּקִרְשָׁה וּבִטְהָרָה בְּאִימָה וּבִירְאוֹהָ בְּרַתֵּת וְזִיעַ, שֶׁהִיָּה לוֹ כָּל
 מִיּוֹן חֵן שֶׁבְּעוֹלָם, כְּאֲשֶׁר יַעֲיֹדוּן וַיִּגִּדוּן כָּל מִי שְׁזָכָה לְדַבֵּר
 עִמוֹ אֶפְלוּ בְּמַלְי דְּעֵלְמָא. וְכִפִּי הַמּוֹכֵן מִדְּבַרְיוֹ בְּסוּף בְּשִׁתִּי
 הַשָּׁנִים הַנִּלְשָׁחִי אַחַר שֶׁבֵּא מְלַעַמְבְּרַג, שֶׁכָּל דְּבוּרָיו, הֵן
 בְּמַלְי דְּעֵלְמָא הֵן בְּדַבְרֵי תוֹרָה, הַכֹּל כְּאֲשֶׁר לְכָל, כִּדִּי
 לְהַכְנִים אֲמוּנָה בְּעוֹלָם שֶׁהוּא יְסוּד כָּל הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת,
 כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "כָּל מְצוֹתֶיךָ אֲמוּנָה" (תהלים קי"ט):

רב

(התחלה בסימן ת"ו בתי מוהר"ן)

פַּעַם אֶחָד אָמַר לְאֶחָד: אֲנִלָּה לְךָ סוּד שִׁיְהִיָּה אֶפִּיקוֹרְסוֹת
 גְּדוֹל בְּעוֹלָם. כִּי מְלַמְעֵלָה יָבוֹא אֶפִּיקוֹרְסוֹת בְּעוֹלָם
 בְּשָׁבִיל נְסִיּוֹן. וְאֲנִי יוֹדַע שְׁאֲנָשִׁים שְׁלִי גַם בְּלֹא זֶה יִתְחַזְּקוּ
 בְּאֲמוּנָה בְּאֲמֵת וַיִּשְׁאָרוּ קִימִים בְּאֲמוּנָתָם, אֲדָ אֲנִי מְנַלָּה לְךָ

שיחות הר"ן

רסג

זאת כְּדִי שִׁיתְחַזְקוּ יוֹתֵר בְּשִׁירָאוֹ שְׁדַבְּרוּ מִזֶּה מִקֶּדֶם.
וְכַדְבָּרִים הָאֵלֶּה נִשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּמָה פְּעָמִים. וְהָיָה
מִתְאַנֵּחַ מְאֹד עַל זֶה וְאָמַר: אוֹי, אֵיךְ יוֹכְלוּ לַעֲמֹד לְאִנְשִׁים
מֵעַטִּים נֶגֶד כָּל הָעוֹלָם.

וְהִנֵּה סְמוּךְ מְאֹד אַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ ז"ל רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ זֹאת,
שֶׁתַּכְּף הַתְּחִיל לְהִתְפַּשֵּׁט אֶפִּיקוֹרְסוֹת גְּדוֹל בְּעוֹלָם
מִה שְׁלֹא הָיָה כְּזֹאת מִימֵי קֶדֶם. כִּי אַף עַל פִּי שְׁכַבְּר הַתְּחִיל
לְצַמַּח נֶגַע הַמְּסַפַּחַת הַזֹּאת בְּכַרְלִין עַל יְדֵי הָאֶפִּיקוֹרְסִים
הַמְּפָרְסָמִים דְּשֵׁם כְּמִפְרָסָם, וְחִבְּרוּ חִבּוּרִים רָעִים, בְּפָרְט
סְפָרֵי הַמְּאֻסָּף וְכו', אֲבָל עַדִּין לֹא נִתְפַּשְׁטָה הַנֶּגַע בְּמִדֵּינַתְנוּ.
עַד אֲשֶׁר בְּיָמֵינוּ אַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ ז"ל וְהַסְּתַלְקוֹת עוֹד גְּדוּלֵי
הַצְּדִיקִים הַקְּדוֹשִׁים ז"ל, פְּשְׁתָּה נֶגַע הַמְּסַפַּחַת הַרְעָה הַזֹּאת
גַּם בְּמִדֵּינַתְנוּ, וְהַתְּחִיל הָאֶפִּיקוֹרְסִים הַמְּפָרְסָם דְּקַהֲלַת
מְרַנְסָפָאֵל עִם סִיעָתוֹ הַרְעָה לְיִסֵּד בֵּית הַחֲנוּךְ הַרַע שְׁלָהֶם,
עַד אֲשֶׁר אַחַר כֵּךְ הֶעֱמִידוּ צָלַם כְּזֶה בְּאֲדַעְסִיא וְכו'. וְכַבֵּר
צֹחוֹ בְּכַרוּכֵיא הַצְּדִיקִים וְהַכְּשָׁרִים שְׁבִדוּרֹתֵינוּ אֱלֹהִים, וְאִין
שׁוֹמֵעַ לָהֶם, כִּי יָדָם תְּקִיפָה בְּעוֹנֹתֵינוּ הָרַבִּים. אוֹי לָנוּ מִה
שֶׁהִגִּיעַ לָנוּ בְּדוּרֹתֵינוּ אֱלֹהִים. וְעַל יְדֵי זֶה נִצְמַחָה הַגְּזֵרָה
הַרְעָה בְּיָמֵינוּ שְׁנִמְשָׁכָה עַל יָדָם שֶׁהַפְּצִירוֹ אֶת הַקִּיר"ה עַל
זֶה כִּידוּעַ. אוֹי מִה הָיָה לָנוּ. וְנִתְקַים בְּעוֹנֹתֵינוּ הָרַבִּים
כְּאֲשֶׁר הוֹדִיעַ אֲדַמּוּ"ר ז"ל הַנּוֹרָא מִקֶּדֶם בְּרוּחַ קִדְשׁוֹ. וְעַדִּין

שיחות הר"ן

הם הולכים ומתפשטים בכל עת. אוי מי יודע מה יהיה
בימים הבאים.

ובכך כתבנו מה שאמר הוא ז"ל (לעיל ל"ה) שעל זה
התנבאו כל נביאינו, בפרט דניאל שאמר: "יתבררו
ויתלבנו ויצרפו רבים" וכו' (דניאל י"ב). שכל פונתם היה
שבאחרית הימים האלה יתנסו ויצטרפו ישראל באמונה.
שיעמדו ויקומו רבים שירצו להטעות אותם מהאמונה
הקדושה, שהם האפיקורסים והמחקרים שבמינו. ומאחר
שכבר הודיע זאת מקדם שזה יהיה הנסיון, היה ראוי
לעמד בנסיון בודאי, אף על פי כן יהיה נסיון גדול, עד
אשר רבים יהיו נכשלים מאד. אך אף על פי כן אנו
בותבים כל זאת, למען ידעו החפצים באמת ובאמונה
הקדושה שכבר הודיע הוא ז"ל לנו את כל זאת מקדם,
למען יהיה להם למשיב נפש, ולחזק לבם בה' ובתורתו
הקדושה באשר קבלנו מרבותינו ז"ל בגמרא ופוסקים:

רכא

היה מתלוצץ מאד מהלוחות שלנו או להבדיל שלהם
שפותבים המארעות והשנויים פגון קר וחם וכו', ועל
פי הרב אינם מכונים דבריהם כלל. ענה ואמר: אם כן

שיחות הר"ן

רסה

שְׂוֹדְעִין, יאמרו נָא הַשְּׁנוּיִים שֵׁישׁ בְּעוֹלָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּעֶצְמוֹ. כִּי כַּמַּעַט בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִשְׁתַּנִּים בְּעוֹלָם שְׁנוּיִים הַרְבֵּה מְאֹד בְּיוֹם אֶחָד. כִּי יֵשׁ קֶר וְחֵם וְגֶשֶׁם וְשֶׁלֶג וְרוּחַ וְאוֹר נֶחַ, וְכִי־צֵא בָּזֶה שְׁנוּיִים רַבִּים אֵין מִסְפָּר שֶׁנַּעֲשִׂין בְּיוֹם אֶחָד עַל פִּי הָרֵב. וּמִי יוּכַל לְכַוֵּן וְלִידַע זֹאת? "מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂי ה' מְאֹד עִמָּקוֹ מִחֲשֻׁבוֹתָיו. אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדַע וְכִסִּיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת" (תהלים צ"ב) עַל פִּי חֻקְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת שֶׁלָּהֶם כָּל הַשְּׁנוּיִים הַנַּעֲשִׂים בְּיוֹם אֶחָד (וְגַם בְּסִפְרֵי הַתְּכוּנָה בְּעֶצְמָם מִבְּאֵר שֶׁעָנָן זֶה שֶׁל הַלּוּחֹת הַנִּ"ל אֵינוֹ בָּרוּר כֻּלָּל. כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּסוֹף סֵפֶר "נִחְמַד וְנַעֲמִים" עֵין שָׁם):

רכב

שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ שֶׁדַּבֵּר עִם אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ בְּלִבּוֹלֵי אַמוֹנָה. וְחִזַּק אוֹתוֹ רַבֵּנוּ ז"ל, וְאָמַר לוֹ, שְׂאִיתָא שְׁכָל הַתְּהוּוֹת מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית הָיָה רַק בְּשִׁבִיל מָה שֶׁצָּפָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְהִיוּ אֲנָשִׁים שֶׁיְהִיָּה לָהֶם יְסוּרִים בְּעֵנֵן הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, מִחֻמַּת הַבְּלִבּוֹלִים וְהַכְּפִירוֹת הָעוֹלִים עַל מַחֲשַׁבְתָּם רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְהֵם יִתְגַּבְּרוּ כִּנְגַד אֱלוֹי הַמַּחֲשָׁבוֹת וְיִתְחַזְּקוּ בְּאֲמוּנָה. וְרַק בְּשִׁבִיל זֶה בְּרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. וְעַל יְדֵי דְבוּרִים אֱלוֹי נִתְחַזַּק זֶה הָאִישׁ מְאֹד תָּמִיד בְּכָל עֵת שֶׁבָּאוּ עָלָיו בְּלִבּוֹלִים הַנִּ"ל. וְכֵן מִבְּאֵר

שיחות הר"ן

בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל כִּמְהָ פְּעָמִים שֶׁעָקַר הַבְּרִיאָה הָיָה בְּזִכּוֹת
הָאֲמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְכָל מַעֲשָׂהּוּ בְּאֲמוּנָה" (תהלים ל"ג):

רכג

בְּעֵינַיִן שֶׁהָיוּ מְסַפְּרִים לַפְּנֵי רַבְּנוּ ז"ל וְהָיוּ מְשַׁבְּחִים מְאֹד
אֶת פְּרוּשׁ רִש"י, וְשָׂאִין צְרִיכִין לְלַמֵּד פְּרוּשׁ אַחֵר עַל
הַמְּקָרָא עַל פִּי פְּשׁוּט, כִּי שָׂאֵר הַפְּשָׁטָנִים רַבָּם הוֹלְכִים עַל
פִּי דַרְכֵי הַחֲקִירוֹת וְכוּ' (עין חיי מוֹהֲר"ן סִימָן ת"י) (פְּנוּנַת הַדְּבָר כִּי
יֵשׁ כִּמְהָ פְּשָׁטָנִים שֶׁהֵם כְּנֶגֶד דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, וְהֵם
הוֹלְכִים עַל פִּי דַרְכֵי הַחֲקִירָה קָצֵת בְּכִמְהָ מְקוֹמוֹת כִּי הָיוּ
מְחַקְרִים, וְאִין צְרִיךְ לְפֹרְטֵם. וְאֵלּוּ הַפְּשָׁטָנִים אִין צְרִיכִין
לְלַמֵּד אוֹתָם כִּי אִם רַק פְּרוּשׁ רִש"י ז"ל). עֵנָה וְאָמַר רַבְּנוּ
ז"ל: זֶה אֵינְךָ יוֹדֵעַ שֶׁרִש"י ז"ל הוּא כְּמוֹ אַחִיָּה שֶׁל הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה. כִּי כָּל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן וְכָל יִשְׂרָאֵל בְּלֵם
לוֹמְדִים אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב וְשֶׁבְּעַל פֶּה עִם פְּרוּשׁ רִש"י.
וּמִזֶּה מוֹבֵן עֵצִם גְּדֻלַּת רִש"י ז"ל:

רכד

בְּעֵינַיִן מַה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: שֶׁאֲסוּר לְהִסְתַּכַּל מֵה
לְמַעְלָה מֵה לְמַטָּה מֵה לְפָנִים מֵה לְאַחֹר (חַגִּיגָה י"א).
אָמַר רַבְּנוּ ז"ל שֶׁכָּל אָדָם וְאָדָם יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת מַה לְמַעְלָה
מֵה לְמַטָּה וְכוּ' לְפִי מִדְּרַגְתּוֹ שֶׁאֲסוּר לוֹ לְהִסְתַּכַּל בָּהֶם. כִּי

שיחות הר"ן

רסו

אֲצֵל קֶצֶת מִסֵּתִים שְׁכָלוּ אֲצֵל הַגְּלָגְלִים וְרִקִּיעִים, וְאָסוּר לוֹ לְהִסְתַּפֵּל לְהֵלֵן יוֹתֵר. וְגַם כָּל הַפִּילוֹסוּפִים וְהַמַּחְקָרִים, כָּל שְׁכָלָם וְחִקְיָרָתָם הוּא רַק עַד הַגְּלָגְלִים וְלִמְעַלָּה מִזֶּה אֵין יוֹדְעִים כָּלֹם. וְגַם בְּמֵה שֶׁתַּחַת הַגְּלָגְלִים טָעוּ הַרְבֵּה בְּכִמְה דְבָרִים עַד שֶׁנִּפְל בִּינֵיהֶם מַחְלֻקוֹת גְּדוּלוֹת בְּכָל דְבָר. וְכִבֵּר מְבֹאָר שֶׁאָסוּר לְהִסְתַּפֵּל בָּהֶם כָּלֵל. וְהַכָּלֵל, שֶׁכָּל אָדָם בְּמָקוֹם שֶׁמִּסֵּתִים שְׁכָלוּ אָסוּר לוֹ לְהִסְתַּפֵּל לְהֵלֵן יוֹתֵר. כִּי זֶהוּ אֲצֵלוֹ בְּחִינַת מַה לְמַעְלָה מַה לְמַטָּה. רַק לְסִמְנָד עַל אֲמוּנָה לְבָד:

רכה

רַבְּנּוּ ז"ל כְּשֶׁהָיָה בְּאוּמָאן, שָׁאַל אוֹתוֹ אֶחָד אִם אֶפְשָׁר לִידַע חֻכְמַת הַקְּבֵלָה בְּלִי תַעֲנִינִיתִים וּמְקוֹנָאוֹת. כִּי אֶחָד אָמַר שְׂאֵי אֶפְשָׁר לִידַע הַקְּבֵלָה כִּי אִם וְכוּ'. וְהַשֵּׁבִי: אֶפְשָׁר לִידַע הַחֻכְמָה בְּלֹא הַנ"ל. כִּי הוּא חֻכְמָה וְכוּ'. וְאָמַר אֲזַי, שְׂמֵה שֶׁקֵּשָׁה לְהִבִּין סֵפֶר הַ"עֵץ חַיִּים" וְכוּ', הוּא מַחְמַת שְׂלֹא נִכְתָּב כְּסֵדֶר. וְאָמַר שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁחֻכְמַת הַפִּילוֹסוּפִיאַ מִסֵּתִימַת שֵׁם מִתְחִיל חֻכְמַת הָאֱמֶת שֶׁהוּא חֻכְמַת הַקְּבֵלָה (עַן לְקוּשֵׁי הַלְכוֹת אוֹרַח חַיִּים הַלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם ה"ו אוֹת ע"ט). (פְּרוּשׁ כִּי הַפִּילוֹסוּפִים לֹא חָקְרוּ כִּי אִם עַד הַגְּלָגְלִים, וּמִשָּׁם וְלִמְעַלָּה אֵין יוֹדְעִים מְאוּמָה. וְגַם בְּהַחֻכְמוֹת שֶׁמֵּהַגְּלָגְלִים

שיחות הר"ן

וּלְמַטָּה גַם בֵּין הֵם נְבוּכִים מְאֹד בְּרָבֶם כְּכֹלֵם כִּידוּעַ לָהֶם
 בְּעֵצָמָם. וְחֻכְמַת הַקְּבֵלָה מִתְחַלֵּת בְּמָקוֹם שְׂמִסְתַּיְמַת
 חֻכְמָתָם, דִּהְיִינוּ מֵהַגְּלָגְלִים וְלִמְעָלָה. כִּי כָל עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה
 עִם הַגְּלָגְלִים בְּכֻלָּל, בּוֹלְלֵת חֻכְמַת הַקְּבֵלָה בְּתִבְהָ אַחַת
 שֶׁהוּא עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה. וְכֹל חֻכְמַת הַקְּבֵלָה הוּא מֵעֲשִׂיָּה
 וְלִמְעָלָה, שֶׁהוּא יִצְרָה וּבְרִיאָה וְאַצִּילוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה
 וְכוּ'. וְגַם בְּעֲשִׂיָּה בְּעֵצָמָה בְּפִנְיֵימִיּוֹת הָעֲשִׂיָּה, דִּהְיִינוּ רוֹחֲנִיּוֹת
 הָעֲשִׂיָּה, אֵין לְהַפְּיִלוֹסוֹפִים שׁוֹם יְדִיעָה כָּלֵל. אֲבָל חֻכְמַת
 הַקְּבֵלָה מְדַבֵּרַת רַק מִשְׁרֵשׁ הָעֲשִׂיָּה בְּרוֹחֲנִיּוֹת וּמִשָּׁם
 וְלִמְעָלָה. נִמְצָא שֶׁבְּמָקוֹם שְׂמִסְתַּיְמַת חֻכְמָתָם שֶׁל הַמְּחַקְרִים
 מִשָּׁם מִתְחַלֵּת חֻכְמַת הַקְּבֵלָה).

גַם אֲנֹכִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ לְעִנְיַן הַשְּׁגוֹתָיו הַנּוֹרָאִים
 שְׁדַבֵּר כְּמָה פְּעָמִים מְזִיד וְאָמַר: הֲלֹא אֲצַל הַמְּחַקְרִים
 מִסְתַּיְמַת יְדִיעָתָם בְּגִלְגָּלִים. וְנִדְמָה לָהֶם שְׂמִשָּׁם וְלִמְעָלָה
 הוּא רַק עֵצֶם הָאֱלֻקוֹת יִתְבַּרְךָ, וּבְאַמַּת כָּל לְמוֹד הַקְּבֵלָה
 הוּא בְּעוֹלָמוֹת וּמְדֻרָּגוֹת שְׂמִשָּׁם וְלִמְעָלָה. כְּמוֹ כֵּן אֶפְלוּ מִי
 שֶׁהִשִּׁיג חֻכְמַת הַקְּבֵלָה הַיָּטִב שֶׁהוּא חֻכְמַת הָאֱמֶת, אֵף עַל
 כִּי כֵּן אֵין חֻקֵּר לְתַבּוּנָתוֹ, כִּי עֲדוֹן יֵשׁ גְּבוּהָ מֵעַל גְּבוּהָ וְכוּ'.

וְכֵן פְּעַם אַחַת רָאָה סֵפֶר אֶחָד שְׂמִלְקָט מִכְּתָבֵי הָאֲרִיז"ל
 שְׂאִינָם מִצְוִיִּים, שְׂמְדַבֵּר מֵהַשְּׁתַּלְשּׁלוֹת וְהַמְּדֻרָּגוֹת

שיחות הר"ן

רסמ

שְׁקֵדִים הָאֲצִילוֹת שֶׁהוּא עוֹלָם הַמְּלָבוּשׁ וְכוּ' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
בְּסֵפֶר "וַיִּקְהַל מֹשֶׁה" וְכוּ'. וְדַבֵּר עִמִּי מִזֶּה וְנַפְלְאֹתַי מְאֹד עַל
זֶה מָה שֶׁיֵּשׁ לַמּוֹד בְּקַבְּלָה גַם לְמַעְלָה מֵאֲצִילוֹת, וְנִדְמָה לִי
שֶׁאֵין גְּבוּהַ יוֹתֵר. וְשָׁחַק, וְאָמַר אִזּוֹ גַם בֶּן: הֲלֹא אֲצִל
הַמְּחַקְרִים נִדְמָה שֶׁמִּסְתִּים הַיְדִיעָה בְּגִלְגָּלִים וְכוּ' כַּנ"ל.
וְכֹונָתוֹ הָיָה כְּמוֹ בֶן, אֲפִלּוּ בִּידִיעַת הָאֱמֶת לְמַעְלָה לְמַעְלָה
יֵשׁ עוֹד גְּבוּהַ מֵעַל גְּבוּהַ בְּלִי שְׁעוֹר וְעֶרְךְ וְכוּ'. כִּי לְגַדְלָתוֹ
אֵין חֶקֶר וְעִנְיָן זֶה אִי אֲפֹשֶׁר לְבַאֵר בְּכָתָב:

רכו

פַּעַם אַחַת שָׁחַק וְאָמַר: אִם הָיוּ מְנִיחִין לְכַנֵּס מֵת אֶחָד בֵּין
הַמְּחַקְרִים כְּשִׁי'שְׁבִין וְחוֹקְרִין בְּחֻכְמָתָם, הָיוּ מִתְבַּטְּלִים
כָּל הַחֻכְמוֹת שְׁלָהֶם:

מדבר ממעלת ההתבודדות

רכז

מצאתי כתב יד החברים. שאמר, שטוב יותר
שההתבודדות יהיה מחוץ לעיר במקום עשבים,
כי העשבים גורמים שיתעורר הלב (ועין לעיל צ"ח קמ"ד קס"ג):

רכח

שמעתי בשמו שאמר: בודאי נמצאים פשרים אף על פי
שאין להם התבודדות, אבל אני קורא אותם
("פלייטים") מבהלים ומבלבלים. ופתאם פשיכוא משיח
ויקראו אותם יהיו מערבבים ומבלבלים. אבל אנחנו נהיה
דומים כמו האדם אחר השנה, שדעתו נוחה ומישבת
היטב, בן תהיה דעתנו נוחה ומישבת עלינו בלי
מהומה ובלבול:

רכט

שמעתי בשמו, שהיה מדבר עם אחד מבני הנעורים והיה
מחזק אותו מאד מאד בהתבודדות ושיחה בינו
לבין קונו בלשון שמדברים בו כדרך ז"ל. ואמר לו,
שבתחלה זה היה עקר התפלה מה שהיה כל אחד מדבר

שיחות הר"ן

רעא

מה שבלבו לפני השם יתברך בלשון שהיו מדברים בו
במבאר ברמב"ם בתחלת הלכות תפלה, עין שם שמבאר
שם זאת היטב, שבתחלה היה זה עקר התפלה וכו'. אף
אחר כך ראו אנשי כנסת הגדולה וכו' ותקנו סדר התפלה
עין שם (הלכות תפלה פרק א' הלכה ד'). אבל על כל פנים מדינא
זהו עקר התפלה. על כן גם עכשו שמתפללין סדר התפלה
שתקנו אנשי כנסת הגדולה, טוב מאד להאדם להיות רגיל
להתפלל לפני השם יתברך תפלות ותחנונות ובקשות מלבו
בלשון שמבין, שיוזכרו השם יתברך לעבודתו באמת, כי זה
עקר התפלה כנ"ל. ועין במקום אחר בכמה מקומות
בדברינו כמה האדם צריך להרגיל עצמו ולחזק עצמו
בהנהגה זו, שעל ידי זה דיקא באו כל הצדיקים למדרגתם
עין שם היטב (עין לעיל קג"ד):

רל

שמעתי מרבי נפתלי גרו יאיר ששמע מרבנו ז"ל, שטוב
בשהלב של איש הישראלי נמשך כל כך להשם
יתברך, עד שבכל עת ועת שידפקו על הלב יתחיל תכף
להתלהב ולהשתוקק להשם יתברך בכלות הנפש כראוי.
ועשה אז תנועות בידיו על ענין זה. ואמר שאפלו כשיושבין
בין אנשים ישא ידיו ולבו לה', ויצעק אליו בכלות הנפש.

שיחות הר"ן

והרים אז ידיו בהתעוררות נפלא ואמר הפסוק: "אל תעזבני ה' אלוקי" (תהלים ל"ח) בקול נעים של תחנה וגעגועים נפלאים להשם יתברך. ותפס זאת לדגמא, שפך ראוי לאיש ישראלי שאפלו כשהוא בין אנשים, יתעורר בכל פעם להשם יתברך בהתעוררות נמרץ כנ"ל:

רלא

ספר לי אחד מאנשי שלומנו שפעם אחת שאל את רבנו ז"ל, מהו החלוק שביין לב נשבר למרה שחורה. השיב לו: לב נשבר הוא כד: שאפלו כשעומד בין העולם יחזיר פניו ויאמר: "רבנו של עולם" וכו'. ובאותה שעה בעצמה ובתוך כד אמר רבנו ז"ל בעצמו: "רבנו של עולם", בהתעוררות נפלא ובנשיאת ידים בהשתוקקות נמרץ כדרכו:

רלב

עוד שמעתי מפי הנ"ל שכמה פעמים נכנס אליו ורצה לדבר עמו. ולא היה יכול לפתח פיו לדבר לפניו מה שבלבו. ופעם אחת היה עומד ומשמשו, והיה בדעתו לדבר עמו מיד, אבל לא היה יכול לפתח פיו כלל. ואחר כך צנה רבנו ז"ל שיושיט לו מנעליו לנעלם לכבוד שבת.

שיחות הר"ן

רעג

כי היה אז אחר יציאה מהמרחץ בערב שבת. ואז בעת שהושיט לו מנעליו ענה רבנו ז"ל מעצמו ואמר לו: תרגיל עצמך לדבר לפני השם יתברך ואז תוכל אחר כך לדבר עמי גם כן. אחר-כך בעת שזכה לדבר עמו, אז כשנכנס אליו ורצה גם כן לדבר והיה קשה עליו מאד לדבר. ענה רבנו ז"ל ואמר: גבור אחד חגר מתניו לכבש חומה חזקה. ואחר כך כשבא אל השער, היה ארוג על השער מטה מקורי עכביש שפתם השער. וכי יש שטות מזה שיהיה חוזר ממלחמתו מחמת הסתימה של הקורי עכביש! (והנמשל מוכן). ואחר-כך אמר לו: העקר הוא הדבור. שעל ידי הדבור יכולין לכבש הכל ולנצח כל המלחמות. ואמר: אף על פי שיכולין להתבודד במחשבה, אבל העקר הוא הדבור.

ומבאר הנמשל ממילא לענין מה שקשה על האדם לדבר לפני השם יתברך או לפני הצדיקים האמתיים מה שגלבנו. וכל זה מחמת בושה וכבודות שאלו שאין לו עזות דקדושה, בודאי הוא שטות גדול. כי הלא הוא רוצה לכבש בדבורו מלחמה (נ"א: חומה) חזקה שהוא מלחמת היצר, ועכשו כשהוא סמוך לדבר, ולכבש ולשבר חומות ולפתח שערים על ידי הדבור, ובשביל מניעה קלה מחלישות דעתו וכיוצא, ימנע חס ושלום מלדבר! כי הלא המניעה

שיחות הר"ן

הזאת נחשבת לסתימה של קורי עכביש פנגד החומות
שרוצה לשפר בדבורו.

גם ספר לי האיש הנ"ל שרבנו ז"ל צוה לו שיהיה לו
התבודדות שתי שעות ביום. שעה אחת שילך
וישתוק ויבין עצמו לדבר, ויערוך לבו לכך, ואחר כך ידבר
שעה אחת:

רלג

שמעתי מאיש אחד מאנשי שלומנו, שפעם אחת דבר
רבנו ז"ל עמו מעגן בגדים. ואמר לו שעל כל
דבר צריכין להתפלל. הינו אם בגדו קרוע וצריך לבגד,
יתפלל להשם יתברך שיתן לו בגד ללבש, וכן בכל ביוצא
בזה דבר גדול ודבר קטן. על הכל ירגיל עצמו להתפלל
תמיד להשם יתברך על כל מה שיחסר לו. אף על פי
שהעקר להתפלל על העקר, דהינו על עבודת השם יתברך
לזכות להתקרב אליו יתברך, אף על פי כן גם על זה צריכין
להתפלל. ואמר, שמיו שאינו מתנהג כך, אזי אף על פי
שהשם יתברך נותן לו בגדים ופרנסה והצטרכות חיותו,
אבל כל חיותו הוא כמו בהמה שגם בן השם יתברך נותן
לה לחמה וכו', כן הוא חיותו שנותן לו השם יתברך. כי
מאחר שאינו ממשיך כל חיותו על ידי תפלה מהשם

שיחות הר"ן

רעה

יתברך, על בן כל חיותו הוא כמו חיות בהמה ממש. כי האדם צריך להמשיך כל חיותו והצטרכותו מהשם יתברך על ידי תפלה ותחנונים דוקא.

ובן שמעתי אנכי גם בן מפיו הקדוש על דבר קטן ופחות מאד שהיה קצת מכרח לי. ואמר: תתפלל על זה להשם יתברך. ועמדתי משתומם. כי היה לי לדבר פלא בעיני להתפלל להשם יתברך על דבר פחות כזה. וגם כי לא היה מכרח ביותר. ענה ואמר (בלשון תמה): אין זה כבודך שיתפלל להשם יתברך על דבר קטן כזה?! ואחר כך ספר לי מעשה קטנה מענין בטחון אפלו על דברים קטנים מאיש אחד ממעוז'בוז'. והכלל: שעל כל הדברים שבעולם צריכין להתפלל להשם יתברך, וכן מבאר באגף-בית עין שם (תפלה אות ל"ז):

רלד

שמעתי בשמו לענין התחזקות בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו. אומר, שאפלו אם עוברים ימים ושנים הרבה, ונדמה לו שלא פעל עדין בשיחתו ודבוריו כלום, אף על פי בן אל יפל מזה כלל, כי באמת בודאי עושים הדבורים רשם. והביא משל כמו מים היורדים על האבן, אף על פי שנדמה להם שאין להמים כח כנגד האבן הקשה

שיחות הר"ן

ואין נִכְרַר רִשְׁם הַמַּיִם בְּאֶבֶן, אַף עַל פִּי בֶן כְּשֶׁהַמַּיִם יוֹרְדִים
עַל הָאֶבֶן כַּמָּה וְכַמָּה זְמַנִּים רְצוּפִים הֵם עוֹשִׂים נֶקֶב בְּהָאֶבֶן
כַּנִּרְאָה בְּחַוֵּשׁ. כִּמוֹ כֵּן, אֲפֹלוּ אִם לָבוּ לֵב הָאֶבֶן וְאִין נִכְרַר בּוֹ
רִשְׁם דְּבוּרָיו וְתַפְלָתוֹ, אַף עַל פִּי בֶן בְּרַבּוֹת הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים
יִנְקֵב לָבוּ הָאֶבֶן עַל יְדֵי שִׁיחָתוֹ, כִּמוֹ "אֲבָנִים שֶׁחֲקוּ מַיִם"
(איוב י"ד) כַּנִּל.

וּכְכֹר מְבֹאֵר הַרְבֵּה מַעֲנִין הַתְּחִזְקוֹת בְּהַתְּבוֹדְדוֹת שֶׁהוּא
שִׁיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנֵו בַּסְּפָרִים הַנִּדְפָּסִים שֶׁמְכַבֵּר עֵין
שָׁם הַיֵּטֵב. וְהַעֲקָר שֶׁתְּקִים הַדְּבָרִים כָּכָל הַכְּתוּב שָׁם וְכֵאֵן
לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ לְעַד:

שיחות מורנו הרב רבי נחמן

רלה

כָּבֵד מְבֹאֵר בְּלִקְוֵי תַנְיִנָא סִימֵן מ"ד, שְׂרַבְנוּ ז"ל הַזְהִיר
מְאֹד לְבִלֵי לְהַחְמִיר חֲמֻרוֹת יְתָרוֹת בְּשׁוּם דְּבַר. פִּי
"אֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא בְּמַרוּנֵיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו" (עֲבוּדָה זָרָה
ג.) וְ"לֹא נִתְּנָה הַתּוֹרָה לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת" וְכוּ' (בְּרֻכּוֹת כה:).
וְאָמַר אָז, שְׂאִיתָא שְׂרָאוּי לְכָל אָדָם שְׂיִבְחָר לְעַצְמוֹ מִצְוָה
אַחַת שְׂבְּאוֹתָהּ הַמִּצְוָה יִדְקָדֵק הַרְבֵּה וַיִּקָּם אוֹתָהּ הַמִּצְוָה
עִם כָּל הַחֲמֻרוֹת וְהַדְּקֻדּוּקִים, וְכַעֲיִן שְׂמַצִּינוּ בְּגִמְרָא: "אֲבוּד
בְּמַאי זְהִיר טְפִי" וְכוּ' (שְׁבַת קיח:). וְאָף עַל פִּי כֵן גַּם בְּאוֹתָהּ
הַמִּצְוָה אֵל יִכְנַס בְּחֲמֻרוֹת שֶׁל שְׂגָעוֹן וְשִׁטּוֹת וּמְרָה שְׁחֹרוֹת,
רַק יִדְקָדֵק בָּהּ בְּלִי שְׂגָעוֹן בְּכָל הַחֲמֻרוֹת. אֲבָל בְּשֶׂאֵר כָּל
הַמִּצְוֹת אֵין צְרִיכִין לְהַחְמִיר כָּלָל. וְהִלּוּאֵי שְׂנוּכָה לְקִים אֶת
כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה כְּפִשׁוּטָן מִמֶּשׁ בְּלִי שׁוּם חֲמֻרוֹת.

וְגַם בְּעֵינֵי הַחֲמֻרוֹת יְתָרוֹת בְּפֶסַח לֹא הָיָה מִסְבִּים כָּלָל עַל
הַמְרָבִים לְדְקָדֵק יוֹתֵר מִדְּאֵי וְנִכְנַס בְּמְרָה שְׁחֹרוֹת
גְּדוּלוֹת. וְהֶאֱרִיךְ בְּשִׂיחָה זוֹ אָז, כִּי אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁינוּ שָׂאֵל
לוֹ ז"ל שְׂאֵלָה אַחַת בְּעֵינֵי אֵיזָה חֲמָרָא בְּפֶסַח אֵיךְ לְהַתְּנֶהָ.

שיחות הר"ן

ואז התלווצין ממנו מאד. והרבה לדבר מענין זה שאין צריכין לחפש אחר חמרות יתרות ושגוען ובלבולים. ואמר שהוא בעצמו גם כן כבר היה שקוע בענין זה מאד, שהיו עולים על דעתו חמרות יתרות מאד מאד. ופעם אחד היה חושב מחשבות בענין המים על פסח שחשש שמא יש איזה משהו במים ששואבין. ואם יכין לו מים על כל ימי הפסח כמו שנוהגין קצת, גם זה לא הוטב בעיניו, כי קשה לשמור היטב המים מערב פסח על כל ימי הפסח. ולא הוטב בעיניו שום מים רק מי מעין הנובעים ויוצאים והולכים ובאים מים חדשים בכל עת. אבל במקום שהוא ז"ל היה יושב לא היה שום מעין כזה, והיה בדעתו לנסע על פסח למקום שיש שם מי מעין כזה. כל כך נכנס בחמרות ומרה שחורות ודקדוקים יתרים. אבל עכשו הוא מתלווצין מזה כי אין צריכין לחפש אחר חמרות יתרות אפלו בפסח.

והאר"י בשיחה זו הרבה אז, כי עקר העבודה באמת הוא תמימות ופשיטות להרבות בתורה ותפלה ומעשים טובים בלי לחפש לחדש דוקא חמרות יתרות. רק לילך בדרך אבותינו הקדמונים. ולא נתנה התורה למלאכי השרת. ואמר אז, שבשביל זה עזבו העולם חכמות הדקדוק ואינם עוסקים בו כלל. כי דקדוק אין צריכין כלל, כי אין

שיחות הר"ן

רעט

צריכין ל'דקדק על עצמו יותר מדאי לבקש חמרות יתרות. והאר"ך בזה עוד. ואמר אז שאין שום דבר שיהיה חיוב בדוקא ואם לאו וכו'. רק אם יוכל - יוכל ואם לאו - "אנם רחמנא פטרה" (בבא קמא כח:). וכבר מבאר זאת במקום אחר (תני מוהר"ן ת"ל - תל"ה):

רלו

אמר לאחד שהיה חולה גדול מאד, ויסוריו היו קשים מאד מאד. כי היה חולה מפל על ערש דוי, והיה לו כאב השנים כמה וכמה זמנים בכאב מפלג ועצום מאד מאד בלי שעור, עד שכל פניו נעשה נפוחות (שקורין "גישוואלין"). והכרחו בתחבולות גדולות של דאקטורים מפלגים להוציא שניו. וגם באיברים הפנימיים היה חולה גדול עד למיתה. ויסוריו היו בלי שעור. ואמר רבנו ז"ל אליו, שכל היסורים הקשים והמרים שסבל כמה שנים, כלם הם טובים יותר מכויה אחת בגיהנם. כויה אחת בגיהנם גרוע מזה. ("עם איז אלץ בעסיר איידיר איין בריא אין גיהנם, איין בריא אין גיהנם איז ארגיר דער פון"):

רלז

אמר, שצריך לזהר מאד לבלי להוציא מפיו דבור של שעות חס ושלוש, אפלו בדרך ליצנות. דהינו שלא

לומר חס ושלום על עצמו שיהיה רשע חס ושלום או שיעשה עברה חס ושלום, אף שאומר זאת בדרך ליצנות ואין בלבו כלל לעשות זאת, אף על פי כן זה הדבור מזיק לו מאד ויכול להכריחו חס ושלום אחר כך לעשות זאת שהוציא מפיו, אף על פי שלא אמרה מלבו רק בדרך ליצנות. ועל ידי זה נכשל יהוא המלך על ידי שהוציא מפיו ואמר: "יהוא יעבדנו הרבה" (מלכים ב' י'). אף על פי שבלבו היה לבלי לעבדו רק אמר זאת בדרך ליצנות כדי להטעות את עובדי הבעל כמבאר שם במקרא, אף על פי כן נכשל אחר-כך על ידי זה עד שעבד בעצמו עבודה זרה כמו שאמרו רבותינו ז"ל. על כן צריכין לזהר מזה מאד כי "ברית כרותה לשפתים" וכו' כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מועד קטן יח. סנהדרין קב.):

רלח

היה מדבר עם אחד. בתוך כך שמע אחד שהיה מתפלל תפלת ערבית ואמר: "ותקננו בעצה טובה מלפניך", ואמר אותו האיש במהירות אלו התבות "ותקננו בעצה" וכו'. וענה רבנו ז"ל ואמר לזה שעמד אצלו: הראית שזה חוטף במהירות אלו התבות: "ותקננו בעצה טובה" וכו'. הלא אלו התבות צריכין להתפלל בהתעוררות גדול ובכונה

שיחות הר"ן

רפא

גְּדוּלָה מֵעֵמְקָא דְלִבָּא מְאֹד מְאֹד, כִּי זֹאת הִיא תַפְלָה יִקְרָה
מְאֹד מְאֹד, כִּי מְאֹד צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מֵהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ
שְׁנוּזָה שְׂיִתֵּן לָנוּ הֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ עֵצָה טוֹבָה, שְׁנוּזָה לִידַע
אֵיךְ לְהִתְנַהֵג וְכוּ'. וְדָבָר זֶה מוֹבֵן מְאֹד לְכָל מִי שְׁרוּצָה לְכַנֵּס
בְּעִבּוּרֵת הֵשֶׁם שְׁצְרִיכִין לְבַקֵּשׁ מְאֹד מֵהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה,
שְׁנוּזָה לְעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ.

וְאָמַר עַל עֲצָמוֹ: כְּשִׁמְגִיעַ הַיּוֹם אָנִי מוֹסֵר כָּל תְּנוּעוֹת שְׁלִי
שֶׁל כָּל הַיּוֹם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שְׂיִהְיוּ כָּל הַתְּנוּעוֹת שְׁלִי
וְשֶׁל בְּנֵי וְשֶׁל הַתְּלוּיִים בִּי שְׂיִהְיוּ הַכֹּל כְּרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וְכוּ'.
וְכֵן כְּשִׁמְגִיעַ שַׁבָּת אוֹ יוֹם טוֹב וְכִיּוֹצֵא, אָנִי מוֹסֵר הַיּוֹם
לְהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ שְׂיִהְיֶה כָּל הַנְּהַגַּת אוֹתוֹ הַשַּׁבָּת כְּרִצּוֹנוֹ
יִתְבָּרַךְ. וְאַחַר כֵּךְ כְּמוֹ שְׁמִתְנַהֵג אֲצִלּוֹ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אוֹ
בְּאוֹתוֹ הַשַּׁבָּת וְכִיּוֹצֵא, שׁוֹב אֵינִי מְבַלְבֵּל דַּעְתּוֹ אַחַר כֵּךְ
כָּלֵל אִם הִיָּה הַנְּהַגַּת שְׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם כְּרִאוּי. וְהֵבֵן:

רלט

אָמַר: שְׁלֵא כְּמִדַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בְּשָׂר וְדָם. כִּי
הָאָדָם בְּשִׁעוּשָׁה לְעֲצָמוֹ מִלְּבוּשׁ, אָזִי בְּתַחֲלָה
כְּשֶׁהוּא חָדָשׁ חָשׁוּב אֲצִלּוֹ בְּיוֹתֵר. וְאַחַר כֵּךְ כָּל מֵה שְׁמִזְקִין
אֲצִלּוֹ הַמְּלָבוּשׁ נִתְקַלְקַל בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר וְנִתְמַעַמַּת חֲשִׁיבוֹתוֹ
בְּכָל פַּעַם כְּשִׁמְזָקִין. אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרִא אֵת

שיחות הר"ן

העולם. ובתחלה היה העולם מקלקל, ואחר כך בכל פעם נתתקן העולם ונחשב העולם אצלו יותר. כי אחר כך בא אברהם יצחק ויעקב, ואחר כך משה רבנו עליו השלום וכו'. וכן בכל פעם באים צדיקים ומתקנים בכל פעם את העולם יותר ויותר. ונחשב בכל פעם אצלו יתברך העולם ביותר. ואחר כך בסוף יבוא משיח במהרה בימינו ואז יהיה גמר תקון העולם:

רמ

שמעתי מר"א מטעפליק שאמר לו לענין מה שרצון רבנו ז"ל לא היה שיהיה מלמד כנ"ל. והוא הוכיח לו שטוב יותר להיות מלמד, וספר לו בשם הבעל שם טוב ז"ל שמספרים בשמו שטוב להיות מלמד. ענה ואמר רבנו ז"ל: איני יודע אם הבעל שם טוב ז"ל אמר כך. ואפלו אם אמר כך, כל צדיק הדור יש לו פח לעשות גדרים ולהנהיג את העולם כפי אותן הדורות. ואני אומר עתה שטוב לעבודת הבורא יתברך שלא להיות מלמד. וספר לי הנ"ל בשנוי לשון מזה, אך זהו היצא מדבריו.

ופעם אחת דבר עם אחד מאנשיו שהיה מלמד. ושאל אותו כמה יש לך שכר למוד לזמן? השיב לו: כך

שיחות הר"ן

רפג

וְכָךְ. וְחָשַׁב עִמּוֹ כַּמָּה עוֹלָה עַל יוֹם, בְּוֹדָאֵי עוֹלָה סָךְ מַעֲט
מְאֹד. וְאָמַר לוֹ: אִם בֵּן תִּחְשַׁב עוֹד כַּמָּה עוֹלָה עַל שְׁעָה
אַחַת שְׂכָר לְמוֹד, בְּוֹדָאֵי לֹא יַעֲלֶה כִּי אִם דְּבַר שְׁבוּשׁ. אִם
כֵּן, כְּשֶׁאַתָּה מְכַבֵּל שְׁעָה אַחַת מִלְמוּדֶךָ, אַתָּה אוֹבֵד עוֹלָם
הַבָּא בְּשִׁבִיל דְּבַר שְׁבוּשׁ, בְּשִׁבִיל גְּדוּל אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם. אָבֵל
כְּשֶׁתַּעֲשֶׂה מִשָּׂא וּמִתֵּן וְתִגּוֹל חֲלִילָה אֶת חֲבֵרְךָ בְּהַמְשָׂא
וּמִתֵּן אִיזָה דְּבַר שְׁבוּשׁ גְּדוּל אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם עַל יְדֵי אִיזָה
אֲנִים, מִחֲמַת שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְזַהַר וּלְדַקְדַּק עַד פְּרוּטָה אַחַת,
בְּוֹדָאֵי יִמְחַל לָךְ. אָבֵל הַשְּׁעָה שְׂאַתָּה מְכַבֵּל מִלְמוּדֶךָ, בְּוֹדָאֵי
אֵין הַבַּעַל הַבַּיִת מוֹחֵל לָךְ בְּשׁוּם אַפֵּן:

רמא

שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ שֶׁהִקְפִּיד מְאֹד עַל הַמְלַמְדִים שְׁלוֹמֵדִים
בְּעִיר אַחֲרַת חוּץ לְבַיְתָם, וְקָרָא אוֹתָם בְּלִשׁוֹן
גְּנָאֵי גְּדוּל. וְאָמַר, שֶׁהַמְלַמֵּד שְׁלוֹמֵד חוּץ לְבַיְתוֹ דּוֹמֵה אֶצְלוֹ
כְּמוֹ שֶׁפָּחָה כְּנַעֲנִית:

רמב

אָמַר: עֲנִין עֵין הָרַע הוּא: כִּי יֵשׁ כַּח מְמֹשׁ בְּהֶרְאִיָּה. כִּי כַּח
הֶרְאוֹת הוֹלֵךְ לְחִבְרוֹ וּמִזִּיקוֹ כְּשֶׁעִינּו רָעָה. כִּי הֶרְאִיָּה

שיחות הר"ן

הוא כח ממש, שהולך כח הראות ופוגע בהדבר הנראה. וכשעיניו רעה מזיק בראיתו ממש כנ"ל. ועל כן נדה בשתסתכל במראה ימצא שם רשם דם כמובא (רמב"ן ויקרא י"ח פסוק י"ט):

ודע שסגלה לעין הרע - סנפיר של דג לעשן בו. וסימן סנפיר בגימטריא רע עין. וביותר מסגל סנפיר של מן דגים שקורין אותו "שלעיין". לשון נופל על לשון, של עין.

עוד שמעתי בשמו ז"ל נסח אחר: לתלות הסנפיר הנ"ל על האדם או תינוק שמרגל שיהיה לו לפעמים עין הרע, יתלו עליו סנפיר הנ"ל וינצל כנ"ל.

וספרו לי עוד שאז אמר, שעין הרע נמשך מהארבע מאות איש שהלכו עם עשו להלחם עם יעקב, כמו שכתוב: "וארבע מאות איש עמו" (בראשית ל"ב). ואיתא, שהלכו להטיל עין רעה חס ושלום במחנה של יעקב. וסנפיר הוא מספר תי"ו (ארבע מאות) שהוא מספר רע עין במקוון כנ"ל. וכל זה הוא כנגד הת' איש של עשו הנ"ל שמהם נמשך הרע עין כנ"ל, ועל כן סנפיר מציל מזה כנ"ל. ועוד חשב אז כמה דברים שעולים תי"ו שהם שיכים לענין זה:

שיחות הר"ן

רפה

רמוג

צְנוּה לְאַחַד שֶׁהִיָּה אֶצְלוֹ חוֹלָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שְׂיָקוּם קִדְּם
אוֹר הַיּוֹם וַיֹּאמֶר שִׁיר הַשִּׁירִים בְּלוֹ. וַאֲמַר שְׁבַל
הַרְפוּאוֹת שְׁבַעֲוֹלָם כְּלָם כְּלוּלִים בְּשִׁיר הַשִּׁירִים. וְכֵן הָוָה,
שְׂתַכְּפָה הִיָּה שְׁנוּי לְהַחֲזִילָה וְחֹזֵר לְאִיתְנוּ:

רמוד

שְׁמַעְתִּי מֵאַחַד מִחֲשׁוּבֵי אַנְשִׁים אִישׁ כָּשֶׁר וִירָא שְׁמַיִם
וְעוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם בְּאַמֶּת, שְׂאֲמַר לוֹ רַבְּנוּ ז"ל, שִׁישׁ
בְּנֵי אָדָם עוֹבְדֵי ה' שְׂאִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵרְאָה לָהֶם מֵה
שְׁפַעְלוּ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, רַק אַחַר מוֹתָם בְּעוֹלָם הַבָּא, אִז
יֵרְאוּ מֵה שְׁפַעְלוּ. וְהַבְּנֵי שְׂרַבְּנוּ ז"ל אָמַר לוֹ דְּבַר זֶה לְעַנְּן
הַתְּחַזְּקוֹת, לְבַל יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ מֵה שְׂכַבֵּר עָסַק בְּעַבּוֹדַת הַשֵּׁם,
וְעַדִּין אֵינּוּ רוֹאֶה בְּעַצְמוֹ שׁוֹם פְּעֻלָּה. כִּי יֵשׁ שְׂאִינוֹ יִכּוֹל
לְרְאוֹת כָּל יְמֵי חַיָּו מֵה שְׁפַעֵל כִּי־אִם לְאַחַר כֵּךְ כִּנ"ל:

רמוה

סֶפֶר עֲמִי לְעַנְּן חֲדוּשֵׁי תוֹרָה, מִי שְׂזוֹכָה לְחֲדָשׁ אֵיזָה דְּבַר
בְּתוֹרָה, אָמַר בְּלִשׁוֹן תְּמִיָה וְחֲדוּשׁ: מֵהִיכֵן לֹקְחִין
הַחֲדוּשׁ? כִּי בְּאַמֶּת עַנְּן חֲדוּשִׁין מִי שְׂזוֹכָה לְחֲדָשׁ הוּא דְּבַר
נִפְלָא וְנַעֲלָם מְאֹד מְאֹד, כִּי מֵהִיכֵן לֹקְחִין זֹאת? וְהַמּוֹבֵן

שיחות הר"ן

מדבריו היה שפּוּה שזוכין לחדש, בזה רואין התגלות אלקותו יתברך שהוא יתברך ממציא מאין ליש. כי בתחלה לא היה יודע כלל זאת החדוש, רק עכשו הוא לוקח ושואב ממקור החכמה שהוא בחינת אין, הינו מאין סוף. ובזה אנו רואין בעיני השכל התגלות הבורא יתברך. ואחר כך דברתי עמו, ואמרתי: הלא רואין זאת. כי לפעמים אני מתניגע קדם שאני מוציא דבור אחד ברחק גדול, (ולפעמים נפתח הלב ונבקעין חדושים רבים). השיב: גם זה פלא וחדוש גדול. הינו כשאפלו אין מוציאין אלא דבור אחד ברחק גדול, גם זה פלאות הבורא יתברך. כי מהיכן לוקחין אפלו זה הדבור! ובאמת מי שיש לו לב להבין וחפץ באמת, יוכל לראות מזה אמתת מציאותו יתברך עין בעין. לא מבטיא מי שזוכה לחדש בעצמו, הוא בודאי רואה ומבין בדעתו התגלות אלקותו יתברך וכנ"ל, אך אפלו מי שאינו בר הכי לחדש בעצמו, גם הוא יכול לראות אמתתו ונגדלתו יתברך על ידי חדושי תורה הנפלאים שרואה בספרים קדושים. ועל פן התורה הקדושה היא עדות נאמנה עליו יתברך, כמו שפתיב: "עדות ה' נאמנה" (תהלים י"ט). ועין מזה בספר לקוטי הלכות בהלכות עדות הלכה ה' ובהלכות פסח הלכה ט':

שיחות הר"ן

רפו

רמוז

הייתי מסתפל על אכילתו. והיה מתפון שלא להכניס
הדבר שאוכל לתוך הפה והחך. רק היה מכניס בין
שניו, והיה לועסו שם בלי סיוע החך. ומי שאוכל כך
כמעט שאין מרגיש שום טעם באכילתו. ואי אפשר לציר
ענין זה בכתב, אך המעין יבין זאת מעצמו. ומי שרוצה
לשבר תאות אכילה בתכלית, שלא יקבל שום תענוג
מאכילתו, על ידי עצה זאת בקל יזכה לזה:

רמוז

אמר: כל מי שיש לו כבוד ועשירות יותר, הכבוד רחוק
ממנו ביותר. כי כשאחד יש לו מעט מעות הוא
יכול להחזיק המעות אצלו סמוך לבשרו. אבל כשיש לו
הרבה מעות, המעות שלו מנח בתבה. נמצא שהכבוד
שהוא העשירות רחוק ממנו ביותר. וכן כשיש לו עוד יותר
עשירות אזי מעותיו וסחורותיו מנחים בחנות וכיוצא ורחוק
ממנו עוד יותר. וכשיש לו עוד יותר ויותר עשירות, אזי
הונו ועשירות שלו מנח במקומות ועירים אחרים רחוק עוד
יותר ויותר ממנו. וכן כל מה שיש לו כבוד ועשירות יותר,
אזי הכבוד רחוק ממנו ביותר. והקיסרים והמלכים שכבודם

מְרַבָּה מְאֹד, כְּבוֹדָם רְחוּק מֵהֶם עוֹד יוֹתֵר. כִּי הַמְלִיךְ אוֹ
הַקִּיסָר יוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ וְכֹאֵן מְזַמְרִין וּמְשׁוֹרְרִין הַקְּאֻפְעֵלְעֵי
בְּשִׁבְלֵי לְעֵת עֶרֶב בְּנֵהוּג. כִּי בְּעֶסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה כָּל מֵה שֵׁישׁ
לְאָדָם כְּבוֹד בְּיוֹתֵר הַכְּבוֹד רְחוּק מִמֶּנּוּ בְּיוֹתֵר. אֲבָל תּוֹרָה
וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כָּל מֵה שֵׁישׁ לוֹ יוֹתֵר הֵם סְמוּכִים
אֵלָיו בְּיוֹתֵר:

רמח

אָמַר: טוֹב הָיָה לְהֵאָדָם שְׂיִבְחָר לוֹ אֵיזָה מְקוֹם וַיֵּשֶׁב שָׁם
יוֹמָם וְלַיְלָה וַיַּעֲסֵק שָׁם בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וְעִבּוּדַת ה'.
וּכְשֶׁצָּרִיךְ לְאָכַל יִרְוֵץ לְתוֹךְ אֵיזָה בַּיִת וַיִּקַּח שָׁם בְּחִפְזוֹן אֵיזָה
חֲתִיכַת לֶחֶם וְכִיּוֹצֵא לְהַעֲבִיר רַעְבוֹנוֹ, וְאַחֵר כֶּךָ יִחְזֹר
לְעִבּוּדָתוֹ:

רמט

אֶחָד עָמַד לְפָנָיו בְּכֹפֶר וַיִּשְׁמוּ וְכוּ'. וְהָיָה מְקַבֵּל גְּדוֹל וְלִמְדוֹן.
אֲבָל דְּרָכּוֹ הָיָה שֶׁהָיָה בְּכַעַס תָּמִיד וְהָיָה רַע לְבָרִיּוֹת
מְאֹד, וְהָיָה כּוֹעֵם תָּמִיד עַל פּוֹעֲלָיו וּמְשַׁרְתָּיו וְכִיּוֹצֵא, וְהִכָּה
אוֹתָם וְכִיּוֹצֵא בָּזָה. עָנָה רַבֵּנוּ ז"ל וְאָמַר: מִפְּנֵי מֵה כְּתִיב:
"וַיְהִי עַר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ה'" (בְּרֵאשִׁית ל"ח) כִּדְרֹעַ
כְּתִיב "רַע" וְלֹא רָשָׁע? (וַעֲנֵן בּוֹהַר הַקְּדוּשׁ (חֶלֶק א' נו.) שְׂמִדְקֶדֶק

שיחות הר"ן

רפמ

גם כן דקדוק זה). אך מי שעובר עברה זו של ער חס
ושלום, הוא רע תמיד (שקורין בלשון אשכנז "בייז"), דהינו שהוא
איש רע ובכעס תמיד. ולא אמר רבנו ז"ל יותר. ותכף
כששמע האיש הנ"ל דבורים אלו, נודעזע לאחוריו ונפל
עליו רתת וזיע ופחד ואימה גדולה ונוראה מאד מאד בלי
שעור וערך וכסף קומתו. ולא היה יכול להגביה ראשו.
ולא היה יכול עוד לעמד כלל לפני הדרת קדשת רבנו ז"ל.
ונשמט מן הבית אל החוץ והתחיל לבכות. ובכה הרבה
הרבה מאד בדמעות שלישי. ובקש מאד מאד מהמלמד
שלו, שהיה המלמד שלו מאנשי רבנו ז"ל, שיקרב אותו
לרבנו ז"ל. ואחר כך ראה רבנו ז"ל שמנח אצלו על הקורה
ספר. ושאל איזה ספר הוא. ונודע לו שהוא ספר קבלה.
ואמר רבנו ז"ל שאין ראוי לו ללמוד קבלה. ואמר לו שקבלה
בגימטריא נואף וכו' כנ"ל (עין חיי מוהר"ן סימן תקכ"ו וכאן ההמשך
של שם). אחר כך נסע אחרי רבנו ז"ל. ובששב לביתו חזר
בתשובה גדולה ובחר לו חדר מיוחד וישב שם ועסק
בתורה ותפלה בהתעוררות גדול כמה שבועות. אך אחר
כך חזר לכעסו. אך אף על פי כן היה פרוץ תמיד אחר
רבנו ז"ל. ואמר רבנו ז"ל להמלמד הנ"ל שישב אצלו עוד,
כי כשתהיה אצלו, טוב שיהיה איש כשר על ידך לפעמים
שעה אחת ביום. אחר כך כשחזר לרע כעסו כנ"ל היה לו

קמטטה עם מְשָׁרְתוֹ וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם לוֹ. וְעַמֵּד הַמְּשָׁרֵת
וְהַלֵּךְ רַגְלֵי מִן הַכֶּפֶר אֶל הָעִיר לְמָקוֹם רַבְּנוּ ז"ל בְּקַבְלָנָא
רַבָּה עָלָיו. וְהַקְפִּיד רַבְּנוּ ז"ל עָלָיו מְאֹד מְאֹד.

אַחַר כֵּךְ הִתְחִיל רַבְּנוּ ז"ל לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת לְפָנֵי הַמְּשָׁרֵת,
וְאָמַר לוֹ: מַה לַּעֲשׂוֹת, הֲלֹא הוּא עָנִי וְאִין לוֹ לְשַׁלֵּם
לָךְ. וְהַשִּׁיב: הֲלֹא יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי סוּסִים, וּבִקְשָׁתִי מִמֶּנּוּ שְׂיִתֵּן לִי
סוּס אֶחָד וְלֹא רָצָה. וְהַשִּׁיב רַבְּנוּ ז"ל: אִם כֵּן לֹא יִהְיֶה לוֹ
אֶלָּא סוּס אֶחָד. חֲזַר הַמְּשָׁרֵת וְאָמַר לוֹ: הֲלֹא יֵשׁ לוֹ פָּרָה
וְיוֹלְדָהּ, וּבִקְשָׁתִי אוֹתוֹ שְׂיִתֵּן לִי עַל כָּל פָּנִים הָעֵגֶל שֶׁל
הַפָּרָה וְלֹא רָצָה גַם כֵּן. הַשִּׁיב רַבְּנוּ ז"ל: אִם כֵּן לֹא יִהְיֶה לוֹ
עֵגֶל. אַחַר כֵּךְ חֲזַר הַמְּשָׁרֵת אֶל הַכֶּפֶר וּנְכַנְּס לְבֵית הַמְּלַמֵּד
וְסִפֵּר לוֹ שֶׁהָיָה אֶצֶל רַבְּנוּ ז"ל. וְקָבַל הַמְּשָׁרֵת לְפָנֵי הַמְּלַמֵּד
גַּם כֵּן עַל שְׂאִינוֹ רוֹצֵה לְתַן לוֹ אֶפִּילוֹ סוּס אֶחָד. עָנָה
הַמְּלַמֵּד וְאָמַר: הֲלֹא סוּס אֶחָד מֵת אֶצְלוֹ בְּסֻמוּךְ. וְנִדְעָעוּ
הַמְּשָׁרֵת וְאָמַר: הֲלֹא כֵּךְ שָׁמַעְתִּי מִרַבְּנוּ ז"ל. חֲזַר הַמְּשָׁרֵת
וְקָבַל לְפָנֵי הַמְּלַמֵּד עַל שְׂאִינוֹ נָתַן לוֹ אֶפִּילוֹ הָעֵגֶל הַגָּדוֹל
שֶׁל הַפָּרָה. עָנָה הַמְּלַמֵּד וְאָמַר: הֲלֹא הָעֵגֶל נָפַל בְּסֻמוּךְ
לְבוֹר וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַעֲלוֹתוֹ מִשָּׁם. וְנִדְעָעוּ הַמְּשָׁרֵת
עוֹד הַפְּעַם וְאָמַר: הֲלֹא כֵּךְ שָׁמַעְתִּי מִרַבְּנוּ ז"ל. "וְדַבֵּר
אֶלְקִינוּ יָקוּם לְעוֹלָם" (ישעיהו מ').

שיחות הר"ן

רצא

ובאמת אם נרצה לספר מעשיות שעברו אצל רבנו ז"ל עם אנשיו, אפלו מה שעבר עם הקטן שבקטנים, יכלו המון יריעות ולא תמלא האזן משמוע. וכבר אמר רבנו ז"ל שיהיה כמה מעשיות מאנשיו, שמכל אחד ואחד יספרו הרבה מעשיות. ומי שהיה רגיל לפני קדשתו הנוראה, היה יכול לראות מופתים גדולים ונוראים בכל עת ובכל רגע. ועקר החדושים והמופתים הנוראים שראינו ממנו ז"ל, הוא רק בענין התקרבות ישראל לאביהם שבשמים. שתכף כשנכנס אחד אצלו ורצה להתקרב להשם יתברך, תכף נהפך מיד לאיש אחר ממש. ועצם היראה וההתעוררות וההתלהבות וההרהורי תשובה באמת לאמתו שהכנים בכל אחד ואחד שזכה לעמוד לפניו, אי אפשר לכאר ולספר, אלו כל הימים דיו וכו'. כי לא נראה כזאת ולא נשמע בעולם, משום צדיק וגדול הדור, שיעורר להשם יתברך כל כך בהתעוררות כזה לכל אדם שבעולם למקטן ועד גדול אפילו הפחות שבפחותים. אשרי אנשיו ואשרי עבדיו שזכו לעמוד לפניו, לראות אור כזה ולשמע דבוריו והכל פיו הקדוש. מי שמע כזה מי ראה כאלה:

רנ

שְׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ שְׁאָמַר: מַה לְדַאֵג עַל פְּרִנְסָה? הֲלֹא אֵין דְּאָגָה וְחֻשְׁשׁ כִּי אִם שְׁמָא יָמוּת בְּרַעַב אִם לֹא יִהְיֶה לוֹ פְּרִנְסָה. וּמַה בְּכַף - יָמוּת? כִּי גַם בְּלֹא זֶה צְרִיכִין לָמוּת:

רנא

בְּיָמֵי אֱלוֹל וְעֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה וַיָּמִים נוֹרָאִים עַד הוֹשַׁעְנָא רַבָּא, צְוֶה לְכַמְה אַנְשִׁים לֹמַר אֲזוּ כָּל סְפָרֵי תַנ"ךְ מִתְחַלְתֶּם וְעַד סוּפֶם. וְגַם הוּא בְּעֶצְמוֹ נִהַג כִּף כְּמַה פְּעֻמִּים. גַּם הָיָה גּוֹמֵר כְּמַה סְפָרִים בְּיָמִים הַלְלוּ, וְאִינִי זוֹכֵר לְבְּאָרֶם הַיָּטִב:

רנב

שְׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ שְׁאָמַר: כְּשִׁמְקָרְבִים לְצַדִּיק הָאֵמֶת טוֹעֲמִים טַעַם גַּן עֵדֶן. כִּי אֵיתָא בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (חֶלֶק ב' קסו:)
שֶׁהַצַּדִּיק הוּא גִּנְנָא דְּגִינְתָא:

רנג

אִישׁ אֶחָד מִחֻשׁוֹכֵי בָּנִים, שֶׁהָיָה מֵאֲנָשֵׁי רַבְּנֵי ז"ל. וּפְעַם אַחַת הָיָה בְּבֵית רַבְּנֵי ז"ל, וְהָיָה יוֹם אֶחָד שֶׁנִּכְנְסוּ אֶצְלוֹ כְּמַה חֻשׁוֹכֵי בָּנִים וְשִׁחְרוּ אוֹתוֹ שְׂעֵזוֹר לָהֶם. וְנִכְנַם

שיחות הר"ן

רצג

האיש הנ"ל מאנשיו גם בן, ובקש אותו גם בן עבור בנים. השיב לו מה הרעש הזה? הלא עקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים (רש"י בראשית ו' ט'), וזהו העקר, על בן העקר לבקש על יהדות שתזכה לילד בדרך הישר וכו'. ובודאי אם אפשר לזכות לבנים בגשמיות בודאי מה טוב. אבל העקר הוא לשום לב להתקרב להשם יתברך כי זה עקר התולדות וכו' כנ"ל. ומאז פסק אותו האיש הנ"ל להפציר אותו עבור בנים. והלך ועסק רק בעבודת ה' בדרך אנשי רבנו ז"ל. אחר כך שוב פעם אחד היה רבנו ז"ל שם ונכנסו גם בן חשוכי בנים אצלו ובקשו אותו ז"ל עבור בנים. וזה האיש הנ"ל שוב לא פתח פיו לבקש אותו על זה. והתחיל רבנו ז"ל בעצמו, ואמר לו: אף על פי כן טוב שיהיה לך בנים. ואמר לו: לך והבא לי מאה רובל סוג, והלך מהרה והביא לו. ובאותו הלילה הנה ליל טבילה ונפקדה אשתו ונתהר ונולד בן. יהי רצון שיזכו לגדלו לתורה ולחפה ולמעשים טובים אמן:

רנד

לענין קדשת שבת. אמר, ששבת דומה כמו שיש חתנה גדולה מאד, ושמחים ומרקדים שם הרבה מאד מאד בשמחה וחדוה גדולה. ועומד אחד ומלביש עצמו

שיחות הר"ן

בבגדיו היקרים, ורץ מהרה ורוצה לכנס ולשמוח שם. אבל צריכין זכיה גדולה שיוכל לראותו מן החרפים מתוך סדק קטן (שקורין "שפארינע"):

רנה

קל יותר לתן עצה לאחר מלעצמו. פי כשהאדם בעצמו צריך לעצה, קשה לו מאד. פי בתחלה חושב מחשבות, ויש לו כמה סברות והוכחות שצריך לעשות ולהתנהג כך. ואחר כך כשנגמר בדעתו דרך זה, בתוך כך חוזר ועולה במחשבתו סברא אחרת. ובה חוזר וסותר כל דרך העצה וההנהגה ראשונה שהיה בדעתו. ויש לו הוכחות וסברות רבות להפך ממש. אשרי הזוכה לעצה שלמה ונכונה מהשם יתברך באפן שלא יאבד עולמו בחנם חס ושלום:

רנו

שבח את אקדמות מאד מאד (פיוט בשבועות). ואמר: שישאל מחמת שהם משקעים ורגילים כל כך בטוב, על בן אין מרגישין כל כך את שבח מעלת גדלת השבח הקדוש הזה של אקדמות שאומרים בשבועות. ואמר: מי שידע מעלת השיר של אקדמות עם הנגון שלו כמו שרגילין העולם לומר אותו בנגון הידוע, הוא דבר נפלא וחדוש גדול מאד. והתחיל לומר קצת איזה תבות

שיחות הר"ן

רצה

מאקדמות עם הנגון. ואמר שאקדמות הוא שיר של חשק
(עין בהמעשה של הבערגיר (מעשה י) שם מדבר משיר
של חשק).

כל זה ספר בשבועות אחר תפלת שחרית בפקר השכם
בנהוג בשבועות. והיה יושב אצל הסעדה של מאכלי
חלב. וכבר התפללו בבית הכנסת פעם שני, וזמר החזן
אקדמות בנהוג. ואז דבר עמנו ממעלת השיר הקדוש הזה
והפליג במעלתו מאד:

רנז

אמר שידע כל מה שחמא האדם. ואמר: "עיני ה' אל
צדיקים" (תהלים ל"ד), הינו שהצדיקים יש להם עיני
ה'. וזהו: "עיני ה' אל צדיקים", שעניי ה' הם אצל הצדיקים,
ועל בן בודאי הם יכולים להסתכל בעיני ה' ולדעת כל מה
שעבר האדם. ולכמה בני אדם גלה ואמר להם כל מה
שעברו (עין לעיל קפ"ד):

רנח

הוכיח אותנו מאד לעשות מצוות הרבה. והנראה מכוונתו
היה, שרצונו שנהיה עוסקים במצוות גם כן, דהינו

שיחות הר"ן

לְקַבֵּץ נְדָבוֹת וְלַעֲסֵק בְּגַמְלוֹת הַסְּדִים וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה. וְאָמַר
לָנוּ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: ("עֲפִים טוֹט אִיר גָּאֵר קִיִּין מְצׁוֹת נִימָ?") [כָּלּוּם
אֵינְכֶם עוֹשִׂים מְצׁוֹת כָּלָל?]. וְכֹנְתוּ הִיָּה כִּנְ"ל:

רנט

פַּעַם אֶחָד אָמַר: צְמֵאוֹן הוּא תַּאֲוָה גְּדוֹלָה. וּלְפִי הַבְּנֵתִי,
כֹּנְתוּ הִיָּתָה לְרַמּוֹ לָנוּ מַעֲנִין הַשְּׁתוֹקְקוֹת וְכִסּוּפִין
וְצְמֵאוֹן לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא דְּבַר נִפְלֵא מְאֹד. כְּמוֹ הַצְּמֵא
מְאֹד כִּשְׁהוּא בָּא אֶל הַמּוֹיִם, שֵׁיִשׁ לוֹ תַעֲנוּג גְּדוֹל מִשְׁתִּיתוֹ
לְגַדֵּל צְמֵאוֹנוֹ. נִמְצָא שֶׁעֵקֶר תַעֲנוּג הַגְּדוֹל הוּא עַל יְדֵי
הַצְּמֵאוֹן. כְּמוֹ בֵּן הוּא כָּל עֲנִינֵי כִסּוּפִין וְגַעְנוּעִים דְּקַדְשָׁה
לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ וְלַעֲבוֹדָתוֹ בְּאַמֶּת. וְזֶהוּ עֵקֶר תַעֲנוּג עוֹלָם
הַבָּא שְׂאֵז יִזְכּוּ לְרַצוֹן וְלְכִסּוּפִין בְּחִינַת רַעְוֵא דְרַעְוִין שֶׁהוּא
בְּחִינַת הַסְּתַלְקוֹת מוֹשֶׁה (עֵין לְקוּטֵי מוֹתֵר"ן ד' אוֹת ט'). וְהוּא
בְּחִינַת תִּי"ו (אַרְבַּע מֵאוֹת) עֲלָמִין דְּכִסּוּפִין דִּירְתִין צְדִיקָא
לְעֵלְמָא דְאֵתִי, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב: "אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקָל כֶּסֶף"
וְכו' (בְּרֵאשִׁית כ"ג) כְּמִבְאֵר בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (א' קכג:), דְּכִסּוּפִין
דִּיקָא. כִּי אֵז יִזְכּוּ לְצְמֵאוֹן וְלְכִסּוּפִין אֲמֵתִיִּים לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ,
שְׂזֵהוּ עֵקֶר הַתַעֲנוּג שֶׁל עוֹלָם הַבָּא שִׁזְכּוּ בְּכָל פַּעַם
לְרוֹת צְמֵאוֹנָם:

שיחות הר"ן

רצו

רס

פעם אחת דבר עמי והפליג במעלת ההשתוקקות והכסופין והגעגועים לדברים שבקדשה, אף על פי שאינו זוכה לעשותם, אף על פי כן ההשתוקקות והגעגועים בעצמן מזכים מאד וכו'. וכמבאר בדברינו כמה פעמים (לעיל י"ב, י"ד). ואז הביא ראיה לזה מהדין המבאר בשלחן ערוך ארח חיים סימן ס"ב (סעיף ד'), שמי שהוא במקום שאינו נקי ואינו יכול לקרות קריאת שמע יתרהר בלבו. ופרשו שם המגן אברהם והאליה רבה, שהפּרוש הוא שיהרהר בלבו שהוא צריך לקרות קריאת שמע ואינו יכול ויצטער על זה והוא מקבל שכר על זה עין שם. נמצא, שההשתוקקות והגעגועים שמצטערים לעשות המצוה, אף על פי שאינם יכולים לגמרה, הם גם כן יקרים מאד ומקבלים שכר עליהם:

רסא

(מה שמצאתי מכתב יד אנשי שלומנו ולא נכתב בפרד וכתקונו, ומה שהוצאתי משם העתקתי. וזהו):

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ פנען. אלה תולדות יעקב יוסף" (בראשית ל"ז). בתיב: "רגלי עמדה במישור, במקהלים אברך ה" (תהלים כ"ו). רגל הוא בחינת

שיחות הר"ן

אמונה, שעליה עומדים כל המדות וכל התורה בלה כמו שמוכח במקום אחר (לקוטי תניינא פ'). וכמו שאמרו (מכות כד.): "בא חבוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה" (חבוק ב.). כי האמונה היא יסוד ושרש כל התורה והעבודה. וצריך שיהיה האמונה ברורה וזכה בלי שום ערוב. שלא תהיה בבחינת ערב. ואמונה הוא צנור כל ההשפעות וכל הברכות, כמו שכתוב: "איש אמונות רב ברכות" (משלי כ"ח). ועל ידי הכפירות, אזי תקלפות הם נוטלין חס ושלום ההשפעות והברכות. כי: "סביב רשעים יתהלכון" (תהלים י"ב), שהם הכפירות שמסבין את הקדשה דהינו האמונה. ועל פן כשמניחין חס ושלום הכפירות לכנס במח, אזי נפגם האמונה חס ושלום, ואזי הם נוטלין ההשפעות והברכות חס ושלום. ועקר הכפירות שבאין להאדם ומבלבלין את האמונה הם באים מגדלות. כי מי שיש בו גסות - הקדוש ברוך הוא אומר: "אין אני והוא יכולין לדור" (סוטה ה.). נמצא, שעל ידי גדלות נסתלק הקדוש ברוך הוא ממנו, ואזי באין כפירות שזהו בחינת הסתלקות השם יתברך והסתרת פניו ממנו.

וצריך כל אדם להשגיח בעינא פקיהא לראות שפלותו ורוממות השם יתברך, ובדאי לא יבוא לגדלות וכפירות. וזהו על ידי שבת, על ידי שמקבלין שבת בכבוד

שיחות הר"ן

רצמ

גדול ובקדושה פראוי. כי שבת הוא בחינת עין, שעל ידי זה זוכין לראות שפלותו ורוממות השם יתברך. כי "שין" של שבת הוא תלת גונין דעינא, ו"בת" הוא בחינת בת עין (לקוטי תנינא ס"ז). ועל ידי זה זוכין לראות שפלותו. עין במקום אחר שם מבאר יותר מזה (בסימן ע"ט בלקוטי מוהר"ן חלק ראשון). נמצא שעל ידי שמירת שבת נצולין מגדלות ואזי זוכין לאמונה כנ"ל. וזהו שאמרו רבותינו ז"ל: "כל השומר שבת כהלכתו אפלו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו" (שבת קיח:). כי על ידי שבת משברין ומבטלין הפירות שהם עבודה זרה וזוכין לאמונה כנ"ל.

ועל ידי פגם אמונה דהינו כפירות - עבודה זרה, על ידי זה דינא שריא חס ושלום. כי: "כל זמן שיש עבודה זרה בעולם חרון אף בעולם" (ספרי דברים פרשת ראה פסקה צ"ו אות י"ח). וזה בחינת "אלקים" פגומת הלכנה. כי "אלקים" בחינת לכנה, כמו שכתוב (תהלים פ"ד): "שמש ומגן ה' אלקים". והנה אמרו רבותינו ז"ל: "בעולם הזה לא כשאיני נכתב אני נקרא. כי נכתב ביו"ד ק"א ונקרא בא"ד, ולעולם הפא נכתב ונקרא ביו"ד ה"א" (פסחים ג.). וזהו מחמת פגומת הלכנה שנמשך על ידי פגם האמונה כנ"ל. על כן אי אפשר שיהיה הקריאה והכתיבה אחת, כי "מעולם לא ראתה חמה פגומתה של לכנה" (ראש השנה כג:). (פרוש כי הקריאה

והפתיכה הם בחינת תורה שפכתב ותורה שבעל פה שהוא בחינת ה' אלקים בחינת חמה ולבנה. בחינת: "שמש ומגן ה' אלקים". ומחמת זה שהלבנה נפגמת בעת על ידי פגם האמונה שהוא בחינת לבנה כנ"ל, על כן אי אפשר שתהיה הקריאה והפתיכה באחד, כדי שלא תראה חמה פגומתה של לבנה. אבל לעתיד תתמלא פגימת הלבנה, ואז יהיה ה' אחד ושמו אחד" (זכריה י"ד), ויהיה הפתיכה והקריאה אחד בשם יו"ד ק"א כנ"ל). נמצא שכל מה שהאדם זוכה לאמונה יתרה, נתקרב ונתיחד יחוד יותר, בחינת הוי"ה לשם אלקים, ונכללים יחד, כמו שיהיה לעתיד.

ויעקב הוא בחינת שמש (לקוטי מוהר"ן א') שהוא בחינת הוי"ה, ויצחק הוא בחינת אלקים בחינת לבנה. וזהו: "וישב יעקב בארץ מגורי אביו". דהינו שנתישב ונתיחד בחינת יעקב בבחינת יצחק בחינת: ה' הוא האלקים" (מלכים א' י"ח), שנתיחד ה' עם אלקים חמה ולבנה. (וזהו "בארץ כנען" לשון הכנעה ושפלות, כי זה זוכין על ידי שפלות שעל ידי זה זוכין לאמונה וכו' כנ"ל. נראה לי). וזהו: "אלה תולדות יעקב יוסף". יוסף זה בחינת תוספת שבת, כי על ידי שבת זוכין לשפלות, ועל ידי זה זוכין

שיחות הר"ן

שא

לְאִמוּנָה שְׁלֵמָה, שְׁעַל יְדֵי זֶה נִתְמַלֵּא פְּגִימַת הַלְבָּנָה וְנִתְיַחַד הַיּוֹי"ה עִם אֱלֹקִים בְּחִינַת יַעֲקֹב וַיִּצְחָק בְּנ"ל.

וְזֶהוּ: "רְגְלֵי עֲמֻדָה בְּמִישׁוֹר" (תהלים כ"ו). בְּשִׁזְזוּכִין לְאִמוּנָה שְׁלֵמָה בְּשִׁלְמוֹת בְּלֵי שׁוּם עֲרֻבּוֹב, אָזִי: "בְּמִקְהֵלִים אֶבְרָךְ ה'", כִּי אִזּוֹ אוֹכַל לְבָרֵךְ וְלִהְיוֹכִיר שֵׁם הַיּוֹי"ה, כִּי אִזּוֹ יִתְמַלֵּא פְּגִימַת הַלְבָּנָה וַיְהִי ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד. וַיְהִי הַכְּתִיבָה וְהַקְּרִיאָה אַחַת וְנִזְכָּה לְבָרְכוֹ בְּמִקְהֵלִים בְּשֵׁם הַיּוֹי"ה בְּרוּךְ הוּא, בְּחִינַת: "בְּמִקְהֵלִים אֶבְרָךְ ה'" בְּנ"ל.

וְעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ שְׁפַע מִזְבֵּחַ וּבִרְכָה בְּנ"ל.

וְזֶהוּ בְּחִינַת גֵּר חֲנֻפָּה. כִּי שְׁמֹן הוּא בְּחִינַת חֲכָמָה (לְקוּמֵי מוֹהֲר"ן קע"ז), בְּחִינַת עֵינַיִם, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב: "וְתַפְקִחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם" (בְּרֵאשִׁית ג'–ז'), וּפְרִשׁ רַש"י עַל שֵׁם הַחֲכָמָה נֹאמֵר. וְעַל יְדֵי עֵינֵי הַחֲכָמָה זוֹכִין לְרֵאוֹת שְׁפָלוֹתוֹ. וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְאִמוּנָה שְׁלֵמָה בְּנ"ל. וְזֶהוּ שְׁשַׁעוֹר גֵּר חֲנֻפָּה עַד שְׁתַּכְּלָה רֵגְלָהּ מִן הַשּׁוּק (שְׁבַת כ"א:). רֵגְלָהּ זֶה בְּחִינַת אִמוּנָה בְּנ"ל. וְצָרִיךְ לְהַשְׁגִּיחַ בְּעֵינֵי שְׁכָלוֹ עַד שְׁיִבְרַר הָאִמוּנָה שֶׁהוּא בְּחִינַת רֵגְלָהּ מִן הַשּׁוּק שֶׁהוּא מְקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים בְּחִינַת כְּפִירוֹת. כִּי עַל יְדֵי בְּחִינַת שְׁמֹן שֶׁל גֵּר חֲנֻפָּה, בְּחִינַת שְׁכָל, זוֹכָה לְרֵאוֹת שְׁפָלוֹתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְאִמוּנָה שְׁלֵמָה בְּנ"ל:

רסב

עוד מצאתי מכתב יד החברים: דע שיש חן, שמי שיכול להשתמש בזה החן, הוא יכול לעשות שאלת חלום ולידע עתידות על ידי החלומות. כי בכל החלומות בודאי יש בהם עתידות, רק שיש בהן כמה פסלת ותכן כמו שאמרו רבותינו ז"ל: "כשם שאי אפשר לבר בלא תכן כך אי אפשר לחלום וכו'" (ברכות נה.). וגם יש חלומות ברורים, כמו שכתוב: "בחלום אדבר בו" (במדבר י"ב). ומי שיש לו זה החן הנ"ל, חלומותיו צודקים בודאי. אלא שאפלו כששומע חלום מאחר שמספר לו, אזי נופל התכן והפסלות מן החלום, ועל ידי זה שומע רק החלום המבשר, ועל ידי זה יכול לפתור החלום ולידע העתידות מהם. ויוסף היה לו זה החן, בחינת: "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" (בראשית מ"ט-כ"ב) לשון חן כמו שפרש רש"י, על ידי זה היו חלומותיו צודקים. כי השתמש תמיד בחלומות ופתר אותם, מחמת שהיו חלומותיו צודקים ונכתבו בתורה. גם על ידי זה היה יכול לפתור חלומות כמו שכתוב בתורה:

רסג

ספר לי אחד שהיה משיח עמו ז"ל מענין בני הנעורים ששכיח מאד שנעשה קלקול ביניהם ובין נשותיהם

שיחות הר"ן

שג

וּנְפָרְדִים זֶה מִזֶּה אֵיזָה זְמוֹן, וְלַפְעָמַיִם נַעֲשֶׂה מִזֶּה פְּרוּד לְגַמְרֵי חֵם וְשָׁלוֹם. אָמַר שְׂזֵה מַעֲשֵׂי בַעַל דְּבַר שְׁמַנִּיחַ אֶת עַצְמוֹ עַל זֶה מְאֹד לְקַלְקֵל הַשָּׁלוֹם שֶׁל בְּנֵי הַנְּעוּרִים כְּדֵי שְׂיִתְפָּסוּ בְּמַצִּוֹתָיו חֵם וְשָׁלוֹם עַל יְדֵי זֶה. כִּי הוּא אוֹרֵב עַל זֶה מְאֹד לְתוֹפְסָם בְּנְעוּרֵיהֶם עַל יְדֵי קְלָקוֹל הַשָּׁלוֹם בֵּית חֵם וְשָׁלוֹם, שְׂגוֹרִם בְּעַרְמוּמֵייתוֹ לְקַלְקֵל הַשָּׁלוֹם שְׂבִינֵיהֶם. וְהֶאֱרִיךְ בְּשִׂיחָה זֹאת:

רסד

הַזְּהִיר לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת אִשְׁתּוֹ. כִּי אָמַר: הֲלֹא הַנָּשִׁים הֵם סוֹבְלִים צַעַר וְיִסּוּרִים גְּדוֹלִים מְאֹד מְאֹד מִיִּלְדֵיהֶם, צַעַר הָעֵבּוֹר וְהַלְדָּה וְהַגְּדוּל, כְּאֲשֶׁר יָדוּעַ לְכָל עַצֵּם מְכֹאֲבָם וְצַעֲרָם וְיִסּוּרֵיהֶם בְּכִמָּה אוֹפְנִים הַקָּשִׁים וְהַמְרִים מְאֹד מְאֹד. עַל כֵּן רָאוּי לְרַחֵם עֲלֵיהֶם, וּלְיַקֵּרָם וּלְכַבְּדָם. וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: "אוֹקִירוּ לְנִשְׁיָכּוֹ כִּי הֵיכִי דִתְתַעֲתְרוּ" (בְּבֵא מַצִּיעָא נִשְׁ), וְכֵן אָמְרוּ: "דִּינּוּ שְׂמַגְדְּלוֹת אֶת בְּנֵינוּ" וְכו' (יְבֻמוֹת סג.).

רסה

הַזְּהִיר מְאֹד לְבָלִי לֶאֱכֹל בְּצָלִים חַיִּים כָּלֵל, אֲפָלוּ עִם שְׂמֹן אוֹ שׂוּמוֹן, וְאֲפָלוּ עַל יְדֵי תַעְרוּבוֹת כְּגוֹן עִם בֵּיצִים וְכוּיָצָא וְאֲפָלוּ בְּשֶׁבֶת. וְהִלְעִיג עַל הָאוֹמְרִים שְׂבִשְׁבַת מִצֹּה

לֵאכַל דְּבַר הַמְזִיק שֶׁהֵם בְּצֵלִים חַיִּים, וְאָמַר שֶׁהֵם מְזִיקִים
 מְאֹד לְכֹמֶה דְּבָרִים. וְחָשַׁב אִזּוּ כַּמּוֹה עֲנִינֵי חוֹלָאת וּמְכַאֲבוֹת
 וְחַלְיוֹת שְׁגוּרָמִים אֵדְ שִׁכְחָתִים בְּפִרְטִיּוֹת. אֵדְ הַכֶּלֶל,
 שֶׁחֲחִמִּיר מְאֹד וְהִזְהִיר מְאֹד לְבָלֵי לֵאכַל חַיִּים כֶּלֶל, אֲפֹלוּ
 עַל יְדֵי תַעְרוּבוֹת וְאֲפֹלוּ בְשִׁבְתָּ. רַק מְבַשְׁלִים מִתֵּר לֵאכַל.
 וּבַתְּחִלָּה שְׁאֲלָנוּ אוֹתוֹ עַל זֶה מִחֲמַת שֶׁשְׁמַעְנוּ בְּשֵׁם הַבַּעַל-
 שֵׁם-טוֹב ז"ל, שֶׁהִזְהִיר מְאֹד לְבָלֵי לֵאכַל בְּצֵלִים חַיִּים, וְאָמַר
 שֶׁבּוֹדָאֵי בֶן הוּא. וְהִתְחִיל לְחַשֵּׁב לְכֹמֶה דְּבָרִים הֵם מְזִיקִים
 וְכו', וְאִזּוּ שְׁמַעְנוּ כֹּל הַנ"ל:

רסו

אָמַר: שֵׁישׁ צְדִיקִים שֶׁהֵם גְּדוֹלִים בַּתּוֹרָה וּבְקִיָּאִים בְּסִפְרִים
 הַרְבֵּה וּבְדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, וּמִחֲמַת זֶה דִּיקָא אֵינָם
 יְכוּלִים לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, מִחֲמַת שֶׁהֵם בְּקִיָּאִים מְאֹד. כִּי
 כְּשִׁמְתַּחִּיל לֹמַר תּוֹרָה וְרוֹצֵה לְחַדֵּשׁ אֵיזֶה דְּבַר מְבַלְבֵּל
 אוֹתָם בְּקִיאוֹתָם הַגְּדוֹלָה וּמִתְחִילִים מִיַּד לֹמַר הַקְּדָמוֹת
 הַרְבֵּה וּדְבָרִים הַרְבֵּה מֵה שִׁיּוּדְעִים מְסַפְרִים, וּמִחֲמַת זֶה
 נִתְבַּלְבֵּל דְּבָרֵיהֶם וְאֵינָם יְכוּלִים לְהוֹצִיא לְאוֹר אֵיזֶה חֲדוּשׁ
 נָאֵה. וְתַפְס אִזּוּ לְדַגְמָא גְּדוֹל אַחַד בְּדוּרוֹ שֶׁלֹּא הָיָה יְכוּל
 לֹמַר תּוֹרָה מִחֲמַת זֶה.

שיחות הר"ן

שה

והמובן מדבריו היה כי פְּשׁוּרֵצִין לְחֵדֶשׁ חֲדוּשִׁין צְרִיכִין
לְצַמְצֵם אֶת מַחוּ לְבָלִי לְרוּיַן מִיַּד לְבַלְבַּל דַּעְתּוֹ
בְּרַבּוּי הַקְּדָמוֹת שְׂאִינָם מְכַרְחִים לְחֲדוּשִׁיו. וְיַעֲשֶׂה עֲצָמוֹ
כְּאִינוּ יוֹדֵעַ, וְאִזּוּ יִכּוֹל לְהוֹצִיא לְאוֹר לְחֵדֶשׁ חֲדוּשִׁים הַרְבֵּה
בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה כַּסֵּדֶר. וְעוֹד דִּבֵּר מְזֵה אֵךְ אִי אֶפְשָׁר לְכַאֵר
דִּבֵּר כְּזֶה בְּכֹתֵב. וְהַחֲכָם יִבִּין מוֹדַעְתּוֹ:

רסז

אָמַר: מִי שְׂרוּצָה לְחֵדֶשׁ בַּתּוֹרָה, מֵתֵר לוֹ לְחֵדֶשׁ וּלְדַרֵּשׁ כֹּל
מֵה שְׂיֻרְצָה וְכֹל מֵה שְׂיֻזְכָּה לְחֵדֶשׁ בְּשִׁכְלוֹ, וּבְלִבּוֹ
שֶׁלֹּא יוֹצִיא אִיזוּה דִּין חֵדֶשׁ עַל פִּי דְרוּשִׁיו שְׂדוּרֵשׁ בְּדַרְךְ
דְּרוּשׁ וְסוֹד. וְהַמּוֹבֵן מִדְּבָרָיו הָיָה, שְׂאֶפְלוּ בְּכּוֹנְנוֹת הָאֲרִיז"ל
וּדְרָכֵי הַקְּבִלָּה, מֵתֵר לְחֵדֶשׁ בָּהֶם כְּאִשֶּׁר יִשְׁיֵג שְׁכֹלוֹ, וּבְלִבּוֹ
שֶׁלֹּא יוֹצִיא מֵהֶם שׁוּם דִּין חֵם וְשִׁלּוּם:

רסח

"אִיכָּה נַחֲרַב הָאוֹלָם" וְכוּ'. "עַד אֵן יִצְעַק בְּשִׁבְי" וְכוּ'. "בֶּן
אֲמֹתָךְ" וְכוּ' (תְּקוּן חֲצוֹת). וְרַמְזוֹ עָלַי כְּמֵה אֲנִי צְרִיךְ
לְצַעַק זֹאת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְתַפְסֵם לְדַגְמָא אִיךְ הֵם מְעוֹרְרִים
הַלֵּב וְאָמַר אוֹתָם בְּנִגּוֹן חֲצוֹת בְּקוֹל נְעִים עָמֵק מְאֹד. גַּם
מִהֲחֻרוֹ "דוּדֵי יֵרֵד לְגַנוֹ" סֵפֶר וְשִׁבְחוּ מְאֹד. כִּי הוּא מְדַבֵּר

שיחות הר"ן

מובנה של כנסת ישראל עם השם יתברך ומעורר
הלב מאד:

רסט

לענין הבלבולים שמבלבלים את האדם בעבודתו,
שלפעמים נדמה שכך הוא צריך לעשות ולהתנהג,
ואחר כך נדמה לו שלא כן היה צריך להתנהג רק בדרך
אחר וכו', ולפעמים יש להאדם בלבולים גדולים מזה. ענה
ואמר: מה צריכין להתבלבל, איך שעושין - עושין, ובלבד
שלא לעשות רע חס ושלום. ("וויא מען טיט מען. אביא מעמיט
גיט קיין שלעכץ חס ושלום"):

ער

אמר: "בהודו" שאומרים בערב שבת במנחה (תהלים ק"ז),
יכולין לשבר לבו מאד ולפרש כל שיחתו שם. כי
שם מדבר מענין צרות הנפש מאד, ומענין צעקה על כל
דבר, והוא מוכן לכל.

בשואמרים: "ובלהון מתעטרין בנשמתינ חדתין" (זוהר
תרומה קלה:), ראוי להתעורר מאד בשמחה
גדולה והתלהבות גדול.

שיחות הר"ן

שז

"ומחללים רעים ורבים ונאמנים דליתנו" (נשמח כל חי) ראוי
לומר בכונה גדולה. כי חס ושלום וכו',
אותנו הצלתנו:

רעא

אמר: הלא החנוני דרכו להקיף בהקפה, שיתנו לו לאחר
זמן. ומדוע לא יאמר האדם איזה קפיטליד תהלים
או ללמד או לעשות שאר מצוות, ויהיה מנח ומוכן אצלו
לעת הצורך?! כי יהיה זמן שיצטרך לזה, שישגבה שכרו
ופעלתו. לא יהא שנותן החנוני סחורה בהקפה וכו'?! ולא
שמעתי שיחה זו בעצמי מפיו הקדוש רק מפי אחר. וכפי
הנראה שהיה בזה שיחה נאה ולא זכיתי לשומעה:

ערב

איש אחד מהקלי עולם נכנס אצלו בעיר אחת, והתפאר
לפניו על אשר הוא מלמד מאד בלשונות העכו"ם,
כי היה עתה בבתי ערבאות שלהם, ולא ידעו הסופרים
שלהם תבה אחת לקרותה היטב והוא פרשה להם. והיה
לזה האיש הנ"ל גדלות גדול מאד, על שהוא מלמד כל כף
בלשונותם. ואחר כך יצא האיש הנ"ל, והיה רבנו ז"ל
מתלוצץ ממנו על שיש לו גדלות כל כף משטותים כאלה

על שהוא מלמד בלשונותם. וישב שם איש אחד מאנשי
 שהיה למדן מפלג וירא ה', וענה ואמר לרבנו ז"ל: אפשר
 טוב יותר מה שיש לו גדלות מדברי שטות ממי שיש לו
 גדלות חס ושלום מדברי תורה. ושתק רבנו ז"ל איזה שעה
 קלה. ואחר כך ענה ואמר: אדרבא נהפך הוא, וכמו
 שאמרו רבותינו ז"ל לענין ר' עקיבא שנתפס בתפיסה
 שאמר לו פפוס: "אשריד רבי עקיבא שנתפסת על דברי
 תורה, ואזי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים" (ברכות
 סא:). כי ענין הגדלות הוא תפיסה. וכמו שמבאר בהתורה
 "חותם בתוך חותם" בלקוטי מוהר"ן חלק ראשון סימן
 כ"ב. ועין בלקוטי תניינא (סימן ס') בהתורה המתחלת "בשיש
 מלחמות" וכו', כי שם מובא מענין התפיסה של רבי עקיבא
 עין שם. נמצא שהגדלות שעונשו תפיסה כשהוא על דברי
 תורה, טוב יותר מהגדלות על דברים בטלים:

רעג

אמר: טוב להאדם להרגיל את עצמו שיוכל להחיות את
 עצמו עם איזה נגון. כי נגון הוא דבר גדול וגבוה
 מאוד מאוד, ויש לו כח גדול לעורר ולהמשיך את לב האדם
 להשם יתברך. ואפלו מי שאינו יכול לנגן, אף על פי בן

שיחות הר"ן

שמ

בביתו בינו לבין עצמו יוכל להחיות את עצמו באיזה נגון כפי שיוכל לזמר אותו, כי מעלת הנגון אין לשער. וכבר מבאר בדברי רבנו ז"ל כמה תורות גבוהות מענין נגון. ועין בסוף המעשה של השבעה בעמלירש שם מרמז קצת מעלת הנגון. כי מבאר שם שעקר רפואת הבת מלכה שנפלה חלשות הוא על ידי נגון, הינו על ידי עשרה מיני נגינה כמו שמבאר שם עין שם (מעשה י"ג). והבן מאד עד היכן הדברים מגיעים.

כי גם הנשמה הקדושה של כל אחד ואחד מישראל הוא נקראת בת מלך פידוע, והיא מנחת במקום שמנחת אצל כל אחד ואחד, עיפה ויגעה וחלושה בעוונותיו שהם עשרה מיני חצים, שזרק וירה בה המלך שתפסה כמו שפיתוב שם. וצריכין צדיק בעל כח גדול שיכול לכנס לתוך כל המקומות שנפלה לשם ולהוציא ממנה כל העשרה מיני חצים, ולידע על כל העשרה מיני דפיקין כדי שידע איך צריכין לרפאותה. ולנגן כל העשרה מיני נגינה, כי עקר רפואתה על ידי נגון ושמחה. והבן שם עוד דבר מתוך דבר. והעקר להוציא משם עצות טובות לשוב להשם יתברך באמת, כי "לא המדרש הוא העקר אלא המעשה"

(אבות א')

רעד

טוב מאד להאָדעם שײַהײַה לױ חדר מיחד לױ לבדו לעסן
שם בעבודת ה', בתורה ובתפלה, ובפרט התבודדות
ושיחה בינו לבין קונו שלזה צריכין בודאי חדר מיחד:

ערה

ואמר רבנו ז"ל, שאפלו הישיבה בעצמה שיושבין בחדר
מיחד לבדו גם זה טוב מאד. ואף על פי כן אפלו
אם אין זוכין שיהיה לו חדר מיחד, אף על פי כן יכולין
להתבודד ולדבר בינו לבין קונו. ואמר רבנו ז"ל שפתחת
הטלית הוא גם כן חדר מיחד. כי כשמשלשלין הטלית על
עיניו יכולין לדבר בינו לבין קונו מה שרוצין. גם יכולין
להתבודד ולפרש שיחתו כששוכב על מטתו ומכסה עצמו
בהסדין, כמבאר במקום אחר שקף נהג דוד המלך עליו
השלום (לעיל סימן ס"ח), שזהו בחינת: "אשחה בכל לילה
מטתי" וכו' (תהלים ו'). גם יכולין לישב על הספר ויספרו
אחרים שהוא לומד, והוא יכול אז לדבר בינו לבין קונו.
ועוד יש לזה כמה תחבולות למי שחפץ באמת לנהג
הנהגה זו של התבודדות העולה על הכל, שהוא יסוד
ושרש הקדשה והטהרה והתשובה וכו' כמבאר כבר כמה
פעמים. אבל טוב יותר להשתדל שיהיה לו חדר מיחד:

שיחות הר"ן

שיא

רעז

ספרו לי שפעם אחד היה מדבר עם אנשיו. והיה מוכיח ומיסר אותם הרבה בדברים על שעדין אינם עובדים השם יתברך ברצונו, בדרךבו הטוב תמיד לדבר רק מזה. אחר כך אחר שהוכיח אותם הרבה, אחר כך נתרצה להם קצת. והתחיל לקרבם ולדבר עמהם רבות. ואמר: מה אני רוצה מהם הלא אף על פי כן הם אנשים בשרים. והתחיל לדבר על לבם וכו'. אחר כך ענה ואמר: בודאי אתם אנשים בשרים, אך אלו השם יתברך קטן כמו אנכי, בודאי היה די העבודה שלכם, אבל באמת השם יתברך גדול מאד מאד, על כן בודאי צריכין לחזק בכל פעם ברצון חזק לעבדו בראוי לעבד אותו יתברך אשר לגדלתו אין חקר.

וחרים אז את עצמו והגביה ידיו למעלה, ואמר: אבל השם יתברך גדול כל כך וכו' כנ"ל. ונשא ידיו למעלה בתנועה נפלאה לרמוז על הפלגת גדלתו יתברך:

רעז

פעם אחת אמר שמעולם לא שתה אפלו מים קדם התפלה, והקפיד מאד על אלו השותין קאווע וכיוצא בזה קדם התפלה:

שיחות הר"ן

רעח

אמר שנמצאים כמה מאמרים בזהר הקדוש שגלה רבי שמעון בר יוחאי לתלמידיו אחר הסתלקותו. וזה ענין "ובחבורא קדמאה" שכתוב בזהר הקדוש בפרשת פינחס (ג' ריט): ובשאר מקומות. כי העולם אינם מבינים מהו ענין "חבורא קדמאה", אך האמת שהוא גלה להם כמה תורות אחר פטירתו. ומה שגלה להם קדם קרא חבורא קדמאה. ובזה מישב היטב מה שנמצאים בספרי הזהר הקדוש ובתקונים פרוש על מימרות האמוראים שהיו אחר רבי שמעון בר יוחאי זמן מרבה. אך האמת אלו המאמרים גלה רבי שמעון בר יוחאי אחר פטירתו ואז כבר היו אלו האמוראים בעולם. אחר כך מצאתי ענין זה באיזה ספר:

רעט

פעם אחת אמר לי בנה הלשון: ("אין אז סע איז שוין גאר שלעכט. איז מן זיך גאר מבטל") (ובשכבר רע מאד אזי מתבטלים לגמרי). ושאלתי אותו: איך מבטלין עצמו? השיב ("מע פאר מאכט דאס מויל און דיא אויגין איז בטול") (סוגרין הפה והעינים והרי זה בטול). מזה מובן עצה שקשהבעל דבר מתגבר מאד מאד על האדם ומבלבל דעתו מאד בכמה מיני הרהורים רעים

שיחות הר"ן

שיג

ובלבולים הרבה שקנשה לו מאד לנצחם, אזי יבטל האדם עצמו לגמרי. כי כל האדם יכול לבטל עצמו לגמרי לפעמים. דהינו לסתם פיו ועיניו ולסלק דעתו לגמרי כאלו אין לו שום דעת ומחשבה כלל. רק יבטל עצמו להשם יתברך לגמרי:

רפ

שמעתי בשמו שאמר לענין מה שהצדיקים הם נעים ונדים בדרך. אמר, שיש נשמות נדחות שאינם יכולים להתעלות כי אם על ידי מה שהצדיק נע ונד. ויש צדיק שאינו רוצה להיות נע ונד, אבל אף על פיכּן הוא נע ונד בביתו. הינו מה שהוא הולך אנה והנה בביתו זהו גם כן בחינת נע ונד:

רפא

היה מזהיר אותנו מאד שישמר האדם את ממונו בשמירה גדולה ומעלה מאד, והיה מקפיד מאד על זה. והיה מתלוצץ ומקפיד על אלו האנשים המתעצלים שקורין (בלשון אשכנז "שלים מזליק"). כי כמה זמנים ועתים בטל עצמו מתורה ותפלה, וטרח ויגע ביגיעות גדולות בשביל להרויח ממון כדי לפרנס ביתו, ואחר כך כשהגיע לו הממון הוא נעשה "חסיד" ואינו משגיח עליו כלל. כי ממון כשר של

שיחות הר"ן

איש הישראלי צריך שמירה כמו עין שפראש. ובכל עת
שנודמן שאחד מאנשיו נאבד אצלו איזה סך ממון בדרך
והיו באים בקבלנא לפניו, היה מבזהו מוכיח אותו מאד על
זה על שלא נודהר בשמירתו יפה (עין חיי מוהר"ן תקמ"ו הדבור
"ובכל עת" וכו' שיקד לשם):

רפב

אמר לאחד: בשנפרדין חס ושלום מהצדיקים פאלו עובדין
עבודה זרה. כי איתא בזהר הקדוש שהצדיק הוא
קוצא דאות ד' (תקוני זהר נה:). ובשנפרדין ממנו חס ושלום,
אזי מפרידין קוצא דאות ד' דאחד (דברים ו') ונעשה חס
ושלום אחר (שמות ל"ד) שהוא אל אחר בפירות. כי עקר
אמונת היחוד הוא על ידי הצדיקים האמתיים שהם קוצא
דאות ד' דאחד וכנ"ל. וכן מבאר עגנון זה בכמה מקומות
בדברי רבנו ז"ל, שעקר האמונה תולה בהתקרבות לצדיקים
האמתיים (לקוטי מוהר"ן תורה י' אות ה'):

רפג

שמעתי בשמו שאמר לעגנון בני הנעורים, שעל פי הרב
מבלבל אותם בתפלתם מחמת שלא זכו להתקדש
כראוי בקדשת הזווג. ועל כן בשעומדין אחר כך להתפלל
קשה עליהם מאד להתפלל. והוא ז"ל הזהיר על זה כמה

שיחות הר"ן

שמו

פְּעָמִים לְבָלִי לִפְלֵ בְּרַעְתּוֹ מִזֶּה כָּלֵל. וְמָה דְהוּהָ הָיָה,
וּבְשַׁעַת הַתְּפִלָּה צָרִיכִין לְשַׁכַּח הַכֹּל לְגַמְרֵי וּלְהַתְנַבֵּר
לְהַתְּפַלֵּל בְּשִׂמְחָה כְּרָאוּי תְּמִיד אִיךְ שֶׁהוּא. וְאָמַר שֶׁעַל זֶה
הִצְטַעַר אָבָא בְּגִימִין "עַל תְּפִלָּתוֹ שֶׁתְּהֵא סְמוּכָה לְמִטָּתוֹ"
(בְּרַכּוֹת ה:). "מִטָּה" הוּא לְשׁוֹן זְוִיג (כְּתֻבּוֹת י:). וְזֶהוּ: "עַל
תְּפִלָּתִי שֶׁתְּהֵא סְמוּכָה לְמִטָּתִי" שְׂאוּכַל לְהַתְּפַלֵּל אַחֵר כִּף
בְּסִמּוּךְ מִיָּד וְלֹא יִבְלַבֵּל הָעֵינָן הַזֶּה אֶת תְּפִלָּתִי כָּלֵל
(וְעֵין לְעֵיל סִימָן כ"ו):

רפד

אָמַר לְעֵינָן בְּנֵי הַנְּעוּרִים הַכְּשָׁרִים הַמְּתַפְּלָלִים בְּכּוֹנָה
וּבְהַתְּלַהֲבוֹת. וַיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם הַמְּכַבְּבִים אוֹתָם וְעוֹשִׂים
לָהֶם יִסּוּרִים (לְעֵיל קי"ט). וּכְשֶׁאֵלוֹ הַמְּתַפְּלָלִים מִתְּחִילִים
לְהַקְפִּיד וּלְהַתְּקוּטֵט עִמָּהֶם, עִם אֵלוֹ הַמְּצַעְרִים אוֹתָם
וּמְכַבְּבִים אוֹתָם, אָזִי אוֹמְרִים הַמְּכַבְּבִים: אִם אַתָּם
מְתַפְּלָלִים בְּכּוֹנָה גְּדוּלָה בְּאַמֶּת לְאַמְתּוֹ, וְאַתָּם טְרוּדִים
וּקְשׁוּרִים בְּתַפְּלַתְכֶם בְּכּוֹנָה בְּאַמֶּת, מִדּוּעַ אַתָּם שׁוֹמְעִים
הַבְּלָבוּלִים? כִּי מַחְמַת גְּדֹל מִחְמַת הַתְּפִלָּה רָאוּי לָכֶם לְבָלִי
לְשִׁמְעַ שׁוֹם בְּלָבוּל כָּלֵל. אָמַר רַבְּנּוּ ז"ל שֶׁהָאַמֶּת אֵינוֹ כֵּן. כִּי
בְּאַמֶּת אֵפְלוֹ צְדִיק גְּדוּל אִמְתִּי, מִגְּדוּלֵי הַמְּפָרְסָמִים בְּאַמֶּת,
הַמְּתַפְּלָלִים כִּכַח וּבְדַבְּקוֹת גְּדוּל, אֵף עַל פִּי כֵּן אִם יְבוֹא

שיחות הר"ן

אדם וישחק ממנו ויבלבל אותו, אף על פי שהוא דבוק
 מאד בתפלתו בהתלהבות גדול באמת, אף על פי בן
 יבלבל אותו מאד ויהיה לו צער ובלבול גדול מזה, אף על
 פי שהוא מתפלל בכונה באמת.

שמעתי מאחד ששמע מפי רבנו ז"ל שלפעמים נותנין
 לאחד עשירות גדול. וכל העולם מתקנאין בו
 ורודפין אחר המזון והעשירות ומבלים ימים ושנים על זה,
 והכל מחמת קנאה והסתפלות שמסתפלין על זה שנתעשר
 כל כך. ואחר כך אין עולה בידם בלום. וכל זה מעשה
 הבעל דבר שהשתדל בזה להזמין עשירות גדול לאחד כדי
 שהרבה הרבה יבלו ימיהם ושנותיהם חס ושלום על ידי זה
 כנ"ל. רחמנא לצלן מהאי דעתא שבשפתא:

רפה

שמעתי מפיו הקדוש פעם אחד שדבר מהפלגת גדלות
 סודות נוראות תורתנו הקדושה. אמר: הלא כל
 ספר תקונים הוא על תבת "בראשית" לבד. ועל ספר
 התקונים לבד לא יספיקו אלפים ספרים לבאר עצם רבוי
 הסודות שיש שם, אשר לא יכילם רעיון, פידוע לכל גדלת
 קדשת התקונים ועמקות סודותיו עד אין סוף ואין תכלית
 וכו'. ובפרט כפי שידע הוא ז"ל עד היכן מגיעים סודות

שיחות הר"ן

שז

דברי התקונים הקדוש, אשר כל עורות אילי נביות לא יספיקו לבאר סודותיו ורמזותיו וכו'. וכל ספר התקונים עם כל מה שנגלל בו בנ"ל, הכל הוא רק הוא פרוש על תבת "בראשית" לבד, וכן על תבת "ברא" יכולין גם כן לעשות ספר תקונים עם רבוי סודות וכו' בנ"ל. ומזה יכולין להבין ולשער קצת גבהות עמקות תורתנו הקדושה, כי כן על כל תבה ותבה של התורה יש סודות רבות כמו אלו הסודות הכלולים בספר התקונים שהוא על תבת "בראשית" לבד. ועתה כלליות התורה הקדושה שיש בה הרבה תבות כאלו, מה גדלו סודותיה. אשר אי אפשר לבאר ולדבר מזה כלל:

רפו

פעם אחת אמר לי בזה הלשון: ("די שמוסט זיך יא מיט מענמשיין. קערסטו זייא צו פֿרעגן וואס") [אתה הלא מדבר עם אנשים, יש לך לשאול אותם - מה?]. ואמר תבה זאת "וואס" בהמשכה ובקול גדול מעמק הלב. כלומר שראוי לשאל לבני אדם שאין חושבין על אחריתם - "מה?". כלומר, לאחר כל הסכסוכים והבלבולים והמניעות והטענות ואמתלאות של שטות והכל שיש לרב בני אדם תרוצים של שקר על שרחוקים מהשם יתברך, אף על פי כן סוף כל סוף מה יהיה ממך.

ומה תעשה באחריתך ומה תשיב שולחך דבר, ומה אתה חושב. וכי אין אתה יודע שאתה גר בארץ הזאת, וכל ימי שנותינו הבל וריק, בצל עובר וכענן כלה וכו'?! וכל זה אדם יודע היטב, ואם בן מה אתה חושב? שים לבך לדברים האלה היטב, והכניסם היטב בעמק לבך, ואל תשליכם אחרי גוף. "הפך בהם והפך בהם" (אבות ה') למען תהיה לך "נפשך לשלל" (ירמיה ל"ט):

רפז

אמר: מה יש להאדם לעשות בזה העולם, אין צריך בי אם להתפלל וללמוד ולהתפלל. ("מע באדארף מער ניט נאר דאוויינין און לערנין און דאוויינין"). עוד שמעתי כמה דברים ושכחתי:

רפח

שמעתי שפעם אחת אמר לאיש אחד בזה הלשון: "שוב יום אחד לפני מיתתך" (אבות ב'). ודחק ומשך תבת יום אחד. וכונתו היה לענין מה שמפיל את האדם מה שקדם לו ומה שלאחריו. דהינו מה שרואה שלפעמים מתעורר קצת להשם יתברך, אבל קדם ואחר כך היה מה שהיה, כפי מה שעובר על כל אחד לפי בחינתו. ומחמת זה נופלים רבים מעבודתם כידוע. ועל זה אמר רבנו ז"ל

שיחות הר"ן

שיט

לְהָאִישׁ הַנַּ"ל, וְנָעַר עָלָיו וְאָמַר לוֹ שׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתְתְּךָ. כְּלוּמַר שְׂאֵפְלוּ אִם לֹא תִזְכֶּה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ קִדְּם שְׂתַמּוֹת כִּי אִם לָשׁוּב לְהֵשֵׁם יִתְפָּרֵךְ יוֹם אֶחָד בְּלִבְךָ, גַּם זֶה טוֹב מְאֹד וַיִּקָּר מְכַל הוֹן. כִּי מִה יִתְרוֹן לְאָדָם מְכַל עֲמָלוֹ, וְלֹא יִשָּׂאֵר לוֹ מְכַל יִגְיעָתוֹ כָּל יְמֵי חַיָּו כִּי אִם זֶה הַיּוֹם שְׂשׁוּב לֵה'. וְזֶהוּ: "שׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתְתְּךָ" כַּנַּ"ל וְהִבֵּן (ועַן שִׁבְחֵי הַר"ן ס' י"ד):

רפ"ט

אָמַר לְאֶחָד שְׁמִי שְׂאִינוּ לְהוֹט וְנִכְהַל לְהוֹן, וְאִינְנוּ נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן יוֹתֵר מִכִּפֵּי מְמוֹנוֹ שְׂיֵשׁ לוֹ, רַק עוֹשֶׂה מְשֵׂא וּמִתֵּן בְּאִמּוּנָה בְּמִמוֹנוֹ לְבָדוֹ, וְאִינוּ לוֹוֶה מְאַחֲרִים לַעֲשׂוֹת מְשֵׂא וּמִתֵּן גְּדוֹל, זֶהוּ מְקַיֵּם: "וּבְכָל מְאֹדֶךָ" (דְּבָרִים י"ה). גַּם אָמַר לְאֶחָד שְׂכַשְׁנוֹתֵינִי חֲמִשׁ לְצַדִּיקָה מִמְמוֹנוֹ הוּא מְקַיֵּם "וּבְכָל מְאֹדֶךָ":

רצ

שְׂמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ, שְׂהַצִּדִּיק הַגְּדוֹל בְּהַדְּבוּר שֶׁהוּא מְדַבֵּר נִכְלָלִין בּוֹ כָּל הַדְּבוּרִים הַצִּדִּיקִין אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְכָל הַדְּבָרִים שְׂצָרִיךְ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ: "אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל" (דְּבָרִים א'). שְׂהַדְּבוּרִים

שְׁדַבֵּר מִשָּׁה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ דְבָרִים אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל. כִּי כָּל אֶחָד
מִיִּשְׂרָאֵל מֵצֵא בּוֹ מֵה שְׁצָרִיד כִּנְ"ל:

רצא

מֵצֵאתִי בְּסֵפֶר "לְקוּמֵי מוֹהַר"ן" הַנִּכְתָּב עֲנִין אֶחָד שְׁלֹא
נִדְפַס עַדִּין. וְזֶהוּ: דַּע שֶׁבְּכָל דּוֹר וְדוֹר נִתְחַדְּשִׁין בּוֹ
חֻלָּאִים חֲדָשִׁים רַחֲמָנָא לְצַלֵּן בְּבַחֲיִנַת: "יּוֹסִיף דַּעַת יּוֹסִיף
מִכְאוּב" (קִהְלַת א'). הֵינּוּ מַחֲמַת שֶׁבְּכָל דּוֹר שָׁבֵא מֵאֶחָד
נִתּוֹסֵף הַדַּעַת שֶׁל הַפִּילוֹסוֹפִיָא, כִּי בְּכָל דּוֹר בָּאִים עַל
חֻכְמוֹת חֲדָשׁוֹת. וְעַל יְדֵי זֶה יּוֹסִיף דַּעַת - מִכְאוּב, שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ
חוֹלָאִים חֲדָשִׁים רַחֲמָנָא לְצַלֵּן. ה' יִצְיָלְנוּ:

רצב

סְפָרוּ לִי שִׁיחַתּוֹ הַקְדוּשָׁה. שְׁחָסִיד אֶחָד בָּא לְפָנָיו שֶׁהָיָה
חָשׁוּב קְצַת, וּכְבֵּר הָיָה בָּא בְּיָמִים קְצַת, וְהָיָה לוֹ
יְדִיעָה בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל, וְרָצָה לְהִתְקַרֵּב לְרַבְנּוֹ ז"ל. וְהִתְחִיל
לְדַבֵּר עִם רַבְנּוֹ ז"ל, בְּדֶרֶךְ הַחֲסִידִים הַחֲשׁוּבִים. וְאָמַר לְרַבְנּוֹ
ז"ל: יוֹרְנּוּ רַבְנּוֹ דְרִיד לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ. עֲנָה וְאָמַר
רַבְנּוֹ ז"ל בְּלִשׁוֹן תְּמִיָה: "לְדַעַת בְּאֲרִיז דְרִכְדָּ?" (תְּהֵלִים ס"ו)
הֵינּוּ מִי שֶׁהוּא עַדִּין מְשַׁקֵּעַ בְּאֲרִיצִיּוֹת גָּמוּר הוּא רוֹצֵה לְדַעַת
דְרִיד לְהִתְקַרֵּב לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ? וּכְפִי הַמּוּבָן מֵהַסְפּוֹר
שֶׁקִּפְדָּתוֹ הָיָה מֵה שְׁמַדְבֵּר עִמוֹ בְּלִשׁוֹן גְּדֻלוֹת, שְׁרוּצָה לַיִּדַע

שיחות הר"ן

דַּרְךְ לַהֲשֵׁם יִתְפָּרֵד, כְּאֵלוֹ לֹא חָסַר לוֹ כִּי אִם לִידַע דְּרָכִים,
כִּי רַבְּנוּ ז"ל רָצָה שְׂדַבֵּר עִמּוֹ בְּאֶמֶת:

רצג

שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ מֵאִישׁ אֶחָד, שְׂדַבֵּר עִמּוֹ, וְהִזְהִירוֹ לְהִתְפַּלֵּל
בְּכּוֹנֵה. וְאָמַר לוֹ: שְׁכֵמוּ שֶׁהַקּוֹל מְעוֹרֵר הַכּוֹנֵה, בֵּן
לְהַפְּדֵי הַכּוֹנֵה מְעוֹרֵר הַקּוֹל. שְׁכַשְׁמַתְפַּלֵּל בְּכּוֹנֵה וְגוֹהֵר
לְהַכְנִים כָּל לְבוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ בְּתוֹךְ דְּבוּרֵי הַתְּפִלָּה, אֲזִי מִמִּילָא
יִתְעוֹרֵר קוֹלוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּקוֹל כְּרֵאוּי. וְכֵן נִרְאֶה בְּחֹשׁ
כְּמָה פְּעָמִים:

רצד

שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׁבִימֵי אֱלֹהִים שְׁנוֹהֵגִין יִשְׂרָאֵל לִזְמַר
תְּקוּנִים וְתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת אַחַר הַתְּפִלָּה וְכוּ',
וּמִתְאַחֲרִין יוֹתֵר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְבֵית הַמִּדְרָשׁ. אָמַר,
שְׁמַתְהַנְגוּן שֶׁל הַתְּקוּנִים וּמָה שֶׁהֵלֵב כּוֹאֵב וְחָלַשׁ מַחֲמַת
שְׁמַתְאַחֲרִין בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, מִכָּל זֶה נַעֲשִׂין דְּבָרִים גְּבוּהִים
וְגִדּוּלִים לְמַעַלָּה (כְּפֹל לַעִיל סִימָן קכ"ו):

רצה

שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ לְעִנּוּן הַתְּחִזְקוֹת בְּתַפְלָה. שְׁאֶפְלוֹ אִם הָאָדָם
כְּמוֹ שֶׁהוּא, אַף עַל פִּי כֵן יִחֲזַק וַיֵּאֱמֵן אֶת לִבּוֹ

להתפלל להשם יתברך. ואמר, שיחשב בלבו: הלא אם אני רחוק בעיני מהשם יתברך כל כך מחמת רבוי עוונותי, אם בן אדרבא עקר שלמות התפלה על ידי דיקא. כי הלא אמרו רבותינו ז"ל: "כל תפלה שאין בה מתפלת פושעי ישראל אינה תפלה" (בריתות ו:), וילפינן מקמרת שהיה בהם חלבנה. ואם בן אם אני בעיני כפושעי ישראל חס ושלום, אם בן אדרבא כל שלמות התפלה על ידי דיקא וכנ"ל. ובודאי אני צריך להתחזק ביותר להתפלל להשם יתברך ולבטח בחסדי ה' שישמע ויקבל גם את תפלתי. כי אדרבא דיקא על ידי עקר שלמות התפלה. כי אי אפשר להקטיר קמרת בלא חלבנה. נמצא שגם חלבנה היא שלמות הקמרת. וכמו כן הוא לענין תפלה וכנ"ל, שבלא תפלתי הגרוע המצטרפת לתפלת ישראל לא היה שלמות להתפלה כְּמו קמרת בלא חלבנה וכנ"ל:

רצו

בשעת התפלה צריכין לקשר עצמו להצדיקים שבדור כמובא בס' ב' ובס' ט' בלקוטי מוהר"ן חלק א' ובשאר מקומות. על בן הזהיר לאנשיו שיאמרו קדם התפלה הריני מקשר עצמי לכל הצדיקים שבדורנו:

שיחות הר"ן

שבג

רעז

דַּבֵּר עִמָּנוּ כַּמָּה פְּעָמִים שְׂרָצוֹנוּ חֶזֶק מְאֹד שְׁגַלְךָ עִם
הַתּוֹרוֹת שְׁגַלְהָ. דְּהִינּוּ לִילְךָ תַּחֲלָה אֵיזָה זְמַן עִם
תּוֹרָה פְּלוֹנִית בְּעֶרְךָ ב' אוּ ג' חֲדָשִׁים, דְּהִינּוּ שְׁיִהְיוּ כָּל
עֲבוֹדָתוֹ וְהַלּוֹכוֹ בְּיִרְאַת ה' עַל פִּי הַנְּאָמֵר בְּאוֹתוֹ הַתּוֹרָה,
וְכָל תַּפְּלוּתוֹ וְשִׁיחָתוֹ יִהְיֶה לְזִכּוֹת לְהַגִּיעַ לָמָּה שְׁנֵאָמֵר
בְּאוֹתָהּ הַתּוֹרָה, וְכֵן יִתְנַהֵג אֵיזָה זְמַן. וְאַחַר כֵּן יִלְךְ אֵיזָה
זְמַן עִם תּוֹרָה אַחֲרֵת, וְכֵן אַחַר כֵּן עַד שְׁיִגְמֹר לִילְךָ עִם כָּל
הַתּוֹרוֹת. וְדַבֵּר כַּמָּה פְּעָמִים מִזֶּה. אֲשֶׁרֵי מִי שְׁיֵאָחֲזוּ בָּזֶה:

רחצ

פְּעַם אַחַת בָּא לְפָנָיו בְּעֶרְבַּ יוֹם הַכַּפּוּרִים אִישׁ אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי
שְׁלוֹמֵנוּ שְׁנַחֲלֵשׁ בְּאוֹתָן הַיָּמִים וְסִפֵּר לְפָנָיו צִעְרוֹ
וְחִלְשָׁתוֹ. וְעַמַּד שֵׁם עוֹד אֶחָד מֵאוֹתוֹ הָעִיר שֶׁל זֶה הָאִישׁ
הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה אוֹהֵבוֹ, וְאָמַר לְפָנָיו רַבְּנוּ ז"ל שְׁחֹלְאָתוֹ
הַכְּבִידָה עָלָיו בְּשִׁבְיֵל שֶׁהִלְךְ הַיּוֹם לְמִקְוֵה לְמַבֵּל. עָנָה רַבְּנוּ
ז"ל וְאָמַר: לָמָּה אַתֶּם תּוֹלִים הַכְּבִידָת הַחֹלְאָת בְּמִצּוֹת,
מִזֶּב וְרֵאוּי יוֹתֵר שֶׁתִּתְּלוּ בַּעֲבֻרוֹת. וְזֶה הָיָה בְּעֶרְבַּ יוֹם כַּפּוּר
הָאַחֲרוֹן שֶׁל קֶדֶם הַסְּתַלְקוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּאוֹמָאן:

שיחות הר"ן

רצט

אחר שמחת תורה הייתי רגיל לבוא אליו ז"ל. ובכל שנה
 בשבאתי אליו אחר שמחת תורה, שאל אותי אם
 הייתי שמח בשמחת תורה. וספר לי כמה פעמים איך היו
 העולם שמחים בביתו, והיה לו נחת גדול מזה. וכן עוד
 פעם אחת באמצע השנה דבר עמי מענין שמחת תורה,
 אם אני מרגיש שמחה בלבי אז, או על כל פנים פעם אחר
 בשנה אם אני מרגיש שמחה בלבי (וברוך ה' שעזרני בחסדו
 הגדול לשמח בכל לב כמה פעמים בשנה, והרגשתי השמחה בלבי מה שאי
 אפשר לספר לחברו כלל. כי שמחת יהדותנו, מה שזכינו להיות מורע ישראל
 ולהאמין בו ותברך, הוא לכל חד כפום מה דמשער בלבה. ואי אפשר לספר
 לחברו כלל. כמו שמבאר אצלנו כמה פעמים (לעיל א'). בפרט בחינת הדבקות
 שמרגישין בשעת השמחה אפלו הפחות שב'ישראל, זה אי אפשר לספר כלל).
 כי חפצו ורצונו היה מאד שנהיה שמחים בכל השנה בלה,
 בפרט בשמחת תורה ופורים ושבת ויום טוב. וספר לי
 שפעם אחד בשמחת תורה רקד בעצמו לבדו בחדרו בלי
 סיועת אנשים אחרים:

ש

פעם אחת אמר לי: כל מה שאתה רואה בעולם, כל מה
 שנמצא בעולם, הכל בשביל הבחירה והנסיגון:

שיחות הר"ן

שכה

שא

שָׁמַעְתִּי בְשֵׁמוֹ שְׁאֵמֶר, שְׁעָקֵר עֲבוֹדַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הוּא
בַּחֲרָף לְזָהָר וְלָקוּם בַּחֲצוֹת לַיְלָה. וּבְקִיץ בַּעֲת
שְׁהַלִּילָה קִצְרָה מְאֹד (שָׂאז אִין עוֹמְדִין בַּחֲצוֹת כַּמְבָּאָר בְּמָקוֹם אַחַר
לְקוֹטְמֵי מוֹהֲרֵן קמ"ט), אִזּוּ יוֹהֵר לְעַמֵּד בַּבֶּקֶר הַשְּׂבָם בַּעֲלוֹת
הַשַּׁחַר:

שב

פַּעַם אַחַת עָמַדְתִּי לְפָנָיו, וְהוּא ז' לַ הָיָה מְנַח עַל מַפְתּוֹ
וּנְזַרְקוּ דְבוּרִים אֵלָיו מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן:
("דְּעַר עָקֵר אִזּוּ מִבְּטָן שְׂאוּל שְׁוֹעֲתִי") הָעָקֵר הוּא: "מִבְּטָן שְׂאוּל
שְׁוֹעֲתִי" (יוֹנָה ב')

שג

פַּעַם אַחַת דִּבֵּר עִמִּי מַעֲנִין מְאוּס תַּאֲוָה הִידוּעַ. וְאָמַר אִזּוּ:
מִי שְׁמַהֲרָהָר בְּהַרְהוּרֵי נְאוּף הוּא שׁוֹטֵה. כִּי הֲלֹא
אֶפְלוּ אִישׁ פְּשׁוּט שְׁקוֹרִין בַּעַל הַבַּיִת, הוּא גַם כֵּן אִינוּ חָפִין
שְׁיִהְיֶה נִתְפָּס חֵם וְשָׁלוֹם בְּעֵנִין זֶה. אֶפְלוּ אִם אִינוּ יֵרָא חֲטָא
כָּלֵל, עַל כָּל פְּנִים בְּוֹדָאֵי אִינוּ רוֹצֵה שְׁיִהְיֶה לוֹ בְּזִיוֹן כְּזֶה
שְׁיִתְפָּסוּ אוֹתוֹ עִם אִשָּׁה אַחֲרָת. וְאִם כֵּן לָמָּה לוֹ לְהַרְהַר
וּלְצַעַר נַפְשׁוֹ בְּחַנְּם?! וְכִבֵּר מְבָאָר שְׁהַמְחִשְׁבָה בְּיַד הָאָדָם
לְהַטּוֹתָהּ בְּרִצּוֹנוֹ וְכוּ'. עֵינִי בְּסַפְרֵים הַנְּדַפְּסִים (לְקוֹטְמֵי תַנְיָנָא ג')

והנכתבים בכמה מקומות מזה ויערב לך לעד, אם
תרצה לקבלם באמת:

דש

פעם אחת התלוצץ מענין זה. ואמר שעל זה מבקשים בכל
יום ואל תביאני לידי נסיון ולא לידי ביוזן. ואמר בזה
הלשון: ("אדער אה נסיון אדער אה ביוזן") (או נסיון או ביוזן). הינו פי
אם לא יעמוד בנסיון יהיה לו ביוזן. וכבר מבאר קצת שספר
הרבה מענין מאוס תאנה זאת, ואמר שאינה תאנה כלל
וכו' (עין שכחי הר"ן ט"ו). אחר כך אמר שגמזאים הרבה
שמעצם גשמיותם ורגילותם בענין זה, אין מועיל להם כלל
מה שגמזאסין להם ענין זה, אדרבא באיזה לשון שידברו
עמהם מזה יתגברו עליהם ההרהורים יותר. על פן טוב
לרב בני אדם לבלי להתחיל לחשב בזה כלל. וכמבאר מזה
בספר הא"ב: "אל תכנס עם פתוייך בטוען ונטען" וכו'
(ספר המדות נאוף אות י') (ועין בחיי מוהר"ן סימן תר"ד המשך לשיחה זו):

שה

שידך להשיחות ששמעתי ממנו ז"ל כמה פעמים שאמר
בזה הלשון: ("מע האט גאר גיט צו טאהן") [אין מה לעשות].
(וכבר נדפסו כמה שיחות נפלאות (לעיל סימן רס"ט רפ"ז)) [וכן מבאר

שיחות הר"ן

שכו

בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּמִנְחוֹת דָּף צט: "תָּנָא דְבֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל
דְּבֵרֵי תוֹרָה לֹא יְהִי עֲלֵיךָ חוֹבָה וְאִי אַתָּה רִשְׁאֵי לְפִמָּר
עֲצָמְךָ מֵהֵן". וְהוּא עֲצָה נִפְלְאָה לְמִי שֶׁמְבִינָה מְעַט:

שז

שִׁיף לְהֵא"ב הַחֲדָשׁ אוֹת ר' דַּעַת סִימָן א' הַמִּתְחִיל: דַּע כִּי
לְכָל הָעוֹלָמוֹת וּלְכָל נִבְרָא יֵשׁ קוֹמָה מִיַּחַדְתָּ וְכוּ',
לְמִשְׁל מִיַּן הָאֲרִיָּה וְכוּ'. וְהַהֲבָדִלִים כָּלֵם הֵם רְמוּזִים בְּתֻמוֹנֹת
הָאוֹתִיּוֹת וּבְצֻרוֹפֵיהֶם. וְהַזֹּכֶה לְהִבִּין אֶת הַתּוֹרָה וְכוּ'. נִרְאֶה
לִי שֶׁזֶהוּ עֲנִין הַשִּׁיחָה שֶׁשִּׁמְעֵתִי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ קִדְּם שֶׁבֶת
חֲנֻכָּה תִקַּם הַמַּעֲנִין הַבְּרִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁכָּל הַתְּמוּנֹת
וְהַצּוּרוֹת שֶׁל כָּל בְּנֵי אָדָם כָּלֵם נִכְלָלִים בְּתַבַּת "אָדָם"
הַנֶּאֱמָר בַּתּוֹרָה "נַעֲשֵׂה אָדָם" (בְּרֵאשִׁית א'). כִּי בְּזֶה הַתְּבָה
"אָדָם" שֶׁאָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ "נַעֲשֵׂה אָדָם", בְּתַבָּה זֹאת
בְּעֲצָמָה נִכְלָלִים כָּל מִיַּיִן הַתְּמוּנֹת שֶׁל כָּל בְּנֵי אָדָם
שֶׁבְּעוֹלָם. וְכֵן תַּבַּת בְּהֵמָה וְחַיָּה וְכוּ' הַנֶּאֱמָר בְּמַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית, בְּזֶה הַתְּבָה גַּם כֵּן נִכְלָל כָּל הַתְּמוּנֹת שֶׁל כָּל
בְּהֵמָה וְחַיָּה וְכֵן שְׂאֵר הַנִּבְרָאִים. וְהָאֲרִיךְ בְּשִׁיחָה זֹאת. וְאָמַר
אֲזַי, שֵׁישׁ חֲכָמוֹת אֶפְלוּ בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁיִּכְוֹלִין לַחְיוֹת בָּהֶם
לְכַד בְּלֵי שׁוּם אֲכִילָה וְשִׁתְיָה. כִּי יֵשׁ דְּבָרִים נִפְלְאִים וְחֲכָמוֹת

עליונות ונוראות אפלו בזה העולם שיכולין לחיות בהם
לכד בלי שום אכילה ושתיה (עין לעיל קפ"א). והאריך בשיחה
זו הרבה ולא זכינו לכותבה:

שז

שיחתו הנאה הנפלאה והנוראה

לענין מה שדרך העולם לומר בכל שנה ובכל עת שעכשו
אינם עתים טובות, ובשנים הקודמים היה טוב יותר
וכו', פידוע שיחות כאלו בין רב העולם. דברנו עמו מזה
הרבה. ורב השיחה היה שספרו לפניו הרבה שבמים
הראשונים הטובים היה הכל בזול גדול ואף על פי בן
נמצאו אז עניים ומחסרי פרנסה וחיים בצער ובדחק גדול
הרבה יותר משל עכשו. כי לא היה אז נגידים ועשירים
גדולים כמו עכשו. ומה שמוציא עכשו בעל הבית פשוט
ואפלו מקבל חשוב, הוא יותר מההוצאות של הנגידים
שבשנים הקודמים פידוע ומפרסם כל זה. ענה ואמר: הלא
אדרבא, השם יתברך מנהיג עתה העולם יפה יותר מקדם!
ואמר בזה הלשון: ("אדרבא דער אייבערשטער פירט היינט

שעניר דיא וועלט"):

שיחות הר"ן

שכמ

שח

וַיֵּשׁ לָנוּ בְּזֶה שִׁיחוֹת הַרְבֵּה, שְׁכָל דְּבוּרִים וְשִׁיחוֹת כְּאֵלוֹ שֶׁל
הָעוֹלָם, הַכֹּל הֵם מִן הַיֵּצֵר הָרָע, שֶׁמְרַבֶּה שִׁיחוֹת כְּאֵלֶּה
לְהַכְבִּיד הַצֵּעֵר וּלְהַגְדִּיל דְּאֵגַת הַפְּרִנָּסָה, כְּאֵלוֹ עֲכָשׁוֹ חֵם
וְשָׁלוֹם אָפֶס תִּקְוָה. וּבִיאָמַת הוּא שָׁקֵר וְכֹזֵב, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
זֶן מְפָרְנֵם וּמְכַלְכֵּל הָעוֹלָם תָּמִיד, וּבְכָל דּוֹר וּבְכָל שָׁנָה
נִמְצָאִים עוֹלִים וְיֹרְדִים. וְאִם נִסְתַּכַּל הֵיטֵב בְּכָל שָׁנָה וּבְכָל
עַת, בְּוֹדָאֵי נִמְצָאִים תָּמִיד אֲנָשִׁים רַבִּים שֶׁהָיוּ עֲנִיִּים
וּמְשֻׁרְתִּים וְכִיּוֹצֵא בְּשָׁנִים הַקּוֹדְמִים, וְעֲכָשׁוֹ נִתְעַשְׂרוּ. וְגַם
הֵם רַבִּים אוֹמְרִים שֶׁהַשָּׁנִים אֵינָם מְתַקְנוֹת עֵתָה כְּמִקְדָּם,
מִחֲמַת שְׁרוּצִים בְּכָל פֶּעַם עֲשִׁירוֹת יוֹתֵר, וּמְנַהֲיָגִים בְּבֵיתָם
בְּגִדּוֹלוֹת יוֹתֵר, עַד שֶׁהוֹצֵאָתָם מְרַבֶּה, וְאוֹמְרִים שֶׁעֵתָה
אֵינָם שָׁנִים טוֹבוֹת כְּמִקְדָּם, אֵף עַל פִּי שְׂאִינָם זוֹכְרִים שֶׁזֶה
סְמוּךְ לִפְנֵי אִיזוּה שָׁנִים הָיוּ עֲנִיִּים אוּ מְשֻׁרְתִּים וְכִיּוֹצֵא בָהֶם.
וַיְהִיֶּה אִיךְ שִׁיְהִיָּה, מֵאִי נִפְקָא מִנָּה מָה שֶׁצּוֹעֵקִים בְּכָל פֶּעַם
שֶׁהֵימִים הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה. וּכְבָר צָוַח שְׁלֵמָה עַל
זֶה וְסִתֵּר דְּבַרְיָהֶם, וְאָמַר: "אַל תֹּאמַר מָה הִיָּה שֶׁהֵימִים
הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה, כִּי לֹא מִחֲכָמָה נִשְׁאַלְתָּ עַל זֶה"
(קֹהֶלֶת ז"י). וְאֵף עַל פִּי שֶׁרַשְׁ"י פִּרְשׁ שֵׁם שֶׁהַכֹּל הוּא לְפִי
זְכוּת הַדּוֹרוֹת, אֵף עַל פִּי כֵּן: "הַרְבֵּה פָּנִים לַתּוֹרָה" (בְּמִדְבָר
רַבָּה י"ג ט"ו), "וְאִין מִקְרָא יוֹצֵא מִדִּי פְּשׁוּמוֹ" (שִׁבְתָּ סג.). כִּי

שיחות הר"ן

שלמה המלך עליו השלום, שהיה חכם גדול מכל האדם, אמר בחכמתו ורוח קדשו שזה שטות גדול מה שאומרים שהימים הראשונים היו טובים מאלה. כי בכל פעם אומרים כך. ובאמת אנו רואים שבכל פעם העולם נתעשר יותר, ומתנהג העולם בגדולות ובהוצאה מרבה יותר מהשנים הקודמים.

ובאמת, מאי נפקא מנה בזה? אדרבא אם עכשו העולם בדחקות יותר, צריכים לברח אל השם יתברך ולעסוק בתורה ובעבודה. כי אין מקום לברח מצרות ויסורי עולם הזה רק אל השם יתברך ואל התורה. כי: "אדם לעמל יולד" (איוב ה'). וכמו שכתוב במדרש: "אדם לעמל יולד אשרי מי שעמלו בתורה" (בראשית רבה י"גזו). פרוש מאחר שאיך שיהיה אם יהיה עשיר או עני וכו', אף על פי כן בודאי יהיה לו עמל וכעס כל ימיו, כי צרות ויסורי כל אדם רבים מאד, וכמו שכתוב: "גם כל ימיו בעס ומכאובות" וכו' (קהלת ב'). וכמו בא בשל"ה בלשון חרוז: "אין רגע בלא פגע אין שעה וכו' אין יום וכו'" (ח"ב קלה). על כן בודאי אשרי מי שבורח מזה העמל של פגעי העולם הזה אל עמל התורה, ואז בודאי אשרי וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא. אבל בזה שאומר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, ומגדיל דאגתו וטרדתו וצערו על הפרנסה

שיחות הר"ן

שלא

וממון בכל פעם יותר ויותר, בזה לא יפעל כלום. רק מבלה ימיו בצער ודאגה וכעס ומכאובות, ומבטל עצמו מתורה ותפלה וכו' מחמת דאגת שיחות ושטותים כאלו. ולבסוף: "מאומה לא ישא בעמלו" (קהלת ה'). פי: "בהבל בא ובחשך ילד" וכו' (קהלת ו'). פי באמת מי שיש לו עינים לראות ולב להבין האמת לאמתו, יבין בשכלו ויראה שגם בימים הראשונים היה העולם מלא דאגת וטרדות הפרנסה, וכמו שאנו רואים בכל הספרים שנתחברו לפני מאות שנים, שרובם בכלם כותבים בהקדמותיהם שהיה להם צרות רבות בימיהם, וחסרון כים ודחקות הפרנסה הקשה מבדם, ואף על פי כן חברו ספרים קדושים הרבה. פי: "מה שהיה הוא שיהיה" וכו' (קהלת א'). והכלל, שגם בימים הראשונים היו העולם מלאים דאגות הפרנסה, כמו שכתב שלמה המלך עליו השלום: "גם כל ימיו פעם ומכאובות" וכו' (קהלת ב'). ובתיב: "אדם לעמל יולד קצר ימים ושבע רגז" וכו' (איוב ה', י"ד), וכיוצא באלה פסוקים הרבה. וגם אז נדמה לכל אחד שבצוק העתים באלה צריכים לדאג רק על הפרנסה, ועל ידי זה אבדו ימיהם והלכו מן העולם בלא חמדה. ואף על פי כן נמצא בכל דור צדיקים ויראים וכשרים שלא השגיחו על זה, וברחו מן העמל של עולם הזה לעמל התורה ועבודה, וזכו להם ולדורותיהם וכו'

שיחות הר"ן

אשרי להם. וכן עכשו בודאי הבחירה חפשית, ובודאי יש כח עתה גם עתה לכל אחד ואחד לברח מדאגות ושיחות של צער פאלה, לברח מהם ולבטח בה' ולקבל על עצמו עמל התורה תחת עמל המר של דאגות העולם הזה. ובודאי יפרנסו השם יתברך, כי השם יתברך מפרנס העולם תמיד כֹּאז בן עתה. אדרבא השם יתברך מנהיג העולם בכל פעם יפה יותר.

הכלל: שהעולם הזה מלא דאגות ויגונות וצער ויסורים תמיד כמו אז כמו עתה. וכמו שנגזר מחטא אדם הראשון: "בעצבון תאכלנה". "בזעת אפך תאכל לחם" (בראשית ג). ואין מקום לברח מהעצבון והדאגות האלו המקצרים ומבלים ימי האדם, אין מקום לברח מהם כי אם אל השם יתברך ואל התורה וכנ"ל.

וכבר דברנו שזהו מה שאמרו רבותינו ז"ל במשנה: "כֹּף הוא דרבה של תורה פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל. אם אתה עושה כן אשריך וטוב לך. אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא" (אבות ו). ומקשין ההמון עם: איך שיהי "אשריך בעולם הזה" מאחר שצריך לסבל עמל כזה לאכל פת במלח וכו'? וכבר מבאר באיזה ספרים

שיחות הר"ן

שלג

איזה תרוצים דחוקים בדרך דרש, אבל באמת מי שיש לו עינים ולב להסתכל בעניני עולם הזה באמת, מי שזכה לינק באמת מתורתיו ושיחותיו ומעשיותיו הנוראים של רבנו הקדוש והנורא זכר צדיק וקדוש לברכה, אצלו מבאר המושגה בפשיטות גמור, ויכולין להסביר הדבר לכל בר שכל אמת הבקי קצת בטוב הנהגת העולם.

כי כל העשירים והגבירים הגדולים מודים שהעולם הזה מלא יגונות ויסורים. כי דאגותיהם ויסוריהם רבות מאד מאד בכל פעם ובכל יום ובכל שעה. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל: "מרבה נכסים מרבה דאגה" (שם ב.). ואף על פי שההמון עם העניים אינם מבינים זאת, ונדמה להם שאם היה להם עשירות לא היה להם דאגות, אבל באמת הם טועים הרבה בזה, וכנראה בחוש, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל וכנ"ל. והעניים והבעלי בתים יש להם גם כן בודאי דאגות הרבה וכנ"ל. על כן אין מקום לברח מיסורי עולם הזה, המלא יסורים ומכאובות יסורים מיסורים שונים, הן בענין פרנסה, הן בענין צער ויסורים מאשתו ובניו, ולהנשים נדמה שיש להם צער מבעליהן, והן בענין יסורים ומכאובים ממש. שנמצאים הרבה סובלי חלאים ומכות מפלאות רחמנא לצלן בעולם הן על כל אלה וכיוצא בהם, אין מקום לברח מכל זה כי אם אל התורה.

כי כל מי שרוצה שיהיה לו טוב בעולם הזה שיהיה בנחת
 בלי צער הוא מלא צרות תמיד. כי כל מה שמקוה
 לטוב בא להפך. ואפלו אם יהיה לו לפעמים איזה טוב
 מדמה, הוא בודאי מערב ביגונות תמיד פידוע בחוש
 למסתכל על האמת. על כן בעולם הזה "אין חכמה ואין
 תבונה ואין עצה" (משלי כ"א) לחיות בנחת, כי אם
 בשמטרצה באמת להסתפק בתכלית המעוט ולחיות חיי
 צער, כמו שאמרו שם במשנה הג"ל: "פת במלח תאכל"
 וכו'. שאז דיקא בשמקבל על עצמו כל הדחקות וחיי צער
 ולסבל הכל ולעסק בתורה, כמו שכתוב שם: "ובתורה
 אתה עמל", אז דיקא יש לו חיות גם בעולם הזה. ואשרי
 לו גם בעולם הזה כמו שכתוב שם: "אם אתה עושה כן
 אשריך בעולם הזה", אשריך בעולם הזה ודאי. כי לא יהיה
 לו שום יסורים מפגעי העולם הזה המרבים אצל כל אדם
 מאד מאד, מאחר שמקבל על עצמו הכל בשביל התורה,
 וכל חיותו וטובו הוא התורה שהוא טוב אמתי. ואזי בודאי
 חיי חיים אמתיים ואשרי לו גם בעולם הזה. אבל הרוצה
 תענוגי עולם הזה ולחיות בנחת בעולם הזה, בודאי חיי
 מרים ומרורים מאד. כי "אפלו רוח קימעה עוכרתו" (סוטה
 ה.). כי תקף בשבא עליו דבר נגד רצונו יש לו צער ויסורים.
 וזה אי אפשר שיתנהג הכל כרצונו, ואפלו אם יהיה גביר

שיחות הר"ן

שלה

ואדון ומושל, כי עולם הזה מלא יסורים בנ"ל. על כן אין מקום לברח מעמל עולם הזה ויסוריו כי אם אל עמל התורה, לקבל על עצמו לילך בדרךה של תורה, לאכל פת במלח וכו', ואז אשרי וטוב לו. אשריו בעולם הזה ודאי. והדברים מובנים היטב לבקי קצת ביסורי עולם הזה ודאגותיו הרבים ומסתפל על האמת. ועין מזה בשיחותיו של רבנו ז"ל, הנדפסים אצל הספורי מעשיות בסוף, ועין בהמעשה של החכם והתם וכו' (מעשה ט' בספורי מעשיות):

ואפלו חכמי אמות העולם המחקרים מודים לכל זה שהעולם הזה מלא יסורים תמיד, וכמבאר בדבריהם הרבה מזה. ואמרו שאין טוב בעולם הזה כי אם הסבל. דהינו שצריכין בעולם הזה לקבל על עצמו לסבל כל מה שיעבר עליו וכו'. אבל כל דבריהם אינם מועילים להעולם בלא התורה הקדושה שזכינו אנחנו בני ישראל. כי אין אדם זוכה לזה שיקבל על עצמו הסבל בעולם הזה ושלא יטרידוהו צרות העולם הזה, כי אם על ידי התורה הקדושה. כי כשמיושב האדם עצמו היטב האמת לאמתו שהעולם הזה אינו שום תכלית כלל, כי אפלו אם היה העולם הזה מלא טובות ועשירות בלי שום יסורים וצער ודאגות כלל, אף על פי כן הוא הבל וריק. כי הזמן חולף ועובר בהרף עין, וימינו כצל עובר" (תהלים קמ"ד). "לא

שיחות הר"ן

בצלו של דקל " וכו' (קהלת רבה פרשה א' אות ג'), וכמו שכתוב:
 "ימי שנותינו בהם שבעים שנה וכו' ורהבם עמל ואון כי גז
 חיש ונעופה" (תהלים צ'). מפל שכן שגם כל העולם הזה
 מלא צער ויגונות ויסורים ודאגות וטרדות בלי שעור מגדול
 ועד קטן, מן גדולי גדולי העשירים המפלגים עד תכלית
 העני שבעניים, כלם מלאים דאגות, וטרדות הוצאות
 פרנסתם, ושאר יסורים מיסורים שונים, וצרות והרפתקאות
 כידוע לכל. ואפלו קיסרים ומלכים ושרים גדולים מלאים
 דאגות ויסורין ופחדים רבים בלי שעור כידוע למי שבקי
 בהם ובדרכיהם. וכל זה ידוע ומבאר אפלו לחכמי האמות
 העולם. ואף על פי כן אין מי שיברח מזה, כי אם בשבחר
 חלקו בתורה ומצוות הקדושים, ומרצה להסתפק בתכלית
 המעוט מזה העולם, כי אם לעסק בתורה ולבלות ימיו על
 התורה ועל העבודה. אז דיקא יכול לברח מן עמל העולם
 הזה, לפטר מעליו עמל ויגיעות וטרדות ומרירות נפש של
 דאגות העולם הזה, ולחיות חיים אמתיים בתורה ועבודה
 ה', אשר הוא חיים אמתיים בעולם הזה ובעולם הבא.

ובודאי צדקו ונאמנו דברי המשנה הקדושה אפלו על פי
 פשוטו. שמי שבחר לסבל בעולם הזה לאכל פת
 במלח ומים במשורה ישטה ועל הארץ יישן וחיי צער
 יחיה, כי אפלו פת במלח ומים במשורה לאו כל אדם זוכה

שיחות הר"ן

שלו

בהרחבה, ועל כן הוא צריך עם כל זה להיות מרצה לחיות חיי צער. אבל כל זה הוא מקבל על עצמו כדי לעסק בתורה, כמו שכתוב שם: "ובתורה אתה עמל". אז אם עושה כן בודאי "אשריך וטוב לך". "אשריך בעולם הזה" ודאי. כי בודאי יש לו חיות אמתית מאחר שמקבל על עצמו לסבל כל יסורי העולם הזה. וזכה להשיג האמת, שהעולם הזה לא נברא בשביל נחת להתענג בו. אדרבא מי שרוצה להתענג בזה העולם הוא מלא יסורים וכעס ומכאובות וכנ"ל. רק הוא בורח מעמל העולם הזה לעמל התורה אשר הוא חיינו וארץ ימינו. אז לא די שיזכה לעולם הבא שהוא עולם הנצחי שכל העולם הזה אינו עולה כנגדו אפלו כהרף עין, אף גם בעולם הזה אשרי לו אשרי חלקו. כי בעולם הזה אין טוב כי אם הסבל. אבל אי אפשר לקבל הסבל של יסורי העולם הזה, כי אם בשבורח אל עמל התורה והמצוות הקדושים וכנ"ל.

והדברים מבארים ומוכנים מאד למי שחפץ באמת ואינו רוצה להטעות את עצמו. כי מי שמתלוצץ מדברים פאלו הוא מתלוצץ רק מעצמו, הינו שאינו רוצה לקבל עצותינו האמתיות ופונה ערפו אליהם. כי הוא רוצה לטבע ביון מצולת העולם הזה ומי ימחה בידו, יאחז כל אחד דרכו "ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר" (תהלים ב').

שיחות הר"ן

וכמו שאמר רבנו ז"ל, על אחד שדבר עמו הרבה, וכונת
 רבנו ז"ל היה להוציא ממקומות שנמבע בהם במים
 שאין להם סוף. אבל אותו האיש נתן פתח סוררת וחזק
 את עצמו, ולא קבל דברי רבנו ז"ל בלב. אף על פי שגם
 הוא הבין שדברי רבנו ז"ל אמתיים ונפלאים, אבל לא רצה
 לקבלם. ענה ואמר רבנו ז"ל: זה האיש דומה, כמו מי
 שנמבע במים והלך לאבוד, ובא אחד ופושט ידו ורוצה
 להוציא משם, והוא נותן פתח סוררת ופונה ערפו בעזות
 ואינו רוצה להניח את עצמו לתפס בו להוציא, ובורח מן
 הבא להצילו. ולהשומע ינעם בעולם הזה ובעולם הבא:

תם ונשלם ספר שיחות הר"ן בעזרת השם יתברך: